

שאלות ותשובות סימן א ב"ה אֶלְטָאָנָא יום ה' ב' מְרַחֲשָׁנָה תר"ל לפ"ק.

לחַתְּנֵי הַרְהַ"ג וְכו' מו"ה מִשֵּׁה בַּאֲמַבְעֵרְגֵּר הַלְוֵי נ"י אב"ד דק"ק קיססינגְעֶן יע"א. על דְּבַר שְׁאֵלַת חַתְּנֵי נ"י בְּעֵינֵי פֶסָא שֶׁל קֶטָן שְׁמַעְמִידִין בּו עֵבִיט אִם מוֹתֵר לְהַתְּפַלֵּל וּלְדַבֵּר ד"ת נִגְדוּ: תְּשׁוּבָה הַנֵּה הוֹדַעְתִּי שֶׁמֶר אָבִיךָ הִגָּאון נ"י מְסַתְּפֵק אִם יֵשׁ לְדַמּוֹת זֶה לְמָה שֶׁפִּתְבַּה הִגָּאון בְּעַל חו"ד בְּתַפְלַת דְּרָף הַחַיִּים לְהַקֵּל בְּכֶסֶף שֵׁישׁ בּו עֵבִיט לַעֲשׂוֹת צָרְכֵי אִם הַפֶּסָא מְיֻחָד לִישִׁיבָה וּמְקוֹם הַמּוֹשָׁב מְכֻסָּה בְּכַר שֶׁמוֹתֵר לְהַתְּפַלֵּל נִגְדוּ וְלַעֲנֵ"ד אַחַר שֶׁהַפֶּסָא שֶׁל קֶטָן ג"כ עֵינֵקֶר תְּכַלִּיתוּ הוּא לִישִׁיבָתוֹ וְלֹא לַעֲשׂוֹת צָרְכֵי בְּנִרְאָה מִמָּה שְׁעוֹמֵד עַל רַגְלִים גְּבוּהִים לְמַעַן יִגִּיעַ הַקֶּטָן עַד הַשְּׁוֹלְחָן רַק שֶׁנִּרְאָה שֶׁמְיֻחָד ג"כ דְּרָף אֲגַב לַעֲשׂוֹת צָרְכֵי בּו ע"י הַקְּאָסְטֶען שְׁעוֹמֵד עַל הַרְגְּלִים וְלִזְהָ יְהִי תִקְנָה אִם יִכְנֹסָה הַקְּאָסְטֶען בְּכַגֵּד וְגַם מְקוֹם מוֹשָׁב הַקֶּטָן יִכְנֹסָה בְּכַר וּבְזֶה יִדְמָה לְכֶסֶף שֶׁהַקֵּיל בּו הִגָּאון בְּעַל חוֹת דַּעַת ז"ל: אֲמַנָּם בְּשַׁעָה שֶׁמְסִירִין הַפֶּר וְיוֹשֵׁב הַקֶּטָן עַל הַגֶּרֶף עַל זֶה פְּתַבְּתָּ בְּשֵׁם אָבִיךָ הִגָּאון נ"י שֶׁלְּכַאוּרָה יְהִי הֵיחָד לְזֶה ע"פ מִש"כ בְּשׁו"ת בֵּית יְהוּדָה לְהַתִּיר לְהַתְּפַלֵּל אִם הָעֵבִיט שֶׁהַקֶּטָן יוֹשֵׁב עָלָיו מְכֻסָּה בְּכַגֵּד וְלֹא נִרְאָה מִמֶּנּוּ מְאוּמָה.

אָבֵל אָבִיךָ הִגָּאון נ"י מְפַקְפֵק בְּהֵיחָד זֶה שֶׁהוֹצִיא הַשׁו"ת ב"י מִמָּה דְּפָסְקִינָן דְּצוּאָה בְּגוֹמָא שְׁמַנִּיחַ סְנִדְלוֹ עָלֶיהָ וְקוֹרָא פְּמִבְּנֵאָר (בְּסִי' ע"ו) דְּלֹא דְמִי דְהֵתָם הַצּוּאָה מְכֻסָּה לְגַמְרֵי בְּסִנְדֵל מִשׂא"כ הֵכָא דְנִהִי שֶׁהַצְּדָדִים שֶׁל הַכְּלִים מְכֻסִּים מִכ"מ פִּיהוּ אֵינּוּ מְכֻסָּה וְגוֹפוֹ שֶׁל תִּינּוּק פְּשִׁיטָא דְלֹא נִחְשָׁב כִּיסוּי כְּמוֹ שֶׁפִּתְבַּה הַשׁו"ת ב"י עֲצָמוּ וּא"כ אֵין כָּאן כִּיסוּי רַק בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל קֶטָן וְנִהִי בֵּינוּ וּבֵין פֶּה הַכְּלִי מְפָסִיק גּוֹפוֹ שֶׁל תִּינּוּק וְלִכֵּן אֵין כָּאן כִּיסוּי עַכ"ד אָבִיךָ הִגָּאון נ"י הִנֵּה שׁו"ת ב"י אֵינְנָה בְּיָדֵי אָכֵן מָה שֶׁפְּשׁוּט לֵךְ וְגַם לְמַר אָבִיךָ נ"י דְּגוֹף שֶׁל הַקֶּטָן לֹא נִחְשָׁב כִּיסוּי לַעֲנֵ"ד צָרִיף עֵינּוּ טוֹבָא דְּמִסְתַּמָּא רֵאָיִתוּ מִמָּה דְּפָסְקִינָן (בְּסִי' ע"ד) דִּיָּד לֹא חֲשִׁיב כִּיסוּי לַעֲנֵן לְבוֹ רֹאָה אֶת הָעֵרְוָה דְאֵין הַגּוֹף מְכַסֶּה אֶת עֲצָמוֹ אָכֵן הֲלֹא זֶה דְּוָקָא לַעֲנֵן הַקּוֹרָא עֲצָמוֹ שֶׁאֲסוּר לְקִרוֹת ק"ש אוּ לְדַבֵּר ד"ת בְּשִׁיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף שֶׁל גֶּרֶף וּמְכַסֶּה פִּיו בְּגוֹפוֹ אָבֵל הֵכָא שֶׁהַשְּׂאֵלָה הִיא אִם אַחַר יָכוֹל לְקִרוֹת כְּשֶׁהַקֶּטָן מְכַסֶּה הַפֶּה שֶׁל הַגֶּרֶף בְּגוֹפוֹ הֲרִי זֶה דוֹמָה לְמָה שֶׁפָּסֵק הַש"ע (סִי' צ"א ס' ד') דַּאֲע"ג דְּהִנְחַת הַיָּד עַל הָרֵאשׁ לֹא מְהַנִּי לַעֲנֵן גִּילּוּי הָרֵאשׁ מִכ"מ אִם אַחַר מֵנִיחַ יָדוֹ עַל רֵאשׁוֹ מְהַנִּי דְזֶה חֲשִׁיב כִּיסוּי וְהַבֵּית יוֹסֵף הוֹצִיא כֵּן מִמָּה שֶׁכ' הַתְּרוּמַת הַדְּשָׁן הַטַּעַם דִּיָּד עֲצָמוֹ לֹא חֲשִׁיב כִּיסוּי דִּיָּדוֹ וְגוֹפוֹ חַד הוּא וְאֵין הַגּוֹף מְכַסֶּה אֶת הַגּוֹף מִשְׁמַע דְּלִגְבֵי אַחַר חֲשִׁיב כִּיסוּי ע"ש וּא"כ לְמָה לֹא יִחְשָׁב גּוֹף הַקֶּטָן כִּיסוּי לְגַבֵּי אַחַר שֶׁקוֹרָא ק"ש וּד"ת נִגְדוּ וְצַל"ע מָה שֶׁכ' הַמַּג"א (סִי' ע"ד ס"ק ג') בְּשֵׁם תַּה"ד הַטַּעַם דְּמִין בְּמִינוֹ אֵינּוּ חוֹצֵץ דַּלְפ"ז גַּם יָד אַחַר לֹא יִחְשָׁב חֲצִיצָה דְּגַם זֶה נִחְשָׁב מִין בְּמִינוֹ כְּדַמּוּכַח מִמָּה דְּאֲמַרִּין בְּזִבְחִים (דַּכ"ד ע"א) אָבֵל חֲבִירוֹ דְּאָדָם הוּא אֵימָא לֹא צָרִיכָא וְאֲע"ג דְּהֵתָם פְּסוּל עַל גַּבֵּי רַגְלֵי חֲבִירוֹ אֵין הַטַּעַם מִשׁוּם חֲצִיצָה אֵלָא מִשׁוּם דְּאֵין דְּרָף שְׁקִירוֹת בְּכָף כְּמוֹ שֶׁכ' הַתּוֹס' שָׁם (דְּרָף ק"י ע"א) ד"ה מִין בְּמִינוֹ וְהֵיאָף הוֹצִיא הַב"י מְדַבְּרֵי תַּה"ד דִּיָּד אַחַר חֲשִׁיב כִּיסוּי אָבֵל עֵינְיָתִי בַּתַּה"ד וְלֹא פְּתוּב שָׁם מָה שֶׁכ' הַמַּג"א בְּשֵׁמוֹ דְּמִין בְּמִינוֹ אֵינּוּ חוֹצֵץ רַק מָה שֶׁהַעֲתִיק הַב"י דִּיָּד וְגוֹף חֲשִׁיב כְּחַד.

וְעוֹד אֵי ס"ד שֶׁהַטַּעַם דִּיָּדוֹ לֹא חֲשִׁיב כִּיסוּי מִשׁוּם דַּמְב"מ אֵינּוּ חוֹצֵץ אֵיף מְהַנִּי לַעֲנֵן לְבוֹ רֹאָה אֶת הָעֵרְוָה בְּחוּבָק אֶת זְרוּעוֹתָיו לְהַפְּסִיק כְּמִבְּנֵאָר (סִי' ע"ד) הָא ה"ל מְב"מ דְּאֵינּוּ

חוצץ אלא ע"כ דענין מין במינו אינו חוצץ לא שינה בזה ולא בענין לענין פיסוי שלא יהי בבשר אדם רק שלא יכסה הגוף את גופו אבל לענין גוף אחר חשיב פיסוי ולכן לענ"ד חשיב גוף הקטן פיסוי לגבי אחר שיקרא ק"ש וד"ת נגדו כנלע"ד הקטן יעקב: סימן ב ב"ה אלתאנא יום ב' י"ב תמוז תר"ל לפ"ק.

להרב וכו' מו"ה משה בער שעה נ"י רב ומורה בביהכ"נ וניענן בק"ק וניענן יע"א. על דבר שאלתו דמר נ"י בכהן שהמיר לדת ישמעאל זה עשרים שנה עם אשתו שהיתה אז פנוי' פשהמירה ועתה חזרו לדת יהודית ויש להם בנים ובנות אם בניהם מותרים לעלות לדוכן ואם בנותיהם מותרות להנשא לכהנים: תשובה הנה לא נעלם ממר נ"י שהר"ם מיניץ החמיר בענין זה שאפילו אשתו אסורה לכהן ואם גם בזה לא פסקינו פנותי' כ"א כמו שפסק הרמ"א באה"ע (סי' ז' סעיף י"א) שמי שהמיר הוא ואשתו וחזרו בהן אשתו מותרת לו ולא חיישינו שמא זינתה תחתיו ואפילו בעלה פהן מכ"מ בתם אסורה לכהן כמש"כ בשו"ת שבות יעקב (חלק ב' סי' קי"ג) וגם בתשובת פנסת יחזקאל לא התיר רק בדיעבד אחר שנתקדשה ע"פ מורה אכל לכתחלה גם הוא אסר וממילא גם בניהם חללים כמו שהביא בשו"ת שבות יעקב שם.

והנה כל זה הוא במקום שאשתו מותרת לו דהיינו בנשא אשה ביהדות והמירו שניהם ואח"כ חזרו בתשובה שפנה התיר הרמ"א הנ"ל דלא חיישינו שמא זינתה תחתיו דנשייהו לא מפקרי אבל בהמירה האשה לבד אסורה לבעלה לדיעה הראשונה שם.

ואף שבשם יש אומרים הביא הרמ"א שם שגם בזה מותרת לבעלה עכ"ז כבר פסקו הח"מ וב"ש פדיעה הראשונה והספם עמקם גם בשו"ת נו"ב מה"ת (סי' כ"ד) ואחרי דנידון השאלה הי' שהאשה היתה פנויה פשהמירה ואח"כ נשאה הפהן א"כ מעת שהמירה פשהיתה פנוי' מוחזקת לזונה שלא הי' לה שמירה ומה בכך שאחרי שנשאה שמרה הרי כבר נתחללה וע"כ לא בלבד שבניה חללים אלא גם היא אסורה לבעלה.

ולכן לא ידעתי למה התיר מר נ"י בפשטות להפנה שחזר בתשובה לעלות לדוכן ע"י המבואר בא"ח (סי' קכ"ח סעיף ל"ז) שאעפ"י שמתעם מומר מותר לעלות לדוכן מאחר ששב מכ"מ אחרי שאשתו אסורה לו דינו ככהן שנשא אשה האסורה לכהונה שאסור לעלות לדוכן עד שיגרש אותה וידור הנאה כמבואר שם (סעיף מ') כן נלע"ד להלכה ולא למעשה שאין אחריות הוראה עלי למרחוק ולא באתי רק להעירו להביא הדין לפני גדולי בעלי הוראה שבסמוך לו.

כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן ג' ב"ה אלתאנא יום ד' ו' אב תרכ"ו לפ"ק. לחתני הרב וכו' מו"ה יוסף אינאקזאהן נ"י הגאב"ד דק"ק ראטטערדאם יע"א על דבר שאלתו במה שהורת לאדם שהיה לו חוב אצל א"י שרצה לילה בשבת חוץ למדינה והי' קרוב לנדאי שיפסיד החוב אם לא ימהר לתובעו בשבת ויהי' לו הפסד גדול והורת שמותר לשלוח אחריו ממנה מהשופט (שקורין געריכטס דינער בל"א) לתבוע החוב ולגבות אותו ממנו בשבת: תשובה יפה הורת ומה שפקפקת באשר שמצאת בחיי אדם ה' שבת (פלל ס"א) שכתב בענין פזה שלילה בספינה בשבת להציל ממונו אפשר דשרי משמע שלא ברור לו להתיר איסור שבות על פכה.

אין מזה סתירה שעיקר הדין נובע ממה שכתב הב"ח בשו"ת (סי' קמ"ו) שהתיר לישאל לקבול בשבת אצל השופט היכי שיש חשש הפסד ממונו וראיתו ממה שכתב הרא"ש (בפ' כל כתבי) דלא דוקא בדליקה בשבת הקילו ואמרו כל המכבה אינו מפסיד אלא בכל היגק שבא לאדם פתאום הותר איסור שבות וסיים הב"ח כלל דמלתא כל היכי דליכא איסור דאורייתא אלא גזירה דרבנן במקום פסידא לא גזרו אלא מדלא הותר הטור לטלטל איסור מוקצה במקום הפסד לכן מסיק דהיכי דאיכא מעשה אין לזלזל באיסור שבות כל כד.

אבל היכא שאין איסורו אלא משום דבור אין לאסור כלל וליכא מאן דפליג אהא עכ"ל. ונראה שמשמע זה אסור המג"א (ס"ס של"ט) לעבור בספינה בשבת להציל החוב אפילו במקום שיש נדאי פסידא פנין דבזה עובר על שבות במעשה ודמי לטלטול מוקצה ולא ידעתי למה כ' חיי אדם שאפשר שישרי מאחר דהמג"א אוסר בפירושו וגם האלי' רבה העתיק ד' המג"א ולא חלק עליו אבל בנידון זה שהישאל אינו עושה מעשה רק דבור בעלמא שמצוה להמנוה מהשופט שייגבה החוב בעבורו אין חולק ששרי.

שוב ראיתי באו"ח (סי' ש"ז) שהביא בשערי תשובה בשם שו"ת זרע אמת שהתיר לשלוח לא"י בשבת לפני ערפאות להשתדל לגבות חוב מא"י אם הוא הפסד מרובה הגם שהא"י יכתוב בכתב שלהם ושו"ת זו אינה בידי לעיין בטעמא ומסתמא סמך ג"כ על הב"ח פנין שהישאל אינו עושה מעשה רק דבור בעלמא והוא ממש בנידון זה כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן ד ב"ה אלתאנא יום א' ה' טבת תרכ"ז לפ"ק.

להרבני המופלא מו"ה צבי הירש הפהן נ"י בק"ק אמשטרדם יע"א: על דבר שאלת מעכ"ת נ"י בעיר שמוקפת חומת מים סביב ויש לה גשרים ולפניהם מגדלים ודלתותיהן ננעלות בלילה ועתה ה'רסו המגדלים והגשרים נשארו מפולשים אם יש לתמן היתר טלטול בשבת לעשות שלשלאות אצל הגשרים באופן שאם ירצו יכולים למשוך השלשלאות על הגשרים ולסוגרם והגשרים רחבים יותר מעשר אמות: תשובה גרסינן בעירובין (דף ו') תנו רבנן פיצד מערבין רשות הרבים וכו' ע"ש ולפי המבואר בטור (סי' שס"ד) רשות הרבים אינו נותר אלא בדלתות לדעת הרא"ש והוא בנעלות בלילה ולדעת הרמב"ם אינם צריכים לנעול אבל צריך שיהיו ראויים לנעול ולפי מאי דכ' הדרכי משה שם בשם המרדכי דר"י סובר דבעי נעילת דלתות אפי' בזמן הזה דלית לן רשות הרבים גמורה ומק"ם מרוטנבורג פליג וסובר פנין דבזה"ז לית לן רק פרמלית לא בעי נעילה ושתי דיעות הללו הביא גם השו"ע (סי' שס"ד סעיף ב') והנה מכל הדברים האלה מבואר דלא הוי סתימה לרשות הרבים רק דלתות או צורת הפתח ובפרט במפולש ולכן לא ידעתי סמך היתר שיקרא סתימה גם ע"י שלשלת הראוי' לנעול בה דרך הגשרים לא בלבד אם אינן נעולות רק ראיות לנעול אלא אפי' יהי' נעול כל היום וכל הלילה ע"י שלשלת ג"כ לא חשיב סתימה שהרי כלל בדינו שמחיצה דייקרה הגדי בבית ראש אינו מחיצה כדאמרינן סוכה (ד"ד) אם עושין מחיצה בין של ערב ע"י חבלים או של שתי ע"י קנים נעוצים בארץ צריך שיהי' באופן שגבוהה המחיצה עשר ע"י לבוד פחות מג' כמבואר (סי' שס"ב) אבל שיהא שלשלת לבוד מחיצה שאינה גבוהה עשרה מהארץ ולמעלה וכולה סתום או עכ"פ ע"י לבוד פחות מג' וגם זה דוקא בסתום ממש אבל

שִׁיחֻשׁב מְחִיזָה אִם רְאוּי לְהַעֲשׂוֹת מְחִיזָה כְּמוֹ בְּדִלְת הַרְאוּי לְנִעֻל זֶה לֹא מְצָאנוּ בְּשׁוּם מְקוֹם בְּעִירוּבֵינָן וְאִם כִּי מֵעַכְשָׁת נ"י שְׁנִדּוּל אֶחָד הַתִּיר בְּעִירוֹ בְּשָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת ע"י הַתִּיר כְּזֶה לֹא יִדְעָתִי עַל מַה סָמַךְ וְאִם לֹא בְּאַמֶּת נֶאֱמַר בְּשִׁמוֹ מַה שְׁלֹא צָנָה וְאִין לְדַיָּן אֶלָּא מַה שְׁעִינְיוֹ רוֹאוֹת.

כְּנִלְע"ד הַקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן ה' ב"ה אֶלְטָאָנָא יוֹם ד' י' שְׁכַט תִּרְכִ"ו לִפ"ק. לַהֲרַה"ג וְכו' מו"ה יִצְחָק דּוֹב הַלְוִי ב"ב נ"י הַגַּאב"ר דְּק"ק ווִירְצֶבֶנְרֵג יַע"א: בְּדִק לָן מֵעַכְשָׁת נ"י בְּשִׁאֲלָה שְׁהוּבָאָה לְפָנָיו שְׁבִשְׁנָה שְׁעַבְרָה נִתְרַבּוּ הַגְּשָׁמִים מֵאִד בִּימֵי קִצִּיר חֲטִיִּים בְּאֶנְפֵן שִׁישׁ חֲשֵׁשׁ חִימוּץ לַעֲנִין קִמְחָא דְּפִסְחָא וְאָף שְׁמִדְבְּרֵי הַשׁו"ע (סִי' תִּס"ז סְעִיף ד') שְׁנָה שְׁנִתְרַבּוּ גְשָׁמִים וְכו' מְבוֹאָר שְׁאִין חוֹשְׁשִׁים לְסַתֵּם חֲטִיִּים שֶׁל אוֹתָהּ שְׁנָה אִין רְאִיָּה לְהַתִּיר לְפִי מַה שְׁבִיָּאָר מֵעַכְשָׁת נ"י כְּפִנּוֹנַת הַשׁו"ע עַל אֲמִיתָתוֹ בְּסִפְרוֹ הַיְקָר יִצְחָק יִרְנָן (סוּף ה' פְּסָחִים) אֶלָּא שְׁמִסּוֹנְפָק בְּאֲשֶׁר שְׁשִׁמְעָ מִיְהוּדִים נֶאֱמָנִים אִיפְרִים וּמוֹכְרֵי תְבוּאָה שְׁחֲטִיִּים שְׁנִתְגַּשְׁמוּ נִיפְרִים בְּמַרְאִיתָם שְׁהוּא כְּעִין הַפְּסִיפָה פְּנִיָּה וְהַחֲטִיִּים שְׁלֹא נִתְגַּשְׁמוּ פְּנִיָּהֶם צְהֻבּוֹת וּמְזִהִירוֹת וְסִפִּיקָא דְּמַר נ"י אִם יֵשׁ לְסִמּוֹן עַל סִימָן זֶה בְּפִרְט שְׁשַׁעַת הַדְּחָק הוּא: תְּשׁוּבָה בְּתַחֲלָה אֲזַכִּיר לְמֵעַכְשָׁת נ"י שְׁבַעו"כ אִינִי מְסַפֵּים לְגַמְרֵי עִם פִּירוּשׁוֹ בְּדִבְרֵי תְּשׁוּבוֹת הַרְשָׁב"א בְּהָא דִּיְרָדוּ גְשָׁמִים עַל הַעֲרָמוֹת שְׁבִשְׁדוֹת שְׁהִבִּיא הַשׁו"ע.

דְּמַר נ"י הַקְשָׁה אִיךָ כִּי הַרְשָׁב"א שְׁאִין שְׁנָה שְׁלֹא יְרָדוּ גְשָׁמִים עַל הַעֲרָמוֹת שְׁבִשְׁדוֹת וְכִי בְּכָל הַשָּׁנִים כֵּן הוּא שְׁיִרְדוּ גְשָׁמִים בִּימֵי קִצִּיר חֲטִיִּים. וְגַם מִמָּה שֶׁכִּי הַרְשָׁב"א עוֹד וּמַה נִּעְשָׂה לְהַאַרְצוֹת שִׁישׁ לָהֶם רֹב דְּגָן וּמְלֹאוֹ הַגְּרָנוֹת עֲרָמוֹת כִּר עַד גִּתָּהּ מִים עֲלֵיהֶם אָף בִּימֹת הַגְּשָׁמִים א"כ בּוֹאוּ וְנֶאֱסַר עֲלֵיהֶם שְׁלֹא לֶאֱכֹל מִחֲמַשַּׁת הַמִּינִים בְּפִסַּח אֶלָּא שְׁדַבֵּר תּוֹרָה הוֹלְכִין בְּכָל מְקוֹם אַחַר הָרוֹב וְאֶפְ"י בְּרוּבָא דְּלִיתָא קָמָן וְאִין הָרוֹב מִחֲמִיצִים עַכ"ל שְׁמַזְה נִרְאָה שְׁלֹא נִשְׂאֵל הַרְשָׁב"א עַל חֲטִיִּים שְׁיִרְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים בְּשַׁעַת הַקִּצִּיר אֶלָּא שְׁאֵז לֹא הָיוּ אוֹסְפִים בְּשַׁעַת הַקִּצִּיר כֹּל הַתְּבוּאוֹת מִהַשְּׂדָה אֶל הַבְּתִיִּים אֶלָּא יֵשׁ שְׁהָיוּ מְגַדִּישִׁים הַעֲרָמוֹת בְּצַבּוֹר גָּדוֹל עַל פְּנֵי הַשְּׂדָה וּמְנִיחִין אוֹתָן כֵּן עַד שְׁמִכְנִיסִין הַתְּבוּאוֹת אַחַר זְמַן רַב לְבַתִּיהֶם אֲבָל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן רַק מִיְעוּט וְהָרוֹב אֶסְפוּ אֶת הַתְּבוּאָה מִיָּד בְּשַׁעַת הַקִּצִּיר אֶל הַבֵּית וְאַחַר שְׁנִתְרַבּוּ הַגְּשָׁמִים בְּאוֹתָהּ שְׁנָה נִשְׂאֵל לְהַרְשָׁב"א עַל־שְׁנֵי דְּבָרִים אִם יֵשׁ לְחוּשׁ לְסַתֵּם תְּבוּאָה שְׁבִשְׁנָה הַהִיא וְאִם יְדוּעַ שְׁהַתְּבוּאָה הִיא מְאוֹתָן הַעֲרָמוֹת אִם מְוַתֵּרֶת הִיא אוֹ לֹא וְעַל זֶה כִּי הַרְשָׁב"א שְׁהוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב וְתוֹלִין שְׁהַתְּבוּאָה הִיא מְאֲשֶׁר הוּבָא מִיָּד בְּשַׁעַת הַקִּצִּיר אֶל הַבֵּית ע"כ תּוֹכֵן דְּבָרֵי מַר נ"י וְלַעו"כ אִם זֶה כְּפִנּוֹנַת הַרְשָׁב"א אִיךָ פֶּתַח שְׁאִין לְחוּשׁ לְחֲטִיִּים סַתֵּם שֶׁל אוֹתָהּ שְׁנָה שְׁאִם אִתָּהּ אוֹמֵר כֵּן לְחֵם לֹא נֶאֱכַל בְּפִסַּח הָלֹא יֶאֱכְלוּ מְאוֹתָן שְׁהוּבָאוּ בְּשַׁעַת הַקִּצִּיר לְבֵית וְלָכֵן לַענ"ד הַפִּי שְׁמִדְבְּרֵי הַפְּתוּב חַג הָאָסִיף וְגו' בְּאֶסְפָּה מְעַשִּׂיָּה מִן הַשְּׂדָה נִרְאָה שְׁבִאֲרָצוֹת הַחֲטִיִּים הַרְגִילוֹת לְהַנִּיחַ כֹּל הַתְּבוּאָה שְׁנִקְצָרָה כֹּל יְמוֹת הַחֶמְהָ עַל פְּנֵי הַשְּׂדָה בְּגִרְנוֹת וּבְהַעֲרָמוֹת וְאִין מְאִסְפָּה הַבֵּיתָה רַק בְּתַחֲלַת יְמֵי הַגְּשָׁמִים וְכִמוֹ שֶׁכִּי רַש"י בַּר"ה (דָּף י') וְהַרְשָׁב"א הִזָּה מְקוֹם מְשֻׁכָּן כְּבוֹדוֹ בְּסִפְרָד שְׁהִיא אֶרֶץ חֶמְהָ מֵאִד וּמְסַתְמָא גַּם שָׁם הִיא הַמְנַהֵג כֵּן וְזֶה שֶׁכִּי הַרְשָׁב"א וְכָלֵלָא כְּיִיל כִּי אִין שְׁנָה שְׁלֹא יְרָדוּ גְשָׁמִים עַל הַעֲרָמוֹת וְהוֹסִיף עוֹד כִּי הַמְדִינּוֹת שִׁישׁ לָהֶן רֹב דְּגָן וְלֹא יְכוּלִים לֶאֱסוֹף הַבֵּיתָה מְנִיחִין הַעֲרָמוֹת גַּם עַד גִּתָּהּ עֲלֵיהֶם הַמִּים בִּימֹת הַגְּשָׁמִים וְהַתִּיר הַרְשָׁב"א אֶפְיָלוֹ אוֹתָן הַעֲרָמוֹת שְׁנִפְלוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים מִטַּעַם סִפְקָא סִפִּיקָא שְׁמָא לֹא נִכְנָסוּ הַמִּים אֶלָּא בְּשִׁבּוּלִים הַעֲלִיוֹנִים אֲבָל לֹא שְׁבִבְטָן הַעֲרָמָה וְאֶפְ"י

את"ל שְׁנַכְנְסוּ שְׁמָא לֹא הִסְפִּיקוּ לְהַחְמִיץ וּמְבִיא רְאִיָּה מְלִיתִיתָא שְׁלוֹתִיתִין חֲטִים אֶפִּילוּ לְכַתְחֵלָה וְאִין אוּמְרִים פִּינּוּן שְׁבָאוּ בְּמִים הַחְמִיצוּ וְכִינּוּן דְּבִלְתִּיתָא אָנוּ מִתִּירִין אֶפִּילוּ לְכַתְחֵלָה הָרִי בְּרוּר שְׁהָרֹב חִיטִין שְׁבָאוּ בְּמִים לֹא הַחְמִיצוּ.

וְלִכּוֹן פְּתַב שְׁאִין הָרֹב מִחְמִיצִין וְלֹא יִדְעִיתִי לָמָּה לֹא הִזְכִּיר מַר נ"י גַּם סוּף דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּתוֹשׁוּבָה שְׁהֵם סְמִיכָה רַבָּה לְהַקְל גַּם בְּשִׂאלָה דִּידֵן שֶׁכ' וְעוֹד הָרִי שְׁהוּ חֲחִיטִים מִתְחַלֵּת קֶצֶיר עַד הַפֶּסַח וְלֹא נִתְבַּקְעוּ וְאֶפִּילוּ אִתָּהּ מִנִּיחָן עַפ"י הַבֵּיב לֹא יִתְבַּקְעוּ וְלָמָּה נְחוּשׁ לָהֶם עַל פֶּן אֵינִי רוֹאֶה צַד סָפֵק וּמוֹתֵר עַכ"ל.

וְגַם סָפֵר רֵאשׁ יוֹסֵף שְׁהִבִּיא מַר נ"י מִמְּנֹו סְמִיכָה לְדַבְּרֵי נְרָאָה שְׁלֵדִינָא הַקֵּיל שְׁהוּא לֹא חֲשַׁשׁ אֶלָּא שְׁמָא הִלְכוּ הַמִּים לְבָטֵן הַעֲרָמָה וְאִם נִכְנְסוּ שְׁם הַמִּים פִּינּוּן שְׁהוּא קָשׁוּר וְחֲבוּשׁ מִתְעַכְבִּים שְׁם הַמִּים וּמִתְחַמֵּם פִּי כֵן דְּרָף הַדְּבָר שְׁהוּא חֲבוּשׁ מִתְעַכְבִּים שְׁם הַמִּים וּמִתְחַמֵּם עַכ"ל.

וְאִזְלוּ בְּזָה לְשִׁיטְתוֹ בְּמָה שְׁפַתְבּוּ שְׁם בְּאַרְבָּא דְּטַבְעָא בְּחִישָׁתָא אַעפ"י שְׁשָׁהּ בְּתוֹף הַמִּים הַרְבֵּה אֶפִּילוּ יוֹתֵר מִהַשְׁיָעוּר אִין בָּא לִידֵי חִימוּץ דְּמִים צוּנְגִים מְעַכְבִּים מְלַחְמִיץ וְלִכּוֹן פְּתַב דְּרַק בְּבָטֵן הַעֲרָמָה מִתוֹף שְׁהוּא חֲבוּשׁ וְקָשׁוּר מִתְחַמֵּם וּמִחְמִיץ.

וְלִכּוֹן בְּתוֹבָאָה הַנִּקְצָר עַל פְּנֵי הַשְּׂדֵה אֶפִּילוּ בָּאוּ עָלָיו גְּשָׁמִים הַרְבֵּה הָרִי הַשְּׁבָלִים אֵינָם קָשׁוּרִים וְחֲבוּשִׁים וְהַמִּים צוּנְגִים וְגַם אֵינָם נִשְׁרִים בְּמִים שְׁהַמִּים אֵינּוּ עוֹמֵד עַל הַשְּׁבָלִים אֶלָּא יוֹרֵד לְמַטָּה לְאַרְצֵי וְלָמָּה נְחוּשׁ שְׁהַחְמִיצוּ וְהָרִי גַּם הָרֵאשׁ יוֹסֵף מְסִיִּים אַחַר כָּל קוֹשְׁיוֹתָיו עַל הַרְשָׁב"א וְנ"ל אֶלָּא שְׁבָכָל אֵלוּ הַדְּבָרִים אֲזִלִּינוּ בְּתַר חֲזָקָה וְכִינּוּן דָּאִין אָנוּ רוֹאִין שׁוּם רִיעוּתָא אִין לָנוּ לְהַחְזִיק אִיסוּרָא עַכ"ל.

וְכֵן נְרָאָה מַד' שׁו"ת הַר"ן (סי' כ"ט) שֶׁכ' בְּשֵׁם הַגָּאוֹן כִּהֵן צִדֵּק חֲטִים שְׁנִגְע בָּהֶם מִים אִם אֵינָם לַחּוֹת וְלֹא נִשְׁתַּנָּה מְרֵאִיתָם וְהֵם קָשׁוּת מוֹתֵר לְאַכּוֹל בְּפֶסַח וְאִין חוֹשְׁשִׁין לְסָפֵק אִיסוּר דָּאִיסוּרָא לֹא מִחְזִקִּינּוּ עַכ"ל וְכִנְרָאָה שְׁהַר"ן הַסְּפִים עִמּוֹ: וְעוֹד נִלְעַנ"ד שְׁיֵשׁ חִילוּק רַב בֵּין חֲטִים שְׁהַגְּשָׁמִים מְזַלְפִים עֲלֵיהֶם וּבֵין שְׁבָלִים שְׁיִרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים שְׁבַחֲטִים שְׁהֵם פְּלִי לְבוּשׁ הַמִּים נִכְנְסִים מִיַּד תוֹף הַחֲטָה וְנִתְלַחֵלַח וַיֵּשׁ חֲשַׁשׁ חִימוּץ אֶבֶל בְּיִרְדוּ עַל הַשְּׁבָלִים שְׁהֵם לְבוּשׁ לְחֲטָה שְׁבַתוּכָה הַמִּים נִבְלָעִים תוֹף הַלְבוּשׁ וְהַחֲטָה שְׁבַתוּכָה לֹא נִתְלַחֵלַח רַק מְעַט וְכַמְעַט בְּלִיתִי אֶפְשָׁר שְׁתַּחְמִיץ: וּבְזָה נִלְעַ"ד לְתַרְצֵי מַה שְׁהַקְשָׁה הַט"ז (סַק"ה) סְתִירָה שְׁבִסְעִי ב' כְּתַב הַרְמ"א אִם גְּשָׁמִים מְזַלְפִין עַל הַחֲטִים אֶפִּילוּ לֹא נִתְבַּקְעוּ אִיסוּרוֹת וּבִסְעִי ד' שְׁהִבִּיא הַש"ע פֶּסֶק הַרְשָׁב"א שְׁבִיִרְדוּ גְּשָׁמִים עַל הַעֲרָמוֹת שְׁבַשְׁדוֹת אִין חוֹשְׁשִׁין לֹא הִגִּיָּה הַרְמ"א דְּעִתּוֹ לְאַסוּר אֶבֶל לְפִי דְּבָרֵינוּ א"ש דְּשִׂאֲנֵי חֲטִים מִהַעֲרָמוֹת שְׁשֵׁם עֲדִינּוּן הַחֲטִים הֵן בְּשְׁבָלִים כִּנְרָאָה מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"א שֶׁכ' שְׁהִיוּ קֶצֶת מִהַשְּׁבָלִים שְׁעַל הַעֲרָמוֹת מְעַלִּין צְמַחִים וְלִכּוֹן לֹא הַחְמִיר רַק אִם הִי חֲשַׁשׁ לְבָטֵן הַעֲרִימָה שְׁשֵׁם עוֹמְדִים הַמִּים וְנִשְׁרוּ הַחֲטִים בְּמִים מְכָל זֶה נִלְעַנ"ד שְׁאִין אָנוּ צְרִיכִים לְחוּשׁ לְחֲטִים שְׁנִקְצָרוּ בִּימֵי הַגְּשָׁמִים דְּאֲזִלִּינוּ בְּתַר רֹבָא שְׁאִין מִחְמִיצִים כְּמוֹ שֶׁכ' הַרְשָׁב"א וּבְתַר חֲזָקָה בָּאִין אָנוּ רוֹאִים רִיעוּתָא לְהַחְזִיק אִיסוּרָא כְּמוֹ שֶׁכ' הָרֵאשׁ יוֹסֵף וּמ"מ אַחֲרֵי שְׁבַעֲלֵי תְבוּאָה אוּמְרִים שְׁיֵשׁ לָהֶם סִימָן בְּאוֹתָן שְׁנִתְלַחֵלַחוּ בְּמְרֵאִיתָן וְדֵאִי יֵשׁ לְחוּשׁ לְזָה וְלִקְחַת לְקַמְחָא דְּפֶסַחָא רַק חֲטִים אֶשֶׁר אִין נִיכָר בָּהֶם שׁוּם שְׁיִנּוּי כְּנִלְעַנ"ד הַקְּטָן יַעֲקֹב: סִימָן ו' ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ב' כ"ט אֲדָר תְּרַכ"ח לַפ"ק: לַהֲרַה"ג וְכו' מו"ה חוֹנָה בּוּיָבֶעַס נ"י הַגָּאב"ד דַּק"ק זַעֲרַעַט

במדינת גאליציען יע"א על דבר שאלת מעכ"ת נ"י שנתערב קמח מטחינת טירקישע ונייצען בקמח חטים ואפו מזה מצות הרבה כמאן וששים צענטנער.

ועתה נולד ספק אם יש בזה חשש חימוץ ע"פ מש"כ בשו"ת חתם סופר (חלק א"ח סי' קכ"א) שאם נתערב קמח חטים במין זה שקורים טירקישע ונייצען שהוא מין קטניות יש לחוש שמין זה מפסיק בתנור בין עיסה של קמח חטים לתנור שלא נאפה מהר ויבא לידי חימוץ ע"ש ואם יאסרו המצות יהיה הפסד מרובה מאד וגם נמכרו כבד מהמצות לכפרים רבים לכן נפשו בשאלתו אם יש למצוא היתר להמצות וגם מה יהי משפט הקמח בתערובות מה שעדיין לא נאפו מצות: תשובה זה נדאי דמין זה שקורין טירקישע ונייצען אינו מתמשת המינים אלא הוא מין קטניות כמו שהביא המג"א (סי' תנ"ג) בשם שו"ת מהר"ם לובלין טטרקי אינו מחמיץ והוא מה שקורין בל"א (טירקישע ונייצען או וועלעס קארן) וכמו שהעלה ג"כ החתם סופר.

ומכ"מ מה שחשש הגאון זצ"ל לבאם נתערב בקמח ה' מינים לחימוץ ודיקה זה למה שהביא המג"א (סי' תס"א ס"ק ה') בשם הב"י שאסור ללוש עיסה עם זרעים. לענ"ד לא נתברר דאעפ"י דלפי מה דמשמע מדברי המג"א שם אפילו עם זרעונים פתושים אסור ללוש שם הטעם שמני זרעונים אפילו פתושים הם דבר קשה ואינו ממין קמח ולא נאפה בשונה עם עיסה שנעשה מקמח של חטים ולכן יש לחוש שבמקום שמנוח המין זרעונים לא נאפה העיסה מהר ובא לידי חימוץ.

אבל בטחון מין זרעונים עד שנעשה קמח ממש ונתערב עם קמח חטים כל כף עד שאין ניכר בו למה נחוש שלא נאפה ג"כ בשונה עם קמח של ה' מינים. וראי' לזה שאין בזה חשש ממה דתנו (פ"ג דחלה) ונפסק בש"ע (סי' תנ"ג) דהעושה עיסה מן החטים ומן האורז אם יש בה טעם דגן אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח והלא אורז ג"כ אינו מין דגן ואעפ"כ לא חוששין שע"י אפי' נעשה חמץ.

וא"ל דשאני אורז דגריר אחר חטים כמש"כ הרא"ש בשם הרמב"ן הביאו הב"י שם זה דווקא לענין טעם שטעם האורז קרוב לטעם החטים אבל ממשות האורז נדאי לא שונה יותר לממשות החטים ממה ששונה להם ממשות הטיירקישע ונייצין ואפילו נאמר דמתניתין איירי בדיעבד אם עשה מחטים ואורז יחד לא אסור אבל לכתחלה אסור עכ"פ יהי ראיה מזה שפדיעבד אינו אוסר קמח של מיני זרעונים עם קמח ה' מינים ובלא"ה כבד הקיל המג"א שם בדיעבד אפילו נתערבו זרעים פתושים בקמח.

ולכן נלע"ד שהמצות שפכר אפויים מותרים בפסח אבל הקמח שעדיין לא נאפה דלענין זה הוי לכתחלה אע"פ שלפענ"ד גם בזה אין חשש מכ"מ לא מלאני לבי לחלוק מסברא על הגאון חתם סופר וגם מסתמא בזה אין הפסד מרובה כ"כ לכן אסור לאפות מצה מהם ואם יכולים לצאת ידי חובת מצה של מצוה בלילי פסח במצות האפויות מקמח זה תלוי אם יש טעם דגן בהם או לאו אחר שמן השאלה לא נתבאר פמה הי' התערובות וגם אין הטעמים שווין ברב או במעט לכן יש לטעון אם לא נרצש טעם אחר משאר המצות שנאפו מקמח דגן לבד אז יוצא בו ואם נרצש טעם משונה לא נקרא יש לו טעם דגן ולא יוצא בו כנלע"ד הקטן יעקב: סימן ז ב"ה אלתאנא יום ה' כ"א סיון תרכ"ח לפ"ק.

לחתני הרה"ג וכו'. מו"ה זלמן הכהן נ"י אב"ד דק"ק שווערין יע"א: השבת על מה שהקשתי בשו"ת (סי' מ"א) לשיטת התוס' דלא יצא בגזל מטעם מה"ב פיו דע"י העבירה בא המצוה דא"כ למה המקרע בשבת על מתו יוצא דיש חילוק דבגזל קדמה העבירה למצוה ולכן שייך שע"י העבירה באה המצוה אבל בקריעה הרי אם אינו יוצא אין פאן עבירה דה"ל מקלקל וא"כ אין פאן מצוה הפא בעבירה שהרי קודם שקיים המצוה אין פאן עבירה כלל: על זה אשיב דלפענ"ד אין זה מספיק לתרץ קושיתי דהיא הנותנת פיו דרק ע"י מצוה באה העבירה א"כ למה אמרו חכמים שיצא ועי"ז חלל שבת הוי להו למימר דלא יצא להצילו מחילול שבת.

ומלבד שמצד הסברא מסתבר לומר פן יש ג"כ ראי' לזה ממה דאמרין ר"ה (דכ"ח) התוקע בשופר של עולה ושל שלמים לא יצא משום דמעל רק דאח"כ אמר רבא יצא דמצות לאו להנות ניתנו ואי לאו האי טעמא הוי מסקינן דלא יצא משום דמעל והוי מצוה הפא בעבירה ונהרי העבירה דמעילה היא מה שנהנה ע"י שיצא ידי תקיעת שופר ואי אמרת לא יצא לא מעל ואמאי לא נימא פיון שקודם שיצא אין פאן עבירה למה לא יצא אע"כ דהיינו טעמא פיון דאם אמרינן דיצא ע"י זה פא לכלל עבירה דמעילה ולכן אמרינן דלא יצא להצילו מעבירה וכן מצאתי א"ע בטורי אבו יעויין שם וכתב דבזה אפילו למ"ד מה"ב מן התורה יצא בכעין זה שהעבירה נעשה ע"י המצוה לא יצא יע"ש א"כ קשה למה לא אמרינן גם לענין קריעה פן שלא יצא להיות ניצול מן העבירה וביותר יש לומר איפכא פיון דאף דמקלקל פטור מכ"מ עשה איסור דכל פטורי שבת פטור אבל אסור ולכן לא שייך שע"י המצוה בא העבירה דגם אם לא יצא ידי קריעה דה"ל מקלקל מכ"מ העבירה נעשית ולכן קיום המצוה לא תלוי בעבירה משא"כ בגזל שתלוי קיום המצוה בעבירה דאם לא נעשית שלו ע"י גזל לא מצוי למיפק בי' וכל זמן שלא מחזיר לבעליו עובר בכל רגע על לא תגזול א"כ רק ע"י העבירה באה המצוה ולכן לא יצא: סימן ח ב"ה אלטאנא יום ה' ח"י אדר תרכ"ח לפ"ק.

לחתני הרה"ג וכו' מו"ה משה ליב באמבערגער הלוי נ"י אב"ד דק"ק קיססינגען יע"א: על דבר שאלתהו אם נשים מחויבות לשמוע קריאת פרשת זכור: תשובה קבלתי מאדמו"ר הגאון ר' אברהם פינג' זצ"ל הגאב"ד דק"ק נויורצבורג בשם רבו הקסיד שבהנהגה הגאון מו"ה נתן אדלער זצ"ל שהנשים חייבות ושהקפיד שאפילו משרתת שלו הוצרכה לשמוע פרשת זכור וכן נהגתי אחריו.

וטעמו נלע"ד מפני שאינה מצוה עשה שהזמן גרמא שאין קפידא באיזו זמן שתקרא כמש"כ המג"א (סי' תרפ"ה) רק שיקרא פעם א' בשנה ולכן הוי כשאר מצ"ע שאין הזמן גרמא שנשים חייבות בהן אמנם פעת ראייתי בס' החינוך (מצו' תר"ג) שכ' שנוהגת מצוה זו בזכרים פי להם לעשות המלחמות ונקמת האויב ולא לנשים עכ"ל.

ולא הבנתי שהרי מצות מחיית עמלק שנצטוו במלחמה תמחה את זכר עמלק היא עשה בפני עצמה שמנה גם החינוך בפני עצמה ואם היא אינה בנשים למה לא תהי' מצות זכירת מעשה עמלק בנשים אף שלא בנות מלחמה ניהו עם כל זה אפשר שזכירת השנאה תהי' תועלת למחייתו ומעשה אסתר יוכיח וכן גם תנופה ע"י יהודית שבשנאתה לאויב פא על ידה תשועה לישראל וביעל כתיב תבונך מנשים יעל מנשים באהל תבונך

שְׁדָרְשׁוּ חַו"ל עַל אִמְהוּת הַרִי כַּמָּה גְדוּלָה נְחֻשְׁבָה הַתְּשׁוּעָה שֶׁבָּאָה עַל יָדָהּ בְּמִיתַת סִיסְרָא וְלָמָּה לֹא תֵהִי זְכִירַת מַעֲשֵׂה עֲמֶלֶק לְעוֹרֵר הַשְּׁנֵאָה גַם בְּנָשִׁים לְתוֹעֵלַת מַצָּנַת מַחֲיִיתוֹ וְהַגָּה פְּתֻבָּת שְׁאֲחִיָּה הִרָה ג' וְכו' מו"ה שְׁמֻחָה נ"י רָצָה לְהוֹכִיחַ שְׁגָם דַּעַת הָרֵא"ש פֶּן שְׁנָשִׁים פְּטוּרוֹת מִמָּה שֶׁכ' (בפ' ג' שְׁאֲכָלוּ) שֶׁר"א שֶׁחָרַר עֲבָדוֹ לְצַרְפוֹ לְעֲשֶׂרָה מִשׁוּם קְרִיאַת פ' זְכוֹר שֶׁהִיא דְאוֹרֵייתָא וְלָמָּה הִנְצַרְהּ לְכַף דָּאָם אִשָּׁה חַיִּיבַת גַם עֶבֶד חַיִּיב אַע"כ דַּדַּעַת הָרֵא"ש דְנָשִׁים וְעֲבָדִים פְּטוּרִים עכ"ד.

וּלְפַעַנ"ד אֵין מְזָה רְאִיָּה דְגַם אִם אִשָּׁה וְעֶבֶד חַיִּיבִין בְּקְרִיאַת פ' זְכוֹר מַכ"מ פִּינּוּן דְאֵין קוֹרִין בַּס"ת בְּצַבּוֹר בְּפָחוֹת מַעֲשֶׂרָה כְּדִאֲמַרְיָנָן בְּמַגִּילָה (דכ"ג) וְיִלִּיף מִוּנְקַדְשִׁי בְּתוֹךְ ב"י לְכֹן צָרִיף לְזָה עֲשֶׂרָה אֲנָשִׁים גְּדוּלִים שְׁנִקְרָאוּ בְנ"י שְׁאֵין עֲבָדִים בְּכָלֵל שְׁאֵע"ג שֶׁהֵם חַיִּיבִין בְּקְרִיאַת הַפְּרָשָׁה מַכ"מ אֵינָם רְאוּיִם לְהַשְׁלִים עֲדָה קְדוּשָׁה וְאֵין זֶה תְלוּי בְּחִיּוּב וְדָמִי לִישְׂרָאֵל שְׁחַיִּיב בְּקֶרְבָּן אֲבָל צָרִיף פָּהוּ לְהַקְרִיבוֹ לוֹ פֶּן צָרִיף הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה עֲדָה קְדוּשָׁה לְקֶרְבָּן בְּצַבּוֹר בַּס"ת וְלִהְיוֹצִיאָם.

וּבְלֵא"ה מָה שֶׁכ' אֲחִיָּה נ"י וְכֹן כ' גַם הַתְּרוּמַת הַדִּשָּׁן וְאַחֲרָיו שְׁאָר פּוֹסְקִים שֶׁהָרֵא"ש מְפָרֵשׁ דְר"א שֶׁחָרַר עֲבָדוֹ לְצוֹרְף קְרִיאַת פ' זְכוֹר אֵינּוּ מְכַוֵּן דְאֲדַרְבֵּה הָרֵא"ש דְחָה זֶה וְכו' דְאֵין סְבָרָא לְפָרֵשׁ פֶּן דְמַשְׁמַע דְסִתְמָא קְתָנִי וְלָכֵן בְּלֵא"ה אֵין רְאִיָּה מְזָה כ"כ שְׁאֵע"ג שְׁלֵא מְטַעַם זֶה דְחָה פִּי זֶה עכ"ז אֲפֻשָׁר דְחַד מִב' טַעְמֵי נִקְט אֲבָל הָעֵינְקָר כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי דְאֲפִילוּ הָעֶבֶד מְחַנּוּב מַכ"מ הִנְצַרְהּ לְשַׁחֲרָרוֹ לְהִיּוֹת נִמְנָה בְּכָלֵל עֲדָה קְדוּשָׁה כְּנֹלַע"ד הַקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן ט ב"ה אֵלְטָאנָא בְּחֻדָּשׁ אֲדָר תְּרִי"ז לִפ"ק: שְׁאֵלָה עֲשֶׂרַת בְּנֵי הָמָן אִם צָרִיף לְכַתּוּב בְּעֵמוּד מִיְנוּחַד תְּשׁוּבָה הַמְנַהֵג לְכַתְּבָן בְּדָף בִּפ"ע וְעִי"כ נַעֲשֶׂה הַפְּתַב מִשְׁנֵה מִשְׁאָר הַפְּתַב בְּאוֹתִיּוֹת גְּדוּלוֹת.

אֲמָנָם כְּפָר כ' הַגֵּר"א ז"ל (ס' תְּרַצ"א) שְׁאֵין קְפִידָא רַק לְכַתּוּב אִישׁ בְּתַחֲלַת הַשִּׁטָּה וְאֵת בְּסוּף הַשִּׁטָּה. וְעֲשֶׂרַת ג"כ לְבְּסוּף בְּסוּף הַשִּׁטָּה אֲבָל שְׁלֵא יְהִי כְּתוּב מְלִפְנֵי וּמְלֵאחֲרָיו בְּאוֹתוֹ דָּף בְּזָה אֵין קְפִידָא שְׁלֵזָה לֹא כְּוִנּוּ הִירוּשְׁלַמִי וּמ"ס וְכֹן נִהְגִּיתִי גַם אֲנֹכִי בְּכַתִּיבַת הַמַּגִּילָה אֲמָנָם בְּשׁו"ת בֵּית אֶפְרַיִם חֲא"ח (ס' ס"ט וע') הַשִּׁיג עַל הַגָּאוֹן וְרָצָה לְפִסּוֹל אֲפִילוּ בְּדִיעֶבֶד אִם יֵשׁ לְמִצּוֹא מַגִּילָה אַחֲרָת.

כְּנֹלַעַנ"ד הַקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן י ב"ה אֵלְטָאנָא בְּחֻדָּשׁ שְׁבַט תְּר"ל לִפ"ק: הָרַמְ"א בִּי"ד (ס' קי"ט ס"ב) פָּסַק שְׁעוֹבֵר עֲבִירָה לְתִיאָבוֹן לֹא נִקְרָא חֲשׂוֹד לְדָבָר זֶה עִי"ש שֶׁכ' פֶּן בְּשֵׁם הָרַשָּׁב"א וְהַט"ז הַקָּשָׁה עָלָיו שְׁאֵין רֵאִי מְרַשָּׁב"א.

וּלְעַנ"ד מוֹכַח כְּנֶגֶד הָרַמְ"א מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' סְנֵהֲדָרִין (דָּף ט' ע"ב) ד"ה לְרִצּוֹנוֹ שֶׁכְּתוּבוֹ אֵי נְמִי הֵתָם פֶּשֶׁר מִשׁוּם דִּיצְרוּ תְּקִפּוֹ כ"כ וְחֲשׂוֹב פְּאוֹנָס אֲבָל לְרִבִּיעָה אֵין יִצְרוּ תְּקִפּוֹ כ"כ א"נ ה"נ יִצְרוּ תְּקִפּוֹ וְכֻשָׁר לְעֵדוֹת אַחֲרָת וְלֹא אֲרִבִּיעָה דְחֲשׂוֹד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוּ וְלֹא מְעִידוֹ עכ"ל.

הַרִי שֶׁס"ל לְהַתּוֹס' דְחֲשׂוֹד עַל הָעֲרִיּוֹת הוּא יוֹתֵר לְתִיאָבוֹן מֵאֲנָכֵל גְּבִילוֹת וְכֻשָׁר מְטַעַם אֲוֹנָס אֲבָל נִרְבַּע לְרִצּוֹנוֹ דּוּמָה לְאוֹכֵל לְתִיאָבוֹן וְלִתְרוּץ א"נ ה"נ יִצְרוּ תְּקִפּוֹ וְכו' גַם נִרְבַּע לְרִצּוֹנוֹ הוּא אֲוֹנָס יוֹתֵר מֵאוֹכֵל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן וְאֵעִפ"כ אֵין נֶאֱמָן עַל הָרִבִּיעָה מְטַעַם חֲשׂוֹד עַל הַדָּבָר וְא"כ כִּש"כ דְאוֹכֵל גְּבִילוֹת לְתִיאָבוֹן נִקְרָא חֲשׂוֹד וְאֵינוּ נֶאֱמָן לְהַעֲיִד עַל

אותו דבר שחשוד עליו וע"כ אפילו יהי מוכח מדברי הרשב"א כפסק הרמ"א מכ"מ פיון
שהתוס' חולקים ע"ז צריף להחמיר כנלע"ד הקטן יעקב: סימן יא ב"ה אלתאנא יום ד'
כ' א"ש תר"ל.

להרה"ג וכו' מו"ה אברהם אבא יעקב סאנדראוויץ נ"י הגאב"ד דק"ק פריראשלע יע"א.
על דבר שאלתו דמר אודות אשה אחת שהיא לערף בת ארבעים ונחמשה שנה חדל להיות
לה אורח פנשים ופסקה וסתה ועכשיו ארע לה מקרה שבליל תשמיש מצאה דם על
הסדין ועל חלוק שלה וספרה לה שבועה נקיים וטבלה ושמישה ובדקה ומצאה דם על
הסדין ועל חלוק שלה ושוב ספרה לה ז' נקיים וטבלה ושמישה ושוב מצאה דם על הסדין
ועל חלוק שלה והאשה הזאת באה לפניו במר נפשה לשאול מה דינה: הנה לא נעלם
ממעכ"ת נ"י מה שמבואר בגמ' וביו"ד (סי' קפ"ז) שהרואת ג' פעמים מחמת תשמיש
נאסרה על בעלה רק שיצא לידון בדבר החדש שבזקנה שנסתלקו דמיה אין דין זה
שרואת ג' פעמים מחמת תשמיש דנאסרה על בעלה וטעמו דלפי המבואר (בסי' קפ"ד)
שדין שצריף לפרוש מאשתו סמוך לוסתה לא נאמר רק בגדולה אבל בזקנה שנסתלקו
דמיה אין צריף לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים וידוע שמה שאשה
הרואת ג' פעמים מחמת תשמיש שאסורה הטעם דאמרינו דנקבעה לה וסת מחמת
התשמיש והנה מבואר (בסי' קפ"ט סעי' י"ז) כל וסת שנקבע מחמת אונס כגון שקפצה
וראתה אפילו ראתה בו כמה פעמים אינו וסת שמפני האונס ראתה ומכ"מ חוששת לו
כמו לוסת שאינו קבוע ולפי המבואר בש"ף (סי' קפ"ז ס"ק ל"ה) תשמיש חשוב ע"י
אונס כמו קפיצה ומאחר שמבואר (סי' קפ"ט סעי' כ"ח) דבזקנה אין חשש לוסת שאינו
קבוע לפי זה בזקנה לא שייף כלל הדין שתהיה רואת מחמת תשמיש שהרי בזקנה לא
צריף לפרוש כ"ז שלא קבעה וסת ג' פעמים וכל וסת שנקבע מחמת אונס אינו וסת ולכן
בשלקא בשאר נשים אסורה אף שנקבעה הוסת מחמת תשמיש שנקרא מחמת אונס
מכ"מ חוששת כמו לוסת שאינו קבוע אבל בזקנה דאינה חוששת לוסת שאינו קבוע גם
לרואת מחמת תשמיש לא צריכה לחוש עכ"ד אכן לפענ"ד אינני מסכים בזה כי מלבד
שדבר חדש הוא ולא השתמט א' מן הפוסקים הראשונים והאחרונים להזכיר חלוק זה
שבזקנה לא שייף דין רומ"ת לענ"ד גם מצד הדין אינה שעל מה שפסק הרמ"א (בסי'
קפ"ט) והובא בהרשב"א שזקנה אינה חוששת לוסת שאינו קבוע כ' הט"ז דאם ראתה ג'
פעמים אע"ג דלא קבעת ווסת פיון דמטמא מעת לעת חוששת לזה ואף שהש"ף בנקודת
הפסוק פתב דאפילו ראתה ג' פעמים כל זמן שלא קבעת וסת אינה חוששת מכ"מ הסדרי
טהרה הסכים עם הט"ז ולא ראיתי מי שחולק עליו בזה א"כ מי ירים ראשו לחלוק עליו
אחרי שטעמו ונמוקו עמו ובפרט בדבר שאפשר שתבא לידי איסור דאורייתא על
הפרישה כשתראה בשעת תשמיש כמ"כ בתשובת ח"ס שבזה חשש אסור דאורייתא
הוא ברואת מחמת תשמיש ע"ש בתשובה (סי' קנ"ג).

וגם על סברת הש"ף דרואה מ"ת מקרי אונס כמו קפיצה חלק הסדרי טהרה (סי' קפ"ז
ס"ק כ"ג) וכ' דגרע טפי דחיישינן שמא מחמת חמוד תשמיש ראתה ע"ש ובלא"ה אין
לנו זמן קבוע מתי נקראת זקנה לענין שהיא מסולקת דמים שאף שפסקה כבר ושהתה
ה' שנים עכ"ז שתקרא זקנה השיעור כפי המבואר (סי' קפ"ט סעי' כ"ט) שזקנה נקראת
כשראויה לקרותה אימא בפני' מחמת זקנותה ואינה חוששת וקשה לשער זה באשה זו

ועכ"ז מחמת שקשה להוציא אשה מתחת בעלה אצרך עוד קולה אחת לזה דהיינו להתיר לה בדיקה בשפופרפת וכפסק הרמ"א (סי' קפ"ז ס' ג') ואע"ג דהש"ך כ' דאין להורות בדיקה בבעל הראשון מכ"מ בנגידון זה ממנ"פ מותר דלהש"ך בלא"ה מותרת פיון דלדידן' רואה מ"ת מקרי אונס והוא ס"ל דזקנה אפילו בראתה ג' פעמים באונס אינה חוששת לנסת שאינו קבוע והט"ז דחולק על זה לדידן' מהני בדיקה בבעל הראשון שקרי לא חלק על הרמ"א ומכ"מ זה דוקא במוחזקת שהיא זקנה שפסקה ונסתה כנלע"ד הקטן יעקב: סימן יב ב"ה אלתאנא יום ד' כ"ב למב"י תרכ"ח לפ"ק לחתני הרה"ג וכו' מו"ה ישראל מאיר פרימאנן אב"ד דק"ק פילעהנע יע"א.

על דבר שאלתה אם מותר להביא לפי שעה מנורה של ביהכ"נ לחדר שמתפללים בו במנין לעת הצורך: תשובה הנה הערת הנכון על מה דאמרינו ערכין (דף ו') ת"ר ישראל שהתנדב מנורה או נר לביהכ"נ וכו' אבל לדבר מצוה מותר לשנותה וכן נפסק ביו"ד (סי' תנ"ט) וכתב בשו"ת מהר"ם בר ברוך חלק ג' (סי' רס"ט) דמשמע דרק לדבר רשות אסור לשנותה אבל בדבר מצוה שרי אפילו בפחיתא מיני' וכן כ' בשמו"הב"י והש"ך שם ומה שהקשה לה על זה מהירושלמי הביאו גם הר"ן (מגילה פ"ג) דכלי ביה"כ כביה"כ וא"כ הם כביה"כ דדוקא מעלין בקודש שרי ולא מורידין הרי זה מתרץ הפה"ר"ם בעצמו במה שכתב וז"ל ואין לתמוה אי ביה"כ דבר שפקדושה הוא א"כ נר ומנורה תשמישי קדושה נינהו והכי שרי לשנות לדבר מצוה דפחיתא מיני' מ"ש משאר תשמישי קדושה הא ל"ק כלל דלא איקרי תשמישי קדושה אלא בכה"ג דדבר הקדוש צריך לאותו תשמיש כגון דלוסקמי ספרים ותיק ונרתק לתפילין ומזוזות שמימינן הספרים לתוכו ומטפחת ספרים ופריסא וכורסיא וזבילי דחומשי וקומטרי דספרי וכיוצא בהם דמנח בהו ועלייהו ספרים אבל ביה"כ דחשיב לי' דבר שפקדושה היינו ששכינה שורה בתוכו דאכל בי' עשרה שכינתא שריא ואין צורך להקב"ה בנרות ומאורות וכי לאורה הוא צריך עכ"ל והש"ך הנ"ל בשם הב"ח מבאר יותר שכ' וקרי לנר ולמנורה תשמישי מצוה משום דלא נתנו לביה"כ אלא כדי להאיר למתפללים בתוך סידור התפלות והמחזורים ואין זה אלא תשמיש מצוה לאדם עצמו עכ"ל ולכן אין קשיא מהירושלמי דשם איירי מפלי ביה"כ שהם לצורך ביה"כ שמפרש שם מקצת הפלים ספלא וקלטורא שהם הספסל של פני הארון והבימה של עץ שקורין עלי' כמו שכ' המפרש שם ועליהם נאמר בירושלמי שהם כביה"כ וכמו שנאמר עוד שם בימה ולוחין ואינגלין יש בהם משום קדושת ביה"כ וכל הפלים האלה נצרכים לביה"כ לקרוא עליהם בס"ת או לשאר תשמישי ביה"כ עצמו אבל המנורות הם רק לצורך האדם.

ולכן גם מה שהבאת מהתשב"ץ (ח"ב סי' קע"א) אין ראי' שחולק על הפה"ר"ם די"ל דאיירי משמן שמדליקין ממנו נר של תמיד שהוא לכבוד ביה"כ דוגמת נר תמיד שבמקדש על זה קאמר דהוי תשמישי קדושה דמעלין בקודש ולא מורידין וזה נדאי לא גרע מפלי ביה"כ אבל במה שמדליקין רק לצורך המתפללים אינו רק תשמישי מצוה אמנם אפילו יחלוק התשב"ץ על הפה"ר"ם הרי המהרי"ק הסכים ג"כ עם ראית הפה"ר"ם ומה שכ' הד"מ שהרא"ש חולק על הפה"ר"ם תירץ במהרי"ק ובב"ח הביאם הש"ך ולכן לענ"ד אין חשש איסור אם ישאלו טובי העיר מנורות של ביה"כ ומתפללים בחדרים אף שלחדרים אין קדושת ביה"כ והוי תשמיש פחיתא מביה"כ כפיון שגם זה תשמיש מצוה

כנלע"ד הקטן יעקב: סימן יג ב"ה אלטאנא בחדש סיון תרל"א לפ"ק: נשאלתי גביר א' שבק חיים ונמצא כתוב על פנקסו שהוציא סף מעשר לעניים על סוף הרנוח שירונח אחר זמן ואחר שבעת מותו עדיין לא בא רנוח לידו שאלו היורשים אם מותר להם לנפות מעשר זה שכבר הוציא מורישם ממעשר שהם חייבים ליתן: והשבתי עד שאתם שואלים אם אתם רשאים לנפות ממעשר שלכם אני מספק אם אפילו מורישכם אם היה בחיים אם היה יכול לנפות ממעשר שהוא חייב ליתן שאין זה דומה למה דאמרין גיטין (דף ל' ע"א) המלנה את הפהן ואת הלוי ואת העני וכו' ששם עדיין לא פיל שנותן בתורת מעשר כ"א בהלונאה ולכן בדין הוא שיכול לשלם חובו ממה שיגיע להלוי ולעני בתורת מעשר אבל בגידון זה שנתן המוריש כבר בתורת צדקה לעניים איך ישלם חוב מעשר זה שלו אח"ז על מה שישתפר מפאן ולהבא אכן בירשים אין ספק כלל שאינן יכולים לנפות שהרי הם חייבין ליתן מעשר בעצמם ואיך יחשב להם למעשר מה שנתן מורישם.

ויותר מזה נראה לי אפילו מצאו עוד הפעות של מעשר בעין בירושת מורישם ג"כ הם מחייבים ליתן לעניים ולא להוציא לחשבון מעשר עצמם ולפי מה שכ' השל"ה (ד' רס"ב ע"א) אפ"י הטובת הנאה ליתן לכל עני שירצו אין ליורשים במעשר כזה אלא צריכים ליתן לגזבר הממונה על הצדקה והוא יחלק: שוב מצאתי בנודע ביהודה ח"א חלק יו"ד (סי' ע"ב) שנשאל על מעשה כזה והשיב ג"כ בתחילה קרוב להדברים הנ"ל אכן לבסוף כתב ואעפ"כ בגידון שנשאלתי שאם היתומה תפרוש מעשר מירושתה לא יכולה לגמור שידוה הגון המזדבר בה הוי שעת הדחק ולכן נלע"ד להקל גם כזה אבל עכ"פ צריך היורש להפריש המעשר ואח"כ יעכב לעצמו עכ"ל אמנם לענ"ד מה שהקיל ביתומה הוא פנין דאפילו בא המעשר ליד הגזבר יכול להוציא אותו לצורך נשואי יתומה כנפסק בש"ע (סי' רמ"ט סט"ו) שאין צדקה גדולה מזו ולכן האפטרופס של היתומה יכול ג"כ להוציא לצורך נשואיה אבל זה לא שייך בגידון השאלה שהיורשים אינם רשאים ליטול ממעות צדקה שאינם עניים וכמזדנה שהנוב"י עם כל זה היה מספק בהיתר זה ולכן הוסיף שעכ"פ היורש צריך להפריש המעשר ואח"כ יעכב לעצמו שדיקה זה למעשר עני של דמאי דאמרין ג"כ הכי שצריך להפריש המעשר להוציא מתורת ספק טבל אבל לא צריך ליתן להעני אלא יעכב לעצמו שהעני שרוצה להוציא ממנו עליו הראיה שעדיין לא נתן המעשר אבל כ"ז לא שייך בגידון זה שאין ספק בדבר ולכן נלע"ד כמו שכתבתי.

הקטן יעקב: סימן יד ב"ה אלטאנא יום ב' כ"ז אלול תרכ"ח לפ"ק לגיסי הרבני מו"ה יחזקיהו קונרייטער נ"י בק"ק מינכען יע"א: מה ששאל גיסי נ"י שתמוה לו שלא הוזכר בפוסקים שמברכים על מצות שלוח הקן: תשובה הנה בשערי תשובה (סי' רצ"ב) הנפיר מחברים שדברו מזה ולא העתיק דבריהם והספרים איננו בידי אבל ראיתי בשו"ת הרשב"א (סי' י"ח) שכתב וז"ל וכן אין מברכין על כל מצנה שהיא באה מתוך עבירה כגון השבת גזילה ונזרת הרבית שלא צנונו לגזול כדי להשיב וליקח את האם כדי שנתחזר ונשלח אותה וכל פינוצא באלו עכ"ל וזכורני שפעם א' שאלתי לאדמו"ר הגאון מו"ה אברהם פינג' זצ"ל איך יקיים מצות שלוח הקן והיה דעתי שיגביה האם מעל הבנים ויפריח אותה.

והשיב לי שאסור לעשות כן דמיד כשילוקח אותה עובר בלאו דלא תקח האם על הבנים
אלא שצריך לגרש אותה מעל הקן עד שתפרח. והנה לכאורה נסתר זה מדברי הרשב"א
הנ"ל שכתב דלקח אין מברכים על שלוח הקן מפני שבא על ידי עבירה שלקח אותה
ומשמע מזה שמצות שילוח הוא באשר חשבתי שיקח אותה וישלחנה.

אבל באמת קשה מאד איך נאמר שהתורה צוה לעשות עבירה בתחלה למען ננתק אותה
אח"כ ע"י מצוה וביותר יקשה לר' יהודה דס"ל (סוף חולין) הנוטל אם על הבנים לוקח
ואינו משלח הרי דלא מהני השלוח אחר שלקחה וע"כ צ"ל כדעת אדמו"ו ו"ל שלא יקחה
כלל וא"כ דברי הרשב"א תמוהים.

ואולי יש לומר דמצות שילוח הקן יש לקיימה בשני אופנים או שיגרשה מבלי שלקח
אותה בתחלה וזו עיקר המצוה שצוה התורה או אם עבר ולקחה יקנים העשה דשלוח
מיד לנתק הלאו דקיי"ל כרבנן דמשלח ואינו לוקח והרשב"א דבר מאןפן השני דלקח
לא מברך על שילוח זה כיון שהמצוה בא ע"י העבירה ומה שלא מברך על שלוח באופן
הראשון מיושב ג"כ ע"פ מה שכתב הרשב"א שם לפני זה דאין מברכים על מצוה שאינה
תלויה כולה בידי העושה מפני שאפשר שלא יתרצה בה חבירו ונמצא מעשה מתבטל
פגון מתנות עניים וכו' ע"ש.

ובזה יש ליתן טעם ג"כ שלא מברך על שלוח הקן באופן הראשון דבשעה שמברך עובר
לעשייתה יש ספק שמא תפרח האם מאליה מעל הקן מבלי שישלחה והוי ברכה לבטלה
ולכן לא הזכיר הרשב"א רק מאןפן השני שלקחה תחלה דבזה אין חשש שמא תפרח
אבל בזה הוי מצוה שבאה ע"י עבירה ולכן בכל אופן אין מברכין על שלוח הקן: ומה
שהקשה לי גיסי נ"י על מה שכתבתי בספרי ב"צ (סי' ע"ה) דלא אשכחן לבו גס בה רק
באיש לגבי אשתו שהרי מצאנו כן ג"כ באחרים כמה דתנו בקידושין (דף פ') כל שעסקו
עם הנשים לא תיחד עם הנשים ופי' רש"י מפני שלבו גם בהם.

כפונתי כמה שכתבתי דעל ידי קורבא לא מצאנו כן דלא נימא מפני שהיא אשת אחיו לבו
גס בה יותר מלגבי אחר שהרי ארוס לגבי ארוסתו אין לבו גס בה כדתנו גיטין (ד' פ"א)
אבל בנתגרשה מן הארוסין וכו' מפני שאין לבו גס בה וא"כ כש"כ דקורבא דאשת אחיו
לא מקרי גס בה אבל שעסקו עם הנשים הוא מענין אחר ואינו נוגע לאשת אחיו כנלפע"ד
הקטן יעקב: סימן טו ב"ה אלטאנא יום ג' טו"ב למב"י תר"ל: על דבר השאלה אשר
הובאה לפני מעכ"ת נ"י ובענותנותו רצה לשמוע מה שנלע"ד בזה הנני למלאות בקשת
מר נ"י וענין השאלה איש ירא אלקים הנה לו פרה שלא הבכירה ובתומתו לעשות
הבכירה לנכרי על צד היו"ט שלא יתהוה בזה קדושת בכור כשכתב מר אותה על
ידי שטר פנהוג על פי חוקי המדינה שהוא קנין גמור שלא יוכלו לחזור בו לא המוכר
ולא הקונה והפרה נשארה ברפת מוכר היהודי ולא הנה קנין אחר לא בכסף ולא במשיכה
והפרה הבכירה ועמה נולדה השאלה אם יש פאן קדושת בכור או לא.

תשובה הנה לפי המבואר ביו"ד (סי' ש"ד) צריך לקנין לפטור מן הבכור משיכה או קנין
ולפי המבואר בש"ד שם משום דיש מחלוקת בין הפוסקים אם משיכה קונה ולא מעות
או מעות ולא משיכה הלכך לצאת ידי ספק צריך לעשות הקנין בשניהם במשיכה ובמעות
ומשמע שאם לא עשה אלא קנין אחד אפילו דיעבד לא נפטר מן הבכורה ובתשובות

האחרונים האריכו בזה אבל מכ"מ זה מוסכם מכולם שאם לא עשה שניהם לא משיכה ולא מתן מעות אף שמכר הישראל לנכרי ונתפשו בדרךים שאין זה קנין ולא נפקעה הקדושה מן הבכור אלא שבנידון השאלה הוא הספק אחר שנעשה המכירה על ידי שטר שהוא קנין גמור ע"פ חוקי המדינה אם מהני זה להפקיע קדושת הבכור אם לא ומצאתי בזה אם אמרין בכה"ג דינא דמלכותא דינא או לא פלוגתא בין הפוסקים האחרונים והם בדיעותיהם מערכה מול מערכה הראשון שהתעורר על זה הוא מהר"ם מינץ שכתב בשו"ת (סי' ה') המנהג לא מצי להפקיע מקדושת בכור דאורייתא ואפילו אם תמצא לומר דמנהג שנהגו חכמים עוקר דאורייתא פגון סיטומתא דכיון דמוקמי חכמים ברשות הלוקח דהפקר ב"ד הפקר ממילא הנה קנייה לכל מילי מכ"מ האי קנייה דנהגו התגרים כותים אינו מועיל להפקיע קדושת בכור דאל"כ למה הוצרך מהר"ם פס"ק ומשיכה לאפוקי נפשיה מפלוגתא הא מנהג הגוים בכל המקומות מי שנותן אפילו פרוטה על המקח קונה בו אפילו זהובים ולית דין צריף פנים עכ"ל.

הרי שדעתו שמנהג המדינה לא מועיל להפקיע קדושת הבכור. אכן מצאתי בשו"ת נחלת שבועה (סי' ל') שהביא שם תשובה ממחבר ברפת הגבח שכתב שם מה שנוהגים המקילים למפור בקנין פס"ק בלבד כי נראה לי קצת טעם למנהג הזה כיון דבדיניהם קונין בכסף או בסיטומתא ולא יכול לחזור בו קנה אף לענין בכור כי כן משמע בשו"ת רמ"א (סי' פ"ז) דהא דלא פסק הרמ"א שם דליקני לו מעות מטעם סיטומתא בדיניהם היינו דיש מנהג כותים פגדום דיד בעל המעות על העליונה וכו' או משום דהמנהג הוא לשלם החצי וכו' ע"ש מבואר דאי ליתא להני טעמא קנין כותי במעות הוא קנין גמור מדרבנן פסיטומתא לקנות דבדיניהם האידנא כותי שנתן הפס"ק או איפכא קנה ולא יכול לחזור ואף שמהר"ם מינץ בשו"ת (סי' ה') צידד להחמיר בבכור ליקנות בסיטומתא והביא ראיות שיש לדחות אותם מפל מקום העם הזה הנוהגים להקל קורא אני עליהם עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו וסומכים על מהר"ם להקל אף לכתחילה וכו' ע"ש ונראה מדבריו דבדיעבד מותר לסמוך על זה אבל חלק עליו המתיר נחלת שבועה שם סי' ל"א) וכתב דליתא דאין הולכין בדבר איסור אחר מנהגם ודינא דמלכותא כמש"כ מהר"ם מינץ ודבריו ברורים דאל"כ מה לנו לפלוגתא וחומרת הרמ"א לקנות בכסף ובמשיכה יקנה בכל דור ודור כפי מנהג התגרים פגון בהפאת כף זה לזה או מסירת המפתח וכה"ג אלא ונדאי שאין מועיל מנהגם לענין דבר איסור ושפן משמע ברמב"ם וטור דדוקא בדיני מלך בממון הולכים על פיהם ע"ש והנה אעפ"י שהשיב על המחבר ברפת הגבח מסברא מכ"מ לא השיב על ראיתו משו"ת הרמ"א (סי' פ"ז) אבל באמת ראיה זו לא הבנתי שבנידון שאלת הרמ"א הנה הענין שהישראל קנה פרה מן הנכרית ונתן לה מעות ולא משכה ונגנבה הפרה ונתרצית הנכרית להחזיר לו המעות ואח"כ הופר הגנב ושלחה הנכרית שביא ויקח פרתו ויפדה אותה מן הקונה מהגנב והבכירה הפרה ועל זה כתב הרמ"א דאחר דקיי"ל כר"ת דמשיכה קונה ולא מעות פשיטא דלא קנה הישראל את הפרה וא"ל דאע"ג דמן התורה אין מעות קונות מכ"מ לא גריעי מעות מסיטומתא דקניא מדרבנן כדאיתא ב"מ (דף ע"ד) דזה אינו חדא דנדאי כל זמן שלא משך הישראל הפרה הנה הפותי יכול לחזור בו לפי מנהג המקום שנקנה שם הפרה ועוד דאל"כ דלא קנה ישראל רק מדרבנן מפח המנהג א"כ מה שאמרה לו הכותית לשלם נמי הנה קנין לכותי

מטעם מנהג וכו' ע"ש הרי ששם היה הישראלי הקונה וע"ז פתב הרמ"א שאעפ"י שמן התורה לא קנה הישראלי מכ"מ פיון דמדברבנו קנה לפי מנהג המקום היה צריף לחוש לחומרא מדברבנו לקדושת בכור וע"ז השיב דגם מדברבנו לא היה קנין אבל אם הישראלי הוא המוכר והנכרי לא קנה מן התורה רק ע"פ מנהג המקום היא יועיל זה להפקיע קדושת הבכור וכי אתו רבנו לעקור דין תורה מה שהוא בכור מן התורה ע"י שנולד ברשות ישראל לומר שאין בו קדושה ולכן לא בלבד שאין משו"ת הרמ"א ראיה לדעת הגאון בעל ברפת הזבח אלא אדרבה ראיה נגדו שהרי פתב שאין פאן קנין מן התורה רק מדברבנו א"כ מכירה שהיא ע"פ מנהג המדינה בלבד לא תועיל להפקיע קדושת הבכור וכן נראה גם דעת הבית שמואל (סי' כ"ח ס"ק ג') שכתב שם לענין המקדש את האשה בגזל ובגניבה דפסק בשו"ע שם דאם נתיאשו הבעלים הרי זו מקודשת דכיון דיש ביד האשה יאוש ושינוי רשות ולכן קנתה את החפץ וכתב על זה הב"ש ובזמן הזה אעפ"י שמתמת דינא דמלכותא צריכה להחזיר הגניבה לבעלים מכל מקום מדאורייתא קנתה החפץ ודמי החפץ צריף הנגזל ליתן לה והוי קידושין דאורייתא עכ"ל הרי שדעתו שפעמידין הדבר על דין תורה אעפ"י שעל פי דינא דמלכותא צריכה להחזיר לו החפץ בלי תשלומין: והנה בשו"ת פנסת יחזקאל (סי' י"ד) הביא בענין השאלה באחד שמכר חמץ בע"פ בלי קחת דמי מכירה פי אם בצואשלאג שקונה ע"פ דינא דמלכותא והגאון השואל שם כ' שע"פ דברי הרמב"ם וטור ותשובת מהר"ם מינץ ונחלת שבועה אין הולכין בדבר איסור ע"פ דינא דמלכותא ולכן לא הועיל הצואשלאג בלא המשירה והגאון בעל פנסת יחזקאל השיב על זה שהספרים אינם בידי אף לבי אומר לו שאין הנידון דומה לראי' דחמץ אם המקח נקנה כמנהג הסוחרים לא בא כלל לידי איסור כל יראה ועוד דאינו דומה לדינא דמלכותא דלא אמרינו בדבר איסור דדוקא אם המלך גזר שיקנה המקח מפת גזירתו זה לא מהני לענין איסור מה שא"כ מה שמנהג המדינה שקונין וגומרין המקח ודעתם ולבם פן למפור ולקנות למה נחלק בין ממון לאיסור ועוד הביא ראיה ממה שכ' בשל"ה (מס' פסחים) ששם נראה כי האמת אתו ומי לנו גדול ומחמיר ומדקדק במצות ואיסור חמיר לי' כהשל"ה וכדי הוא לסמוך עליו אף שלא בשעת הדחק עכ"ד.

והנה הגאון בעצמו פתב שלא ראה מה שכ' המהר"ם מינץ והנחלת שבועה שהם פתבו פן לענין בכור שגם שם אם נגמר הקנין לא בא לכלל איסור דקדושת בכור ואעפ"כ החמירו. ומה שהביא ראי' משל"ה מסתמא פנונתו על מה שכתב הגאון שם ריש מסכת פסחים שפיון דמנהג התגרים לקנות ע"י מסירת המפתח מועיל זה גם לענין מכירת חמץ בלי שום קנין אחר.

ולענ"ד משם אין ראיה לא בלבד שרוב הפוסקים חלקו על זה בלא"ה אין ראיה ממכירת חמץ למכירת המבפרת שקי"ל כר"ש שחמץ שעבר עליו הפסח לא איסור רק מטעם קנס ולא מדאורייתא ועל זה נוספת החומרא דגזרינו שוגג אטו מזיד ואפילו בטרול כמנהג בכל מקום לא מהני דגזרינו שמא יערים לכן באיסור כזה אפשר שסמך הגאון על מנהג התגרים שתועיל המכירה.

אָבֵל אִיף נָקִיל בְּזֶה גַם בְּאִיסוּר מְכִירַת הַמְּבֻכָּרִת שְׂנוּגַע הַדְּבָר לְאִיסוּר פְּרֵת דְּשְׁחוּטֵי חוּץ וּשְׂאֵר אִיסוּרֵי דְאִוְרֵיִתָּא: אָמְנָם מְצֵאתִי בְּשׁו"ת חֲתָם סוֹפֵר חִי"ד (סִי' שִׁי"ד) שֶׁכ' וְעוֹד פִּינּוּן דְּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה דְּהֶאֱנָדְשׁ לָאֵג קוּנָה מְדִינָא דְּמַלְכוּתָא בְּאַתְרָא דְּמַעְלָתוֹ וְדִינָא דְּמַלְכוּתָא בְּאוּתָם עֵנִינִים דְּקו"ל דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא מִן הַתּוֹרָה הוּא בְּלֹא סֶפֶק וַיֵּשׁ לִי לְתַמּוּהָ עַל דְּבָרֵי הָרַב ב"ש (סִי' כ"ח ס"ק ג') ע"ש עכ"ל וְתַמְהָתִי שְׂלֵא הַזְכִּיר הַגָּאוֹן שְׂמָה דְּפִשְׁטָא לִיה בְּלֹא סֶפֶק דְּדִינָא דְּמַלְכוּתָא הוּא מִן הַתּוֹרָה שְׂהִשׁוּ"ת הַגָּ"ל שְׂהַזְכִּירֵתִי ס"ל לְהִפּוּף וְדַעְתָּם כַּהֲב"ש דַּמ"ה לָא מְהֵנִי.

וּכְפִי מַה שְׂפַתְבְּתִי נִרְאָה גַם דַּעַת הָרַמ"א בְּשׁו"ת (סִי' פ"ז) כֵּן. גַּם בְּמַה שְׂמִסְנֶפֶק אִי סִיטוּמָתָא הוּי קִנְיָן מִן הַתּוֹרָה אוּ מְדַרְבְּנָן לֹא הַזְכִּיר שׁו"ת הָרַמ"א הַגָּ"ל שְׂפַתְב בְּפִי דְרַק מְדַרְבְּנָן קוּנָה.

וְלִכּוֹן בְּנִידוֹן הַשְּׂאֵלָה שְׂלֵא נִמְכָּרָה הַמְּבֻכָּרִת רַק ע"פ חוֹק הַמְּדִינָה בְּלִי שׁוּם קִנְיָן שְׂמוּעִיל מְדְאוּרֵיִתָּא אִינוּ בְּיָדֵי לְהַכְרִיעַ בֵּין גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים לְהַתִּיר סֶפֶק אִיסוּר פְּרֵת לְשַׁחוּט אֶת הַבְּכוֹר.

כַּנְלַעֲנָ"ד הַקָּטָן יַעֲקֹב: סִימָן טז ב"ה אֶלְטָאָנָא יוֹם ד' וַף לַמְב"י תַּרְכ"ח לְהַרְהַ"ג וְכו' מו"ה זַעֲלִיגְמָאן פְּרָאָם נ"י אב"ד דְּק"ק הַאֲמֵבּוּרְג יַע"א עַל דְּבַר שְׂאֵלַת מַר נ"י וַז"ל יִשְׂרָאֵל אֶחָד הַדָּר בַּפֶּפֶר קָנָה עַז אַחַת מִנְכָּרִית וְנִתְרַצוּ יַחֲדָיו בְּמַחִיר קְרֵאנְעִנְטָאֶהֲלַעַר אֶחָד וְהַקּוּנָה לֹא שִׁילָם לָהּ הַמְּחִיר זֶה רַק נִתְרַצוּ יַחַד שְׂיַתְּמוּ הַיִּשְׂרָאֵל הַקּוּנָה עֲבוּר הַעַז שְׂקָנָה מִמֶּנָּה עַז אַחֲרָת.

וְהִנֵּה הַיִּשְׂרָאֵל הַקּוּנָה הוֹלִיף הַעַז שְׂקָנָה לְבֵיתוֹ וְטָבַח אוֹתָהּ וּלְאַחַר כַּמָּה יָמִים הִבִּיא עַז אַחֲרָת לְחִלִּיפִין עֲבוּר הַעַז שְׂקָנָה מִמֶּנָּה אָבֵל לְאַחַר אֵינָה יָמִים חֲלָתָה הַעַז וְהַיִּשְׂרָאֵל לְקַח אוֹתָהּ וְהִבִּיאָהּ לְבֵיתוֹ וּמָכַר אוֹתָהּ לְאִישׁ אַחַר וְאַח"כּ קָנָה עַז אַחֲרָת וְהִבִּיא אוֹתָהּ לְבֵית הַנְּכָרִית הַגָּ"ל וְאָמַר לָהּ בְּלִשׁוֹן זֶה.

דָּא הָאֲסִטוּ דָּא נוֹן אֵינְנֵעַ אַנְדְּעֶרַע גְּיִיז מוֹסֵט מִיר אֵינְיִנְיַע גּוֹלְדֶען אוֹיִפְגַּעְעֵבִין דָּא דִיעִזַּע גְּיִיז דִּינָא אִיף דִּיר נַעֲבֵרָאכְט פִּיעֵל בַּעֲסַעַר אֶלֶס דִּינָא דִּינְיִנְיַע גְּעוּוֹעֶזְעֶן אִיזַט (הִילֵף עַז אַחֲרָת אָבֵל תַּצְטָרֵף לְהוֹסִיף לִי אֵינָה זְהוּבִים פִּי הַעַז הִנָּה טוֹבָה יוֹתֵר מֵעַז שְׂלֵף) וּלְאַחַר זֶה הוֹלִיף הַיִּשְׂרָאֵל הַעַז לְרַפֵּת בְּהֵמוֹת שֶׁל הַנְּכָרִית וְהִיא נְטִלָה וְלִקְחָה חֻבֵּל וּקְשָׁרָה אוֹתָהּ בּוּ וְאָמְרָה אֵלָיו שְׂיָבוֹא לְאַחַר אֵינָה יָמִים לְדַבֵּר עִם הָאָרוּס שְׂלָה בְּבֵיתָה עַל דְּבַר הַעַז וְהַמְּחִיר אֲשֶׁר יִבְקֶשׁ עוֹד וּבְאוֹתוֹ יוֹם קוֹנְדָם שְׂבָא הָאָרוּס לְבֵית אָרוּסָתוֹ וְקוֹנְדָם שְׂדַבֵּר עִם הַיִּשְׂרָאֵל יִלְדָה הַעַז הַמְּבֻכָּרִת וְלָד זָכָר וְשָׂאֵל אוֹתִי אִם יֵשׁ לְזָכָר הַגָּ"ל קְדוּשָׁת בְּכוֹר אוּ לֹא.

תְּשׁוּבָה הִנֵּה מַעַכ"ת נ"י הַצִּיב אֶדְנִי הִיתְרוֹ בְּמִסְפֵּר חֲמִשָּׁה. א) דְּהוּי יַד נְכָרִי בְּאַמְצַע דְּהֵא אִם רְצָתָה הַנְּכָרִית יְכוּלָה לְעַכֵּב הַעַז עִם הַנּוֹלָד פִּינּוּן שְׂהַיִּשְׂרָאֵל צָרִיף לִיתְּמוּ לָהּ עַז חֲלִיפִי הַעַז אֲשֶׁר קָנָה מִמֶּנָּה וְהִיא קָנָתָה הַעַז בְּמִשְׁיָכָה וּבְמִסִּירָה וְלֹא גָרַע מִבְּהֵמַת אַרְנוֹנָא בַּפְּסָחִים (דָּף ו'): ב) ע"פ מַה שֶׁכ' בְּשׁו"ת צְמַח צְדָק (סִי' ד') שְׂיֵשׁ לְהַקְל אִם יֵשׁ לְנְכָרִי שְׂעֵבּוּד עַל הַבְּהֵמָה וּא"כ פִּינּוּן שְׂהַיִּשְׂרָאֵל אָמַר לְהַנְּכָרִית שְׂהַעַז הַזֹּאת שְׂהִבִּיא לָהּ הִיא תְּמוּרַת הַעַז שְׂקָנָה מִמֶּנָּה יְכוּלָה לְעַכֵּב אֶת הַעַז נֶגֶד בַּעֲלֵי חוּבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל פִּינּוּן שְׂעוּמָתָת

בְּרֶפֶת שְׁלֵה וּא"כ יֵשׁ לָהּ שְׁעָבוּד עֲלֵי ג) אִם רָצְתָה הַנְּכָרִית לִילָךְ אֶל הַשׁוֹפֵט בְּדִין מַלְכוּת צָרִיף הַיִּשְׂרָאֵל לִיתֵן לָהּ עַז אַחֲרָת וְלֹא יִכּוֹל לְהַעֲלוֹת בְּדָמֶי' שְׁפֹן מִשְׁפֵּט הַמְּכִירָה וְהַקְּנָן שְׁבִינֵיהֶם שֶׁהוּא יִתֵּן לָהּ אוֹ מַחִיר קַרְאֲנַעְנְטָאֵהֶלְעָר אוֹ עַז אַחֲרָת א"כ הִיא קִנְתָּה הָעַז בְּמִשְׁכָּה וּבְמִסְרָה.

ד) מַה שֶׁתִּלְתֶּה הַנְּכָרִית בָּאֵם יָבוֹא אָרוֹס שְׁלֵה לְבֵיתָה אֵין זֶה תְּנָאֵי גְמוּר שֶׁתִּלְתֶּה בְּרָצוֹנוֹ רַק לַעֲשׂוֹת לוֹ נַחַת רוּחַ וְהָיָה פְטוּמֵי מְקִילֵי. וּבְשֵׁם מֶר חָמִיו הַגֵּאב"ד דַּק"ק וו"ב הַגָּאוֹן מו"ה יִצְחָק דּוֹב הַלְוֵי נ"י הוֹסִיף עוֹד טַעַם.

ה) שֶׁאֵעֲפ"י דְלָפִי הַמְּבֹרָךְ בִּאֵהֶע"ז (ס"י ל"ח) לְדַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים לֹא בְעֵינָן בַּד"מ תְּנָאֵי כְּפּוֹל שֶׁהַתְּנָאֵי קִיָּים אֵעֲפ"י שֶׁלֹּא נִכְפַּל מַכ"מ לְפִי מַש"כ הַבֵּית שְׁמוּאֵל שֵׁם לַכ"ע בְּעֵינָן שֶׁיֵּהָא הַתְּנָאֵי קוֹדֵם לְמַעֲשֵׂה וְאֵם לֹא עֲשֵׂה כֵּן הַתְּנָאֵי בְטַל וְהַמַּעֲשֵׂה קִיָּים וּלְפִי"ז כִּינּוֹן שֶׁלֹּא הַקְּדִים הַתְּנָאֵי לְמַעֲשֵׂה שֶׁבְּתַחֲלָה אָמַר הִילָךְ עַז אַחֲרָת וְאֵח"פ אָמַר אֲבָל תִּצְטַרֵּף לְהוֹסִיף לִי אֵיזָה זֶהוּבִים א"כ הַמַּעֲשֵׂה קִיָּים וְהַתְּנָאֵי בְטַל וְנַעֲשֵׂה הָעַז שֶׁל הַנְּכָרִית: וְעַל זֶה אָשִׁיב דַּלְעַנ"ד עֲנִין הַמְּכִירָה לֹא הִ' לְחִלוּטִין אַחֲרֵי שֶׁלֹּא נִתְפָּשְׂרוּ עַל הַמְּקַח רַק בְּאֲשֶׁר שֶׁהוֹצֵרֵף הַיִּשְׂרָאֵל לִיתֵן לָהּ אוֹ מַחִיר קַרְאֲנַעְנְטָאֵהֶלְעָר אוֹ עַז אַחֲרָת פַּחַת הָעַז אֲשֶׁר לְקַח מִמֶּנָּה הַבֵּיא לָהּ הָעַז וְיֵשׁ אֲוִמְדָנָא שֶׁלֹּא הַבֵּיאָה לָהּ שֶׁתִּהְיֶ' לָהּ לְחִלוּטִין שֶׁהִרִי אֲמָרָה הַנְּכָרִית שֶׁיָּבֵא אַחֵר אֵיזָה יָמִים עַל דְּבַר הָעַז וְהַמַּחִיר אֲשֶׁר יִבְקַשׁ עוֹד הִרִי שֶׁהוֹצִירָה גַם הָעַז שֶׁעֲדִינָן יְדַבֵּר אָרוֹס שְׁלֵה עֲמוֹ עֲלֵי' וּמִסְתַּמָּא לְמַעַן תִּדַּע שֶׁלֹּא הִיָּתָה גְרוּעָה מִן הָעַז אֲשֶׁר קָנָה מִמֶּנָּה אוֹ שֶׁאֵינָה חוֹלָה בְּאֲשֶׁר בְּאֲמַת כְּבֶר הַבֵּיא לָהּ עַז וְשׁוֹב לְקַחָה מִמֶּנָּה בְּשִׁבִיל שֶׁהִיָּתָה חוֹלָה וְאֲפִילוֹ נִימָא דְעַל הָעַז לֹא הִ' סְפַק אֲצֻלָּה עִם כָּל זֶה בְּאֲשֶׁר שֶׁבְקַשׁ מִמֶּנָּה מְעוֹת וְלֹא הִסְפִּימוּ עַל הַמְּקַח אֲפִילוֹ עֲשֵׂתָה הַנְּכָרִית מְשִׁיכָה מַכ"מ הָעַז נִשְׁאַרָה בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל וְדָמֵי זֶה לְמָה דְאֲמַרִּינוּ בַע"ז (דַּע"א) הַמוֹכֵר יֵינוּ לְנִכְרֵי פֶסֶק עַד שֶׁלֹּא מְדַד דָּמִיו מִן מוֹתָרִים מְדַד עַד שֶׁלֹּא פֶסֶק דָּמִיו אֲסוּרִים וְנִפְסֵק כֵּן בְּטוּש"ע יו"ד (ס"י קל"ב) וְלָפִי מַה שֶׁפָּתַח הַטוֹר הַבֵּיאָו גַם הַש"ף שֵׁם אֲפִילוֹ עֲשֵׂה הַנְּכָרִי מְשִׁיכָה וְאֲפִילוֹ לְהַנְדֵּף שִׁיטוֹת דְּמִשְׁכָּה בְּלֹא מְעוֹת קוֹנָה בְּנִכְרֵי מַכ"מ נַעֲשֵׂה יֵין נִסָּף בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל אִם לֹא פֶסֶק מִקּוֹדֵם דְּבִין הַמוֹכֵר וּבִין הַלוֹקַח לֹא סוּמָה דַּעַתוֹ עַל הַמְּקַח מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יָדְעוּ אִם יִתְפָּשְׂרוּ עַל דָּמֵי הַמְּקַח וְהָכָא נָמִי דְכּוֹנְתִין וְלָכֵן לֹא שִׁיָּף טַעַם א' שֶׁל מַעַכ"ת נ"י דִּיד נִכְרֵי בְּאֲמַצְעַ דְּאֵם תְּרַצָּה תִּעֲכַב הָעַז שֶׁהִרִי לֹא נִתְחַיֵּיב לָהּ רַק מְעוֹת קַרְאֲנַעְנְטָאֵהֶלְעָר אוֹ עַז וְאִם לֹא תִתֵּן מַה שֶׁתוֹבַע מִמֶּנָּה בְּעַד עַז שֶׁלּוֹ שֶׁהַבֵּיא לָהּ לֹא תוֹכַל לַעֲפָבָה רַק תִּתְבַּע מִמֶּנּוּ אוֹ עַז אַחֲרָת אוֹ קַרְאֲנַעְנְטָאֵהֶלְעָר.

וְגַם טַעַם ב' שֶׁל שְׁעָבוּד וְטַעַם ג' לַעַנ"ד לֹא שִׁיָּף שֶׁאֵינָן לָהּ שְׁעָבוּד עַל הָעַז כִּינּוֹן שֶׁלֹּא קִבְּלָה אֹתָהּ רַק לְהַבְחִנָּה וְעַל מְנַת שִׁיתְפָּשְׂרוּ עַל הַמְּעוֹת. כְּלָלוֹ שֶׁל דְּבַר לַעַנ"ד מַה שֶׁאֲמַר לָהּ הִילָךְ עֲפָה עַז אַחֲרָת כְּוֹנְתוֹ הִ' בְּלִבָּד שֶׁהַזְמִין וְהַבֵּיא אֹתָהּ לָהּ שֶׁתְּבַחֲזִין אִם תִּתְכַּשֵּׁר לָהּ בְּמַחִיר אֲשֶׁר יִשִּׂים עֲלֵי' אֲבָל מְכִירָה לְחִלוּטִין לֹא הִ' אַחֲרֵי שֶׁבְקַשׁ עוֹד מְעוֹת לְגַמְרוֹר הַמְּקַח וְלֹא הַזְכִּיר הַסְּכוּם וְהִיא לֹא נִתְרַצָּה עֲדִינָן לִיתֵן לוֹ.

וּבְזָה נִסְתַּר גַּם טַעַם מֶר חָמִיו הַגָּאוֹן נ"י שֶׁפָּתַח דְּהָיָה מַעֲשֵׂה קוֹדֵם לְתְּנָאֵי וּמִמִּילָא הַתְּנָאֵי בְטַל דַּלְעַנ"ד לֹא הִ' כָּאֵן מַעֲשֵׂה כְּלָל כִּינּוֹן שֶׁלֹּא הִ' הַמְּקַח לְחִלוּטִין. וְאֲפִילוֹ הִ' הַיִּשְׂרָאֵל מוֹסְפֵם בְּדַעַתוֹ לִיתֵן לָהּ הָעַז אֲפִילוֹ לֹא תִתֵּן לוֹ מְעוֹת מַכ"מ הַנְּכָרִית לֹא קִנְתָּה כִּינּוֹן שֶׁלֹּא

דְּעָה כַּמָּה תַתֵּן לוֹ ע"פ תְּבִיעֵתוֹ וְאִם הָעֵז שָׁוָה לָהּ כַּפִּי אֲשֶׁר יִתְבַּע מִמֶּנָּה וּבִלֹּא"ה לַעֲנִי"ד יֵשׁ לִפְקֶפֶק עַל הַיָּתֵר זֶה דְּאֶפִּילוֹ נֹאמֵר דְּבַמָּה שְׁאֹמֵר הִילָךְ עִתָּה עַז אַחֲרַת כְּוֹנְנָתוֹ וְכֹן כְּוֹנְנַת הַנְּכָרִית לְשֵׁם קִנְיָן גָּמוּר הָרִי מֵה שְׁחָצֵר קוֹנֶה בְּעוֹמֵד בְּצִידוֹ הוּא מִטַּעַם יָד כְּמִבְּנֹאֵר בִּאֲעִי"ז (ס' קל"ט) וְכָל זְמַן שֶׁהַחֲפִיז בְּיַד הַמְּקַנֶּה לֹא קָנָה בְּעַל הַחֲצֵר וְכִינּוֹן דְּמִיָּד כְּשֶׁהֵבִיא הָעֵז לְבֵיתָה אָמֵר הִילָךְ הָעֵז אֲבָל תִּצְטָרֵף לִיתֵן לִי עוֹד מְעוֹת וְאִז מִסְתַּמָּא הַחֲבָל שָׁבוּ הַנְּהִיג הָעֵז עֲדִינּוֹן הִי' בְּיָדוֹ שְׁהָרִי נֹאמֵר בְּהַשְׁאֵלָה שְׁאֹחֵר זֶה הוֹלִיף הַיִּשְׂרָאֵל הָעֵז לְרַפְתָּ שֶׁל הַנְּכָרִית וְשֵׁם נִטְלָה הָעֵז וּקְשָׁרָה אוֹתָהּ וּא"כ הִי' הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַקִּנְיָן אַחֵר הַתְּנָאִי וּבְזֶה אֶפִּילוֹ לְשִׁטוֹת הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהֵבִיא הַב"ש (ס' ל"ח ס"ק ב') דְּגַם בְּאֲמִירָה צָרִיף לְהַקְדִּים הַתְּנָאִי וְדִלָּא פְהָרְמַב"ם שְׁכַתְּבֵי הַקְדִּים הַמַּעֲשֵׂה מוֹדִים דְּלֹא נִקְרָא זֶה מַעֲשֵׂה קוֹדֵם לְתְּנָאִי שְׁהָרִי בְּאֲמִירָה לֹא הִי' מַעֲשֵׂה כָּלָל וּבִשְׁעַת הַתְּנָאִי לֹא הִתְחִיל הַמַּעֲשֵׂה עֲדִינּוֹן.

וְגַם יֵשׁ לִפְקֶפֶק לְפִי מֵה שְׁחוֹלַק הַבֵּית מֵאִיר עַל הַט"ז שְׁכַתְּבֵי דְתְּנָאִי תוֹף פְּדִי דִּיבּוּר לֹא מְהִיבֵי בְּמַתָּנָה דַּס"ל דְּבַכ"מ שְׁחוֹזְרָה מוֹעִיל תוֹף פְּדִי דִּיבּוּר גַּם תְּנָאִי מוֹעִיל תוֹף פְּדִי דִּיבּוּר דְּלֹא גָרַע מִחֻזְרָה וּא"כ גַּם אִם נֹאמֵר דְּבַמָּה שְׁאֹמֵר הִילָךְ הָעֵז הָרִי מַעֲשֵׂה גָמוּר הָרִי הַתְּנָה תוֹף פְּדִי דִּיבּוּר שְׁתִּצְטָרֵף לְהוֹסִיף דְּמִים וּא"כ מְהִיבֵי הַתְּנָאִי אֶפִּילוֹ לְאַחֵר מַעֲשֵׂה וְכָל זֶה גַּם אִם נֹאמֵר דְּלִשְׁם קִנְיָן גָּמוּר הֵבִיא לָהּ הָעֵז וְהִיא קַבְּלָה מִמֶּנּוּ כֹן.

אֲבָל לַעֲנִי"ד אֵינּוֹן הָעֵנְיָן כֹּן שְׁלֹא הִי' קִנְיָן לְחִלוּטִין וְהָעֵז בְּשַׁעֲה שְׁיִלְדָה הִיָּתָה עוֹז שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְאַחֲרֵיאוֹתָיו עֲמָדָה שֵׁם שְׁאֵם מֵתָה הִי' צָרִיף לְהֵבִיא לָהּ עוֹז אַחֲרַת וְלָכֵן הָעֵז שְׁיִלְדָה הַגּוֹלֵד אֶפִּי' סִפְק בְּכוֹר לִיכָּא אֱלָא וְדָאִי בְּכוֹר הוּא כְּנֹלַע"ד הַקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן יז ב"ה אֱלֹטָאנָא יוֹם ב' ל' לַמְב"י תר"ל ל"פ"ק: לְהַתּוֹרְנֵי הַמְּוֹפְלָא מו"ה בְּרוּף רֵאבִינָאוּוִיץ בַּק"ק יֵאֲנִישֵׁאֵק יַע"א: עַל דְּבַר הַשְׁאֵלָה בְּנִהְרַג שְׁנִקְבַר עִם בְּגָדָיו וְאַחֵר הַקְּבוּרָה נֹודַע שְׁכַבְּגָדָיו הִי' מְעוֹת וְהַנְּהָרַג הַנִּיחַ בְּנִים עֲנִיִּים אִם נִכּוֹן לְפִתְחוֹת הַקְּבָר לִיקַח הַמְּעוֹת מִהַבְּגָדִים: תְּשׁוּבָה אֲמַרִּינּוֹן בְּב"ב (ד' קנ"ד) מַעֲשֵׂה בְּכַנִּי בְּרַק בְּאֶחָד שְׁמִכְר בְּנִכְסֵי אָבִיו וּמַת וְכו' וּבָאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת ר"ע מֵהוּ לְכוּדְקוֹ א"ל אֵי אַתֶּם רִשָּׁאִים לְנוֹלוֹ וְאֲמַרִּינּוֹן שֵׁם אֵי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא בְּנֵי מִשְׁפָּחָה קָא מַעֲרַעְרֵי מִשׁוּם הָכִי אֲשַׁתִּיקוּ אֱלָא א"א לְקוֹחוֹת קָא מַעֲרַעְרֵי אַמְאִי אֲשַׁתִּיקוּ לִימָא לְהוּ אֲנִי זוֹזֵי יְהִיבִינּוֹן לִי לִינְוֹל וְלִינְוֹל וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' אֲבָל יוֹרְשִׁים אֵינָם רִשָּׁאִים לְנוֹלוֹ בְּשָׁבִיל הַיְרוּשָׁה דְּלֹא מִיָּדִי יְהִיבֵי וְעוֹד שְׁהוּא קְרוּבָם עַכ"ל.

הָרִי שְׁמִשׁוּם יְרוּשָׁה לֹא הוֹתֵר לְיוֹרְשִׁים לְפִתְחוֹת הַקְּבָר מִשׁוּם נִיּוּל הַמַּת וְכֹן נִפְסַק בְּשׁו"ע י"ד (ס' שס"ג) דְּאֵינּוֹן לְפִתְחוֹת הַקְּבָר לְכוּדְקוֹ אִם הֵבִיא ב' שְׁעָרוֹת וּא"כ הוּא הַדִּין שְׁאֵינּוֹן לְפִתְחוֹת מִשׁוּם מְעוֹת שְׁכַבְּגָדָיו כִּינּוֹן דְּלֹא מִיָּדִי יְהִיבֵי וְאֵינּוֹן לֹא מִיָּדִי לֹא הָרִי אֱלָא לְכוּדְקוֹ בְּגוֹפוֹ אִם הֵבִיא ב' שְׁעָרוֹת אֲבָל לְפִתְחוֹת הַקְּבָר וְלִיטּוֹל מְעוֹת מִבְּגָדָיו בְּזֶה לִיכָּא נִיּוּל דַּז"א דְּנִיּוּל שְׁיִיף כָּל שְׁרוּאָה הַמַּת בְּבִזְיוֹן שְׁנִרְקַב וְנִבְקַע כְּדִאֲמַרִּינּוֹן בְּסִנְהֶדְרִין (דמ"ו) דְּקְבוּרָה מִשׁוּם בִּזְיוֹן הוּא ע"ש בְּפִי רִש"י וְאֶפִּילוֹ לְהִלִּין הַמַּת בְּלִבָּד אִם לֹא לְכַבּוּדוֹ אֲמַרִּינּוֹן שֵׁם (דף מ"ז) הַטַּעַם דְּאֲסוּר מִשׁוּם בִּזְיוֹן וְעוֹד דְּמִלְבַּד נִיּוּל יֵשׁ בְּפִתְחוֹת הָאָרוֹן וְהַקְּבָר ג"כ אֵימַת חֲרַדַּת הַדִּין וְעִינּוֹן בְּשׁו"ת חֲכָם צְבִי (ס' מ"ז וס' נ') וְלָכֵן אֲסוּר לְיוֹרְשִׁים לְפִתְחוֹת הַקְּבָר כְּנֹלַע"ד הַקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן יח ב"ה אֱלֹטָאנָא יוֹם ב' ג' מְרַחֲשׁוֹן תְּרַכ"ט ל"פ"ק.

שְׁאֵלָה פֶּהוּן שְׁנַשְׂאָא אִשָּׁה שְׁיִלְדָה כְּשֶׁהִיָּתָה פְּנוּיָה בַת בְּזִנוּת וְהִיא אֲמַרְהָ בְּרִי לִי שְׁלִכְשֵׁר נְבַעֲלַתִּי וּמַעוֹלָם לֹא בָּא עָלַי פְּסוּל וְהָאִשָּׁה יִלְדָה לְכַהֵן בְּנִים וּבְנוֹת וְאַחַת מִבְּנֹתֶיהָ שְׁיִלְדָה

בנישואין נשפדכה עם פהו אלמן שיש לו בנים קטנים ובחר בה מפני שהפיר בה שטובה היא להיות לבנים פאם ושאל אחר שנודע לו מעשה אמה אם יש בה חשש חלה ועל הבועל אין לחקור שנה יותר מתמשים שנה שנעשה המעשה ומסתמא אינו בחיים עוד: תשובה הגה לפי המבואר באה"ע (סי' ו') מעונפת שאמרה לכשר נבעלתי נאמנת דהלכה פרבן גמליאל ומכ"מ לכתחלה לא תנשא לכהן עד דאיפא תרי רובי רוב סיעה ורוב המקום דמעלה עשו ביוחסין וזה דוקא לכתחלה אבל בדיעבד אם נשאת לכהן לא תצא אפי' ליפא רוב כלל פן מבואר בפוסקים וכ"כ גם הב"ש שם (ס"ק ל"ב) דאפילו ברוב פסולים לא תצא והנה הפהו הנה נשא האשה הזאת על פי התרת קידושין שנמתן הגאב"ד דקהלתו לאחד לסדר קידושין פאשר ראיתי התרה הזאת מקתיבת יד הגאב"ד ז"ל ונאמר שהגאב"ד שהיה גדול ומפלג ידע המעשה שאשתו ילדה כשהיתה פנויה ואעפ"י שקשה להאמין לו זה שהיה ברור להגאב"ד שהיה תרי רובי מה שלא שקיח ומסתמא הסתיר המעשה ממנו או שלא ידע כלל שיש חשש איסור בזה עכ"ז אין שייך לקונסו פיון דליפא פאן חכם שאסר וקם הדין דאחר שנשאת לא תצא.

ועפ"ז גם הבנים והבנות אשר ילדה אין בהם חשש חללים אפילו לכתחלה להיות בחזקת פהנים פשרים ולהנשא הבנות לכהנים וכן כ' גם בנו"ב מ"ת אהע"ז (סי' ל') בכעין זה שנשא הפהו פנויה שנתעברה אעפ"י שהוא אינו נאמן לומר שממנו נתעברה ששמא עיניו נתן בה מכ"מ פיון שהיא עצמה נאמנת לומר לכשר נבעלתי לענין שאם נשאת לא תצא ועפ"י דין רשאי לקיימה ואינו צריך לגרשה לכן כל בניו שיוליד עמה פהנים פשרים הם לכל קדושת פהונה יע"ש: ולכן בנידון זה שהאשה אם המשוודכת שהיא עתה בת ע"ח שנים והולכת בדרך הישר ומתאנחת על חטאת נעוריה אומרת בכרי גמור שרק לכשר נבעלה והיא מוכנת לישוב שבועה חמורה שהאמת פן לא ראיתי טעם להחמיר שלא תנשא המשודכת לכהן ומה גם שיש תקנה מנשואיה לבניו הקטנים שלא ימצא פשישא אחרת וגם יהיה בזה חרפה וביוש להבתולה הפשרה פשיטבטלו השידוכין מלבד שאר הזיקות גדולות שיגיעו לה מפל זה נלענ"ד להתיר להכהן האלמן שישא הבתולה כנלע"ד הקטן יעקב: סימן יט ב"ה אלטאנא יום ב' כ"ב שבט תרל"א לפ"ק.

להרב וכו' מו"ה אברהם וועלדער נ"י אב"ד דק"ק לויפהוים יע"א: על דבר שאלת מע' נ"י בפנויה שנתקשרה בשידוכין עם בחור א' והרתה ממנו לזנונים ושוב עזבה והלך למדינת אמעריקא ואחר איזה שנים נתקשרה בשידוכין עם אחיו של הבועל אם יש חשש איסור שישאנה: תשובה ביבמות (דף צ"ז) תנן נושאין על האנוסה ועל המפונה ומזה פסק הרא"ש בשו"ת (כלל ל"ב) ונפסק בשו"ע אהע"ז (סי' ט"ו ס"ק ל') מי שהיה לו פלגש ולא הועד שקדשה מותרת בקרוביו ולכן גם זו אע"ג דנתקשרה בשידוכין עם הבועל פיון שעדיין לא קדשה מותרת לאחיו ואע"ג דביבמות שם פריך מהא דנושאין על האנוסה אהא דתניא הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה ומשני כי תנן מתניתן לאחר מיתה אבל בחיי' חיישינן שמא יזנה עם הנטענת פיון דלבו גם בה וא"כ ה"נ נחוש שמא הבועל יזנה עמה ואעפ"י שהוא במדינת הים נחוש שמא יחזור משם למקום ישיבת אחיו שהרי גם בגמרא לא הוזכר היתר רק לאחר מיתת האנוסה או המפונה ולא אם הלכה למרחקים והוא ע"כ מטעם שמא תחזור מכ"מ בנידון השאלה אין חשש בזה ע"פ מה דאמרינן שם (דף כ"ו) נשי לגבי נשי שקיחן גברי לגבי גברי לא

שכיתן ועל פן בנידון זה שהחשש יהיה משום אה לגבי אה לא חיישינו גם בזמן שהבועל בחיים ועל פן מותרת לינשא לאה הבועל אם לא שיש עדים שהבועל קדשה.

כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן כ ב"ה אלטאנא יום א' ב' ניסן תר"ל לפ"ק. להרב המופ' מו"ה משה הפהן נ"י דין דק"ק ניקאלסבורג יע"א: מכתב מעכ"ת נ"י קבלתי בעש"ק העבר.

ואם פי רבו טרדוטי עד למאד אבא בקצרה להשיב על אמרותיו היקרות למען מלאות בקשתו. ראשית דבר אודיע לו אודות היבם שבא בזנות על יבמתו ונתעברה ממנו כי השאלה מאונגארן באה אלי וכבר השבתי עליה בשבוע העבר ובעיקר הדבר הושנה דעתנו כי גם אני לא הספמתי עם פסק הרב השואל נ"י שתשאר היבמה אצל היבם ועיקר טעמו ג"כ כמו שהזכיר גם מר נ"י פיון שרוב הפוסקים פסקו דביאת יבום צריך עדים וכמו שהחלטתי ג"כ בספרי ע"ל יבמות (דנ"א ע"ב) בתוס' והוספתי פיון דהרמב"ן ורשב"א וריטב"א הספיקו ג"כ למה שכ' התוספת ביבמות לתמוה על רש"י והרמב"ן והרשב"א כתבו ג"כ כמו התוס' שרש"י בעצמו חזר בו וכתב שאיירי שבא עליה בשוגג הרי דס"ל ג"כ דאם בא עליה במזיד ע"כ הוי בעדים ואז נאסרה על הראשון הרי ראיה ממש מכל הראשונים דס"ל דביאת יבום צריך עדים וכמו שהעלתי ג"כ בשו"ת בנין ציון (סי' קמ"ז) וא"כ כשנתיר לו לבא עליה מחדש בפני עדים הרי נתיר לו יבום לכתחלה ואנן קיי"ל כרשב"א דחליצה עדיף ועוד דלא בלבד שיהיה חוטא נשכר אלא שיש לחוש ג"כ בדור פרוץ הלנה שאם נשמע לאחד שבא עליה כבר הותרה שגם פריצים אחרים יבואו על יבמותיהם לשם נוי ולשם ממון כדי שתנשאנה להם: ואמנם מה שהוסיף מר נ"י עוד דביאה אינו קונה מפני דמצונה בגדול ושללא שייך בזה אם קדם הקטן זכה וגם מפני שבא עליה בזנות בימי נידתה בזה לענ"ד הפריז על המדה ובפרט שמדמה את זה לשומרת יבם שזינתה עם אחר גם מה שכ' מעכ"ת נ"י שלהב"ש שמסופק אי לאבא שאול מדאורייתא לא קנה או רק מדרבנן שאשתמיטתי' מה שכתבהרמב"ן יבמות (דל"ט) ודאי אשתמיטתיה לא שייך פאן שהרמב"ן לא הנה לעיני הב"ש שעדיין לא נדפס בימיו אכן למר נ"י אשתמיטתיה מה שכ' הריטב"א ר"פ הבא על יבמתו שמסופק ג"כ בספק הב"ש והחליט דלאבא שאול רק מדרבנן הוי כפוגע בערוה ודלא כהרמב"ן ואם יש תחת יד מעכ"ת נ"י ספרי ע"ל על יבמות יראה מה שכתבתי שם (דף ל"ו ע"ב מדפי הספר) ד"ה ונחמים: אמנם תמהתי שלא הזכיר מעכ"ת נ"י מה דינה של היבמה שלענ"ד לא סגי לה בחליצה פי אם צריכה גם גט מהיבם לא בלבד מפני מה שנחוש גם לדעת מהרש"ל שגם בביאה בלא עדים קונה אלא גם מפני שיש לספק גם להשיטות דצריכה עדים אם זה מדאורייתא או רק מדרבנן ואף שלענ"ד יותר דעתי נוטה שמדאורייתא צריכה עדים שהושנה ביאת יבמה לביאת אשה מכ"מ מידי ספק לא יצאה ובפרט באיסור חמור דאשת איש ואם רק מדרבנן צריכה עדים אז מדאורייתא נעשית אשתו וצריכה גט ממנו להתייר לשווק ולכן השבתי להשואל שלפע"ד צריכה גט לביאה וחליצה לזיקתו ולאחר שנתן לה גט פיון שגם לו אינה ראויה עוד ליבום ודאי חליצת האח הגדול עדיף ולכן אין קפידא גם פן שלא תחלוץ בימי מניקתה מטעם שאינה עולה ליבום שהלא גם לאחר שעברו לא חזיא ליבום מפני הגט וע"כ שהווי מצוה לא משהינו כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן כא ב"ה אלטאנא יום ד' כ"ט מרחשון תרכ"א.

להרה"ג וכו' הגאון מו"ה יצחק דוב ב"ב הלוי הגאב"ד דק"ק ונירצבורג ונהגליל יע"א. בדבר השאלה שבאה לפני מעכ"ת נ"י באחד שרוצה לגרש אשתו והוא בן אשה שנתעברה כשהיתה פנויה ואח"כ נשאת לבעל שהודה הוא והיא שממנו נתעברה שחשבו לבנו וגם פדה אותו כמשפט בנו הבכור אם לכתוב שם אביו כפי שהודה דניחוש שמא זינתה גם עם אחר כפי מה שפסק הרמב"ם דבהוא והיא מודים מכ"מ לענין יבום הוי ספק וצריכה אשתו חליצה מספק וכיין דלפי מה שכ' הב"ש (סי' ד' ס"ק מ') בכל מילי דאורייתא חוששין שמא זינתה עם אחר לכן גם הכא צריף לחוש שמא לאו אביו הוא ובשינה שם אביו הגט פסול מדאורייתא ולכן דעת מעכ"ת נ"י לכתוב כמו בשתוקי שמו בלא שם אביו דבכתב בלא שם האב לכל השיטות הגט כשר כמבן' (בסי' קכ"ט): תשובה אם שמעכ"ת נ"י לא צריף לדידי ודקונתי עכ"ז אחר שבענו ונתנו רצה לשמוע דעתי לא אמנע מלהשיב כפי ענ"ד הנה פסק הב"ש דבמילי דאורייתא חוששין שמא זינתה גם עם אחר נובע ממה שפסק הרמב"ם דלא מתזיקין אותו כבנו ונדאי לפטור אשתו להנשא לשוק בלי חליצה אפילו בלא דיני מעלמא ועל זה הקשה ה"ה ממה דפסק הרמב"ם ה' תרומות (פ' ח') דלא חיישינן שמא זינתה עם אחר ותיגרז הב"ח דשם איירי הרמב"ם מתרומה בזה"ז דאינו רק מדרבנן ולכן בכל דאורייתא חוששין לספק שמא זינתה עם אחר ועם חילוק זה הסכים גם הב"ש ולענ"ד תירוץ הב"ח דחסק גדול דאע"ג דתרומה בזה"ז דרבנן מכ"מ ונדאי כל הדינים שכתב הרמב"ם בה' תרומות סתם הם לענין תרומה דאורייתא וכנראה מדבריו (ר"פ ו' דתרומות) והאף נימא דהך דין דזינתה איירי לענין תרומה דרבנן דנוקא ועוד קשה מה שהקשה הח"מ הסתירה ממה שפסק הרמ"א (ס"ס ג') דכהן הבא על הפנויה ומודה שהוא בנו הדין לכל דבר ואין חוששין שמא הפקירה עצמו לאחרים ומה שתיגרז הב"ש על זה בלשון ואפשר דהרמ"א איירי לענין אם פולם פהנים ונדאי דחסק גדול הוא דסתם הרמ"א ולא הוה שמתק לכתוב בן ועל פולם עלתה התמיה שתמה הרא"ש על הרמב"ם שכתב שפנו הוא לנחלה ולא לפטור מחליצה דאם לענין נחלה להוציא ממון מיורשים נחשב בנו ונדאי היאך נאמר דלענין לפטור מחליצה הוי ספק ולכן הנכון לענ"ד בזה מה שכ' הרב בעל שב שמעתא (סי' ב' פ"כ) האב נאמן לומר שהוא בנו ואפילו בדבר שהוא ספק לדין אם אמר אני מאמין לדברי שפני הוא נאמן שהתורה האמינתו מיפיר יפירונו לאחרים אכן זה דנוקא במה שנוגע לבנו אבל בדבר שנוגע לאחרים לא נתנה התורה נאמנות לאב ולכן לענין חליצה אינו נאמן לומר שהוא בנו לפטור אשת א' מן החליצה דאין זה נוגע לגוף הבן אלא לאחר ולענין זה לא נתנה לו התורה נאמנות ואע"ג דאם אמר יש לי בנים נאמן לפטור אשתו מיבום זה דנוקא מטעם מיגו דאי בעי מגרשה כדאמרין בפ' יש נוהלין וסברא זו נכונה מאד ושוב כ' מה דכ' הרמב"ם ה' איסורי ביאה (פ' ט"ו) והוא מה שפסק גם בשו"ע (סי' ד' ס' כ"ו) דבאמרה לפלוני הממזר או הנתין נבעלתי אפילו הפלוני מודה שהוא ממנו הרי זה הולד ספק כשם שזינתה עם זה כף זינתה עם אחר ע"ש דאפשר דאיירי שאינו מאמין לדברי וביאמת זה דחסק הוא שלא הזכיר הרמב"ם והש"ע תנאי זה אבל לא ידעתי מה דחקו לכוף דלפי הסברא שהמציא גם סתירה זו מתורצת שפיר כיין דנאמנות האב על בנו לא מועיל רק מה שנוגע לבנו ולכן אף שמועיל לו להתירו בממזרת או אם היא בת להתירה בממזר מכ"מ לא מועיל לממזרת או לממזר שינשא להנולד שהרי הממזר מותר שלא לישא

ישׁראלית פֿשרה ולו לא מועיל עדות האב ולכן פסק הרמב"ם דאינו ממזר ונדאי להתירו בממזרת דהממזרת לא תוכל לסמוך על האב דשׁמא זינתה אמו עם אחר וישׁראל פֿשר הוא כנלע"ד ובזה פל הסתירות מתנרצות דא"ש דלענן נחלה האב נאמן להתזיקו לבנו דזה נוגע לבנו והאמינו התורה מפח יפיר וכן נאמן לענן תרומה ולהתזיקו לכהן לכל דבר אבל לענן חליצה אינו נאמן דזה נוגע להיבמה שתנשא לשוק ולגבי דינה לא האמינתו התורה.

וכן לענן להתירו בממזרת או בנתינה לא נאמן דזה נוגע גם להנשואים לו ולגבי דינה לא האמינו התורה לאב והיוצא מזה דבכל הענינים שנוגעים לבן להתזיקו פבנו התורה האמינה לאב לומר שהוא בנו ולא חיישינו שׁמא זינתה עם אחר אפילו בדבר הנוגע לאיסור דאורייתא.

ולכן לא בלבד לשיטת הרשב"א והרא"ש שחולקים על הרמב"ם בנידון זה לקרוא אותו בן פלוני אין חשש איסור אלא דבענן זה גם הרמב"ם מודה פיון שהאב התזיקו לבנו לא גרע זה מנחלה ואם האב נאמן להתזיקו לבנו לנחול עם אחיו איך לא יהיה נאמן לקרוא אותו בנו ועוד דאם נאמר פיון דשם האב בגט נוגע לאיסור דאורייתא לענן זה חוששין שׁמא לא בנו הוא האיך קורין אותו לתורה בשם בן פלוני הרי מדבר שקר תרחק ג"כ מצוה מן התורה היא ואיך עוברים מספק על איסור שקר אע"כ דאין חוששין שׁמא לאו בנו הוא שלא לקרות אותו על שם אביו: אמנם בלא פל זה לענ"ד אין חשש פסול לכתוב שם אב המגרש בשם האיש המתזיק אותו לבנו פיון דהטעם דשינה שמו או שם אביו פסול הוא דאין ניקר מתוך הגט דהוא המגרש ויאמרו אחר הוא נאפילו לשיטות הפוסקים דאם שינה שמו והעלה לו שם אחר במקום נתינת הגט פשר מכ"מ בשינה שם אביו פתב מההרא"י הביאו הב"ש (סי' קכ"ט ס"ק י"ז) דפסול דלו יכול להעלות שם אחר משא"כ לאביו ע"ש אכן לענ"ד זה דוקא אם ידוע שיש לאביו שם אחר אבל בנידון זה דלא ידוע לשום אדם בעולם שם אחר לאביו של המגרש אלא השם שנקרא בו בעל אמו א"כ אפילו תימא זה לאו אביו הוא אלא אחר הרי לא נודע שמו ולא גרע מנשמתקע שם אביו בשעת כתיבת הגט ונקרא בשם אחר הרי ודאי לא כותבין השם שנשמתקע אלא השם שעתה נקרא בו לכל העולם וא"כ זה שנקרא פלוני בן פלוני על שם בעל אמו בזה נשמתקע שם אביו לגבי דינה וכו"ע ידעי דזה הוא המגרש וניקר מתוך הגט.

מפל זה נראה לענ"ד שאין חששאיסור אפילו לכתחלה לכתוב בגט השם שנקרא בו בפי פל ושבו נקרא לתורה ולמעכ"ת נ"י משפט הבחירה אם עדיף לעשות פן או אם עדיף להשמיט שם אביו לגמרי מה שפשר דוקא אם לא אפשר לכתוב שם אביו לפי המבואר בפוסקים אכן בזה אני מסכים עם מעכ"ת נ"י שלא לכתוב מפני חשש זה שני גיטין: סימן כב ב"ה אלתאנא יום ג' כ"ג מנחם תרכ"ח לפ"ק עוד להרה"ג וכו' הגאב"ד הנ"ל נ"י מעכ"ת נ"י השיב על דברי בענן פתיבת שם המגרש הנולד מן הפנויה שפסקתי על תירוץ השב שמעתתא בבקאור שיטת הרמב"ם והש"ע דאיך נסמוך על זה למעשה פיון דהרב המגיד הניח על הרמב"ם בקושיא א"כ ע"כ לא ס"ל כתי' השב שמעתתא וגם הב"ח והב"ש מדחלקו בין דאורייתא לדברבנו ע"כ לא ס"ל כתי' זה.

ולא ידעתי אם ככה נשפוט גם על רוב פסקי הפוסקים שחלקו על הראשונים מהם לא
נוכל לסמוך ובענין זה עצמו איך נסמוך על חילוק הב"ח והב"ש פיון דהרב המגיד ע"כ
לא ס"ל חילוק זה מדהניח בקושיא אמנם הלא פה דרפה של תורה שרשות ניתן אפילו
לקטן לחלוק על הגדול ואפי' ה"בן על אביו ותלמיד על הרב אם נראין דבריו יותר ע"פ
ראיה וע"פ סברא וכמש"כ בשו"ת רדב"ז (סי' תצ"ה) ולכן לענ"ד ביותר בענין זה יש
לסמוך על תי' הש"ש אחר שתי' הב"ח והב"ש מלבד שדוחק הוא לפרש דהרמב"ם לא
איירי רק מתרומה דרבנן פאשר פתבתי בלא"ה לא מועיל לתרץ גם קושית הח"מ
מסתירה לפסק הרמ"א (ס"ס ג') ולישב קושית הרא"ש מ"ש נחלה מפטור ביום וע"פ
תירוץ הש"ש מנישב הכל על נכון וניזכרים דברי אמת.

ובפרט לענ"ד יש לסמוך למעשה בענין זה דבלא"ה הרשב"א והרא"ש חולקין על
הרמב"ם ולכן אין חשש ג"כ במה שהשיב מעכ"ת נ"י עוד שהרי הש"ש בעצמו פתב
שהרא"ש והתוס' לא ס"ל פסקתו שהרי הם בלא"ה לא ס"ל פהרמב"ם פמו שכתב שם
עוד השיב מעכ"ת נ"י על דברי וז"ל ובלא"ה לענ"ד י"ל שאין ראיה מדבריו לנד"ד
דבשלקא בנשוי אשה פדת משה וישאל דבזה איירי קרא דיכיר שפיר י"ל דהאמינה
התורה לאב אבל בפנויה מנ"ל דנאמן והסברא נותנת פן דמהיכי ידע איהו להחליט שהוא
בנו זולת בחבושין בבית האסורים דלא איירינו ביה עכ"ל דמר נ"י.

ותמהתי שהרי יכיר יכירנו לאחרים פתיב אצל בן השנואה דהיינו ששנואה בשנואה
ופי' בסמ"ע בח"מ (סי' רע"ז) דהיינו מאותה שלא תפסו בה קידושין ונהרי זו פנויה וגרוע
ממנה ואעפ"כ התורה האמינו וכן מוכח ממה דיליף ר' יהודה מיכיר יכירנו לאחרים
(בקידושין דע"ח) שהאומר בני זה ממזר נאמן ופי' רש"י ממזר הוא שנולד לו מחייבי
פריתות ואי ס"ד לחלק דיכירנו הוא דוקא מנולד לו מאשתו פדת משה וישאל איך
אפשר לילף מזה שנאמן ג"כ פשאומר שנולד לו מחייבי פריתות דהוי פנויה אע"כ שאין
לחלק בכזה: גם מה שהשיב מעכ"ת נ"י על מה שפתבתי עוד טעם לכתוב שם האב פפי
אשר נקרא פפי פל פיון דהטעם דשינה שם אביו הוא רק מפני שאין ניכר מתוך הגט
שהוא המגרש והכא שאין אדם בעולם שיזע לאב שלו שם אחר לא שיהי זה ועל זה
כתב מר נ"י דדוקא ביש לו שם ביהודה ושם אחר בגליל וכתב רק האחד בזה יש לומר
פן משא"כ בשינה שם הוא מזוניף מתוכו והוא פחספא בעלקא עכ"ל לענ"ד לא נראה פן
שהרי הרא"ש בשו"ת (פל' י"ז סי' י"ב) כתב באחד ששינה במתפונן שם אביו שפסול
שהואים הגט וכתוב בו יוסף בן שמואל יאמרו אינה מגורשת פי שם בעלה יוסף בן
שמעון עכ"ל וכ"כ גם הטור (ס"ס קכ"ט) הרי שרק מטעם לעז פסול ולא משום מזוניף
מתוכו וכש"כ בענין זה שלא שיהי לומר שהוא מזוניף שהרי עכ"פ נשקע שם אביו באמת
ונקרא פפי פל בשם זה.

ועל פן לא מצאתי מקום לי לחזור מפסקי לכתוב שם האיש עם שם אביו פאשר נקרא
לתורה וח"ו לא אבקש שמר נ"י יסכים עמי שאין לדיין אלא מה שענינו רואות ולא
פתבתי פל ה"ל רק דרך התנצלות מול מעכ"ת נ"י ליתן טעם למה לא מלאתי רצון
מעכ"ת נ"י להסכים עמו: אמנם רציתי להעיר למעכ"ת נ"י שלפי הסכמתו שיש לחוש
שפא זינתה עם אחר ושעל פן שם אביו הוא ספק שלענ"ד אז לא בלבד שגם לתורה לא

יקרא רק בשמו לבד ולא בשם אביו פשתוקי דהוי ג"כ ספק בדאורייתא מדבר שקר תרחק אלא שלפענ"ד יש להעיר ג"כ אם האיש לא צריף לפדות את עצמו פדין בכור שזה פשיטא שאם הבעל של אמו שפדה אותו אינו אביו שפדונו אינו פדיון שקרי לא הנה שליח של אביו ופדיון של אחר אינו פדיון וא"כ אם נחוש שאינו אביו עוד לא נפדה ואעפ"י שפשיטא שספק בכור לא צריף פדיון פמבואר בכמה דוכתי וכן נפסק בשו"ע יו"ד (סי' ש"ה סי"ג) מי שהוא ספק אם הוא חייב בפדיון פטור שהמוציא מחבירו עליו הראיה לענ"ד זה דנוקא במקום שיש ספק אם הוא בכור שחייב בפדיון כגון בכל הני דינים שהביאו שם באותו סימן אבל פשהוא ונדאי בכור שחייב בפדיון אלא שיש ספק אם נפדה כבר בזה לא אמרינן דפטור מספק מטעם המע"ה דבזה אמרינן אין ספק מוציא מידי ונדאי כדאמרינן בפסחים (דף ט"ו) ולענ"ד יש להביא ראיה לזה ממה דתנו בבכורות (דף מ"ט) מת האב בתוך ל' בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שנפדה לאחר ל' יום בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה ע"ש.

וכן הובא ברמב"ם ובשו"ע. ופי' רש"י ובאמירה סגי בלא עדות גמורה דהוה חזקה דמחזקינן ליה בחזקת שנפדה לא זו היא חזקה מעליוותא דרובא דאינשי לא עבדי למפרע חובו מיד עכ"ל.

ולכאורה קשה מה בכך דאין זה חזקה מעליוותא הרי אפילו ליכא חזקה כלל רק ספק גמור הוי הפהן המוציא מחבירו ועליו הראיה ונהרי בכל מקום דאמרינן הכי צריף ראיה גמורה ע"י עדים והאיה סגי הכא באמירה בעלמא אע"כ דכיון דהוי החיוב פדיון ונדאי והספק הוא לבד אם כבר נפדה בזה לא אמרינן המע"ה אלא מן הדין חייב בפדיון ולכן סגי הכא באמירה בעלמא להוציא מחזקה שנפדה לאחר ל' ואי ליכא חזקה זו אפילו אמירה לא הוי צריף אלא מספק הנה חייב לפדות עצמו דאין ספק מוציא מידי ונדאי.

ועל פן בנידון זה אם דיינינן דשמא לאו אביו הוא דכשם שזינתה עם זה פן זינתה עם אחר א"כ פדיונו הוי ספק וצריף לפדות עצמו בלא ברכה לענ"ד. וע"ז באתי בזה להעיר ומעכ"ת נ"י בחקמתו ישפוט אם כנים דברי בזה אחר שלא מצאתי דין זה מפורש דבנדאי בכור וספק נפדה שחייב לפדות את עצמו ופשיטא דכל זה רק ע"פ חילוק הב"ח וב"ש בין דאורייתא לדרבנן דלפי מה שנלע"ד תי' הש"ש דהאב לגבי בנו אפילו בדאורייתא נאמן בנידון זה גם פדיון אינו צריף ומכ"מ פתבתי זה מפני שיש נפקותא טובא לענין איש שהוא ונדאי בכור וספק אם נפדה דלענ"ד צריף לפדות עצמו בלא ברכה כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן כג פסקים שלא להלכה למעשה ב"ה אלטאנא יום ד' כ"ט מרחשון תרכ"א לפ"ק: לידדי מחונתי הרב הפופ' מו"ה שפריהו צוקערמאן נ"י מה שכ' מעכ"ת נ"י שהוא הי' נוהג לאסור בשתיית יין שנגע בו ישראל מחלל שבת בפרהסיא מפני שהוא מומר לכל התורה כולה והוכיח פן משו"ת המבי"ט שהביא בנקודת הפסוק י"ד (סי' קכ"ד) לאסור בשתיית יין שנגעו בו קראים מפני שהם מחללים את המועדות והמה פמחללי שבתות.

אמנם יש מי שחולק עליו ולכן שאל אותי איך דעתי בזה: לענ"ד הדין עמו דכיון דמחלל שבת בפרהסיא הוא פמומר לכל התורה דינו פעובד כפבים ואפשר שאפילו המהרש"ל שהביא בנקודת הפסוק שם.

שס"ל דקראים אינם אוסרים מודה בזה דקראים אינם מחללין שבתות רק מועדות מפני שחולקים על קביעות שלנו וישנוה מחלל מועדות למחלל שבתות לא ס"ל אבל במחלל שבת ממש דלכ"ע הוי מומר לכל התורה אפשר שגם המהרש"ל מודה וא"ל פיון דגזירת יינם הוא משום בנותיהם וקרי בנות מחללי שבתות לא נאסרו ז"א דא"כ מומר לעבודת פכבים לא יאסור יין בשתינו וילפי מה דאמרנו בן חולין (דף ד') אוסר וצ"ל כמש"כ הר"ן בחידושו שם וכמו שהעתיק גם מעכ"ת נ"י פיון דהוי פכתי גמור הוא בכלל גזירתו אעפ"י שאין בבנותיו איסור חתנות וא"כ ה"ה במומר לחלל שבת בפרהסיא.

וכ"כ הרשב"א בשו"ת הביאו הב"י (סי' קי"ט) דמומר לחלל שבת בפרהסיא יינו יי"נ: והנה עד פה דברנו מעיקר הדין איך לדון מחלל שבת בפרהסיא אבל לפושעי ישראל שבזמנינו לא ידענא מה אדון בהם אחר שבעו"ה פשתה הבהרת לרוב עד שברנבם חלול שבת נעשה פהיתר אם לא יש להם דין אומר מותר שרק קרוב למזיד הוא ויש בהם שמתפללים תפילת שבת ומקדשים קידוש היום ואח"כ מחללים שבת במלאכות דאורייתא ודברנו וקרי מחלל שבת נחשב כמומר בלבד מפני שהכופר בשבת כופר בבריאה ובבורא וזה מודה ע"י תפילה וקידוש ומה גם בבניהם אשר קמו תחתיהן אשר לא ידעו ולא שמעו דיני שבת שדומין ממש לצדוקין דלא נחשבו כמומרים אעפ"י שמחללין שבת מפני שמעשה אבותיהן בידיהם והם פתינוק שנושבה לבין עובדי פכבים כמבואר (סי' שפ"ה) וכ"כ גם המבי"ט (סי' ל"ז) ואפשר נמי דצדוקין שלא הורגלו בתורה ישראל ולא ידעו לעיקרי הדת ואינם מעיזין פניהם נגד חכמי הדור לא חשבי מזידין וכו' יע"ש.

והרבה מפושעי הדור דומין להם וצדיפי מהם שמה שמחמיר הר"ש בקראים להחשיב יינם יי"נ אינו מפני חילול מועדות שדומה לשבת בלבד אלא מפני שפירו גם בעיקרי הדת שמליון ולא פורעין ואין להם דיני גיטין וקדושין שע"ז בניהם ממזרים.

ובזה רוב הפושעים שבזמנינו לא פראו ולכן לענ"ד המחמיר להחשיב נגיעת יין של הפושעים הללו לסתם יינם תבוא עליו ברכה אכן גם למקילים יש להם על מה שיסמכו אם לא שמבנר לנו שיודע דיני שבת ומעיו פניו לחללו בפני עצמה מישאל יחד שזה נדאי כמומר גמור ונגיעת יינו אסור כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן כד ב"ה אלטאנא בחדש אדר תקצ"ח לפ"ק.

שאלה בריא שעשה שטר צנאה בערפאות וצנה וחתם בעדים שפלוני יקבל זה ופלוני זה ולכל א' מיורשיו ג"כ צנה מה שיקבל מירושתו ומינה אפטרופסים (שקורין קוראטארען) שלאחר מותו ירדו הם לנחלתו ולעזבונו וימסרו לכל א' וא' מה שצנה ליתן לו והיורשים לא ערערו נגד צואתו ואין ידוע אם מפני שמספמים ומוחלים לכל א' הסוף מה שיקבל או אם מפני שמתניאשים שיודעים שהשטר אשר הוקם בערפאות כפי מנהג המדינה אין מועיל ערעור נגדו והנה האפטרופסים עשו כפי אשר נצטוו.

אבל להיראים נולד הספק אם יקבלו מה שהוקצב להם אחר שע"פ דין תורה אין כאן קנין גמור שיקנו וממילא בא הכל לרשות היורשים ואינם יודעים אם ימחלו היורשים והיורשים אין לפנינו לשאול את פיהם ולכן שאלו אם יש חשש עבירה בזה בקבלתם מה שנקטב להם מיד האפטרופסים או לא: תשובה על זה השיב אאמ"ו נר"ו בגיטין (דף

י"ג ע"א) אָמְרִינן תְּנוּ מְנָה לְאִישׁ פְּלוֹנֵי וּמַת יתְּנוּ לְאַחַר מֵיתָהּ וּמוֹקִיָּם רַב בַּגְמ' וְהוּא שְׂצֻבוֹרִין וּמוֹנְחִין בְּקֶרֶן זְוִית וּפְרִיָּה בְּמַאי עֶסְקִינן אִי בְּבָרִיא כִּי צְבוּרִין מַאי הָוִי (פּרש"י) הָא יְכוּל לְחַזֵּר עַד שְׁיִמְשֹׁךְ וְיִוְרְשֻׁוּ נְמִי יְכוּל לְמַהֲדַר אֲלִיבָא דְמֵאן דְלִית לֵי מְצֻנָה לְקַיָּים דְבָרֵי הַמַּת) וְאַלָּא בַש"מ מַאי אִירָא צְבוּרִין כִּי אִין צְבוּרִין נְמִי הָא דְבָרֵי ש"מ פְּכַתוּבִין וְכַמְסוּרִין דְמִי.

וּמוֹקִי ר"ז בְּבָרִיא וּבְעֵינָן צְבוּרִין דְבְּצְבוּרִין קָנִי פֶל הֵיכִי דְאִיתָא וְרַב פְּפָא מוֹקִי בַש"מ וּבְעֵינָן צְבוּרִין דְאִי לֹא ה' חִינְשֵׁינָן לְמְנָה קְבוּר ע"ש הֵנָּה לְפִי דְבָרֵי רַש"י דְהַיּוֹרְשׁ לֹא יְכוּל לְחַזֵּר רַק אֲלִיבָא דְמ"ד דְלִית לֵי מְצֻנָה לְקַיָּים דְבָרֵי הַמַּת א"כ לְפִי מַה דְפָסַק בַּגְמ' בְּכַתְּוּבוֹת (דס"ט) כַּר"מ דְמְצֻנָה לְקַיָּים דַּה"מ א"כ לְדִידָן אִין הַיּוֹרְשׁ יְכוּל לְחַזֵּר.

אָכֵן דַּעַת הַתּוֹס' אֵינָה כֵּן דְהַקְשׁוּ שָׁם מַאי פְּרִיָּה כִּי צְבוּרִין מַאי הָוִי לִימָא דְטַעְמָא דְמַתְּנִיתָן מְשׁוּם מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה וְתִירְצוּ דְלֹא רְצָה לְאוּקְמִי מַתְּנִיתָן פִּיחִידָאִי אַף דְפָסְקִינן כַּר"מ נְעוּד תִּירְצוּ דְאִי מְשׁוּם מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה אֲפִילוּ אִין צְבוּרִין נְמִי אָכֵן ע"ז הַקְשׁוּ מַנ"ל לְרַב דְאִירָא בְּצְבוּרִין דְלִמָּא אֲפִי בְּאִין צְבוּרִין וְטַעְמָא דְמַתְּנִי מְשׁוּם מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה וְתִירְצוּ דְרַב פָּסַק כַּר"י דְלֹא ס"ל מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה.

וְהֵנָּה כֹּל מַה שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס' בְּזָה הוּא אֲלִיבָא שְׁיִטַּת רַש"י דְתַלִּי דִין זֶה בְּמְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה אוּ לֹא אֲבָל בְּשָׁם ר"ת תִּירְצוּ דְלֹא שְׁיָיָךְ מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה אֲלֹא בְּהַוְשֵׁלֶשׁ מַתְּחִילָה לְכַף פְּמוּ הַמְשַׁלֵּשׁ מַעוֹת לְבַתּוּ (בְּכַתְּוּבוֹת שָׁם) וְכַמוּ בַתְּנוּ שְׁקַל לְבָנִי וּמַתְּנִיתָן מְשַׁמַּע דְלֹא אִירָא בְּהַוְשֵׁלֶשׁ מַתְּחִילָה לְכַף מְדָלָא קַתְּנִי תְנוּ מְנָה זֶה לְפְלוֹנֵי וְכֵן פְּתַבוּ גַם הַתּוֹס' ב"ב (דף קמ"ט) בְּשָׁם הַר"י אָכֵן הַקְשׁוּ עַל זֶה מַהָּא דְאִמְרִינן (בְּגִיטִין דָּף).

מ') הָאוּמֵר פְּלוֹנִית שְׂפַחְתִּי עֲשֵׂתָהּ לִי קוֹרַת רוּחַ עֲשׂוּ לָהּ קוֹרַת רוּחַ כּוֹפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁים וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ ב"ח מְשׁוּם מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה. וְהֵתָם לֹא הַוְשֵׁלֶשׁ בְּיַד שְׁלִישׁ מִיָּדֵי וְכַתְּבוּ דְצָרִיף לּוֹמֵר דְגַבִּי שְׁיַחְרוּר יֵשׁ לָנוּ לּוֹמֵר יוֹתֵר מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה מְבַשְׂאָר דְבָרִים נְעוּד תִּירְצוּ בְּשָׁם ר"ת דְלְכַף לֹא מוֹקִי הָךְ דְתְנוּ מְנָה לְפְלוֹנֵי מְשׁוּם מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה דְלֹא אִמְרִינן כֵּן אֲלֹא הֵיכִי שְׂאֵמֵר שְׂדוּקָא לְאַחַר מֵיתָהּ יִתֵּן אֲבָל הֵיכִי שְׂאֵפְשָׁר לִיתְנוּ מַחֲזִיִּים ג"כ לֹא וּבְשָׁם רִיב"ם חֲלָקוּ עוּד שָׁם דְלֹא אִמְרִינן מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה אֲלֹא הֵיכִי שְׂאֵמֵר בְּפִי תְנוּ אוּ תַנְתָּן אֲבָל הֵיכִי שְׂאֵמֵר זֶה לְפְלוֹנֵי אוּ פְלוֹנֵי יִקְבֹּל זֶה לֹא וְכַשִּׁיטָה זֹו כ' גַּם הַרְמַב"ן בְּחַמְשָׁה שְׁיִטוֹת בְּגִיטִין וְכַתְּבֵי שְׂהוּא עֵיקָר שְׁיֵישׁ חִילּוּק בֵּין אִמֵר תְּנוּ וּבֵין אִמֵר פְּלוֹנֵי, יִטּוּל אוּ יִקְנָה אוּ יַחְזִיק אוּ יִנְכָּה וְהֵנָּה הַרְאֵשׁוֹנִים הַוְצָרְכוּ לְכֹל הַחִילּוּקִים הַלְלוּ מְפַנֵּי הַסְתִּירוֹת שְׂבַגְמ' שְׂבַאֲרַבַּע מְקוֹמוֹת מְצִינוּ מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה דְהֵינּוּ בְּהוֹלֵף מְנָה לְפְלוֹנֵי וּבְמַשְׁלִישׁ מַעוֹת לְבַתּוּ וּבַתְּנוּ שְׁקַל לְבָנִי וּבְפְלוֹנִית שְׂפַחְתִּי עֲשׂוּ לָהּ קוֹרַת רוּחַ וּבַג' מְקוֹמוֹת מְשַׁמַּע דְלֹא אִמְרִינן כֵּן מְדַמְתַּנְת ש"מ בְּעֵי קַנְיָן וּמַמָּה דְבְּעֵי רַב צְבוּרִין וּמַהָּא דְרַבָּא בְּאִיסוּר גִּיּוֹרָא וְהַטּוֹר וְהַש"ע ח"מ (ס' רנ"ב) פָּסְקוּ כְּשִׁיטַת ר"ת דְלֹא אִמְרִינן מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה אֲלֹא בְּהַוְשֵׁלֶשׁ מַתְּחִילָה לְכַף שְׂכַשְׁיטָה זֹו כְּתַבוּ הַרָא"ש וְהַרְשֵׁב"א וְהַרִיטְב"א וּבַאֲמַת מְנָה אִין רֵאִי שְׂהַבִּיאוּ גַם שְׂאָר הַשְׁיִטוֹת: וּבְשׁו"ת מְהַר"י בֵּן לֵב (ח"ב ס' ל"ט וְחֲלָק ג' סִימָן מ"ג) הֵבִיא שִׁג' שְׁיִטוֹת בְּדָבָר שְׁיִטַת ר"ת דְבְּעֵינָן שְׁיִהָא מוֹשְׁלֵשׁ וְאֲפִילוּ שְׁלֹא לְשָׁם כְּדָ שְׁיִטַת הַרָא"ש וְכַמוּ שִׁכ' הַתּוֹס' בְּעַצְמָם בְּגִיטִין בְּשָׁם ר"ת דְבְּעֵינָן שְׁיִהָא מוֹשְׁלֵשׁ לְשָׁם כְּדָ שְׁיִטַת הַרְמַב"ן דְלֹא בְּעֵינָן מוֹשְׁלֵשׁ רַק שְׁיִצְנָה לִיּוֹרְשִׁים אוּ לְשְׁלִיחַ שְׁיִתָּן אֲבָל בְּאוּמֵר

ינפה או יקנה או הנני נותן דמוסר דבריו בפני עדים בלבד ולא עשה שליח לא ולא ידעתי למה לא העתיק גם שיטת ר"ת האחרת שהביאו התוס' בב"ב דהיכי שצנה ליתן לאחר מיתה בכל ענין אמרינו מצנה לקיים ד"ה רק דהיכי שאפשר ליתן מחיים שלא פירש לאחר מיתה לא אמרינו פו.

והנה משיטת רש"י אין הכרע אכן מכ"מ מדהנצרה לפרש דרב ס"ל דאין מצנה לקיים ד"ה ולא חילק פחילוק ר"ת או פחילוק הרמב"ן משמע דלא ס"ל אלא דלמ"ד מצנה לקיים ד"ה בכל ענין אמרינו פו.

ומהא דאיסור גיורא לא קשה דאפשר דמתרץ פחד תירוץ התוס' דבגר פיון דליתא בירושא לא אמרינו מלד"ה ומהא דש"מ במקצת בעי קנין ג"כ אין קשה דאפשר דמתרץ פחד תירוץ התוס' בכתובות (דף ס"א) דיש נפקותא במת מקבל בחיי נותן וכן הוא שיטת התוס' בגיטין ובב"ב והיוצא מזה לדינא דתלי הנידון דשאלה בהנהגה שיטות דלשיטת ר"ת הראשונה דבעינו מןשלא לא אמרינו בזה מצנה לקיים ד"ה אבל לשיטת ר"ת השנייה אמרינו בזה מצנה לקיים ד"ה פיון שצנה בפ"י ליתן לאחר מיתה.

וכן לשיטת הריב"ם והרמב"ן אמרינו מלד"ה פיון דמינה אפטרופסים ושלוחים לקיים צואתו וכפי הנראה גם לשיטת רש"י אמרינו הקא מלד"ה פיון דפסקינו פהה מ"ד וה"ל לפ"ז שיטת ר"ת הראשונה דעת יחידי ואף שהיכי שמחזקים היורשים פ' הטור וש"ע פשיטת ר"ת מ"מ הקא שהירושא מחזקת ביד האפטרופסים אפילו היו היורשים מערערים מספק אין מוציאים מידם ומיד הזוכים שהרי יכולים לומר קים לי פהנהג שיטות שחולקים על ר"ת וכש"כ שהם רבים ועיין בכה"ג ח"מ (סימן כ"ה) שאפי' לצאת יד"ש א"צ להחזיר היכי שטען קים לי יע"ש שהאר"י בהתנאים שבעינו לומר קים לי ואין א' שמתנגד לומר פאן קים לי וכן נראה משו"ת מהר"י בן לב ה"ל שהוא ג"כ לא כ' לחוש לדעת ר"ת דבעינו מןשלא אלא היכי דהיורשים מחזקים אינו יכול להוציא מידם ע"פ השיטות שחולקים על ר"ת ע"ש וא"כ ממילא משמע היכי שאינם מחזקים לא אמרינו שאין פאן מצנה לקד"ה היכי שאינו מןשלא וכל זה אפילו היורשים מערערים נגד צוואת המת.

ולפ"ז כש"כ בנידון דלפנינו שלא ערערו אמרינו מסתמא דניחא להם לקיים דברי המת וידעי וקא מחלי אפילו הוי התפיסה שלא כפ"ד כפ"א ש"ע פ' רוב הפוסקים הי' אפשר לכוף להיורשים לקיים הצוואה ולכן לענ"ד אפילו לצאת ידי שמים אין פאן בית מחוש ומותר לקבל המתנות שנתנו מהמת ושהם משעת מיתה ואילך ביד האפטרופסים, ולא החזיקו היורשים בהם: ואגב ראיתי להזכיר מה שאמרתי על הרשב"ם ב"ב (דף קע"ה ע"א) שכתב אמה דפריד ארב ושמואל אמר תנו נותנים הא מלנה על פה הוי דדלמא הוי טעמא דידהו משום מצנה לקיים ד"ה.

ומתרץ דא"כ לא הי' ליתן ע"פ דברי אביהם אלא אחר מותו והרשב"א בגיטין (דף י"ג) הקשה ג"כ קושיא זו ומתיר ע"פ שיטת ר"ת דלא אמרינו פו רק היכי שמושלש ושפון כ' גם הרמב"ד. וכ' שם דלהרמב"ן דלא ס"ל כר"ת הקושיא זו צ"ע.

ולענ"ד תמוה דְהַאִיף אַפְּשֵׁר לומר דְטַעֲמָא דְרַב וּשְׂמוּאֵל מְשׁוּם מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה הָרִי שְׂמוּאֵל בְּפִי ס"ל בְּכַתְּבוֹת (דָּף ס') דְהִלְכָה כר' יוֹסִי דְלָא אֲמַרִּינן מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה וּכְמוֹ שְׁהִבְיָאוּ גַם הַתּוֹסֵ' בְּגִיטִין (דָּף י"ג) וּלְפִי מַה שְׁרָצוּ לְבָאָר שֵׁם שְׂיִטַת רַש"י אֲפִילוּ רַב ס"ל פֶּן אֲבָל מְכ"מ שְׂמוּאֵל בְּפִי ס"ל פֶּן וּא"כ הָרִי פְרִיף הַש"ס שְׁפִיר דְאִיף אַפְּשֵׁר דְהַטְעַם מְשׁוּם מְצֻנָה לְקַיָּים ד"ה הָרִי עֲדִינן יְקוּשָׁה לְשְׂמוּאֵל וְצ"ע כְּנִלְעַנ"ד הַקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן כַּה ב"ה אֶלְטָאָנָא יוֹם ד' י"ב מְרַחֲשֻׁן תְּרִי"ט לַפ"ק.

אֲדַבֵּר נָא לְמַעַלְתּוֹ נ"י דְבָרֵי תּוֹכַחַת מְגוֹלָה בְּאֵהָבָה מְסוֹתְרַת עַל אֲשֶׁר רָאִיתִי פִי עוֹד לֹא שְׁקִטָה נִפְשׁוֹ הַטְהוֹרָה וְתַפְעָם רוּחוֹ בְּקִרְבּוֹ שְׁלֹא יְכוּל לְהַתְעַנּוֹת בִּיּוֹהַכ"פ וְהַגַּם פִּי יִדְעָתִי פִי רַק רֹב צְדָקָתוֹ וְתוֹמוֹ הוּא הַמְּנִיעַ לְזֶה אֲכֵן מְנַבְּטָח אֲנִי ג"כ בְּחֻקְמַת יְדִידִי נ"י שְׂיִוִּדְעַ לְבַחֲוֹן הָאֲמַת וְלִמָּה זֶה יִדְבֵּר כְּדָבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר פָּתַב בְּמַכְתָּבוֹ הִיקָר וּד' הַטּוֹב יְכַפֵּר לְמִי שְׂנִתְפַּנּוֹן לְאַכּוֹל בְּשֵׁר טָלָה וְכו' אֲבָל כְּפָרָה אֲנִי צָרִיף וְכִי צָרִיף אֲנִי לְהַזְפִּיר לְמַעַלְתּוֹ נ"י שְׁכַפְּרָה לֹא נֶאֱמַר רַק עַל הַשׁוֹגֵג שְׁקָרָאוּ הַכְּתוּב חוּטָא כְּדַכְתִּיב וְנִפְּשׁ פִּי תַחֲטָא וְכו' בְּשִׁגְגָה וְאֲשֵׁם אֲבָל אֲנִי רַחֲמָנָא פְטָרִי וְאֲפִילוּ לֹא הִי' רַק אֲנִי גְרִידָא כֹּל שֶׁפֶן אֲנִי כְּזֶה שְׂיִשׁ בְּהַ מְצוֹת וְנִשְׁמַרְתֶּם וְכו'.

וְאֲשֶׁר כָּתַב שְׂמָא הַרוֹפְאִים טָעוּ וְלֹא הִי' בָּא ע"י הַתְּעַנִּית לִידִי סַפְּנָה ח"ו הֲלֹא יָדוּעַ לְמַעַכ"ת נ"י מַה שְׁמַבְּנָאָר בְּפוֹסְקִים וְנִפְסַק בַּש"ע שְׁאֲפִילוּ הַחֹלָה אוֹמֵר בְּבִירוֹר שְׂאִינוּ צָרִיף וְהַרוֹפְאָ מְסוֹפֵק מְאֻכִּילִין אוֹתוֹ כ"ש בְּזֶה שְׁהַרוֹפְאִים אֲמָרוּ בְּבִירוֹר שְׁצָרִיף שֶׁהִי' אִז חַיִּיב גְּמוּר לְשִׁמּוֹעַ לְדְבָרֵיהֶם.

וְאֲשֶׁר הִקְשָׁה מַעַלְתּוֹ נ"י לְדְבָרֵי מַה תַּדַּע אִיכָּא (בְּסוֹף יוֹמָא) עַל זֶה אֲשִׁיב פִּי הֲלֹא יְקוּשָׁה לְמָה נָקַט תַּנָּא דְבָרִי רַק הַרוֹאָה קָרִי וְלֹא מִי שְׁבָא לִידּוֹ חֲלוּל יוֹהַכ"פ בְּאֲנִיָּס אוֹ אֲפִילוּ בְּשׁוֹגֵג ע"י אֲכִילָה אוֹ מְלֻאכָה וְלִמָּה לֹא נֶאֱמַר גַּם בְּזֶה שֶׁהוּא כְּשִׁפִּיכַת קִיתוֹן וְכֵן יְקוּשָׁה מַה דְּמַבְּנָאָר בְּפוֹסְקִים וּבַש"ע (סִי' שְׁנ"ט) שְׁפַקוּחַ נִפְּשׁ דּוֹחָה שְׁבַת וְהַזְרִיז הָרִי זֶה מְשׁוֹנְבַח דְּמַה שְׁבַח אִיכָּא הֲלֹא יִדְמָה שְׁנִשְׁפָּף לּוֹ קִיתוֹן שְׁהוֹצְרָף לְבֹא לִידִי חֲלוּל שְׁבַת אֲמַנְם בְּרוּר דְּזֶה לֹא שְׂיִיף רַק בְּמַה שְׁבָא לְאָדָם שְׁלֹא מִדְּעַתּוֹ וְכַמֵּש"כ רַש"י וְשְׁלֹא מִדְּעַתּוֹ הַשְּׁבִיעוּהוּ דְּכִינּוֹן שְׁנַעֲשָׂה ע"י.

שְׂמִים בְּלִי פְּעוֹלָתוֹ נִיתָן לּוֹ סִימָן בְּזֶה מִן הַשְּׂמִים לְהַרְעַ אוֹ לְהִיטִיב דְּהִינּוּ אוֹ שְׂנַמָּאס עֲבוֹדָתוֹ אוֹ לְהִיטִיב שְׁכָבָר עָלָה בְּמַעַלְתּוֹ שְׁלֹא צָרִיף לְיוֹהַכ"פ וְלִזֶּה אֲנִי מְפָרֵשׁ תַּדַּע שְׁכַל הָעוֹלָם רַעֲב וְהוּא שְׁבַע וְלִכֵּן אוֹ שְׁהָרָאוּ לּוֹ שְׂנַמָּאס שְׁהַשְּׁבִיעוּ אוֹתוֹ בְּאִיסוּר אוֹ שֶׁהוּא טוֹב מְאֹד שְׁלֹא צָרִיף לְסִלִּיחַת יוֹהַכ"פ וְלַעֲיָנוּי נִפְּשׁוֹ בּוֹ.

אֲמַנְם מַה שְׁעוֹשָׂה אָדָם בְּדַעַתּוֹ וּבְמַחְשַׁבְתּוֹ בְּזֶה אֵין עֲנִין הָרָאוּת סִימָן פִּינּוֹן שְׂאָדָם בְּעַל הַבְּחִירָה וְלִכֵּן מַה שְׁעוֹשָׂה מַעֲצָמוֹ בְּשׁוֹגֵג אוֹ בְּאֲנִיָּס וְדֹאֵי אֵין עֲנִין לְזֶה אֲמַנְם אֲפִילוּ אֲנִיסוּהוּ בַּע"כ לְחַלֵּל יוֹהַכ"כ אֵין זֶה מַעֲנִין הַתַּנָּא פִּי רַק עֲנִין מְגוֹנָה פְּרָאִיִּת קָרִי הוּא סִי' שְׂנַמְסָר בְּכַח הַחִיצוֹנִים הַמְּטָמְאִים פִּינּוֹן שְׁבָא לּוֹ זֶה וְלֹא נִשְׁמַר בְּיוֹם הַקְּדוּשׁ אֲבָל שְׂאָר אֲנִיָּס אֵינוֹ עֲנִין לְזֶה וּמַה גַּם אֲנִיָּס שֶׁל מְצוֹת וְנִשְׁמַרְתֶּם שְׂאָם נֶאֱמַר דְּחִינְי' ע"י פַּק"נ יַחֲשַׁב כְּשִׁפִּיכַת קִיתוֹן וְנִשְׁפָּט ג"כ שְׁהַמּוֹהֵל שְׁמַל בְּשְׁבַת וְיוֹהַכ"כ פְּ וְדָחָה שְׁבַת וְיוֹהַכ"כ ע"י מְצוֹת מִילָה יַצְטָרָף ג"כ לְכַפְּרָה מְפָנִי שְׁבָאָה דְּחִינְי' זוֹ לִידּוֹ וּבִלְא"ה לַעַנ"ד הֵייתִי אוֹמֵר לֹא דְבָרִי רַש"י שְׁדָמָה זֶה לְשִׁפִּיכַת קִיתוֹן דְּשִׁפִּיכַת קִיתוֹן לֹא שְׂיִיף אֲלֵא בְּמָקוֹם שְׂנַמָּאָר בְּמַשְׁנָה

שדקדקתי למה משלו חכמים משל זה דוקא במצות סנפה ולא בשאר ביטולי מצות שפאו ליד אדם.

ואפילו בסנפה לא אמרו רק בירדו גשמים ולא בשאר אונס כגון חולי או מצטער בדברים אחרים. ולכן היה נ"ל דנדאי בשאר ענינים שנעשו העפובים ע"י מנהגי עולם שנעשו ע"י שלוחי הקב"ה לא נחשבו כשפיכת קיתון ואינם סימן שהקב"ה ממאס עבודתו אלא שלא רצה לבטל שליחות השליח מפני עבודתו וכמאמר הנזכר לר"פ בן יאיר (חולין ד' ז' אתה הולך לעשות רצון קונה וכו' אבל ירדת הגשמים שפאים ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו כדאר"י ג' מפתחות לא נמסרו לשליח בזה דוקא נחשב כשפיכת קיתון.

והיוצא מדברי שמוכטח אני שאין ידידי נ"י הי' צריך כפרה אפילו הי' מבטל מצנת עינוי באמת כל שכן שלא הי' רק בחצי שיעור ובצער ולפום צערא אגרא ומה גם שנתרפא ת"ל מחליו וידוע שחולה שנתרפא הוא מאותם שמוחלין להם כל עונותיו: סימן כו עוד להנ"ל ב"ה אלטאנא בחדש כסליו תרי"ט לפ"ק.

מעכ"ת נ"י העירני על מה שכתבתי שהמשל דשפיכת קיתון לא שייך רק בירידת גשמים בחג הסנופות שפאים ע"י הקב"ה בכבודו ועצמו והעירני שהרי מפתח גשמים נמסר בידי אליהו ורק פולם לא נמסרו לשליח כמש"כ התוס': תשובה אמנם בזה לא העירני לסתור פי אם לחזק דברי פי מש"כ מר נ"י שרש"י כתב כן בתענית על דברי ר"י היינו שלא נמסרו לשליח א' ביחד עכ"ל אבל התוס' כתבו שם שרק לא נמסרו לשליח להיות לעולם ממונה עליהם אלא לשעתו כגון אלי' ואלישע וכ"כ ג"כ בנדה (דט"ז) ד"ה מלאך וא"כ רק ע"פ דברי רש"י יהיה סתירה לדברי נהרי ע"פ דברי רש"י לא כתבתי דברי שרש"י סוף יומא באמת כ' הך דשפיכת קיתון גם על ביטול מצנה ע"י דבר אחר.

ובזה מיושב למהרש"י לשיטתו לא הי' יכול לפרש כפירושי שיקשה פקושיתו דמר נ"י. אבל ע"פ התוס' שגם א' לא נמסר לשליח פי אם לשעתו קם פירושי והן אמנם בין תירוץ רש"י ובין תי' התוס' על הקושיא מאלהו לענ"ד דחוקים שלא נרמז בד' ר"י שרק פולם לא נמסרו או שאפילו אחד לפעמים נמסר אכן לפענ"ד כבר נתרצת קושיא זו בדברי ע"י ב' משלים דבסוף מס' סנהדרין אחר שהובא שם מאמר דר"י דג' מפתחות לא נמסרו לשליח אמרינו דרש ההוא גלילאה קמי' דרב חסדא משל דאלהו למה"ד לגברא דטרקאי לגלילאה ואבדיה למפתחיה עכ"ל ולא מבואר מה בעי ההוא גלילאה במשל זה אבל לענ"ד רצה לתרץ בזה הקושיא שהרי לאלהו נמסר המפתח.

שהנה כבר אמרתי ועתה ראיתי שפבר העירו גם הראשונים כן דבאמת ע"י אליהו לא היו הגשמים שהרי החזיר מפתח של גשמים ויש להטעים זה פי שם מפתח ניתן לכלי שבו פותחין וגם סוגרין הדלת ולכן ע"פ ב' הפעולות יפנו אצלו ב' שמות כמו שהוא באמת שבלה"ק נקרא מפתח ובלשון אנשכזו (שליסעל) ע"פ פעולות הסגירה.

אמנם אם יסגר בו הדלת ולא יפתח אז לא נכון לקרותו מפתח פי אם סוגר וזה ענין המשל פי אליהו אמר אם יהי' טל ומטר פי אם לפי דברי ואם היה נעשה רצונו שע"פ דברו באו הגשמים אז הי' מפתח של גשמים בידי באמת אבל הקב"ה אף שרצון וראוי נעשה עכ"ז מסבב סיבובים שאחד מדבריו לא ישוב ריקם ולכן סבב שאליהו הוצרך

לשאול מפתח של תחה"מ ואמר לו החזיר מפתח של גשמים שלא יאמרו ב' בנדי תלמיד ועי"ז הפח ששאל להיות מטר ע"פ דברו החזיר וא"כ לא הי' בידו מפתח כי אם סוגר שהרי השמים לא נפתחו על ידו להיות מטר וזה משל דטרקוי לגלי' ואבד המפתח שאז, לא הי' הפלי מפתח כי אם סוגר שהרי הקב"ה אמר אח"כ ואתנה מטר ע"פ האדמה ולכן אמת ויציב שמפתח של גשמים לא נמסר ביד השליח: אכן לפ"ז יקשה ביותר שהרי כשהחזיר זה ניתן בידו פתח זה מפתח של תחה"מ וכן לשאר צדיקים שהחיו המתים אמנם גם זה מתורץ לענ"ד במשל הירושלמי (בפ' אין עומדין) דאיתא שם ויקרא אל ד' הגם אל האלמנה וגו' א"ר יודא משל לאחד שגנב נרתקו של רופא וכשהוא יוצא נפגע בנו חזר אצלו א"ל אדוני הרופא רפא את בני א"ל לה והחזיר את הנרתק שכל מיני רפואות נתונים בו ואני מרפא את בנה כף אמר הקב"ה לאליהו לה והתר נדרו של טל שאין המתים חיים אלא בטל שנא' יחיו מתיך גבלתי יקומון כי טל אורות טליך עכ"ל וגם בזה נסתם הפונה מה רצה ר' יודא לבאר בהמשל.

אבל לענ"ד רצה לתרץ בזה הקושיא איך נמסר מפתח של תחה"מ ביד אליהו ומבאר במשל הרופא שגנב נרתקו ואמר שלא יכול לרפא עד שיחזיר לו ומזה נראה שב' דברים צריכים לרפואה ידיעת וחכמת הרופא ומיני רפואות שעל ידם ירפא וכינן שהקב"ה גזר ואמר שאין מחי' המתים אלא בטל א"כ שם מפתח של תחה"מ ניתן על ב' הדברים יחד שייתאחדו בתחי' פח התחי' ונתינת הטל שעל ידו היא התחי' שאם נחסר א' מהם לא תהי' כמו בענין המשל שהרופא לא יכול לרפאות בלא נרתקו והגנב שהי' הנרתק בידו לא יכול לרפאות בנו מפני חסרון ידיעת הרפואה ועל כן כשבקש אליהו שייתן לו הקב"ה הפח להחיות המת ואז עדיין הי' בידו הפח ליתן הטל שעצר ועי"ז יהי' בידו באמת המפתח של תחה"מ לגמרי נגד גזר חכמת הקב"ה שלא יתן המפתח ביד שליח בקש הקב"ה ממנו דרך פבוד שיחזור מפתח של טל ומטר שלא יאמרו שנים ביד תלמיד אבל באמת עיקר הטעם הי' שלא יהי' בידו אפילו אחד כי עי"ז אם יתן לו הקב"ה הפח להחיות כפר אין בידו הטל כמשל הנרתק ויצטרף לבקש מהקב"ה הטל של תחי' וע"כ מעולם לא הי' המפתח של תחי' המתים ביד אליהו שבשעה שהי' בידו הטל לא הי' לו הפח להחיות וכשניתן לו הפח לא הי' בידו הטל וכן בכל התחיות שהיו ע"י הקדושים הוצרכו להטל שביד הקב"ה ולכן נאמנו דברי ר' יוחנן שג' מפתחות לא נמסרו ביד שליח אפילו א' מהם ולא אפילו רגע אחד.

והוא הנכון לענ"ד וכמעט שהניחו לי גדולי הראשונים מקום להתגדר בזה כנלע"ד הקטן יעקב: סימן כז ב"ה יום ה' ג' אייר תרט"ז לפ"ק. להרב הגדול מו"ה מרדכי מיכאל נ"י בק"ק האמבורג יע"א: מה שהקשה מעכ"ת נ"י על דברי התוס' ישנים בכריתות (דף ט' ע"ב) ד"ה וקולא ונ"ל ולכך נראה אם ראתה בתוך שבועה ימי לידתה לא חשבינן פרואה בתוך ימי נדחה לספור מראשון אלא סופרת ז' ימים מרא' ואילך עכ"ל שזה סותר מה שכתב בנדה (דף ל"ו) ד"ה הלכתא שהקשו למ"ד ב' מעינות הם איך אמרינן גיורה שיצאה פדחת ולדה בהיותה כותית ואח"כ נתגיירה אין נותנין לה ימי טומאה וימי טהרה ואי ב' מעינות הם אמאי אין נותנין לה ימי טהרה הלא מעין טמא סתום ומירצו דאין נותנין לה ימי טהרה איכא לאוקמי' לענין שאם ראתה ביום ז' לזכר או ביום י"ד לנקיבה דהוי תחילת נדה דאין טומאת לידה עלי' עכ"ל.

וכ"כ גם הרמב"ן והר"ן והשפתא לשיטת התוס' בכריתות דכל יולדת שראתה נדה מונין ימי נדה מיום שראתה איה נקט בגיורת דוקא דאין לה ימי טוהר לענין שאם ראתה נדה דהוי תחלת נדה הרי בכל אשה גם ישראלית הדין כן: תשובה לענ"ד יש ליישב דהרי בלא"ה צריף עיון דלדברי התוס' בכריתות דמונין ימי נדה משעה שראתה בתוך ימי לידה היא אפ"כ בינייהו שופעת מתוך ז' לאחר ז' ומתוך י"ד לאחר י"ד וכו' לרב רישא לקולא וכו' ע"ש והיא משפחת רישא לקולא דהיינו דשופעת מתוך ימי טומאה לימי טהרה לקולא וטהורה כמו שפירש"י הרי טמאה משום נדה שראתה סוף ז ואם היתה עומדת בששפעה תוך י"א של ימי זיבה עכ"פ הוי זבה קטנה ששומרת יום פנגד יום ואפתי לאו טהורה היא ואיה משפחת לרב לקולא אמנם י"ל דמשפחת פגון שראתה נדה ובראשון לנדתה ילדה באופן שיום ז' של לידתה ששפעה בו הי' יום ז' לנדתה שטהורה גם מנדתה לערב.

ובי"ד לנקבה משפחת כה"ג שראתה נדה ביום שמיני ללידתה שפלו ז' ימים דנדה ביום י"ד. וביותר י"ל פ"ן שקיי"ל דאי אפ"ש לפתיחת הקבר בלא דם א"כ לידתה גופא נקראת תחלת נדתה וביום ז' ללידתה פלו גם ימי נדתה.

וא"ל דא"כ היא משפחת דין דהתוס' שמתחילין ימי נדה בתוך ימי לידה די"ל דמשפחת בלידה יבשמת למ"ד דאפ"ש לפתיחת הקבר בל"ד. א"נ משפחת בלידה בימי זוב דהיינו בי"א יום שבין נדה לנדה דדם מחמת לידה אינה מטמאה בזוב כדאמרינו נדה (דף ל"ח) דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד אבל בימי נדה דהיינו לאחר שפלו י"א יום ודאי נטמאת בנדה ע"י דם לידה דמזיבה טהרה התורה דם קנשי ולא מנדה כדאמרינו שם ולכן שפיר משפחת דשופעת ביום ז' טהורה לערב לרב בלידה בימי נדה.

אכן התייחד בישראלית שטמאה בנדה אבל פשילדה פשהיא נכרית שאז עדיין לא נטמאה בנדה ושוב לא ראתה עד יום ז' לזכר וי"ד לנקבה אז ודאי מתחילין ימי נדה ולכן שפיר כתבו התוס' דבה"ג משפחת דגיורת אין לה ימי טוהר שישראלית כבה"ג יש לה.

ועפ"ז נ"ל שפילדה ישראלית בימי זיבה גם לשיטת התוס' דנדה לא מונה ימי נדה משעת לידה אלא משעה שראתה בתוך ימי לידה: סימן כח עוד להרב הנ"ל מה שחשיב מר נ"י על תירוצי הנ"ל ונ"ל דהא בבכורות מבואר דהשמיענו דיציאת פדחת הוי לידה ואי קאי היקא דנפתח הקבר עם דם א"כ לא בלידה תלוי פלל אלא הכי הל"ל נכרית שראתה ונתגיירה תוך ז' חושבין מרא' אחרונה עכ"ל.

לענ"ד לא ראיתי דחז"ן בנה דנדאי העיקר מה שרצה הכרייתא להשמיענו הוא דלידת פדחת מקרי לידה גמורה עד שלידת הגוף אחריו לא נחשב לידה פלל כמש"כ התו' שם וזהו מה דקאמר אין נותנין לה ימי טומאה ואינה מביאה קרבן לידה רק דמלתא אגב אורחין קמ"ל ג"כ דאין לה ימי טוהר מדמתחילין ימי נדה שלה תוך ימי לידה וא"כ איה קשה דלידתה בבא בלשון אחר מה שאין פלל עיקר רבותא דילי' ונקט רק אגב אורחין אידי דקאמר דאין לה ימי טומאה וראיתי סמך לתירוצי כמה שכ' רש"י בבכורות שם ונ"ל נכרית אינה מטמאה בנדה וזיבה ולידה.

ולכאורה מה בעי רש"י בזה דאינה מטמאה בנדחה וזיבה פניו דלא איירי הכרייתא רק מטמאת לידה אבל לפי דברי י"ל דרש"י ס"ל ג"כ כתי' התוס' והראשונים דאין נותנים לה ימי טוהר היינו אם ראתה נדה תוך ימי לידה וזה לא משפחת רק ע"י שאינה מטמאה בנדחה שעי"ז לא נחשב לה פתיחת הקבר לתחלת נדה לכן שפיר שינוי מה שכ' שאינה מטמאה בנדחה לפי הכרייתא ומדנקט נדה ולידה נקט נמי זיבה שלא נטעה דבזיבה מטמאה מדפרט הגי דנקא: ומה שהשיג מר נ"י עוד וז"ל וכן מתניתין דיוצא דופן אין נותנין לה ימי טוהר לפי התוס' בהכרח היינו משום דיוצא דופן לא הוי לידה ואם קאי היכי דנפתח הקבר עם דם הרי ישראלית היא ומונין מרא' ראשונה אלא ודאי כל זה קאי בלידה יבשמתא ומתורת לידה אתי עלי' עכ"ל הנה צדק מעכ"ת נ"י בזה שקצרתי בתירוצי ולא כתבתי ישוב רק על תי' התוס' כלפי הקושיא מגיורת אבל אכתי לא בארתי איך שינוי תירוצי לענין הקושיא מיוצא דופן אכן לפע"ד גם בזה שינוי תירוצי שפיר שהרי בפ"י אמרינו בנדחה (דף מ"א) שאין האשה טמאה עד שיצא המדונה דרו ערותה אבל דם היוצא דרו דופן אינה מטמאה בנדחה לר' יוחנן אליבא דכ"ע וכוונתו פסקינו ולריש לקיש עכ"פ לחד תנא די"ל דמתניתין סברה פנונית' ולכן אפילו ס"ל ללוי כר"ל שפיר קאמר מתניתין דיוצא דופן אין נותנין לה ימי טוהר פניו דע"י לידה לא נטמאה בנדחה א"כ כשראתה ביום ז' ללידת זכר או ב"ד לנקבה הוי תחלת נדה פניו דע"י לידה אין טומאה עלי' משא"כ בילדה פדרפה שנטמאה בנדחה ע"י פתיחת הקבר כשראתה בז' הוי ז' לנדחה ולמחר מתחילין לה ימי טוהר כנלע"ד הקטן יעקב: סימן כט ב"ה יום ה' י"ב סיון תרי"ז שאלתני לבאר לה המדרש ילקוט פ' אמור תני ר' חייא שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי הן תמימות בזמן שאין ישוע ושכני' ביניהם: תשובה מדרש זה הוא גם ברבה רק ששם כתוב בלשון אחר תני ר' חייא שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי הן תמימות בזמן שישיראל עושין רצונו של מקום ופי' זה המדרש נראה דקאי על מה שהקדים שם לדרוש בפסוק של ירמ' (ה') ולא אמרו בלבכם נירא נא את ד' אלהינו שבועות חקות קציר ישמר לנו ישמור לנו מרוחות רעות ומטללים רעים ואימתי באלו ז' שבועות שבין פסח לעצרת.

תני ר"ח אימתי הן תמימות וכו' ולפי"ז ה"ק שאם ישיראל יאמרו נירא נא את ד' אלהינו אז הקב"ה ישמור שבועות קציר וע"ז מרמז שבע שבתות תמימות תהיינה שתהיינה השבועות תמימות מבלי פגע רע של רוחות וטללים רעים כשישיראל תמימים הם שעושים רצונו של מקום וכעין זה נראה ג"כ פנונת הילקוט דבישוע שהוא יהושע כה"ג (שנקרא ישוע בעזרא) מצינו שנתבקש מאחאב וצדק' שקלם מלך בבל להגן עליהם בכבשן כדאמרי' בסנהדרין (ד' צ"ג) ובשכני' מצאנו למען בער המעל מישראל הוצרו לכולל עצמו עם המועלים כדאמרינו שם (דף י"א) וזה מורה שלא היו ישראל בתמימות שלא שבו מעצמם ולא אמרו בלבכם נירא נא את ד' אלהינו כדברי ירמ' וזה מה דקאמר אימתי הם תמימות בזמן שאין ישוע בתוכם להגן ושכני' להחזירם בתשובה אלא מעצמם הם תמימים.

א"ע ראיתי שהמתנות פהונה הביא בשם הרוקח פ"י אחר והנלענ"ד כתבתי הקטן יעקב: סימן ל ב"ה אלטאנא יום ד' כ"א אייר תני"ח לפ"ק לחתני הרב מו"ה יוסף איזאקזא הן אב"ד דק"ק ראטטערדאם יע"א. על אשר נסתפקת במה דפליגי רבא ורב זביד יומא (ד'

ע"ט) בְּכוֹתֶבֶת הַגֵּסָה אִם הִיא יִתִּירָה אוֹ פְּחוֹת מִכְּבִּיצָה אִם הַפְּנוּנָה כְּבִיצָה עִם הַקְּלִיפָה אוֹ בְּלֹא קְלִיפָה כִּינּוּן דְּמָצְאוֹנוּ גַם סִפְקוֹ זֶה בְּאִיבְעֵינִי שֶׁמִּבְּעֵצָם כְּשֶׁעוֹרָה אִם מְשַׁעְרִין בְּשִׁעוֹרָה בְּקְלִיפָתָהּ אוֹ בְּלֹא קְלִיפָתָהּ וְשָׂאִין לוֹמֵר דְּלֹא מְצָאוֹנוּ שֶׁמִּבְּיָצָה בְּלֹא קְלִיפָה שֶׁהָרִי בְּעִירוֹבִין (דף פ"ג) לְעֵנַן טוֹמְאָת אוֹכְלִין שֶׁהַשִּׁיעוֹר בְּכְבִּיצָה פְּלִיגִי ר"נ ור' דוֹסָא וְחֻכְמִים אִם כְּמוֹהָ וְקְלִיפָתָהּ אוֹ כְּמוֹהָ בְּלֹא קְלִיפָתָהּ וּפְסֻקִינוּ פְּחֻכְמִים דְּבְּלֹא קְלִיפָה מְשַׁעְרִינוּ.

וא"כ יֵשׁ לְהַסְתַּמֵּק בְּשִׁיעוֹר כּוֹתֶבֶת בְּזֶה וְהַחֲלוּק שְׂבִין בִּיצָה בְּקְלִיפָה לְשֵׁלֵא בְּקְלִיפָה יֵצֵא לָהּ מִמָּה שֶׁכ' הָאֵלִיהוּ רַבָּה (סי' ר"י) דְּשִׁיעוֹר רְבִיעִית הוּא ב' בִּיצִים בְּלֹא קְלִיפָה אוֹ בִּיצָה וּמְחֻצָּה עִם הַקְּלִיפָה וּא"כ הַשִּׁיעוֹר קְלִיפָה שֶׁל בִּיצָה הוּא שְׁלִישׁ שֶׁל בִּיצָה בְּלֹא הַקְּלִיפָה וְאַחֲרֵי שֶׁהַפּוֹסְקִים פְּתָבוּ דְּכוֹתֶבֶת הוּא מְעַט פְּחוֹת מִכְּבִּיצָה לְכֹן יֵשׁ נִפְקוּתָא טוֹבָא לְעֵנַן שִׁיעוֹר שֶׁל יוֹה"כ"פ אִיךָ מְשַׁעְרִינוּ אִם לְהַחֲמִיר מְעַט פְּחוֹת מִכְּבִּיצָה בְּלֹא הַקְּלִיפָה אוֹ לְהַקְּלִי מְעַט פְּחוֹת מִכְּבִּיצָה עִם הַקְּלִיפָה: תְּשׁוּבָה דַּע בְּנֵי שֶׁבְּפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים לֹא רְאִיתִי דִּין זֶה מְבֹרָר אֲבָל עִם כָּל זֶה כָּבֵר הַקְּדִימָךְ בְּחֻקִּירָה זֹו הַנּוֹדַע בִּיהוּדָה מ"ק (חא"ח סי' ל"ח) שֶׁכ' שֶׁם וְז"ל וְהִנֵּה כְּזִית הוּא פְּחוֹת מְחֻצֵי בִּיצָה מְבִלֵי הַקְּלִיפָה שֶׁהָרִי כּוֹתֶבֶת יֵשׁ בָּהּ שְׁתֵּי זִיתִים כַּמ"ש בְּכָרִיתוֹת (דף י"ד) וְכוֹתֶבֶת הוּא פְּחוֹת מִכְּבִּיצָה כַּמ"ש בְּיוֹמָא (ד' ע"ט) וְהִינּוּ פְּחוֹת מִכְּבִּיצָה בְּלֵי הַקְּלִיפָה שֶׁהָרִי מִתְחַלֵּה שְׁנֹסְתַּפְקוּ בְּגִמְרָא אִם כְּפוֹתֶבֶת הוּא יוֹתֵר מִכְּבִּיצָה אוֹ פְּחוֹת מִכְּבִּיצָה עַל בִּיצָה קְלוּפָה נִסְתַּפְקוּ שֶׁהָרִי רָצוּ לְפָשׁוּט הָאִי בַּעֲיָא מִמָּה דְּאָמְרוּ ב"ש שְׂאוֹר בְּכִזִּית וְחֻמֵץ בְּכִכּוֹתֶבֶת וְאִם ד' כְּפוֹתֶבֶת יוֹתֵר מִכְּבִּיצָה מְכַדֵי ב"ש אֲשִׁיעוֹרָא דְנִפְיֵשׁ מְכֻזִּית קִפִּיד גִּימָא כְּבִיצָה וְא"נ כִּי הִדְדִי גִינְהוּ גִינְהוּ נִתְּנֵי כְּבִיצָה (וּפִירֵשׁ"י שֶׁהוּא שְׂגוֹר בְּמִשְׁנָה יוֹתֵר לְעֵנַן טוֹמְאָת אוֹכְלִים ע"ש) וְהִנֵּה כְּבִיצָה הַשְּׂגוֹר בְּמִשְׁנָה לְעֵנַן טוֹמְאָת אוֹכְלִים הִינּוּ בְּלֵי קְלִיפָה כְּדָאֲמַרִּינוּ בְּעִירוֹבִין וְא"כ הַכּוֹתֶבֶת שְׁנֹסְתַּפְקוּ בְּשִׁיעוֹר אֵינָה גְּדוֹל אִם הוּא אוֹ בִּיצָה הִינּוּ בְּלֵי קְלִיפָה וְע"ז סְלָקָא שְׁמַעְתָּתָא שֶׁמִּבְּיָצָה נִפְיֵשׁ מִכְּכוֹתֶבֶת וְא"כ כּוֹתֶבֶת הוּא פְּחוֹת מִכְּבִיצָה בְּלֵי הַקְּלִיפָה וְא"כ כְּזִית שֶׁהוּא חֻצֵי כּוֹתֶבֶת הָרִי פְּחוֹת מְחֻצֵי בִּיצָה בְּלֵי הַקְּלִיפָה עַכ"ל וְהִנֵּה הַגְּאוֹן ז"ל אַף שִׁיעָא לְהַחֲמִיר בְּעֵנַן שִׁיעוֹר כּוֹתֶבֶת לְמַעֲטוֹ עִם כָּל זֶה יֵצֵא גַם לְהַקְּלִי לְמַעֲט שִׁיעוֹר כְּזִית לְעֵנַן אֲכִילַת מִצָּה וּמְרוֹר וְסוּפָה וְכַדוּמָה.

ולענ"ד אֵין הַדְּבָר כֹּן שֶׁהָרִי יֵשׁ לְתַמּוּהָ אַחַר שֶׁבְּכָל מְקוֹם שֶׁהוֹזְפָר שִׁיעוֹר בִּיצָה לְעֵנַן רְבִיעִית בִּיצָה וּמְחֻצָּה וְלְעֵנַן חֶלֶה מ"ג בִּיצִים וְחֻמֵץ וּמְסַתְמָא ג"כ לְעֵנַן חַיִּיב סוּפָה כְּבִיצָה עִם קְלִיפָה מְשַׁעְרִינוּ וְרַק לְעֵנַן ט"א מְצִינוּ שִׁיעוֹר כְּבִיצָה בְּלֹא הַקְּלִיפָה וְאִם גַּם לְעֵנַן כּוֹתֶבֶת זִית מְשַׁעְרִינוּ כְּבִיצָה בְּלֹא קְלִיפָה אִיךָ כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים סְתָם שְׁכוֹתֶבֶת הוּא מְעַט פְּחוֹת מִכְּבִיצָה וְלֹא אֲשַׁתְּמִיט חַד מִיְבִינְיָהוּ לְהַשְׁמִיעֵנוּ חִידוּשׁ זֶה שֶׁהוּא בִּיצָה בְּלֵי קְלִיפָה נִגְדַּד שִׁיעוֹר בִּיצָה שֶׁהוֹזְפָר בְּשִׂאָר מְקוֹמוֹת וְגַם עַל הַגַּמ' דִּיוֹמָא יִקְשָׁה כְּמוֹ דְּמַבְעֵי לֹו לְעֵנַן שְׁעוֹרָה אִם בְּקְלִיפָה אוֹ בְּלֹא קְלִיפָה ה"ל לְהַזְכִּיר גַּם בְּשִׁיעוֹר בִּיצָה שֶׁמִּבְּעֵי בְּקְלִיפָה אוֹ בְּלֹא קְלִיפָה אֵינִי אֶלָּא וְדָאִי דְּפְשִׁיטָא לִי דָאִם מְזַכִּיר כְּבִיצָה פִּירוּשׁוֹ עִם הַקְּלִיפָה כְּמוֹ בְּכָל מְקוֹם דְּלֹא מְצָאוֹנוּ שֶׁמִּבְּיָצָה בְּלֹא קְלִיפָה רַק לְעֵנַן ט"א וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּלַעֲנָ"ד אֶפְיָלוּ לְעֵנַן ט"א לַכ"ע כְּבִיצָה עַל בִּיצָה עִם הַקְּלִיפָה הוֹזְפָר עַפ"י מַש"כ בְּסִפְרֵי עֲרוּף לְנֵר לְכָרִיתוֹת (ד' י"ד ע"א) בְּבִיאוֹר קוֹשִׁית הַמַּג"א מְסוּגִיָּא דְּשֶׁמֶץ דְּאֲמַרִּינוּ דְּכוֹתֶבֶת אֵית בִּיהּ שְׁנֵי זִיתִים וְאִיךָ פְּסֻקָה הַש"ע (בְּסִי' תפ"ו) דְּשִׁיעוֹר כְּזִית לִי"א הָרִי כְּמוֹ חֻצֵי בִּיצָה

והרי כותבת הני פחות מפביצה והוכחתי שם עפ"י סתמא דגמ' דהשיעור של פכותבת
הוא ממש פביצה וכוזית הוא מכונן חצי ביצה.

כנלע"ד הקטן יעקב: סימן לא ב"ה אלתאנא בחדש אדר תרי"ח לפ"ק להרב מו"ה פנחס
שיפער נ"י בק"ק לעמבערג יע"א: מה ששאל מר ממני ליישב לו דעת הרמב"ם שפסק
בה' תמידין ומוספין (פ' ה' ה' ט"ז) הגיע זמן הלחם להסירו וכו' ע"ש והוא מדברי ר"א
במנחות (ד' ח') דמסקינן אליבין פיון שהגיע זמנה לפרוק כמאן דפרקה דמי ובה' פסולי
המקדשין (פ' י"א הלכה י"ח) פסק וכן אם הפריש ד' קומצין וכו' ע"ש והוא מדברי רמי
בר חמא במנחות (דף י"א) דמסקינן שם מה"ד פיון דבריר קומץ דידה פיון שהגיע זמנה
לפרקה כמאן דפריקה דמי קמ"ל ע"ש הרי דפסק כמ"ד דלא אמרינן כמאן דמפרקה דמי
וא"כ היאך פסק (בה' תו"מ) כר"א: תשובה לענ"ד יש ליישב דהרמב"ם סבר פיון דהגמ'
מיינתא דר"א ומימרא דרמי בר חמא בלי חולק לכן אין פלוגתא ביניהם ומה דקאמר על
דברי רב"ח מהו דתימא פיון דבריר וכו' קמ"ל אין הפי' דקמ"ל דלא אמרינן סברא זו
דכמאן דפריקה דמי אלא דקמ"ל דלענין הוקבעו ונקא לא אמרינן ובאמת סברה רבה
איפא דלא נימא פן דבשלמא בהא דר' אלעזר שאין פסול בקומץ רק בלחם אבל הבזיכין
הן פהלכה שפיר שייך לומר דבריר קומץ דידן' וכיון שהגיע הזמן לסלק כמאן דפריקה
דמיא אבל בהפריש ד' קומצין לב' בזיכין שאין הקומץ פתיקונה שהרי יש בו פסול משום
ריבה לא שייך דבריר קומץ דידן' משעה שהגיע זמן הסילוק לפסולו אפילו סילק ב'
קומצין קודם שסילק הבזיכין אלא אדרבה אמרינן מדהסיר ב' הקומצין שהי' מרבה שלא
פדיו קודם שסילק הבזיכין מזה נראה דעדיין לא היה הגעת הזמן כפריקה ולכן רק ס"ד
הי' לומר פן ולזה קמ"ל דלא אמרינן לגבי הא כפריקה דמי אבל בהא דר' אלעזר נדאי
אמרינן פיון שהי' הקומץ פתיקנו כנלע"ד הקטן יעקב: סימן לב ב"ה אלטאנא יום ד' ה'
ניסן תר"ך לפ"ק.

לאחי הרב מו"ה ליב נ"י אב"ד דמדינת לאדענבורג. מה שהקשה אחי נ"י סתירה ברש"י
דבתמורה (דף ל"ד) כתב דמלא הסיט הוא מלא הרחוקת גנדל מאצבע מה שהוא יכול
להרחיק ובשבת (דף ק"ה) כ' דזהו השיעור של הסיט כפול אבל מלא הסיט פשוט הני
הרחוקת אמה לאצבע קושיא זו כבר נדפסה בגליון הגמ' דפוס אמשטרדם ולענ"ד י"ל
דבשבת (דף ק"ו) אמרינן רב יוסף מחוי, כפול רב חייא בר אמי מחוי פשוט וכפול גרס
תחת מחוי כפול מחוי כפוף ובמנחות (דל"ה) איתא אמר ר"ל עד אצבע צרדה רב פהנא
מחוי כפוף רב אשי מחוי פשוט וכפי הנראה מדברי הערוף היינו הך פלוגתא ג"כ שבשבת
לענין הסיט והתוס' במנחות אחר שהביאו פי' הערוף והקליר לענין אצבע צרדה פתבו
ולפי' זה דמחוי פשוט היינו מגנדל עד אמה וכפוף מאצבע עד אמה ע"ש.

ולפי' זה גם מה דמחוי רב חייא בר אמי (בשבת) פשוט להראות השיעור של הסיט כפול
הי' מגנדל עד אמה וא"כ הסיט הוא החצי שהוא מגנדל עד אצבע וכפי זה י"ל שפי' רש"י
בתמורה ואין תימה שפירש על פי שיטות חלוקות דכן דרכו בכמה מקומות כמו שהראתי
בספרי ע"ל כנלע"ד הקטן יעקב: סימן לג ב"ה אלתאנא יום ג' י"ב מנחם תרכ"ג לפ"ק
לחתני הרב מו"ה זלמן הפהן נ"י אב"ד דק"ק שווערין יע"א.

מה שהודעת לי בשם חכם א' במה שכ' רש"י בשפת (דף ע"ג) על מה דחשיב שם באבות מלאכות המלבנו המכבסו בנהר שהקשה הרי כפוס אינה אב מלאכה אלא תולדה דמלבן כמבואר ברמב"ם (ה' שבת) ולכן רצה להגיה תחת בנהר צ"ל בנהר על דרך הפתוב כי אם תכבסי בנהר והגה זו ישרה בעיניך עד מאד: הנה בתחילה אודיעך שנסתא זו כבר נמצא בגליון ה"ן על הרי"ף שקה"ן כ' ג"כ פלשון רש"י המכבסו בנהר וכתוב בגליון נ"א בנהר וגם הקרבן עדה על הירושלמי שדרפו לכתוב על המשניות פלשון רש"י כ' המכבסו בנהר ונראה מזה שהי' פשיטא לי' שגרסא זו נכונה היא אכן לענ"ד עדיין צ"ע שיקשה מנ"ל לרש"י שנהר מלבן שמן הפתוב לא נשמע אלא שפני חריפותו מוציא הפתם פדכתיב נכתם עונה לפני ועכ"פ הי' לו להביא ג"כ בורית פלשון הפתוב ועוד דבזבחים (דף צ"ז), אמרינו לענן נגעים דכתיב וכבסו את אשר בו הנגע ולענן דם חטאת שנתז על הבגד דכתיב תכבס במקום קדוש שצריכים כפוס בשבעה סמנים שבהם גם נהר ובורית ואיך פשיטא לרש"י שנהר לבד מלבין שהוא עוד יותר מפיבוס.

ולכן קצת נראה שנסתא שלפנינו היא עיקרית ונקט רש"י כפוס בנהר שדרף הצמר שנסכבס בנהר הרבה פעמים ללבנה ומצאנו גם במשנה (סוף טהרות) נותנו בשפולת הנהר מפני ששפולת הנהר מעביר כל לכלוף בכח כמו חליטה בחמין ולכן זהו הליבון שהוא אב מלאכה יותר מפיבוס שלא בנהר שאינו רק תולדה וגם.

זה על פי לשון הפתוב בשיר השירים פעדר הרחלים שעלו מן הרחצה הרי שרגילות להוריד הרחלים לרחצה שהוא נהר פתרגומו למען לבן צמרם ולכן לענ"ד עדיין הדבר שקול איזו נוסתא עיקרית ואין להגי' מדעתנו כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן לד ב"ה אלתאנא יום ב' ט' פסליו תרכ"ג לפ"ק.

לחתי הרב מו"ה ישראל מאיר נ"י אב"ד דק"ק פילערנע יע"א. מה שהשיב חתני נ"י על מה שהקשתי בספרי ע"ל בכריתות (דף י') במה שמוקמי שם ברייתא דקתני יולדת שוחטין וזורקין עלי' ביום מ' לזכר ויום פ' לנקבה כר' ישמעאל דס"ל דזכר למ"א נגמר ונקבה לפ"א דהיכי איירי אם בלא ניפר הולד איך שוחטין עלי' ביום פ' דלמא זכר הוא וכשאר ולד הוא ואם בניפר שנקבה ואעפ"כ לר"י (יקשה) לא נחשב רק כמאי בעלמא תוך פ' א"כ קשה ממה דאמרינו בנדה (דף ל') אמרו לו לר' ישמעאל מעשה בקליאופטרא וכו' ומצאן זה וזה למ"א דמה ראי' דאף דניפר דנקבה הוא מכ"מ אינו ולד והנחתי בצ"ע ועל זה השבת דבאמת ר"י סובר דזכר למ"א ונקבה לפ"א סימניהון שוין כמש"כ רש"י בנדה שם ד"ה בסימניהון ולפ"ז שפיר הקשו רבנן לר' ישמעאל ממעשה שנמצא ליום מ"א זכר ונקבה והיו שוין בסימניהון ושפיר קתני וביום פ' לנקבה דאיירי שניפר שהיא נקבה אבל לית לה אברים ושערות וצפרנים כזכר ליום מ"א: לענ"ד אין זה תשובה על קושיתי דאם נאמר דפלוגתא דר' ישמעאל עם חכמים היא דלר"י בזכר ליום מ"א כבר נגדלו אברים ושערות כמו בנקבה ליום פ"א ולחכמים שנה לגמרי יהי' זה פלוגתא במציאות ועוד מה יענה ר' ישמעאל ביוולדת או מפלת תאומים זכר ונקבה דע"כ נתעברה בהם כאחד דאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת ועיין נדה (דף כ"ה) ושכיח הרבה ששנים לגמרי ואם הזכר נוצר מ' יום קודם הרי אי אפשר שסימניהון שוין ועוד שהרי ר' ישמעאל מפרש טעמו ממה דטימא וטיהר הפתוב בזכר ונקבה ולא מן המציאות אע"כ

דהפלוגתא בא' מב' אופנים או שנאמר דר"י ס"ל דמסתמא יצירת הנקבה מאוחרת מ' יום ליצירת הזכר ולכן במפלת ואין גיפר אמרינו דבתוך פ' אין לספק רק בזכר דע"פ רובא דרובא אין הנקבה נוצרת קודם פ"א אבל אם מצאנו דנוצרת היא מן המיעוט ובאמת ולד הוא או שנאמר פיון שהפיתוב טימא וטיהר בנקבה כפלים כבזכר לכן אפילו נמצא ולד נקיבה שנה לגמרי בסימניו לולד זכר מכ"מ אמרינו דנקבה לא נחשב ולד דגזה"כ הוא דיצירתה לא נחשב יצירה אבל זה נדאי אי אפשר במציאות שולד בין זכר בין נקבה יעמוד מ' יום על עמדו ולא יגדל יותר מאומה עד יום פ"א ולכן קאמר הגמרא שפיר דכיון דסימניהון שוין אי אפשר דהנקבה ככר נוצרה למ' יום ושונותה בסימניה לאחר פ' יום לזכר של מ' יום אע"כ דהנקבות לא נוצרו עד פ"א יום ולכן קושטי במקומה עומדת דאם נאמר כאן הראשון קשה סוגיא דכריתות ואם נאמר כאן השני קשה מסוגיא דגדה כנלע"ד הקטן יעקב: סימן לה ב"ה אלתאנא כ"ח מרחשון תרכ"ד לפ"ק.

במגילה (ד' י"ט) יליף דפרוז בן יומו נקרא פרוז מדכ' ע"כ היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות מפדי פתיב היהודים הפרזים למה לי למכתב היושבים בערי הפרזות הא קמ"ל דפרוז בן יומו נק' פרוז.

והקשה הטורי אבן הרי בב"ב (נף ח') אמרינו דאנשי העיר נקראו פשדרים בה"ב חודש ויושבי העיר לא נקראו אלא כשנשתהו ל' יום ואיך אמרינו הכא דפרוז בן יומו נקרא פרוז והניח בקושטיא וקושטיא זו הביא גם בשו"ת חתם סופר א"ח (סי' קצ"ד) בשם חכם ספרדי וכ' דקושטיא אלימתא היא.

ולענ"ד י"ל דה"ק פיון דכתיב היהודים הפרזים למה לי היושבים בערי הפרזות וע"כ צ"ל דמן היהודים הפרזים ה"א פשדרים י"ב חודש לכן פתיב היושבים דגם בן ל' יום נקרא פרוז א"כ קשה איפכא הפרזים ל"ל דלכתוב היהודים היושבים בערי הפרזות דאם בן ל' נקרא פרוז כש"כ בן י"ב חודש אלא קמ"ל בהפרזים דגם בן יומו נק' פרוז ולכן ע"כ פתיב היושבים דאל"כ ה"א הפרזים דנקא של י"ב חודש ולכן מסיים הא קמ"ל דפרוז ב"י נק' פרוז ולא קאמר נקרא יושב בערי הפרזות כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן לו ב"ה אלטאנא יום א' ו' טבת תרכ"ו לפ"ק לחתני הרב מו"ה משולם זלמן הפהן נ"י הגאב"ר דק"ק שווערין יע"א.

על דבר הירושלמי שבת (פ"א ה"ד) וז"ל בנותיהן א"ר אלעזר בשבעה פעמים פתיב לא תתחטן לנסר שבע העמין תנא ר' יהושע אמר לנסר את ביציהן תנא ר' ישמעאל ואת בת היענה זו ביצת הנעמית עכ"ל שהוא פספר חתום בעיניו ובעיני גיסו חתני הרב מו"ה ישראל מאיר נ"י הגאב"ד דק"ק פילעהנע שפירוש הקרבן עדה לא ישר בעיניכם ושאלתם ממני להביע לכם דעת: הקשית לשאול כי כבר כ' הרמב"ן ושאר ראשונים שלא רצו לעשות פירוש על הירושלמי מפני רוב הטעיות שנפלו בו ואנן מה נענה בתרייהו אבל מכ"מ אומר לכם בדרך אפשרי מה שנלפע"ד שחסר בירושלמי איזה תיבות וכן צ"ל תנא ר' יהושע אמר שני פעמים פתיבין עופות טמאין לנסר את ביציהן תנא ר' ישמעאל ואת בת היענה זו ביצת הנעמית.

והיכי פירושו שאחר שהביא הגזירה של בנותיהן דמשמע מזה דמדאורייתא לא אסורות לכן הביא הדרשה של ר' אליעזר דבמה דכתיב ז' פ'עמים לא תתחתן רמז הפתוב לנסר ז' ע'מים דוקא ז' פ'נגד ז' ולכן היתה הגזירה גם על שאר אומות ואחר שהביא דרשה למה שפ'ל הפסוק סמך לזה עוד דרשה לכפ'ל פס'ר הש"ס בכמה מקומות לסמך דרשות מענינים שונים השוות זו לזו והביאו בזה דרשת ר' יהושע שדרש הפ'ל של עופות הטמאים בתורה בת"כ ובמשנה תורה לנסר את ביציהם ושנותה דרשה זו למה דאמרינו בבכורות (דף ו' ע"ב) ור'בנן האי ג'מל ג'מל מאי עבדי לי' חד לאסור עצמו וחד לאסור ח'לבו ע"ש פ'ן דרש ר' יהושע פ'אן הפ'ל של עופות טמאים חד לאסור עצמו וחד לאסור ביציהם ועל זה הביא תנא ר' ישמעאל ואת בת היענה זו ביצת הנעמית שר' ישמעאל יליף איסור ביצת עופות טמאים מדרשה אחרת מדכתיב ואת בת היענה דהיינו פ'דרשת חזק'ן ב'חוליו (דף ס"ד) מנין לאסור ביצת טמאין מן התורה ש'נאמר ואת בת היענה וכו' ופ'ל עופות טמאים י"ל דדרש ר' ישמעאל פ'תנא דבריי'תא בבכורות ש'ם למה נשנו בב'המה מ'פני הש'סועה ובעופות מ'פני ה'ראה א'בל ר' יהושע ס"ל פ'ל היכי דאיפ'א למידרש דרשינו פ'רבנו ש'ם ומבת היענה לא יליף ביצ'ים דס"ל פ' ש'מה פ'תרגום או'נקלוס ש'קבל מר"א ומר"י כנלענ"ד הקטן י'עקב: סימן לז ב"ה א'לטאנא ב'חדש פ'סליו תרכ"ח לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה יהושע פ'הן ב'ישקוני נ"י ע"ד ש'אלתו אודות נשיאת פ'תי עינים (ש'קורין פ'ריללען) ב'שבת: תשובה לא אומר לא איסור ולא ה'יתר פ'י ב'אמת לא פ'ל הענינים שונים יש שלא שייך לגזור דלמ'א נפ'יל ואתי לאתויי ויש ששייך גזירה זו דהיינו למי שאינו לצורך גדול וקשה מאד ליתן גבול ב'דבר ועכ"פ לא דומה לסמרטוט על המפה דזה לכל אדם ש'נה למי שיש לו מפה וכל ש'פן שאין לקרותו מ'לבוש.

גם מה שפ'סוף ה'רב נ"י על שיטה זו שאין לנו רה"ר ידוע ש'מהרש"ל מ'חמיר והט"ז (סי' שמ"ח) פ'תב דיש להחמיר על עצמו וגם מה שכ' דה'וי שבות שאין דר' הוצ'אה ב'כף לא נלע"ד ש'הרי נזמי האונן מקרי הוצ'אה אם אינם תכשיט ואונן נקרא אין דר' הוצ'אה פ'דתנו המוציא ב'אזנו וכו' אלא ודאי היינו בסתם הוצ'אה א'בל דברים ש'רגילים להוציא ע"י אונן מקרי דר' הוצ'אה וא"כ ה"ה ב'חוטם פ'ינו ד'רגילים ל'ישא ה'בריללען על ה'חוטם מקרי דר' הוצ'אה א'בל מכ"מ העולם נוהגים ה'יתר ואין לתפוס למי ש'סומך על ה'יתר ש'המציא ה'רב נר"ו ל'ישא ה'בריללען קשורים מאזן לאזן כנלענ"ד הקטן י'עקב: סימן לח לחתני הרה"ג וכו' מו"ה יוסף איזאקזאהן אב"ד דק"ק רא'טטערדאם: מה ש'שאלת ב'מכילתא (פ' בא) צ'לי אש ומצות מגיד ה'כתוב ש'מצות הפסח מצ'ה צ'לי ומרור וכו' וכל הענין אין לו ש'חר פ'י הוא נג'ד הגמ' דילן פ'סחים (דף ק"כ) וכן הוא ב'רמב"ם (פ"ח מה' קרבן פסח) שאין מצ'ה ומרור מע'כבים אם לא מצ'ה מצ'ה ומרור יוצאים י'די חובתן ב'פסח לבדו א'בל מ'רור ב'לא פסח אינו מצ'ה ש'נאמר על מצות ומרורים יאכלוהו אולם ב'אמת המכילתא ש'לנו מ'שונב'שת וכן צ"ל יכול פ'ה אם אין להם פסח יוצאים ב'מצ'ה ומרור' (ותיבת אין ט"ס הוא) ובסוף המאמר צ"ל ת"ל יאכלוהו' וכן הי' הג'רסא ה'אמיתית לפ'ני ה'רמב"ם ב'ספר המצות (מ"ע נ"ו): תשובה לולא ש'מצאת ה'נוסחא ב'רמב"ם לא הי' נלפע"ד צ'ורה להג'יה המכילתא ש'הרי גם ב'פסחים (דף ק"ד) ב'מקום ש'אמר ר'בא מ'רור בזה"ז ד'רבנו אמרינו ב'טמא וב'דר' ר'חוקה וב'ע'רל דאינו אוכל ב'פסח א'בל אוכל ב'מצ'ה ומ'רור דהיינו ש'צריכים לא'כול כ'מבואר ש'ם ו'הרי אין מ'רור ב'לא פסח וע"כ צ"ל ח'דא

מתרתי או דאף דמרור בזה"ז דרבנן פניו דליפא פסח מכ"מ בזמן המקדש שהיה חיוב על כל ישראל לאכול פסח מצה ומרור מי שנאנס מלאכול פסח עכ"פ עליו מוטל החוב לאכול מצה ומרור או שנאמר דבאמת גם בערל וטמא ודרף רחוקה אכילת מרור אינה מדאורייתא ומה דנקט אבל אוכל במצה ומרור אגב מצה נקט מרור ומרור באמת לאו דוקא ואיך שנאמר אין קושיא ג"כ על המכילתא דנקטה מרור לחיוב באין להם פסח.

כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן לט להנ"ל ומש"כ ששוב נתעוררת על המכילתא בפ' בא (סוף פ' י"ז) אדם צריך לבדוק את התפילין אחת לי"ב חודש דברי ב"ה בש"א אינו צריך לבדוק עולמית שמאי הזקן אומר אלו תפילין של אבי אימא ומובא גם בתוס' מנחות (דף מ"ג ע"א) ד"ה תפילין יש להם בדיקה ובירושלמי (סוף עירובין) תפילין צריך לבדוק פ"א לי"ב חודש דברי רבי רשב"ג אומר אינו צריך הלל הזקן אומר אלו תפילין של אבי אימא מובא גם בהרמב"ם (פ"ב מה' תפילין) ולא ידענו איה מקום הטעות אכן בזאת יש צד הכרע פי רחוק הוא מהדעת אשר ב"ה יחלקו על הלל רבם כמו שהעירו התוס' יבמות (דף קי"ז) ד"ה ב"ה ובאמת גירסת הרא"ש (בסוף ה' תפילין) במכילתא ב"ש במקום ב"ה רק מה שסיים הרא"ש שם שמאי הזקן וכו' ט"ס הוא וצ"ל הלל הזקן וכו' למען לא יחלקו ב"ש על שמאי רבם כאשר העירו התוס': תשובה צדקת בדבריה שיש פאן סתירות אבל נלפע"ד שאין צריך להגיה כלל רק בהרא"ש ולא כמו שחשבת להגיה תחת שמאי הזקן הלל הזקן אלא להגיה ב"ש במקום ב"ה.

וב"ה במקום ב"ש שבוזה נשנה הרא"ש עם המכילתא שלפנינו וכמו שהעתיקה גם התוס' (וגם נקל שנהלפו ב' אותיות ש' וה' מלומר שנהלף שמאי תחת הלל) אמנם מה שכ' במכילתא שמאי הזקן אומר אלו תפילין של אבי אימא ובירושלמי הלל הזקן אומר אלו וכו' אין זה טעות וסתירה אלא פלוגתא שבין רבי ורשב"ג דזה נדאי שאין סברא לומר שב"ה יפלגו על הלל כמו שהטבת לראות מתוס' יבמות ואף שבספרי ע"ל שם הבאתי ראי מעדיות שיש לומר פן ושהתוס' בכתובות (ד' נ"ג) באמת פתבו פן דב"ה חולק על הלל מכ"מ רק על צד הדחק נאמר פן אכן זה ג"כ פשיטא שבין ר' ובין רשב"ג לא יסברו כב"ש דלא יחלקו על ב"ה דבשאר תנאים מצאנו בגמ' דמתמה וכי כב"ש אמרי למלתא כש"כ ברבי ורשב"ג שהיו מזרע הלל וא"כ אף דרבי שאומר צריך לבדוק סובר כב"ה דמכילתא מכ"מ רשב"ג דאומר א"צ לבדוק נדאי לא יאמר כב"ש אלא ע"כ דקבל הפלוגתא איפכא דב"ש אומר צריך לבדוק וב"ה אומר א"צ וסובר כב"ה וכינן דב"ש לא יחלק על שמאי וב"ה לא יחלק על הלל ע"כ גם בזה פליגי ר' ורשב"ג דלרבי שמאי הזקן אמר אלו תפילין של אבי אימא וכמו שכתוב במכילתא ורשב"ג הלל הזקן אמר פן ומה שכתוב בירושלמי הלל הזקן אומר וכו' הוא סוף דבריו של רשב"ג ואנן קי"ל פרשב"ג שהיה אביו ורבו של רבי ולכן העתיק גם הרמב"ם פן והפל א"ש כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן מ ב"ה חודש שבט תרט"ו לבני הרב מו"ה פן ציון שי' מה שהקשית מאי חילוק יש בין זריזין מקדימין למצות למה שאמרו ולמה אמרו חכמים עד חצות כדי להרחיק וכו' לא ידעתי מה קשיא לה הלא בפסחים (דף ד') אינו מבקש ראי לזריזין מקדימין למצות רק שמוכח דמשום זריזין מקדימין ה"ל להקדים מצפרא ולזה מיייתי ברייתא דיליף מקרא דנישפם אברהם פן ומה היה לו להוכיח ממה שאמרו חכמים עד חצות דאדרבא אי מהתם ילפינו יאסור חמץ מצפרא דהא ממש שעות ולמעלה מן התורה

אסור וא"כ יאסר ו' שעוה מקנדם כמו גבי קדשים אלא ודאי דאין לדמות לשם דנותר
שהוא בכרת לזה עשו הרחקה אבל חמץ מו' שעוה ולמעלה שאינו רק בלאו ולא בכרת
שפרת אינו לפני זמנו רק בפסח עצמו משום איסור לאו לא עשו הרחקה כ"כ וא"כ עכ"פ
אין להביא ראי' משם שיהי' ראי' להיפוך ובלא"ה אין דמיון לשם דזריזין מקדימין
למצוה לא שיהי' רק במצוה שעושה במעשה פגון בדיקת חמץ שהיא מעשה המצוה
שתקנו חכמים אבל בפרכות איירי מהרחק בשב ואל תעשה וזה אתיא מושמרתם את
משמרת עשו משמרת למשמרת פדאמרין ביבמות (דף כ"א) ולא שיהי' בזה זריזין
מקדימין למצוה: סימן מא מה שנסתפק לה במים צלולים שנמצא בגמלים אם מותרים
משום דבר היוצא מן הטמא: תשובה לענ"ד מותרים שהרי אפילו לענן מי רגלים יש
פלוגתא בין הפוסקים י"ד (סי' פ"א) אם מותרים והוא ע"פ ב' לשונות בבכורות (דף ז')
דמאן דמתיר סבר מיא עול מיא נפיק ומאן דאוסר סבר פינון שיוצא מן הטמא נדמי לחלב
ונה במי רגלים שיוצא מן הטמא אבל במים הצלולים שנמצא במין זפק של גמלים והם
נתונים שם כמו בתוך כלי לא נראה שנקרא זה יוצא מן הטמא שהרי לא יצאו מן הגמל
ע"י אברים הפנימים כמו מי רגלים ולכן אף דפסקינן במי רגלים אפילו של גמלים
דאסורים היינו משום דבאים מן הגמל הטמא וגם נשתנו ממה שהיו אבל מים צלולים
שלא נשתנו לענ"ד לכ"ע שרי כנלפענ"ד הקטן יעקב: סימן מב ב"ה אלתאנא בחודש
ניסן תרט"ו לפ"ק לחתני הרה"ג מו"ה משולם זלמן הפהן אב"ד דק"ק מאסטריכט:
נהניתי מאד שראיתי שאתה לומד בעיון היטב ומינסד על אדני האמת והישר והנה בענן
הבודק צריך שיבטל כפר האריכו האחרונים מאד ובכפרט בשו"ת שאגת ארי' וגם אני
כפר אמרתי חילוק בסוגית גמרא זו והארכת בענן זה בתירוץ קושית התוס' על רש"י
וכמדומה בזכרונני שבארתי דרש"י ס"ל דתשביתו יש לו ב' פירושים קודם זמן איסורו
הוא ביטול ואחר זמן איסורו הוא ביעור.

אכן מה שרצית לומר דאם ביטול מועיל אחר זמן איסורו תלי בפלוגתא דתנאי דלריה"ג
דס"ל אף חלק גלי קרא דמהני ביטול זה לא יתכן לא בלבד מפני שלא מצינו פלוגתא
בזה כמו שהערת בעצמה אלא שאי אפשר לומר כן דאל"כ מאי פריך בפסחים (דף ז')
ולבתר איסורא לא מצי מבטיל לי' והא תנא הי' יושב בביהמ"ד וכו' ומאי קושיא לימא
דבריינתא אתי כמ"ד דדריש אף חלק ולידיד' באמת אחר זמן איסורו מצי מבטיל לי' אע"כ
דליכא פלוגתא בזה ובלא"ה מהו מ"ד דדרש אף חלק אין ראי' דמהני ביטול אחר זמן
איסורו פינון שהוא ר' יוסי הגלילי שאף שבהרבה נוסחאות כתיב ר' יוסי והוא ר' יוסי בן
חלפתא עם כל זה האחרונים הגיהו ר"י הגלילי באשר שהוא בר פלוגתא דר' ישמעאל
ור' עקיבא ור' יוסי הגלילי לשיטתו אין ראי' פלל דמהני ביטול גם אחר זמן איסורו
שהרי כל הטעם דלא מהני ביטול הוא פינון שאינו ברשותו שאסור בהנאה ונהרי ר' יוסי
הגלילי ס"ל בפסחים (דכ"ח) חמץ בפסח מותר בהנאה יע"ש (דף כ"ג) וא"כ לדיד' לשיטתו
שפיר דרשינן אף חלק אפי' אם תשביתו הוא ביטול משא"כ לדידן דלא פסקינן
פנותיה ונהנה כפר הקשה השאגת ארי' מאי פריך מהאי ברייתא דהי' יושב בביהמ"ד וכו'
דלמא אתי כריה"ג דלידיד' מהני ביטול אחר זמן איסורו ומירץ ע"פ סברת הר"ן דלכך
מהני ביטול אף דאינו הפקר גמור פינון דבלא"ה חמץ אינו ברשותו רק שעשאו הפתוב
כאלו הוא ברשותו לכן סגי בגילוי דעת בעלמא שאינו רוצה שיהי' ברשותו ולכן לא

מְהַנִּי בִּיטוּל רַק אִי חֲמִץ אָסוּר בִּהֲנָאָה אַבָּל אִי מִוֶּתֶר בִּהֲנָאָה בִּיטוּל לֹא מְהַנִּי כָּלֵל כֵּן תִּירָץ הַשְּׂאֵגָת אַרְיָ.

וּלפ"ז יֵשׁ עוֹד תְּשׁוּבָה דְמַרְיָה"ג אֵין רַאִי דְמְהַנִּי בִּיטוּל אַחַר זְמַן אִיסוּרוֹ דְלִדְיָדִין' ע"פ סְבֵרַת הֶר"ן בִּיטוּל לֹא מְהַנִּי כָּלֵל וְע"כ תִּשְׁבִּיתוּ הוּא בִיעוּר וְלֹא בִיטוּל אַכּוּן גַּם אִי גְרָסִינּוּ ר' יוֹסִי וּס"ל דְתִשְׁבִּיתוּ הֵינּוּ בִיטוּל ע"כ הַפִּירוּשׁ פְּשִׁיגִיעַ חֲצִי הַיּוֹם שֶׁל עֶרֶב יו"ט כְּבָר יֵהִי מְוַשְׁבֵּת וְהֵינּוּ ע"פ סְבֵרַת הֶר"ן הַנֶּזְ"ל דְבִיטוּל לֹא מְהַנִּי רַק ע"י שְׂאֵסוּר בִּהֲנָאָה א"כ הַבִּיטוּל לֹא חָל אֶלָּא מִשְׁעָה שְׁנֹאָסֵר בִּהֲנָאָה וּא"כ שְׁפִיר קְאָמֵר קְרָא אַף בְּיוֹם הַרְאִשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ דְהֵינּוּ שְׁבִיבְטַל קוֹדֵם זְמַן אִיסוּרוֹ שְׁעֵדִינּוּ הוּא בְּרִשׁוּתוֹ וְאִז פְּשִׁיגִיעַ חֲצִי יוֹם י"ד שְׁעָה שְׁנֹאָסֵר בִּהֲנָאָה הוּא מְוַשְׁבֵּת ע"י בִּיטוּל שְׁקוֹדֵם לְכֵן וּבְזָה יִישְׁבְּתִי קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' עַל שִׁיטַת רַש"י.

הַקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן מַג ב"ה אֶלְטָאָנָא בְּחֻדְשׁ אֱלוּל תַּרְט"ו לַפ"ק לְבַנֵּי הָרַב מו"ה כֵּן צִיּוֹן שִׁי מַה שֶׁהַקְשִׁיט לָמָּה לֹא תִירָצוּ הַתּוֹס' בְּמַגִּילָה (דָּף ד') עַל קוֹשְׁיָא שֶׁל מִצְּהָ בְּמָה שְׂאָמְרוּ בַפְּסָחִים (דָּף ק"ח ע"ב) דְמִצְּוָה דְאוֹרְיִיתָא לֹא חֲיִיבִין מִשׁוּם אַף הֵם הָיוּ בְּאוֹתוֹ גַּם.

קוֹשְׁיָא זֶה כְּבָר הִקְשָׁה בְּכַרְפֵי יוֹסֵף ה' פֶּסַח (סִי תַע"ג) וְלַעֲנ"ד לַק"מ אַבָּל לֹא כְּדַבְּרֵיךְ כִּי מַה שֶׁכְּתִיב שִׁישׁ פְּלוּגְתָא אִם הַסְבָּרָא דְאַף הֵם הָיוּ בְּאוֹתוֹ גַּם הוּא מְדַאוֹרְיִיתָא אוֹ לֹא בְּזָה צְדִקְתָּ אַבָּל לֹא יִדְעָתִי לָמָּה גִּסְתַּפְקַת בְּזָה הֲלֵא מוּכַח מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּמַגִּילָה עֲצָמָם שְׁבִקְוִשְׁתֵּם ל"ל הִיקְשָׁא ע"כ ס"ל דְמֵן הַתּוֹרָה הוּא סְבָרָא זֶה דַּאל"כ אִיךְ שִׁינִיךְ ל"ל הִיקְשָׁא וְגַם הֶר"ר יוֹסֵף מִירוּשָׁלַיִם ע"כ ס"ל כֵּן.

אַבָּל בְּתִירוּצָם הַרְאִשׁוֹן שֶׁם כְּתִיבוּ שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן וְלַעֲנ"ד גַּם לְתִירוּצָם בַּפְּסָחִים ע"כ ס"ל כֵּן דְמְדַרְבְּנָן הוּא דָּאֵם הַסְבָּרָא דְאַף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ גַּם הוּא דְאוֹרְיִיתָא אִיךְ שִׁינִיךְ דְלַעֲנִין מִצְּוָה דְאוֹרְיִיתָא לֹא אֶמְרִינּוּ סְבָרָא זֶה אַבָּל אִם אֶמְרִינּוּ דְהוּא מְדַרְבְּנָן אִז י"ל דְרַבְּנָן לֹא אֶמְרוּ סְבָרָא זֶה רַק לְחִיבֵי נָשִׁים בְּמִצְּוָה שֶׁהִיא מְדַבְּרֵיהֶם שְׂאוֹתָהּ תִקְנוּ גַם לְנָשִׁים אִם הָיוּ בְּאוֹתוֹ גַּם כְּגוֹן ד' כּוֹסוֹת אַבָּל לַעֲנִין מִצְּוָה דְאוֹרְיִיתָא לֹא מְהַנִּי סְבָרָא זֶה וּלַפ"ז א"ש דְלֹא תִירָצוּ בְּמַגִּילָה כֵּן שְׁשֵׁם הַקְשׁוֹ ל"ל הִיקְשָׁא תִיפּוּק לִי מִהֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ גַּם וְע"ז לֹא יָכֻלוּ לְתַרְץ כְּמוֹ בַּפְּסָחִים כִּינּוּן דְקוֹשְׁיָא זֶה ע"כ הוּא רַק אִי סְבָרָא זֶה דְאוֹרְיִיתָא הִיא דְאִי דְרַבְּנָן הָא בְּלֹא"ה אֵין מְקוֹם לְקוֹשְׁיָא זֶה כְּמוֹ שֶׁתִּירָצוּ בְּאַמַּת בְּתִירוּצָם אַע"כ דַּס"ל בְּקוֹשְׁיַתֶּם דְדְאוֹרְיִיתָא הִיא וְכְמוֹ שְׁפוּבֵר ג"כ הֶר"ר יוֹסֵף אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם וְלָכֵן וְדָאִי לְגַבֵּי מִצְּוָה דְאוֹרְיִיתָא ג"כ אֶמְרִינּוּ סְבָרָא זֶה דְהָא אִי דְאוֹרְיִיתָא הוּא ע"כ לְגַבֵּי מִצְּוָה דְאוֹרְיִיתָא נְאֻמְרָה אַבָּל בַּפְּסָחִים שֶׁהַקְשׁוֹ לָמָּה לֹא חֲיִיבִין נָשִׁים בְּסוּפָה שְׁקוֹשְׁתֵּם הִיא שְׂאֵף שְׁמֵן הַתּוֹרָה פְּטוּרוֹת כְּדְאֶמְרִינּוּ בְּסוּפָה (דָּף כ"ח) מַכ"מ תַּתְּחִיבְנָה מְדַרְבְּנָן מִשׁוּם אַף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ גַּם וְעַל זֶה תִירָצוּ שְׁפִיר דְלִיחִיבֵי מִצְּוָה דְאוֹרְיִיתָא מִטַעַם סְבָרָא זֶה שֶׁמְדַרְבְּנָן הִיא זֶה לֹא אֶמְרִינּוּ כְּנֻלַעֲנ"ד הַקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן מַד לַהֲנֶ"ל ב"ה בְּחֻדְשׁ נִיסָן תַּרְי"ז לַפ"ק.

מַה שֶׁהַקְשִׁיט עַל מַה דְאֶמְרִינּוּ בְּמַגִּילָה (דָּף י"ד) כִּינּוּן שְׁגָלוֹ וְכו' דְאַכְתִּי יִקְשָׁה לְמ"ד קְדוּשָׁה רַאשׁוֹנָה קְדוּשָׁה לַע"ל. הִנֵּה אַמַּת בְּהַשְׁקָפָה רַאשׁוֹנָה לֹא הִיא נ"ל לְזוּמֵר דְתַלִּי זֶה בְּקַדְוִשַׁת הָאֶרֶץ אִם קְדוּשָׁה אוֹ לֹא אֶלָּא בְּאֵם יוֹשְׁבֵיָה עֲלֶיהָ וְכְמוֹ שֶׁכְּתִיב בְּחַבּוּרֵי ע"ל בִּיבְמוֹת (דָּף פ"ב) בְּתוֹס' ד"ה יְרוּשָׁה לִישְׁבֵי קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' עַל פִּי ר"ח.

אָמנָם מְצִאתִי סִיּוּעַ לְדַבְרֵיךָ בְּטוֹרֵי אֲבוֹן בְּמַגִּילָה שֶׁם שָׁכַתְבִּי ג"כ בְּפִשְׁיטוֹת דְּמַה שְּׂאָמַר בִּינּוֹן שְׁגָלוֹ וְכו' לֹא קִאִי רַק לְמ"ד לֹא קִדְּשָׁה לַע"ל ע"ש אָכֵן עִם פֶּל זֶה לֹא קִשָּׂה לְמ"ד קִדְּשָׁה לַע"ל שְׁהָרִי הִגַּמ' לֹא קִאָמַר רַק דְּלַכְּךָ לְרַבָּא וְלַרְב נְחָמֵן לֹא קִשָּׂה לְמַה הַנְּחָרְכוֹ לַטַעַם דְּהִלְלוֹ עֲבָדֵי הַשָּׁם וְלֹא ע"פ אוֹ דִקְרִינִיתָא זֹו הִלִילָא תִיפּוּק לִי דְמִשְׁנִכְנְסוֹ לֹא הַנְּחָשְׁרוּ פֶל הַאָרְצוֹת לֹמַר שִירָה דְהֵם ס"ל מִשְׁגָלוֹ חֲזָרוּ לְהַתִירָם הָרֵאשׁוֹן וּא"כ הָרִי עַכ"פ צָרִיכִים טַעַמָם לְמ"ד לֹא קִדְּשָׁה לַע"ל וְלְמ"ד קִדְּשָׁה לַע"ל בְּאָמַת לֹא צָרִיךְ לֹמַר דִקְרִינִיתָא זֹו הִלִילָא אוֹ מִשׁוּם דְּעֲבָדֵי אֶחָשְׁוֹרוּשׁ אָנּוּ אֵלֵא דְלֹא אוֹמְרִים הִלֵל בְּפוּרִים שְׁנָס ח"ל הוּא: סִימָן מַה לְהַנְּ"ל ב"ה בְּחֻדְשׁ אֵיךְ תֵּרַכ"ג לַפ"ק.

בְּדָבָר שְׂאֵלְתָךְ אוֹדוֹת אָכִילַת צְלִי קֶדֶר בְּלִילֵי פֶסַח בְּמִקּוּם שְׁנִהְגּוּ שְׂלֵא לְאָכּוֹל צְלִי: הַנְּה לֹא נַעֲלָם מִמֶּךָ שֶׁהִמַּג"א (בַּסִּי תַע"ו) אוֹסֵר. אֵלֵא שְׁהוֹקֶשֶׁה לָךְ הִלֵא לַעֲנִין פֶּסַח לֹא מִקְרֵי צְלִי וּא"כ לֹא יִקְרָא ג"כ צְלִי שְׂלֵא לְאָכּוֹל בְּזֵה"ז.

אָמנָם הִלֵא הַמַּג"א בִּינְאָר טַעַמוֹ דְּלֹא עֲדִיף מִבְּשַׂר עוֹף דְּנוֹדָאֵי לֹא הֵנִי דוּמָה לְצְלִי דְפֶסַח וְאֵעַפ"כ אוֹסֵר הִירוּשְׁלָמִי מִשׁוּם מְרֵאִית הָעֵינ מִפְּנֵי שְׁדוּמָה בְּמֵרֵאִיתוֹ לְצְלִי וּא"כ נִדָּאֵי צְלִי קֶדֶר ג"כ דוּמָה לְצְלִי וְלָכֵן בְּצֵלָאוֹ וְאֵח"פ בְּשָׁלוֹ לֹא אוֹסֵר דְּנָה לֹא דוּמָה לְצְלִי.

אָמנָם הַפְּרִי חֻדְשׁ גַּם זֶה אוֹסֵר דַּס"ל דְּדוֹקָא לַעֲנִין פֶּסַח מְרִיבּוּי הַפְּתוּב מִמַּעֲטִינּוּ דְלֹא נִקְרָא צְלִי אָבֵל בְּעֵלְמָא נִקְרָא צְלִי וְלֹא יִדְעָתִי מַה קִּשְׂיָא לָךְ מַגְזִירָה לַגְזִירָה וְכִי אוֹסֵר הַמַּג"א צְלִי קֶדֶר מִשׁוּם שְׂמָא יֵאכַל בְּשַׂר עוֹף אֵלֵא שְׂמָא יֵאכַל צְלִי שֶׁל בְּהֵמָה רַק שְׂלֵא נִימָא הִלֵא אֵינּוּ דוּמָה לְפֶסַח רֵאשׁוֹ עַל פְּרִעְיוֹ וְכִמּוֹ גְּדִי מְקוֹלָס לְזֵה קִאָמַר הִלֵא עוֹף נִדָּאֵי ג"כ אֵינּוּ דוּמָה לְגְדִי מְקוֹלָס וְאֵף עַל פִּי כֵן אוֹסֵר הִירוּשְׁלָמִי: וְהַסְתִירָה בִירוּשְׁלָמִי שְׁהַעֲרַת עַלִי דְבִפְרָק מִקּוּם שְׁנִהְגּוּ רַצָּה לְאַסֹּר אֶפְיִלוֹ בְּשַׂר עַגְל וּבְרִישׁ פִּיצָד צוֹלִין הִבִּיא דְמַכְנִיסִין עַגְל מְקוֹלָס בְּלִילֵי פֶסַחִים הָרֵאשׁוֹנִים אָבֵל לֹא גְדִי מְקוֹלָס כְּבָר הַקִּשָּׂה הַפְּרִי חֻדְשׁ וְתִירְצִין כְּמוֹ שְׁתִירְצִתָּ דְמַה שְׁהַתִיר הִירוּשְׁלָמִי בִפ' פִּיצָד צוֹלִין עַגְל מְקוֹלָס הֵינּוּ בְּמִקּוּם שְׁנִהְגּוּ לְאָכּוֹל צְלִי וְשֶׁם לֹא אָסוּר רַק גְּדִי מְקוֹלָס שְׁדוּמָה לְפֶסַח לְגַמְרִי וְיִמָּה שְׂאֵאוֹסֵר בְּפֶרַק מִקּוּם שְׁנִהְגּוּ אֶפְיִלוֹ עוֹף הֵינּוּ בְּמִקּוּם שְׁנִהְגּוּ צְלִי: וְעַל דְּבָר הַמְּנַהֵג כְּבָר כ' הַטוּר וְאֶחָרֵיו הַלְבוּשׁ שְׁמִנְהֵגְנוּ שְׂלֵא לְאָכּוֹל צְלִי וְיִמָּה שְׂפָתוֹב בְּמֶרְדְּכִי שְׁמִנְהֵג בְּאֶשְׁכַּנּוֹ לְאָכּוֹל צְלִי נִדָּאֵי הוּא ט"ס שְׁהָרִי הַטוּר הָעֲתִיק דְּבָרֵי הַמְּרְדְּכִי וְכ' שְׁמִנְהֵג אֶשְׁכַּנּוֹ שְׂלֵא לְאָכּוֹל וְלוֹ נִדָּאֵי הִי' נְוִסְחַת הַמְּרְדְּכִי מְדוּנְקָת יוֹתֵר מֵמָה שְׂבָאָה אֵלֵינוּ הָעֲתִיקָה אַחַר הָעֲתִיקָה: וְיִמָּה שְׂפָתוֹב שׁוֹב לְחֻזֵק דְּבָרֵיךְ הָרֵאשׁוֹנִים.

וְהַרְפַּכְתָּ מַה שְּׂאָסוּר מִשׁוּם מְנַהֵג עִם מַה שְּׂאָסוּר מִן הַדִּין שְׁהָרִי לְפִי הַמְּבַנְאָר (בַּסִּי תַע"ו סַע' א') לְאָכּוֹל שֶׁהָ צְלוֹי כְּלוֹ בְּכָל מִקּוּם אָסוּר מִן הַדִּין אָבֵל לְאָכּוֹל בְּשַׂר צְלִי דְהֵינּוּ חֲתִיכַת צְלִי תְלוּי בְּמִנְהֵג וְעַל זֶה כ' הַש"ע (סַע' ב') בְּמִקּוּם שְׁנִהְגּוּ שְׂלֵא לְאָכּוֹל צְלִי אֶפְיִלוֹ בְּשַׂר עַגְל וְעוֹף לֹא עוֹף שְׁלָם כְּמוֹ שְׂפָתוֹב דְּגַזְרִינּוּ בְּשַׂר עוֹף אֶטוּ בְּשַׂר בְּהֵמָה וְכִינּוֹן דְּנִהְגּוּ שְׂלֵא לְאָכּוֹל בְּשַׂר בְּהֵמָה דְהֵינּוּ חֲתִיכַת בְּהֵמָה צְלִי גַם חֲתִיכַת עוֹף אָסוּר וּא"כ אֶסְרִינּוּ לְאָכּוֹל חֲתִיכַת בְּשַׂר צְלִי שֶׁל בְּהֵמָה וְאֶפְיִלוֹ שֶׁל עוֹף מִשׁוּם מְרֵאִית הָעֵינ מִפְּנֵי שְׁנֵרְאָה כְּאֵילוֹ אוֹכֵל חֲתִיכַת פֶּסַח וְכִינּוֹן דְּבָאֵלוֹ אָרְצוֹת נוֹהֲגִין שְׂלֵא לְאָכּוֹל צְלִי כְּמַש"כ הַלְבוּשׁ לָכֵן שְׂפִיר כ' הַמַּג"א דְּגַם בְּשָׁלוֹ וְאֵח"כ צֵלָאוֹ אָסוּר דְּאֵינוֹ נִיפְרָר שְׂבִשְׁלוֹ תְחִילָה אַחָרֵי שְׁעֵתָה הוּא צְלִי וְיֵשׁ בּוֹ מִשׁוּם מְרֵאִית הָעֵינ כְּמוֹ בְּחֲתִיכַת בְּשַׂר עוֹף שְׁנוֹהֲגִין לְאַסֹּר לְאָכּוֹל

משום מראית העין ובנדאי דברי המג"א נכונים: סימן מו להג"ל מה שהקשית על תירוץ הבעה"מ דלכך לא מברכין על אכילת מצה כל ז' ועל סופה מברכין דאי אפשר ג' ימים בלא שינה משא"כ במצה שיוכל לאכול פירות או מצה עשירה דא"כ מי שאין יכול לישון בסופה לא יברך.

אין זה קושיא דקביעת הברכה היא ע"פ עיקר המצנה ונדאי פשצנה הפתוב לישב בסופה דהיינו לאכול ולישון נתנה המצנה למי שיכול לקיים אותה וא"כ פיון שלא יכול להיות ג' ימים בלא שינה ע"כ הי' פוננת הפתוב שיקיים מצות סופה כל ז'.

משא"כ בפסח שאין הוכחה לזה פיון שיכול להיות כל ז' בלא מצה וליחידים היוצאים מן הכלל לא נתקנו ברכות לפי עניניהם אלא ע"פ עיקר המצנה אכן לולא דברי הבעה"מ הי' אפשר ג"כ לחלק עוד דבמצה הציווי לבד שלא לאכול חמץ וכמש"כ רש"י (בפ' ראה) ע"פ הספרי וא"כ פשאוכל מצה בשאר ימי הפסח לא מקיים מצוה כלל אבל בסופה המצנה אינה שלילת אלא חיוב לישב בסופה דבכל זמן שאוכל בסופה מקיים המצנה ולכן אף דפטור מלאכול מכ"מ פיון שבשעה שאוכל מקיים המצנה לפיכך צריך לברך אבל במצה בשעה שאוכל אינו מקיים מצנה דהציווי לא הי' רק בשלילת שלא לאכול חמץ: סימן מז להג"ל מה שהערת שהדרשה בפסחים (דף ק"כ) מה שביעי רשות אף ששה רשות היא נגד הגמ' במנחות (דף ס"ו) דדרש מנה מצה שאי אתה יכול לאכלה שבועה מן החדש אתה יכול לאכלו ששה מן החדש כבר העירו התוס' על סתירת הדרשות וכתבו ושמא תרתי שמעת מינ' ע"ש.

ובשם הגאון ר' משה סופר זצ"ל שמעתי דבר שקלי בזה איך תרתי שמעת מינ' דהתוס' ר"ה (ד' י"ג) הביאו הירושלמי שהקשה למה עשה דמצה לא דחי ל"ת דחדש ותיירץ דעשה דלפני הדיבור לא דוחה ל"ת דלאחר הדיבור.

והנה על מה דאמרינו ששה מן החדש דביום ראשון אי אפשר לאכול מצה מן החדש ג"כ קשה פקושית הירושלמי וצ"ל פתירוצו' אכן התייבא אם ששת ימים תאכל מצות הוא רשות אבל אם הוא מצוה א"כ הוא עשה דלאחר הדיבור שהרי פתוב בפ' רשת ראה וא"כ עשה דוחה ל"ת ונהרי יכול לאכול מצה מן החדש פשאין לו מצה אחרת גם ביום ראשון.

אע"כ צ"ל דששת ימים רשות וא"כ בקמה דדרשינו ששה מן החדש נכלל ג"כ הדרשה דששת ימים רשות דאי מצוה לא שייך הדרשה דששה מן החדש דמשפחת שבועה מן החדש פשאין לו רק מצה של חדש ביום ראשון ודפח"ח.

אכן אוסר על דבריו דלכאורה אפתי לא מתורץ הקושיא רק לענין דעל ידי הדרשה דששה מן החדש מוכח גם הדרשה דששת ימים רשות אבל אפתי קשה איפכא דלמא אתי קרא רק להורות דששה ימים רשו' ומנ"ל דרשה דו' ימים מן החדש.

אמנם באמת גם זה א"ש דאי רק לדרשה זו למה אמר ששת ימים לכתוב רק יום ראשון מצות תאכלו ונדרש ג"כ דרשה זו מה ששה רשות אף ראשון רשות אע"כ מדקפיד קרא לכתוב ששת ימים אתי להורות דששה מן החדש וממילא מוכח ג"כ דששה רשות: מה שנגאמר בירושלמי (פ' כ"ש) צריך שלא יהי' בו משקים ודאי הפירוש שלא ליש אותה במשקים חוץ ממים דאז לא הני לחם עוני אלא מצה עשירה אבל משנאפה במים ונעשה

לחם עוני שוב לא נק' מצה עשירה במה ששורין אותה במשקים כנלענ"ד אביה ואובהבך הקטן יעקב: סימן מח ב"ה בחדש סיון תרכ"ה להג"ל בני שי' מה שהקשית למה פסקינו פרבי דבתרי זמני הוי חזקה נגד מתניתין דיבמות (נ"ד פ"ו) הנה מפסק הלכה ודאי אין קושיא דאפילו יהי מוכח ממתניתין (נ"ד פ"ו) פרשב"ג הרי שם (נ"ד ס"ד) אמרינו סתמא היא וכו' גישואין פרבי ומפרש גישואין הא דאמרן ופי' רש"י משום דסתם תנא דידן פרבי ולכן אפילו יהי הסתם משנה (נ"ד פ"ו) פרשב"ג מכ"מ אזלינן בספק ספנה להחמיר פהה סתמא דפרק הבע"י אלא דיש להקשות למה לא פריה הגמ' על מתניתין דפרק יש מותרות לימא מתניתין דלא פרבי וכמו דפריה ביבמות (נ"ד כ"ו) על מתניתין שם.

אכן פשוט דאין זה קושיא דמתניתין דפרק יש מותרות אחי לאשמעינן דין אכילת תרומה ומעשר מי האוכלת ומי שאינה אוכלת ונהרי אפילו בדאורייתא אמרינו דאי לאיסורא פתיב קרא פדאמרינו שם (נ"ד ע"ח) כש"כ שאין קושיא על מתניתין שאשמעינן דיני אכילת תרומה במי שעבר ונשא קטלנית אמנם אם יש להקשות קשה ממתניתין אחרת של אותו פרק ולמה הקשית מסוף הפרק ולא ממה דתנן שם בתחילת הפרק (נ"ד פ"ד) ואלו מותרות ליבמיהן נאסורות לבעליהן כה"ג שקדש את האלמנה ויש לו אח פהו הדיוט והיא משפחת בזה שמותרת ליבמה פיון שקדשה הכה"ג כשהיא אלמנה כבר מת בעלה הראשון ועכשיו שקדשה הכה"ג ומת הרי מתו ב' אנשים והיא מותרת ליבמה לרבי וא"כ לימא מתניתין דלא פרבי ולמה שתיק הגמ' מזה וקושיא זו הקשית בספרי ע"ל יבמות (נ"ד כ"ו) והבאתי ראי' לזה לדעת הרא"מ שאין ביבום דין קטלני ונגד החכם צבי בתשובתו (סי' א') סימן מט ב"ה בחדש אדר תרכ"ו לפ"ק לבני הג"ל נ"י מה שהערת על קושית הט"א במימרא למה נשנו שנותיו של ישמעאל צדקת דדברי רש"י הם דברי המדרש רבה (סוף פ' חיי שרה) דקאמר מה ראה הפתוב ליחס שנותיו של רשע כאן אמנם פפי הנראה במדרש שם פליגי אמוראי דרבי לוי בר חמא תירץ כגמ' שלנו ליחס שנותיו של יעקב ושוב כ' המדרש עוד תירץ אחר ע"י שבא מקדקדו של מדבר לגמול חסד לאביו וזה פועל הסוגיא דב"ב שעשה תשובה בקבורת אברהם ולכן אין כאן קושיא מסתירה די"ל דגם בגמ' דילן פליגי אמוראי בזה ועל רש"י אין קושיא מסתירה דדרכו להביא מדרשים חלוקים אכן בל"ז לענ"ד י"ל דאין סתירה כלל בין סוגיא דמגילה ובין סוגיא דב"ב דאפילו עשה תשובה מכ"מ הקושיא במקומה למה נמנו שנותיו ע"פ המדרש (ריש חיי שרה) ויהי חיי שרה זש"א הפתוב יודע ד' ימי תמימים מה הם תמימים אף שנותם תמימים פי' דימי חיים לא נקראו רק במה שחיי בתמימות וכמו שפי' האלשיך ויקרבו ימי ישראל למות דכל שנותיו היו נצבים אחד מהם לא נעדר ולהיפוך הרשעים בחייהם קרויים מתים דחיייהם לא נק' חיים באמת וזה מה שהקשה למה נמנו שנותיו של אותו רשע שאף שעשה תשובה לסוף ימיו עד שנאמר בו גויעה כמו בצדיקים מכ"מ הלא רוב שנותיו היו ברשעות ואיך נמנו בפסוק לשני חיים שלו ועל זה מתרץ שבאמת לא נמנו בשבילו בענין זה רק לידע כמה הי' בחיים על האדמה ומתי מת ליחס שנותיו של יעקב: מה שהערת על המג"א למה לא הביא ראי' מדברי התוס' מגילה (נ"ד ל"א) דסמיכה אינו עמידה מסתמא פוננת על מה שכ' המג"א (בסי' קמ"א או סי' תכ"ב) אכן שם לא רצה לבאר שפמיכה אינו פעמיתה אלא שאפילו להשען קצת אסור וגם שאעפ"י שפמיכה

אינו עמידה מכ"מ גם ישיבה אינה ודברים האלה לא שמענו שכ' התוס' בשם תנחומא שאין לסמוך על הבימה אבל שסמיה אינו עמידה אתי מפני ש' יותר מגמ' דנבחים (ד' י"ט ע"ב) עמידה מן הצד איפא ביניהו כמו שכ' הטור ושם הביאו התוס' גם ירושלמי דאסור לסמוך בשעת קריאת התורה שוב ראיתי במדרש ילמדנו ששם לא הובא רק מה שכתבו התוס' דצריה לסדר הפרשה ב' וג' פעמים טרם יקרא בצבור אבל שאין לסמוך על הבימה לא הוזכר שם ומזה נראה שהתוס' לא הביאו זה רק לפסק והוציאו מן גמרא דנבחים ומן הירושלמי שהביאו שם כנלענ"ד הקטן יעקב: סימן נ להנ"ל ב"ה אלטאנא בחדש תמוז תרכ"ו הנה פלפלת בחכמה בענין אצבע יתירה שנמצא בתרגולת אם יש לדון בזה יתר פנטול דמי וצדקת דלשיטת רש"י דדוקא אצבע שאחורי האצבעות הוא סימן טהרה גם אין ספק בזה רק אם נמצא שנים בזה ולענ"ד גם לשיטת הי"א שהביא הר"ן אין פאן ספק רק אם האצבע האמצעי שהוא גדול מהשנים של ימין ושמאל הוא פפול דאצבע זה הוא סימן טהרה לשיטה זו אמנם לענ"ד אפילו אם נכפל זה וגם אצבע שאחורי אצבעות פפול אין פאן ספק איסור דכיון דאצבעות האלה אינם רק לסימן שמיין עופות האלה פשר אין חשש איסור אם נחסר באחד מן המין פיון דניכר בטביעת עין שהוא מהמין הפשר והוא הדין ג"כ אם נמצא פפול דדוקא לענין טריפות דדיינינו על פל א' וא' מן המין יש חשש בחסר ויתר אבל לא במה דאינו רק סימן למין הפשר: ועל דבר השאלה אם מותר לשום מאכל ע"י א"י על התנור שמחמם הא"י לעצמו או לצורך חולה קודם שיבער האש.

שאלה זו נשאלתי גם בשנה שעבר ואסרתי הן מחמת חשש מראית העין והן שיש חשש שלפעמים ירבה הא"י האש בשביל שייחום המאכל אכן זה דוקא לכתחלה אבל כדיעבד אפילו נתן הנכרי אחר שנתחמם מותר ועיין בחיי אדם (פלל ק' סי' ט"ז) שצדד להקל כדיעבד אפילו ניתן ע"י ישראל: סימן נא ב"ה אלטאנא יום ג' ח"י שבט תרכ"ח לפ"ק לחתני הרה"ג וכו' מו"ה זלמן הכהן נ"י אב"ד דק"ק שווערין יע"א: פתבת אלי שדידך הרבני המופלג וכו' מוה' פרץ שפיטץ נ"י בק"ק פראג יע"א השיב על הפלל שהמצאתי בשו"ת בגין ציון (סי' קל"ו) דלמ"ד בטלו ולא בטלו לא חייב המבטל העשה אלא א"כ עשה הביטול במעשה העשה עצמו כגון בשלוח הקן כשהרג האם אבל בטל העשה מצד אחר כגון שהרג הבנים או השליף הקן לנהר לא מקרי ביטול ופטור שאע"פ שהסכרא ישרה מכ"מ הרי מצאנו לענין ממון בשרף שטרותיו של חבירו דחייב לר"מ מדיני דגרמי פאלו שרף ממונו בעצמו א"כ גם כשגרם שלא יכול לקיים העשה למה לא יתחייב פאלו בטל העשה עצמה ובשלמא להנהך שיטות דר"מ רק מטעם קנס מחייב ל"ק אבל לדעת הרמב"ן דמדין תורה מחייב ר"מ לשלם א"כ ע"כ שנה גורם למעשה פאלו עשה המעשה עצמו עכ"ד ידידך: תשובה הנה יפה השבת שאין לדמות איסור לממון ואפילו בגרם עצמו מצאנו חילוק בזה שהרי לענין ממון פסק בש"ע ח"מ (סי' שפ"ז) כר"מ דדאין דד"ג בגזקין ולענין שבת פסק בש"ע או"ח (סי' של"ד) דגרם פיבוי מותר וישגם בלא"ה אין ענין ביטול להעשה דומה לגרם ממון דבזה הקפידה התורה על ההיזק א"כ אין חילוק מאיזה צד שיבא אבל בנייתק לעשה צוניתה התורה שייקיים העשה וא"כ אם בשעה שרוצה לקיימה אינה פידו לא עבר אמנם אוסרף על דבריה אפילו דומה לגרם כש"כ.

שֵׁשׁ רְאֵיהֶ לְדַבְרֵי שְׁהָרִי אֲמָרִינוּ בְּסִנְהֶדְרִין (ד' ע"ז) אָמַר רָבָא כְּפָתוּ בְּחִמָּה נְמַת בְּצִינָה
נְמַת חֲזִיב סוּף חִמָּה לְבָא סוּף צִינָה לְבָא פְטוּר וּפִי רִשׁ"י מְשׁוּם דְּגָרְמָא הוּא אֵין דִּינוּ
מְסוּר לְב"ד וְכֵן אֲמָרִינוּ שָׁם (ע"ב) אָמַר ר"פ הַאי מָאן דְּכִפְתִּי לְחַבְרִי וְאִשְׁקוּל עֲלֵי בְּדָקָא
דְּמֵיָא גִירֵי דִידָהּ הוּא וּמְחִיב הֵנִי מִלִּי בְּכַח רֵאשׁוֹן אֲבָל בְּכַח שְׁנֵי גְרָמָא בְּעֶלְמָא הוּא
ע"ש הָרִי בְּפִי דִישׁ חִילוּק בֵּין אִם הִבִּיא עָלֵיו חִמָּה אוֹ הִצְיִנָה אוֹ הִמְרִנְצַת מִים לְהִדְיָא
וּבֵין אִם גָּרַם שְׂבִיבָא עָלֵיו לְבִסוּף דְּלִהְדִּי חֲזִיב וּבְגָרְמָא פְטוּר וְכֵין דִּילְפִינוּ בְּהִרְבָּה מְקוּמוֹת
מְלָקוֹת מִמֵּיתָה לְאַבְיֵי מַגְז"ש דְּרִשְׁעָא רִשְׁעָא וְלִרְבָּא מְשׁוּם דְּמְלָקוֹת בְּמָקוֹם מֵיתָה עוֹמְדַת
כְּדָאֲמָרִינוּ מִכּוֹת (ד' ה') לְכֹן כְּמוֹ דְּמְחַלְקִינוּ לְעִנְיֵן חִיּוּב מֵיתָה בֵּין לְהִדְיָא וּבֵין גְרָמָא ה"נ
מְחַלְקִינוּ לְעִנְיֵן חִיּוּב מְלָקוֹת בֵּין אִם בְּטַל הִעֲשָׂה לְהִדְיָא וּבֵין אִם גָּרַם ע"י מַעֲשֵׂה שְׂתַחֲבֻטָל
לְאַחַר זְמַן מִמֵּילָא כְּנִלְעַנ"ד הַקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן נב ב"ה אֶלְטָאָנָא יוֹם ה' כ"ו טַבַּת תר"ל
נְשְׂאֲלֵתִי מִחֲכָם אֲחַד לְבָאָר לֹו מַה שְׂפַתְבוּ הַתּוֹס' זְבָחִים (דף ע"ח) ד"ה הַפִּיגוּל וּנ"ל
לְפָרֵשׁ כְּגוֹן דְּמִיָּרִי דְּאִיפָּא שְׁנֵי זִיתֵי פִיגוּל וְזִית נוֹתֵר יַחַד בְּחִתִּיכָה אַחַת וְעוֹד יֵשׁ שְׁנֵי זִיתֵי
נוֹתֵר וְזִית פִּיגוּל בְּחִתִּיכָה אַחַת יַחַד עכ"ל אִיף אֶפְשָׁר שְׂיִהִיָּה הַפִּיגוּל רַק בְּזִיתִים וְלֹא
בְּכָל הַחִתִּיכָה שְׁהָרִי פִיגוּל פּוֹסֵל כָּל הַבְּהֵמָה וְהוּא בְּאַמַּת תְּמוּהָ וְלֹא רֵאִיתִי לְאַחַד מִן
הַמְּפָרְשִׁים שֶׁכ' פִּירוּשׁ לְדַבְרֵי הַתּוֹס' רַק הַפְּנִים מְאִירוֹת כְּתִב וְז"ל שְׁנֵי זִיתֵי פִיגוּל וְנוֹתֵר
יַחַד בְּחִתִּיכָה אַחַת וּע"כ לֹא וְנִקָּא בְּחִתִּיכָה אַחַת אֲלֵא בְּמָקוֹם אֲחַד דְּהָא אִיָּרִי בְּשְׁנֵי
מִיָּנִים עכ"ל וְלֹא יִרְדֵּתִי לְסוּף דְּעֵתוֹ שְׁהָרִי כָּל מַה שְׂחַדְדֵּשׁוּ הַתּוֹס' בְּתִירוּץ זֶה הוּא שְׂיִהִיָּה
פִיגוּל וְנוֹתֵר בְּחִתִּיכָה אַחַת מִמֶּשׁ: אֲכֹן לְעַנ"ד שְׁפִיר מְשַׁכַּחַת כֹּן ע"פ מַה דְּאֲמָרִינוּ כְּרִיתוֹת
(ד' י"ד ע"א) וְנוֹתֵר וּפִיגוּל בְּחַד אֲבָר לֹא מְשַׁכַּחַת לֵה אֲלֵמָה לֹא מְשַׁכַּחַת לֵה כְּגוֹן שְׂהַעֲלָה
אֲבָר פִּיגוּל לְגַבִּי מְזַבַּח דְּפִלְגִי אֲנָחִי עַל גַּבִּי מְזַבַּח וּפִלְגִי מְאֲבָרָאִי מְזַבַּח דְּהָאִי דְּמְזַבַּח פִּקַּע
פִּיגוּל וְהוּי לִיה נוֹתֵר עכ"ל וְהַגְּמָרָא הַשִּׁיב עַל זֶה דֹא"כ תְּפִשׁוּט דְּבַעֲי רְמִי בַר חֲמָא הִלְכוּ
בְּאַבְרִים אַחַר הָרוּב אוֹ לֹא וּלפ"ז י"ל שְׂהַתּוֹס' מְפָרְשִׁים שְׂמָה שְׂבַעֲי לְרַב"ח פִּשׁוּט לְרִישׁ
לְקִישׁ דְּלֹא הוֹלְכִין בְּאַבְרִים אַחַר הָרוּב וְלָכֵן שְׁפִיר מְשַׁכַּחַת שְׂיִהִיָּה פִיגוּל וְנוֹתֵר בְּחִתִּיכָה
אַחַת כְּגוֹן שְׂהַעֲלָה אֲבָר פִּיגוּל לְגַבִּי מְזַבַּח דְּפִלְגָא אֲנָחִי אֲגַבִּי מְזַבַּח דְּפִקַּע פִּיגוּל מִיָּנִי וְהוּי
לִיה נוֹתֵר וּפִלְגָא נְשָׂאָר חוּץ לְמְזַבַּח וְהוּא פִיגוּל וְחַמְדָּה מְמַנּוּ חִתִּיכָה שְׂיִישׁ בּוֹ שְׁנֵי זִיתִים
שְׂהִיָּה עַל הַמְזַבַּח וְזִית א' שְׂהִיָּה חוּץ לְמְזַבַּח וְא"כ יֵשׁ בְּחִתִּיכָה זֹו שְׁנֵי זִיתֵי נוֹתֵר וְזִית
פִּיגוּל וְעוֹד הִעֲלָה אֲבָר פִּיגוּל וְחַמְדָּה מְמַנּוּ חִתִּיכָה שְׂיִישׁ בָּהּ שְׁנֵי זִיתִים שְׂהִיָּה חוּץ לְמְזַבַּח
וְזִית א' שְׂהִיָּה עַל גַּבִּי הַמְזַבַּח וּבְזֶה יֵשׁ שְׁנֵי זִיתֵי פִיגוּל וְזִית אֲחַד נוֹתֵר כְּנִלְעַנ"ד הַקְטָן
יַעֲקֹב: סִימָן נג ב"ה אֶלְטָאָנָא א"ח שֶׁל סְנוּכּוֹת תרל"ב לפ"ק לְבָנֵי הָרַב מו"ה כֹּן צִיּוֹן נ"י:
מַה שְׂשְׂאֲלֵתִי שְׁלֹא רֵאִיתִי בְּפוֹסְקִים שְׂהַבִּיאוּ הַדִּין אִיף מְעַרְבִין בְּסוּכּוֹת שְׂאִם בְּפֶת א"א
דְּהָא צָרִיף הוּא וְעִירוּבוֹ לְהִיּוֹת בְּמָקוֹם אֲחַד בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת כְּדִי שְׂאָז יוּכַל לְאַכְלֹן כְּדָאֲמָרִינוּ
(עִירוּבִין דָּף ל"ב) וּבִיהַש"מ אָסוּר לוֹ לְאַכְלֹן פֶּת חוּץ לְסוּכָה וְאֲמַרְתָּ שְׂהַסְפַק הִעֲצָם יֵשׁ
לְשִׂאוֹל גַּם בִּיּוֹה"כ שְׁלֹא הוֹסֵר לוֹ לְאַכְלֹן בִּיהַש"מ מְדֹאוּרִיָּתָא וְאִיף מְעַרְבִין.

וְצָרִיף לְאוּקְמָא כּר' יְהוּדָה. דְּמַתְּנִיתֵן שָׁם (דף מ"ט) וּכְדֹאוּקִימָתָא דְּהַש"ס (דף נ"א) וְכֹן
פִּסְק בַּש"ע (ס' ת"י).

וְהִיָּה אֶפְשָׁר לֹומר דְּלְעִנְיֵן יוֹהַכ"פ יְכוּל לְעַרְבַּ בְּרַגְלֵיו דְּהַפֵּל עֲנִיִּים לְעִנְיֵן אֲכִילָה בְּיוֹם
הַצּוּם. אֲכֹן זֶה אֵינוֹ דְּאֲמָרִינוּ שָׁם (דף ל') אָמְרוּ לָהֶם ב"ה לְב"ש אֵי אַתֶּם מוֹדִים.

שְׁמַעְרֵבִין לְגָדוֹל בְּיוֹה"כ וּפְרַש"י לְמִי שֶׁהוּא גָדוֹל שֶׁהֵבִיא ב' שְׁעָרוֹת שְׁחֵיב בְּעֵינָיו אַע"ג דְּלִמְחָר לֹא חֲזִי לִיה הוּאִיל וְחֲזִי לְקַטָּן שְׁאִינוּ בְּר עוֹנְשֵׁין עַכ"ל. וְחֲזִינָא שְׁדִּיקָא בְּפֶת וְלֹא בְּרַגְל מְעָרַב בְּיוֹה"כ וְהִיא נִרְאָה לֹמַר דְּבִסְנוֹת ג"כ מְעָרַב ע"י קָטָן.

אָכַן ג"ז אִינוּ דְּכִינּוֹן דְּפִסְקִינּוֹן (ס' תרמ"ד) דְּקָטָן חֵיב בְּסוֹפָה לִפ"ז מִמֵּנ"פ אִם הִקְטָן קוֹדֵם בְּן שֵׁשׁ הָא יוֹצֵא בְּעִירוֹב אָמו. וְלֹא יָכוֹל לְהַנִּיחַ עָלָיו בְּעֶצְמוֹ כְּמוֹ שְׁפִסְקִינּוֹן (ס' תי"ד) וְאִם הוּא כְּבֵן חֲמֵשׁ וְשֵׁשׁ כְּבָר מְחֻיָּב בְּסוֹפָה וְאִין לוֹ לְאַכּוֹל הָעִירוֹב חוּץ לְסוֹפָה וְלָכוֹ הָעֵלִית שֶׁהֵיחֵר טוֹב לְעָרַב ע"י אִשָּׁה עַכ"ד: תְּשׁוּבָה הֵנָּה מֵה שְׁחֻקְתָּ אִיךָ יוֹצֵא בְּעִירוֹבֵי תַּחוּמִין בְּיָמֵי סוֹכּוֹת לֹא הִבְנִיתִי שְׁהָרֵי הוֹלְכֵי דְרָכִים פְּטוּרִים מִן הַסּוֹפָה.

וְהָרֵי אִם הוּא יוֹתֵר מִב' אֲלָפִים אָמָּה מְסוֹפְתוֹ שְׁבִבִיתוֹ וְדָאֵי הוּא בְּכָלֵל עוֹבְרֵי דְרָכִים וּמִתָּר לְאַכּוֹל עִירוֹבוֹ חוּץ לְסוֹפָה אָבֵל מֵה שְׁחֻקְתָּ אוֹדוֹת עִירוֹבֵי תַּחוּמִין דְּעָרַב יוֹה"כ זֶה וְנִדְאֵי צ"ע. וְלֹא הִנְצַרְכָּתָּ לְהֵבִיא רְאִיָּה לְזֶה שְׁמַעְרֵבִין ע"ת בְּעָרַב יוֹה"כ מִגַּמ' דִּיּוֹמָא (דף ע"ז ע"ב) שֶׁהָאִמּוֹרָאִים הִלְכוּ לְמַרְחוֹק לְשִׁמּוֹעַ הַדְרָשָׁה שֶׁהַש"ע או"ח (ס' תט"ז) כְּתַב בְּפִירוּשׁ כֵּן שִׁוִּיה"כ צָרִיךְ עַת"ח וְנִלְפַעַנ"ד לְפִיּוֹם רִיבֵיטָא (שְׁעֵדִינּוֹן לֹא עֵינִינְתִי בְּפוֹסְקִים) כִּינּוֹן שֶׁהִטְעַם שְׁצָרִיךְ לְהִיחַ מְזוֹנֵנוּ לִב' סְעוּדוֹת בְּמִקּוֹם עִירוֹבוֹ הוּא מְשׁוּם דְּאִנּוּן סְהָדֵי שְׁאִז רְצוֹנוֹ לְדוֹר שָׁם כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא שָׁם הַמַּג"א מִגַּמ' דְּעִירוֹבִין.

וְלָכוֹן אִם גַּם בְּבִיתוֹ לֹא הִי' אוֹכֵל עִתָּה סְעוּדָתוֹ מְשׁוּם יוֹה"כ גַּם בְּמִקּוֹם עִירוֹבוֹ א"צ לְזֶה רַק שְׁתַּהֲלֵי סְעוּדָתוֹ מוֹכֵן שָׁם כְּנִלְע"ד הִקְטָן יַעֲקֹב: סִימָן נד ב"ה אֲלֵטָאנָא ט"ו מְנַחֵם תְּרַכ"ה לִפ"ק: לְבָנֵי הָרַב מו"ה בֵּן צִיּוֹן שְׁיִחְזִי: נִסְתַּפְקָתָּ בְּנֵי אִם עֲנִי פְהֵגִים וְלוֹיִם יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק בְּמִתְנֻוֹת עֲנִיִּים וּבְכָרֵט בְּמַעֲשֵׂר עֲנִי מְפָנֵי שְׁלֹא מְצַאֲתָּ דִין זֶה מְפֹרֵשׁ בְּרַמְבַּ"ם וּבְפוֹסְקִים וְרִצִּיתָ לְפָשׁוּט הַסֶּפֶק מִמְשַׁנָּה דְּפִאָּה (פ"ח מ"ו) מִדָּה זֹו אִמּוֹרָה בְּכִהֲנִים וּבְלוֹיִם וּבִישְׂרָאֵלִים וְע"פ חִילּוּקֵי הַפִּירוּשִׁים שְׁבִין הַרְמַב"ם וּבִין הַר"ש שָׁם וּבִין הַתּוֹס' רִי"ד בְּקִדּוּשֵׁין (ד' נ"ח).

וְשׁוֹב הוֹכַחַת מִמֵּש"כ הַתּוֹס' בְּקִדּוּשֵׁין (ד' כ"ז ע"א) דְּנִדְאֵי מִתָּר לִיתָן לְכַהֵן וּלְלוֹי מַעֲשֵׂר עֲנִי אִף שְׁקַבֵּל כְּבָר מִתְנֻוֹת כְּהוֹנָה. מִכ"מ הַנִּחַת בַּצ"ע מְפָנֵי שְׁבִפוֹסְקִים לֹא הִנְזַכֵּר הַדִּין: עַל זֶה אָשִׁיב.

לְפַעַנ"ד בְּעֵינֵי סְפִיקָה אִם עֲנִי פְהֵגִים וְלוֹיִם יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק בְּמִתְנֻוֹת עֲנִיִּים. הִרְאִיּוֹת שְׁמַצָּאתָּ הֵם עַל דְּרָף הִיָּשֵׁר אָבֵל לְהִלְכָה וְדָאֵי מוֹכַח שְׁמוֹתָר לְכַהֵן וּלְלוֹי לִיטוֹל לְקַט שְׁכַחָה וּפִאָּה מִדְּתָנּוֹן בְּחֻלָּה (פ"א) הִלְקַט שׁו"פ פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת וּמְפָרֵשׁ הַטְעַם בִּירוּשְׁלָמֵי הֵבִיאוּ גַם הַר"ש וּבְרִטְנֹרָא דְכִתִּיב וּבָא הַלּוֹי כִּי אִין לוֹ חֵלֶק וְנִחְלָה עִמָּךְ מִמָּה שֵׁיֵשׁ לָךְ וְאִין לוֹ חֵיב אֲתָה לִיתָן לוֹ יֵצְאוּ אֵלָיו שֵׁיֵשׁ לוֹ עִמָּךְ וְכ"כ הַתּוֹס' בְּב"ק (ד' כ"ח) ד"ה זֶה מְדַרְשָׁה זֹו דְּסִפְרֵי דָאִם הַלּוֹי עֲנִי נוֹטֵל פִּאָּה ע"ש וְא"כ הוּא"ד לְקַט וּשְׁכַחָה וּשְׁאָר מִתְנֻוֹת עֲנִיִּים דְּמָאֵי שְׁנָא (גַּם רַש"י בְּסוֹטָה ד' מ"ג ע"ב הֵבִיא הַסִּפְרֵי ע"ש).

אָכַן עֲדִינּוֹן יִהִי מְקוֹם לְסִפְקָא אִם מִתָּר לִיתָן לוֹ גַּם מַעֲשֵׂר עֲנִי דְשִׁאֲנֵי לְקַט שׁו"פ דָּאִין לוֹ כְּנִגְדוֹ אָבֵל כְּנִגְדֵּי מַעֲשֵׂר עֲנִי הָרֵי יֵשׁ לוֹ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן בְּכָל שְׁנָה כְּמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ גַּם בְּנֵי נ"י יָפָה אִמָּנָם ג"ז מְפֹרֵשׁ בְּסִפְרֵי (פ' רֵאָה) הֵבִיאוּ גַם רַש"י שָׁם וְהַלּוֹי אֲשֶׁר בְּשְׁעָרֶיךָ.

אם אין לה לתת לו מחלקו פגון מעשר ראשון תן לו מעשר עני. אין לה מעשר עני הזמניהו על שלמיהו עכ"ל הרי בפירושו שמותר ליתן לו מעשר עני.

ומזה תראה בני נ"י שדינים שאינם מבוארים בפוסקים ימצא להם לפעמים פשר והתפשטות במשניות וספרי ולכן איעצה הוי מרגיל עצמה להיות בקי מאד במשניות וברש"י על התורה שהוא לתועלת גדול לכמה ענינים.

והרבה פעמים שפשטתי שאלות שלא נמצאו בפוסקים מן המשנה וכן פירש"י על התורה הוא לתועלת גדול להיות בקי בספרא וספרי ובמדרשים מלבד התועלת הפשוט להבין פירושו הפוסקים על נכון ויהי אלקים עמה.

כ"ד אביה הקטן יעקב: סימן נה ב"ה אלטאנא בחודש אלול תרכ"ט לפ"ק. לבני הנ"ל נ"י.

מה שנסתפק בני נ"י בעץ ופריו שנה אם העץ אסור בערלה מפני שלא נמצא הדין מפורש ביו"ד (סי' רצ"ד) ואם יש להוכיח פן מברכות (ד' ל"ו) וסופה (ד' ל"ה) פיון דשם אצל פלפלין לא מרבינו רק שבעץ פנה הפרי מחויב בערלה אבל דינו של עץ לא נזכר: תשובה לענ"ד אין ספק שאינו אסור דמה בכך שהטעם שנה לפריו הא הכתוב לא אסר רק הפרי כדכתיב וערלתם ערלתו את פריו.

ורק הקליפה מרבינו מאת פריו. ורא' לזה ממה דתנו בערלה (פ"א מ"ז) העלים והלולים ומי גפנים וסמדר ומותרות בערלה וכן פסקינו ביו"ד שם.

והרי מי גפנים וסמדר ודאי שוים יותר לטעם הפרי ממה ששנה העץ לפרי אפילו בעץ שטעמו שנה לטעם הפרי ואפ"ה מותרים בערלה מדכתיב פריו והני לאו פרי נינהו כמו שגדרש בתו"כ: אכן מה שהשמיטו הרי"ף והרמב"ם הדין דפלפלין חייב בערלה בארתי בספרי ערוך לגר על סופה שם עפ"י מה שישבתי שם שיטת הפוסקים הנ"ל נגד שיטת ה"רא"ש והרשב"א בברכות שם וכן ה"ראב"ד שפסקו דעל פלפלא רטיבתא מברך בורא פה"ע מדחייב בערלה.

אבל רב האי גאון והרי"ף והרמב"ם פסקו דעל פלפלא רטיבתא מברכים בורא פה"א והרי לדין דפסקינו דהנזטע לסניג ולקורות פטור ליכא דרשה דחייב בערלה ושאנרא עץ מדמזרכינו עץ מאכל לדרשה דלסניג ולקורות ממילא נשאר הסברא דפלפלא רטיבתא אף שהוא אוכל מכ"מ אינו פרי העץ רק פרי האדמה כירק ולכן השמיטו הרי"ף והרמב"ם שפלפלין חייב בערלה כנלע"ד הקטן יעקב: סימן נו ב"ה ווירצפונג תקע"ח לפ"ק.

בפולגתא שבין הפוסקים אם מניחין תפילין בחוה"מ: תשובה ידוע שבש"ע (סי' ל"א) אוסר להניח אבל הרמ"א ע"פ ה"רא"ש כתב שחוה"מ חייב בתפילין וכ"כ התוס' מנחות (דף ל"ו) והגהות אשר"י ספ"ק דביצה.

ולכאורה יש להביא ראיה דגם שיטת רש"י פן דבסופה (דף מ"ו) ד"ה היו לפניו מצות הרבה כ' רש"י לישב בסופה ולהניח תפילין. וזה ע"כ בחוה"מ איירי.

אָבֿל בַּחֲדוּשֵׁי פֶתַח־שַׁאֵן זֶה רֵאָיָה דִּי"ל דְּרַשׁ"י נֶקֶט פֶּן לְמַשָּׁל אִי ס"ל תִּנָּא דְּבִרְיִיתָא כַּמ"ד שְׁבַת וּי"ט זְמַן תְּפִילִין הוּא אוּ שִׁי"ל דְּשַׁנֵּי חֲלוּקוֹת הֵן שְׁרַשׁ"י נֶקֶט לְמַשָּׁל מְצוֹת שְׂרָגִילִין לְבוֹא יַחַד פְּגוּן לִיטָוֶל לְוֹלֵב וְלִישָׁב בְּסוּפָה אוּ לְהַנִּיחַ תְּפִילִין וּלְהַתְעַטֵּף בְּצִיצִית אָמְנָם יוֹתֵר יֵשׁ לְהִבִּיא קֶצֶת רֵאָיָה דְּמַנְיַחִין תְּפִילִין בַּחוּה"מ ע"פ מַה דְּאָמְרִינָן בְּשֶׁבַת (דָּף ה"ה ע"ב) ר"י הַנְּשִׂיא אֹמֵר שְׁלִישִׁית לְחַלּוֹץ תְּפִילִין וּבְסוּפָה (דָּף נ' ע"ב) אָמְרִינָן דְּבַע"ש שְׁבַתוֹף הַחַג הָיָה בְּמַקְדָּשׁ אַרְבַּעִים וּשְׁמֹנֶה תְּקִיעוֹת וּבְתוֹכָם הִג' לְהַבְטִיל אֶת הָעַם מִמְּלָאכָה וְהִינּוּ ע"כ בַּחוּה"מ דְּבִי"ט לֹא שִׁינָּה לֹאמֵר כֵּן.

וְהַשְׁתָּא מִמֵּנ"פ שִׁישׁ לְהִבִּיא רֵאָיָה מְסַתֵּם מִתְּנִיתִין שֵׁם שַׁבְּחוּה"מ מַנְיַחִין תְּפִילִין דְּאִי אָמְרַתְּ שַׁאֵן מַנְיַחִין א"כ לר' בְּצִיר חֲדָא תְּקִיעָה וְלֹא הָנִי רַק מ"ז תְּקִיעוֹת וְלָמָּה לֹא אָמְרִינָן שֵׁם בְּגַמ' לִימָא מִתְּנִי דְּלֹא כַר' כְּמוֹ דְּאָמְרִינָן שֵׁם לִימָא מִתְּנִי דְּלֹא כַר"י אֱלָא ע"כ מוֹכַח לְכַאוּרָה דְּמַנְיַחִין תְּפִילִין בַּחוּה"מ: וְאִין לְהַשִּׁיב ע"ז דַּע"פ מַה דְּאָמְרִינָן עִירוּבִין (דָּף צ"ו) וְקַדוּשֵׁין (דָּף ל"ב) ר' יְהוּדָא ס"ל שְׁבַת וּי"ט זְמַן תְּפִילִין א"כ י"ל דַּר"י בְּסוּפָה ג"כ בְּזֵה לְשִׁישְׁתוֹ אֲזִיל וְשִׁפִּיר הָנִי לְהוּ מ"ח תְּקִיעוֹת בְּמַקְדָּשׁ זֶה אִינוּ דְּשֵׁם נְשָׁנָה ר' יְהוּדָא סַתֵּם שֶׁהוּא ר"י בֶּן אֱלֵעָאִי וּבְשֶׁבַת שֵׁם הוּא ר"י הַנְּשִׂיא וְלֹא, מְצִינּוּ שַׁר' סוּבֵר שׁוּי"ט זְמַן תְּפִילִין.

וְכֵן אִין לְהַשִּׁיב אִם אֹקְמִינָן מִתְּנִיתִין כַּמ"ד חוּה"מ חִיבֵי בְּתְּפִילִין א"כ שְׁבַת וּי"ט ג"כ חִיבֵי בְּתְּפִילִין וּלְפ"ז בְּאַמַּת אִין צָרִיף תְּקִיעָה פְּלֵל פְּדִי לְחַלּוֹץ תְּפִילִין גַּם זֶה אִינוּ דְּמַלְבַּד שַׁאֵן זֶה מְוַכַּרְח דַּמ"ד חוּה"מ זְמַן תְּפִילִין דַּס"ל ע"כ דְּשֶׁבַת וּי"ט ג"כ זַמ"ת בְּלֹא"ה הָא מוֹכַח מִמַּשׁ"כ הַתּוֹס' בְּמַנְחוֹת (דָּף ל"ו) דְּגַם לְמ"ד שְׁבַת זְמַן תְּפִילִין צָרִיף לְחַלּוֹץ דְּלִמָּא מְפַסְקוֹן וְאִתִּי לְאַתּוּיִיגְהוּ אַרְבַּעַאמוֹת בַּר"ה וְא"כ גַּם כְּאִן צָרִיף תְּקִיעָה שְׁלֹא לְטַלְטֵל הַתְּפִילִין בַּר"ה וְלָכֵן צ"ע הַקְּטָן יַעֲקֹב: סִימָן נז לַק"ק עַמְדָּעוֹן.

ב"ה אַלְטָאנָא ת"ר לַפ"ק שַׁאֲלָה אִשָּׁה שִׁישׁ לָהּ סְתִימַת אֲבָר (פְּלֵאמְבִירֵעוֹן) בְּנִקְבֵי שִׁנְיָה אוּ שִׁישׁ לָהּ שֵׁן תּוֹתֵב אִם חוּצָץ הַעוֹפֶרֶת וְכֵן הַשֵּׁן בְּטְבִילָה: וְהִנֵּה הַרֵב הַשּׁוֹאֵל רְצָה לְהַתִּיר ק"ו מַחֲץ שֶׁתְּחַבֵּב בְּאֵדָם כָּל שַׁאֲיִנוּ נִרְאָה אִינוּ חוּצָץ.

וְשִׁיעוּר שַׁאֲיִנוּ נִרְאָה מְבֹאָר בַּשֵּׁ"ף יו"ד (סִי קַצ"ח) שְׁכָל שֶׁהוּא מְשׁוֹנְקֵע אַע"פ שֶׁהוּא נִרְאָה מְקַרֵי אִינוּ נִרְאָה וְאִם חֵץ שֶׁהוּא דְּבַר שְׁנִכְרִי אֲצִלָּה וְשִׁלָּא בְּכֹנָה בָּא אֵלֶיהָ בְּטַל אַגַּב גּוֹפָה וְאִינוּ חוּצָץ.

ק"ו סְתִימָה זֹו שְׁבַרְצוֹנָה בָּא אֵלֶיהָ וּרְצוֹנָה שְׁלֹא תְּסוּר מִשֵּׁם לְעוֹלָם. אֱלָא שְׁמַצָּא בַּס' בֵּינָתּוּ אָדָם שֶׁדַּעַתּוֹ בְּסְתִימָה זֹו שְׁחוּצָצַת כְּמוֹ פּוֹחֶלֶת לְרַפּוּאָה וּרְטִיָּה שֶׁעַל הַמְּפָה שְׁכָל שֶׁהוּא מְשׁוּם רַפּוּאָה מְקַפְּדַת וּרְצוֹנָה לְהַסִּיר רַק שַׁאֲיִנָּה יְכוּלָה וְלֹא דְּמִי לְנוּי וְלְמַלְאכָה שַׁאֲיִנָּה מְקַפְּדַת עָלֶיהָ כְּלָל.

וְהַשּׁוֹאֵל לֹא נִיחָא לִי בְּכָף דְּמֵאִי שְׁנָא שֵׁן תּוֹתֵב הֵלֵא אִם לֹא נָפֵל הַשֵּׁן אוּ לֹא הִנְשַׁחַר ג"כ לֹא נִיחָא בְּכָף וְאַעֲפ"כ ע"י אֹנָס הַשְּׁחִירָה הַנּוֹצְרָכָה לְכָף וְא"כ ה"ה לְסְתִימַת הָאָבָר ע"י כָּאֵב וְלְכוּחֶלֶת וְלְרְטִיָּה אִינָה דוּמָה שֶׁא"א שְׁמַבְטִלוּ לְגוּף שְׁהַרִי מְצַפָּה לְהַסִּירָם וְלֹא הִנְחִי רַק בַּעֲבוּר שִׁינְסָרוּ.

משא"כ סתימת נקבי שיניים שנותנת לשם שלא יסור לעולם עכ"ד השואל: תשובה בתחלה אזכיר שמה שפשיטא להרב השואל נ"י מהא דחזן לפענ"ד אדרבא משם יש יותר טעם להחמיר מלהקל דבחזן גופא שנסקע ונראה מבחוץ יש פלוגתא בין הפוסקים דאף דהש"ך פסק להקל דמשוקע לא מקרי נראה.

הב"ח פסק להחמיר פנראה מסת"ה והסמ"ג והמרדכי דלעולם חוצץ אפילו משוקע פל זמן שנגראה. ואף פי הסדרי טהרה ג"כ הסכים עם הב"ח עכ"פ יש פאן סניף להחמיר.

ובלא"ה יש סברא להחמיר מהא דחזן דבחוץ משוקע אפילו נראה ליכא חציצה פלל דהחציצה לא שייך בו רק פשנראה מבחוץ דבזה אי אפשר שלא יהי' מקצתו על הבשר וחוצה כמש"כ הרא"ש ולכן פשהוא משוקע אפילו נראה ליכא חציצה פלל מן הדין.

דהא תוף הירף לא בעינן ביאת מים. וא"כ לא מכסה החזן רק דבר שלא צריך ביאת מים וטעמא דרבנן להחמיר בנראה ומשוקע אינו רק מטעם גזירה אטו שאינו משוקע כמש"כ הב"י.

ובזה פסקינו כרבי דלא גזרינן אבל בהא דשן שנסתם הוי חציצה בדבר שהוא ראוי לביאת מים. דהא קודם שנסתם החלל הי' גלוי ונראה וראוי לביאת מים א"כ דמי לחזן שנגראה על הבשר ואינו משוקע דחייזן לכו"ע וא"כ מוכח ג"כ שאי אפשר לומר במתכת שפטל אגב גופא פל שנגראה דא"כ גם בחזן הנראה נימא הכי פיון שא"א להוציא לעולם מפני הצער.

אע"כ דאמרינן דהא אם לא יהי' צער יוציאנו והוי מקפיד. וא"כ ה"ה בנד"ד דאם יודעת שלא יהי' פאב בשן לאחר הוצאה לא תשאיר אצלה סתימה כזה הוי מקפיד וחוצץ.

ולא דמי לשן תותב שעושה לנוי ששם נדאי אינה מקפדת דהא שם אין לה טעם רק שיהא שם לנוי א"כ נדאי אינה מקפדת דהא לא תלי זה בדבר אחר מה שאפשר להיות עוד דכבר סר השן והושחר ועושה כן שיהא זה תחתיו או יכסנו.

משא"כ ה"כא שעושה משום רפואה א"כ תלוי בדבר אחר ומקרי מקפיד דהא אם תדע שלא יהי' לה פאב אחר הוצאה נדאי היטה מוציאנו ולא נשאר אצלה רק מטעם רפואה: ולכן מצד עצמו נדאי יש בסתימת אבר חציצה רק מטעם רפואה יש לצדד להקל עפ"י מה שראיתי בפנים מאירות (ח"ב סי' קמ"ו) באשה שחלתה ואמרו לה הרופאים שאין לה תקנה אלא ע"פ הרפואה שהתיר גם הרמ"א (בסי' קצ"ח ס"ו) שתעשה לה מארלאקו ע"י פזור סמים כתושים והתיר במיעוט שערוות שחציצתם הוא רק מדרבנן מטעם שהיא נדאי אינה מקפדת וגם פל הנשים אילו יהי' להם חולי כזה ח"ו ויאמרו להו הרופאים לעשות רפואה כזו לא יהיו מקפידים יע"ש.

וה"ה ה"כא אכן כבר פקפק בסברא זו הסדרי טהרה דסברא קלושה היא ועוד דא"כ גם גבי רטיה שעל המפה ובאגד שעל המפה והבשר נימא הכי דכל בני אדם שיש להם פן אינו מקפידיו פיון שמתרפאין בכך אע"כ דמקרי מקפיד פיון שאפשר להסירם לפי שעה וא"כ ה"ה בהני קליעות.

ומסויים ואולי פנין שיהיא דואגת שלא תשוב לחלי' הוי אינו מקפיד וצ"ע עכ"ל. הרי
שמשפך ג"כ בסבא זו שיהיא ממש הך דאבר שישם ג"כ אפשר להסירו לפי שעה דרוב
פעמים ופעמים הרבה מסירים אותו בכונה פאשר יראו שאינה רפואה בדוקה ויגדל
הפאב ע"י האבר.

ומי יבדיל ויבחין בין פל אשה ואשה על אופן עשיית האבר בסתימתו. ועכ"פ עפ"י
החלוקים האלו נראה שיותר הדעת נוטה שיקרא מקפיד שהוא כמו חץ הנראה וגם מטעם
רפואה שהרי אפשר להסירו ומה שאינה מסירו מטעם פאב זה לא מקרי אינו מקפיד
כדמוכח מהא דחץ הנראה והרי התם ג"כ היא רוצה שישאר שם לעולם מטעם שידעת
דבהוצאתו יש לה פאב ואעפ"כ חוצץ ולא אמרינו שיבטל אגב גופא דמתכת ומה לי פאב
שבששעת הוצאה ומה לי פאב שאחר הוצאה וע"כ לכתחלה קשה להקל בזה אכן אם
יודע שלא תקבל האשה אם יצנה להסיר מחמת פאב א"צ למחות מטעם מוטב שיהי'
שוגגין ואל יהיו מזידין כדאי' באו"ח (סי' תר"ח ס"ב) לענין תוספת מחול עה"ק זהו מה
שנלע"ד: והנה בשן תותבת לא מצאתי בפוסקים בפירוש שאינו חוצץ אבל מכ"מ פשיטא
לי בזה מהא דפליגי רבי ורבנן בשבת (ד' ס"ד ע"ב) בשן של זהב אם תצא בו בשבת
מפני דאמרינו שם בגמ' בשל כסף לכו"ע יוצאים דעד פאן לא פליגי אלא בשל זהב דלמא
חייכי עלה או דילמא שלפא ומחונייה משא"כ בשל כסף שדומה לשאר שינים וכן פסק
באו"ח (סי' ש"ג) והשתא אי ס"ד דחוצץ בטבילה היא יוצאת בו הא פל דחוצץ בטבילה
אין יוצאין בו דדילמא מתרמי לה טבילה של מצנה ואתי לאתויינהו כדאמרינו שם (ד'
נ"ג) אע"כ דאינו חוצץ מטעם שכתבתי לעיל דכל שעושה לנוי ודאי אינה מקפדת דאל"כ
לא היתה עושה: סימן נח ב"ה אלתאנא תר"ח לפ"ק: שאלה אינה שיעור יש במה שאדם
יכול לילף בע"ש ג' פרסאות אם בתחלת או בסוף היום או בקיץ או בחורף: תשובה
הטור וש"ע או"ח (סי' רמ"ט) כתבו סתם עפ"מ דאמרינו סנפה (דף מ"ד ע"ב) אל יהלף
אדם בע"ש יותר מג' פרסאות.

אכן צריך ביאור אינה שיעור יש בזה דנדאי לפעמים גם פחות מזה לא יהלף בשפך
סמוך לשבת הוא וראיתי להרמב"ם שהעתיק דין זה (פ"ל מה"ש) והוסיף בתחלת היום
ולפ"ז א"ש דבתחלת היום ילף ג"פ ולא יותר ואח"כ אפילו ג"פ לא יהלף.

אכן לפ"ז צ"ע על הטוש"ע שסתמו ולא כתבו דבתחלת היום ומשמע מזה דאפילו באמצע
היום מותר לילף ג"פ וא"ע ראיתי שגם בפרמ"ג הרגיש בזה והניח בקושיא אכן מלבד
מה שקשה עליהם שלא העתיקו לשון הרמב"ם גם קשה דאם לא ס"ל פהרמב"ם א"כ
מה שיעור יש אמנם גם לפי דברי הרמב"ם ק"ל פנין שהטעם כדי שיבא לביתו או
לאושפיזא בע"ש בבוקר שיש עת צדיין להכין צרכי שבת א"כ למה תלה דלא יהלף ה"ל
למימר לא יתאחר מלבא לביתו בע"ש ממהלף ג' פרסאות ביום שהוא קרוב לשליש היום
דעשר פרסאות מהלף אדם ביום כדאמרינו פסחים (דף צ"ד) ויותר קשה לפי מה דדייק
הב"ח העתיקו גם המג"א מדקאמר אל יהלף דלרפוב וליסע בקרון מותר ביותר מג'
פרסאות וכינן דהטעם דלא ימצא צרכי שבת מה לי אם יתאחר לבא לביתו ע"י הליכה
ברגל או ע"י רכיבה.

גם קִשָּׁה הָרִי יָמֵי הַקִּיץ וְהַחֹרֶף אֵינָם שְׁוִים א"כ אִיךָ נִתֵּן שְׁיַעוּר סֶתֶם ג"פ וְלֹא חִזְקָה בֵּין ע"ש בֵּימֵי הַקִּיץ לַע"ש שְׁבִימֵי הַחֹרֶף. וְהִנֵּה הַטּוֹר פֶּתַח אֵין הוֹלְכִין בַּע"ש יוֹתֵר מִג' פְּרָסְאוֹת פְּדֵי שְׁיַגִּיעַ לְמִלּוֹן בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל וְיִכּוֹל לְהִכִּין צָרְכֵי סְעוּדָה לְשַׁבַּת עַכ"ל וְהוּא מִלְשׁוֹן רַש"י בְּסוּפָה שֶׁם שְׁפֶתַח ג"כ יִשְׁבּוֹת לֹא מִבְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל וְיִכִּין לֹא סְעוּדַת שַׁבַּת וי"ל לְמָה תְּלֵי בִּיכִין לֹא דְמִשְׁמַע הוּא בְּעַצְמוֹ וְלֹא פֶתַח וְיִכִּינוּ לֹא שְׁהָרִי מִשְׁמַע בְּסוּגִיָּא שֶׁם שְׁבִנֵי בֵיתוֹ אוֹ אֲנֻשְׁפִּיזָא הֵם הַמְכִּינִים לֹא וּמִזָּה נ"ל שְׁרַש"י וְאַחֲרָיו הַטּוֹר לֹא פִּירְשׁוּ פְּהַרְמָב"ם שְׁהוֹקֶשֶׁה לָהֶם קוֹשְׁיֹת הַנ"ל וְלָכֵן ס"ל דְּמִפְּנֵי שְׁנֵי טַעְמִים לֹא יִהְיֶה יוֹתֵר מִג"פ מִפְּנֵי שְׂאֵם יָבֵא סְמוּךְ לְשַׁבַּת לֹא יוֹכֵל לְהִכִּין עוֹד וְעוֹד שְׂאֵפִילוֹ יָבֵא בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל יִהְיֶה עֵיף מְטוֹרַח הַדְּרָךְ וְלֹא יוֹכֵל לְהִכִּין לֹא צָרְכֵי שַׁבַּת אִם לֹא טָרְחוּ בְּשִׁבְלֵוֹ אוֹ מִפְּנֵי שְׁבֹו מִצָּוָה יוֹתֵר מִבְּאַחֲרֵים פְּדֻאֲמֵרִינֵן (שַׁבַּת דָּף קי"ט) שְׁהֶאֱמוּרָאִים בְּעַצְמָם הָיוּ מְכִינֵים דְּבָרִים לְצוּרָה שַׁבַּת וְעַל כֵּן נֶאֱמַר בּוֹ תִּנְאָרִים לֹא יִהְיֶה אָדָם דִּהְיִינוּ שְׁלֵא יֵלֶךְ בְּרַגְלָיו שְׁנַעֲשֶׂה עֵיף וְיִגַּע וְגַם לֹא יוֹתֵר מִג"פ וְלָכֵן אֵין קִפִּידָא שְׁיִלְךָ בְּתַחֲלַת הַיּוֹם דְּוָקָא וְאֵין חִזְקוּקָא בֵּין יָמֵי הַקִּיץ לִיָּמֵי הַחֹרֶף אֲלֵא שְׁיָבֵא בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל שְׁיִכּוֹל לְהִכִּין צָרְכֵי שַׁבַּת בְּעַצְמוֹ וְגַם שְׁלֵא יִהְיֶה יָגַע מְטוֹרַח הַדְּרָךְ דְּמָה דְּנִקֵּט שְׁיַעוּר ג' פְּרָסְאוֹת אֵינוּ מִפְּנֵי שְׁיַעוּר הַזְּמַן שֶׁל שְׁלִישׁ הַיּוֹם דְּוָקָא אֲלֵא גַם מִפְּנֵי שְׁיַעוּר יִגִּיעַת הַדְּרָךְ וְעַל כֵּן רַק בְּהִלְכָה אֲסוּר אֲבָל בְּרִכְיָה וּבְנִסְיָה בְּקִרוֹן לֹא נִיֵּתָן שְׁיַעוּר זֶה רַק שְׁיָבֵא בְּעוֹד יִהְיֶה זְמַן שְׁיִכּוֹל לְהִכִּין בְּעַצְמוֹ וְלִזָּה לֹא נִתְּנוּ חֻקִּים שְׁיַעוּר אֲלֵא כָּל א' יִשְׁעַר בְּעַצְמוֹ כְּנִלְעַנ"ד הַקְּטָן יַעֲקֹב: סִימָן נט ב"ה וְיִרְצָבוּרְגַ תְּקַע"ח לַפ"ק.

טַעַם שְׂאֵין אוֹמְרִים מְזִמּוֹר לְתוֹדָה בְּעָרַב יוֹם הַכַּפּוּרִים וְחֻקִּירָה בְּמֵי שְׁשַׁחַט בְּיוֹם שְׂאֲחַר יוֹה"כ"פ לְשֵׁם אֲשֶׁם תְּלוּי בְּחֻזֵן אִם שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה: הַרְמ"א בְּסִי' נא וּבְסִי' תר"ד) פְּסֻקָּה פְּפִי שְׁהוּבָא בְּמִנְהֵגִים.

שְׂאֵין אוֹמְרִים מְזִמּוֹר לְתוֹדָה בְּעָרַב יוֹה"כ דְּאֵז אֵין מְבִיאִין קַרְבָּנוֹת הַנְּאֻכָּלִים שְׁלֵא לְהִבִּיא קִדְשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל כִּינֵן שְׁנִתְמַעַט זְמַן אֲכִילָתוֹ. אֲכֹן קִשָּׁה מִמָּה דְּאֲמֵרִינֵן פְּרִיָּתוֹת (דָּף כ"ה) אֲמָרוּ עֲלָיו עַל בְּבֵא ב"ב שְׁהִיָּה מִתְנַדָּב אֲשֶׁם תְּלוּי בְּכָל יוֹם חוּץ מֵאַחַר יוֹם הַכַּפּוּרִים יוֹם אֶחָד א"כ לְמָה אָמַר יוֹם א' הָרִי גַם בְּעָרַב יוֹה"כ לֹא הִיָּה יִכּוֹל לְהִבִּיא שְׁלֵא לְהִבִּיא קִדְשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל וְדוֹחֵק לֹאמַר דְּהָיוּ ס"ל כר"ש דְּמִוֹתֵר לְהִבִּיא קִדְשִׁים לְבִיה"פ וּבִיָּמֵי חוֹרְפֵי בְּשַׁנַּת תְּקַע"ח הִיָּה לִי בְּזָה פְּלִפּוּל לְהִבִּיא רְאָיָה לְדַעַת רַמ"א נִגְדַּד מָה שְׁהִבִּיא הַמַּג"א (בְּסִי' נ"א) בְּשֵׁם הַכְּנֵה"ג דִּישׁ נוֹהֲגִין לְאוֹמְרוֹ דְּגַם בְּעָרַב יוֹה"כ שְׁיִיךָ הַטַּעַם כְּמוֹ דְּאֲמֵרִינֵן לְעַנְיָן עָרַב פְּסַח בְּפִסְחִים (דָּף י"ג ע"ב) שְׂאֵין מְקַרִּיבִין תּוֹדָה וּשְׁלָמִים בַּעַר"פ דְּמִמְעַט בְּאַכִּילָתוֹ וְאֵין לְחַלֵּק בֵּין ע"פ לַעִוְיָה"כ מִשּׁוּם דְּבַע"פ הַקְּדָשִׁים נְפִסְלִין קוֹדֵם שְׁיָבוֹאוּ לִידֵי נוֹתֵר שְׁהָרִי הַחֲלוֹת הֵן חֲמִיץ לְאַחַר שֵׁשׁ שְׁעוֹת קוֹדֵם הַקְּרִבָּתוֹ אוֹ אַחַר הַקְּרִבָּתוֹ אֲבָל בַּעִיָּה"כ אֵינוּ נֶאֱסָרִין רַק שְׁהוּא אֵינוּ יִכּוֹל לְאַכְלֵן בְּזִמְנוֹ וּבְזָה אֵינוּ שְׁיִיךָ דְּאֵין מְבִיאִין קִדְשִׁים לְבִיה"פ דֹּא"כ דִּהְקִרְיָבוּ תּוֹדָה וּשְׁלָמִים בַּעִוְיָה"כ תְּקַשָּׁה מִתְּנִיתִין דְּזִבְחִים (דָּף ע"ה ע"ב) אֲשֶׁם שְׁנִתְעָרַב בְּשְׁלָמִים וְכו' א"ל אֵין מְבִיאִין קִדְשִׁים לְבִיה"פ וְכַתֵּב רַש"י שְׁמִמְעַט בְּזִמְן אֲכִילַת שְׁלָמִים וּמְבִיא לִידֵי נוֹתֵר אֲלֵא יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאֲבוּ וְכֵן פְּסֻקָּה הַרְמָב"ם (פ"ו מֵה' פְּסוּלֵי הַמּוֹקֵדָשִׁין) וְהַשְׁתָּא בְּלֹא רְעִיָּה אֵיכָא ג"כ תְּקַנְהָ דִּיקְרִיבֵם בַּעִוְיָה"כ דְּגַם אִם לֹא יֵאכְלֵם עַד הַלִּילָה הָא הוּא לֹא הִבִּיאֵם לְבֵית הַפְּסוּל וְעַד מוֹצָאֵי יוֹה"כ בֵּין שְׁהוּא אֲשֶׁם בֵּין אִם הוּא שְׁלָמִים נְפִסֵּל וְנַעֲשֶׂה נוֹתֵר אַע"כ מוֹכַח דְּגַם בַּעִוְיָה"כ אֵין מְקַרִּיבִין

קרָבָן חוּץ מִקְרָבָנֵי חוֹבַת הַיּוֹם אוֹ שְׂאֵר עוֹלוֹת דְּלֹא שִׁינָף בְּהוּ מְבִיאִין לְבֵית הַפְּסוּל דְּלֹא מְצִאנוּ כֹּן רַק בְּאֹכִילָה דְּאִפְשָׁר שְׁלֵא יְהִי לּוֹ אוֹכְלִין הַרְבֵּה וְיָבֵא לִידֵי נוֹתֵר אֲבָל בְּאִמּוּרֵין הָא יָכוֹל לְתַתֵּן בְּבַת אַחַת ע"ג מִזְבֵּחַ אוֹ שִׁיכוֹל לְהַעֲלוֹתָן גַּם בְּלֵיל שַׁבַּת וְיוֹה"כ עַל גְּבֵי מִזְבֵּחַ בְּלֹא הַקְטָרָה רַק בְּהִלְנָה בְּדִאֲמָרֵינוּן פְּסָחִים (דָּף נ"ט ע"א) מַעֲלָה וּמְלִינָן בְּרֵאשׁוֹ שְׁל מִזְבֵּחַ וְלָכֵן לֹא הִנּוּפֵר בְּשׁוּם מְקוֹם דְּאִין מְקַרְיָבִין קְרָבָן בַּע"ש שְׂמָא יָבִיא אִמּוּרֵין לִידֵי פְּסוּל אִם לֹא יִקְטִירָם עַד הַלֵּילָה דְּיִפְסְלוּ בְּלִינָה מְשׁוּם דְּעוֹלַת חוּל אִינוּ קָרַב בְּשַׁבַּת.

וְאִין לְהַשִּׁיב ע"ז מִמָּה שְׂכַתֵּב הַרְמַב"ם (פ"י מ"ה) מַעֲשֵׂה הַקְרָבָנוּ וְכֹן פ"ו מ"ה פְּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָשִׁין) כְּשֵׁם שְׂאִין מְמַעֲטִין בְּזִמּוֹ אֹכִילָה כִּף אִין מְמַעֲטִין בְּמְקוֹם אֹכִילָה וּבְאִנְכְּלִין ע"ש בַּכּס"מ שְׁהוּצִיא כֹּן מִהַתּוֹסְפֵתָא דְזִבְחִים.

וּלְפִי"ז אֲשֶׁם שְׁנַתְעָרַב בְּשִׁלְמִים ע"כ מְמַעֲט זְמַן הָאֹכִילָה דְבִפְרוּשׁ נִמְצָא כְּזֶה בְּמִנְחוֹת (דָּף פ' ע"ב) תָּנָא ר' חִינְיָא תוֹדָה שְׁנַתְעָרַבָה בְּתַמּוּרְתָהּ וּמִתָּה חֲתִיבְתָהּ אִין לָהּ תִּקְנָה וְכוּ' לִיתָא בְּהִמָּה וְלָחֵם וְכוּ' וְלִימָא אִם הָדָּ דְקַמְיִיתָא תוֹדָה הָא לְחִמָּה וְהָא תִּיהוּי שְׁלָמִים א"ל מְשׁוּם דְּקַמְמַעֲט בְּאֹכִילָה דְשִׁלְמִים וְהִינּוּ ע"כ זְמַן אֹכִילָה כְּמוֹ שְׁפִי רַש"י שְׁם דְּאִי אֹכִיל לָהּ בְּתוֹרַת תוֹדָה שְׂמָא נִשְׁתַּיֵּיר מִמֶּנָּה לְמַחֵר נִמְצָא מְבִיא קַדְשִׁים לְבִיָּה"פ קוֹדֵם זְמַנּוּ דְשְׂמָא שְׁלָמִים הִיא.

וְהַשְׁתָּא לְמָה אָמַר ר' חִינְיָא דְאִין לּוֹ תִּקְנָה הָא יֵשׁ תִּקְנָה לְהַקְרִיב בְּאִנְכְּן זֶה בַּעֲיוּה"כ אַע"כ דְּאִין מְקַרְיָבִין קְרָבָנוֹת בַּעֲיוּה"כ חוּץ מִחוֹבַת הַיּוֹם. אֲכֹן הַקְּוֹשְׁיָא לְמָה לֹא אָמַר בְּפִרְיִתוֹת שְׁם גַּם חוּץ מִעֲיוּה"כ שְׁלֵא לְהַבִּיא קַדְשִׁים לְבִיָּה"פ י"ל דְּהָרִי בְּלֹא"ה הָא דְקִאֲמַר הָיָה מִתְנַדָּב אֲשֶׁם תְּלוּי בְּכָל יוֹם הוּא לָאו דוֹקָא דְבַשְׁבַּת וְיו"ט לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַבִּיא וּכְשִׁיבִיא בְּיוֹם א' הוּא מְכַפֵּר עַל סַפֵּק עֲבִירוֹת שְׁל שְׁנֵי הַיָּמִים וְא"כ ע"כ הַפְּרוּשׁ דְּבְכָל יוֹם הוּא בְּאוֹתוֹן יָמִים שְׁהִיָּה יָכוֹל לְהַבִּיא וְע"כ אִין תִּימָה שְׁלֵא הוּצִיא גַּם עֲיוּה"כ שְׁהוּם יוֹם שְׁלֵא הָיָה יָכוֹל לְהַבִּיא וּמְמִילָא מְמוֹעֵט כְּמוֹ שַׁבַּת וְיו"ט וְלֹא קִאֲמַר רַק חוּץ אַחַר יוֹה"כ"פ יוֹם אַחַד שְׁהוּא יוֹם שְׁהִיָּה יָכוֹל לְהַבִּיא.

וּמָה שְׁדִיִּיק ר"א שְׁם דְּמִתְנִיתִין בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת פִּירְשֵׁתִי בְּסַפְרֵי עֲרוּף לְנֵר שְׁם דְּלָפִי הַמְּבִנְיָא בְּסוּגִין פְּלִיגֵי ר"א וְאָמְרוּ לּוֹ דְּלֵר"א בָּא אֲשֶׁם תְּלוּי נְדָבָה אִפִּי לֹא חֲטָא כְּלָל וּלְאָמְרוּ לּוֹ עַכ"פ בְּעֵינָן שְׁיַחֲטָא חֲטָא כְּלָל דְּהוּ.

וְהִנֵּה יֵשׁ נִפְקוּתָא בְּזֶה בְּשְׁנֵי דְבָרִים הָאֲחַד דְּלֵר"א בָּא אֲפִילוּ אַחַר יוֹה"כ וּלְאָמְרוּ לּוֹ לֹא בָּא בְּמוּצָאֵי יוֹה"כ הַשְּׁנֵי דְלֵר"א יָכוֹל לְנַדָּב אֲפִילוּ יוֹתֵר מֵאֲחַד בְּכָל יוֹם כְּדִין נְדָבָה שְׂאִין לּוֹ שְׁיַעוּר אֲבָל לְאָמְרוּ לּוֹ פִּינּוֹן דַּע"כ ס"ל דְּבַעֲיָנָן סַפֵּק יוֹם שְׁלָם כְּשִׁמְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי דַּל"כ לְמָה לֹא מְבִיא גַּם בְּיוֹם שְׂאֲחַר יו"כ דְּלָמָּא כְּבָר חֲטָא בּוֹ בְּיוֹם אַע"כ דְּבַעֲיָנָן לְהוּ סַפֵּק יוֹם שְׁלָם כְּשִׁמְבִיא וְא"כ גַּם לֹא יָכוֹל לְהַבִּיא אִפִּי שְׁנֵי בְּיוֹם א' פִּינּוֹן דְּמָה שְׁחֲטָא בְּשַׁחֲרִית לֹא עָבַר בְּעָרַב עַדִּינָן יוֹם שְׁלָם וְזֶה מָה שְׂאֲמַר ר"א בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת בְּכָל יוֹם אֲפִילוּ אַחַר יוֹה"כ וּבְכָל עֵת אִפִּי הַרְבֵּה בְּיוֹם אַחַד פִּינּוֹן שְׂבָא נְדָבָה וְאָמְרוּ לּוֹ פְּלִיגֵי אַתְרֵינוּן יְהוּ.

וְכַתְּבִיתִי שְׁם שְׁיַשׁ נִפְקוּתָא בְּזֶה לְעַנְיָן הַלְכָה דְּבִיּו"ד (ס' ה') פְּסַק הַטוּר כְּסֵתָם מְשֻׁנָּה דְּחוּלִין (דָּף מ"א ע"ב) הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם אֲשֶׁם תְּלוּי שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה וְהַרְמַב"ם פְּסַק שְׁחִיטָתוֹ

כְּשֶׁרָה וְטַעְמוֹ מִשׁוּם דַּס"ל דְּמִתְגִּיתִין פִּיחִידָאי אֲתִיָּא וְלֹא הִלְכְתָּא הִיא ע"ש בב"י והש"ע
פֶּסֶק פְּהַרְמָב"ם וּבְרַמ"א פֶּסֶק לְהַחְמִיר כְּשִׁיטַת הַטּוֹר וְהַשְׁתָּא פִּינּוּ דְטַעַם דְּהַטּוֹר דְּהִלְכָה
כְּסַתְּמָא מְשֻׁנָּה וְלִפִּי מַה שְׁפִי רַש"י בְּחֻלִּין שָׁם הַמְשֻׁנָּה פֶּאֲמָרוּ לוֹ אֲתִיָּא.

וּלְפִי"ז מִי שֶׁשָּׁחַט בְּיוֹם שְׁאֲחַר יוה"כ לְשֵׁם אֲשֶׁם תְּלוּי בַּחוּץ צ"ע אִם יֵשׁ לְהַחְמִיר
שֶׁשְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה פִּינּוּ דְלֹאֲמָרוּ לוֹ בְּיוֹם שְׁאֲחַר יוה"כ אִינוּ מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי. כְּנִלְעַנ"ד
הַקְּטָן יַעֲקֹב: סִימָן ס ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ג' י"ג תַּמּוּז תַּר"ו לַפ"ק.

נִשְׁאַלְתִּי מִחֲכָם אַחַד אַחֲרֵי אֲשֶׁר זֶה מְקֻרֹב הוֹצִיא לְאוֹר אִישׁ יָקָר תְּשׁוּבוֹת רַבֵּינוּ שְׁלֵמָה
בֶּן יִצְחָק (רַש"י) אֲשֶׁר מְצָא בְּכַתִּיבַת יָד עַל קֶלֶף יֵשֶׁן אִם יֵשׁ לְהֶאֱמִין שֶׁמִּתְצַבֵּת תְּשׁוּבוֹת
הָאֵלֶּה בְּקוֹדֶשׁ וּמִפִּי רַש"י יֵצְאוּ וְשִׁהְיוּ גְנוּזוֹת זֶה קְרוֹב לְשִׁמוּנָה מְאוֹת שָׁנָה עַד הָאִירוּ נֶגְדַּ
פְּנֵינוּ בַּעַת הַזֹּאת: וְזֶה אֲשֶׁר הִשְׁבַּתִּי.

דַּע יְדִידֵי בְּחֻלִּי בַּעֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי אֶת דְּבָרֵי הַתְּשׁוּבוֹת עַד מְקוֹם שִׁידֵי מַגְעַת וּמְצָאֲתֵי רְאִיּוֹת
הַמְּנֻרוֹת כִּי יִסּוּדְתָן בְּקוֹדֶשׁ רַק שְׁבִיזָה לֹא דִיבֵר נְכוּנָה הַמְבִיא לְדְפוּס שְׁקָרָאוּ בְּשֵׁם כּוֹלֵל
תְּשׁוּבוֹת רַבֵּינוּ שְׁלֵמָה בֶּן יִצְחָק כִּי רַק מְסִימָן א' עַד סִימָן י"ב אֲשֶׁר בְּסוּפּוֹ חֲתוּם שְׁלֵמָה
בֶּר יִצְחָק הֵן תְּשׁוּבוֹת רַש"י אֲבָל מְסִימָן י"ג עַד סִימָן כ"ח אֲשֶׁר בְּסוּפּוֹ חֲתוּם יִצְחָק בֶּר
יְהוּדָה הֵן תְּשׁוּבוֹת לְשִׁאלוֹת רַש"י אֲשֶׁר הִשִּׁיב לוֹ רַבּוֹ רַבֵּינוּ יִצְחָק ב"ר יְהוּדָה.

וּבְאֲשֶׁר שֶׁבְּפֶרֶט מִתְּשׁוּבוֹת הָאֵלֶּה שֶׁל ר"י ב"ר יְהוּדָה אָבִיא רְאִיּוֹתֵי וּבְשִׁגְמָה רַבְּנָן הֵן פֶּסֶק
חֲתוּם לְכֹן אַעֲתִיקָם בְּקֶצֶת בִּיאור וְהַג"ה: א ז"ל הַתְּשׁוּבָה שֶׁל רַבֵּינוּ יִצְחָק בֶּן ר' יְהוּדָה
לְרַש"י. שְׁשֵׁאל, וְלִרְבִּי וּשְׁמוּאֵל קֶשֶׁה מִתְּנִיתָן דְּקַתְּנֵי מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁאִין לְחוּשׁ
לְקַלְקוּל הַשִּׁיר הַתְּקִין רַבּוֹן יוֹחֲנָן בֶּן זְכַאי שִׁהְיוּ מְקַבְּלִין עֲדוֹת הַחֲדָשׁ כֹּל הַיּוֹם כְּלוּל דְּבִיּוֹם
שְׁלֵשִׁים שָׁל אֵלּוּל הִיוּ מְצַפִּינְלָעֲדִים אֵלֶּה הָאֵי דְעַבְדִּין תְּרֵי יוֹמֵי מִשׁוּם דְּשִׁתִּי קְדוּשׁוֹת הֵן
דְּכַשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלִיּוֹת דְּמִי לֹא קִשְׂיָא הָא לֵן הָא לְהוּ שְׁאָרִץ יִשְׂרָאֵל דְּבַעֲדוֹת תְּלִיא
מִלְתָּא פִּינּוּ דְּהוּי מְקַבְּלֵי עֲדוֹת כֹּל הַיּוֹם כְּלוּל דְּלֹאֲחַר חוּל הוּי וְדֹאֵי מוֹתֶרַת בְּזָה דְּלֹא עַבְדֵי
אֵלֶּה חַד יוֹמָא רֵאשׁ הַשָּׁנָה הָא לֵן בְּבָל דְּעַבְדִּין תְּרֵי יוֹמָא רֵאשׁ הַשָּׁנָה מִשׁוּם דְּקְדוּשָׁה
אַחַת הוּי דְּסִמְכִין אֶתְקַנָּה קַמְיִיתָא שְׁהִיוּ נוֹהֲגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם קוֹדֶשׁ וּלְמַחֲרָ קוֹדֶשׁ וְלֹא דְּמִי
לְשִׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלִיּוֹת דְּהֵתָם דְּחַד יוֹמָא וְדֹאֵי חוּל הוּא וְהָאֵי דְעַבְדִּין תְּרֵי יוֹמֵי
מִשׁוּם סְפִיקָא דְּרֵאשׁ חוֹדֶשׁ הוּא תְּשׁוּבָה זֹאת מְבֹאֲרַת מַעֲצָמָה שְׁהַקְּשָׁה רַש"י לְרַבּוֹ לְבָאֵר
לוֹ מַה דְּקָאֵמַר בְּבִיזָה (ד' ה' ע"א) וְלִרְבִּי וּשְׁמוּאֵל קִשְׂיָא מִתְּנִיתָן לֹא קִשְׂיָא הָא לֵן וְהָא
לְהוּ וּבִיאֵר לוֹ פֶּאֲשֶׁר הִבִּיא רַש"י עֲצָמוֹ הַפִּירוּשׁ שָׁם אַחַר שְׁקִיבְלוּ מִמֶּנּוּ אֵלֶּה מַה שְׁכַתוּב
בְּתְשׁוּבָה דְּלֹאֲחַר חוּל' נִרְאֶה שְׁחָסְרוּ כָּאֵן אֵינָה תִּיבּוֹת וְכַצ"ל דְּלֹאֲחַר חוּרְבָן אַחַד חוּל הוּי
וְדֹאֵי וְלִכְּן נּוֹלְדָה בְּזָה מוֹתֶרַת בּוֹזָה' וְכוּנּוֹתוֹ שְׁאָר שְׁכַתְּבָ דְּלֹא עַבְדֵי אֵלֶּה חַד יוֹמָא רֵאשׁ
הַשָּׁנָה מְכ"מ פְּעֻמִּים הִיוּ נוֹהֲגִין קוֹדֶשׁ ב' הַיָּמִים גַּם לְאַחַר שְׁכַתְּלָה תְּקַנְתָּ רִיב"ז כְּגוֹן שְׁלֵא
כָּאוּ עֲדִים בְּיוֹם שְׁלֵשִׁים כֹּלֵל וְכִמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסֶפֶת שָׁם אֵלֶּה דְּאֵז לֹא נִהְגוּ קוֹדֶשׁ בְּשִׁתִּיהֵן
בְּוֹדֵאֵי רַק מְסַפֵּק וְהוּי כַּב' יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלִיּוֹת דְּאַחַד חוּל הוּי וְדֹאֵי וְלִכְּן נּוֹלְדָה בְּזָה
מוֹתֶרַת בְּזָה מִשָּׂא"כ לְבִנֵי בְּבָל שְׁהִיוּ נוֹהֲגִין קוֹדֶשׁ בַּב' הַיָּמִים מִשׁוּם דְּקְדוּשָׁה אַחַת הוּי
דְּסִמְכִין אֶתְקַנָּה קַמְיִיתָא: ב וְשְׁשֵׁאל הִהִיא רְחֻבָה דְּהוּאֵי בְּפוּמְבְּדִיתָא דְּהוּי יִתֵּר מִבֵּית
סְאִתִּים שְׁלֵא הוּקָף לְדִירָה דְּחַד גִּיסָא פְּתוּחַ לְמִבּוּי דְּמִתָּא וְחַד גִּיסָא פְּתוּחַ לְשִׁבִיל שֶׁל
כְּרָמִים וְשִׁבִיל שֶׁל כְּרָמִים פְּתוּחַ לְגוּדָא שֶׁל נְהָרָא וְגוּדָא דְּנְהָרָא.

ובגמרא אמר אבבי היכי ליעבד מחיצה ליעבד לה אגודא דנהרא פלומר ליעבד מחיצה אגודא דנהרא כדי להקיף לדירה אין עושין מחיצה על גבי מחיצה ליעבד צורת הפתח אפומא דשביל של פרמים דלהדי רחבה וכו' ליעבד לחי דכיון דהוי להו דבר מועט לא שדיין לי' גמלי דמהני לי' לשביל של פרמים דגודא הוי מחיצה מעליא ולחי מאידך גיסא מהני דאי הוי חצר פתוחה בין חצר לשביל דהוי מותר לטלטל לשביל של פרמים ובשביל עצמו מהני נמי לרחבה אמר ליה רבא אם פן יאמרו לחי מועיל לשביל דעלמא דהוא רשות הרבים ממש אלא אמר רבא ליעבד לחי להאיך גיסא להדא מתא מגו דמהני למבוי דמתא מהני נמי לרחבה דהוי פהקיף לדירה ובלא מגו ליפא לתרוצי משום דלחי הוי תקון מעליא תשובה זאת היא לבאר סוגיא דעירובין (ד' כ"ד ע"ב) רק דגרס פה דהואי בפומבדיתא".

ובסוגיא דלפנינו פתוב פום נהרא וגם אחר תיבות וגודא דנהרא נראה שחסרו תיבות מחיצה מעליתא היא' וכל מה שפירש רבינו יצחק ב"י פה לרש"י כתב פן בפירושו רק שפמה שפכת בסוף דבריו ובלא מגו ליפא לתרוצי בזה נטה רש"י מפירושו דעל מה דקאמר בגמרא וליעבד ליה צורת הפתח פרש"י דתהני מטעם מגו והקשו התוס' עליו שיהי בגמרא לא הזכיר מגו רק גבי תקון דלחי אכן בריטב"א כתב אקושיא זו ונ"ל וי"ל פיון דלא קאי לא חש להזכירו ובלחי דקאי לפום סברא דאבבי פירש טעמין ועוד דגבי לחי הוצרך לפרש מפני שיהי רבותא גדולה לומר שיועיל לחי במשהו להתיר הרחבה ולעשות הקיף לדירה עכ"ל ונראה שלתירוץ שני של הריטב"א פיון גם הרב בהתשובה וחסר תיבת לא' וכן צ"ל משום דלחי לא הוי תקון מעליא' ובזה בא לתרץ למה הזכיר מגו גבי לחי ולא גבי צה"פ משום דצה"פ הוי תקון מעליא אפילו גבי מבוי המפולש משא"כ לחי ועוד דבעירובין (ד' י"ב) פליגי אי לחי משום הקיף או משום מחיצה וצה"פ לכ"ע הוי מחיצה מעליא ולכן לענין צה"פ לא הזכיר מגו: ושאל תלת שני דאגלינהו סנחריב עד דאתא ירמין' ואהדרינהו לא קחשיב להו לא תימא דאגלינהו סנחריב ובתת תלת שנין אהדרינהו ירמיהו אלא הכין פרושא דהנהו תלת שנין דכתיב בהו ויעל המלך אשור בכל הארץ ויעל שומרון ויצר עלי' שלש שנים שלא היה פנאי למנות שמיתין ויובלות לא קחשיב דאומן ג' שנים כל ישראל לא חרשו ולא זרעו ולא קצרו הלכך לא קחשיב להו בכלל בגין בית המקדש ואחר כמה שנים אתא ירמיהו ואהדרינהו והני שני דהו בגלות עד דאתא ירמיהו לעולם אימא לך דמנו יובלות לקדש שמיתין דאע"ג דאקשינו לקמן דלר' יהודה שנת חמשים עולה לכאן ולכאן למה לי למימני יובלות בשמיתין סגי הני מילי בבית שני דלא הוי הפסק כלל אבל בבית ראשון דהו הפסק בהני שלש שנים דלא מנו שמיתין ויובלות כלל אימא לך דבתת תלת שנין צריך למימני להו בכמה ביובל הוי כי אתא סנחריב כי היכי דלא לימני למטעי בשמיתין וכשפירש לנו מוריננו לא נתתי לבי לדבר הזה עד ששמעתי מרבי אליעזר המקום יהא בעזרו': תשובה הזאת אחת מהמורות על אמתתן כי הפירוש הזה שביאר הרב המשיב ז"ל בסוגיא דערכין (ד' י"ב) הביא רש"י שם וכתב עליו כף שמעתי' וזה מורה שפיי רבו נאמר לו פיי זה ואם פי הרבה פירושים הביא רש"י שפאמרו לו מתלמידי רבותיו ומסתמא אחר מותם עם כל זה בפירוש זה משמע מדבריו שפרבו בחייו נאמר או נכתב לו שאחר שהשיג שם על הפירוש ששמע וכתב פירוש אחר מדעתו סיים שם ונ"ל כף

הבנתו מלבי וישרה בעיני אבל לא שמעתי ואתרי כן מצאתי ספר ישן מונה שכתב בו כן והודעתי לרבתי וישרה בעיניהם עכ"ל מזה נראה שרבו בחייו פירש לו ולבסוף הודה לדבריו.

והנה אחת מהקושיות שהקשה רש"י על פירושו זה פתב וז"ל היאף לא מדלינו אלא הנה תלת שני והאמרינו בפ' בתרא (ד' ל"ב) משגלו שבט ראובן וגד בטלו היובלות עד שהחזירן ירמיהו ואע"ג דמתרצינו התם מנו יובלות לקדש שמטיין ה"מ לרבנן אבל לר' יהודה מוקמינן התם דלא מנו יובלות כלל עכ"ל וקושיא הזאת נראה שרצה ריב"י בתשובתו לתרץ במה שכתב דזה דוקא בבית שני אבל בבית ראשון מנו יובל גם לר' יהודה משום הנה תלת שנין ומזה היה אפשר לחשוב שלא ראה רש"י תשובה זו דהלא ע"פ תשובה זו מתרצת קושיתו אבל נ"ל שאין מזה ראיה שאפשר שלא הניח דעתו בזה דבאמת לפענ"ד תמוה פיון דבג' שנים אילו לא מנו לא שמטייה ולא יובל רק אח"כ מנו משנה שפסקו קודם בא סנהריב וכגון אם אותה שנה היה י"ב ליובל וה' לשמיטה מינו השנה שאחר ג' שנים י"ג ליובל וו' לשמיטה א"כ למה הוצרכו למנות יובל יותר מתשעים שנה מחזקיהו עד יאשיהו משום שמטייה מה היפר היתה להם ביובל יותר מבשמיטה שהרי כמו שידעו ששנה שאח"כ י"ג ליובל כמו כן ידעו שו' לשמיטה הוא ולכן אפשר שלא ישר בעיני רש"י תירוץ זה ועוד פיון שבלא"ה עוד הקשה שאר קושיות על פי' זה של ריב"י צירף גם קושיא זאת עמהן שפבר תירץ לו רבו ולכן לא בלבד דליכא התנגדות מזה לאמתת התשובות אלא גם יש אות לזה ממה שהביא רש"י פי' זה בלשון כף שמעתי אבל עוד יותר אוכיח לה קורא נעים בעזה"ש את זה בג' תשובות הפאות בהראותי לה שג' הקושיות אשר עליהן באו התשובות האלה הביא רש"י בפירושו: וטרם אכלה לדבר זה אזכיר מה שנ"ל להביא מסוגיא דערכין הנ"ל ראיה לשיטת רש"י נגד שיטת התוספת דממה דמסיק שם שלא מנו יובלות בבית שני רק לקדש שמטיין אבל קדושת יובל לא נהג הוקשה לי אמה דאמרינו שם דבימי עזרא קדשו ערי חומה דלענן מה קדשו פיון שאין היובל נוהג ובערכין (דף כ"ט) אמרינו אין בתי ערי חומה נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג שפאמר לא יצא ביובל וכ"פ הרמב"ם ואין לומר פיון שפנו יובל למנות שמטייה זה מקרי יובל נוהג דז"א פיון דילפינו מלא יצא ביובל מכלל דלא איירי קרא רק בזמן שקדושת יובל נוהג כשהיובל מוציא וזה לא היה בזמן בית שני.

והיה נ"ל לפי מה שכתבו התוספת שקדשו ערי חומה לענן מכירת בתי ערי חומה ולענן שילוח מצורעים חוץ לעיר ע"ש וא"כ י"ל שמה שכתבו לענן מכירת בתי ערי חומה היינו לפי הס"ד דיובל ממש מנו.

אבל לפי מה דמסיק דלא נהגו יובל ופלא מנו יובל אלא למנות שמטייה באמת לא קדשו רק לענן שילוח מצורעים אכן ראיתי שזה בעצמו אם שילוח מחנות נוהג בזמן שאין היובל נוהג תלי בפלוגתא דרבנותא דדעת רש"י בברכות (דף ה' ע"ב) דלענן שילוח מחנות נוהג קדושת ערי חומה גם בזה"ז והתוס' שם חלקו עליו דאינו נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג והרשב"א שם הביא דעת הרבניו אלקנן ומקצת רבני צרפת שהסכימו עם רש"י ע"ש.

והשתא מסוגיא זו דערכינ גלענ"ד ראיה לדעת רש"י וסייעתא דלשיטת התוספות לא ידעתי לענן מה קדשו ערי חומה בימי עזרא פיון שאין היוכל נוהג: והנה בגיטין (ד' ל"ו) הביאו התוספות בשם ר"ת ראיה שנהג יוכל ודין ערי חומה גם בזמן בית שני ממה שתיקן הלל שיהא חולש מעותיו בלשפה בערכין (ד' ל"א).

ולכן ס"ל דמה דאמרינן שם (ד' ל"ב) מנו יוכלות לקדש שמיטין דמשמע דיוכל לא נהג זה דוקא לס"ד התם מעיקרא דלא חזרו עשרת השבטים. אבל לפי מה דמסיק דירמיהו החזירן נהג יוכל אבל הרמב"ן והרשב"א הקשו עליו והוכיחו דנדאי לא נהג יוכל בזמן בית שני מן התורה רק מדרבנן ומדרבנן התקין הלל שיהא חולש מעותיו ומה דהוצרך לומר דמנו יוכלות לקדש שמיטין ולא קאמר דמנו יוכלות מדרבנן ה"ט פיון דאתמר התם מקיש ביאתכם בימי עזרא לביאתכם בימי יהושע ע"כ מדאורייתא קאמר כמו בימי יהושע ע"ש והשתא לשיטת ר"ת פשיטא דקאי ראיתנו שפיר דשליח מתנות נוהג גם בזמן שאין היוכל נוהג שהרי להס"ד הנה סובר הש"ס דלא נהגו יוכל בבית שני.

ואעפ"כ קאמר דקדשו ערי חומה אכן גם לשיטת הרמב"ן ורשב"א מוכח פן ואפילו לפי המסקנא דאף דס"ל דנהגו יוכל מדרבנן בבית שני עכ"ז א"א לומר דקדשו ערי חומה משום דין דבתי ערי חומה מדרבנן שהרי כמו דדייק דמנו שמיטין ויכולות מדאורייתא מדאמתקש לביאתן בימי יהושע כמו כן צ"ל ג"כ דקדשו ערי חומה מן התורה דהא קתני בהיקוש עם שמיטין ויכולות ולכן אין לומר ג"כ דקדשו ערי חומה לענן הא דתנו בכלים (פ"א) שאין מחזירין המת לתוכו שהרי גם זה רק מעלה דרבנן דמן התורה מת מותר אפילו במחנה לוי' כמבואר בר"ש שם ועוד דבלא"ה אין סברא שאם מצורע הקמור לא נשתלח רק בזמן שהיוכל נוהג כש"כ שמת הקל אין איסור הבאתו נוהג רק בזמן שהיוכל נוהג וא"כ נדאי יקשה לענן מה קדשו בימי עזרא ערי חומה מן התורה אע"כ מוכח פשיטת רש"י וסייעתא דדין שלוח מצורע נוהג גם בזמן שאין היוכל נוהג: עוד אנפיר, פה מה שראיתי בתוספות רע"ק מהגאון ר' עקיבא איגור זצ"ל שהביא פלים (פ"א) קושיא בשם חכם א' על מה שפרש"י (מלכים ב' ז") פתח השער כמו שנאמר מחוץ למחנה מושבו הרי שומרון לא היה מוקף חומה מימות יב"נ כמבואר (מלכים א' ט"ז) ודין שלוח מצורע אינו רק במוקף מימות יב"נ והשיב לו דנזהר בזה התרגום יונתן שתרגם ויקן את החר וזבין ית פרכא והיננו דס"ל מפח קושיא זו דגם מקודם היה פרו גדול אלא שעמרי חזק הבנין וקרא שם העיר שומרון וא"כ י"ל דכרו היה מוקף מימות יהושע עכ"ד ותמהתי על גודל בקיאתו של הגאון ז"ל איך לא הזכיר שהגמרא בסנהדרין (דף ק"ב) מתנגד לזה דאמרינן שם אר"י מפני מה זכה עמרי למלכות מפני שהוסיף פרו א' בא"י שנאמר ויקן את החר וכו' ואם כדברי הגאון שפכר היה פרו גדול מוקף חומה מיב"נ.

איך יאמר שהוסיף פרו בא"י ואם נאמר ג"כ שתרגום יונתן חולק על זה מה שלא ברור כ"כ אפתי יקשה קושית החכם על פי הגמרא ולענ"ד י"ל על קושית החכם לפי מה דאיתא בתנא דבי אליהו והובא בילקוט שהוסיף עמרי עיר גדולה בישראל וכו' הנה בדעתו אמר בשם שירושלים למלכי יהודה פרו שומרון למלכי ישראל ע"כ וכינון שרצו להשוות שומרון לירושלים גרשו גם המצורעים משם שלא תבצר מקדושת מחנה

ישראל: עוד אמרתי להעיר על מה שפכת הגאון ר"א ווילנא זצ"ל במשנה הנ"ל על מה דאימא בתוספתא יצא המת מן העיר המנוקפת חומה אין מחזירין אותו והיגו דכתיב (ד"ה ד' כ"ו) גבי עונתו וניקברו אותו עם אבותיו בשדה הקבורה אשר למלכים כי אמרו מצורע הוא עכ"ל התוספתא ופי' הגאון ז"ל שקברוהו בשדה הקבורה אשר למלכים ולא קברוהו בקברות המלכים אשר בעיר כי אמרו מצורע הוא וישב חוץ למחנה ומת שם ולא שוב להחזירו לעיר שאין מביאין טומאה לעיר עכ"ל ותמהתי שמלבד כי לא יצדק ע"פ פירושו "פי אמרו" מצורע הוא דאמירה מה זו עושה אחר שלא פיון הפסוק רק על המעשה שמת חוץ למחנה וגם לא יצדק מה שנגאמר וניקברו אותו עם אבותיו אם נאמר ששדה הקבורה אין זה קברות המלכים אלא שגם יפלא איך יאמר שלא קברוהו בקברות המלכים אשר בעיר אחר שנגאמר (במלכים ב' ט"ו) וניקברו אותו עם אבותיו בעיר דוד' וגם קשה מה ראיה להתוספתא מעוזי' שלא יקברו מת מחוץ לעיר בעיר דלמא רק לעוזי' לא קברו מפני שמצורע היה ולכן לולא דברי הגאון זצ"ל הייתי מפרש היפך פירושו שאמר הפתוב שקברו אותו עם אבותיו בשדה הקבורה אשר למלכים בתוך העיר והכניסוהו לשם מת אף שקבר נתקן המעלה שלא להכניס לשם מת כי אמרו מצורע הוא אחר שלא מדעתו יצא מירושלים ומת חוץ לעיר רק בשמרו מצות ה' להיות מחוץ למחנה מושבו לא יבצר ממנו להקבר בקברות אבותיו בעיר דוד וראיה לזה מהמלה יאשיהו דכתיב (מלכים ב' כ"ג) וירפיהוהו עבדיו מת ממגדו ויביאוהו לירושלים ויקברוהו בקבורתו וכד"ה נאמר בקבורת אבותיו הרי שגם אותו הביאוהו מת לירושלים אחר שמשח ה' בחשבו ללחום מלחמתו יצא ונלכד וגם אם נאמר שיאשיהו מת בירושלים כמו שנגארה בד"ה כמו כן נוכיח מאמציהו שנגאמר בו (מלכים ב' י"ד) ויקשרו עליו קשר בירושלים וינס לכישה וגו' ומיתוהו שם וישאו אותו על הסוסים ויקבר בירושלים עם אבותיו בעיר דוד הרי שהובא מת לירושלים באשר שלא ברצונו מת חוץ לירושלים או בשביל שיצא בדרך מצוה להציל את נפשו וכן יש הוכחה ממה שנגאמר (במלכים ב' ט) באחזיהו שמת במגדו וירפיהו אותו עבדיו לירושלים ויקברו אותו בקבורתו עם אבותיו בעיר דוד הרי שהובא לירושלים אחר שמת שלא ברצונו חוץ לעיר או שגם לו נחשב שיצא לדבר מצוה באשר שיירד לבקר את יורם כי חולה היה ועכ"פ הגוף רואה בשלשת המלכים האלה שמתו חוץ לירושלים ונקברו בהעיר וע"כ או בשביל שמתו נגד רצונם חוץ לירושלים או שהורשה בשיצאו לדבר מצוה וכמש"כ.

ונהו פירוש התוספ' שמביא ראיה שמת חוץ לעיר אין קוברין בעיר מדהוצרך הפתוב ליתן טעם לעוזי' שנקבר בעיר כי אמרו מצורע היה: ודע שהפירוש המנוחס לרש"י (ואינו מרש"י) כתב בד"ה בשדה הקבורה ולא במערה עם המלכים ע"כ וילדעתו יהי' מה שאמר כי אמרו מצורע הוא טעם למה קברוהו לבדו ולא בקבר המלכים ולענ"ד אין פי' הזה מספיק עם ההלכה שאם הי' נדון כמצורע גם אחר שמת איך הכניסוהו לעיר ועברו ל"ת דולא יטמאו את מחניהם.

ועוד דמשנה שלימה שנינו נדה (דף ס"ט) הזב וכו' והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר הרי שפרכה טומאת צרעת משמת דעד שימוק אינו רק מטעם גזירה שמא יתעלפה וזה לא שייך משנקבר ואיך נאמר שפני צרעתו הרחיקוהו ולא קברוהו במערה עם המלכים ולכן לענ"ד הפי' היותר מספיק עם הפסוקים ועם ההלכה הוא אשר פתבתי:

ד וְשִׁשָּׁל דְּהָא רַבִּי אֵית לִי אִיסוּר חַע"א וְה"מ אִיסוּר חַמּוּר עַל אִיסוּר קַל אֲבָל קַל עַל (חַמּוּר) לֹא הֵכִי דִינִיק מְשׁוּם דְּלֹא שְׁמַעִי לִי דְּפָלִיג פִּי הֵיכִי דְּשְׁמַעִי לִי לִר"ש מְפָלֵל דְּכַרְבָּנָן ס"ל וְרַבָּנָן הֵכִי וְדַאי אֵית לֵהּ חַמּוּר חָל עַל אִיסוּר קַל פְּגוּן נְבִלָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים אֲבָל קַל עַל חַמּוּר לִית לֵהּ וְהֵכִי מְפָרֵשׁ בְּעֶשְׂרֵה יוֹחֲסִין וְהוּא הִדִּין דְּהָא דִּינִיק דְּכַרְבִּי סְבִירָא לִי וּבְקִדּוּשֵׁין שְׁמַעִי לִי אִיסוּר קַל חָל עַל אִיסוּר חַמּוּר וּדְכֻנּוּתָא נְמִי מְקַשְׁיָנָן בְּפ' גִּיד הַנְּשִׂיָה וְלִר' יוֹסִי הַגְּלִילִי יָבֵא אִיסוּר חַמּוּר וְיַחּוּל עַל אִיסוּר קַל וּמֵאִי גִיְהוּ טַנְמָאָת בְּשֵׁר אָמַר רַב אֲשִׁי מֵאֵן גִּימָא לָן כּו' אֶלְמָא לֹא אֲשַׁכְחֵן תַּנָּא דְּאֵית לִי אִיסוּר חַמּוּר לֹא חָל אִיסוּר קַל אֶלָּא רַבִּי.

שְׁמַעוֹן לְחוּדִי וְיָדוּעַ יְהִי לְחַשׁוּקֵי שְׂבַח לְמַעוּז חַיִּי שְׁשִׁרְיָתִי לְשָׁלוֹם וְהַמְקוּם יִרְבֶּה וְשָׁלוֹם וְשָׁלוֹם תּוֹרְתוֹ עָדִי עַד' בְּיָאוּר תְּשׁוּבָה הַזֹּאת עַל פִּי הַסּוּגְיָא דְּכַרְיָתוֹת (דָּף כ"ג) דְּשָׁם מְקַשָּׁה בְּגִמְרָא לִר"ש דְּמַחְזִיב אֲחֻלָּב נּוֹתֵר מְשׁוּם חָלָב וּמְשׁוּם נּוֹתֵר הָרִי ר"ש ס"ל דְּאוּכַל נְבִלָה בִּיּוֹה"כ פְּטוּר דְּאִין אִיסוּר חַע"א וּמְשַׁנֵּי בְּקַדְשִׁים גְּלִי רַחֲמֵנָא דַּחַע"א וְקָאֵמַר תַּדַּע שְׁפָן הוּא דְּהָא רַבִּי ס"ל אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר חַע"א וְה"מ אִיסוּר חַמּוּר עַל אִיסוּר קַל אֲבָל אִיסוּר קַל עַל אִיסוּר חַמּוּר לֹא וּבְקַדְשִׁים שְׁמַעִינָן לִי דְּאָמַר אִיסוּר קַל עַל אִיסוּר חַמּוּר נְמִי חֲזִינִי ע"ש.

וְכַתֵּב רַש"י שֵׁם "וְהָא דְּאִיסוּר חַמּוּר עַל הַקַּל לֹא אֵיתִּפְרֵשׁ לִי הֵיכָא" עכ"ל וְהִיא הִיא הַקְּוִשָּׁא שְׁהַקְּשָׁה רַש"י מְרַבּוֹ לְהַרְאוֹת לוֹ הַמְקוּם אָנָּה מְצַאנּוּ דַס"ל לְרַבִּי דְּאִיסוּר חַמּוּר חָל עַל אִיסוּר קַל וְהַשִּׁיב לוֹ דְּהֵכִי דְּיִינִיק מְדָלָא שְׁמַעִינָן לְרַבִּי דְּפָלִיג פִּי הֵיכִי דְּמַצִּינוּ לִר"ש מְפָלֵל דְּכַרְבָּנָן ס"ל וְהֵם וְדַאי ס"ל דְּאִיסוּר חַמּוּר חָל עַל א"ק שְׁהָרִי ס"ל דְּאוּכַל נְבִלָה בִּיּוֹה"כ חֲזִיב מְשׁוּם יוֹה"כ ג"כ מְשׁוּם דִּיּוֹה"כ שְׁהוּא חַמּוּר דְּבִכְרַת חָל עַל אִיסוּר לֹא דְּנְבִלָה וּמַכ"מ פְּשִׁיטָא לְהַגְמָרָא דְּפָרְקַי י' יוֹחֲסִין (דָּף ע"ז) דְּגַם רַבָּנָן ס"ל דְּאִיסוּר קַל לֹא חָל עַל אִיסוּר חַמּוּר וַא"כ ה"ה ג"כ לְרַבִּי דְּהָא דִּינִיק דְּכַרְבָּנָן סְבִירָא לִי (וְאַחַר תִּיבּוֹת וְהוּא הִדִּין חֶסֶר לְרַבִּי וּמַש"כ וּבְקִדּוּשֵׁין צ"ל וּבְקַדְשִׁים) וְאֵעִפ"כ שְׁמַעִינָן לְרַבִּי דְּבְקַדְשִׁים אִיסוּר קַל חָל עַל א"ח וּמְבִיא רַאִי לְפִירוּשׁוֹ דְּמַמָּה דְּלֹא מְצִינוּ דַס"ל בְּפִי כַר"ש דִּינִיקִין דְּלֹא ס"ל כְּוֹנְתִי מַמָּה דְּפָרִיף בְּפ' גִּיד הַנְּשִׂיָה (דָּף ק"א) וְלִרְיָה"ג נְהִי דְּאִיסוּר כּוֹלֵל לִית לִי בְּאִיסוּר קַל יָבֵא אִיסוּר חַמּוּר וְיַחּוּל עַל אִיסוּר קַל וּמֵאִי קוּשְׁיָא דְּלֵמָא כְּמוֹ דְּאֵית לִי לִרְיָה"ג דְּאִיסוּר קַל לֹא חֲזִינִי ס"ל דְּאִיסוּר חַמּוּר עַל אִיסוּר קַל נְמִי לֹא חֲזִינִי אַע"כ דְּדִינִיק דְּלֹא אֲשַׁכְחֵן תַּנָּא דַס"ל כּוֹן אֶלָּא ר"ש לְחוּדִי וַא"כ הֵכִי נְמִי דִּינִיק הַש"ס ג"כ לְרַבִּי: וְהַגָּה עַל רֵאִיתָ הָרַב ז"ל מְסוּגְיָא דְּגִיָּה"נ לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַשִּׁיב דְּוַדַּאי קְמַקְשָׁה שְׁפִיר דְּהָא מוֹקְמִי חֲכָמִים שֵׁם דְּאָמְרִי בְּגִיָּה"נ שֶׁל נְבִלָה אֵינּוּ חֲזִיב אֶלָּא א' וּבְשֶׁל עוֹלָה וְשֶׁל שֶׁה"נ חֲזִיב שְׁתִּים כְּרִיָּה"ג דְּלִית לִי כּוֹלֵל בְּקַל עַל חַמּוּר אֲבָל בְּחַמּוּר עַל קַל אֵית לִי א"כ גַּם לְעַנְיָן טַנְמָאָת הַגּוּף יַחּוּל חַמּוּר עַל קַל וְצָרִיף לְזַמֵּר דְּעִיקָר רֵאִיתוּ בְּאֵמַת אֵינָה מְפַח הַקְּוִשָּׁא שֶׁל הַגְּמָרָא אֶלָּא מַמָּה דְּפְשִׁיטָא לְהַגְמָרָא דַר' יוֹסִי הַגְּלִילִי אֵית לִי דְּאִיסוּר חַמּוּר חָל עַל אִיסוּר קַל וְזֵה ע"כ מְדָלָא אֲשַׁכְחֵן בְּפִי דַס"ל כַר"ש וְכֵן כְּתֵב רַש"י בְּעֶצְמוֹ שֵׁם וּמִיָּהּ בְּאִיסוּר חַמּוּר לֹא שְׁמַעִינִי דְּפָלִיג עכ"ל וְכ"כ גַּם הַתּוֹסֵף שֵׁם וְז"ל אֲבָל הָא דְּאֵית לִי בְּאִיסוּר חַמּוּר לֹא אֲשַׁכְחֵן אֶלָּא מְסַבְרָא אֲמַרִּינָן דְּאֵית לִי מְשׁוּם דְּלֹא שְׁמַעִינָן לִי דְּפָלִיג פִּי הֵיכִי דְּשְׁמַעִינָן לִי לִר"ש גְּבִי הָאוּכַל נְבִלָה בִּיָּה"כ עכ"ל וְכֵן פִּירֵשׁ הָרַב ז"ל ג"כ מַה דְּאָמְרִינָן בְּכַרְיָתוֹת אֶלְיָבִי דְּרַבִּי דְּאֵית לִי חַמּוּר עַל קַל וְהַנֶּפֶס רוֹאֶה בְּזֵה כְּאֲשֶׁר הַזְּכַרְתִּי שְׁבָאָה הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת

על קוֹשֵׁי אֲשֶׁר הִקְשָׁה רש"י בפירושו וְזוּ מוֹרָה עַל אֲמַתָּה וְשָׁגַם אַחַר שֶׁכָּבַד כָּתַב רש"י פירושו עוד הֵבִיא סְפָקוֹתָיו וְשִׂאֲלוֹתָיו לִפְנֵי רַבּוֹתָיו: ה' וְשִׂאֲלָל נִבְלַת שְׂרָץ מִיָּהָא לֹא מְטַמָּא כְּלוּמַר דְּלֹא מְטַמָּא שְׂלֵא בְּנִגְיָעָה לְאַפּוּקֵי נִבְלַת בְּהֵמָה דְּמְטַמָּאָה בְּמִשְׁא אַע"ג דְּלֹא נִגְע לְאַפּוּקֵי נִבְלַת עוֹף דְּמְטַמָּא בְּגָדִים אֲבִית הַבְּלִיעָה אַע"ג דְּלֹא נִגְע כְּגוֹן שֶׁתַּחַב לֹו חֲבִירוֹ לְתוֹף פִּיּוֹ דְּלֹא מְטַמָּא בְּבִית הַבְּלִיעָה הוֹאִיל וְתַנְיָא בְּסִפְרָא דְּבִי רַב וְהָאֹכֵל מִנִּבְלַתָּה יִכְבֵּס בְּגָדָיו יָכוֹל תְּהֵא נִבְלַת בְּהֵמָה מְטַמָּאָה בְּגָדִים בְּבִית הַבְּלִיעָה ת"ל נִבְלָה וְטָרִיפָה לֹא יֵאָכֵל לְטַמָּאָה בַּהּ מִי שְׂאִין לָהּ טֹמְאָה אֲלֵא מְאָכִילָתָה יִצְאָתָה נִבְלַת בְּהֵמָה שֶׁמְטַמָּאָה שְׂלֵא בְּאֲכִילָתָה יֵאָכֵל בַּהּ וְהוּא הִדִּין לְשְׂרָץ שְׂאִינוֹ מְטַמָּא בְּגָדִים בְּבִית הַבְּלִיעָה שֶׁתַּחַב לֹו חֲבִירוֹ הוֹאִיל וְלֹא נִגְע וְהִינּוּ דְקַתְנֵי אוֹצִיא בְּשֵׁר שְׂרָצִים שְׂאִין בְּהֵם טֹמְאָה חֲמוּרָה" גַּם זֹאת אַחַת מֵהַתְּשׁוּבוֹת אֲשֶׁר יִיעָדְתִּי לְבֹאֵר מֵתוֹכָה שֶׁבְּאַמַּת הוֹשְׁבָה אֶל רש"י שֶׁהִשְׁאֵלָה אֲשֶׁר אֵלֵי פְּנוּנָה הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת הוֹבָאָה בְּרש"י דְּגָרְסִינוּ בְּכַרְיִתוֹת (דף כ"א ע"א) אוֹצִיא דָם שְׂרָצִים שְׂאִין בְּהֵם טֹמְאָה חֲמוּרָה וְשֵׁם (ע"ב) אָמַר מֶר יִצְאוּ שְׂרָצִים שְׂאִין בְּהֵם טֹמְאָה וְלֹא שְׂרָץ מְטַמָּא בְּמַגַּע בְּמִשְׁא לֹא מְטַמָּא וְכַתַּב רש"י נִרְאָה בְּעֵינַי דֵּל"ג לְהָא מִיִּלְתָּא דְקָא מְשַׁנֵּי לִי בְּמִשְׁא מִיָּהָא לֹא מְטַמָּאָה דְהָא עוֹף נָמִי לֹא מְטַמָּא בְּמִשְׁא וְאָמַר לְעֵיל דְּמְטַמָּא טֹמְאָה חֲמוּרָה עַכ"ל וְזֹאת הִיא הַקּוֹשֵׁי שֶׁהִקְשָׁה רש"י לְרַבּוֹ שֶׁמְלַכְּד שֶׁקְשָׁה לְמַחֲזֵק הַגִּירָסָא אֲלֵא דְגַם לֹא הוֹעִיל בְּזֶה דְאַפְתִּי יִקְשָׁה מֵה דְאַמְרִינוּ בְּפִרְיָתָא מֵה עוֹף וּבְהֵמָה מִיּוֹחֲדִין שֵׁישׁ בְּהֵם טֹמְאָה קֵלָה וְטֹמְאָה חֲמוּרָה וְכו' אוֹצִיא דָם שְׂרָצִים שְׂאִין בְּהֵם טֹמְאָה חֲמוּרָה מֵה חִילוּק בֵּין שְׂרָץ לְעוֹף דְּבְמִשְׁא שְׂנִיָּהֵם לֹא מְטַמָּאִים וְעַל זֶה הִשִּׁיב לֹו רַבּוֹ הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת וְכַוֵּנָתָה מְבֹאֲרָת אַחַר שֶׁנִּגְיָה חֲסָרוֹן אִיזָה דְּבָרִים דְּאַחַר נִבְלַת שְׂרָץ חֲסָר תִּיבַת בְּמִשְׁא' וְאַחַר לְתוֹף פִּיּוֹ חֲסָרוֹ תִּיבַת מֵה שְׂאִין כֵּן בְּשְׂרָץ" וְהִכִּי פִירוּשׁוֹ מֵה שֶׁשְׂאֵל אֵהָא נִבְלַת שְׂרָץ בְּמִשְׁא מִיָּהָא לֹא מְטַמָּא לֹאוּ דְּוָקָא בְּמִשְׁא קָאמַר דְּזֶה גַּם עוֹף לֹא מְטַמָּא אֲבָל רָצָה לֹוּמַר דְּשְׂרָץ אִינוֹ מְטַמָּא שְׂלֵא בְּנִגְיָעָה מִשְׁא"כ בְּבֵהמָה נְעוֹף דְּנִבְלַת בְּהֵמָה מְטַמָּאָה בְּמִשְׁא אַע"ג דְּלֹא נִגְע וְעוֹף מְטַמָּא בְּגָדִים בְּבִית הַבְּלִיעָה אַע"ג דְּלֹא נִגְע וְנִקְט בְּמִשְׁא מְשׁוּם בְּהֵמָה וְלִגְבֵי עוֹף אֲמַרִינוּ שְׂלֵא בְּנִגְיָעָה מִיָּהָא לֹא מְטַמָּא וְשִׁלֵּא יִקְשָׁה זֶה גּוֹפָא מִנְּ דְּשְׂרָץ לֹא מְטַמָּא בְּבִית הַבְּלִיעָה בְּלֹא נִגְיָעָה לְזֶה מִיָּהָא מֵה דְּאַמְרִי בְּתוֹרַת כְּהֵנִים דְּנִבְלַת בְּהֵמָה לֹא מְטַמָּא בְּגָדִים בְּבִית הַבְּלִיעָה כִּיּוֹן שֵׁישׁ לָהּ טֹמְאָה בְּלֹא אֲכִילָה וּמֵהֵךְ טַעְמָא גּוֹפָא גַּם שְׂרָץ לֹא מְטַמָּא בְּשֶׁתַּחַב לֹו חֲבִירוֹ וְלֹא נִגְע כִּיּוֹן שֵׁישׁ לֹו טֹמְאָה שְׂלֵא בְּאֲכִילָה ע"י נִגְיָעָה וּמִסִּיִּים וְהִינּוּ דְקַתְנֵי אוֹצִיא בְּשֵׁר שְׂרָצִים שְׂאִין בְּהֵם טֹמְאָה חֲמוּרָה וְהוּא מֵה דְקַתְנֵי בְּפִרְיָתָא שֵׁם רַק שֶׁכְּתוּב דָם תַּחַת בְּשֵׁר וְאַפְשֵׁר דְּהִי כְּתוּב אוֹצִיא בְּשֵׁר בְּנוֹסְחָאוֹת שְׁלֵהֵם כִּיּוֹן שְׂדָם שְׂרָצִים מְטַמָּא כְּבִשְׁרוֹ וְשִׁלֵּא תִקְשָׁה לְמָה קָרָא לְשְׂרָץ שְׂאִין מְטַמָּא טֹמְאָה חֲמוּרָה נִגְד עוֹף הָא כְּמוֹ שֶׁעוֹף מְטַמָּא בְּבִית הַבְּלִיעָה נִגְד זֶה שְׂרָץ מְטַמָּא בְּמַגַּע מֵה שְׂאִין הָעוֹף מְטַמָּא לְזֶה נִקְט דְּמְטַמָּא בְּגָדִים בְּבִיה"ב דְּנִקְרָא טֹמְאָה חֲמוּרָה מֵה שֶׁמְטַמָּא בְּגָדִים שְׂלֵא בְּנִגְיָעָה בְּנִבְלָה ע"י מִשְׁא וּבְעוֹף בְּבִית הַבְּלִיעָה מִשְׁא"כ בְּשְׂרָץ שְׂאִין לֹו רַק טֹמְאָת מַגַּע שְׂאִינָה מְטַמָּאָה בְּגָדִים כְּדְאַמְרִינוּ כְּלִים (פ"א): וְשִׂאֲלָל הַזִּיד בְּמַעֲיָלָה בְּאֲזַהְרָה דְכְּתִיב בְּמִלּוּאִים וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כּוֹפֵר בְּהֵם וְזֶר לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא כָּל שֶׁהוּא קֹדֶשׁ טַעוֹן שְׂרִיפָה הִכִּי נָמִי וְזֶר לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הֵם כָּל שֶׁהוּא קֹדֶשׁ הָרִי הוּא בְּלֹא יֵאָכֵל אֲלֵמָּא הַזִּיד בְּמַעֲיָלָה בְּאֲזַהְרָה' גַּם הִשְׁאֵלָה אֲשֶׁר הוֹשְׁבָה עֲלֵי הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת הוֹבָאָה בְּרש"י בְּמַכּוֹת (דף י"ג) דְּעַל מֵה דְתַנּוּן הַקֹּדֶשׁ שְׂלֵא נִפְדָּה כְּתַב אֲזַהְרָתוֹ אִינוֹ מְפֻרָשׁת

כ"כ' וְנִרְאָה בְּעֵינַי וְכו' ע"ש הָרִי שְׁנֹסְתַפֵּק לְרַש"י אֲזַהְרַת מְעִילָה מֵהִיכֵי אֲתִיָּא וְעַל זֶה הַשִּׁיב לֹא רַבּוּ דְאֲתִיָּא מִמָּה דְכִתִּיב בְּמִילּוּאִים וְזֶר לֹא יֵאכַל פִּי קֹדֶשׁ הֵם (וְנִרְאָה שְׁבִין תִּיבַת קֹדֶשׁ לְתִיבַת הוּא חֲסָרוּ הַתִּיבּוֹת הֵם וְכִמוֹ דְדִרְשִׁינּוּ מִמָּה דְכִתִּיב פִּי קֹדֶשׁ) וְכַוִּנְתּוֹ כְּמוֹ דְדִרְשִׁינּוּ מִמָּה דְכִתִּיב וְשִׁרְפֵת אֶת הַנוֹתֵר בְּאֵשׁ לֹא יֵאכַל פִּי קֹדֶשׁ הוּא כָּל שְׁבִיבֵי קֹדֶשׁ פְּסוּל הוּא דְלֹא יֵאכַל וְטָעוֹן שְׁרִיפָה כְּנוֹתֵר וְהִינּוּ מִדְּכִתִּיב פִּי קֹדֶשׁ הוּא יִתִּירָא כְּמוֹ שְׁפַתְב רַש"י בְּפִסְחִים (דָּף כ"ד) ה"ג דְרִשִׁינּוּ מוֹזֵר לֹא יֵאכַל פִּי קֹדֶשׁ הֵם מִדְּכִתִּיב פִּי קֹדֶשׁ הֵם יִתִּירָא דְכָל שֶׁהוּא קֹדֶשׁ הָרִי הוּא בְּלֹא יֵאכַל לְזֶר וּמִזֶּה נִפְקָא אֲזַהְרָה לְהַזִּיד בְּמְעִילָה כְּנִלְעַנ"ד בְּבִיאוֹר תְּשׁוּבָה זֹאת אֲלֵא שְׁמָה שְׁפַתְב כָּל שֶׁהוּא קֹדֶשׁ טָעוֹן שְׁרִיפָה לֹא דוֹקָא הוּא ע"פ מֵה דְמִסְקִינּוּ בְּפִסְחִים (דָּף פ"ג) דְפִסּוּלוֹ בְּקֹדֶשׁ בְּשְׁרִיפָה לֹא מִקְרָא נִפְקָא אֲלֵא גְמָרָא גְמִירִי לֵה וְהִנֵּה רַש"י אָף שֶׁהִבִּיא דְרִשָּׁה זֶה דְכִי קֹדֶשׁ הֵם מְיוֹתֵר וְדִרְשִׁינּוּ שְׁאָר קֹדֶשִׁים מִיִּנְיָ בְּמִכּוֹת (דָּף י"ח) בְּד"ה ה"ג עִם כָּל זֶה אוֹלֵי לֹא נִרְאָה לֹא פִי רַבּוּ שֶׁהָרִי אֲמָרִינוּ (שָׁם) ה"מ הִיכֵי דְלִכְהֲנִים חֲזִי וְכו' הָרִי דְלֹא שְׁיִיף לְמִילָף מִזֶּה אֲזַהְרָה לְכָל הַהִקְדָּשׁוֹת דְגַם לְפִהֲנִים לֹא חֲזִי וְעוֹד דְלֹא יֵאכַל פִּי קֹדֶשׁ הֵם לֹא שְׁבִיבֵי לְלוֹת הוּא וְאִין לֹקִינְ עָלֵיו כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסֵף שָׁם וְלִכּוֹן כְּתִב דְיִלְפִינּוּ בַּגִּז"ש חֲטָא חֲטָא מִתְרוּמָה.

שׁוּב רְאִיתִי בְּרִיטְב"א עַל מִתְנִיתִין דְּמִכּוֹת (פ"ג) שְׁפַכֵּר הַזְכִּיר דַּעַת רִיב"י בְּתְשׁוּבָה הַזֹּאת רַק שְׁלֹא הַזְכִּיר בְּפִירוּשׁ שָׁם אוֹמְרָה וְז"ל שָׁם וְהַקֹּדֶשׁ שְׁלֹא נִפְדָּה אִיכָּא דְמִפִּיק לִי מִדְּכִתִּיב בְּהֵאִי קָרָא וְנִדְרִיף וְהַקֹּדֶשׁ בְּכָלל נִדְרִים הוּא וְלֹא נִהִירָא דְבַגְמָרָא אוֹקִימָנָא סְתָמָא כַּר"ש וְר"ש דְרַשׁ וְנִדְרִיף זֶה עוֹלָה וְאִיכָּא דְמִפִּיק לֵה מִן וְזֶר לֹא יֵאכַל פִּי קֹדֶשׁ הֵם וְגַם זֶה אִינוּ שְׁלֹא אֲמָרוּהוּ בְּגְמָרָא אֲלֵא לְעַנְיָ עוֹלָה וְקֹדֶשִׁי מִזְבֵּחַ וְלִית לֹן לְמִיְדִרְשׁ מִדְּעַתְנִי מֵה דְלֹא אֲמוֹר בְּגְמָרָא אוֹ בְּסִפְרָא וְסִפְרֵי וְשְׁאָר תּוֹסְפֵתָא וְהַנְּכוּן כַּדְפִירַש"י וְז"ל נִפְקָא לֹן מַגִּז"ש עַכ"ל וְהִנֵּה דִיעָה הִרְאִשׁוּנָה דְאֲתִיָּא מִנְדְרִיף הִיא דַּעַת הַרְמַב"ם (הַל' מְעִילָה פ"א) וְדַעָה הַשְּׁנִינִי דְאֲתִיָּא מוּכָל זֶר הִיא דַּעַת רִיב"י בְּתְשׁוּבָה וְזֶה מוֹרָה שְׁרִיפָה הַרִיטְב"א תְּשׁוּבָה זֶה וְלִפ"ז יֵשׁ לָנוּ ג' שִׁיטוֹת מִנֵּל אֲזַהְרָה לְמְעִילָה שִׁיטַת רִיב"י וְשִׁיטַת רַש"י וְשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג כְּתִב פְּהַרְמַב"ם וְהַרְאָב"ד כְּרַש"י אֲבָל ק' לְעַנ"ד לְמָה טְרַחוּ הִרְאִשׁוּנִים לְמִצּוֹא אֲזַהְרָה לְמְעִילָה וְלֹא הַזְכִּירוּ דְמִצִּינוּ אֲזַהְרָה מְפֹרֶשֶׁת לְפִי מֵה דְאֲמָרִינוּ בְּנִדָּה (דָּף מ"ו) הַקֹּדֶשׁ וְאֲכַל לֹקֵה מִשׁוּם לֹא יִחַל דְכָרוּ וְזֶה שְׁיִיף בְּכָל הַקֹּדֶשׁ דְכָל הַקֹּדֶשׁ בָּא עַל יְדֵי קִדּוּשַׁת פֶּה כְּמוֹ שְׁפַתְב הַרְמַב"ם לְעַנְיָ אֲזַהְרָה מִנְדְרִיף וְאִין לֹמַר דְלֹא יִחַל לֹא שְׁיִיף רַק לְמִקְדִישׁ עֲצָמוֹ דְזֶה אִינוּ דְהָא בְּפִי אֲמָרִינוּ שָׁם הַקֹּדֶשׁ הוּא וְאֲכָלוּ אַחֲרִים ר"י וְר"ל דְאֲמָרִי תִרְוּנִיָּהוּ לֹקִינְ ע"ש וְאֲפִי לְמ"ד אִין לֹקִינְ אִין הַטַּעַם רַק מִשׁוּם דַּס"ל הַקֹּדֶשׁ מוֹפְלָא סְמוּךְ לְאִישׁ דְרַבְּנָן אֲבָל בְּהַקֹּדֶשׁ גְּדוּל וְאֲכָלוּ אַחֲרִים לִכ"ע לֹקִינְ מִבֵּל יִחַל וְכֵן מוּכַח ג"כ מִמָּה דְאֲמָרִינוּ נִדְרִים (דָּף נ"ז) לְאַחַר הַפִּסּוּס בְּבֵל יִחַל דְשְׁיִיף לֹא דְבֵל יִחַל אִם נִהְיָה מִמָּה.

שֶׁהִדִּירוּ אַחַר ע"ש וְא"כ יֵשׁ לָנוּ אֲזַהְרָה מְפֹרֶשֶׁת שְׁשִׁיכַת בְּכָל הַקֹּדֶשׁ וְעֵינֵי שָׁם (דָּף ט"ו) בְּמָה שְׁפַתְב הַר"ן: וְשִׁשְׂאֵל הַבָּא עַל בְּתוֹ וְכֵן הַבָּא עַל בְּתוֹ חֲזִיב עֲלֵי מִשׁוּם כְּלָתוֹ כְּגוֹן שְׁנִשְׂאָה בְּנוֹ דְשְׁרִיָּא לִי מַגּוֹ דְאֲתוּסָף בַּה אִיסוּרָא בְּהִנֵּי נִישׁוּאִין לְגַבֵּי שְׁאָר אַחֲרֵי אָבִיו מִשׁוּם אֲשֶׁת אַח אֲתוּסָף נְמִי אִיסוּרָא אַחֲרִיתָא לְגַבֵּי דִידִי מִשׁוּם כְּלָתוֹ מֵאִי אִיסוּרָא מוֹסִיף וְדַכּוֹנְתָא הַבָּא עַל בְּתוֹ דְאֲמָרִינוּ נִשְׂאָת לְאַחֵי אָבִיו מַגּוֹ דְאֲתוּסָף אִיסוּרָא בְּהִנֵּי נִישׁוּאִין לְגַבֵּי שְׁאָר אַחֲרֵי אָבִיו מִשׁוּם אֲשֶׁת אַח אִיסוּרָא אַחֲרֵינָא לְגַבֵּי דִידִי מִשׁוּם

אֶשֶׁת אַחִי אָבִיו דְּהוּי אִיסוּר מוֹסִיף הָכִי נָמִי לֹא שְׁנֵא' בְּבִיאוּר תְּשׁוּבָה הַזֹּאת נִלְעַנ"ד וְשִׁשָּׁאֵל רַש"י מְרַבּוֹ אִמָּה דְאִמְרִינן פְּרִיתוֹת (דף י"ד) הֵבֵא עַל בֵּתוֹ וְכו' הֵבֵא עַל בֵּת בֵּתוֹ חֲזִיב עֲלֵי מְשׁוּם כְּלָתוֹ גַּם כֵּן כְּשֶׁנִּשְׁאָה בְּנֹו זֶה מִטַּעַם מוֹסִיף כִּינּוּן דְּכִשְׁנִשְׁאָה בְּנֹו נֶאֱסָרָה לְשֹׁאֵר בְּנֵי אָבִיו מְשׁוּם אֶשֶׁת אַח אֲתוּסָר עִי"ז גַּם אִיסוּרָא לְגַבֵּי הָאָב מְשׁוּם כְּלָתוֹ וְהוֹקֵשָׁה לוֹ מֵאִי אִיסוּר מוֹסִיף אִיכָּא בְּכָלְתוֹ הָרִי שֵׁם אִיסוּר כְּלָתוֹ אֵינוֹ מוֹסִיף וְהָרִי זֶה מוֹסִיף בְּב' שְׁמוֹת וְעַל זֶה הִשְׁיב לוֹ רַבּוֹ דְּנֻדָּי אִמְרִינן מוֹסִיף גַּם בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת שְׁהָרִי גַּם בְּרִישָׁא דְמִתְנִיתִין בְּבֵא עַל בֵּתוֹ אִמְרִינן נִשְׂאֵת לְאַחִי אָבִיו מְגוֹ דְאֲתוּסָר אִיסוּרָא בְּהָרִי נִשְׁוֹאִין לְגַבֵּי שֹׁאֵר אַחִי אָבִיו מְשׁוּם אֶשֶׁת אַח אֲתוּסָר נָמִי אִיסוּרָא אַחֲרֵינָא לְגַבֵּי דִידִי מְשׁוּם אֶשֶׁת אַחִי אָבִיו הָרִי דְאִמְרִינן מוֹסִיף גַּם בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת הָכִי נָמִי לְעַנְיָן כְּלָתוֹ (וְצָרִיךְ לְהַגִּיחַ בְּהַתְּשׁוּבָה תַּחַת "וְכֹן" צ"ל "וְכוּ" וְתַחַת שֹׁאֵר "אַחִי" אָבִיו צ"ל שֹׁאֵר "בְּנֵי" אָבִיו וְתַחַת "וְדַכְּוֹתָה" צ"ל "דַּכְּוֹתָה") וְכֹן כְּתוּב גַּם הַתּוֹסְפוֹת בִּיבְמוֹת (ד' ל"ב) וְז"ל וְמִיָּהוּ אִיסוּר מוֹסִיף אוֹמֵר ר"י דְחֻשִׁיב אֶפְיָלוּ כְּשִׁאִין הַשְׁמוֹת שְׁוִין כְּדַמוּכַח בַּפ' אִמְרוּ לוֹ גַּבֵּי הֵבֵא עַל בֵּת בֵּתוֹ חֲזִיב מְשׁוּם כְּלָתוֹ עַכ"ל וְכ"כ גַּם הַתּוֹסְפוֹת יִשְׁנִים בְּכַרִּיתוֹת בַּד"ה מְגוֹ לְעַנְיָן הָא דְנִשְׂאֵת לְאַחִי אָבִיו ע"ש: ח וְשִׁשָּׁאֵל חֲצִיצָה דְפּוֹסְלָת בְּקַדְשִׁים מְצִינּוּ מְקוֹמוֹת הַרְבֵּה דְחֲצִיצָה פּוֹסְלָת בְּקַדְשִׁים נָתַן מְזֵרֶק לְתוֹד מְזֵרֶק מְהוּ מִינ בְּמִינּוּ חוּצָץ אוֹ אֵינוֹ חוּצָץ אֶלְמָא הֵיכָא דְאִיכָּא חֲצִיצָה פּוֹסֵל וְתַנְיָא בְּאַצְבָּעוֹ מְלַמֵּד שְׁלֵא תְהֵא קַבְּלָה אֶלָּא בְּיָמִין וְהִיכִי דְהוּי חֲצִיצָה לֹא הוּי קַבְּלָה מְעֵלְיָא וְתַנְיָא נָמִי עֲמַד עַל גַּבֵּי כְּלִי עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה עַל גַּבֵּי רֶגֶל חֲבֵרוֹ פְּסוּל וְתַנְיָא דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל הוֹאִיל וְרַצְפָּה מְקַדְּשֵׁת וְכִלֵּי שְׁרַת מְקַדְּשִׁין מַה כְּלֵי שְׁרַת לֹא יְהֵא דְבָר חוּצָץ בֵּינוּ לְבֵין כְּלֵי שְׁרַת דְּלֹא הוּי קְדוּשָׁה מְעֵלְיָא אִף רַצְפָּה לֹא יְהֵא דְבָר חוּצָץ בֵּינוּ לְבֵין הַרְצָפָה דְּלֹא הוּי עֲמִידָה מְעֵלְיָא וּמִתְרַצֵּי לְהֵהוּא וְלֹא הוּי חֲצִיצָה וְתַנְיָא נָמִי גַבֵּי כְּפִסּוּי הַדָּם דְּאֵינוֹ נוֹהֵג בְּמִקְדָּשִׁין לִיתֵב עֶפֶר וְלֹא לִיבְטָלֵי קֵא הוּי חֲצִיצָה וְלֹא הוּי זְרִיקָה הָכִי נָמִי קַמְצָ וְעֵלָה בְּיָדוֹ צְרוּר לֹא הוּי קְמִיצָה דְּלֹא הוּי כְּקוֹמְצוֹ קְמִיצָה מְעֵלְיָא וְכֹן בְּמִקְוֹמוֹת (הַרְבֵּה) שְׁחֲצִיצָה פּוֹסְלָת בְּקַדְשִׁים תְּשׁוּבָה הַזֹּאת פְּשִׁיטָה שְׁעַל הַשְּׁאֵלָה אִם חֲצִיצָה פּוֹסְלָת בְּקַדְשִׁים הֵבִיא לוֹ מִמָּה דְאִמְרִינן בְּיוֹמָא (דף נ"ח) נָתַן מְזֵרֶק לְתוֹד מְזֵרֶק וּמִמָּה דְתַנְיָא בְּזַבְחִים (ד' כ"ד) בְּאַצְבָּע וְלִקְחָה מְלַמֵּד שְׁלֵא תְהֵא קַבְּלָה אֶלָּא בְּיָמִין וּמִזָּה יִלְפִינּוּ ג"כ שְׁלֵא יְהֵא דְבָר חוּצָץ בֵּין כְּלֵי שְׁרַת דְּבַעֲיָנָן לְקִיחָה בְּעַצְמוֹ שְׁל כְּהֵן כְּמוֹ שְׁפִי רַש"י (שָׁם) וְעוֹד הוֹכִיחַ כֵּן מִמָּה דְתַנְיָא דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל (שָׁם) לֹא יְהֵא דְבָר חוּצָץ בֵּינוּ לְבֵין הַרְצָפָה וְעוֹד הוֹכִיחַ מִמָּה דְמִתְרַץ בְּגִמְרָא שָׁם (ד' ל"ח) לַח הוּא וְלֹא הוּי חֲצִיצָה (וּמָה שְׁכָתוּב בְּתְשׁוּבָה וּמִתְרַצֵּי לְהֵהוּא" נ"ל שֵׁט"ס הוּא וְצ"ל לַח הוּא") וְעוֹד הוֹכִיחַ מִמָּה דְמִתְרַץ גַּבֵּי כְּפִסּוּי הַדָּם בְּחוּלִין (דף פ"ג) קֵא הוּי חֲצִיצָה.

וְגַם מִמָּה דְפָרִיךְ בְּמִנְחוֹת (דף י"א) בְּקַמְצָ וְעֵלָה בְּיָדוֹ צְרוּר וְתִפּוּק לִי מְשׁוּם חֲצִיצָה וּמִכָּל הַמְּקוֹמוֹת הֵלְלוּ וְכֹן עוֹד מְשֹׁאֵר מְקוֹמוֹת בְּש"ס הוֹכִיחַ לוֹ דְחֲצִיצָה פּוֹסְלָת בְּקַדְשִׁים. וְהִנֵּה לְעַנ"ד לֹא נִסְתַּפֵּק לְרַש"י אִי חֲצִיצָה פּוֹסְלָת דְזָה וְדָאִי מְבֹאֵר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת אֶלָּא שִׁשָּׁאֵלְתוֹ הִיתָה מִנ"ל שְׁחֲצִיצָה פּוֹסְלָת שְׁעִיקָר דִּין חֲצִיצָה לֹא מְצִינּוּ רַק לְעַנְיָן בְּגַדֵי כְּהוֹנֵה דְיִלְפִינּוּ בְּזַבְחִים (דף י"ט) מְעַל בְּשָׂרוֹ שְׁלֵא יְהֵא דְבָר חוּצָץ בֵּין בְּגָד לְבָשָׂר וְשְׁלֵא יְהֵא דְבָר חוּצָץ בֵּינוּ לְבֵין הַרְצָפָה יִלְפִינּוּ שָׁם (דף כ"ד) מְכֵלֵי שְׁרַת וּלְפִי מַה שְׁכָתוּב הַתוֹ' כְּלֵי שְׁרַת הִינּוּ בְּגַדֵי כְּהוֹנֵה וּלְפ"ז גַּם שֹׁאֵר חֲצִיצָה יִלְפִינּוּ מִזָּה אֲבָל רַש"י כָּתַב שָׁם דְּכֵלֵי שְׁרַת הִינּוּ כְּלֵי שְׁרַת מְמַשׁ וְיִלְפִינּוּ מוּלְקַח הַכְּהֵן שְׁיֵהָא לְקִיחָה בְּעַצְמוֹ שְׁל כְּהֵן וְשְׁלֵא יְהֵא

תציצה בין ידו לכלי שרת ע"ש והנה דרשה זו לא מבוארת בגמרא אבל בתשובה הנ"ל הורה לו רבו פן במה שקתב ותניא באצבעו וכו' ועל פי זה פירש רש"י פן: ט ונשאל שחט שני תטאות של צבור משום דעולות אשכחן בצבור טפי מחדא פדכתיב יהיו עולות וכן שלמים פדכתיב ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים אבל תטאת לעולם לא אשכחן בצבור טפי מחדא דכתיב ושעיר עזים אחד לתטאת וכי שחט שני תטאות בשבת לא הוי טועה בדבר מצוה חייב על השניה" תשובה הזאת באה ליישב מה דאמרינן מנחות (דף ס"ד) שחט שתי תטאות של צבור וכו' מאי טעמא נקיט תטאות דוקא ולא עולות ושלמים ועל זה השיב דעולות פינו דאשכחן במוספין טפי מחדא וכן שלמי צבור משפחת שנים אם שחט יותר מחובת היום הוי טועה בדבר מצוה אבל שחט ב' תטאות פינו דלעולם לא משפחת טפי מחדא לא הוי טועה רק שוגג ולפיכך חייב תטאת וכזה כתבו גם התוס' (שם) ועיין בלחם משנה הל' שגגות (פ' ב' ה' ט"ו) אלא שיש שינוי קצת בין לשון התוספת לתשובה זו דהתוס' כתבו אבל תטאת ליפא אלא אחת ברוב פעמים ובתשובה זאת כתוב דתטאת לעולם לא משפחת בצבור טפי מחדא והנה לכאורה הדין עם התוספת דנדאי משפחת שתי תטאת צבור ביום א' שהרי ביום"כ הוי מקריבין שני שעירים שעיר הפנימי ושעיר החיצון ושניהם תטאת וכן בראש השנה הוי מקריבין ב' תטאות שעיר של ר"ח ושעיר של ר"ה אבל מכ"מ משני אילו עדיין אין קושיא על ריב"ר"י בעל התשובה דמיוה"כ לא פינו דרצה לפרש דעולות ושלמים שייך טעות שסבור שעדיין לא שחטו המנין הצריך אבל בתטאת לא שייך מנין פינו שאין מקריבין רק תטאת אחת א"כ מזה הטעם לא שייך טעות גבי שעיר הפנימי ושעיר החיצון שלא הוי דומין זה לזה דפנימי לשון של זהורית קשור כנגד בית שחיתתו שלא יתערב באחרים פדאמרינן ביומא (דף מ"א) ועל פן לא שייך טעות שישחט ב' תטאות החיצונות ויספור שאחת מהן השעיר הפנימי ועוד דבלא"ה לא שייך טעות בזה שהרי שני השעירים לא היו נשחטים בעת א' דרוב עבודת היום היתה ביניהם וכן מראש השנה לא קשה שהרי כבר הביאו התוספת ר"ה (דף ח') שיטת הרבניו משולם דשעיר של ר"ח לא הי' קרב בראש השנה ואף שר"ת הקשה לו מתוספתא דחשיב י"ב שעירי ר"ח השיב דגם הוא מודה לו שהי' קרב ע"ש מכ"מ כבר כתבו הפני' הושע והטורי אכן שיש ליישב שיטת הרבניו משולם שלא הי' קרב רק דהתוספתא אתי' כר"ש דס"ל שלא הי' פפרת תטאת ר"ח וחתאת ר"ה שנה ולידיד' הוי מקריבין שעיר של ר"ח גם בר"ה אבל לדידן דקיימ"ל פולן פפרתן שנה י"ל דלא הי' קרב ולפ"ז י"ל דכך סבר רבניו יצחק ולכן כתב דלעולם לא הוי מקריבין ב' תטאות ביום א' אבל התוספת ס"ל פשיטת ר"ת ולכן כתבו ברוב פעמים דוקא אבל אפתי ק"ל שהרי לכ"ע הוי מקריבין ב' תטאות צבור ביום א' דהיינו בעצרת פדאמרינן זבחים (דף ו') שעירי עצרת למה הן באין על טומאת מקדש וקדשיו ע"ש וא"כ היאך כתב רבניו יצחק דלעולם לא אשכחן בצבור טפי מחדא וי"ל דס"ל פינו דשני השעירים לא היו נקרבים יחד דשעיר הרגל הי' קרב עם המוספין ושעיר של שתי לחם עם הקרבנות של שתי לחם וכדאמרינן (שם) שני למה קרב על טומאה שאירע בין זה לזה לכן לא שייך טעות לשחוט ב' תטאות וזה מש"כ הרבניו יצחק דלעולם לא משפחת בצבור טפי מחדא משא"כ בעולות ושלמים שהיו נשחטים שנים יחד ולפ"ז גם מר"ה לק"מ דגם שם לא היו נקרבים יחד פדאמרינן שם (דף פ"ט) מוספי ר"ח קודמין למוספי ר"ה אבל התוס'

י"ל דלא דייקו פון שלא שינוי טעות רק בנשחטים בעת א' ולכן פתבו דחטאת ליכא אלא א' ברוב פעמים: וישאל קדשים קלים אבל לא מע' שני אנו הכי גרסינו נכנסין שם ואוכלין קדשים קלים ומעשר שני לתשובה הזאת ג"כ יש רמז בפי' רש"י בשבועות (ד' ט"ז) דאמרין שם אבא שאול אומר שני ביצעין וכו' וכתב רש"י שם ה"ג לה בתוספתא דסנהדרין פתונה וכו' ויש לפרש דעמי הארץ וכו' ע"ש ומזה נראה דעל מה דגרסינו אבל לא מעשר שני הוקשה לרש"י מאי חילוק בין קדשים קלים למ"ש עד שהוצרכו לכתוב פירושו ונראה שזה היתה שאלתו לרבו והוא השיב לו שאין גרסתו עיקר דגרסינו ואוכלין שם ק"ק ומעשר שני: ודע שמה שכתב רש"י ה"ג בתוספתא דסנהדרין וכו' בתוספתא שלפנינו לא כתוב פן דה"ג שם התחונה שהיתה קדושה גמורה ע"ה אוכלין בה ק"ק ומ"ש וחברים ק"ק אבל לא מ"ש העליונה שלא היתה קדושה גמורה ע"ה אוכלין בה ק"ק אבל לא מ"ש וחברים לא ק"ק ולא מ"ש עכ"ל אבל נראה שגרסא זו משונפת היא דעל חברים ודאי יקשה למה אכלו ק"ק ולא מ"ש דבזה לא שינוי טעם של רש"י ובחדושי רי"ן מיגש הביא עוד גרסא אחרת פתונה שהיתה קדושה גמורה וחברים וע"ה אוכלים שם ק"ק ומ"ש עליונה שלא היתה קדושה גמורה ע"ה אוכלים שם ק"ק אבל לא מ"ש וחברים לא ק"ק ולא מעשר שני: יא וישאל מאי שנא מועד דאין מוסיפין עליהם ומאי שנא יום טוב ושבת דמוסיפין סברא הוא דתניא משה תיקן להם לישאל שיהיו קורין בתורה בשבתות וימים טובים ובראשי חודשים ובחולו של מועד שנאמר וידבר משה את מועדי ד' ועזרא תקן להם לישאל שיהיו קורין בשני ובחמישי ובשבת (במנחה) ואמרין כל דטפי לי' מלתא לחברי' טפי לי' גברא ואיכא למימר היינו טעמא דמוסיפין עליהן בי"ט פי היכי דלהווי הפירא מעליא בין יום טוב לחול אבל בין י"ט לשבת היינו טעמא דגבי תוספת פי הדדי גיהו דמוסיפין עליהן משום דאין בין י"ט לשבת אלא אנוכל נפש בלבד" תשובה הזאת באה ליישב מה שכתב העיר גם רש"י בפירושו אמה דאמרין במגילה (דף כ"א) דבשבת וי"ט מוסיפין ובחה"מ אין מוסיפין דמאי שנא חה"מ מי"ט דכיון דמה דמוסיפין בשבת וי"ט הוא משום דליכא ביטול מלאכה ונהרי גם חוה"מ ליכא ביטול מלאכה כדאמרין שם (דף כ"ב) ושאין בו ביטול מלאכה לעם פגון ר"ח וחה"מ קורין ארבעה ונראה שזה הקשה רש"י לרבו ורש"י בפירושו רצה ליישב זה דבחה"מ יש ביטול מלאכה קצת דמלאכת דבר האבד מותר אבל לרבינו יצחק אפשר דלא ניחא לחלק בכך פיון דאמרין דמוסיפין לקרות בו משום דליכא ביטול מלאכה היאך נאמר דלעגון להוסיף יותר איכא ביטול מלאכה ובפרט שנחוש לדבר האבד שהוא מלתא דלא שכיח ולכן כתב דמסברא תקנו פן אחר דמשה תקן הקריאה בשבת וי"ט ור"ח וחה"מ כדאמרין בפירושלמי מגילה (פ"ד) ועזרא תקן בב' וה' ושבת במנחה כדאמרין ב"ק (דף פ"ב) מבלי שתקנו המגן של הקרואים וזו תקנת חכמים היא משום דכל דטפי מלתא לחברי' כדאמרין מגילה (דף כ"ב) לכן ראו החכמים לתקן ג"כ שלא להוסיף בחה"מ שיהא היקר מעליא בין י"ט לחה"מ אבל בין י"ט לשבת לא עשו היקר דלעגון מלאכה אין חילוק רק מה שנוגע לאנוכל נפש: יב וישאל תנחומי אבלים אנו ה"ג תנחומי אבלים דהיינו ברפת אבלים דברפת רחבה ברוך מטיה המתים ברוך מנחם אבלים ברוך משלם גמול ברוך עוצר המגפה כדמ' במס' פתובות וה"ג אין אומרם ברפת

אבלים ברפת חתנים' תשובה הזאת היא לבאר מתניתין דמגילה (דף כ"ג) ואין אומרים ברפת אבלים ותנחומי אבלים וברפת חתנים וכו' פחות מעשרה.

והקשה לו לבאר מאי תנחומי אבלים ועל זה השיב אנו ל"ג (מה שכתוב ה"ג נ"ל שצ"ל ל"ג) תנחומי אבלים שהרי בגמרא (שם) מפרש דברפת אבלים היינו ברפת רחבה ובתוך ברכה זו נכללת גם ברכה שפנגד המנחמים דהיינו תנחומי אבלים פדאמרינו בכתובות (דף ח') ולכן כתב דה"ג אין אומרים ברפת אבלים ברפת חתנים.

והנה רש"י פי' אהא דתנחומי אבלים דהיינו השורה שמנחמים האבל דאין שורה פחותה מעשרה פדאמרינו בסנהדרין (דף י"ט) ונ"ל שהרב המשיב לא רצה לפרש פן שהרי אמרנו (שם) אמר רבי מנשיא וכו' ואמר לי אין שורה פחותה מעשרה בני אדם ע"ש ומשמע מזה דגם את זה שאל מרבי יאשי' רבה דמן הוצל שהי' אמורא פנראה בגיטין (דף ס"א) ונהרי מתניתין היא אי תנחומי אבלים נפרש כפי' רש"י ולכן ניחא לי' להרב לומר דלא גרסינו לי' ועיין בתוספת יו"ט על מתניתין הנ"ל שפבר הביא דבמתניתין בירושלמי לא גרס האי דתנחומי אבלים ואולי נעשה פן על פי הגהת הרב ז"ל: יג ופשאל בעשרים וחמשה יושבין במקדש למה זזין ממקומן למקדש כדי לעשות פומבי לדבר משנה זו בשקלים (פרק א') המבוארת בזה הובא במגילה (דף כ"ט) ושם פירש רש"י דישבו במקדש בחמשה ועשרים שזה סימן שפבר קרב זמן לתרום את הלשכה ע"ש ומבואר הוא שרצה בזה להשיב על מה ששאל מרבו למה זזו ממקומם למקדש רק שלא הספיק לו בזה דעוד יש לשאול למה הוצרכו לסי' זה ולכן השיב לו רבו לעשות פומבי לדבר אכן לענ"ד גם זה עדיין לא יספיק דעוד לא ידענו טעם למה ביום חמשה ועשרים דוקא דבשלמא מה שישבו שולחנות במדינה ביום ט"ו לזה יש טעם מספיק לא בלבד לפי מה דמוקמינו שם פרש"ג דשואלין ב' שבתות קודם דא"כ זה העת המוגבל לדרוש בענין תרומה חדשה שצריך לה בר"ח ניסן אלא אפילו לרבנן עכ"פ ט"ו יום קודם מקרי פרס הזמן וכמו שתורמין את הלשכה ומעשרין מעשר בהמה בפרוס הזמן אבל ליום כ"ה אין טעם למה עשו סימן ופומבי ביום זה דוקא והי' נלענ"ד לומר ע"פ מה דאמרנו בשבועות (ד' י"א) תמידין שלא הוצרכו לצבור נפדין תמימים ופירש"י שם שנשארו בכל ר"ח ניסן ד' טלאים בלשפת הטלאים שלא היו ראויים עוד להקרבה דאין פוחתין מששה טלאים בלשכה והם נקנים מתרומה ישנה וכשהגיע ר"ח לא היו עוד פשרים להקריב דאין מקריבין רק מתרומה חדשה ע"ש ולפי המבואר בפסחים (ד' צ"ו) ילפינו בקור תמיד מבקור פסח שהיה בעשירי ונקרב בי"ד וא"כ צריך בקור ביום החמישי לפני הקרבתו וכינון שלא ידעו עדיין אם יהיה אדר מלא או חסר ע"כ הוצרכו לבקר התמידים שיקריבו ר"ח ניסן בששה ועשרים לאדר והוצרכו לקנותם אז מתרומה חדשה ולכן ישבו בחמשה ועשרים במקדש להורות שזה יום האחרון של הבאה שלמחר יצטרכו לתרומה חדשה.

שוב ראיתי בטורי אבן במגילה שכתב ג"כ דתמיד של ר"ח ניסן הוצרכו לקנות ארבעה ימים קודם משום בקור ושאין לומר דבקור מהני קודם להקדישו דא"כ איך אמרנו תמידין שלא הוצרכו לצבור והיינו שנתנתרו מחמת שנקנו מתרומה ישנה ולמה לא בקרו אותם קודם הקדש ומר"ח ניסן ואילך יוכלו לקנותם מתרומה חדשה אע"כ דבקור בלא

הקדוש לא מהני רק שלפי מה שפתיב רש"י במנחות (דף ע"ט) בשם רבו דהאי תמידין שלא הוצרכו לצבור היינו שאבדו והפריש אחרים תחתייהם אין מזה ראיה דבבבב בלא הקדוש לא מהני ע"ש.

ולענ"ד לא בלבד שאין מזה ראיה אלא אדרבא יש ראיה להיפך מדשביק אופן הנתנתרו שהיה בודאי בכל שנה ופי' שצאבדו מזה נראה דס"ל שלא הוצרכו להקדישם קודם בבבב וא"כ לא הוצרכו לקנות תמידין של ר"ח ניסן ביום כ"ו של אדר ולכן אם רבו של רש"י שהזכיר במנחות פירושו הוא רבינו יצחק בר"י בעל התשובה הזאת יש ליתן טעם בזה למה לא תירץ לרש"י שאלתו כמו שפתיבנו דלשיטתו לא שייך זה פיון שלא הוצרכו לתרומה חדשה עד ר"ח ניסן ועוד יש ליתן טעם לזה למה לא תירץ בן דבערכין (דף י"ג) הביא רש"י שיטה ששמע דבבבב הי' ביום ד' שקודם הקרבה והקשה על שיטה זו דא"כ לא הנה דומיא דפסח אלא ודאי שהיה ביום ה' שקודם הקרבה ע"ש ולכן לפי השיטה ששמע לא שייך מה שפתיבנו פיון דלשיטה זו לא בבבבב עד יום כ"ז אדר וא"כ אין טעם למה ישבו ביום כ"ה במקדש ולכן י"ל ששיטה ששמע היא שיטת רבו ריבר"י המשיב ולכן לא השיב בן אב"ל באמת על פי ב' שיטות רש"י יחדיו שבבבב ביום ה' שקודם הקרבה ושייך לקיחה קודם בבבבב אתי שפיר למה ישבו בכ"ה דוקא במקדש ויש מזה ראיה לשיטות אלה: יד ושאלת פרה אדומה מאי טעמא קודמת לחודש כד מפניך במסכת מגילה ירושלמית ר' לוי בשם ר' חמא בר' חנינא אומר בדין הוא שתקדים החודש לפרה שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני לו נשרפה הפרה ולמה פרה קודמת שהיא טהרתן של ישראל כדמניא ובבבבב לא תגעו ברגל שחייבין כל ישראל לטהר עצמן ברגל יצחק בר' יהודה: מימרא דירושלמי שנותנת טעם למה קורין פ' פרה קודם פ' החודש הובאה גם ברש"י במגילה (דף כ"ט) ומסתמא ע"פ מה שהורה לו רבו בתשובה זאת ואולם בפירוש דברי הירושלמי במה שאמר שהיא טהרתן של ישראל לענ"ד אין דעת רש"י כדעת רבו דבתשובה הנ"ל מפרש שחייבין כל ישראל לטהר עצמם ברגל וא"כ ה"ק פיון דפ' פרה כוללת יותר שכוללת כל ישראל אפי' שאינם מחוייבים בפסח כגון אונסים ושהם בדרה רחוקה וקטנים ונשים למ"ד נשים בראשון רשות לכן הקדימוה אב"ל מדברי רש"י שפתיב (שם) ד"ה פרה אדומה להזהיר את ישראל לטהר שיעשו פסחיהם בטרה בריעית החודש הזה לכם ששם פרשת הפסח ובש"ס ירושלמי וכו' שהיא טהרתן ש"י עכ"ל נראה שמפרש שהקדימוה מפני שצריכין טרה קודם לפסח: אכן עיקר קושית הירושלמי צל"ע דאם קושיתו שתקדים פ' החודש מפני שצאמרה בראשונה שצאמרה בר"ח ופרה נשרפה בשני.

זה אינו דמה בכד שפרה נשרפה בשני הא ר' לוי גופה שהקשה בירושלמי בן אמר בגיטין (ד' ס') דפ' פרה נאמרה בר"ח ניסן ועוד אפי' לא נשרפה בשני מכ"מ קדמה פ' החודש באמירה לפ' פרה שנה שלמה דפ' החודש נאמרה בר"ח ניסן במצרים ופ' פרה בר"ח ניסן בשנה השנית ואם גלוי אחר העשייה מה שצאמרה בהפרשיות אדרבא בדין הוא שיקדים פרה לחודש שהרי פרה נשרפה בשני והחודש שקורין מפני מצות פסח שבה לא נעשה המצוה עד י"ד בניסן: ואחרי כלותי לפרש בזה אפיר עוד מה שנלענ"ד ביישוב שיטת רש"י בסוגיא זו מקושיות התוספ' דהנה בכלל ח' פרשיות שצאמרו בו ביום קחשיב ר' לוי גם פ' טמאים ופי' רש"י שזה פרשת ניהי אנשים וגו' שצאמר בה פסח שני והתוספ'

הקשו עליו שהרי בפסחים (ד' ו') יליף ששואלין ודורשין קודם הפסח ל' יום שמשה עמד בפ"ר ומזהיר על פסח שני הרי שבע"פ נאמרה פ' טמאים דאי בר"ח ניסן ה"ל ו' שבתות ועוד הקשו ממה דקאמר בסופה (ד' כ"ה) אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ריה"ג ר"ע אומר מישאל ואלצפן היו ר' יצחק אמר אם אילו היו כבר היו יכולים לטהר אלא שעוסקים במת מצוה היו שחל ז' שלהם בע"פ שנאמר ביום ההוא לא יכולים לעשות הא למחר יכולים לעשות ע"ש הרי בכ"פ שבע"פ נאמרה פ' טמאים ולכן כתבו התוס' דפ' טמאים היא פ' וינזרו ע"ש.

אבל נ"ל ליישב שיטת רש"י דכבר הקשה הריטב"א בסופה שם היא תירצו ריה"ג ור"ע קושית ר' יצחק דכבר היו יכולים לטהר ועוד הקשה מה הוסיף ר' יצחק ביום ההוא לא יכולים לעשות הא למחר יכולים לעשות הרי גם ריה"ג ור"ע אפטר שסברו פן ואיך נוגע זה לדברי ר' יצחק אבל י"ל דזה הוקשה גם לרש"י ולכן ס"ל כיון דפ' פרה נאמרה בר"ח ובשני נשרפה הפרה א"כ אפטר שלא ידעו בר"ח עדיין שתשרף הפרה למחר ושיכולים לטהר ולכן מיד בר"ח ניסן כשצונה משה על הפסח פדכתיב בפ' בהעלותך באחד לחדש הראשון באו נושאי ארונו של יוסף או מישאל ואלצפן לאידך תנא וטענו למה נגרע והוכיחו ריה"ג ור"ע פן מפח קושית ר' יצחק שהרי יכולים לטהר אע"כ ששאלו קודם שידעו שיכולים לטהר דהיינו בר"ח ועוד דייקו פן מיתורא דביום ההוא דשני פעמים פתיב ביום ההוא ולא יכלו וגו' ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא דר' יצחק דרש שניהם האחד לעוסק במצוה פטור מן המצוה כמו שפי' רש"י בסופה (שם) והאחד להורות שאין שוחטין על טמא שרץ מדכתיב ביום ההוא הא למחר יכולים לעשות כדאמרינן בפסחים (דף צ') אבל ריה"ג ור"ע דרשו לקרא הכי דבא לפרש שביום ר"ח מיד קרבו וזהו דקאמר ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא שהוא י"ד שעליו צוה משה לעשות בו הפסח ולכן קרבו מיד למשה ביום ההוא שדבר בו ואמרו למה נגרע וכששאל משה את פי הקב"ה השיב לו פ' טמאים מיד ביום ההוא שהיה ר"ח ניסן אף שלא היו צריכים לכה מפני שמגלגלים זכות ע"י זכאי כמ"ש רש"י בחומש מן הספרי אבל ר' יצחק לא ישר בעיניו לפרש פן דכיון שהיו יכולים לטהר לא היו צריכים לפרשת טמאים אע"כ דביום ההוא על ע"פ קאי דבו שאלו ולכן סייע דמה שכתוב ביום ההוא פירושו שלמחר יכולים לעשות ושייך זה שפיר לדרשתו דעיקר ראיתו היא מהו דביום ההוא דמשמע הא למחר יכולים לעשות א"כ ע"כ היה זה בערב פסח ולפ"ז עכ"פ לריה"ג ור"ע מוכח דבר"ח ניסן נאמר פ' טמאים דפסח שני דאל"כ קשה הרי יכולים לטהר על פן פי' רש"י שפיר רבי לוי התם כריה"ג ור"ע ולכן ל"ק קושית התוס' מר' יצחק דלר"י באמת בע"פ נאמרה וכן ל"ק עליו מת"ק דפסחים (דף ו') די"ל דהוא ג"כ כר' יצחק ס"ל ואף דבבכורות (דף נ"ח) משמע דר"ע ג"כ ס"ל דשואלין ל' יום ולא יותר י"ל דהל"מ הוא וזהו מה שפרש"י בגיטין דלר' לוי יכולים היו לטהר שהוא פדעת ריה"ג ור' עקיבא: סימן סא ב"ה אלטאנא יום ג' ג' טבת תר"ז לפ"ק: להרב וכו' מו"ה פנקס שיפפער נ"י דק"ק לעמבערג יע"א: על מה ששאל מעכ"ת נ"י וז"ל בבבאוריו לתשובות דריבר"י (סי' ו') הקשה מר נ"י דמצינו אזהר' למעילה מהא דאמרינן גדה (דף מ"ו) הקדיש ואכל לוקה משום בל יחל וזה שייך בכל הקדש א"כ למה טרחו הראשונים למצוא אזהרה למעילה דהיינו מהגז"ש דחטא חטא מתרום' שהוא הנכון כמ"ש הריטב"א הביאו מעכ"ת והנה

באמת אין קונשטיטוציא כ"כ דלמה איצטרופה הגז"ש דחטא חטא דז"א דהא איצטרופה לכה
דברים המבוארים במס' מעילה רק איפכא נוכל להקשות דלמה איצטרופה אזהרת בל יחל
להקדיש ואכל הא נפקא ליה אזהרה מגז"ש.

ונראה לתרץ בטוב דהנה הא דילפינו חטא מחטא מתרומה הוא רק בקדשי מזבח דקדשי
קדושת הגוף דומיא דתרומה פמבואר זבחים (ד' מ"ה ע"א) ותמהו התוספות שם א"כ
מנא ידעינו אזהרה לנהנה מקדשי בדה"ב וכן תמהו בתוספ' סנהדרין (פ"ד ע"א) וא"כ
חזא קונשטיטוציא מתורצת בחברתה דמגז"ש דחטא חטא ילפינו אזהרה לנהנה מקדשי מזבח
דומיא דתרומה ומלאו דלא יחל ילפינו אזהרה לנהנה מקדשי בדה"ב ומינשב קונשית
מעכ"ל וקונשית התוס': תשובה אם גם יספיק תירוצו על קונשית התוספות עוד לא יספיק
על קונשית הפוללת ב' דברים (א) למה הטריחו הראשונים למצוא אזהר' למעיל' אחרי
שהאזהרה דבל יחל מפורשת בגמרא (ב) אם גם יש עוד אזהרה פיון דאיפא ג"כ אזהרה
דבל יחל ילקה המועל שמים.

נהרי הרמב"ם פתב בפ"י (ריש ה' מעילה) דבין המועל בקדשי מזבח בין המועל בקדשי
בדק הבית לוקה מלא תוכל הרי דגם על קדשי בד"ה לא הביא אזהרה דבל יחל ועוד
דהל"ל דמועל לוקה שמים מלא תוכל ומלא יחל וכמו שהביא בהל' גזירות (פ"א) שגזיר
שגלח או שנטמא לוקה שמים משום גזיר ומשום לא יחל ואפילו ס"ל להרמב"ם שאין
שייף בל יחל אלא פשהגזיר בעצמו עובר ודלא פרש"י ור"ן עכ"פ הל"ל דמועל בהקדשו
לוקה שמים וכן קשה על רש"י שכתב ג"כ בפ"י דמועל בקדשי בד"ה אזהרתו מחטא
חטא מתרומה שכן פתב בפסחים (דף מ"ז) ד"ה והו' מוקדשיו וז"ל עובר על השור שהוא
ק"מ משום ל"ל בבכור שורף וכל הקדשים פבכור ועל החמור שהוא קדשי בד"ה משום
לאו דהזיד במעילה באזהרה וגמר חטא חטא מתרומה עכ"ל הרי דס"ל בפ"י דגם בקדשי
בדק הבית האזהרה היא מחטא חטא ודלא כמש"כ מעכ"ל נ"י וביותר מ"ש לתמוה בזה
פיון דאיפא עכ"פ בל יחל ג"כ ע"פ הגמרא דנדה א"כ למה קחשיב שמנה לאוין בחורש
תלם א' הרי יש ט' לאוין דמשום מעילה לילקי שמים ולכן עדיין צ"ע: סימן סב ב"ה
אלטאנא ח' תמוז תר"ז לפ"ק.

להרה"ג וכו' מו"ה חיים יוסף פאללאק נ"י הגאב"ד דק"ק טרעביטש יע"א: מעכ"ל נ"י
פתב וז"ל הנה מה שהקשה מעכ"ל נ"י דלמה לי חטא חטא מתרומה להזיד במעילה
באזהרה ת"ל דלקי משום לא יחל אפי' בהקדש ואכלו אחרים פדאיתא בנדה (דף מ"ו)
נלענ"ד ליישב דאצטרופה לנהנה ולא פגם בדבר שאין בו פגם דבכה"ג הוי אמרינו דלא
לקי משום לא יחל דהא נשאר עוד הדבר להקדש בלא חסרון ופגם כמו שהקדשו ובמה
עבר אדיבורו שאמר שיהי' קנין הקדש אעפ"כ פיון דהו', ומעלה' קאי גם אנהנה ולא
פגם מידי דהוי אסוטה פדאיתא במעילה (דף י"ח) ילפינו שפיר ממלת וחטאה' דכתיב
בי' בג"ש דחטא חטא מתרומה דלקי גם בכה"ג אף דלא עבר אלא יחל וכיון שאנו צריכין
פבר להו' לימוד דחטא חטא משום נהנה ולא פגם פתב רש"י דמשנה במכות (דף י"ג)
בפשיטות גם אאנכל הקדש שלא נפדה הו' טעמא אף שבאנכל הקדש שהוא פגם ונהנה
הוי מצינו למילף גם מלא יחל ובני הבח' המופלא כה' שפתי שי' רצה לתרץ קונשטיטוציא זו
ולומר דאפשר דרק בהקדש קטן מופלא סמוך לאיש אמרינו שם בנדה דאכלו אחרים

לוקים משום כל יחל דכיון דילפינו מקרא דהא איש כי ידור קאי גם אמנפלא סמוך לאיש כמו שפי' רש"י שם ועליו אה"כ לא יחל דברו דלא מצי קאי אקטן גופי' דאינו עוד בר עונשין ע"כ למידיו מקרא דקאי אחרים שתייבין מלקות אהקדישו אבל בהקדיש גדול דמצי קאי כל יחל אגופו באמת לא קאי אחר ונה"א דפטור האוכל מה שהקדיש אחר אי לאו דילפינו חטא חטא מתרומה עכ"ד ואני מצאתי פעין סיוע לדבריו מפסק הרמב"ם (רפ"ה מה' נדרים) דראובן שאמר לשמעון הנאתי עליך אסורה אינו לוקה שמעון אם נהנה שהרי לא אמר שמעון פלום והק' הלח"מ על הרמב"ם בשם הר"ן בנדרים (דף ט"ו) מהו דנדה שחולק שם עליו באמת מכל זה אבל לסברת בני שי' מיושבת דעת הרמב"ם דבנודר דלית לן קרא אחריןא חוץ מלא יחל לא עבר אחר אם חלל דבריו זולתי הנודר ורק בהקדש לפי האמת שיש לנו אזהרה אחרת חטא חטא או לימוד לא תוכל לאכול בשעריה לדעת הרמב"ם (פ"א מהלכות מעילה) אמרינו גם בהקדיש גדול ואכלו אחרים דלוקים.

ובזה מדויק שפיר לישיא דגמרא דרק בהקדיש הוא ואכלו אחרים השנוה גדול לקטן לבל יחל לפי האמת אבל לענין הדיר לאחרים ואכלו פטורים אחרים בגדול לפי שלא אמרו פלום פדעת הרמב"ם וט"ז לא מצי הגמרא לאוקמי הכא פשהדיר לאחרים ואכלו כה פשהקדיש ואכלו אחרים: תשובה מה שהשיב מעכ"ת נ"י על קושיתי מכל יחל דצריף גז"ש דחטא חטא מתרומה לנהנה ולא פגם דליכא בזה משום כל יחל כיון דנשאר הדבר להקדש בלא חסרון כפר השיב לי כן הדין דקהלתנו הרב מו"ה יעקב הכהן נ"י אבל לא הונח לי בזה שהרי כשאמר הרי זה קרבן או ה"ז.

הקדש אסר עליו ועל אחרים בין באכילה בין בהנאה ולכן פשהנהה אפילו לא פגם הרי חלל דברו דמה לי אם אסר הנאה בלשון שאין את נהנית לי דאמרינו נדרים (דף נ"ז) דעברה בלא יחל ומה לי אם אסר אותה בלשון הקדש או קרבן ועוד הרי עיקר קושיתי איננה דל"ל ג"ש דחטא חטא מתרומה הלא בלא יחל לחוד סגי דעל זה בפשיטות יש לתרץ דצריף משום בכור דבו ג"כ מועלין כדמוכח שבועות (דף כ"ד) ובזה לא שייך לא יחל כיון דמרחם קדוש (ואפשר דגם בולדות קדשים לא שייך אם לא שצאמר כיון דבא קדושתו ע"י קדושת פה דאמן) אבל עיקר קושיתי היא למה לא הזכירו הראשונים לאו המפורש בגמרא עכ"פ במקום ששייך ולכן גם לו נאמר חילוק זה דלא שייך כל יחל בהנאה בלא פגם עכ"פ ה"ל להרמב"ם לכתוב דהאוכל קודש או נהנה ופגם לוקה גם משום כל יחל גם מה שהקשיתי דלשיטת רש"י למה לא לוקה ט' בחורש תלם קשה גם לפי חילוק זה שהרי מדברי רש"י במעילה (דף י"ט ע"ב) נראה דנוקא בקדשי מזבח ליכא מעילה ברכב על הבהמה והכחישה אבל בקדשי בדיק הבית שייך מעילה כיון שיש להם פדיון שייך פחת דמים וא"כ כיון דלרש"י איירי בחרש בחמור בדיק הבית הוי מצי למיחשב גם מלקות דלא יחל כשפגמו ע"י חרישה.

גם מה שרצה בני שי' לחלק ומעכ"ת נ"י רצה לסייע מן הרמב"ם דרק במונפלא אמרינו דאחרים לוקין על הקדשו כיון דבו לא שייך לא יחל אבל לא בהקדיש גדול לא ידעתי היאף יתורץ בזה קושיתי שהרי כפר רמזתי דאפילו ס"ל להרמב"ם דאין לוקה משום כל יחל אלא הנודר עצמו עכ"פ ה"ל לכתוב דעל הקדש שולו לוקה שתיים ולשיטת רש"י

נר"ן דס"ל דגם בהדירו חבירו שינה בל יחל וא"כ פשיטא דגם בהקדושו אחרים (שנהרי מהה דהקדושו הוכיח הר"ן פן) יש אזהרה דלא יחל דברו בכל הקדש אפילו של אחרים: סימן סג ב"ה אלטאנא כ"ט ניסן תר"ח לפ"ק.

עוד להרב הנ"ל ומה שהקשה מעלתו עוד שהרמב"ם בזה לשיטתו אגיל בספר המצות (שרש ט') דאין רבוי הקאנון מחייב רבוי המלקיות כ"א רבוי הפעולות והענינים והאוכל נבלה לוקה חמש רק משום שיש בה סימני ה' שרצים יעניין שם (מצוה ק"פ) ובה' מאכלות אסורות (פ"ד הלכה כ"ג): תשובה לא הבנתי איך רצה לתרץ בזה קושיתי למה לא חשב הרמב"ם מלקות דבל יחל לענין הקדש שנהרי הבאתי ראיה מדברי הרמב"ם בעצמו שכו' (ריש ה' נזירות) דנזיר שגלח או שנטמא או ששתה יין לוקה שתיים משום לאו דנזיר ולא דבל יחל הרי הלאו דבל יחל שאצל הלאו דעיקר הדבר נחשב לו כרבוי הענינים שנה משום נזיר וזה משום עובר על דבריו ואין זה ב' לאנון באותו הענין עצמו וא"כ ה"ה לענין מועל בהקדש פשיטא ממש לא תוכל לאכול ומשום ב"ח ואין לומר דבנזיר היינו טעמא דלקי לפי מש"כ הר"ן בנדרים (דף ג' ע"ב) דפריה פיון דהיכא דאיכא למדרש דרשינו ולא מוקמינו בלאוי יתירי וכו' ומשני לעבור עליו בשנים דע"כ הקישן הפתוב לכל מה שאפשר להקיש אותן ע"ש וא"כ רק בנזיר אמרינו פן מטעם הקיש דנה אינו דנה לא שינה רק לענין אם נאמר דלאו דבל יחל דעיקרו פתוב גבי נדר קאי ג"כ אנזיר פיון דבלא"ה כבר פתוב לאו גביה וגם ילפינו מהקיש אכן אחר דמבואר בנדה (דף מ"ו) שהבאתי דפשיטא דבל יחל קאי אהקדש ג"כ וע"כ או דנה עצמו בכלל נדר או דילפינו במה מציינו מנזיר א"כ למה לא נימא דלקי על לאו זה אצל לאו דהקדש הן אמת נתעוררתי ע"י אהד מתלמידי במה שהקשיתי למה לא קחשיב ביש חורש פלם א' ג"כ אצל לאו דמעילה לאו זה דבי"ח שנה יקשה גם אי נימא דבהקדש ליכא משום ב"ח דהרי בנזירות אמרינו בפירוש דלקי נזיר שנטמא חוץ מלאו דטומאה גם אלאו דבי"ח נהרי בתוך ח' לאנון קחשיב ג"כ נזיר בבית הטומאה וא"כ הוי ט' לאנון דנזיר לוקה שתיים ובאמת צ"ע טובא ואם נדחוק לומר דח' לאנון דקחשיב לא קחשיב רק ח' שמות האיסורין אף דלחד פי' שם קחשיב פלאי הפרם וכלאי זרעים בתרתי זה נחשב פשני שמות אז יתורץ בזה מה שהקשיתי שיחשוב מלקות דבי"ח לענין הקדש במתניתין שם אבל עדיין על הרמב"ם יקשה למה לא קחשיב לענין הקדש כמו לענין נזיר: סימן סד ב"ה אלטאנא יום ג' ר"ח פסליו תר"ח לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה משה שיק נ"י הגאב"ד דק"ק יערגן יע"א: מעכ"ת נ"י פתב אלי וז"ל על קושיתו דמר נ"י למה טרחו הראשונים למצוא ל"ת למעילה הלא מפורש בנדה (דף מ"ו) דלוקה משום, לא יחל אשיב בשלשה.

אופנים א) באמת אמרו דלאו דבל יחל דברו כולל שלא יעשה דבריו חולין כמש"כ הרמב"ם במנין המצות (ל"ת קנ"ז) הן בנשבע הן בנדר אהד נדרי רשות או נדרי הקדש לעולם מונהר שלא יחלל דברו ומוצא שפתינו לא ישנה ואם אמר שלא יאכל מונהר הוא שלא לאכול והה"ד באומר דבר זה הקדש והקדש כבר נודע שאסור להנות ממנו הוי לי' פקיבל עליו ואסרו על עצמו ליהנות ממנו ועובר אם נהנה בלא יחל וכ"ז לאחר שנודע אזהרה מקרא דלא תוכל לאכול בשעריה או מגז"ש דחטא חטא מתרומה דהקדש אסור ליהנות ממנו אז הוי פאלו אסרו עליו אבל אם לא הי' פתיב לאו שמועל ולא נודע פלל אזהרה ליהנות מן ההקדש א"כ במקדיש דבר אין בכלל דברו שאסרו בהנאה וממילא

אם נהנה לא עבר בכל יחל וא"כ שפיר טרחו הראשונים למצוא לאו בנהנה מן ההקדש ואז באמת פשנהנה י"ל דעבר נמי על כל יחל אמנם לפי"ז עדיין תקשה מה שהקשה כר"מ נ"י דלמה לא כ' הרמב"ם בפ"א דעובר ולוקה שתים והיותר תמוה דבמשנה מכות (דף כ"ב) מנה יש חורש תלם א' וחיוב משום שמונה לאוינו ומנה שם שור ותמור מן המוקדשים ופרש"י בתמור מן המוקדשין עובר משום מועל בהקדש בלאו דחטא חטא מתרומה וקשה הא לוקה ט' נמי משום לא יחל דברו.

ולזאת נלענ"ד ליישב באופן ב) דיש לומר הא שאמרו בנהנה בהקדש ואכלו דלוקין משום לא יחל היינו בהקדש לבדק הבית ועדיין לא מסר ליד הגזבר א"כ לא קיים עדיין נדרו ועובר בכל יחל משום נדרי הקדש אבל פשמסר ליד הגזבר הרי קיים בזה נדרו לכ"ע פמבנאר בחולין (קל"ט) אפי' באומר הרי עלי וא"כ פיון שפבר קיים נדרו ומסר ליד הגזבר הם נעשו נכסי הקדש ואין להם שוב ענין לדברו ולנדרו והנהנה מהם אחר שפסרו ליד גזבר י"ל דאינו עובר משום כל יחל וכן מצאתי שכ' אדמ"ו הגאון זצ"ל בתשובת חתם סופר (סי' רמ"ג) בסוף ד"ה אבל בפשיטות דב' דברים נאמרו במקרא הנה שהוא לא יחל אבל אחרים מוחלין לו וכשם שאין אחרים מתירין לו לאחר שפא ליד גזבר כדקי"ל בי"ד (סי' רנ"ח) ה"נ לא עבר משום לא יחל שפבר קיים נדרו וא"כ מיושב קושיא הנ"ל במכות דמתני' דיש חורש י"ל דמייירי שפבר פא ליד גזבר ולית גבי' משום כל יחל: ובהנה מיושב קושית התוס' בפסחים (דף מ"ו ע"א) ד"ה ומוקדשין שהקשו לפרש"י תקשי הא תמור.

איתא בשאלה ולהנ"ל א"ש דכבר הק' הריטב"א במכות שם מאי פריה שם מוקדשין איתא בשאלה לישני דבא ליד גזבר דלית בי' שאלה. ומיהו זה ל"ק דבשור דהיינו קדושת מזבח לא שייך גזבר ולעולם אית בי' שאלה ולא קיים נדרו עד ששחטו וזרק דמו כמ"ש התוס' בכריתות (י"ג ע"ב) וביאר שם אדמ"ו הגאון זצ"ל בתשובה דבריהם אבל בתמור דמייירי בקדושת בדיק הבית ל"ק לי' פיון דמתני' מייירי ע"כ לאחר שפא ליד גזבר דלית ביה שאלה ולפ"ז מה שאמרו שבהקדש עובר משום כל יחל לאו היינו מטעם שפכתתי באות א' דהוי לי' פאלו קיבל על עצמו שלא לאכול ולהנות ממנו דהיינו נדרי הרשות אלא משום נדרי הקדש: אמנם עדיין נשאר הקושיא על הרמב"ם ריש ה' מעילה) דמשמע דלעולם אינו עובר רק משום לאו דלא תוכל הא פעמים פשההקדש עדיין בידו ונהנה ממנו עובר משום כל יחל לכה נראה לי עיקר ליישב באופן ג) דכבר אמרו חז"ל בשבועות (דף כ"ו) דבשבועה ונדר צריף שייצא בשפתיו אמנם בנדרי גבו' והקדש אמרינו שם וכן פסק הרמב"ם (בפי"ד ממעה"ק דין י"ב) דגמר בלבו אפי' לא הוציא בשפתיו ובלי דיבור אלא גמר בלבו הוי הקדש שנא' כל נדיב לב יביאה ומ"מ נראה לי דבגמר בלבו לחודי' אינו עובר משום לא יחל דברו אפי' לפי דעת הרא"ש וסייעת' (ריש הלכות ס"ת) דחושב לשלוח יד נמי חייב אע"ג דכתיב על כל דבר פשע ודלא כתיב"ט (ס"פ המפקיד) התם שאני דשם דבר בלה"ק אין פרושו דווקא דיבור בביתו שפתיים אלא ענין ועסק וסובב הדבר נמי בכללו אבל פאן שפאמר לא יחל דברו והיינו דיבור ממש וכאשר יגיד עליו רעו פכל היוצא מפיו יעשה א"כ כל זמן שלא דיבר נהי דבנדרי גבוה והקדש סגי בגמר בלבו לא עבר משום לא יחל ולפ"ז בדיבור הגיוני לפי דרכם של בני אדם לעולם המחשבה והגמר בלבו קודם הדיבור ואחרי שגמר בלבו הוא שולח דברו

וילשונו תהלה בארץ וא"כ קודם שדיבר גמר בלבו ונעשה הדבר הקדש ע"י הגמר בלבו ונאסר עליו משום לא תוכל בשעריה או חטא חטא מתרומה ואח"כ פשהוציא הדבר בשפתיו נאמר שיבוא עליו עוד איסור לאו דלא יחל ע"ז אמרינו שוב אין איסור חל על איסור וא"כ קשה איה נאמר (בגדה שם) דעובר בהקדש משום לא יחל אמנם המענין שם יראה דשם במנפלא סמוך לאיש דממעטי מזה הדבר דאינו פגדול אלא לענין הנאמר באותה פרשה וא"כ לית בי נמי לאו דמעילה דלא תוכל כמו דממעטי שם מקרבן ובלא"ה הרי ענין ותהלוכת הש"ס שם הואיל והשנה הקטן פגדול לאיסור ולבל יחל היינו אם אפתי לא ידעי איסור אחר ולכך שפיר אמרי דבהקדש אית בי איסור בל יחל אבל לפי האמת פגדול דאית ביה איסור לא תוכל אין איסור בל יחל חל עליו וגדולים ועמוקים דברי חז"ל וכל דבריהם נאמנים וקיימים לעד ואפי' במנפלא סמוך לאיש ל"ק למה לא הביא הרמב"ם דעוברין על הקדשו משום בל יחל לפי המבואר ברמב"ם (בפי"א מנדרים) לא פסק דרש זה הדבר למעט וא"כ גם בקטן עוברין על הקדשו משום לא תוכל וא"כ ממילא לית בי איסור בל יחל פנ"ל ולכך לא הוזכר איסור בל יחל לענין מעילה לפי פסק הלכה כנלענ"ד אמת וברור ונכון הדבר: תשובה מעכ"ת נ"י השיב על קושיתי מביל יחל ג' אופנים ועל ב' האופנים הראשונים השיב בעצמו ולכן לא אעיר רק על מה שכתב באופן ג' שראה לו אמת נכון ומספיק אף לענ"ד גם על זה יש להשיב אף שהחקירה מצד עצמותה אשר עלי' העיר מעכ"ת נ"י היא נאה ומתקבלת דהיינו דבהקדש חל האיסור ע"י מחשבה קודם דבור וא"כ כבר מוזהר על ההקדש מצד המחשבה ולא חל ההקדש שמצד הדבור ואפילו לפי מה דילפינו חטא חטא מתרומה שייך לומר פן דגם בתרומה מוזהר מצד המחשבה כדאמרינו בשבועות דף כ"ו) דהוי תרומה וקדשים ב"כ הכ"א ע"ש בתוספת ואפי' רש"י שם מודה לזה אלא דניחא לי' לפרש תרומת המשכן מפני שהיא קדשים ולכן אומר דהחקירה מצד עצמה יש לעמוד עלי' אבל לתרץ קושיתי אינה מספקת דאי רק מטעם אין איסור חל על איסור לא חייב משום בל יחל א"כ בהקדש שהוקדש קודם שהביא ב' שערות הוי אצלו איסור בת א' כדאמרי' ביבמות (דף ל"ג) פגון דאייתי ב' שערות בשפת ע"ש וכן אמרינו בכריתות (דף י"ד) לענין יש אוכל אכילה אחת לפי גירסת קצת הראשונים ולכן לא בלבד שיקשה דעדיין הי' לו להרמב"ם להביא לאו דבל יחל פניו דאיכא נפקותא להלקות עליו למי שהביא ב' שערות אחר שהוקדש שבו אצלו לאו דמחשבה ולא דקדושת פה כאחד אלא שקשה ג"כ מה שהקשיתי ממתניתן דיש חורש תלם אחד דה"ל למיחשב ט' לאויגן בכה"ג שהשור והחמור פבר הוקדשו קודם שהביא החורש ב' שערות אכן גם מצד החקירה עצמה יש להרהר בזה דאם איתא דלאו דבל יחל לא שייך רק בקדושת פה איה פתב הרמב"ם מהספרי (ריש ה' ערכין) דאנדרי גבוה חייבין משום לא יחל ומלא תאחר ומשום ככל הינצא מפיו יעשה הלא יקשה דמשעה שחשב פבר הוקדש ומוזהר בכל תאחר והיא חל עליו לאו דבל יחל שלא בא עד עת בא דברו ולא עוד אלא דאפילו אם נאמר דלא יחל ג"כ איכא משעה שחשב מכ"מ הרי פל הינצא מפיו יעשה ודאי ליכא במחשבה רק בדיבור וכמש"כ בפי' הריטב"א בשבועות (דף כ"ו) וא"כ היא חל אזהרת ע' דכל הינצא מפיו על אזהרת בל תאחר ובל יחל הקדושים אע"כ צ"ל פניו דמחשבה ודבור שייכי אהדדי לא שייך בזה איסור חל על איסור דהדבור אינו רק סוף המחשבה וא"כ נסתרה סברת מעכ"ת נ"י גם

אודות הקושניא מבל יחל: סימן סה ב"ה אלטאנא יום ג' כ"ד סיון תר"ז לפ"ק להרב וכו' מו"ה פנחס שיינפער נ"י בק"ק לעמבערג יע"א: מעכ"ת נ"י הקשה ונ"ל המשנה למלך בה' נזירות (פ' ב' ה' י"ג) נסתפק באב שהדיר בנו קטן בנזיר אי מצי לשאול על נדרו ופשט ספק זה מדברי רש"י מכות (ד' כ"ב) אבל נסתפק עוד במנפלא סמוך לאיש שנדר אם יכול לשאול על נדרו אי נימא פיון דמצי לנדר יכול לשאול ג"כ או דלמא שאני נדרים דבפ"י רבי קרא למנפלא וספק זה לא נפשט מדברי רש"י הנ"ל דשם מייירי בנדר שהדירו אביו אבל בהדיר הקטן מנפלא סמוך לאיש בעצמו עדיין ספק המל"מ במקומו.

ונ"ל לפשט ספק הנ"ל מהא דגרסינן גדה (נ"ד מ"ו) מתיב רב ירמל' יתומה שנדרה בעלה מיפר לה אא"ב מנפלא וכו' כדבר פנחס משמ"י דרבא דאמר ר"פ משמ"י דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת ע"ש ודעת רש"י בגיטין (ד' פ"ג) דהוי פאלו התנית אם ירצה בעלה ודאי תנאי וכיון.

דבעלה אינו רוצה בנדרה הנדר בטל ע"ש ועיין ר"ן נדרים (נ"ד ע"ג ע"ב) והנה כבר הקשו התוספות נזיר (נ"ד י"א) והרמב"ן ב"ב (נ"ד קכ"ז) היאך שייך תנאי בנדרים הא א' ממשפטי התנאי הוא דהמעשה יכול לקיים ע"י שליח וכאן הנדרים אינם יכולים להתקיים ע"י שליח וע"ש מה שתרצו ובתשובות החידושים נקראים בשמים ראש (סי' ר"ד) תירץ בזה דבר נחמד והוא פיון דבנדר מהני שאלה וא"כ אם נדר על תנאי ולא נתקיים התנאי ממילא בטל הנדר זהו נדר ופתחו עמו וניהו דלא מהני מתורת תנאי מדאינו יכול לקיים ע"י שליח מכ"מ מהני מתורת שאלה עכ"ד שם בקיצור והוא יקר.

ולפ"ז נפשט ספק המ"ל דמסוגיא זו מוכח דמנפלא סמוך לאיש יכול לשאול על נדרו דאי נימא דאינו יכול לשאול על נדרו א"כ מאי משני הכא כדבר פנחס משד"ר דאמר כל הנודרת ע"ד בעלה היא נודרת דהא לפי דעת רש"י הנ"ל הוא מפח תנאי וא"כ קושנית הקדמונים פאן במקומה עומדת הא אי אפשר לקיים המעשה ע"י שליח והתנאי בטל והמעשה קיים וא"כ אפילו בעלה אינו רוצה מכ"מ הנדר קיים ולא שייך תי' הבשמים ראש דניהו דלא מהני מתורת תנאי מהני מתורת שאלה זה אינו דהא במנפלא סמוך לאיש איירינן אע"כ מוכח דמנפלא סמוך לאיש ג"כ יכול לשאול על נדרו ואבבקש מאת מעכ"ת נ"י לחיות לי דעתו בזה עכ"ד: תשובה נדרשתי לאשר שאל מעכ"ת נ"י ממני ואומר פי מה שיקרה בעיניו סברת הבשמים ראש להפריעה על תירוצי הראשונים ולעשות אותה ליסוד לפשט על ידה ספק המ"ל לא כן עמדי דהו אמת שמה שתרצו התוספ' נזיר (נ"ד י"א) אקושיתם מנזיר דכיון דיכול לשלח קרבנותיו חשיב כאפשר ע"י שליח ע"ש לא מספיק דאפתי קשה ממה דאמרינן שבועות (נ"ד כ"ז וכ"ח) דמהני תנאי בשבועה ג"כ אכן גם סברת הבשמים ראש לא מספקת דאפתי יקשה אהא דאמרינן גיטין (נ"ד ל"ה) התקין ר"ג הגזקן שתהא נודרת ליתומים ואמרינן שם דרב נחמן אמר אפי' נשאת ולא חיישינן דמפר לה בעל דמדינן לה ברבים ע"ש ודרי נדר זה הוא ג"כ על תנאי שייאסרו עלי' מיני מזונות אם נהנית מפתנתה וקשה ג"כ מה מועיל התנאי פיון דהמעשה לא ראוי ע"י שליח ובזה לא שייך דהוי כמו פתחו עמו דהרי מדינן לה ברבים דאין לזה לא התרה ולא הפרה ולכן ע"כ צ"ל כחילוק שכתב הרמב"ן דמה דבעינן בתנאי

שְׂיָהָא רַאוי שְׂיִקְוִיָּים ע"י שְׁלִיחַ זֶה דְּוִקָא בְּתַנְאֵי שְׁבִין אָדָם לְחַבְרֵירו דְּוִמְיָא דב"ג וּב"ר אָבֵל לֹא בְּתַנְאֵי שְׁבִינוּ לְבִין עֲצָמוּ וּבְזָה לֹא קָשָׁה לֹא מְזִירוּת וְלֹא מְשִׁבּוּעָה וְלֹא מְנָדָר.

וְאַפִּילוּ לֹא יְהִי סְתִירָה מֵהַגְּזֵל לְסַבְרַת הַב"ר עכ"פ י"ל פְּסַבְרַת הַרְמַב"ן וּא"כ אֵין רַאִי ג"כ מִמָּה דְאַמְרִינוּ ע"ד בְּעֵלָה הִיא נוֹדְרַת לְפִשְׁטָא סְפָק הַמ"ל: וְהִיא נִלְעַנ"ד לְפִשְׁטָא סְפָק הַמ"ל מִמָּה דְאַמְרִינוּ בְּמַפּוֹת (דָּף כ"ב) מִיָּדֵי דְאַיְתָא בְּשַׁאֲלָה לֹא קַתְנִי ע"ש וְלְכַאוּרָה ק' דְלִפִּי הַנֶּרְאָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסָפ' נִדְהָ (דָּף מ"ו) ד"ה פְּגוֹן פְּשִׁיטָא לְהוּ פִּינוּ דְאַמְרִינוּ דְמִןפְּלָא סְמוּךְ לְאַיִשׁ.

אֵין חֲזִיבִין עַל הַקְדָּשׁוֹ קְרַבָּן ה"ה ג"כ דְאַיִן חֲזִיבִין קְרַבָּן עַל מָה שְׂהַקְדִּישׁ בְּסְמוּךְ לְאַיִשׁ אָפִילוּ פְּשִׁיגְדֵל וּא"כ אֵי אָמְרִינוּ דְנִדְרָר וְשִׁבּוּעָה דְמִןפְּלָא ס"ל אֵין לְהֵם הַתְּרָה ה"ה ג"כ דְאַיִן לְהֵם הַתְּרָה אָפִילוּ פְּשִׁיגְדֵל לִפ"ז יְקָשָׁה דְאַפְתִּי לְחֻשׁוֹב שְׁבּוּעָה וּכְגוֹן שְׁנִשְׁבַּע פְּשִׁה' מִןפְּלָא סְמוּךְ לְאַיִשׁ וְהַגְדִּיל וְאַח"כ חֲרַשׁ בִּי"ט וּבְזָה לֹא שְׂיָהָא מִיָּדֵי דְאַיְתָא בְּשַׁאֲלָה דְהָא שְׁבּוּעָה זֹו לִיתָא בְּשַׁאֲלָה אַע"כ נִפְשִׁיטָא דְאַפִּי שְׁבּוּעָה דְמִןפְּלָא ס"ל יֵשׁ לָהּ הַתְּרָה.

אָכֵן בְּאַמְתֵּי אֵין זֶה רַאִי דְהַרִי קוֹנְשִׁיא זֹו לֹא יְקָשָׁה רַק לְמ"ד מִןפְּלָא סְמוּךְ לְאַיִשׁ דְאוּרִיָּתָא וְלָכֵן עֲדִיפָא מְזָה פְּרִיף מְזִירוּת דְקָשָׁה לַכ"ע. גַּם לְמ"ד דְרַבְּנָן וּבִיּוֹתֵר הִיא אָפְשָׁר לְפִשְׁטָא פְּזָה מִמָּה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסָפ' בְּכַרִּיתוֹת (דָּף י"ג ע"ב) שְׂהַקְשׁוּ אַמְתַּנִּיתָן דִּישׁ אוֹכֵל אָכִילָה א' וְחֲזִיבִין ד' חֲטָאוֹת וְאַשְׁמ' א' דְאַמְאֵי לֹא תְנִי ה' פְּגוֹן נִשְׁבַּע שְׁלֹא יֵאָכְלוּ וְאַכְלָה וְתַרְצוּ דְמִיָּדֵי דְאַיְתָא בְּשַׁאֲלָה לֹא קַתְנִי וּמִןקְדָּשִׁין דְתַנִּי אַע"ג דְהַרִי בְּשַׁאֲלָה מַכ"מ הַשְׁתָּא שְׁנִשְׁחַטּוּ וְנִזְרָקוּ דְמִן פְּהַלְכְתָּא לִיתָא בְּשַׁאֲלָה ע"ש (וּמָה שְׂהַקְשָׁה הַב"ז סְתִירָה מְסוּגִיא דְשְׁבּוּעוֹת (דָּף כ"ד) פְּכָר תַּרְצוּ בְּסַגְנוֹן א' הַשְׁעָר הַמְּלָךְ וּבִשְׁוִי"ת פְּנִים מְאִירוֹת דְזָה תְּלִי בְּפִלּוּגְתָּא דְרַבָּא וְאַמְיָר אִם בְּאַכְלוּ פְּלוּ נִשְׁאַל עָלָיו ע"ש) אָכֵן ק"ל דְלִפִּי מָה שְׁפַתְבִּיתִי שְׁפִיר מְשַׁפְּחַת שְׁבּוּעָה דְלִיתָא בְּשַׁאֲלָה פְּגוֹן שְׁנִשְׁבַּע פְּשִׁה' מִןפְּלָא סְמוּךְ לְאַיִשׁ וְאַח"כ הַגְדִּיל וְאַכְלוּ וְאֵין לֹא דְא"כ אִיסוּר שְׁבּוּעָה קָדָם דְחָל לְרַב הוּנָא בְּקַטְנוּת וְאִיף חָל חֵלֵב עָלָיו דְשְׁפִיר חָל עַל כּוֹלֵל דְכוֹלֵל גַּם שְׁאַר חֵלֵב שְׁלֹא נִשְׁבַּע עָלָיו אַע"כ מוֹכַח דְגַם שְׁבּוּעַת מִןפְּלָא ס"ל אִיתָא בְּשַׁאֲלָה וְנִפְשִׁטָא סְפָק הַמַּל"מ: וְיַדְעִיתִי מָה שְׂיָשׁ לְהַשִּׁיב ע"ז עַד שְׁנִרְאָה פְּטָעוֹת שְׂהַרִי הָכָא לְעַנְן קְרַבָּן אִירִינוּ וְקְרַבָּן לִיתָא בְּמִןפְּלָא ס"ל פְּדִאמְרִינוּ בְּנִדְהָ (דָּף מ"ו) יְכוֹל יְהִי חֲזִיבִין עַל הַקְדָּשׁוֹ קְרַבָּן ת"ל זֶה הַדְּבָר.

אָבֵל רַאִיתִי בְּמִשְׁנָה לְמַלְךָ ה' נְדָרִים (פִּי"א ה' ה') שְׁתַּמָּה עַל הַרְמַב"ם לְמָה הַשְּׁמִיט דִּין זֶה דְאַיִן קְרַבָּן בְּמִןפְּלָא סְמוּךְ לְאַיִשׁ וְהַנִּיחַ בַּצ"ע וְלַעֲנ"ד יֵשׁ לֹאמַר פִּינוּ דְהַבְּרִיָּתָא גְּלִיף פֶּן מְזָה הַדְּבָר וְזֶה לְכַאוּרָה דְלֹא פְּהַלְכְתָּא דַבב"ב דָּף ק"כ) גְּלִפִי ב"ה מְזָה הַדְּבָר דִּישׁ שַׁאֲלָה בְּהַקְדָּשׁ וּפְרִיף לַב"ש זֶה הַדְּבָר ל"ל וּמִשְׁנֵי לְחַכְּם מַתִּיר וְאֵין הַבְּעַל מַתִּיר וַע"ש בְּתוֹסָפ' שְׁפַתְבוּ שְׁזָה מִיָּמְרָא דַר' יוֹחָנָן בְּנְדָרִים (דָּף ע"ז) שְׂהַבִּיא שְׁם בְּרִיָּתָא דְגְּלִיף פֶּן מְזָה הַדְּבָר וְשִׁגְמ' ב"ה סוֹבְרִים פֶּן וְלָכֵן פִּינוּ שְׂרַבִּי יוֹחָנָן ס"ל פְּהַר בְּרִיָּתָא דְגְּלִיף מְזָה הַדְּבָר דְאַיִן הַבְּעַל מַתִּיר וְגַם סְתָם גְּמָרָא בַב"ב וּבְנְדָרִים הַבִּיאָה בְּרִיָּתָא זֹו וְלֹא בְּרִיָּתָא דְנִדְהָ דְגְּלִיף מְזָה הַדְּבָר לְמַעַט מִןפְּלָא מְקַרְבָּן לְכֹן דְחָה הַרְמַב"ם בְּרִיָּתָא זֹו מְהַלְכָה פֶּן נ"ל בְּבִיאוֹר שִׁיטַת הַרְמַב"ם אָבֵל לִפ"ז הִלָּא יְקָשָׁה לְרַבִּי יוֹחָנָן דַּס"ל דְמִןפְּלָא סְמוּךְ לְאַיִשׁ דְאוּרִיָּתָא (בְּנִדְהָ שְׁם) וְגַם ס"ל דְמִןפְּלָא ס"ל אִיתָא בְּקְרַבָּן מְדַרְשׁ זֶה הַדְּבָר לְאַיִן הַבְּעַל מַתִּיר וְגַם ס"ל הַלְכָה פְּסָתָם מְשִׁנָּה לְמָה לֹא קַחְשִׁיב בְּמַתְנִיתָן דְכַרִּיתוֹת שְׁנִשְׁבַּע פְּשִׁה'.

מִןפְּלֵא ס"ל דְּבָזָה לֹא שִׁינָה תִּירוּץ הַתּוֹס' אֶלָּא וְדַאי יְהִי מוּכָח דְּגַם שְׁבוּעַת מִןפְּלֵא סְמוּךְ לֵאשׁ אֵיתָא בְּשִׂאלָה אֶבְל בְּאַמַּת גַּם מְזַה אֵין רֵאִי דְּאָף דְּהַתּוֹס' לֹא כְּתָבוּ רַק הַתִּירוּץ דְּמִיִּדִי דְּאֵיתָא בְּשִׂאלָה לֹא קִתְּנִי מִכ"מ הָרִי בְּשְׁבוּעוֹת (דָּף כ"ד) מִיִּתִּי בְּגִמְרָא עוֹד תִּירוּצִים אַחֲרִים דְּאִסּוּר הֵבֵא מַעְצָמוּ אוּ דְּחִיָּילָא אַפְחוֹת מְכַשְׁיַעוּר לֹא קִתְּנִי וְכְדוּמָה וַא"כ י"ל דר' יוחנן פחד מהנהגת תירווצים ס"ל ונהגה לא פתבתי כל זה אלא מפני הערות להלכה שיצאו מדברי הנ"ל דאי אמרינו דמנפלא ס"ל א ליתא בקרבן וליתא בשאלה אפילו לאחר שהגדיל ליתא ושיש סמך לשיטת הרמב"ם דמנפלא איתא בקרבן אבל בעיקר ספק המ"ל נ"ל בפשטות עד שפמעט לענ"ד אין ספק בזה דגם לשבועה ונדר והקדש של מנפלא ס"ל א יש התרה שהרי פשיטא להגמרא למ"ד מס"ל דאורייתא דלאו דלא יחל איתא גבי וכיון דלא יחל נאמר ג"כ על מנפלא ס"ל ממילא ישנו ג"כ בכלל התרה שהרי עיקר התרה מלא יחל גמרינו כדאמרינו חגיגה (דף י') הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו ומסקינן שם דכולהו דרשות דיליף התרה מהן אית להו פירכא לבד מהה דרשה וכפי הנראה מדברי התוס' שם ומדברי הרמב"ם ה' שבועות (פ"ו) דרשה גמורה היא ע"פ פי' הל"מ וכ"כ בטורי אבן שם וכיון דלא יחל קאי על המנפלא ס"ל פשיטא שיש ג"כ התרה לנדרו ושבועתו דקאי גם עליו דאחרים מוחלין לו: סימן סו ב"ה אלתאנא יום ד' כ"ט טבת תר"ח לפ"ק.

לכבוד אאמ"ו הרב וכו' מו"ה אהרן עטטלינגער נ"י בק"ק קארלסרוהע יע"א: נכבדתי מאאמ"ו נ"י באמרותיו הצרופות ונ"ל הוקשה לי בסוגיא דמנחות (דף ק"ג ע"ב) אמר ר"ב אמר ריב"ל מעשה בפרדה אחת של בית רבי שמטה ושיערו חכמים את דמה ברביעית מתיב ר"י ב"ב העיד ר"י ור"י ב"ב על דם נבילות שהוא טהור ואמר ר"י ב"ב מעשה ונהיו נותרין ערוציאות לאריות באיסטרי' של מלך ונהיו עולי רגלים שוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להם דבר אישתיק אמר ליה ר' זריקא מאי טעמא לא קא מהדר מר א"ל היכי אהדר ליה דאמר ר"ח ונהיו חייף תלואים לה מנגד זה הלוקח תבואה משנה לשנה ופחדת לילה ויומם זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת ולא תאמין בחייה זה הסומך על הפלטר ונהוא גברא על פלטר סמיה מאי הוי עלה אמר ר"י ר"י מורינא דבי נשיאה הנה ואורי ליה פשמעתייה דתנו ר"י אומר נשעה דברים מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה דם נבילות ב"ש מטהרין וב"ה מטמאין אמר ר"י ב"י אף כשטמא ב"ה לא טמאו אלא ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית ע"כ והוקשה לי כי לפי הנראה מהברייתא מה שהעיד ר"י בן בתירא דדם נבילות טהור יצא לו מהמעשה שהביא שהיו נותרין ערוציאות לאריות ולכן הקשה ר"י ב"ב מברייתא ולא ממתניתין דעדיות משום דהקא בברייתא הוסיף ריב"ב הך מעשה ומעשה רב ומוכח.

וא"כ קשה מהה מעשה למ"ד דס"ל דדם נבילות טמא אבל נ"ל דלפי מה דפסק הרמב"ם ה' אבות הטומאות (פ"ב) ע"פ סוגיא דחולין בהמה או חיה טמאה ששחטה או נחרה אינה מטמאה משום נבילה כל זמן שפפרקסת ובשר הפורש מן המפרקסת פפורש מן החי וטהור ע"ש וא"כ ה"ה דם שפורש מן המפרקסת ונהרי החוש מעיד שבהמה שנוחרה רוב דמה יוצא בעודה מפרקסת וכיון דקיי"ל בזבחים (דף ע"ט) דדם מבטל דם וגם לענין טומאה מ"ר מבטלין מ"ר א"כ לכאורה מהה מעשה דריב"ב אין ראיה דדם נבילות טהור די"ל דמה שלא אמרו להם דבר כיון דרוב דם הערוציאות יצא בעודם מפרקסים והמיעוט

שִׁיבָא מְשַׁמְתוּ בְּטַל בְּרוּב וְרִיב"ב דְּמִינְתִּי רְאִיָּה מְהֵרָה מְעַשָּׂה אֶפְשָׁר דַּס"ל מִיָּן בְּמִינוּ לֹא בְּטַל וְלָכֵן לְדִינָן דַּס"ל מִיָּן בְּמִינוּ בְּטַל אִין רְאִיָּה מְהֵרָה מְעַשָּׂה דְדָם נְבִילוּת טְהוּר אֶלֶּא דְהוֹקְשָׁה לִי דְעֵדִינָן לְרַבִּי לְשִׁיטְתוֹ לֹא שְׁיָיְה זֶה שְׁהָרִי לְפִי הַמְּבֹאֵר בְּחֻלְיִין (דָּף ק"ט) ס"ל דְּמִין בְּמִינוּ לֹא בְּטַל ע"ש בְּרַש"י וְא"כ אֶפְתִּי יִקְשָׁה לְרַבִּי מַה יַּעֲנֶה לְמַעֲשָׂה דְרִיב"ב וְצ"ע עכ"ל: תְּשׁוּבָה הִנֵּה עַל פִּי דְבָרֵי אַאמ"ו נ"י הַנֶּ"ל נִלְעַנ"ד לִיְיָשֵׁב מַה שִׁי"ל בְּסוּגְיָא דְמִנְחֹת דַּא"ל ר' זְרִיקָא מ"ט לֹא קָא מְהֵדֵר מֶר וְכִי מַה קִּנְשָׁא הִיא זֹו שְׁיָשִׁיב אִם אִינוּ יוֹדַע לְהָשִׁיב וְגַם תְּשׁוּבַת רַב בִּיבִי הִיכִי אֶהְדֵּר לִיה וְכו' הוּא תְּמוּנָה דַּה"ל בְּקִצּוֹר לֹא יִדְעָתִי לְהָשִׁיב אוֹ אִין דְּעָתִי מְגוֹשְׁבַת מַה לֹו לְהֶאָרִיף וְלִסְפֵּר דְעַל פְּלִטֵר סְמִיף.

אַבְל י"ל דְּהִנֵּה הוֹרוּנִי דְבָרֵי רז"ל בְּמִדְרָשׁ בְּמַה שְׁדָרְשׁוּ עַל וַיְדוּם אֶהְרֹן מַה ה"ל לְמִימֵר וְכו' דְלִשׁוֹן דּוּמָם וְשִׁתִּיקָה אִינוּ אֶפְיִסַת הַדְּבֹר לְבַד אֶלֶּא פְּעוּלַת הַנֶּפֶשׁ לְהַכְחִיד הַדְּבֹר שְׁיֵשׁ לֹו לְדַבֵּר תַּחַת לְשׁוֹנוֹ וְכֵן הִכָּא דְאָמַר אִישְׁתִּיק פִּירוּשׁוֹ שְׁהִיָּה יָכוֹל לְהָשִׁיב רַק שְׁשִׁתָּם.

וְנִרְאָה שְׁגִילָה זֶה לִר' זְרִיקָא וְלָכֵן שְׁאָלוּ מ"ט לֹא קָא מְהֵדֵר מֶר וְעַל זֶה הָשִׁיב רַב בִּיבִי הִיכִי אֶהְדֵּר לִיה וְכו' דְּהִנֵּה מְצִינּוּ לְשׁוֹן תְּבוּאָה בְּבַעַל הַלְכוֹת כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ רז"ל בְּקָרָא דָּם תְּבוּאוֹת בְּכַח שׁוּר.

וְכֵן אֶמְרִינָן בְּב"ב (דָּף קמ"ה) הַפֶּל צְרִיכִים לְמַרִּי חִזְטִיָּא וְא"כ הַבַּעַל הַהִלְכָה הוּא כְּהַבַּעַל הַבֵּית שְׁהוּצִיָּא הַתְּבוּאָה מְשֻׁדְּהוּ וְמִי שְׁאוּמֵר הַהִלְכָה בְּשִׁמּוֹ הוּא כְּמוֹ הַפְּלִטֵר שְׁקוּנָה מְהַבַּעַל הַבֵּית וְמִי שְׁאוּמֵר בְּשֵׁם הָאוּמֵר הוּא פְּקוּנָה מִן הַפְּלִטֵר וְלָכֵן פֶּאן רַב בִּיבִי שְׁאָמַר בְּשֵׁם רִיב"ל שְׁאָמַר הַהִלְכָה בְּשֵׁם רַבִּי הִנֵּה פְּקוּנָה מִן הַפְּלִטֵר שְׁרַבִּי הִי בַּעַל הַהִלְכָה וְכְמוֹ שְׁנִקְרָא הַסּוּמָף עַל הַפְּלִטֵר שְׁאִינוּ מְאָמִין בְּחַיִּים מְפָנִי שְׁחִיבּוֹ תְּלוּי הַרְבֵּה בְּאַחֲרִים כֵּן מִי שְׁאִינוּ בַּעַל הַשְּׁמוּעָה בְּעַצְמוֹ נִתְּלָה דְעַתּוֹ בְּדַעַת אַחֲרִים וְאִין לֹו עֲמִידָה בְּפָנֵי עַצְמוֹ וְזֶה מַה דְּאָמַר רַב בִּיבִי הִיכִי אֶהְדֵּר לִיה דְּבִשְׁלָמָא אִם אֲנִכִי הֵייתִי בַּעַל הַהִלְכָה לְטַמָּא דָּם נְבִילוּת לֹא יִקְשָׁה לִי מְעַדוֹת וּמְעַשָּׂה דְרִיב"ב שְׁהֵייתִי מְשִׁיב שְׁאִין רְאִיָּה מְהֵרָה מְעַשָּׂה דְסְבִירָא לִי מִיָּן בְּמִינוּ בְּטַל וְכֵן אִם הֵייתִי כְּמוֹ הַפְּלִטֵר דְּהִינּוּ אִם הִנֵּה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ ב"ל בַּעַל הַהִלְכָה ג"כ הֵייתִי יָכוֹל לְהָשִׁיב כֵּן שְׁהָרִי רִיב"ל ס"ל ג"כ דְּמִין בְּמִינוּ בְּטַל כְּמַש"כ הַתּוֹס' חֻלְיִין (דָּף צ"ז) אַבְל עֲכָשְׁיוֹ שְׁאִינְנִי רַק פְּקוּנָה מִן הַפְּלִטֵר שְׁרַבִּי הוּא בַּעַל הַהִלְכָה לֹא אוֹכַל לְהָשִׁיב כֵּן שְׁהָרִי רַבִּי ס"ל מִיָּן בְּמִינוּ לֹא בְּטִיֵּל וְעַל זֶה הָשִׁיב רַב יוֹסֵף שְׁרַבִּי יְהוּדָה הוּא שְׁהוּרָה כֵּן בְּבֵית רַבִּי שְׁאָף שְׁגַם הוּא ס"ל מִיָּן בְּמִינוּ לֹא בְּטַל אֶפְיִלוּ הִכִּי הַעִיד בְּשֵׁם בֵּית הַיָּלֵל שְׁדָם נְבִילוּת טַמָּא וְלָכֵן ע"כ אוֹ דַּס"ל דְּהֵרָה מְעַשָּׂה דְרִיב"ב לֹא הָנִי אוֹ דַּס"ל דְּרַק ב"ש הוֹרוּ שָׁם כֵּן אַבְל ב"ה בְּאַמַּת מִיָּחוּ וְלָכֵן ל"ק אֶמְעַשָּׂה דְּבֵית רַבִּי: וְע"ד שְׁפִירְשִׁתִּי בְּזֶה הַשְּׁתִּיקָה שְׁהִיָּה יוֹדַע לְדַבֵּר נ"ל לְבָאָר ג"כ מַה דְּאֶמְרִינָן בִּיבְמוֹת (דָּף ע"ו) א"ל דּוּאָג הָאָדוּמִי וְכו' שְׁאָל עָלִיו אִם רְאוּי לְבָא בְּקַהֲלָא אִם לָאו מ"ט דְּקָאֲתִי מְרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה א"ל אַבְנֵר תְּנִינָא מוֹאֲבִי וְלֹא מוֹאֲבִית אֶלֶּא מַעֲתָה מְצָרִי וְלֹא מְצָרִית שְׁאִנִּי הִכָּא דְּמְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּקָרָא ע"ד אֶשֶׁר לֹא קִדְמוּ וְלֹא דִרְכָּה שְׁל אִשָּׁה לְקַדָּם הִנֵּה לְהָם לְקַדָּם נְשִׁים לְקַרְאֵת נְשִׁים אִישְׁתִּיק מִיָּד וַיֵּאמֶר הַפְּלִיף וְכו' הַלְכָה נִתְּעַלְמָה מִמָּה צָא וְשְׁאָל בְּבִיהַמ"ד וְהִנֵּה גַם פָּה א' לְשׁוֹן אִישְׁתִּיק וְלַעֲנִי דְּרָצָה לְהַעֲיֵד זֶה עַל צְדָקַת אַבְנֵר שְׁהִיָּה יוֹדַע לְהָשִׁיב רַק שְׁשִׁתָּם מְפָנִי הַכְּבוֹד שְׁשֵׁם בְּסוּגְיָא מְסִינִים מְכ"מ קִנְשָׁא פִּי הַקִּנְשָׁא שְׁל דּוּאָג הִנֵּה לְקַדָּם נְשִׁים לְקַרְאֵת נְשִׁים וּמְשַׁנֵּי כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה ע"ש וּבְשִׁמּוֹאֵל כ' בְּפִסּוּק לְבוּשַׁת עֲרוֹת

אמרה הביא רש"י ז"ל דרשת רז"ל שאמר פן מפני שאשת שאול רצה אחריו ונטפפתו וזה הזכיר לפגם בניה ועל שהיה ידוע זה בבית שאול ושאול חושב זה לפגם בנאו לא רצה אבנר להזכיר הן שדרה אשה להיות צנועה ולא לצאת חוץ שיהיה לגנאי המלכה ובניה ושאול סבר שלא ידע להשיב וא"ל הלכה נתעלמה ממה אבל הקבלה מעיד שאבנר שתק שהיה יודע להשיב ושתק מפני כבוד המלכה ובניה ואפשר שזה מה שאמר שאול כי בחר אתה לבן ישי לבשתה ולבנות ערות אמרה שאמה נוהג אחנה ורועות עם בן ישי אשר יהיה פסול לבא בקהל אם לא שדרה אשה פנימה וצניעות וזה מזכיר בשתה ובשת אמרה ועי' בר"ה (נ"ז ט"ז ע"ב) דמוכח ג"כ דלשון אישתתיק שיהיה במקום שהיה יכול להשיב ושתק: סימן סז ב"ה אלטאנא יום ה' י' ניסן תר"ח לפ"ק.

להרה"ג וכו' מו"ה שמעון נאדאש נ"י הגאב"ד דק"ק ציפפער וטינרנוי יע"א: מעכ"ת נ"י השיג על מה שכתב אאמ"ו נ"י (בתשובה סי' ס"ו) וז"ל על מה שכתב מר אביו נ"י בענין דם נבילות נראה לענ"ד דהנה הר"ע ברטנורא בעדיות (פ"ח מ"א) פ"י דריב"ב שטיקה דם נבילה היינו שאינו נבילה אבל רביעית מטמא פדברי ב"ה שסובר דם רביעית מטמא ותמה עליו התי"ט שגועלם ממנו סוגיא דמנחות דריב"ב מביא ראיה מערודיאות מוכח דסובר שטהור לגמרי אמנם באמת מבואר בראב"ד בפירושו לעדיות (פ"ה מ"א) שכ' דם ברביעית כשהוא קרוש נעשה פזית ודומה לבשר וגזרו עליו משום פזית נבילה ומבואר דסובר דהנה רק דרבנן וברמב"ם בפירושו (פ"ח מ"א) כ' ג"כ מדרבנן לריב"ב רביעית מטמא וכן בחבורו (פ"א מה' אבות הטומאה ה"ד) א"כ גם הברטנורא פונתו מדרבנן לריב"ב דם ברביעית מטמא (אף שהתי"ט שם מ'אן בזה לא ידעתי למה (לפ"ז י"ל הכי הוכחת ריב"ב מערודיאות דבחולין (נ"ז צ"ט) בתוס' ד"ה שאני ציר דזיעה וכו' כ' דברבנן לכ"ע מב"מ בטל והוכיח ריב"ב ע"כ דם נבילה טהור מה"ת דאי טמא מה"ת לא היה מתבטל דמב"מ לא בטל אע"כ רק מדרבנן ובדרבנן מב"מ בטל לפ"ז גם על רבי לק"מ אף דסובר מב"מ לא בטל בדרבנן בטל וניחא נמי דבאמת דלח בלח במב"מ בעיא ס' ולא סגי ברוך אמנם באי' דרבנן מבואר בש"ך י"ד (סי' ק"ט) דדי ברוך ולא בעי ס' גם י"ל פיון דהנה רק דרבנן לא גזרו בעולי רגלים כמו שאמרו אין שבות במקדש כמו כן לא גזרו לבטל עולי רגלים ממצותן.

ובלעדי זאת לא ידעתי מה קשה לרבי ממב"מ הלא לרב חסדא במנחות (נ"ז כ"ג) דנבילה בטלה בשחוטה משום דא"א לשחוטה שתעשה נבילה ונהו מין בשא"מ גם לרבי דם נבילה בטלה בדם מפרקסת ואפילו לר' חגינא שם דבחר בטל אזלינן ונבילה בשחוטה לא בטלה הלא בתוס' שם (נ"ז כ"ב ע"ב) ד"ה מפאן לעולין כ' דבמשקין לכ"ע בטל דלכי מסרחא אין שם מקשה עליהם לפ"ז דם נבילה בטלה בדם מפרקסת אפ"ל לר' חגינא כנלענ"ד עכ"ד: תשובה מה שהשיג מעכ"ת נ"י על דברי אאמ"ו נ"י שהרי דם נבילה דרבנן ובדרבנן ס"ל גם ר"י דמין במינו בטל לא ידעתי מקום השגה בזה שהרי רק אמה שכתב דריב"ב שהביא ממעשה דערודיאות ראיה דדם נבילות טהור ע"כ ס"ל דמין במינו לא בטל הקשה אאמ"ו נ"י דא"כ גם לר' תקשי' שהרי לפ"ז התירוץ אריב"ב לא שייך רק לשיטת התוס' דס"ל במנחות (נ"ז ק"ג) דם נבילות מן התורה מטמא וכמו שביאר אאמ"ו נ"י וא"כ גם לרבי תקשה ובר מן דין הא דנימא לר"י בדרבנן מין במינו בטל אינו מבואר לכ"ע דכבר הקשה בכרתי ופלתי (סי' ק"ט) על זה מהא דאמרינן ביצה (נ"ז ל"ח)

חטין בַּחטין נְהי דלר"י לָא בְטיל וְהָרִי שֵׁם מְאִסּוֹר תַּחֲוּמִין אֲיִירִי אַכּוּן לַעֲנִיד תְּלִי זֶה בַּפְּלוּגְמָא דְאַבְיִי וְרַבָּא שְׁהָרִי רַק מְשׁוּם הֵךְ קוּשְׁיָא אַמְהָ דְאַמְר ר"י צִיר בְּטַל רְבִיעֵית בְּסָאֲתִים מְתַרְץ בְּחֻלִין (דף צ"ט) כּוּן דְשִׁאנִי צִיר דְזִיעָה בְּעֵלְמָא וּכְבָר פְּתָבוּ הַתּוֹס' שֵׁם וּבִיּוֹתֵר בְּזַבְחִים (דף ע"ט) דְבְכּוּלֵי הַש"ס דְאַמְרִינוּ דר"י ס"ל מִין בְּמִינוּ לָא בְטַל הִיָּינוּ לְרַבָּא דְוָקָא אַבְל לְאַבְיִי רַק מְשׁוּם רַבּוּ ס"ל כּוּן וּמְמִילָא גַם מְהָא דְרְבִיעֵית בְּסָאֲתִים ל"ק וּל"צ לֹמַר דְמַחְלַק אֲלִיבָא דְרַבּוּ בִין דְאוּרְיִתָא לְדַרְבְּנָן וְא"כ י"ל ג"כ דְמָה דְאַמְר בְּבִיעָה נְהי דלר"י לָא בְטיל הִיָּינוּ ר"י אֲלִיבָא דְרַבִּי וְאֲזִיל זֶה אֲלִיבָה דְאַבְיִי דְלָא מַחְלַק בִּין דְאוּרְיִתָא לְדַרְבְּנָן וְכּוּן מוּכַח ג"כ דַּע"כ אִיפָא מ"ד דר"י אֲפִילוּ בְּדַרְבְּנָן ס"ל מ"ב לָא בְטַל מְמָה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' יְבָמוֹת (דף פ"ב) ד"ה בְּטוּנְמָא דר"ש ב"ד אִידי ס"ל דְרַבְּנָן לָא פְּלִיגִי אר"י דְאַמְר מ"ב לָא בְטַל אֲלָא בְּדַרְבְּנָן ע"ש הָרִי דר"י אֲפִילוּ בְּדַרְבְּנָן ס"ל דְלָא בְטַל וַע"פ דְבְרֵינוּ א"ש דִּי"ל דְהוּא ס"ל ג"כ פְּאַבְיִי ע"כ פּ מְבּוֹאֵר מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְאַלִּיבָא דְאַבְיִי ל"צ לֹמַר חִילּוּק זֶה שְׁבִין דְאוּרְיִתָא לְדַרְבְּנָן לַעֲנִינוּ מִין בְּמִינוּ: וְלָכּוּן גַּם בְּמָה שְׁפַתְבּ מַעֲכ"ת נ"י עוֹד מְהָא דְבְתֵר בְּטַל וּבְתֵר מְבַטַל אֲזִלְיָנוּ אִין תְּשׁוּבָה עַל דְבְרֵי אַאמ"ו נ"י שְׁהָרִי פְּכָר פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּמַנְחוֹת (דף כ"ב) דְהֶרְבָּה סְנִיגוֹת הַש"ס שְׁהָם דְלָא כְּרַב חֲסָדָא וְדָלָא כְּרַב חֲנִינָא וְס"ל דְחֲשִׁיב מִין בְּמִינוּ אִפִּי אִין הַבְּטַל וְהַמְבַטַל יְכוּלִין לְהִיּוֹת שְׁוִין.

וַע"פ"ז פְּתַב אַאמ"ו נ"י טַעְמוֹ לְרִיב"ב דְלָכּוּן הִבִּיא רְאִיָּה מְעַרְוּדִיאוֹת דְלָא שְׁיָיָה בִּיטוּל מְטַעַם מִין בְּמִינוּ אֲלָא דַּלְפ"ז גַּם לְרַבִּי קֶשֶׁה: סִימָן סח ב"ה אֲלֵטָאנָא יוֹם ג' ה' סִינָן תר"ח לַפ"ק: לְהֶרְה"ג וְכו' מו"ה חַיִּים יוֹסֵף פְּאַלְאָק נ"י הַגַּאב"ד דַּק"ק טְרַעְבִּיטְשׁ יַע"א מַעֲכ"ת נ"י הַקֶּשֶׁה עַל דְבְרֵי הַש"ע י"ד (סי' ק') בְּדִין בְּרִיָּה וְז"ל הִנֵּה בַתְּנַאי הַבְּרִיָּה נְחָלְקוּ הַתּוֹס' וְהָרָא"ש פַּג"ה (דף ק') וְהָר"ן שֵׁם דְהַתּוֹס' וְהָרָא"ש סוּבְרִים דְנִבְלָה וְשׁוֹר הַנְּסָקֵל וְחָלָב לָא נִקְרָאוּ בְּרִיָּה מְשׁוּם דְכָל שְׁיַחְלַק וְנִשְׁאַר שְׁמוֹ עָלָיו לָא מִיקְרֵי בְּרִיָּה וְהָר"ן דְלִית לִיהּ הֵךְ סְבָרָא אֲזִיל בְּשִׁיטַת רַש"י וְכ' דְבְרִיָּה לָא הוּי אֲלָא מָה שְׁנַאָסֵר מִתַּחְלַת בְּרִיָּתָהּ וַע"כ לָא מִיקְרֵי נִבְלָה וְשׁוֹר הַנְּסָקֵל בְּרִיָּה דְלָא נִאָסְרוּ מִתַּחְלַת בְּרִיָּתָהּ וְחָלָב אַף שְׁנַאָסֵר מִתַּחְלַת בְּרִיָּתָהּ לָא מִיקְרֵי בְּרִיָּה מְשׁוּם שְׁאִינוּ מְקוּבָץ בְּמָקוֹם אַחַד יַע"ש וְא"כ ק' לִי מְאוּד דְהַמְחַבֵּר ז"ל זִקְפָה שְׁטָרָא לְבִי תְרִי דְמַאֲחֵר שְׁכ' הַתְּנַאי דְצָרִיף שְׁיִהְיֶה דְבָר שְׁלָם שְׁאֵם יְחַלַּק אִין שְׁמוֹ עָלָיו (דְבָזָה מְתוּרְץ מְדוּעַ לָא מִיקְרֵי נִבְלָה וְשׁוֹר הַנְּסָקֵל וְחָלָב בְּרִיָּה) לְאִיזָה צִוְרָף הַזְּפִיר עוֹד תְּנַאי רַש"י וְהָר"ן שְׁצָרִיף שְׁיִהְיֶה דְבָר שְׁאֵסוֹר מִתַּחְלַת בְּרִיָּתָהּ דְהָא מַעֲתָה לָא צָרִיכְנָא עוֹד לְהֵךְ טַעְמָא כְּמוֹ דְלָא מְצָרְכִינוּ לְטַעְמָא דְר"ן דְחָלָב לָא מִיקְרֵי בְּרִיָּה מְשׁוּם שְׁאִינוּ מְקוּבָץ בְּמָקוֹם אַחַד.

גַּם ק' מִנ"ל הֵךְ סְבָרָא אַחֲרֵי שְׁיִישׁ לְנוּ טַעַם אַחֵר בְּנִבְלָה וְשׁוֹר הַנְּסָקֵל וְחָלָב דְלָא מִיקְרֵי בְּרִיָּה מְשׁוּם שְׁאֵם יְחַלְקוּ שְׁמֵם עָלֵיהֶם. גַּם ק' לְמַאי נ"מ כ' הֵךְ טַעְמָא פִּי אִיזָה פִּי אִיזָה דְבַר אִיסּוֹר נִמְצָא שְׁאֵם יְחַלַּק אִין שְׁמוֹ עָלָיו וּבְכָל זֹאת לָא נִאָסֵר מִתַּחְלַת בְּרִיָּתָהּ וְאִי לְנוֹדֵר מְעוּף טְהוֹר יְדוּעַ כְּגוֹן תְּרַנְגוּל דְרַף מְשֻׁל שְׁאֵם יְחַלַּק אִין שְׁמוֹ עָלָיו וְאַפ"ה לָא מִיקְרֵי בְּרִיָּה מְשׁוּם שְׁלָא נִאָסֵר מִתַּחְלַת בְּרִיָּתָהּ הָרִי נְדָרִים בְּלֵא"ה לָא בְטִילִי מְשׁוּם דְבָר שְׁיִישׁ לוֹ מִתִּירִין כְּדֵאִיתָא בְּנְדָרִים (דף נ"ט ע"א) דְאִי בְּעֵי מִיתְּשִׁיל עֲלָה אִם לָא נִאָמַר דַּנ"מ לְנוֹדֵר מְעוּף יְדוּעַ ע"ד רַבִּים דְאִין לוֹ הַתְּרָה וְצַל"ע פִּי בְּכָל זֹאת ב' קוּשְׁיוֹת הֶרְאֵשׁוֹנוֹת בְּמָקוֹמָן עוֹמְדוֹת וְאַצִּיג פֶּה גַם מָה שְׁהַקְשָׁה לִי בְּנִי הַבַּח' הַמְּוִפְלָא כַּה' שְׁפַתִּי שִׁי בְּעַנְיָן דְבָר חָשׁוּב דְלָא בְטִיל עַל הַתּוֹס' סוּף מַס' מְעִילָה ד"ה פְּרוּטָה שְׁהַקְשׁוּ דְלִיבְטִיל הָאִי פְּרוּטָה שְׁל הַקְדָּשׁ

ברוב ותי' א"נ מטבע חשיב ולא בטיל והקשה דהא חשיבות מטבע הוא ע"כ רק משום דהוי דבר שבמנין והא לרבנן דסברי במשנה דחבילי תלתן (פ"ג דערלה) דאינו מקדש אלא ששה דברים ולר"ע דמוסיף אף פפרות של בעל הבית כל שאר דבר שבמנין בטיל (ואפילו חתיכה הראויה להתפך רוצה הר"ן בספג"ה לומר דבטלה לדידהו) א"כ לר"ע לשיטתו הדרא הקו' לדנקתא האיך אמר פינון שהוציא את הראשונה מעל ליבטל הך פרוטה באחרוני דהא לדידהו אולה לה חשיבות מטבע שהיא רק משום דבר שבמנין ולא יכולתי לתרץ קושיא זו באופן ראוי ונכון: תשובה על מה שהקשה מעכ"ת נ"י למאי נ"מ פתב המחבר (בסי' ק') לענין ברי' טעם דבענין שניאסר מתחלת ברייתא פי אינה איסור נמצא שאם יחלק אין שמו עליו ובכל זאת לא נאסר מתחלת ברייתו אשיב דנדאי מצינו פן לפי מה דכתב הש"ך (סי' צ' ס"ק ה') ועמש"כ הב"ח דכחל הוי בריה פמו גיד הנשה והוא תמוה פדאיתא בש"ס ופוסקים לקמן (סי' ק') דלא הוי בריה אלא מה שניאסר מתחלת ברייתו וכן מבואר ברמב"ם דגיה"נ הוי בריה ויחל לא הוי בריה עכ"ל ולכן שפיר הוצרך הש"ע הטעם דנאסר מתחלת ברייתו דאי משום אין שמו עליו יקרא פחל בריה שאם יחלק נקרא חתיכת פחל כמש"כ הב"ח ועוד מצינו פן לפי מה שפתב הכרו"פ (סי' ק') לענין שרץ הארץ שלא נאסר עד שפירש דאי משום אין שמו עליו פשיחלק מקרי בריה אבל משום נאסר מתחלת ברייתו לא מקרי בריה פינון שלא נאסר עד שפירש ולכן המחבר תפס עיקר כשיטת רש"י והרשב"א (ובכרטי שלפי דברי הש"ך הנ"ל גם דעת הרמב"ם פן) ועל פן נקט התנאי דנאסר מתחלת ברייתו אף מפני שהתנאי הזה לבד לא מספיק משום חלב פתב ג"כ התנאי דכל שישחלק אין שמו עליו: ומה שהקשה פן מעכ"ת נ"י אמה שתוצו התוס' במעילה דמטבע חשיב ולא בטיל והרי לר"ע לא חשיב דבר שבמנין אלא ז' דברים בלבד נ"ל לתרץ דהתוס' לשיטתם אזלי דכתבו ביבמות (דף פ"א ע"ב) ד"ה ר' יוחנן וקשה לר"י דהאיפא טובא טבעות וכוסות של ע"א וכל הנהו דתנן בפ' בתרא דע"ז וכו' ואומר רבינו יצחק דבירושלמי לא חשיב אלא אותן ששנויים שם במס' ערלה אבל אפתי איפא טובא עכ"ל הרי שפשיטא להתוס' דגם חכמים ור"ע דלא חשבו רק ו' או ז' דברים בערלה מכ"מ מודו דאיפא ג"כ עוד טובא דלא איירי שם רק מהני דברים דשייכי בערלה וכ"כ דכן מוכח מדבריהם במה שכתבו ועוד נראה דעדפי מאת שדרכו וכו' משמע דכרבנן בעי לאוקמי דלא סגי באת שדרכו עכ"ל הרי שסבירא להו דמתניתין דע"ז דחשיב צורות ע"ז ועורות לבובים אתיא אפ"ל פרבנן ור"ע וא"כ שפיר י"ל דר"ע ס"ל דגם מטבע חשיב ולא בטיל: סימן סט ב"ה אלטאנא יום ו' ח' סיון תר"ח לפ"ק.

להתורני מו"ה דוד שיפפער נ"י מק"ק לעמבערג יע"א: מר נ"י הקשה. ונ"ל ביבמות (דף ס"ט) מקשה הש"ס ולתרומה לא חיישינן והתניא ה"ז גיטף וכו' וזה תמוה דהא קיימא לן שפא מת לא חיישינן ושפא עברה הוי פמו שפא מת ואין לומר דכאן יש רוב דרוב נשים מתעברות ויולדות דהא הוי רובא דתלמיא במעשה ולא שייך פאן תירוצו של התוס' שם (דף קי"ט) דהוי ממילא דאדם נזקק לאשתו דהא פאן מייירי בזנות ומבואר בפ"י למס' כתובות דבזנות לא שייך ממילא ועיין במגן אברהם (סימן ח') דברי הב"ח וצ"ע עוד קשה לי בפסקי הטור דבי"ד (סי' של"א) פסק פהו משנה דישאל שפא על בת פהו מותרת לאכול בתרומה ולא חיישינן שפא נתעברה ובטור אהע"ז (סי' י"ג) לענין הבחנה

פסק דאף בזנות צריכה להמתין ג' חדשים דחיישינו שמה נתעברה והרי מסקינן בסוגיא דכאן שאין חילוק בין הבחנה לתרומה אלא בין זנות לנישואין וצ"ע: תשובה על מה שהקשה מעכ"ת נ"י אמה דמקשה ביבמות (דף ס"ט) ולתרומה לא חיישינו הרי שמה עברה הוא כשמה מת דלא חיישינו לענ"ד הרבה תשובות יש בדבר א' י"ל בזה דאף אם אמנם לא יהי' שייך פאן תירוץ השני של התוספ' שם (דף קל"ט) הרי עכ"פ יש לומר דהסוגיא קאי פרבה דאית לי' רוב אפילו במידי דתלוי במעשה וכמו שתמצו בתירוץ קמא דהסוגיא (דף קי"ט) אזיל אליבא' ב' י"ל שהרי רק רבא מחלק בגיטין (דף כ"ח) בין שמה מת לשמה ימות אבל אביי שם לא חילק וא"כ י"ל דסוגית הש"ס אלא אליבא דהך שיטה דאביי ג' אפילו בלא כל זה ואפילו נימא כס' הפ"י לחלק בין זנות ובין אשה לבעלה מכ"מ לק"מ שהרי החילוק שבין זנות ונישואין לא שייך רק לענין שני דברים שבזנות לא מקרי ממילא ונדחק שזנות לא שכיח וגם אם תזנה אשה מזנה מתהפכת ולא תתעבר ולכן יש לענין זנות הב' הספקות שכתב המג"א (בסי' ח') שמה לא תנדחק ושמה לא תתעבר משא"כ באשה לבעלה אכן הכא לא שייכי חילוקים אילו דהחילוק דלא חיישינו שייבא עלי' בזנות לא שייך שהרי איירי בנדאי זינתה דקתני ישאל שפא על בת פהו וכו' והחילוק שבזנות מתהפכת לא שייך שהרי אכתי לא ידע המקשן עד שבאמת תירץ לו פן בנישואין חששו בזנות לא חששו מטעם שמתהפכת כמו שפרש"י וא"כ לפי סברת המקשן לא מקרי הכא רוב התלוי במעשה כמו גבי אשה לבעלה: אכן מה שהקשה עוד בסתירת פסקי הטור שלענין תרומה פסק דזינתה תאכל בתרומה ולענין הבחנה פסק דאפילו זינתה צריכה להמתין נדאי קושא היא ולא בלבד על הטור קשה אלא גם על ה"רא"ש שפסק ג"כ דלענין הבחנה בזינתה צריכה להמתין ואעפ"כ הביא המשנה דישאל שפא על ב"כ תאכל בתרומה אבל לענ"ד ימצא יישוב לזה בדברי הריטב"א שכתב אהא דמשני בנישואין חששו בזנות לא חששו וז"ל כלומר היכי קאמינא לך ביוחסין וכו' ואפילו לר' יהודה דאמר התם שמה לא נתהפכה יפה יפה חששא רחוקה היא ולגבי יוחסין גזר אבל לא גזר בה לפסלה מן התרומה א"נ דבריייתא דהכא ר' יוסי היא עכ"ל וכוונתו שתירוצו הראשון כתב אליבא שיטת הר"ן וה"רא"ש שפסקו פהגאונים שהביא הרי"ף דבהבחנה הלכה כר' יהודה דאפילו בזנות גזר שמה לא נתהפכה יפה אכן לפ"ז יהי' דוחק דסתם משנה דבא על בת פהו תאכל בתרומה דלא פהלקתא ולכן מפרש דגם כשמתרץ רבר"ה בנישואין חששו בזנות לא חששו לא חזר לגמרי מהתירוץ קמא שמחלק בין יוחסין לתרומה אלא חזר ממה שהי' אומר דלתרומה לא חששו כלל ומחלק דדוקא בזנות לא חששו בתרומה אבל בנישואין חששו אכן לענין יוחסין אפילו בזנות חששו וא"כ שפיר אתי סתם מתניתן גם כר"י וזהו מה שכתב הריטב"א ולגבי יוחסין גזר אבל לא גזר בה לפסלה מן התרומה וכשיטה זו ס"ל גם ה"רא"ש ואחריו הטור: סימן ע"ב אלתאנא יום ג' י"ט סיון תר"ח לפ"ק ביאור מאמר חז"ל (מו"ק ד' ט') ודברי מוסר היוצאים ממנו: ר"י בן עסמי' ור' יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים בי רשב"י איפטור מיני' באורתא לצפרא אתו וקא מפטרי מיני' אמר להן ולא איפטריהו מינאי באורתא אמרו לי' למדתנו רבינו תלמיד שנפטר מרבו ולן באותה העיר צריך שייפטר ממנו פעם אחרת וכו' אמר לי' לבר' בני אדם הללו אנשים של צורה הם זיל לגבייהו וליברכוהו אזל וכו' אמרו לי' מאי בעית הכא א"ל דאמר לי אבא זיל

גבייהו דלברכוהו א"ל יהא רענא דתזרע ולא תחצד תעניל ולא תיפוק תיפן' ולא תעניל
ליחרו' ביתה וליתוב אנשפינה לבלבל פתורה ולא תחזי שתא חדתא פי אתא גבי אבוי
א"ל לא מיבעי' דברוכי לא ברבן אלא צעורי ציערו לי א"ל מאי אמרו לה א"ל הכי והכי
א"ל פוליהו ברקתא נינהו תזרע ולא תחצד תוליד בנים ולא ימותו לחרוב ביתה וליתוב
אנשפינה דהאי עלמא ביתא וכו' לבלבל פתורה בבני ובבנתא ולא תחזי שתא חדתא דלא
תמות איתתה ולא תנסב אחריתי: בספור הלזה יראו דברים זרים ואפרטם א) מה שאמר
תנו פ' נדרים בי רשב"י נראה כאין לו שייכות כלל אל הספור ומה רצה להשמיענו בזה
על מה שאמר איפטור מיני' פרש"י שסוברים ללכת אותה הלילה ונראה שכוון כתב
אותה הלילה מפני דקתני איפטור מיני' באורחא אכן כמו זר יחשב שרצו החכמים לילה
בלילה נגד דברי רז"ל דילה אדם בכי טוב ג) כבר העיר המהרש"א מה הוקשה לרשב"י
על שבאו עוד להפטר אחר שהוא בעצמו למד להם פן כמו שאמרו לו למדתנו רבינו ד)
למה הפליג רשב"י בשבחם עתה לומר אנשי של צורה הם וכי מה חכמה יש בזה שידעו
הלכה שלמד הוא להם ה) למה עתה צוה לבנו שילה אצלם לברכו ולא בזמן שהיו בביתו
או בזמן שנפטרו ממנו פעם ראשו' ו) מדוע אמרו לו החכמים הברכה בלשון קללה
ולענ"ד יש לבאר כל זה על דרך שהיא אהבה ילקוט (יהושע כ"ב) בשם הגאון מהר"ם
מפדואה ז"ל ביישוב קושית האחרונה וז"ל שהיו מריבים יחד על עסקי עגונה שהאב שלח
בנו להם להיותם יותר שלמים ממנו ויותר מוכנים להשפיע הטוב על זולתם מאשר הי'
הוא ולהם נראה בהקפה ולכן אמרו לו הברכה בלשון קללה כדי שיחזור לספר אל אביו
ואביו יבין הדבר ויפנה הקללה לברכה ואז יחול שפע הברכה עליו בכפל אם מפי
המברכים שפוננתם לטובה ואם מפי האב שיפרש הברכות עכ"ל ועל דרך זה יש לבאר
גם הזרות הנ"ל במאמר הזה שרצה להשמיענו איך התאמצו הצדיקים האלו לנהוג כבוד
זה בזה ולהראות הכנעתם זה כנגד זה לא פמנהג הדורות המתפרצים אשר חכמים
בעיניהם מתפבדים בקלון חביריהם ותלמידים יכחידו שם רבם תחת לשונם וזה אשר
הקדים בעל המאמר שריב"ע וריב"ג תנו פ' נדרים בי רשב"י לומר שאף שלא שנו בבית
מדרשו אלא פרשה זו אשר עי"ז עוד לא נעשים להקרא תלמידיו באמת עם כל זה ראו
להתנהג עמו כתלמידים לפני רבם ושמו מגמתם לכבודו בהראותם לו את זה ולכן איפטרו
מיני' באורחא בלי שהי' פוננתם לילה באותו יום עוד אחר שפבר הי' ערב ובלילה לא
ילכו ולא עשו פן רק להפטר ממנו פעם שנית בפקר כאשר יתחייב תלמיד נגד רבו והנה
רשב"י כאשר נפטרו ממנו בערב חשב שרוצים לילה בפקר השכם אבל כאשר שבו
בפקר עוד להפטר שאל נהלא כבר נפטרם בערב פי הוא בענותנותו לא החשיב עצמו
פרבם שיצטרכו להפטר ממנו שנית והם השיבו הלא למדתנו רבינו תלמיד שנפטר מרבו
וכו' לומר נדאי רבינו אתה ואחר שחייב תלמיד להפטר שנית כשילן בעיר לכן שפנו
אליה עוד אבל רשב"י רצה להראות שאינו מסכים עמהם להחשיבם כתלמידיו ולכן אמר
לבנו בני אדם הללו אנשים של צורה הם לומר אל תחשוב בני פי באמת הם ראויים
להקרא תלמידי אף דע נא פי אנשי צורה הם דהיינו גדולים וחכמים כמו שפרש"י ועוד
לא נח דעתו בזה אלא גם להם רצה להראות איך נתייקרו לפניו ושאינו מסכים עמהם
להחשיבם כתלמידיו ולכן עתה צוה לבנו שילה אליהם שיברכוהו להודיע להם שמגדיל
ברכה שלהם על ברכותו ואז פשפא הבן לפנייהם נתרגשו מה לעשות אם ימאנו הרי

נתחייבו לעשות רצון רבם ואם יברכו הרי הספימו עמו להחשיב ברכתם טובה מברכתו ולכן התחממו לברכו בלשון שנראה להבין פקללה שישפר לאביו ואביו יתפנה הקללה לברכה למען הודיעו כי רק הוא ראוי שתחול הברכה על ידו: סימן עא ב"ה אלטאנא יום ו' כ' תמוז תר"ח לפ"ק להתורני מו"ה יהודא עברי נ"י בק"ק מענענטהיים יע"א: מעכ"ת נ"י הקשה על מה דאמרנו בע"ג (נ"א ע"ב) עבודת גלולים שיש לה גינה או מרחץ וכו' דהנה ללישנא בתרא דש"ס צריה לומר דפליג בזה על לישנא קמא דלישנא בתרא גם בטובת אחרים אסור בהרישא דאל"כ יקשה מה בין רישא לסיפא וכן כתב גם מהר"ם מלובלין בהדיא ולכן צ"ע על הטור וש"ע י"ד (ס' קמ"ג) שפסקו כל"ב וכתבו דבטובת אחרים מותר אף ברישא וא"כ מה איפא בין רישא לסיפא ועלה ברעיוני ליישב דברי הטוש"ע דרש"י ו"ל ס"ל דהאי בטובה פולל ב' ענינים טובת חנם בדברים כמש"כ שם (דף מ"ד) בפ"י וגם טובת שוכר כמו שכתב הקא ולפ"ז אין פאן סתירה בדבריו (ועיין בתוספ' לעיל) וא"כ י"ל נפקותא בין רישא לסיפא דמחמיר דוקא בטובת שוכר אבל לא בטובת דברים אכן מדסתמו הטוש"ע את דבריהם בזה לא משמע פן ולכן עדיין צ"ע עוד הקשה במכות (פ"א מ"ד) הובא בתוספ' י"ט פלוגתא שבין הרמב"ם והטור אם הוזמו העדים בשני ענינים כגון שאמרו המזימים ההורג או ההרוג וגם אתם עמנו הייתם ביום ובמקום פלוני שלהרמב"ם לא הוי זוממין לפי שאצרכו את הפעלי דינים בהזמה עם העדים אבל להטור חשיבי זוממין וסייבין וגם הלחם משנה ה' עדות (פ' י"ח) הביא פלוגתא זו ע"ש.

והנה לכאורה מרישא דמשנה הנ"ל יש לדייק כשיטת הטור דדוקא אם אמרו ההורג או ההרוג עמנו הנה וכו' משמע דאם הוסיפו גם אתם הייתם עמנו הרי אילו זוממין אבל מן הסיפא יש לדייק כשיטת הרמב"ם דדוקא אם אמרו לעדים בלבד עמנו הייתם הוי זוממין משמע הא צרכו גם להורג וההרוג עמהם אינן זוממין וכיון דקשיא דיוקים אהדדי אין להכריע ולכן צ"ע על הטור שהכריע לחומרא והרי ספק נפשות להקל ומהדרינן אצותא: תשובה מה שהקשה מעכ"ת נ"י על הטור וש"ע (בה' ע"ז) נלע"ד שלהטוש"ע החילוק שבין רישא לסיפא אליבא דב' הלשונות הוא דברישא איירי שעיקר השוכר הוא לפנהנים ובסיפא איירי שאין השוכר לפנהנים לבד אלא גם לאחרים כגון הך דמיימי בתוספתא ובירושלמי והשתא ללישנא קמא ברישא דוקא לפנהנים אין ליתן שוכר ובסיפא נהנים בטובה מפני חלק האחרים אבל ללישנא בתרא ברישא פיון שהשוכר ניתן לפנהנים אין נהנים בטובה אף דגם אחרים מקבלים מהם מהשוכר ומה דקתני בסיפא שלא לשל אחרים נהנים בטובה ושלא בטובה היינו דחלק האחרים יכול ליתן להם אבל לא להפנהנים חלקם וזהו מ"ש אב"י לל"ב נהנים מהם בטובה בטובת אחרים שלא בטובה שלא בטובת פנהני ולכן שפיר פסקו הטוש"ע פלישנא בתרא לגמרי: ומה שהקשה על הטור למה פסק לחומרא דאם הוזמו העדים עם ההורג וההרוג דחשיב הזמה הנה ודאי ממתניתן אין הכרע לא בלבד מפני שקשה דיוקא דרישא לסיפא אלא גם מפני דמתניתן לא נחית רק להשמיענו דהזמה היא כגוף העדים ולא איירי בצירוף הכחשה עם הזמה אבל לא ידעתי למה תופס מעכ"ת נ"י את הטור לבקש ממנו ראי' פיון שודאי הסברא נותנת פדעתי דאחרי שיש פאן הזמה לעדים בעמנו הייתם וכי מפני שמחזיקים המזימים את הזמתם גם ע"י הכחשה מגרע גרע ולכן הלח"מ ה' עדות (פ' י"ח) אדרבא על הרמב"ם הקשה

מנ"ל שאין זה הזמה ומסיק שאינו יודע הכרח נכון להרמב"ם פדי שיסמוך עליו אכן לענ"ד יש להביא ראיה ג"כ לשיטת הטור ע"פ מה שהביא באורים ותומים ח"מ (סי' ל"ח) קושיא על הרמב"ם בשם הגאון מ"ה חיים יונה תאומים ז"ל מהא דאמרין האומר פלוני רבעני לרצוני הוא ואחר מצטרפין להרגו ונהרי להרמב"ם ה"ל עדות שאי אתה יכול להזימו דאם יאמרו העדים עמנו היתם הרי גם בגוף הדבר העידו שקר פינון שהוזם גם הבעל דבר וכתב על זה האורים ותומים וקושיא ראוי' היא לחכם לבב ורצה לתרץ ע"י פלגינן דבורא ע"ש ובימי חורפי הוקשה לי על הגאונים למה להו להקשות ממיקרא דרב יוסף ולא הקשו ממשנה שלימה דסנהדרין (דף ס"ז ע"א) אומר לשנים הן עדיו ומביאין אותו לב"ד וסוקלין אותו ע"ש ונהרי הכא ודאי קשה דה"ל עדות שאי אתה יכול להזימו שאם יזמו הרי הוקחשו גם על הנסיסתים פינון שאמרו שהם היו הנסיסתים אע"כ מוכח לכאורה פדעת הטור דגם זה נחשב הזמה וכו' לא שייך מה שרצה לתרץ באורים ותומים מפלגינן דבורא ולא ידעתי יישוב לשיטת הרמב"ם רק להוכיח פהחילוק של שו"ת מהר"י בן לב שהביא הלח"מ שגם הרמב"ם מודה אם אמרו שהעדים עם ההורג והרוג היו עמהם במקום אחר שזה נחשב הזמה ועכ"פ בין מצד הסברא בין מצד הראי' הדעת נוטה יותר לשיטת הטור מלשיטת הרמב"ם: סימן עב ב"ה אלתאנא יום ד' י"ד תשרי תר"ט לפ"ק: להרה"ג וכו' מו"ה מיכל ליב מונק נ"י הגאב"ד דק"ק דאנציג יע"א: מעכ"ת נ"י הקשה בב"ק (דף י"א) ואמר עולא אר"א בכור שנטרף בתוך ל' אין פודין אותו ופי' ר"ת וכן הרא"ש שנוולדו בו סימני טרפה ואף למ"ד טרפה חי' אין צריף לפדות אותו וקשה לי שהרי ידוע שכל בר חי אין לו חזקת פשרות פי היא חזקה שאינה מבוררת וא"כ איך צותה התורה לפדות את הככור אוילי הוא טרפה וצ"ל דאזלינן בתר רובא ובאפילו במקום וקשיא לשמואל דס"ל דאין הולכין במקום אחר הרוב וצ"ע: תשובה מה שהקשה מעכ"ת נ"י מככור שנטרף פינון בזה לדעת השער המלך שהקשה ג"כ קושיא זו (בה' טומאת מת פ"ט) והניח בצ"ע אכן כפר כתבתי בחדושי ליבמות במה שהוקשה לי ג"כ במה דאמרין שם (ד' כ"ב) דממזר יורש את אביו ואת אחיו דאיך יכול להוציא ממונא מספקא מאחיו הכשר דלמא לאו אביו הוא ואין לומר דאזלינן בתר רובא כדאמרין במקום אביו בחולין (דף י"א) שהרי לשמואל לא אזלינן במקום בתר רוב ובשלמא בכשר לא קשה איך יורש מטעם רוב די"ל דיש פאן חזקת פשרות כמש"כ התוס' שם אבל במקום שפא מחייבי פרישות וא"כ ליכא פאן חזקת פשרות קשה וכן הוקשה לי אמה דאמרין ביבמות (ד' ל"ז) ספק ויבם שפאו לחלוק בנכסי מיתנא שהקשה הרשב"א דניזל בתר חז' ליבם ותי' דאיכא ג"כ רובא דרוב יולדות לט' ע"ש דא"כ אפתי יקשה לשמואל דס"ל דאין הולכין במקום אחר הרוב דפסקינן פנותי' איך יכול הספק להוציא ע"י רוב מחזקת יבם אם כפר החזיק בירושא ומתוך כך הי' נ"ל דשמואל ג"כ לא ס"ל דאין הולכין במקום אחר הרוב אלא היכי דאנו דנין על דבר שבמקום לבד פגון במוכר שור ונמצא נגחן וכל אינך דפליגי בהו רב ושמואל בב"ב (דף צ"ב) אבל היכי שהספק שאנו דנין עליו עיקרו לענין איסור רק שפא מזה גם ספק מקום בזה גם שמואל מודה דאזלינן בתר רוב דאיך אפשר לחלק באותו ספק עצמו דלענין איסורא ניזל בתר רוב ולענין מקום לא ולכן לענין ממזר וספק פינון דמפח רוב אנו דנין אותו ככנו לענין הפאה וקללה ושאר מצות שפותרה ה"ה ג"כ לענין ירושה ואף שלכאורה מדברי התוס' ה

בכתובות (דף ט"ו ע"ב) לא משמע פן דלפי סברא זו לא הקשו מידי גם שם לשמואל שהרי שם דיינינו אותו פישראל לענן מצות ולענן ההורגו וא"כ ה"ה ג"כ לענן אבידה מכ"מ י"ל דדיוקם הוא דאי מה דדיינינו אותו פישראל לענן ממון תלוי במה שמחזיקין אותו לענן מצות לא הנה לי למינקט להחזיר אבדה דמשמע דזה עיקר אלא ה"ל למינקט לענן מצות ולפ"ז מתורצת ג"כ הקושיא מבכור שנטרף דגם שם הרי אנו מחזיקין הבכור פאינו טרפה לענן ההורגו וכל מקלי וא"כ הוא הדין ג"כ לענן פדיון וכעת מצאתי שגם בס' הפלאה (ספ"א דכתובות) פתב מפת קושיות אחרות פסברא הנ"ל ושמתורצת בזה קושית השעה"מ ושמתתי שפוננתי לדעתו: סימן עג עוד להרב הנ"ל: מעכ"ת נ' הקשה בחולין (דף י"א) כתבו התוס' בשם רבינו חיים הטעם דרובא וחקקה רובא עדיף דילפינו מפרה אדנמה דאזלינו במר רובא אף דאיכא חקקה נגד הרוב דאוקי גברא שמזין עליו בחקת טמא.

וק"ל שהרי בפרה אדנמה יש ג"כ חקקה אצל הרוב ואף שכתבו התוס' שם דהוי חקקה שאינה מבנרת לפענ"ד לא תהי חקקה זו פחותה מספק אונס שכתבו התוס' דאף שאין זה ספק מ"מ לספק ספקא מצרפינו וה"ה חקקה שאינה מבנרת אם רוב מסייע לה אזי נוכל לומר שמצטרפת להיות חקקה מעליא וא"כ ברוב שאין חקקה מסייע לו מנ"ל דעדי מחקקה ויש להביא ראי' דחקקה עדיף מרוב מהא דאמרין בקידושין (דף פ') דסוקליו ושורפין על החקקות ובסנהדרין (דף ס"ט) פשיטא להגמרא דלא אזלינו במר רובא להרוג נפש מפני שהתורה אמרה והצילו העדה.

תשובה מה שהקשה מעכ"ת נ"י איך ילפינו רובא וחקקה רובא עדיף מפרה אדנמה דלמא התם ה"ט דחקקה שאינה מבנרת מצרפינו לרוב לענ"ד י"ל שהרי ע"כ מוכח מפת דברי התוס' דאי אמרינו דחקקה שאינה מבנרת לא הוי חקקה לא מהני אפילו לצרף עם הרוב דאל"כ אפתי לא תרצו התוס' מידי אקושיתם איך יליף רוב מפרה אדנמ' ומעדים זוממים דלמא התם משום חקקה דה"ל חקקה שאינ' מבנרת דהא מכ"מ עדיף מרובא דעלמא שאין חקקה אצלו אע"כ דלא מצרפינו אפילו לרוב.

ועוד נ"ל דאפילו נצרף חקקה שאינה מבנרת לרוב מכ"מ דייק רבינו חיים שפיר דרוב עדיף מחקקה מפרה אדנמה ע"פ מש"כ בשו"ת נודע ביהודה ח"א אהע"ז (סי' מ"ג) דבפרה הוי שתי חקקות לאיסור חקת טמא וחקת אינה זבוחה דאי במקום נקב שחט א"כ אינה שחיטה ונשארה בחקת אינה זבוחה ורצה להוכיח מזה דרוב עדיף מב' חקקות ע"ש וא"כ אפילו איכא חקקה שאינה מבנרת אצל הרוב אפתי מוכח דעכ"פ רוב עדיף מחקקה אחת.

ומה שהביא מעכ"ת נ"י ראי' שחקקה עדיף מרוב שהרי סוקליו ושורפין על החקקות ובסנהדרין אמרינו דמשום והצילו העדה אין הולכין אחר הרוב להרוג נפש לענ"ד אין ראי' שהרי נדאי גם לענן דיני נפשות אזלינו במר רובא פדהוכיח בחולין (דף י"א) מרוצח ועדים זוממים ומפה אביו ומה דאמרין בסנהדרין ובדנ"פ מי אזלינו במר רובא ע"כ הפירוש כמש"כ הר"ן שם דהיכי דאי אפשר לקיים הדין נדאי אזלינו במר רובא אבל שם איירי דאפשר לקיים הדין ורק במקום שיש לפטור א' מפני חשש הי' ראוי לחוש ע"ש ואף דגם ברוצח אפשר לקיים הדין במקום שאין לחוש שבמקום סייף נקב

הוּי פְּגוּן שֶׁהִי קְרוּם שֶׁל מוֹחַ מְגוּלָה וְבֹא זֶה וְדָקְרוּ מִכ"מ פִּינּוֹן שְׁדוּחַק לְאוּקְמִי קְרָא דוּקָא
בְּכַה"ג כְּמַש"כ הַתּוֹס' בְּחֻלִּין (שָׁם) מְקַרִי אִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּים וּבְכַה"ג אֲזַלְיִנּוּ בְּתַר רַבָּא
לְהַרּוּג נֶפֶשׁ וְהָרִי גַם לְעַנְנּוּ חֻזְקָה אֲיִירִי בְּכַה"ג דְּאִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּים הַדִּין אִם לֹא גַלְהּ אַחַר
חֻזְקָה דְּאִל"כ לֹא מִשְׁפַּחַת לְמִשְׁלָל בָּא עַל אִמּוֹ אוּ מִפָּה אִמּוֹ שְׁיִתְחַיֵּיב אֲלֵא א"כ הִיּוּ הָעֵדִים
אֲצִלָּה פְּשִׁילְדָתוֹ וְלֹא זָזוּ יָדָם מִתּוֹף יָדוֹ עַד שְׁנַתְגַּדֵּל בְּאַנְפֹּן שְׁיִדְעוּ שֶׁהוּא אוֹתוֹ הֵבִין שְׁיִלְדָתוֹ
וּבְנֵדָאֵי דוּחַק לְאוּקְמִי קְרָא פִּן אַע"כ דְּאֲזַלְיִנּוּ בְּתַר חֻזְקָה שֶׁהוּא בְּנָה בְּמָה שְׁפָרוּף אַחֲרֵי
וְהָרִי בֵּא"א לְקַיֵּים הַדִּין רַק בְּדוּחַק גַּם בְּתַר רַבָּא אֲזַלְיִנּוּ בְּדַנ"פ וְא"כ לֹא עֲדִירָה בְּנָה חֻזְקָה
מְרוּב: סִימֵן עַד ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ב' י"ד תְּשַׁרְי תַר"ט לַפ"ק: לְאַחֵי הַרַה"ג וְכו' מו"ה לִיב
עֵטְטִילִינְגֵעֵר נ"י אב"ד דְּגָלִיל לְאַדְעֵנְבֹרְג יַע"א: מַה שֶׁהַקְשָׁה לִי אַחֵי נ"י עַל דְּבָרֵי רַש"י
בְּחֻלִּין (דָּף קכ"ח ע"א) שֶׁכְּתַב רַש"י ד"ה וּמַהֲדַר דְּטְבוּל הִיא טְוּמָאָה דְּרַבְּנָן ע"ש וְק"ל
מְאוּד שְׁהָרִי מְבוֹאָר מִכְּמָה מְקוּמוֹת שְׁיִלְפִינּוּ מְקַרָּא שְׁטְבוּל יוֹם פּוֹסֵל וְטְוּמָאָה דְּרַבְּנָן לִיפָּא
פְּלָל גְּבִי עכ"ד: תְּשׁוּבָה וְדָאֵי צְדָקָת בְּנָה דְּלִיפָּא מֵאֵן דְּפְלִיג עַל זֶה דְּטְבוּל יוֹם דְּאוּרְיִיתָא
הוּא דְּכֵן מוּכַח מִמָּה דְּפָרִיף בְּשַׁבָּת (דָּף י"ד) טְבוּל יוֹם דְּאוּרְיִיתָא הוּא דְּכְתִיב וְבֹא הַשְּׁמֶשׁ
וְטָהַר וּמִשְׁנֵי סְמִי מְפָאֵן ט"י הָרִי דְּפִשְׁטָא דַט"י דְּאוּרְיִיתָא הוּא וּמִכ"מ לְעַנ"ד יֵשׁ לְיִישָׁב
דְּבָרֵי רַש"י שְׁהָרִי גַם עַל הַגְּמָרָא יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּמָה דְּקָאֵמַר דְּלִמָּא שְׁאֲנִי לִי לַר"מ בֵּין
ט"י לְשָׂאָר טְוּמָאוֹת מֵהִיכִי תִּיתִי לֹמַר פִּן אַחַר שְׁגַם ט"י טְוּמָאָה דְּאוּרְיִיתָא הִיא אֲבָל
הָאֵמַת דְּעַל ט"י לֹא מְצָאֵנוּ שֵׁם טְוּמָאָה בְּכָל מְקוּם רַק שֵׁם פְּסוּל מְפָנִי שֶׁהוּא פּוֹסֵל תְּרוּמָה
בְּלֶבֶד וְאִינְהָ מְטַמְּאָה לְטַמְּא אַחֲרֵים אֲבָל מִכ"מ מְדַרְבְּנָן מְצָאֵנוּ שֵׁם טְוּמָאָה בַט"י לַר"מ
בְּמַעֲיִלָּה (דָּף ח') דְּתַנִּיָּא א"ש אוֹמַר ט"י תַחֲלָה לְקַדְּשׁ ר"מ אוֹמַר מְטַמְּא אֶת הַקֹּדֶשׁ וּפּוֹסֵל
אֶת הַתְּרוּמָה וְכו' שְׁוִינְהוּ רַבְּנָן לַט"י פְּרָאשׁוֹן לַר"מ וְכו' ע"ש בְּתוֹס' שְׁהוּכִיחוּ דְּמָה
דְּאֲמַרִּינּוּ דְּלַר"מ מְקַרִי ט"י טְמֵא לְעַנְנּוּ קְדָשִׁים הוּא מְדַרְבְּנָן דְּבְחֻלִּין אֲלִיבִי דַר"מ קְוִימִינּוּ
לְכֵן פִּי רַש"י שְׁפִיר דִּישׁ הוּי אֲמִינָא דַט"י קִיל מְשָׂאָר טְוּמָאוֹת דְּשֵׁם טְוּמָאָה לֹא מִשְׁפַּחַת
בַט"י רַק מְדַרְבְּנָן דְּהִינּוּ בְּקַדְּשׁ וְלְכֵן גַּם בְּתְרוּמָה קִיל יוֹתֵר מְשָׂאָר טְוּמָאוֹת דְּנִקְרָאוּ
טְוּמָאוֹת חֲמוּרוֹת מְפָנִי שְׁמְטַמְּאוֹת מִן הַתּוֹרָה: סִימֵן עַה ב"ה אֲלֵטָאנָא יוֹם ו' כ"ח מְרַחֲשׁוֹן
תַר"ט לַפ"ק בְּשִׁמוּאֵל ב' (ה' ו') וַיִּלְךָ הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו יְרוּשָׁלַיִם אֶל הַיְבוּסִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
וַיֹּאמֶר לְדָוִד לֹא תָבֵא הַנֶּהָה כִּי אִם הִסִּירָךְ הָעֲנוּרִים וְהַפְּסָחִים לֹא־יָבֵא דָוִד הַנֶּהָה
וְגו' וַיֹּאמֶר דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא כָּל מִכָּה יְבוּסִי וַיַּגַּע בְּצַנּוֹר וְאֶת הַפְּסָחִים וְאֶת הָעֲנוּרִים שְׁגָוִאי
נֶפֶשׁ דָּוִד עַל פִּן יֹאמְרוּ עוֹר וּפְסַח לֹא יָבֵא אֶל הַבַּיִת: רֵאִיתִי כָּל גְּדוּלֵי הַמְּפָרָשִׁים רֵאשׁוּנִים
וְאַחֲרוּנִים גְּלָאוּ לְפָרֵשׁ הַפְּסוּקִים הָאֵלֶּה וּבְפָרֵט מַה עַנְנּוּ הָעֲנוּרִים וְהַפְּסָחִים עַד שֶׁכָּבַר יוֹנָתָן
תַרְגָּם הָעֲנוּרִים וְהַפְּסָחִים חֲטָאִיא וְחִזְבִּיא וְהוֹצִיא הַפְּסוּק מִפְּשׁוּטוֹ מְפָנִי שְׁעַל פִּי פְּשׁוּטוֹ לֹא
יְפָרֵשׁ אֶל נְכוּן וְהֵנָּה כָּלֵם פָּנּוּ אֶל דְּרִשְׁתָּ רַז"ל שְׁעוֹר וּפְסַח הִיּוּ ב' צְלָמִים וּבְפִיָּהֶם הַשְּׁבוּעָה
שְׁנִשְׁבַּע אַבְרָהָם לְאַבְיִמֶלֶךְ שְׁלֹא לְשַׁקּוֹר בְּנִינּוּ וְנִכְדּוֹ וְהֵם יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם וּמָה שְׁעָשׂוּ
הַצְּלָמִים בְּדַמוֹת עוֹר וּפְסַח פָּרָשׁוּ שְׁהִיּוּ בְּדַמוֹת יְצָחָק וַיַּעֲקֹב וְכֵן כְּתַב גַּם רַש"י אַכֵּן גַּם
בְּנָה לֹא מְצָאֵתִי מְרַגְעֵ אַחַר שְׁרָצוּ יוֹשְׁבֵי יְבוּס לְהַחֲזִיק וּלְהַגְדִּיל הַשְּׁבוּעָה אִיף בְּזוֹ נוֹשְׂאֵיהָ
לְדַמוֹתָם בְּעוֹר וּפְסַח וְהָרִי יוֹתֵר תּוֹעֵלֶת תִּהְיִי לָהֶם לְדַמוֹתָם בְּאֲנָשִׁים אֲשֶׁר מְרָאִיהֶם
פְּמַרְאָה מְלֹאכִים נוֹרָא מְאוּד גַּם לָמָּה נִתְּנוּ הַשְּׁבוּעָה בְּפִי דְּמוֹת יְצָחָק וַיַּעֲקֹב וְלֹא בְּדַמוֹת
אַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּע וְכִרְתָּהּ בְּרִית וְלְכֵן עָלָה בְּרַעֲיוֹנֵי לְפָרֵשׁ הַפְּסוּקִים עַל פִּי פְּשׁוּטָם
בְּשִׁנְשִׁים עֵיוֹנָנוּ בְּתַחֲלָה עַל הַפְּסוּק הַשְּׁנֵי בְּמָה שְׁנֹאֵמַר בּוֹ שְׁנוֹאֵי נֶפֶשׁ דָּוִד דְּהֵנָּה יֵשׁ חִילּוּק

בין שגאט לב לשגאט נפש דשגאט לב באה על ידי התפעלות הרצון פאשר תבא רעה לאיש מאיש אחר אזי יתמלא עליו כעס וחרמה וישגאהו בלבו וברצונו ואז ברצונו תלוי ג"כ להרחיק השגאה מלבו ולכן כתיב לא תשגא את אחיך בלבבך אבל שגאט נפש תקרא הנטבעת בטבע במי אשר קצה נפשו בדבר לא מפני התפעלות הנעשה עליו כי אם מצד עצמותו ולכן לא נמצא שגאט נפש חוץ מזה רק עוד שני פעמים במקרא ושיניהם אצל הקב"ה חדשיכם ומועדיכם שגאה נפשי (ישעיה א') ורשע ואוהב חמס שגאה נפשו (תהלי י"א) מפני שאצל הקב"ה אין התפעלו' רק מצד התרוממותו מתנגדים לו כל עושי רשעה וכל שקר וחנף עד שגעה נפשו בהם כמו דכתיב וגעה נפשי אתכם (אכן חולק עם גנב שגאט נפשו (משלי כ"ט) אין מגזרה הזאת כי שם הפירוש שגאט את עצמו) ולכן יפנרש מה שגאמר שגאט נפש דוד בהיפך ממה שפירשו כל המפרשים שגאטו לו ע"י התפעלות של מעשה היבוסים רק יפנרש שהי' נטבע בטבע שלו לשגאט שהוא למאוס בעור ופסח ולהרחיק מעליו שלא לראותם כמי שמרחיק עצמו מדבר הנמאס עליו בכל יקלתו ועל כן הי' מחוקי הבית אשר לדוד כי עור ופסח לא יבא אל הבית ואולי עי"ז הי' זה למשל בישראל לומר כן וזה מה שאמר הכתוב ואת הפסחים ואת העורים שגאט נפש דוד על כן יאמרו עור ופסח לא יבא אל הבית והנה אחרי נודע כי געה נפש דוד בעור ופסח לבלתי הקריב עצמו אליהם העמידו היבוסים יושבי ירושלים נגדו עורים ופסחים או ע"פ דברי רז"ל צלמים של עורים ופסחים והגידו לו לאמר אל תבא הנה כי אם הסיף העורים ופסחים ומפרש מה הי' פוננת דברים האלה שהוא לאמר לא יבא דוד הנה אחרי שלא יכול לקרוב אל עור ופסח לכן רמזו לו בזה שלא יכול לבא לשם או מפני גבורת הלוחמים נגדו או ע"פ דרשת רז"ל מפני השבועה וזה מה שקפל לאמר להודיע שמה שאמרו כי אם הסיף הפנונה לומר לו בזה שלא יבא דוד הנה שהרי לא יכול להסיר העורים והפסחים אחרי געה נפשו בהם לבל קרוב אליהם ועל כן אמר דוד כל מפה יבוסים יגע בצנור יסיר גם העורים והפסחים משם טרם בואו ומפרש מפני שהיו שגאט נפש דוד: ובזה יבואר ג"כ מה שגאמר (שמואל ב' ט') ומפיבשת יושב בירושלים כי על שלחן המלך הוא אוכל והוא פסח שתי רגליו והנה סוף הפסוק והוא פסח אין לו המשך עם תחלתו דאם רצה לומר שלכן הי' יושב בירושלים אחר שלא יכול לילך בכל יום מעיר אחרת אל שולחן המלך הלא גם אם לא הי' פסח לא ילך ברגליו בכל יום מעיר אחרת אל ירושלים ומי יעצור לו לרפוב גם כשהוא פסח ואם להשמיענו שהי' פסח זה כפר נכתב בתחלת הפרשה שהי' נכה רגלים גם דוד שנה ושלש לומר שמפיבשת יאכל תמיד לחם על שלחנו כנראה להודיע כי דבר גדול דבר בזה בהראות לו אהבתו והלא רבים היו אוכלי שלחנו וע"פ דברינו יבואר אחרי כי קצה נפש דוד בפסחים ומטבע האדם שפיוטר ירצה להרחיק מעליו דבר הנמאס בעת האכילה ואעפ"כ כל כף גדלה אהבת דוד ליהונתן ששם בנו הפסח להיות תמיד מאוכלי שלחנו ולכן סיים הספור אשר תכליתו להודיע איך שמר דוד הברית והחסד ליהונתן במה שאמר כי על שלחן המלך תמיד הוא אוכל והוא פסח שתי רגליו לומר כי כל כף גדלה צדקת דוד ואהבתו קלקלה השורה שאף שהי' פסח שתי רגליו עכ"ז תמיד על שלחן המלך הוא אוכל: סימן עו ב"ה אלטאנא י"ד מרחשון תר"ט לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה אלכסנדר אראן נ"י אב"ד דק"ק פגעערסהיים יע"א: הקשה מעכ"ת נ"י בפי' המשניות להרמב"ם ז"ל באלו הן הלוקין

במתניתן הנוטל אם על הפנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלח ונ"ל שם ר' יהודה סבר לאו הנייתק לעשה לוקין עליו ואין הלכה כו' ע"ש ותמוה שדברי הרמב"ם המה נגד גמ' מפונרשת בתולין (דף קמ"א) דאסיקנא תלמודא שם דבעלמא סבר ר"י לאו הנייתק לעשה אין לוקין עליו והקא היינו טעמא משום דקסבר שלח מעיקרא משמע: תשובה אמת הוא שפי' הרמב"ם הוא כס"ד שם אכן מלבד שהרבה פעמים מצינו גם בפ"י רש"י פנה שפירש במשנה כהס"ד אם הפי' הוא פשוט יותר מכ"מ הקא טעמא רבא איכא שגם למסקנא הפי' פן שהרי מה שפסיק בש"ס דתולין דטעמא דר"י אינו משום דס"ל לאה"נ לעשה לוקין עליו הוא ממה דאמר ר"י בפרייתא לא תותירו וגו' והנותר וגו' פא הפתוב ליתן ע' אחר ל"ת לומר שאין לוקין עליו ע"ש ובמפות (דף ט"ז) דניק מפרייתא זו דס"ל לר' יהודה התראת ספק שמי' התראת ופרייתא מפרייתא דהפה זה וחסור והפה זה דאמר ר' יהודה בב"א חייב בזה אחר זה פטור אלמא דס"ל ה"ס לאו שמה התראת ומשני תרי תנאי אליבא דר' יהודה ע"ש דכן צ"ל בין לר' יוחנן בין לר"ל שהרי אף לר' יוחנן דניק מהא דבא הפתוב דס"ל לר"י ה"ס ש"ה קשה מהא דר"י דחסור והפה זה אע"כ דבין לר"י בין לר"ל אמרינן דתרי תנאי נינהו אליבא דר' יהודה וא"כ הך תנא דאליבא דר"י דהפה זה וחסור והפה זה פטור מטעם ה"ס ע"כ ס"ל דלא אמר ר' יהודה הך דבא הפתוב ליתן ע' אחר ל"ת ולפ"ז מה שפשוט רבינא מזה דס"ל לר"י לאו הנייתק לעשה אין לוקין עליו אינו רק לחד תנא אבל לאידך תנא אליבא דר"י שפיר י"ל דמה דקאמר לוקה ואינו משלח הוא משום דס"ל לאו הנייתק לעשה לוקין עליו ובזה א"ש מה שלאחר שפשוט שם מהך פרייתא דר"י דקאמר רב אידי לרב אשי מתניתן נמי דיקא וכו' ודחי ודלמא ה"ק וכו' ע"ש ולכאורה למה לי לרב אידי לחזור לפשוט מדיוקא דמתניתן אחר שקבר פשוט בפירוש מהפרייתא וגם למה להש"ס לדחות ודלמא ה"ק וכו' דמה מועיל הדיחוי אחר שקבר נפשט.

אבל לפי דברינו א"ש פיון דלא נפשט רק לחד תנא אליבא דר"י א"כ אפתי קאי הספק אי הך תנא דמתניתן אליבא דר"י הוא הך תנא דבא הפתוב או הך תנא דהפה זה אחר זה דמאי אולמא הך תנא מהך תנא ולכן הי' רוצה תו לפשוט ממתניתן עצמה ודחי ודלמא ה"ק וכו' ולפ"ז ע"פ דחי' זו אדרבא המסקנא היא דשפיר נוכל לומר דהך תנא דמתניתן הוא התנא דהפה זה אחר זה וטעמא דר"י משום דס"ל לאו הנייתק לעשה לוקין עליו ולכן פירש הרמב"ם פן ובפרט שפי' זה מכונן יותר ללשון המשנה מדמסקו רבנן זה הפלל כל מצות ל"ת שיש בה קום עשה אין לוקין עלי' משמע דזה הוא מה דפליגי על ר"י דאל"כ היאך שייך זה הפלל לכאן פיון דגם ר"י מודה לזה סימן עז עוד להרב הנ"ל נ"י: עוד הקשה מעכ"ת נ"י בפ"י המשניות להרמב"ם ז"ל ביבמות (דף ע"ו ע"ב) מתני' עמוני ומואבי אסורין כו' מצרי ואדומי כו' ר"ש מתיר את הנקבות מיד אמר ר"ש ק"ו כו' אמרו לו אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה ונ"ל התשובה שאפשר להם להשיב בה לר"ש שיאמרו לו מה לעמון ומואב שכן נתפרש טעמן על דבר אשר לא קדמו אתכם האיש דרכו לקדם ולא האשה עכ"ל וצ"ע דהא בגמרא אמרו מאי תשובה ארבב"ח אר"י משום דאיכא למימר עריות יוכיחו וכו' וא"כ למה הניח הרמב"ם התשובה שהשיב תלמודא ולמה לו למצוא תשובה חדשה ועל ילפותא דלמד ר"ש במתניתן ק"ו מעמוני ומואבי ומה אם במקום שאסר את הזכרים איסור עולם התיר את הנקבות מיד מקום שלא אסר

את הזכרים אלא עד שלשה דורות אינו דין שנתיר את הנקבות מיד יש לדקדק גם עפ"י מה דאיתא בגמ' ב"ק (דף ל"ח ע"ב) ויאמר ד' אל משה אל תצר את מואב וכו' מה עלה על דעתו של משה לעשות מלקחיה כו' אמר לו הקב"ה לא פשעלתה על דעתה עלתה על דעתי שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן רות המואבית ונעמה העמונית א"כ מאי ק"ו יליף ר"ש הא י"ל מש"ה בעמוני ומואבי מותרין הנקבות מיד מפני פרידות טובות אבל במצרי ואדומי הנקבות אסורות עד ג' דורות כמו הזכרים: תשובה מה שהקשה מעכ"ת נ"י על פי המשניות שנתן טעם לתשובת רבנן משום דאיש דרכו לקדם נגד הגמרא גם לי הוקשה זה שנים פו וכעת אשר נדפסו פה המשניות עם תוס' ר"ע ראיתי שגם שם הוקשה פו והנח בצ"ע ומכ"מ בחדושי ליבמות פתבתי קצת יישוב לזה משום דהוקשה לי אמה דקאמר שם (דף ע"ז ע"ב) ורבנן מחלל דחיבי ע' דהתינח לתירוץ רב אשי שם (דף ס') דבחלל דחיבי ע' פליגי אבל לתירוץ רב הונא א"כ שם דלא אסיק רק בקשיא ולא בתויבתא היכי מוקי לרבנן דהכא ויישבתי די"ל דרב הונא א"ר מפרש טעמא דרבנן כמש"כ הרמב"ם דשאני עמוני ומואבי דכתיב אשר לא קדמו.

ומה דלא ניתא להגמ' בכף היינו משום דכפי הברייתא שם (ע"א) פליגי בזה ר"ש ור' יהודה דר"ש אמר אין אשה דרפה לקדם ור' יהודה קאמר הי' להם להקדים נשים לקראת נשים וניתא להש"ס לאוקמי' רבנן אפילו כר' יהודה אבל לרב הונא א"ר באמת צ"ל דרבנן בהא כר"ש ס"ל דשאני התם דאין אשה דרפה לקדם ולכן כתב הרמב"ם פי' זה הפשוט יותר פיון דעכ"פ צ"ל פו לרב הונא א"ר מדלא אסיק בתויבתא מרבנן דהכא.

ומכ"מ אר"ש הנוח לי בצ"ע היכי רצה ללמוד מצרית מק"ו דעמוני ומואבי פיון דהוא גופא יליף דעו"מ נקבות מותרות מאשר לא קדמו ואין אשה דרפה לקדם מה שלא שייך גבי מצרית. אכן מה שהקשה מעכ"ת נ"י אאה דק"ו דר"ש מהו דב"ק זה ודאי אינו קושיא שזה הטעם לא שייך רק להציל האנמות מפני הצדקניות שיוצאות מהן אבל אם הי' שייך טעם האיסור על נקבות כמו על הזכרים לא מטעם זה יתיר הפתוב לנקבות לבא בקהל ועוד שהרי כמה שאמר הקב"ה בשתי פרידות טובות שיעמדו מהן לא התירו עדיין לבא בקהל שהרי ע"כ לא הי' קפלה בידם בזה מדחלקו בנעז ופלוגי אלמוני הגואל אם רות מותרת לבא בקהל וגם בימי שאול נתעלמה הלכה בבית המדרש כדאמרין ביבמות שם ולא פשוט מזה.

סימן עח עוד להרב הג"ל נ"י עוד הקשה וז"ל: הרמב"ם ז"ל הל' איסורי ביאה (פי"ז הל' ב') וז"ל הואיל ופצוע דכא אסור לבא בקהל לא גזרו בו על הנתינה ולא על הספיקות אבל פצוע דכא וכרות שפכה אסור בממזרת ודאית שהרי אסורה מן התורה עכ"ל ותמוה למה באמת מותר פצוע דכא בספק ממזרת הא פיון דממזר ודאי אסור הו"ל למיסר ג"כ הספק דא"ל לפי שיטת הרמב"ם דסבר סד"א מן התורה לקולא דהא זה לא שייך פאן דממנ"פ בין אם היא ישראלית או ממזרת אסורה לו ולכאורה הי' נ"ל לומר דגזירת הפתוב הוא דלא אסרה התורה רק בנדאי אף א"כ יקשה על דינא דהרמב"ם דסבר ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא ורק מדרבנן לחומרא ויליף להו כמו שאמר הרשב"א ז"ל מהא דאמרין דבר תורה שתוקי כשר לפי שהתורה אמרה לא יבא ממזר בקהל ד' ממזר ודאי הוא דלא יבא הא ספק ממזר יבא א"כ מהתם גמרין לכל התורה פולגה דלפי מה

שְׁאֲמַרְנוּ מִנֵּל לְהִרְמֵב"ם לְמִילָף כֹּל הַתּוֹרָה מִכָּל הַסְּפִיקוֹת לְקוֹלָא מִהֵתָם דְּלָמָּא גַּם גְּבִי
מִמְזוֹר דְּאִמְרָה הַתּוֹרָה לֹא יָבֵא מִמְזוֹר מִמְזוֹר וְדַאי וְדוֹקָא הוּא גְּזִירַת הַכְּתוּב וְכִמּוֹ שְׁבִאָמַת
סְבָרֵי הֵנָּה פּוֹסְקִים הַחֹלְקִים עִם הִרְמֵב"ם וְ"ל וְהַדְּבָר צָרִיךְ תְּלִמוּד לִפְעֵנָּה"ד: תְּשׁוּבָה מֵהַ
שְׁהַקְשָׁה עוֹד עַל הִרְמֵב"ם לָמָּה הִתִּיר פְּצוּעַ דְּכָא בְּסִפְק מִמְזוֹרָת הָא סְפִק דְּאוֹרֵייתָא
לְחוּמְרָא.

גַּם לְזֶה כְּפָר כְּתִבְתִּי יִישׁוּב בְּחֻדוּשֵׁי עִם מַה שְׁהַקְשָׁה עוֹד הִרְאָב"ד עַל הִרְמֵב"ם לָמָּה הִתִּיר
פ"ד כִּהֵן בְּגִיּוֹרַת וְאָסֵר בְּמִמְזוֹרָת פִּינּוֹן דְּתִרְנוּיָהּוּ אִיסוּרֵי דְּאוֹרֵייתָא נִיגְהוּ. וְעוֹד הַקְשָׁה
הִרְשָׁב"א עָלָיו אִיךְ הִתִּיר גְּיּוֹרַת לִכְהֵן פ"ד פִּינּוֹן דְּהוּא פִּסְק כְּלִישְׁנָא קָמָא א"כ הַאֲבַעְיָא
לֹא אֲפִשְׁטָא אִי בְּקִדּוּשְׁתִּיהָ קִיָּיִמִי אִי לֹא וְאִיךְ פִּסְק לְהַקֵּל מִסְּפִק בְּאִיסוּר תּוֹרָה וְגַם הִרְב
הַמְגִיד הַקְשָׁה עָלָיו כֵּן וְתִירֵץ בְּדוּחַק אֲבָל נִלְעֵנָּה דְּהִרְמֵב"ם וְהִרְאָב"ד בְּזֶה כֹּל אֲחֻד
לְשִׁיטְתִּיהָ אֲזִיל דְּהֵנָּה הִרְמֵב"ם ה' א"ב (פ' י"ח) כְּתִב הַטַּעַם דְּגִיּוֹרַת אִיסוּרָה לִכְהֵן מִשׁוּם
דְּנִבְעֵלָה בְּנִכְרִיּוּתָהּ זֶה כְּמוֹ שְׁפָתַי רִשְׁ"י וְהִרְאָב"ד הַשֵּׁיג וְכִתֵּב הַטַּעַם אִינוּ מִשׁוּם זִוְנָה
אֲלָא מִטַּעַם דְּקָרָא דִּיחֻזְקָאֵל דְּזִרְעֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל יִקְחוּ וְהִינּוּ דַּהֲל"מ מְסִינֵי הוּא וְאִתָּא
יְחֻזְקָאֵל וְאִסְמְכִיָּה אִקְרָא כְּדִאֲמַרִּינּוּ בְּכַה"ג סְנֵהֲדֵרִין (ספ"ב) ע"ש וְיֵישׁ נִפְקוּתָא בֵּין ב'
הַטַּעַמִּים דְּלִטַּעַם הִרְמֵב"ם וְרִשְׁ"י גְּיּוֹרַת לֹא אִיסוּרָה בְּוֹדָאֵי לִכְהֵן רַק מִטַּעַם סְפִק זִוְנָה
שְׁהֵרִי אִין זֶה וְדַאי שְׁנִבְעֵלָה בְּנִכְרִיּוּתָהּ אֲבָל לִטַּעַם הִרְאָב"ד אִיסוּרָה בְּוֹדָאֵי לִכְהֵן וְלִכֵּן פִּינּוֹן
דְּהִרְמֵב"ם פִּסְק כְּלִישְׁנָא קָמָא וְהַאֲבַעְיָא לֹא אֲפִשְׁטָהּ אִי בְּקִדּוּשְׁתִּיהָ קִיָּיִמִי אוֹ לֹא כְּמִש"כ
הִרְשָׁב"א פִּסְק שְׁפִיר דפ"ד כִּהֵן מִןִּתֵּר בְּגִיּוֹרַת מִטַּעַם סְפִק שְׁפָקָא שְׁמָא לֹא בְּקִדּוּשְׁתִּיהָ
קָאֵי וְאִת"ל קָאֵי בְּקִדּוּשְׁתִּיהָ דְּלָמָּא לֹא זִוְנָה הִיא דְּשְׁמָא לֹא נִבְעֵלָה וְכֵן הִתִּיר מִטַּעַם זֶה
לפ"ד לִישְׁא סְפִק מִמְזוֹרָת דג"כ סְפִק סְפִקָא הוּא וְכִמְמִזוֹרָת וְדַאי אָסֵר דְּבִזָּה הוּי סְפִק
דְּאוֹרֵייתָא אֲבָל הִרְאָב"ד לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל דס"ל דְּגַם גְּיּוֹרַת אִיסוּרָה בְּוֹדָאֵי מִן הַתּוֹרָה וְלִכֵּן
הַשֵּׁיג עַל הִרְמֵב"ם דמ"ש גְּיּוֹרַת מִמְמִזוֹרָת וְעוֹד יִישְׁבְּתִי קוֹשְׁיוֹת אַחֲרוֹת שֶׁהָק' הַטּוֹר עַל
הִרְמֵב"ם מְנַתִּינָה אֲבָל לֹא אֲאָרִיךְ בְּזֶה אַחַר שְׁפָכְרָא בְּאוֹ דְּבָרֵי אֵלֶּה בְּדָפּוּס וְעֵי בְּרִשְׁב"א
(דף ס'): סִימָן עַט ב"ה אִלְטָאנָא טו"ב שְׁכָט תר"ט לפ"ק אֵל כְּבוֹד הַתּוֹרָנִי מו' יְהוּדָה
עֲבָרֵי נ"י דק"ק מְעַרְגַּעֲנֵטְהִיִּים יע"א: מַה שְׁהַקְשָׁה מִעַכ"ת נ"י עַל מִתְנִי' (ר"פ שְׁבוּעַת
הָעֵדוּת) דְּקִתְנֵי וְלֹא בְּנָשִׁים וְלֹא בְּפִסּוּלִים הָרִי עַל עֵדוּת אִשְׁהָשְׁמַת בְּעֵלָה ג"כ אִיכָּא חֵיּוּב
שְׁבוּעַת הָעֵדוּת כְּדִאֲמַרִּינּוּ שְׁבוּעוֹת (דף ל"ב) וְעֵדוּת זֶה שְׁיִיךְ גַּם בְּנָשִׁים וּפְסוּלִים קוֹשְׁיָא
זוֹ הַקְשָׁה גַּם הַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא זצ"ל בְּתוֹס' ר"ע וְתִירֵץ פִּינּוֹן דְּכִתִּיב וְהוּא עַד בְּעֵינֵי עֵדוּת
מִמֶּשׁ וּמַה דְּחִיב עַל עֵדוּת אִשְׁהָ שְׁמַת בְּעֵלָה זֶה דוֹנָקָא בְּעַד כְּשֶׁר מִפְּנֵי שְׁרָאוּי לְהַצְטָרֵף
עִם עַד אַחַר (שׁוּב רְאִיתִי שְׁגַם הַכְּרִשְׁת דְּרָכִים דְּרָךְ מְצוּתִיךְ פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא הַקְשָׁה כֵּן
וּמִתְרַץ כְּתִירוּץ רע"ק זצ"ל) אֲבָל הַקְשָׁה שְׁהֵרִי אֲמַרִּינּוּ דַּאִינוּ נוֹהֵג אֲלָא בְּרָאוּי לְהָעִיד
וְאֲמַרִּינּוּ לְמַעוּטֵי מִשְׁחַק בְּקוּבָא וְהֵרִי מ"ב מִדְּאוֹרֵייתָא עַד כְּשֶׁר הוּא וְגַם מְדַרְבְּנָן כְּשֶׁר
לְעֵדוּת אִשְׁהָ וְהַיִּיחַ בְּקוּבָא וּבְפִשְׁטוֹת הִנֵּה אֲפָשֶׁר לוֹמַר שְׁהֵרִי מ"ד דְּעַל עֵדוּת מִיְתָה חִיב
הוּא רַב פְּפָא וְרַב פְּפָא בְּאִמַת ס"ל (דף ל"א) דְּבַמִּשְׁחַק בְּקוּבָא נוֹהֵג שְׁבוּעַת הָעֵדוּת אֲכֵן
אֲפִתִי יִקְשָׁה עַל הִרְמֵב"ם דְּפִסְק דְּעַד מִיְתָה חִיב וּמִשְׁחַק בְּקוּבָא פְּטוֹר וְאִמָּאֵי הָרִי רְאוּי
לְהִיּוֹת עַד מִיְתָה וְאוּלַי בְּאִמַת ס"ל דְּאֵם תְּבַעָה לַמ"ב לְהִיּוֹת עַד מִיְתָה וְכִפְר חִיב דַּמִּשְׁכ
דְּמִשְׁחַק בְּקוּבָא פְּטוֹר הוּא בְּכָל עֵדוּת חוּץ מִזֶּה: וּמַה שְׁהַקְשָׁה עַל הִרְמֵב"ם ה' פְּלִים (פ')

כ"ב) שפסק כר"א בין מן המוכן בין שאמ"ה טמא ונהרי בנדה (דף ח') אמרינו דרק בד' דברים בטוהרות הלכה כר"א וזה אין מהם.

הנה קושיא זו פבר נכללה במה שהקשה הכס"מ שם דלמה פסק כר"א נגד ר' יהושע ור"ע והניח בצ"ע אבל ראיתי בשם המרפכת המשנה שתיקן על זה דאולי הרמב"ם ס"ל דלפי מסקנת סוגיא דשבת מודה ר' יהושע בכל שהתקינו בפ"י לפקק בו ולא נחלק אלא בסתם בתלאן אי חשיב פהכינו בפירושי או לא ובהניחו בקונפסא לכ"ע חשיב פהכינו בפירושי ולזה מטמא פשלא השליכה באשפה ע"ש ולפ"ז הרמב"ם לא כר"א אלא כר' יהושע פסק: סימן פ עוד להרב הג"ל מעכ"ת נ"י הקשה על הרמב"ם שפסק ה' פסולי המוקדשין (פ' י"ח) שעל בשר חטאות הנשרפות אין חייבין משום פגול רק על האומורין דא"כ איך אמרינו במנחות (דף י"ד) דאי חשיב בשירייהם מתפגל בשר ולפי שיטת הרמב"ם הל"ל מתפגל אומורין.

ולענ"ד י"ל דנדאי מצינו דגם חלב אקרי בשר שהרי בפסחים (דף ע"ז) יליף ר' יהושע מנעשית עולותיה הבשר והדם שאם אין בשר אין דם ואעפ"כ ס"ל שם (דף ע"ט) אפי' לא נשתייר רק פנית חלב זורק את הדם הרי דגם חלב אקרי בשר וא"כ שפיר יש לפרש מה דקאמר מתפגל בשר על האומורין ויש לומר דניחא ליה לנקוט לשון בשר ולא אומורין להשמיענו שגם בבשר יש נפקותא במה שחשב בשירייהם שהרי עי"ז נעשה הקרבן פגול ונהי.

דאין חייב פרת בפגול על הבשר מכ"מ לוקה עליו משום לאו דפסולי המוקדשין כמבואר ברמב"ם שם דלאו זה איכא גם בדברים שאין חייבין עליהם משום פגול ולכן קאמר שפיר דאי חשיב בשירייהם מתפגל בשר דלענין אומורין חייב פרת משום פגול ולענין בשר חייב מלקות משום לא תאכל כל תועבה: עוד הוקשה לו למה השמיט הרמב"ם המימרות בסנהדרין (דף ע"ז ע"א וע"ב) דאפילו בניתושים פטור ונהי בידו סמנים.

הנה להשיטה דבניתושים פטור פבר פתב הר"ן טעם וז"ל ונהרמב"ם ז"ל שלא הביא דין זה (בפ"ג מה' רוצח) סמך על מה שפסק בסוף חמה לבא וסוף צינה לבא פטור עכ"ל אבל מה שהשמיט דין דסמנים בידו גם בחידושי לסנהדרין הוקשה לי כן ולא ידעתי טעם להשמיטה זו אם לא שנאמר כדברי הר"ן שגם בזה סמך אמה שפסק זרק בו חץ ונהי תריס בידו להגן עליו שפטור שגם בזה הטעם דבשעת הכאה לא הי' מכת מיתה דאפשר להגן ע"י סמנים: סימן פ"א ב"ה אלטאנא יום ו' כ"ט אדר תר"ט לפ"ק להתורגי מו"ה אהרן עהרליף נ"י בק"ק נאדאש יע"א: מר נ"י הקשה בפסחים (דף ז') בסוגיא דהבודק צריף שביטל אמרינו דלאחר זמן איסורו לא מצי לבטל ומקשה הש"ס מהא דתניא הנה יושב בבהמ"ד ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו וכו' אלא י"ט לאחר זמן איסורו הוא והקשיתי לפ"מ דאמרינו לקמן בפסחים (ל"ה ע"ב) דבחמץ של טבל ליכא איסור דבל תאכל חמץ דאין איסור דחמץ חל על טבל וכר"ש דס"ל אין איסור חל על איסור וא"כ פמו דאיסור חמץ לא יוכל לחול על טבל אינו חל ג"כ על חמץ של חדש ביום הראשון של פסח ואף דבחמץ הוא על חדש פולל ומוסיף מ"מ אינו חל כיון דאין איסור חל על איסור וא"כ מאי מקשה הש"ס מהיה יושב בבהמ"ד דלמא מיירי התם ביום הראשון של פסח ובחמץ של חדש דלא יוכל לחול איסורא דחמץ על איסור חדש ושפיר יוכל לבטל

אף ביו"ט פֿינן דאָיסור דחמץ אינו חל וְאפ"ה צָרִיף לְבַטֵּל הַחֲמֵץ מִשּׁוּם דְּבִיּו"ט שְׁנֵי שָׁל פֶּסַח פִּקְע מִיְגִיזָה אִיסוּרָא דְחֻדְשׁ וְאִזּוּ יָבֵא אִיסוּר דְחֲמֵץ וּמִשּׁוּ"ה צָרִיף לְבַטֵּל בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן וּלְפֹנֵם רְהִיטָא אֲמַרְתִּי לְתַרְזֵן עַפ"י דְּבָרֵי הָר"ן שְׁפָתַב דְּמִשּׁוּ"ה סְגִי בְּחֲמֵץ בְּבִטּוּל כ"ד מִשּׁוּם דְּבִלֵּא"ה אִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְא"כ פֿינן דְּהַבְּיטוּל אִינוּ מוֹעִיל רַק מִשּׁוּם דְּאִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ לִפ"ז אִם אֵיתָא דְּמִיָּרִי בְּכַה"ג דְּלֹא יוּכַל לְחוּל אִיסוּרָא דְחֲמֵץ כַּמ"ש א"כ הָיִי בְּרִשּׁוֹתוֹ בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן דְּאִין פֿאַן אִיסוּרָא דְחֲמֵץ וְלֹא סְגִי בְּבִטּוּל רַק צָרִיף הֶפְקֵר גְּמוּר בְּפָנֵי ג' פֿון אֲמַרְתִּי בְּחֻפְזֵי אֲבָל לְאַחַר הָעֵיוֹן זֶה לֵיתָא דְּהָרִי גַם אֲנִי מְבַטְלִין הַחֲמֵץ קְנוּדֵם זְמַן הָאִיסוּר דְּאִזּוּ הָיִי הַחֲמֵץ בְּרִשּׁוֹתֵינוּ וְאֲמַאי יוֹעִיל הַבְּיטוּל וּבַע"כ צָרִיכִין אֲנִי לֹמַר פֿינן דְּהַבְּיטוּל אִינוּ צָרִיף לְחוּל רַק לְאַחַר זְמַן אִיסוּרוֹ וְאִזּוּ אִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ שְׁפִיר מוֹעִיל בְּיטוּל כ"ד וְא"כ קָמָה וְגַם נִצְבָּה קְנוּשְׁתִּי הַנ"ל וְהִיא קְנוּשְׁתָּא חֻזְקָה בְּעֵינֵי: עוֹד הַקְּשָׁה וְז"ל עוֹד קְנוּשְׁתָּא אַחַת גְּדוּלָה עַל מַהֲרִי"ו הוּבָא בַּא"ח ה' פֶּסַח (ס' תל"ד) דִּישְׁרֹף וְאַח"כּ יְבַטֵּל פְּדֵי לְקַיִם הַמְצָנָה בְּחֲמֵץ שְׁלוֹ וְהַקְּשִׁיתִי לִפ"מ שְׁפָתַב הָר"ן דְּמִשּׁוּ"ה סְגִי בְּבִטּוּל כ"ד מִשּׁוּם דְּבִלֵּא"ה אִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְאִף דְּבִשְׁעָה שֶׁהוּא מְבַטֵּלוֹ הָיִי בְּרִשּׁוֹתוֹ מ"מ פֿינן דְּהַבְּיטוּל אִינוּ צָרִיף לְחוּל רַק אַחַר זְמַן אִיסוּרוֹ וְאִזּוּ אִינוּ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְא"כ מוּכַח מְזִה דְּאִף אִם מְבַטְלוֹ קְנוּדֵם זְמַן הָאִיסוּר הַבְּיטוּל אִינוּ מִתְחִיל לְחוּל מִשְׁעָה הַיָּהִי וְא"כ פֿינן דְּהַבְּיטוּל אִינוּ מִתְחִיל לְחוּל רַק לְאַחַר זְמַן אִיסוּר שְׁפִיר יוּכַל לְשַׁרְפוֹ אִף אַחַר הַבְּיטוּל דְּאִף דְּמְבַטֵּל הַבְּיטוּל אִינוּ חַל רַק לְאַחַר זְמַן אִיסוּר וְצַע"ג לְעַנ"ד עַכ"ד: תְּשׁוּבָה מְלַבֵּד שְׁדוּחַק הוּא לְעֲשׂוֹת אוֹקִימָתוֹת פֿאַלְהָ שְׁנוּקֵי מַה דְּקַתְּנֵי חֲמֵץ בְּתוּף בֵּיתוֹ סְתָם בְּחֲמֵץ שֶׁל חֻדְשׁ וְכַמ"ד א"א חַל עַל אִיסוּר לְעַנ"ד לֹא שְׁיִיף לְאוֹקְמִיָּה פֿון כָּלֵל שְׁהָרִי זֶה פְּשִׁיטָא דְּגַם אִי אֲמַרִּינן דְּאִין אִיסוּר חֲמֵץ חַל עַל אִיסוּר חֻדְשׁ זֶה דְּנוֹקָא אִיסוּר אֲכִילַת חֲמֵץ אֲבָל אִיסוּר דְּבִל יִרְאָה וְדֹאֵי חֲנִיִּל דְּהָא בְּזָה לֹא שְׁיִיף אַחְצַע"א דְּאִיסוּר זֶה לִיכָּא בְּחֻדְשׁ וְא"כ לְשִׁיטַת הָר"ן מַה יוֹעִיל הַבְּטוּל לְבִל יִרְאָה שֶׁל י"ט רֵאשׁוֹן פֿינן דְּאִזּוּ עֲדִינן הוּא בְּרִשּׁוֹתוֹ וְא"כ הַבְּטוּל לֹא מוֹעִיל מִטְעַם הֶפְקֵר וְעוֹבֵר בְּבִל יִרְאָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְאֲפִילוֹ אִי נִימָא נִגְדַּד הַסְּבָרָא דְּבִל יִרְאָה ג"כ לֹא חַל כֹּל זְמַן שְׁיִישׁ אִיסוּר חֻדְשׁ כַּש"כ שְׁיִיקְשָׁה לְמָה צָרִיף לְבַטֵּל בְּעוֹד שְׁיִוֹשֵׁב בְּבִיהַמ"ד הָרִי לֹא יְחוּל אִיסוּר בִּל יִרְאָה עַד לְמַחַר בְּהָאִיר הַמְזַרְח וְלִמ"ד בְּסוּפָה (דָּף מ"א) דְּעַד וְעַד בְּכָלֵל לֹא יְחוּל עַד לְמַחַר בְּסוּף יוֹם ט"ז וְהָרִי בְּתוּף כִּף יִשׁוּב לְבֵיתוֹ וְיִכּוּל לְבַעַר וְלִכְּן לְשִׁיטַת הָר"ן מִמִּנ"פ לֹא שְׁיִיף לְאוֹקְמִיָּה פֿון אֲכֵן גַּם בְּלֹא שִׁיטַת הָר"ן ג"כ לְעַנ"ד קְנוּשְׁתָּא זֹו מְעִיקְרָא לֵיתָא דְּאִף אִי אֲמַרִּינן אִין אִיסוּר חַע"א לֹא שְׁיִיף זֶה רַק לְעַנְיָן אִיסוּר אֲכִילַת חֲמֵץ דְּכָבֵר מְוִזְהָר עֲלֵיהָ מִשּׁוּם חֻדְשׁ אֲבָל אִיסוּר הַנָּאָה דְּחֲמֵץ וְדֹאֵי חַל דְּהָרִי אִיסוּר הַנָּאָה לִיכָּא מִשּׁוּם חֻדְשׁ וְא"כ אַפְתִּי יִקְשָׁה הָרִי לֵיתָא בְּרִשּׁוֹתוֹ אַחַר זְמַן אִיסוּרוֹ וְלֹא מְצִי לְבַטֵּל וְאִף שְׁהַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשַׁנְיּוֹת בְּכָרִיתוֹת (פ"ג) פְּתַב דְּלֹא חַל אִיסוּר בְּב"ח עַל גְּבִלָה וְחֻלָּב דְּלִיכָּא מוֹסִיף הַנָּאָה פֿינן דְּאֲכִילָה לֹא חַל הָרִי כְּבָר הַקְּשָׁה עֲלֵיו הַלַּח"מ (בפ"ט מה' מ"א) מְמַה שְׁפֶסֶק הַרְמַב"ם בְּעֲצָמוֹ דְּאִיסוּר הַקְּדֻשׁ חַל עַל אִיסוּר חֻלָּב דְּאִתּוּסַף אִיסוּר הַנָּאָה וְתִרְזֵן דְּדוּקָא לְעַנְיָן הַקְּדֻשׁ מוֹעִיל פֿינן דְּלוֹקִין עַל הַנָּאָה אֲבָל לְעַנְיָן בְּב"ח אִף דְּאִיסוּר בְּהַנָּאָה בְּבִשְׁל גְּבִלָה בְּחֻלָּב מ"מ לֹא חֲשִׁיב מוֹסִיף בְּכַה"ג דְּבְעֵינן שְׁהָאִיסוּר הַנוֹסֵף יִהְיֶה חֲמוּר כְּהָאִיסוּר שְׁחַל עֲלָיו ע"ש וְא"כ פְּשִׁיטָא דְּגַם בְּחֲמֵץ שֶׁל חֻדְשׁ חַל הָאִיסוּר הַנָּאָה וְגַם לְפִי מַה שְׁפָתַב הַכְּרַתִּי וּפְלַתִּי (ס' פ"ז) לְפָרֵשׁ דְּעַת הַרְמַב"ם לְחַלֵּק בֵּין הַקְּדֻשׁ לְבַב"ח פֿינן דְּבַב"ח דְּנִינן עַל חֲתִיכָה זֹו לְבַד לְכֹן אֲמַרִּינן דְּאִיסוּר בְּב"ח לֹא חַל כָּלֵל אֲפִילוֹ לְעַנְיָן הַנָּאָה מִשְׂא"כ בְּהַקְּדֻשׁ

כִּינּוּן דְאִיסוּר הַנְּאָה דְהַקְדָּשׁ חָל עַל הַבֶּשֶׂר ע"כ חָל ג"כ עַל הַחֵלֶב דְהָאִיף נֶאֱמַר דְבִשְׂרָא אִיסוּר בְּהַנְּאָה וְחֵלֶב מוֹתֵר בְּהַנְּאָה ע"ש א"כ גַּם הֵכָא בְחֻמְיָא שְׁל חֲדָשׁ ע"כ אֲמַרִינוּ כּוֹן שְׂאֵסוּר בְּהַנְּאָה כִּינּוּן דְאִיסוּר הַנְּאָה דְחֻמְיָא חָל עַל שְׂאֵר חֻמְיָא וְכוּן פִּתּוּב הָרַב בְּפִתּוּחַ הַבֵּית (ס"א ט"ז) דְלִפִּי סְבָרָא זֶה חֻמְיָא שְׁל טָבֵל אִיסוּר בְּהַנְּאָה גַּם לְמַ"ד אִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר דְכִינּוּן דְאִיסוּר הַנְּאָה חָל עַל שְׂאֵר חֻמְיָא חָל נְמִי עַל חֻמְיָא שְׁל טָבֵל ע"ש וּמִטַּעַם זֶה הִשְׁיִיג ג"כ בְּתוֹס' ר"ע פְּסָחִים (פ' ב') אָמַר שְׂפָתַי בְּשׁוֹ"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה (י"ד ס"א ל"ד) דְלִכְפָּה לֹא חָשׁ ר' יְהוּדָה לְמַה שְׁהִשְׁבִּיבוּ רַבָּנָן חֵלֶב שְׁל שׂוֹר הַנְּסַקֵּל יוֹכִיחַ דְאֲפָשֶׁר דַּס"ל אֲחַע"א וְא"כ לֹא חָל אִיסוּר שׁוֹה"נ עַל חֵלֶב וְהַקְשָׁה עָלָיו כּוֹן דְמַה בְּכָף דְאֲכִילָה לֹא חָל הָרִי אִיסוּר הַנְּאָה דְלִיכָא בְּחֵלֶב חָל וְאֲפִתִּי הָוִי חֵלֶב שְׁל שׁוֹה"נ אִיסוּר בְּאֲכִילָה וּבְהַנְּאָה ע"ש וְא"כ הֵכָא נְמִי לֹא שְׁיִיף לֹא מְהַרִּי"ו לְמַה אִיסוּר לְבַטֵּל קוֹדֵם שְׁרִיפָה כִּינּוּן דְהַבְּטוּל לֹא חָל עַד זְמַן שְׂאֵסוּר בְּהַנְּאָה כְּדַעַת הָר"ן לֹא יִדְעִיתִי קוֹשְׁיָא בְּזֵה שְׁהַרִי הָר"ן לֹא פִתּוּב סְבָרָתוֹ רַק אֲלִיבָיָה שְׁיִטַּת הַתוֹס' דְבַטוּל הוּא מִטַּעַם הֶפְקֵר אֲבָל לְשִׁיטַּת רַש"י דְתַשְׁבִּיתוּ פִּירוּשׁוֹ בַטוּל לֹא אֲמַרִינוּ כְּסְבָרַת הָר"ן שְׁהַרִי גְזִירַת הַפְּתוּב הוּא דְמוֹעִיל בַטוּל וְא"כ מוֹעִיל מִיָּד כְּפִרְאָה מְדַבְּרִי הָר"ן וְאֲפִילוּ מֵהַתוֹס' נִרְאָה דְלֹא ס"ל כְּהָר"ן שְׁהַרִי הַקְשׁוּ בְּפְסָחִים (דף ד') כְּשִׁחְלָקוּ עַל רַש"י דְבַטוּל אִינוּ מִפְּתַח תַּשְׁבִּיתוֹ אֲלֵא מִטַּעַם הֶפְקֵר דְהַרִי בְּגִידִים אֲמַרִינוּ דְהַפְּקֵר בְּעֵי ג' וְתַרְצוּ מְדַאֲוִרִיָּתָא אִינוּ צָרִיף וּמְדָלָא תַרְצוּ פְתִירוּץ הָר"ן דַּל"צ רַק גִּילוּי דַעַת כִּינּוּן דְבַלֵּא"ה אִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ מְשַׁמַּע דְלֹא ס"ל כְּסְבָרַת הָר"ן וְא"כ מֵאִי קוֹשְׁיָא אִם מֵהַרִי"ו חָשׁ לְדַעַת רַש"י וְתוֹס' וּבְפִרְט אַחַר שְׁהַטוּר (ס"א תל"ד) פִּתּוּב ג"כ כְּשִׁיטַּת רַש"י דְבַטוּל הוּא מִפְּתַח תַּשְׁבִּיתוֹ: סִימָן כַּב עוֹד לְהַתוֹרְנֵי הַנְּל: מַר נ"י הַקְשָׁה וְנ"ל הִנֵּה הַקְשִׁיתִי עַל הַגְּאוּן בַּעַל שַׁעַר הַמַּלְאָךְ שְׁהַעֲלָה לִינִישָׁב דְבָרֵי הַרְמַב"ם דְאָף דַּס"ל דְאִין בְּגִידִין בְּנו"ט מ"מ חֲזִיב שְׁתִּים בְּאוּכַל ג"ה שְׁל נְבִלָה דְכִינּוּן דְאֲחַשְׁבִּיָה רַחֲמָנָא לְגִיד לְהִיּוֹת נֶחֱשָׁב לְאוּכַל אֲחַשְׁבִּיָה ג"כ לְעַנְיָן נְבִלָה וְהַקְשִׁיתִי עָלָיו מִש"ס עָרוּף בַּפ' גִּיד הַנְּשָׂה (ק"ב ע"א) אָמַר רַב אַבְמַה"ח צָרִיף פְּזִיתִי מִתִּיב ר"ע אֲכַל אַבְמַה"ח מְמַנָּה וְכוּ' וּמִשְׁנֵי הַש"ס כְּדָאֲמַר ר"ן בְּמִשְׁהוּ בִשְׂרָא גִידִין וְעַצְמוֹת ה"נ בְּמִשְׁהוּ בִשְׂרָא גִידִין וְעַצְמוֹת וּפִי רַש"י דְמִשׁוּם טוֹמְאָה לֹא מְחַזְּבִיב דְאִין בְּגִידִין וְעַצְמוֹת טַעַם וּמִשׁוּם אַבְמַה"ח מְחַזְּבִיב וְלְדַבְּרֵי הַש"ה מ' קָשָׁה דְכִינּוּן דְמְחַזְּבִיב עַל אַבְרָם מַה"ח בְּמִשְׁהוּ בִשְׂרָא וְאִף דְלִיכָא פְּזִיתִי בִשְׂרָא א"כ אֲחַשְׁבִּיָה רַחֲמָנָא לְעַנְיָן אִיסוּר אַבְמַה"ח וְלְמַה לֹא יְהִי חֲזִיב גַּם מִשׁוּם טוֹמְאָה וְצ"ע לַעֲנ"ד.

וְלְתַרְצֵי דְבָרֵי הַרְמַב"ם הַנְּל דְסוֹבֵר דְאִין בְּבִנ"ט וְאֲפ"ה חֲזִיב שְׁתִּים בְּאוּכַל ג"ה שְׁל נְבִלָה חֲזִיב ה' לְתַרְצֵי בְּדָבָר יֵשֶׁר דְהִנֵּה הַקְּוֹשְׁיָא עַל הַרְמַב"ם הוּא מִש"ס עָרוּף בַּפ' גִּיד הַנְּשָׂה אֲלֵא קְסָבֵר אִין בְּבִנ"ט וּבְמִקְדָּשִׁין וְכוּ' הָרִי דְלַמ"ד אִין בְּבִנ"ט אִינוּ חֲזִיב רַק מִשׁוּם גִּיד וְאֲמַרְתִּי לְתַרְצֵי בַע"ה דְהִנֵּה בְּמַס' כְּרִיתוֹת בְּמַתְנֵי דִישׁ אוּכַל אֲכִילָה תַחַת הַעֲלָה שְׁם רַבִּינוּ הַגְּדוֹל הַרְמַב"ם דְבִבְשָׂר בְּחֵלֶב לֹא הָוִי אִיסוּר הַנְּאָה אִיסוּר מוֹסִיף עַל נְבִלָה מִשׁוּם דְהַנְּאָה תְלוּיָה בְּאֲכִילָה מִשְׁא"כ בְּשְׂאֵר אִיסוּרִים הָוִי אִיסוּר הַנְּאָה אִיסוּר מוֹסִיף וְכִשְׁיִטַּת רַש"י וְהִנֵּה בַש"ס דְפְסָחִים אֲמַרִינוּ דְמִשׁוּ"ה ג"ה מוֹתֵר בְּהַנְּאָה דְכִשְׁהוֹתֵרָה נְבִילָה הִיא וְגִידָה הוֹתֵרָה וְכוּ' אִם אֲמַרִינוּ יֵשׁ בְּגִידִין בְּנו"ט אֲבָל אִם אִין בְּגִידִין בְּנו"ט ל"ש לֹא מְהַרִי"ו כְּשִׁחְלָקוּ וְכוּ' כְּדְמַסִּיק שְׁם הַש"ס דְלַר"ש ה"נ דְאִיסוּר בְּהַנְּאָה וּמַעֲתָה אֲנִי אוֹמֵר דְכּוֹנְנַת הַש"ס דָּאִם יֵשׁ בְּגִידִין בְּנוֹתָן טַעַם ג"ה מוֹתֵר בְּהַנְּאָה א"כ מוֹקְדָּשִׁין חֲזִיב עַל גִּיד דְהָוִי

איסור מוסיף לעננין איסור הנאה אבל אם אמרינו אין בגידין בנו"ט וא"כ גם הגיד אסור בהנאה ולא יוכל לחול איסור דקדושים על הגיד דאף דקדושים הנה איסור הנאה מ"מ לא מיקחשיב איסור מוסיף פנין דהגיד ג"כ אסור בהנאה וכל זה לדידן דקיי"ל אין איסור חל ע"א בכולל וא"כ פנין דאין בגידין בנו"ט לא יוכל לחול איסור דקדושים על הגיד אבל הרמב"ם דסובר דאיסור חע"א בכולל א"כ אף דאין בגידין בנו"ט מ"מ חל איסור דקדושים על הגיד שפיר דחייב שמים ומתנרץ הרמב"ם: תשובה מה שהקשה מר נ"י על שער המלך לענ"ד, לק"מ ובתחלה אנכיר שמה שרצה לתרץ על הרמב"ם שפירש מה דאמרינו אלא קסבר אין בגידין בנותן טעם וכו' הפוננה דע"ז גיה"נ אסור בהנאה וא"כ לא חל עליו מוקדשין שאין לפי' זה מבוא פלל דמלבד דאין זה דרף הסוגיא להזכיר בכנה דרף רמז ולא לומר בפ"א אלא קסבר גיה"נ אסור בהנאה גם יקשה למה לו להקשות על זה וסבר תנא דידן אבבנ"ט והתנן ירף וכו' הל"ל בקיצור וסבר תנא דידן גיה"נ אסור בהנאה והתנן שולח אדם ירף לנכרי שהיא משנה מוקדמת ומוכח ממנה בפ"א דגיה"נ מותר בהנאה ובלא"ה פלל זה דאי אבבנ"ט ע"כ גיד אסור בהנאה פנין דלא שניף פשהותרה נבילה גידה הותרה אינו ברור שהרי בפסחים (דף כ"ג ע"ב) יש ב' תירוצים בזה דלחד תי' דילפינן מק"ו מחלב אפילו למ"ד אין בגידין בנותן טעם גיה"נ מותר בהנאה והרמב"ם בעצמו סובר כתי' זה שהרי פסק אבבנ"ט ואעפ"כ פסק גיה"נ מותר בהנאה וכמו שכתב הרמב"ן הביאו ה"ה (ה' מ"א פ"ח) ולכן תי' זה על הרמב"ם ודאי אינו והעיקר כמש"כ השער המלך דס"ל מדאחשביה רחמנא אונקל לעננין גיד אחשביה נמי לעננין נבילה ומה שהקשה עליו מסוגיא דחולין (דף ק"ב) לענ"ד אינו קושיא שהרי השער המלך לא כתב סברתו רק דבמקום שחשב אונקל להתחייב עליו משום גיד נחשב ג"כ אוכל להתחייב עליו ג"כ משום נבילה אבל לא אמרינו אחר דגיד הנשה נחשב אונקל גיד אחר של נבילה ג"כ יחשב אונקל שהרי בעצמו הביא ראיה שזה לא אמרינו ממה שכתב הרמב"ם דאגידין לא חייב משום נבילה ורק לעננין גיה"נ פתב שחייב וא"כ אין סתירה לדברי השעה"מ ומה דאמרינו דלא חייב אגידין ועצמות דעורף טמא משום טומאה אף דחייב משום אבמ"ה שהרי על אותו העורף אינו חייב משום אבמ"ה פדאמרינו והאוכל אבמ"ה ממנה אין סופג את הארבעים וא"כ לא שניף ג"כ דאחשביה רחמנא אונקל לעננין טומאה שהרי רק גידין ועצמות דבהמה ועורף טהור אחשביה רחמנא לאונקל אבל לעננין גיה"נ שאותו גיה"נ אחשביה רחמנא אונקל לעננין איסור גיד אחשביה ג"כ רחמנא אונקל לעננין נבילה: סימן פג ואציע נא עוד קו' אחת אשר נשאלתי מאת הרב מו' חיים הירש מאנהיימער נ"י מק"ק גרופע יע"א.

הנה במס' מעילה (י"ח ע"א) מקשה הש"ס ומי צריך ר"ש לצרופי והתנא ר"ש אומר כ"ש למכות והקשה הנ"ל לפ"מ דמבואר בריטב"א דהא דר"ש סובר כ"ש למכות הטעם הוא משום דאחשבי' לחומר האיסור ע"ש וזה דוקא אם אוכל האיסור לבדו דאז אחשביה להאיסור ואף שהוא רק כ"ש משא"כ פשהוא בתערובות עם דבר אחר ל"ש סברא דאחשביה לכ"ש וא"כ מאי מקשה לר"ש דהרי אכל בצירוף דבר אחר המשלימו לכזית וא"כ ליכא ראיה דאחשביה לכ"ש וקושיא זו גדולה מאוד בעיני עכ"ד: על קושיא זו אשיב הנה אם פשוט להרב השואל נ"י דמה דאמרינו במעילה (דף י"ח) הערלה והפלאים מצטרפים זה עם זה שזהו פשנותערכו זה עם זה במכ"ה נעלמו ממנו דברי התוס' בע"ז

(דף ס"ח ע"ב) שפכתבו דהתם איירי שהם בעינייהו בלא תערוכות ע"ש וכיון דכן שאכל פל א' בפני עצמו הרי חשביה לכל שהו וא"כ שפיר פריה לר"ש ל"ל לאצטרופי וביותר ה"ל להקשות ממה דאמרין בשבועות (דף כ"א) ואי ס"ד בעלמא כר"ש ס"ל ל"ל לצרף ע"ש ונהרי התם ע"י תערוכות איירי ואעפ"כ פשיטא להגמ' דאית לי לר"ש כ"ש למפות אבל לענ"ד אין סברת הריטב"א כמו שהבין הרב נ"י דאחשביה להאיסור מדאכלו לבדו דא"כ מ"ש מזיד ומ"ש שוגג הרי גם בשוגג אחשביה להפיל שהו בשאכלו לבדו אבל עיקר פוננתו נראה פינו דבמזיד ללקות צריה התראה וגם שיקבל ההתראה א"כ ס"ל לר"ש פינו שהתרו עליו שלא לאכול האיסור מפני שעובר עליו והוא קבל ההתראה ואמר אעפ"כ אני עושה הרי החשיב הדבר בעצמו לאיסור ועבר ביד רמה ולכן לוקה מה שלא שייך בשוגג דאין אכילה פחותה מפזית וא"כ אין חילוק אם אותו הפל שהו הוא בעין או בתערוכות: ומידי זכרי סוגיא זו נזכרתי שבימי נעורי נעשיתי בכזה מליץ בעד הגאון בעל שאגת ארי' זצ"ל שכתבנו הגאון מו"ה אשר זצ"ל ספר לי שמצא בתוך פתבי אביו זצ"ל תשובה ארוכה על החקירה אם פלאי הפך צריה פזית פינו דלא פתיב בי' אכילה ונצטער זה ימים איה העלים עין ממשנה שלמה דמעילה דערלה וכלאים מצטרפים ואי כ"כ בכ"ש למה לי לאצטרופי והשבתי שלענ"ד אין ראי' מזה שהרי נדאי דאי אמרין דשני איסורים מצטרפים לכזית ללקות עליו אין חילוק מאיזה לאו מתרין בו אם משום ערלה אם משום כ"כ פינו דכל אחד מצטרף עם האחר להשלים שיעורו ולכן בשלמא לר"ש פריה שפיר פינו דס"ל כ"ש למפות א"כ בין אערלה בין אכ"כ חייב בכ"ש ולכן בין התרו בו משום ערלה בין התרו בו משום כ"כ לוקה וא"כ ל"ל לאצטרופי אבל לדידן פינו דאערלה לא חייב עד שיאכל פזית לכן אפילו נימא דאכ"כ חייב בכ"ש מכ"מ שייך שערלה וכ"כ מצטרפים שיש נפקותא בשתתרו בו משום ערלה שלוקין אף שערלה לבד ליכא פזית ורק ע"י צירוף כ"כ נשלם השיעור ומשום כ"כ לא חייב פינו שלא התרו עליו ושם לדברי: סימן פד ב"ה אלתאנא יום ה' י"ג ניסן תר"ט לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה משה שיק נ"י האב"ד דק"ק יערגן יע"א.

על מה שכתב מעכ"ת נ"י על דברי המל"מ (ריש הל' קרבן פסח) דמדברי הרמב"ם מוכח דגם בחזו"ל החיוב על ישראל לבא לירושלים ולשחוט הפסח ותמה על התוס' פסחים (דף ג' ע"ב) שכתבו דבחזו"ל פטורים מנ"ל זה הא חובת הגוף נוהג בחזו"ל דנראה לו דדברי התוס' פשוטים ומינסדים על דברי התוס' בקדושין (ל"ז ע"ב) ד"ה הואיל וכו' בתירוצ הראשון דגבי פסח דכתיב פי תבואו אינו נוהג אלא לאחר ירושה ושיבה וכן איתא במכילתא פ' בא והובא ברש"י שם ומבואר בקדושין (ל"ז ע"ב) מקו' הש"ס דא"ל ר"ע ונהרי שבת דנאמר בו מושבות ואפ"ה נוהג בא"י ובח"ל מזה מוכח מה דאינו נוהג אלא לאחר ירושה ושיבה אינו נוהג בח"ל והפ"י צידד שם בזה ואפ"ה מסתבר לי פן וא"כ שפיר כ' התוס' בפסחים ופסח מצרים ופסח מדבר היו הוראות שעה עפ"י הדבור והרמב"ם סובר כאידך תי' של התוס' דביאה הנאמר גבי פסח הוא להורות עשה מצוה זו ובשביה תפנס לארץ זה שורש הפלוגתא לענ"ד איברא לתי' ראשון של התוס' תמהני מזבחים (קי"ח ע"א) דקאמר ויעשו בני ישראל את הפסח בגלגל למה לי פשיטא וכו' וקשה הא טובא איצטרופי לפי תירוצ ראשון של התוס' לאשמעין דעפ"י הדבור הקריבו וצ"ע על התוס' וראיה לתי' ב' ולשיטת הרמב"ם: והנה עוד כתבו התוס' בפסחים שם

דמי שאין לו קרקע פטור מפסח כמו דפטור מראיה לר"א בפסחים (ח' ע"ב) והרמב"ם גם לענין ראיה לא פסק דינו דר"א והטעם עי' בצ"ח פסחים שם.

ולענ"ד משום דבפ"ג דפאה (מ"ו) מנה שם הדברים דנ"מ בקרקע כ"ש ולא מנה זה והירושלמי שם הביא בשם ברניתא דמוסיף האי דינא דר"א ומשמע דמתני' פליג ופסק כמתני' אמןם אפי' אי קיי"ל כר"א לענין ראיה אבל לענין פסח נראה פשוט דגם מי שאין לו קרקע חייב וכמו שהוכיח המ"ל שם דלא ילפינו מראי' מדנשים חייבים בפסח תשובה מה שכתב מעכ"ת נ"י שהפלוגתא שביין הרמב"ם והתוס' אם חייב פסח נוהג בחו"ל תלי בב' שיטות שהביאו התוס' בקידושין (דף ל"ז) אם מה שכתוב בפסח ביאה הוא לאחר ירושה וישיבה או לא הדין עמו בזה וגם אני כפר אמרתי פן אכן לא העלתי על הדפוס מפני שא"ע מצאתי שפבר האור חדש פסחים (דף ג') כתב פן [גם מה שהקשה הרה"ג אב"ד דק"ק פעגערסהיים נ"י לשיטת התוס' דמי שאין לו קרקע דפטור מפסח איך עשו ישראל פסח במדבר ואת"ל שא"י מןחזקת להם האיה עשו מישאל ואלצפן פסח הרי לויים לא נטלו חלק בארץ הביא בס' אור חדש ששמע בשם שאגת אריה וגם הוא תי' מה שפכתתי בזה שלהלויים היו ערי מגרש ונקרא יש להם קרקע.

והנה הרב הנ"ל נ"י השיב ע"ז דהנה מתוס' ברכות (דף כ') מוכח דלכ"ע אין להם קרקע אבל לענ"ד אפקא מסתברא דע"כ לא פליגי ר"מ ור"י (סוף מ"ש) אלא לענין אם הלויים יכולים לומר האדמה אשר נתת לנו פינון שהכתוב מעיד שלא היה להם חלק ונחלה מאת הקב"ה אלא מאחיהם ישראל להם צוה שיתנו להם ולכן גם התוס' פתבו לר"מ אינם יכולים לומר בברה"מ אשר הנחלת לאבותינו פינון שהקב"ה לא הנחיל אבל לענין יש לו קרקע דאתי מלא יחמוד איש את ארצה ואפילו קנה קרקע מקרי יש לו ארץ כש"כ דלויים נקראו יש להם קרקע] והנה מר נ"י הקשה על שיטת התוס' דביאה אחר ירושה וישיבה ומה שעשו פסח בימי הושע ע"פ הדבור עשו דא"כ מה פריה זבחים (דף קי"ח) ויעשו את הפסח בגלגל פשיטא וכו' הרי צריה קרא להשמיענו שעשו פסח ע"פ הדבור ומתוך כך רצה להוכיח נגד התוס' וכהרמב"ם ולענ"ד אין אני רואה קושיא בזה שהרי נראה מדברי התוס' שרק לחד תנא דבי ר"י דס"ל דביאה אחר ירושה וישיבה משמע פתבו פן דפסח מדבר והושע היה ע"פ הדבור אבל לאידך תנא דבי ר"י דס"ל דהיכי דכתיב ביאה לחוד גם ח"ל בכלל מן הדין היו חייבין בפסח ונהרי בזבחים לא פריה פשיטא רק לפרש טעם דר"ש דהוא דייק פן דקרא מנותר הוא וא"כ י"ל דמוקי ר"ש דס"ל כהה תנא דביאה גם ח"ל בכלל.

ובלא"ה משמע דס"ל לר"ש פן דהרי חדש דנאמר בו ביאה ס"ל דנוהג בח"ל פדאמר קידושין (דף ל"ג) הרי דס"ל דביאה גם ח"ל בכלל וא"כ ל"צ קרא שעשו פסח בגלגל ואין להקשות דאפתי כי קאמר שם דרבנן כר"י ס"ל ומוקי קרא לערל מקבל הנאה למה לא קאמר דרבנן ס"ל כמ"ד דע"פ הדבור היה ומוקי קרא להכי די"ל דניחא לי' לומר דרבנן מוקי להא דר' יוחנן דאל"כ הוי ר"י דלא פמאן וגם אין להקשות דאפתי למ"ד דביאה אחר ירושה וישיבה הא דר' יוחנן מנ"ל דהא צריה קרא דע"פ הדבור עשו דיש לומר שהרי לפי מה שכ' התוס' הרא"ש יבמות (דף ע"א) לתרץ קושית התוס' שם דל"ל קרא דערל מקבל הנאה ר"י ס"ל כר"ע דמרבה לערל פטמא ולכן צריה קרא ע"ש א"כ

י"ל דְּהַדְּ תַנָּא דס"ל בִּיאָה אִי"וֵי מִשְׁמַע לָא ס"ל כר"ע אֶלָּא כר"א דְּלָא מִקִּישׁ עָרְל לְטָמָא וְלָא צָרִיךְ קָרָא לְעָרְל מְקַבֵּל הַזָּאָה וּמוֹקִי לִיהָ לְהָא שַׁע"פ הַדְּבֹור עָשׂוּ וּא"כ אִין רָאָהּ מְזָה דְּפִשְׁיטָא לְהַגְמָרָא דְּבָנֵי ח"ל חֲזִיבִין בְּפִסְחָא רַק תְּלִי בְּפִלּוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי וְשִׁפִּיר י"ל כַּמְש"כ הַתּוֹס' פְּסָחִים (ד' ג') דְּרִיב"ב לָא עָלָה לְעֵשׂוֹת פִּסְחָא דְּבַח"ל הִי' דִּי"ל דְּהִיָּה ס"ל דְּבִיאָה אַחַר יְרוּשָׁה וְיִשְׁיבָה מִשְׁמַע: וּמָה שְׁכַתָּב מַעַכ"ת נ"י שְׁמָמָה דְּלָא קִחְשִׁיב בְּמַתְנֵי דְּפִאָה (פ"ג) גַּם מְצַנֵּת רָאָהּ שְׁצָרִיךְ קָרַע פֶּל דְּהוּ יֵשׁ רָאָהּ לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּגַם אִין לֹו קָרַע חֲזִיב בְּרָאָהּ וּבְפִסְחָא נֶגְדַּ שִׁיטַת הַתּוֹס' פֶּן הָעִיר גַּם הִגְאֹון רַע"א זַצ"ל בְּתוֹס' ר"ע שְׁלוּ.

אָכֵן לַעֲנֵן דְּלְהַתּוֹס' לְשִׁיטְתָּם אַדְרָבָּא יֵשׁ רָאָהּ מִשְׁם לְהִיפּוֹף שְׁהֵם פְּתִיבוּ בְּב"ב (ד' כ"ז) דְּוִידוּי מַעְשָׁר ג"כ אִינוּ בְּלָא קָרַע אַף שְׁבַמְתְּנֵי דְּפִאָה לָא קִחְשִׁיב וִידוּי פְּדֻמוּכָא מְדַתְנֵי לִיהָ בִּירוּשְׁלָמֵי ע"ש וּא"כ קִשָּׁה בְּאַמַּת לְמָה לָא קִחְשִׁיב בְּמַתְנֵי וְכֹן הַקִּשָּׁה בְּתוֹס' י"ט.

וּצ"ל דְּתַנֵּי וְשִׁינֵי אָבֵל יִקְשָׁה דְּמָאֵי שְׁיִיר דְּהָאֵי שְׁיִיר וְע"כ צ"ל דְּשִׁינֵי רָאָהּ וּא"כ מוּכָח מִמַּתְנֵי דְּמִי שְׁאִין לֹו קָרַע פְּטוּר מִרָאָהּ וְלָכֵן שְׁפִיר כ' הַתּוֹס' בְּפִסְחֵי לְהִלְכָה פֶּן אָבֵל הַרְמַב"ם י"ל דס"ל פְּשִׁיטַת רַש"י שְׁהִבִּיאֹו הַתּוֹס' דְּוִידוּי לָא צָרִיךְ קָרַע וּא"כ וִידוּי לִיפָּא שְׁיִיר וְשִׁפִּיר יִקְשָׁה לְמָה לָא תַנֵּי רָאָהּ בְּמַתְנֵי דְּמָאֵי שְׁיִיר דְּהָאֵי שְׁיִיר אַע"כ דְּסַתְּם מַתְנֵי סוּבְר דְּמִי שְׁאִין לֹו קָרַע חֲזִיב בְּרָאָהּ: סִימָן פַּה הַפְּסוּק (יְהוֹשֻׁעַ ה') וַיֹּאכְלוּ מִעֵבֹור הָאֶרֶץ מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא מִצּוֹת וְקִלּוּי בְּעֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה נִדְרָשׁ בְּקִידוּשִׁין (ד' ל"ז) עַל ט"ז בְּנִיסָן דְּאֶמְרִינָן שְׁם מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא אָכּוּל מַעֲיָקְרָא לָא אָכּוּל אֶלְמָא אַקְרוּב עֲנָמְר וְהָדָר אָכּוּל ע"ש וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' בְּשֵׁם הַר' אַבְרָהָם אָכּוּן עֲזָרָא שְׁהָרֵי מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא אִינוּ ט"ז אֶלָּא ט"ו בְּנִיסָן פְּדַכְתִּיב מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא יֵצְאוּ בְנֵי בֵּית רְמָה וְתַרְצוּ בְּשֵׁם ר"ת דְּבָאַמַּת מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא דְּרַשׁ עַל ט"ו וְה"פ דְּקָרָא וַיֹּאכְלוּ מִעֵבֹור הָאֶרֶץ מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא מִצּוֹת דְּהִיָּינוּ בְּט"ו וְקִלּוּי דְּהִיָּינוּ חֲדָשׁ לָא אָכּוּל עַד ט"ז שְׁנַקְרָא עֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה אָכּוּן מְלַבֵּד שְׁאִין לְשׁוֹן הַגְּמָרָא מְסַפִּים עִם זֶה שְׁהָרֵי קְאָמֵר מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא אָכּוּל וְכו' דְּמִשְׁמַע בְּפִי שְׁדַרְשׁ מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא עַל ט"ז כַּמְש"כ הַמְהַרְשֵׁ"א גַּם פְּבָר פְּתַב הַמְהַרְשֵׁ"ל שְׁנַגְיָנָה מְפָסְקַת שְׁבַתִּיבַת וְקִלּוּי מְתַנַּגַּד לְפִי ר"ת.

וְעוֹד תַּרְצוּ הַתּוֹס' בְּשֵׁם ר"י דְּלְשׁוֹן תּוֹרָה לְחוּד וְלְשׁוֹן גְּבִיאִים לְחוּד דְּבַלְשׁוֹן תּוֹרָה מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא ט"ו וּבַלְשׁוֹן גְּבִיאִים ט"ז ע"ש וּבְנֻדָּאֵי גַּם זֶה דְּחֻסָּק וְהִנֵּה מְלַבֵּד הַסְתִּירָה בַּלְשׁוֹן גַּם יִקְשָׁה הָאִיף שְׁיִיף לְקָרוֹת יוֹם ט"ז מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא פִּינּוּ דְּפִסְחָא בִּי"ד נִקְרַב וְרָאִיתִי בְּתוֹס' ר"ה (ד' י"ג) שְׁכַתְּבוּ דט"ז גְּמִי קָרִי מִמִּחְרַת הַפִּסְחָא לְפִי שְׁהוּא יוֹם מִחְרַת אָכִילְתוּ דְּנֶאֱכָל בְּלִיל ט"ו עכ"ל וְלַעֲנֵן דְּאִי אֶפְשָׁר לֹוּמֵר פֶּן שְׁהָרֵי לְפִי מָה דְּאֶמְרִינָן חוּלִין (ד' פ"ג) בְּקִדְשִׁים הַלְלִיָּהּ הוּלְף אַחַר הַיּוֹם א"כ לִיל ט"ו שְׁיִיכַת לִי"ד וְאַפְתִּי אִיפָּא יוֹם שְׁלָם בֵּין ט"ז וּבֵין זְמַן אָכִילַת הַפִּסְחָא גַּם הִבִּיאֹו הַתּוֹס' שְׁם יְרוּשְׁלָמֵי (דְּחֻלָּה פ"ב) שְׁיֵשׁ פְּלֹונְגְתָּא דְּאֶמְרָאֵי בְּזָה דַר' בּוֹן בְּרָבָּא מוֹקִי קָרָא בְּט"ז וְהִתִּיב ר"א בַר יוֹסִי מְפָסוּק דְּמִמִּחְרַת הַפִּסְחָא יֵצְאוּ ב"י דְּאִיָּרֵי בְּט"ו וְלָא תִּירָץ פְּלוּם ע"ש וּא"כ כַּש"כ שְׁיִקְשָׁה הָאִיף נֶקַט ש"ס שְׁלָנוּ בְּקִידוּשִׁין וּבַר"ה (שְׁם) בְּפִשְׁיטוֹת דְּמִמִּחְרַת הַפִּסְחָא דְּכַתִּיב בִּיהוֹשֻׁעַ בְּט"ז הִיָּה וְגַם הִנֵּי אֶמְרָאֵי דִירוּשְׁלָמֵי בְּמָאֵי פְּלִיגִי: וְנִלְעַנ"ד לִיָּשֵׁב ע"פ מָה דְּאֶמְרִינָן בְּפִסְחִים (ד' ע' ע"ב) תַּנָּא יְהוּדָה בֶּן דוֹסְתָאֵי וְכו' אָמַר רַב מ"ט דְּבֶן דוֹסְתָאֵי דְּכַתִּיב וְנִבְחַתְּ פִּסְחָא לַה'

אֶלֶּהֶיךָ צֵאן וּבְקָר וְהָלֵא אֵין פֶּסַח אֶלָּא מִן הַכֹּבְשִׁים וּמִן הָעֵזִים אֶלָּא צֵאן זֶה פֶּסַח בְּקָר זֶה חֲגִיגָה וְאָמַר רַחֲמָנָא וְנִבְחַתָּ פֶּסַח אָמַר רַב אֲשֵׁי וְכו' אֶלָּא קָרָא לְכַדְרַב נַחְמָן הוּא דְאָתָא וְכו' מוֹתֵר הַפֶּסַח יְהֵא לְדַבְרֵי הַבָּא מִן הַצֵּאן וּמִן הַבְּקָר ע"ש הַרִי דְלִפִּי דְרִשְׁתָּ בֶן דוֹסְתָאֵי שְׁהִבִּיא גַם הֶרְמֵב"ם ה' קָרְבֵן פֶּסַח (פ' י' ה' י"ב) קָאֵי מִן הַבְּקָר עַל חֲגִיגַת י"ד וְקָרִי לִיהֵא רַחֲמָנָא פֶּסַח אֶבְל לְדְרִשְׁתָּ רַבָּה בַר אַבְהוּ דַס"ל רַב אֲשֵׁי פְנוּתִיהָ קָאֵי אַמוֹתֵר הַפֶּסַח וַא"כ לֹא מְצִינּוּ דְחֲגִיגָה נִקְרָא פֶּסַח וּלְפִי מַה דְאָמְרִינּוּ שָׁם (ד' ס"ט ע"ב חֲגִיגַת י"ד נֶאֱכַלְתָּ לְשָׁנֵי יָמִים וְלִילָה א' וַא"כ נֶאֱכַלְתָּ י"ד וְלִיל ט"ו וְט"ו וְהָרִי הַפְּסוּק דְנִבְחַתָּ פֶּסַח דְמִינִיגָה אַתְיָא חֲגִיגַת י"ד עֲדִינּוּ לֹא נֶאֱמַר בְּמִצְרַיִם וּלְפ"ז שְׁפִיר נִתְיַשֵּׁב הַשִּׁינּוּי דְמִמְחַרְתָּ הַפֶּסַח דְבִשְׁנֵיהֶם שָׁנָה שְׁקָרִי מִמְחַרְתָּ הַפֶּסַח מִמְחַרְתָּ אֶכִּילְתָּ פֶּסַח רַק שְׁמִמְחַרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ אֵינְרִי בְּפֶסַח מִצְרַיִם וְשָׁם לֹא הָיָה רַק פֶּסַח מִמֶּשׁ שְׁזַמְנוּ בִי"ד וְלִילוֹ וְלָכֵן שְׁפִיר קָרִי יוֹם ט"ו מִמְחַרְתָּ הַפֶּסַח אֶבְל מִמְחַרְתָּ הַפֶּסַח דְכַתִּיב גַּבִּי יְהוֹשֻׁעַ שָׁם כָּבָר נִצְטוּוּ עַל הַחֲגִיגָה ג"כ שְׁקָרִי פֶּסַח וְנֶאֱכַל כָּל יוֹם ט"ו וְלָכֵן קָרִי מִמְחַרְתָּ הַפֶּסַח יוֹם ט"ז יוֹם הַקֶּרְבַּת הַעֲוֹמָר כֹּן ס"ל הַגְּמָרָא דִילָן גַּם חַד מ"ד דִירוּשְׁלָמִי אֶבְל אֵינְדָּה מ"ד דִירוּשְׁל' י"ל דְדַרְשׁ קָרָא דְמִן הַבְּקָר כְּרַבָּה בַר אַבְהוּ וְכַרְב אֲשֵׁי וַא"כ לֹא מְצִינּוּ דְנִקְרָא חֲגִיגָה פֶּסַח וְלָכֵן שְׁפִיר הַקִּשָּׁה מְפִסּוּק דְמִמְחַרְתָּ הַפֶּסַח יֵצְאוּ לְהוֹכִיחַ דְמִמְחַרְתָּ הַפֶּסַח הוּא יוֹם ט"ו.

וּבְזָה נִתְיַשֵּׁב לִי ג"כ מַה שְׁתַּמְהוּ הַצֵּל"ח וְשָׂאָר אַחְרוּנֵי עַל הֶרְמֵב"ם הַנֶּ"ל לְמַה הִבִּיא דְרִשְׁתָּ רַב אֵלִיבָא דב"ד דְמִן הַבְּקָר קָאֵי עַל חֲגִיגָה אַחַר שְׂרַב אֲשֵׁי חוֹלַק וְאָמַר דְקָאֵי לְהֵא דְרַבָּה ב"א לְמוֹתֵר הַפֶּסַח אֶבְל לְפִמְש"כ אֶתִּי שְׁפִיר דְהֶרְמֵב"ם הוֹכִיחַ לֹא בְלַבַּד מְדַשְׁקִיל וְטָרִי בר"ה אֵלִיבָיָה דְהָךְ דְרִשְׁתָּ דְמִמְחַרְתָּ הַפֶּסַח דִּיהוֹשֻׁעַ קָאֵי עַל ט"ז אֶלָּא גַם מְדַנְקֵט סְתָם גַּמ' דְקִיּוּדוּשִׁין הַנֶּ"ל בְּפִשְׁטוּת כֹּן דַע"כ פְּשִׁיטָא לְסְתָם גְּמָרָא כְּדְרִשְׁתָּ זֶה דְמִן הַבְּקָר קָאֵי אַחְגִיגָה וְקָרִי רַחֲמָנָא פֶּסַח וּבִירוּשְׁלָמִי (ר"פ אֵלוּ דְכָרִיִּים) מִיִּיתִי דְגַם הִלֵּל הָיָה דוֹרְשׁ כֹּן ע"ש וּמַכ"מ ל"ק עַל הֶרְמֵב"ם דַא"כ לְמַה לֹא פּוֹסֵק ג"כ כב"ד דְחֲגִיגָה דוֹחָה שְׁבַת שְׁהָרִי בְּפִסְחִים (שָׁם) יְלִפִּי רַבְּנֵן מְקָרָא דוֹחְגוּתָם שְׁבַעַת יָמִים בְּשָׁנָה דָאֵין חֲגִיגָה דוֹחָה שְׁבַת וּפְסוּק פְּנוּתִיָּהוּ אַף דְחֲגִיגָה נִקְרָא פֶּסַח: סִימָן כּוּ ב"ה אֵלְטָאנָא יוֹם ו' ט' תַּמּוּז תר"ט לַפ"ק: לְהַתּוֹרְנֵי מו"ה דָּוִד שִׁיפְפַעֵר נ"י בַק"ק לְעַמְבְּעָרָג יַע"א.

מַה שְׁחַקֵּר מַר נ"י עֲדִי זוּמְמֵי עֵיה"נ מַה יְהִיָּה מְשַׁפֵּט טַפָּם וּמְמוֹנָם יָפָה חֶקֶר אַכֹּן חוּץ מִמַּה שְׁכַתֵּב מְלוֹ וְלֹא לְזַרְעוֹ עֲדִיפָא מְזָה ה"ל לְחַקוֹר אֵיךְ אֶפְשָׁר פְּלַל לְקַיִּים בְּעֲדֵי עֵיה"נ שְׁהוּזְמוּ דִין טַף וּמְמוֹן הָרִי לְפִי מַה שְׁמַבּוֹאָר בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף קי"ב) מְרַבִּין לְהֵם ב"ד לַעַע"ז אִם נִמְצְאוּ רַבְּבָם הֵם בְּסִינְיָף וּמְמוֹנָם אֶבְד וְאִם נִמְצְאוּ מִיַּעוּט שֶׁל הָעִיר הֵם בְּסִקִּילָה וּמְמוֹנָם פָּלַט וּכ"פ הֶרְמֵב"ם וַא"כ בְּשַׁעָה שְׁהַעִידוּ הָעֵדִים אַפְתִּי לֹא יִדְעוּ כָּל פֶּת וְכַת אִם ע"י עֲדוּתָם יִתְחַיִּיבוּ סִקִּילָה וְיִפְטְרוּ טַף וּמְמוֹן וְהֵיאָךְ יְדוּנּוּ כְּשִׁהוּזְמוּ בְטו"מ הָרִי יְכוּלִים לֹאמַר לֹא הַעֲדָנוּ רַק עַל סִקִּילָה וְלֹא עַל אֵילוֹ וְכֹן יֵשׁ לְחַקוֹר לְפִי מַה דְאָמְרִינּוּ בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"א) שְׁצָרִיךְ שְׁיִתִּיר עֲצָמוֹ לְמִיתָה א"כ עַל אֵיזָה מִיתָה יִתְרוּ בּוֹ שְׁהָרִי בְּשַׁעַת הַתְּרָאָה לֹא יִדְעוּ עֲדִינּוּ אִם יַעֲבְדוּ הָרֹב אוֹ הַמִּיַּעוּט וְאִף דְפְסָקִינוּ כְּרַבְּנֵן בְּסִנְהֶדְרִין (דָּף פ') דַא"צ לְהַתְּרוֹת בּוֹ רַק מִיתָה סְתָם וְלֹא בְּאִיזוֹ מִיתָה מַכ"מ יְקִשָּׁה לְרַבִּי יְהוּדָה.

וְלָכֵן נִלְעַנ"ד דְמִתְרִין בּוֹ דִין סִקִּילָה דְהוּא עוֹנֵשׁ עַע"ז וְאִף דָאִם אַח"כ יְהִיָּה הָרֹב הוּא בְּסִינְיָף הָרִי בְּכֻלָּל הַחֲמוֹר הַקַּל כְּדְאָמְרִינּוּ שָׁם וּמַה שְׁמַמּוֹנוֹ אֶבְד לְזָה א"צ הַתְּרָאָה וַא"כ

גם כְּשֶׁהוֹנְמוּ הָעֵדִים אַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּין הָעֵיר לְסִיף הֵם בְּסִקְלָה שְׁעַל זֶה הִתְרוּ בּוֹ וְאֶפְיָלוּ לְרַבֵּן שֶׁהִתְרוּ בּוֹ סֵתָם סִקְלָה בְּשַׁעַת עֲדוּתָם רָצוּ לְחַיְיבּוֹ שְׂאָף שֶׁהִתּוֹרָה שִׁנְתָהּ דִּין סִקְלָה לְסִיף וְאֶבּוֹד מְמוֹן כְּשֶׁנִּמְצְאוּ רֹב הָעֵיר מִכ"מ עֲדוּתָם הָיָה עַל עֲוֹנָשׁ דַּע"ז דִּיחִיד וּבָזָה נְדוּנִים וּמְמִילָא אֵין בָּהֶם דִּין טָף וּמְמוֹן כָּלִל: סִימָן פּוֹז וּמָה שֶׁתִּירָץ עַל קְוֹשֵׁית הַת"ח דְּלָמָּה עֵיר שְׂיֵשׁ בָּהּ מְזוּנָה לֹא נַעֲשִׂית עִיה"נ לִיתִי עֲשֵׂה וְלִדְחִי ל"ת דַּא"כ כָּלִיל ל"ל.

לענ"ד לא מְפָלִיל דָּרַשׁ ר"א פֶּן אֵלֵא מְכַל שְׁלָלָה דְּכָלִיל צָרִיף לְמָה שֶׁדָּרַשׁ ר"ש סְנֵהֲדָרִין (דָּף קי"א) אָמַר הַקַּב"ה וְכוּ' כָּאֵלוֹ אֲתָם מַעֲלִים עוֹלָה כָּלִיל לְפָנַי וְכָל שְׁלָלָה לֹא מְנוֹתָר דְּצָרִיף אֶלְגוּפָא שְׁצָרִיף לְשׁוֹרֵף הַפֶּל אָכֵן בְּחִדוּשֵׁי לְסְנֵהֲדָרִין כְּתַבְתִּי יִיָּשׁוּב לְקוֹשֵׁית הַת"ח דְּהוֹקְשָׁה לִי עוֹד דָּאִיף אָמַר ר"א דְּכִינּוֹן דָּאִי אֶפְשָׁר לְקַיָּים כָּל שְׁלָלָה לֹא נַעֲשִׂית עִיה"נ הָרִי ר' אֱלִיעֶזֶר בְּעֶצְמוֹ ס"ל שָׁם (דָּף מ"ה) דְּנוֹתָן עַל מְקוֹמוֹ וְדִיּוֹ דְּלֹא בְּעֵינָן קָרָא כְּדָכְתִּיב א"כ נִימָא דְקָרָא דְכָל שְׁלָלָה אִינְרִי בְּמְקוֹם שְׂאֶפְשָׁר לְקַיָּים אֲבָל כְּשִׂישׁ בָּהּ מְזוּנָה דָּאִי אֶפְשָׁר לְקַיָּים כָּל שְׁלָלָה מְקַיָּים בְּמָה דְּאֶפְשָׁר וְאִף דְּהָרָה דְר"א שָׁם הוּא מְסוּגִיּוֹת הַפּוֹכוֹת דְּבַנְזִיר אָמַר ר"א אִיפְכָא דְבְּעֵינָן קָרָא כְּדָכְתִּיב מִכ"מ יִקְשָׁה מְהָרָה דְר"א דְּהִכָּא אֶסְוִיָּא דְלַעֲיִל וְיִהְיֶה מְוַכְרַע כְּפּוֹגִיָּא דְנָזִיר.

אֲבָל לַעֲנַ"ד רַש"י ז"ל כְּבָר תִּירָץ ב' קוֹשֵׁיּוֹת אֵילּוֹ בְּמָה שֶׁכְּתַב וְנ"ל וְאֵנָּן בְּעֵינָן שְׁלָלָה וְלִיכָּא דְהָאִי שְׁלָל שְׁמַיִם הוּא עַכ"ל וְלִכְאוּרָה אֵינּוּ מוּבָן מַה בְּעֵי בָּזָה וְנִרְאָה דַּה"ק דְּנִדְאִי אִי מִשׁוּם ל"ת לְחוּד הָנִי אֶמְרִינָן אֲתִי עֲשֵׂה וְדְחִי ל"ת אֲבָל כִּינּוֹן דַּע"י מַה דְּכָתִיב לֹא תַעֲשׂוּן כֶּן לֵה' אֱלֹקֵיכֶם שְׁמַעְנוּ שְׂאֶסוּר לְשׁוֹרֵף מְזוּנָה א"כ שְׁלָל שְׁמַיִם הִיא וְר"א דָּרַשׁ דְּרַק הִיכִי שְׂיֵשׁ לְקַיָּים כָּל שְׁלָלָה דְּהֵינּוּ שֶׁהַפֶּל אֲשֶׁר בָּהּ רַק שְׁלָלָה נַעֲשֵׂה עִיה"נ אֲבָל כְּשִׂישׁ בָּהּ גַּם שְׁלָל שְׁמַיִם אֲזִי לֹא צוּתָה הַתּוֹרָה שְׁרִיפָה כָּלִל וּמְמִילָא ל"ק דְּלִיתִי עֲשֵׂה וְלִדְחִי ל"ת דָּאֵין כָּאֵן עֲשֵׂה כָּלִל וְגַם ל"ק דְּלֹא בְּעֵינָן קָרָא כְּדָכְתִּיב דְּכִינּוֹן דְּהוּא דָּרַשׁ מְכַל שְׁלָלָה דָּאֵין כָּאֵן מְצוּה רַק אִם הַפֶּל אֲשֶׁר בָּהּ שְׁלָלָה וְלֹא שְׁלָל שְׁמַיִם בְּתוֹכָהּ א"כ מִיַּעַט קָרָא בְּפִירוּשׁ: סִימָן פּוֹז אֵל כְּבוֹד הַרְבַּ דְּק"ק אֲבַעְרָדָרְף נ"י: מַה שֶׁהִקְשָׁה מַעַכ"ת נ"י עַל הַש"ע י"ד (סִימָן קצ"ח סַע"י מ"ח) דְּסֵתָם הַמְּחַבֵּר כְּהַרְמַב"ם דְּפֶסֶק כָּרֵב בְּחֻלִּין (דָּף ל"א) דְּטַהוּרָה לְבַעֲלָה וְאַסוּרָה בְּתַרוּמָה מִשׁוּם דְּחֻלִּין לֹא בְּעֵי כְּוֹנָה הָרִי פְּסֻקִין בַּח"מ (סִי ער"ה) ע"פ מְד"א יְבָמוֹת (ד' נ"ב ע"ב) דְּעוֹדֵר בְּנִכְסֵי הַגֵּר וְקִסְבֵּר שְׁלוֹ הֵן דְּלֹא קָנָה וְהַשְׁתָּא א"א דְּלֹא בְּעֵי כְּוֹנָה בְּחֻלִּין אִמְאִי לֹא קָנִי הָא עֶבֶיד מַעֲשֵׂה וְהַיִּיחַ בַּצ"ע: לַעֲנַ"ד יֵשׁ חִילוּק רַב בִּינְיָהֶם דְּהַפְּוֹנָה בְּחֻלִּין אֵינָה רַק לְהַחְזִיק הַמַּעֲשֵׂה וְלִכְוֹן אֶפְיָלוּ לְמ"ד בְּעֵי כְּוֹנָה לֹא בְּעֵינָן כְּוֹנָת הַעוֹשֵׂה דוֹקָא אֵלֵא גַם כְּוֹנָת חֲבָרְתָּה מוֹעִיל לָהּ כְּדִאֶמְרִינָן חֻלִּין (דָּף ל"א) וְאֶפְיָלוּ כְּחֻרָשׁת וְשׁוֹטָה שְׂאֵינָה בַת כְּוֹנָה מוֹעִיל כְּוֹנָת חֲבָרְתָּה הַטּוֹבֶלֶת אוֹתָהּ וְלִכְוֹן י"ל ג"כ דְּלֹא בְּעֵי כְּוֹנָה כָּלִל אֲבָל בְּמַחְזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר (בְּזָהָב) דְּלֹא סָגִי שְׂיִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֵׂה אֵלֵא שְׂיִתְכַּוֵּן לְקַנּוֹת דוֹקָא בָּזָה וְדָאִי לֹא סָגִי בְּלֹא כְּוֹנָה וְהָרִי בָּזָה בְּעֵינָן כְּוֹנָת הַקּוֹנָה בְּעֶצְמוֹ לְקַנּוֹת: וְלֹא סָגִי בְּכוֹנָת אַחַר וְלִכְוֹן מְדָמָה לְקִדְוּשֵׁין דְּבָזָה ג"כ בְּעֵינָן כְּוֹנָת הַקּוֹנָה בְּעֶצְמוֹ לְקַנּוֹת: סִימָן פֶּט ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ה' ט' מְרַחֲשׁוֹן תר"י לַפ"ק לְהַרְה"ג וְכוּ' מו"ה מִיכָל לִיב מוֹנֵק הַפְּהֵן נ"י הַגַּאב"ד דְּק"ק מ"ב בְּדִאֶנְצִיג יַע"א: הַקְשָׁה מֵר נ"י לְרַב חֲסָדָא דְאָמַר לֹא אֶמְרִינָן הוֹאִיל אִמְאִי כָּל חֲיִיבֵי טְבִילוֹת טוֹבְלִין כְּדָרְכָן בֵּין בַּת"ב בֵּין בִּיּו"כ: עַל זֶה אֲשִׁיב.

דקוּשָׁיָא זוּ קוּצָר מר נ"י וְכוּנְתוּ דע"פ סוּגְיָא דְבִיזָה (דף י"ח) דְמִיִּתִי רְאִיָּה לְרַבָּא דְאָמַר
מִי אִיפָּא מִיָּדִי דְבִשְׁבַת שְׁרִי וּבִיּוֹם הַכְּפֻּוּרִים אָסוּר אֲלֵא הוּאִיל וּבִשְׁבַת שְׁרִי בִיּוֹם
הַכְּפֻּוּרִים נְמִי שְׁרִי מְהָא דְתַנְיָא דְחִיָּבִי טְבִילוֹת טוֹבְלִין בִּיּוֹה"כ ע"ש וא"כ לרב חסדא
דס"ל בְּפִסְחִים (דף מ"ו) דְלֵא אֲמַרִּינּוּ הוּאִיל יְקֻשָּׁה מְהָא בְּרִיִּיתָא דְתַנְיָא דְטוֹבְלִין בִּיּוֹה"כ
אָכְנּוּ בְּזָה י"ל לענ"ד מְלַבֵּד שְׁאֲפִשֵׁר לוֹמַר דְרַב חֲסֵדָא לִית לֵיהּ הוּאִיל דְנוֹקָא בְּדָבָר שְׁאֲסוּר
מִן הַתּוֹרָה דְבְּזָה ס"ל דְאִין לְפָטוּר בְּמָקוֹם חַיּוֹב פִּינּוּ דְלַפְעָמִים מְצִינּוּ פָטוּר אֲבָל לְעִנּוּ
אִסוּר דְרַבְנָן גַּם הוּא ס"ל דְרַבְנָן הַשּׁוּוּ מִדּוּתֵיהֶם וּבְפָרְט בְּעִנּוּן זֶה שְׁלֵא רְצוּ לְהַחֲמִיר
בִּיּוֹם כְּפֻּוּר יוֹתֵר מִשְׁבַּת לְעִנּוּן מְלֵאכָה מְכ"מ גַּם אִם נֹאמַר דְאִין חִילּוּק בֵּין הוּאִיל דְרַב
חֲסֵדָא לְהוּאִיל דְרַבָּא יֵשׁ לִיְיָשֵׁב הַקּוּשָׁיָא שְׁהֵרִי בְּדָבְרֵי הַתּוֹס' ד"ה הִזְר בִּיָּה מְבֹנָאָר דְרַב
לְרַבָּא לְשִׁיטָתוֹ דס"ל דְטַעַם דְנֶאֱסַר טְבִילָה בְּשׁוּי"ט הוּא מְשׁוּם מְתַקֵּן וְטְבִילַת אָדָם מוֹתֵר
מְשׁוּם דְנֶרְאָה כְּמִיקַר הַקּוּשָׁה לְהַש"ס דלפ"ז בִּיּוֹה"כ יֶאֱסַר וְהַנְּצָרָה לְתַרְזֵן דְמוֹתֵר מְטַעַם
הוּאִיל אֲבָל לְשָׂאָר אֲמוּרָאֵי דס"ל דְטַעַם אִסוּר טְבִילָה הוּא מְשׁוּם דְרַבָּה דְגִזְרָה שְׁמָא
יַעֲבִירָנּוּ אוֹ שְׁמָא יִשְׁקָה אוֹ שְׁמָא יִסְחֹט מַה שְׁלֵא שְׁיָיָה בְּאָדָם אֲפִילוּ בְּלֵא הוּאִיל א"ש
דְהוֹתֵר טְבִילָה בִּיּוֹה"כ שְׁהֵרִי לִיפָּא טַעַם לְאָסוּר בִּיּוֹה"כ יוֹתֵר מִשְׁבַּת וּא"כ בְּלֵא"ה לִק"מ
לְרַב חֲסֵדָא מְהָא בְּרִיִּיתָא דְטוֹבְלִין בִּיּוֹה"כ שְׁהֵרִי י"ל דְרַב חֲסֵדָא ס"ל כְּחַד מְהָנָה תִּירוּצִים
וְלֵא ס"ל כְּרַבָּא דְטַעַם דְאִסוּר טְבִיל' מְשׁוּם דְנֶרְאָה כְּמַתְקֵן: סִימָן צ עוֹד הַקּוּשָׁה מר נ"י
עַל פִּי דְבָרֵי פְסָקֵי הַתּוֹס' נְדָרִים (פְּרָק הַנּוֹדֵר) בְּכָל דְבָר שְׁהֵרִיתֵר בָּא מֵאֲלִיו אִף שְׁאִינוּ
בְּכָלֵל דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין מְכ"מ אֲפִילוּ בְּאֲלָף לֹא בְּטִיל לִפ"ז לְמַה הַנְּצָרָה הַתּוֹס' בִּיזָה
(דף ל"ט) בְּד"ה מְשׁוּם דְהוּי לְתַרְזֵן שְׁנֵי תִירוּצִים דְחֻקִּים תִּיפּוּק לֵיהּ דְלִכְּהָ נִקְרָא מִים
וְמִלַּח לְעִיסְתָּהּ דְבָר שִׁיל"מ הוּאִיל דְהֵהֵרִיתֵר בָּא מֵאֲלִיו לְאַחַר י"ט: תְּשׁוּבָה מַה שְׁהֵרִיתֵק
מִר נ"י בְּשֵׁם פְסָקֵי הַתּוֹס' לֹא רְאִיתִי שֵׁם דְזו"ל דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין מְמִילָא שְׁעַל יָדִי
מְעֻשָׂה בְּלֵא בְטוּל אִף בְּשִׂאִינּוּ מִינּוּ עכ"ל וְהֵם דְבָרִים בְּלִי הִבְנָה וּבְלִי סִפְק טְעוּת נֶפֶל בְּזָה
וְאִם כְּוֹנֵת מִר נ"י לְהִגִּי בְּדָבְרִים הָאֵלֶּה וּלְפָרֵשׁ שְׁפִסְקֵי הַתּוֹס' רְצוּ לוֹמַר שְׂאִף דְאֲמַרִּינּוּ
דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין בְּאִינוּ מִינּוּ בְטִיל מְכ"מ בְּהֵרִיתֵר הֵבָא מֵאֲלִיו שְׁלֵא ע"י מְעֻשָׂה לֹא
בְטִיל לֹא יִדְעָתִי לְכוּנּוּן זֶה בְּדָבְרֵיהֶם שְׁהֵרִי נִרְשָׁם לְפִסְק זֶה הַתּוֹס' ד"ה כָּל דְבָר וְשֵׁם לֹא
נִזְכַּר פְּלוּם מְזָה אֲדָרְבָּא כְּתָבוּ סְתָמָא דְכָל דְבָר שִׁיל"מ בְּטִיל בְּאִינוּ מִינּוּ וְכֵן מוֹכַח
מִדְבָרֵיהֶם ע"פ דְבָרֵי מַעַכ"ת נ"י עֲצָמוּ שְׁהֵרִי הַקּוּשָׁיָא מִמִּים וּמִלַּח שְׁמַצָּא מְתַנַּגֵּד לְכָלֵל
הַפְּסָקֵי הַתּוֹס' הַקּוּשׁוֹ הַתּוֹסְפֵת גַּם בְּנְדָרִים שֵׁם (דף נ"ט) הָרִי בְּפִי שְׁלֵא חִלְקוּ בֵּין הֵיִתֵר
הֵבָא ע"י מְעֻשָׂה אוֹ מֵאֲלִיו וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ ג"כ דְאִין חִילּוּק בְּזָה מְהַבְרִיִּיתָא שְׁהֵבִיא הָר"ן
שֵׁם (דף נ"ב) זֶה הַפְּלֵל הִיָּה ר"ש אוֹמַר מְשׁוּם ר"י כָּל דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין פְּגוּן טְבִיל
וּמ"ש וְהַקּוּדֵשׁ וְחֻדֵשׁ לֹא נִתְּנוּ בּוֹ חֻכְמִים שְׁיַעֲוֹר אֲלֵא מְכ"מ בְּמִשְׁהוּ וְשְׁלֵא בְּמִינוּ בְּנוֹתָן
טַעַם ע"ש הָרִי דְחֻשִׁיב חֻדֵשׁ ג"כ בְּהֵנָּה דְשְׁלֵא בְּמִינוּ בְּטִלִים וְהָרִי בְּחֻדֵשׁ ג"כ הֵהֵרִיתֵר בָּא
שְׁלֵא ע"י מְעֻשָׂה אֲלֵא מֵאֲלִיו כְּשֵׁהֵאִיר הַמְזֻרַח אֲלֵא וְדֹאֵי דְאִין חִילּוּק וְאִין לְהַשִּׁיב הָרִי
בְר"ה (ד' ז') אֲמַרִּינּוּ דְהֵיִתֵר חֻדֵשׁ מְקָרִי מִיָּדִי דְתִלִי בְּמְעֻשָׂה דְזָה דְנוֹקָא לְעִנּוּן מַה דְאֲמַרִּינּוּ
שֵׁם דְבִשְׁשָׂה עֶשֶׂר בְּנִיסָן הוֹתֵר דְבְּזָה לֹא הוֹתֵר רַק ע"י מְעֻשָׂה דְהַקְרַבַת הָעוֹמֵר אֲבָל מְכ"מ
לְעִנּוּן דְבָר שְׁיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין וְדֹאֵי מְקָרִי לֹא תִלִי בְּמְעֻשָׂה שְׁהֵרִי אֲפִילוּ לֹא נַעֲשָׂה הַמְעֻשָׂה
דְהַקְרַבָּה הֵהֵרִיתֵר בָּא מְמִילָא לְכ"ע בְּכַנִּיסַת יוֹם י"ז וְלִכֵּן וְדֹאֵי אִין כְּוֹנֵת הַפְּסָקֵי הַתּוֹס'
כְּמוֹ שְׂרָצָה מַעַכ"ת נ"י לְפָרֵשׁם וְכַש"כ שְׂאִין מְהֵם קוּשָׁיָא עַל הַתּוֹסְפוֹת: עוֹד הַקּוּשָׁה מִר

נ"י אמאי מוקי בגמרא דביצה (ד' ל') ומתחילין בערומת התבן בתבנא סריא דאית בי קוצים תיפוק ליה דהא מוכן לבהמות מוכן לאדם ונהרי רש"י כתב דסתמא אוצרין אותו לבהמה: תשובה קושטיא זו לא הבנתי שנהרי רק ללישנא קמא דרב פהנא דזאת אומרת מתחילין באוצר תחלה מפרש רש"י פן דלקה נקרא אוצר משום דסתמא אוצרין אותו לבהמה אבל ללישנא בתרא דר"כ דזאת אומרת אין מתחילין באוצר תחלה אדרבא צריף לומר דלא ראוי עוד לבהמה והקצה מדעתו אכילת בהמה ועי"ז עומד רק להסקה וכמו שכתב בפ"י רש"י שם שאין ראוי עוד למאכל בהמה וכ"כ התוספ' דמדאין ראוי עוד למאכל בהמה גם ר"י מודה.

ולכן מוקי בתבנא סריא וא"כ איף שייף בזה מוכן לבהמה הוי מוכן לאדם: סימן צא ב"ה אלתאנא ט"ו מרחשון תר"י לפ"ק להרבני היקר מו"ה שמואל באנדי נ"י דק"ק מייניץ יע"א: מעכ"ת נ"י הקשה ונ"ל ק"ל על מה שכתבו התוספות בכורות (ד' י"ד ע"ב) ד"ה טוב ברע ונ"ל ואם תאמר ודלמא איצטריף משום סיפא דקרא וכו' ע"ש ומאי מקשו התוספ' דנהרי הגמרא קאי אליביה דאב"י כמש"כ שם התוספ' בדבור הקדום דלרבא אין עונשין מ"ה ונהרי לאב"י מקשה הגמרא בתמורה (ד' ה') ל"ל והיה הוא ותמורתו יהיה קדש דנהרי ס"ל אי עביד מהני ומשני דה"א תצא זו ותכנס זו ע"ש.

וא"כ מאי דתמורה קדיש אין חדוש דבלא"ה קדיש דאי עביד מהני אלא דצריף קרא משום הקרבן עצמו דה"א דתצא לחולין קמ"ל דג"כ קדוש הוא וא"כ מקשה הגמרא שפיר ל"ל לכתוב טוב ברע דנהרי אם הקרבן הוא רע ותמורתו טוב נשאר קדש כש"כ אם הקרבן טוב והתמורה רע דנשאר קדש: תשובה על קושטיא זו לענ"ד י"ל ב' תשובות-א) התוספ' לא כתבו שאב"י הוא המתיר השתא רע בטוב וכו' אלא שסתם גמרא נקט דרשת אב"י לפי שפשוטה יותר ולדינא אין נפקותא.

וכי מפני זה צריף לספור גם באי עביד מהני כאב"י. ולכן הקשו התוספ' דלמא אצטריף משום סיפא דהיה נראה להם דחוק לומר דנקט הש"ס דרשה שלא אליבא דהלכתא דלא פסקינו כאב"י לגבי רבא ב) לענ"ד אפילו לאב"י גופא הקשו התוספ' ג"כ שפיר דנהרי יש להבין דקושית התוספ' קשה אגמרא גופא מאי פריף בתמורה (ד' ה') לאב"י דס"ל אי עביד מהני ל"ל והיה הוא ותמורתו יהיה קדש וכי לא צריף קרא להשמיענו דאם המיר תמים בבעל מום שחל הקדושה על בעל מום דאף דמצד דעביד איסורא מהני דבורו דס"ל דאי עביד מהני מכ"מ ה"א דכיון שהוא רע אין קדושה חלה עליו וא"כ צריף והיה הוא ותמורתו יהיה קדש משום טוב ברע.

ובזה לא שייף תי' התוספ' דלכתוב בקרא דהיה הוא ותמורתו טוב ברע שנהרי לא כתוב פלל. אכן זה אינו שפינו דס"ל אי עביד מהני דאי לא מהני היאף לקי א"כ במה שאסרה התורה שלא להמיר טוב ברע גלי לן ג"כ דקדושה חלה על הרע דאי לא חלה הרי לא עשה כלום במה שהמיר ולמה נאסר אף התינוח אי כתיב בפ"י שלא ימיר טוב ברע אבל השתא דקאמר דלא לכתוב אלא בק"ו גילף שלא ימיר הקשו התוספ' שפיר דלמא אצטריף משום והיה הוא ותמורתו יהיה קדש דאי לא הוי כתיב בפ"י ה"א משום דרע הוא לא נעשה קדש וממילא ג"כ אין איסור בהתמורה של טוב ברע פינו דלא מהני מידי וליכא ק"ו: סימן צב ב"ה אלתאנא ה' שכת תר"י לפ"ק.

להתורני מו"ה יהודה עברי נ"י דק"ק מערגענטהיים יע"א: מר נ"י תמה על התוי"ט ברכות (פ"ט מ"ז) ד"ה לכרף שכתב דברי מגילה מוכח דכרף מקרי דוקא המוקפת חומה שנעלם ממנו מש"כ התוס' מגילה (ד' ג') דסתם פרפים מייירי בעיירות גדולות שאינן מוקפים לענ"ד אדרבא דברי התוס' מסכימים לדברי התוס' י"ט שישם לא פתבו רק שסתם פרפים אינם המוקפים מימות יהושע ב"נ שיש להם מעלה שהגינו מן האויבים אבל מכ"מ לא נקרא כרף אם לא הוקף חומה אחר ימות יהושע כנראה מסוגיא דשם וכן הוא בפ"י בהרא"ש שכתב אלא פשאינו מוקף מימות יהושע איירי וקוי כסתם פרפים האמורים בכל הש"ס שהם עיירות גדולות עכ"ל.

הרי שדייק פשאינו מוקף מימות יהושע דוקא: ומה שהקשה על התוי"ט פסחים (פ"ו מ"א) ד"ה וזריקת שהביא שם דברי התוס' דנקט זריקתו אגב שחיטתו ופ"י דבריהם דהא זריקה משום מאי תהא אסורה.

וכן פ"י גם המהר"ם ועל זה הקשה מר נ"י שהרי במנחות (ד' מ"ח) וביצה (ד' כ') אמרינו דזריקה אסורה בשבת והיינו משום צובע אבל פוננת התוס' נראה לו בפשיטות דלא הוי צריף למנקט זריקתו דאי אין זריקה דוחה שבת פשיטא דגם שחיטה אינה דוחה דהיא שלא לצורך פינון שדם נפסל בשקיעת החמה.

ושלכן כתבו דנקט זריקה אגב שחיטה לענ"ד המהר"ם ותוי"ט לא רצו לפרש פן דמשום זה שנוכל להוכיח דדוחה לא שביק התנא מלשנות ועוד דאיף יהיה מוכח ממה שכתבה התורה דפסח דוחה שבת דגם זריקה שיש בה מלאכת צביעה דוחה דלמא גלתה התורה דדם דפסח לא יהיה נפסל בשקיעת החמה ועוד הרי יש תקנה ללינת דם ע"י שמלין בראש המזבח למ"ד אין לינה פוסלת בראשו של מזבח כדאמרינו זבחים (ד' פ"ז) ויעיין שם בתוס' וביותר היה אפשר לפרש דמוכח בלא"ה דזריקה דוחה שבת מדדחי הקטר חלבים וכל פמה דלא זריק דם לא מצי להקטיר וכל פמה דלא הקטיר לא מצי לאכול.

אכן באמת אין זה דיוק שנאמר דתנא ישבוק למתני ויסמוך שנוכחים פן כמו שכתבתי. ולכן העיקר לענ"ד שפוננת התוס' כמ"ש התוי"ט ומהר"ם דאין איסור בזריקה ואף דאמרינו במנחות וביצה שאין זריקה דוחה שבת ע"כ אין הפ"י כמו שרצה לומר דיש בזה משום צובע שהרי אין זה דרף צביעה אלא דרף לכלוף ויעיין במג"א א"ח (סי' ש"כ) אלא הפ"י דיש בזה איסור טלטול מוקצה כדאמרינו יבמות (ד' ל"ג) אי בקבלה והולכה טלטול בעלמא ופירשו התוס' סוכה (דף מ"ב ע"ב) דהיינו איסור טלטול מוקצה שלא לצורך ולכן הכא שעושה לצורך זריקת הפסח אין בזה איסור מוקצה ושפיר כתבו התוס' י"ט ומהר"ם דאין טעם שתהא זריקה אסורה.

משא"כ במנחות שפיר אמרינו דזריקה לא דוחה פינון דהתם טלטול שלא לצורך הוא שהרי אותו קרבן לא דוחה שבת: ומה שהעיר עוד על מש"כ התוי"ט פסחים (פ"ד מ"ג) וכלומר שהוא לאו דבגופי עכ"ל.

דמשמע מזה דגם שביתת בהמתו הוא בלאו רק דלא חמיר כ"כ וזה אינו דהוא בעשה: לפענ"ד לא ראיתי שום משמעות דכוננת התוס' י"ט פן. שהרי לא יכול לפרש דחומרת מחמר לבד היא שהוא בלאו שהרי ל"ת וע' לכל א' יש חומרא שאין באחר כדאמרינו

בְּמוֹת (ד' ז') דלע' יש חוּמְרָא שְׁדוּחָה לל"ת ולל"ת יש חוּמְרָא שְׁלוּקִין עֲלֵיו וְלִכּוֹ הַנּוֹצֵרָה
הַתּוֹסֵף י"ט לומר שְׁמַחְמַר חֲמִיר שְׁהוּא לָאו דְּבַגּוּפִי וּפְיָרוּשׁוֹ לְאַפּוּקִי שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ
שְׁהוּא עֲשֵׂה שְׁאִינוּ בְּגוּפוֹ סִימָן צַג לְהֶרֶב הַנְּ"ל נ"י: וּמָה שְׁתַּמָּה עוֹד עַל מִש"כ הַתּוֹי"ט
מִפּוֹת (פ"ג מ"ב) ד"ה וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי תִימָה דְּמָאִי אֲזַהְרָה שְׁיִיךְ בְּמָה שְׁהוּא עֲצָמוֹ אוֹמֵר
וּמִתְנַדָּה עכ"ל שְׁלֵא רָאָה גְּמָרָא דְּפִסְחִים (ד' כ"ד) וּפִי' רִש"י שְׁם דְּשָׁם אֶמְרִינָן בְּפִי' כּוֹן:
אֲכַן לַעֲנִיד אֲדַרְבָּא מִפִּי' רִש"י שְׁם רָאָה לְהִיפּוּךְ יַעֲיִין בְּמָה שְׁכַתְּבַת הַמְּהַרְש"א יְבָמוֹת (דף
ע"ג ע"ב) שְׁרִש"י יִישַׁב גְּנוּשִׁית הַתּוֹסֵף שְׁם בְּמָה שְׁכַתְּבַת בְּפִסְחִים דְּלֵא מְשׁוּם לֵא בַּעֲרִיתִי
לוֹקִין אֲלֵא מְלֵא תוּכַל אֲבָל בְּאַמַּת נַעֲלָם בַּמִּכ"ה מֵהַתּוֹסֵף י"ט שְׁנָה כְּבָר פְּלוּגְתָּא קְדוּמָה
בֵּין הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן דְּבִסְפָר הַמִּצּוֹת (שְׁרִש"ח) שְׁכַתְּבַת הַרְמַב"ם שְׁלוּקִין עַל לֵא בַּעֲרִיתִי
הַשִּׁיג עֲלֵיו הַרְמַב"ן דְּלֵא בַּעֲרִיתִי הוּא רַק וְיָדוּי וְאִין לוֹקִין רַק עַל לֵא תוּכַל.

לְאַכּוֹל וּכְפִי' רִש"י דְּפִסְחִים וּלפ"ז מָה שְׁהַקְשָׁה הַתּוֹי"ט עַל הַרְמַב"ם הוּא מָה שְׁהַקְשָׁה
עֲלֵיו הַרְמַב"ן ו"ל: עוֹד תַּמָּה מֵר נ"י עַל מָה שְׁכַתְּבַת הַתּוֹי"ט שְׁבוּעוֹת (פ"ד מ"ה) בַּד"ה
וְשִׁאֲנָס עַל פִּי' רִש"י וְז"ל וְשׁוֹתָא דְּמָרָן לֵא יַדְעָנָא דְּלֵא אֲשַׁפְּחוּ זְכוּתָא לְאַבוּהַ בְּכַתְּוָבָה
עכ"ל וְעַל זֶה כְּתַב שְׁלֵא יֵאָמֵן כִּי יִסְפָּר שְׁלֵא עָלָה עַל זְכוּתוֹ מְשֻׁנָּה עֲרוּכָה דְּכַתְּוָבוֹת
(פ"ד מ"ב) דְּבִין לר"י בֵּין לְרַבִּנּוּן יֵשׁ לָאֵב זְכוּת בְּכַתְּוָבַת בַּתּוֹ: לַעֲנִיד כְּפִי' הַתּוֹסֵף יו"ט
שְׁהָרִי כְּתוּבָה לֵא נִחְשַׁב בְּשׁוּם מְקוּם בְּתוּךְ הַדְּבָרִים שְׁהָאֵב זְכָאִי בְּבַתּוֹ שְׁשָׁם (מְשֻׁנָּה ד')
קְחָשִׁיב כָּל הַדְּבָרִים שְׁהָאֵב זְכָאִי בְּבַתּוֹ וּכְתוּבָה לֵא קְחָשִׁיב וְהַתּוֹי"ט בְּעֲצָמוֹ הַקְשָׁה שְׁם
לְמָה לֵא חָשִׁיב כְּתוּבָה וְתִירֵץ כִּינּוּן דְּאִיכָא לְמ"ד אַרוּסָה אִין לָהּ כְּתוּבָה לֵא נַחִית לְפְלוּגְתָּא
יַע"ש וְכִינּוּן דְּלֵא אֲשַׁפְּחוּ בְּשׁוּם מְקוּם דְּקְחָשִׁיב זְכוּת הָאֵב בְּכַתְּוָבָה דְּחִסַּק לומר דְּמָה
שְׁתּוּבַע פְּגָם הִינּוּ מָה שְׁנִאֲבַד לוֹ זְכוּת זֶה וְעוֹד אִיךְ שְׁיִיךְ שְׁיִתְבַּע הָאֵב זְכוּתָא עַל פִּי' רַבָּא
דְּרַבָּא לֵא יָבֵא לִידּוֹ כְּלָל שְׁהָרִי זְכוּת זֶה לֵא שְׁיִיךְ רַק אִם תְּתַגְרֵשׁ אוֹ תְּתַאֲלַמֵּן בַּתּוֹ מִן
הָאִירוּסִין וְזֶה וְדָאִי לֵא שְׁכִיחַ כְּלָל וְאִיךְ שְׁיִיךְ שְׁזְכוּת כְּזֶה יְכוּל לְתַבְּנֵעַ מִמֶּנּוּ: סִימָן צַד
ב"ה אֲלֵטְאָנָא יוֹם ג' י"ג גִּיסָן תר"י לפ"ק לְאַחֵי הַרְה"ג וְכו' מו"ה לִיב נ"י אב"ד דְּגָלִיל
לְאַדְעֵנְבוּרְג יַע"א: מָה שְׁהַקְשִׁית אַמָּה דְּאֶמְרִינָן יְבָמוֹת (דף ק' ע"א) דְּטוֹמְטוּם בְּרִי' בְּפִנֵּי
עֲצָמוֹ הוּא דְּזֶה לֵא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם גְּבִי טוֹמְטוּם רַק גְּבִי אֲנִדְרוּגִינוּס אֲבָל בְּטוֹמְטוּם לֵא
הָוִי רַק מְשׁוּם סְפַק אִשָּׁה וּא"כ כְּמוֹ דְּמַקְשָׁה שְׁם אִשָּׁה ה"ל לְהַקְשׁוֹת גַּם אִטְוִמְטוּם:
לַעֲנִיד ד' לַק"מ דְּאֲדַרְבָּא אִם רַק מְשׁוּם סְפַק אִשָּׁה הוּא יְקָשָׁה דַּא"כ אִין טַעַם בְּטוֹמְטוּם כְּלָל
שְׁהָרִי מָה דְּאֶמְרִינָן בְּאִשָּׁה מְשׁוּם יְחוּד וּמְשׁוּם גְּרוּשָׁה לֵא שְׁיִיךְ בְּטוֹמְטוּם שְׁיִחּוּד פְּשִׁיטָא
שְׁלֵא שְׁיִיךְ אֲצֵלוֹ אֲפִילוֹ הוּא אִשָּׁה שְׁאִינוּ רְאוּי לְבִיָּאָה וְגַם מְשׁוּם גְּרוּשָׁה לֵא שְׁיִיךְ שְׁהָרִי
אִינוּ נִישָׂא לְהִיּוֹת מְגוּרָשׁ וּמִטַּעַם זֶה כְּתַבְתִּי בְּחִדוּשֵׁי שְׁמָה שְׁכַתְּבַת רִש"י ד"ה מְשַׁגְרִין
מֵאֲכִיל לְנַשְׂיָו וְלַעֲבָדֵיו שְׁנָה שְׁיִיךְ רַק גְּבִי אֲנִדְרוּגִינוּס אֲבָל טוֹמְטוּם שְׁאִינוּ אוֹכַל מְשׁוּם
סְפַק עֲרֵלָה וְשְׁאִינוּ מֵאֲכִיל לְנַשְׂיָו מְשׁוּם סְפַק אִשָּׁה כְּדְאֶמְרִינָן יְבָמוֹת (דף ע"ב) אֲצֵלוֹ לֵא
שְׁיִיךְ רַק מְשׁוּם עֲבָדֵיו וּא"כ כַּש"כ שְׁלֵא שְׁיִיךְ שְׁיִיךְ אֲוֹכַל כְּשִׁנְתְּקִדַּשׁ מִפְּהוּן כִּינּוּן שְׁסַפַּק
אִישׁ הוּא וְלִכּוֹן ע"כ הַנּוֹצֵרָה הַגַּמ' לִיתָן טַעַם גְּבִי טוֹמְטוּם מְשׁוּם דְּבָרִי' בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ הוּא
דְּהִינּוּ אִפִּי' סְפַק אִישׁ סְפַק אִשָּׁה הוּא מִכ"מ זֶה בְּעֲצָמוֹ עוֹשֵׂהוּ לְבָרִי' ב"ע שְׁאִינוּ דוּמָה
לְאִישׁ וְאִשָּׁה וְאִיכָא זִילוּתָא דְּקַדְשִׁים לִיתָן לְכַזֶּה תְּרוּמָה כְּמוֹ שְׁפִי' רִש"י וּמָה דְּאֶמְרִינָן
בְּעֲלָמָא רַק אֲאִנְדְרוּגִינוּס כּוֹן הִינּוּ בְּמְקוּם שְׁיֵשׁ נִפְקוּתָא שְׁלֵא לְדוּנוּ לֵא כְּאִישׁ וְלֵא כְּאִשָּׁה
וְזֶה לֵא שְׁיִיךְ גְּבִי טוֹמְטוּם אֲבָל הָאֵב דְּמְשׁוּם זִילוּתָא הוּא זֶה שְׁיִיךְ אֲפִילוֹ הוּא סְפַק אִישׁ

ואשה: ומה שתמהת על מש"כ רש"י בנזיר (דף כ"א ע"ב) דחטאת שמתו בעלי למיתה
אזיל לא גמרינו רק גבי בהמה ולא גבי חטאת העוף שלא מצאנו פן בשום מקום ואדרבא
ביומא (דף נ"ה) ובמשניות דקינים ובכמה דוכתי מוכח דגם חטאת העוף שמתו בעלי
תמות יפה הקשית אבל כבר קדמה השער המלה ה' פסולי המוקדשין (פ"ד) שהאריף
שם והביא הרא"ש בקינין שפבר הביא שיטה זו בשם הר"י מאורלינ"ש שהוכיח שיטה
זו מהת"כ שהביאו התוספ' במנחות (דף ה') שאשה שמתה יביאו היורשים חטאתה ע"ש
ולכן פתב דהתנא מירי בעוף וגמירי דאין חטאת העוף מתה כמו דאין חטאת הצבור
מתה והקושיות שקשין על שיטה זו מהמשניות כבר הקשו בגליון תוספ' במנחות (שם)
ותרצו דחטאת של יולדות ושל שאר מחוסרי פפרה שאני פיון דהם לא באים לכפרה רק
להקשר ובמתה לא שינה הקשר ע"ש ועכ"פ שיטה זו היא מיוסדת מפי הראשונים אף
שרש"י בעצמו בנזיר (דף י"ב) פתב פשיטה האחרת דגם בעוף גמירי כבר פתב השעה"מ
דבזה פליגי הב' שיטות שהביא רש"י בנזיר (דף כ"א) דהאית דמפרשי היא שיטת הר"י
מאורלינ"ש: סימן זה לתלמידי כמ"ה בער צאמבער נ"י: תמה על מש"כ המהרש"א ח"א
סוף יבמות ונ"ל לפי שהאמינו עד אחד גם האשה עצמה לומר מת בעלי או מת יבמי
והיינו למען אחי לומר מת בעלי שתתייבם לאחיו ומת יבמי שתנשא לשוק לרעים עכ"ל
שזה נגד משנה ערוכה יבמות (דף קי"ח) דאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא:

ודאי אגב ריהטא פתב המהרש"א שלא בדיוק שהרפיב מת יבמי עם מת בעלי, אבל
מכ"מ פונונתו מבוארת לפרש הפסוק שאמר אדברה לשון יחיד שעד א' נאמן והיינו לענון
מת בעלי בין היא בין העד נאמנים ולענון מת יבמי עכ"פ העד נאמן דאף דאיבעי' הוא
ביבמות (דף צ"ד) מכ"מ הרי"ף והרמב"ם ושאר פוסקים פסקו דנאמן ומצינו לפעמים
פן שפתב בח"א אגב ריהטא וכן ראיתי פהיום ביומא (פ' ז') שהקשה בח"א אמה שפתב
רש"י שם דמעיוה"כ הביאו הס"ת ונ"ל לא ידענא למה דגם אם יש עירוב והוצאה ליוה"כ
מכ"מ הא אמרינו במסכת עירובין בירושלים דלתותיה געולות בליגה עכ"ל ובמכ"ה לא
נזכר משניות שלמות עירובין (פ"י מ"ט) מעשה בשוק של פטמין וכו' ופסחים (פ"ה
מ"י) וישבה לה בהר הבית וכו' וסנפה (פ"ד מ"ד) מוליכין את לולביהם להר הבית ע"ש
שמוכח שהי' אסור לטלטל בירושלים עכ"פ משום פרמלית אף שדלתותיה געולות בליגה
אבל ביותר כ' התוס' בפסחים (ס"ו) דנראה שם במעשה דהלל שהי' אסור טלטול ר"ה
בירושלים דהיינו לאחר שנפרצו בו פרצות ע"ש וביותר יש לתמן' שלא הנכיר
המהרש"א שרש"י בעצמו הביא ב' שיטות בזה בסוטה (דף מ"א) אם הי' מותר להם
להביא ס"ת ביו"כ למ"ד ערוב והוצאה ביוה"כ מטעם דלתותיה געולות בליגה ע"ש
ובחדושי ליבמות פתבתי במה פליגי ב' השיטות: סימן צו ב"ה אלטאנא יום ו' ח' פסליו
תר"י לפ"ק.

להרב מו"ה פנחס שיפפער נ"י דק"ק לעמבערג: על מה שפתב מר נ"י. ונ"ל עיין מש"כ
המ"א (ס"ס ש"מ) בשם הרוקח דכהנת מעוברת מותרת לפנס לאנהל המת מטעם ס"ס
ותמה המ"א תיפוק לי' מטעם טהרה בלועה ותיירץ הברכי יוסף דל"ד לטהרה בלועה
משום דקיי"ל עובר ירה אמו הוא וכשנשטמא אמו נשטמא גם העובר לכן צריך הרוקח
לטעם ס"ס: והנה לכאורה דבריו תמוהין דאי נימא עובר ירה אמו הוא א"כ דינו ממש
כמו האם דהוי ממש כמו חלק האם כמבואר גיטין (ד' כ"ג ע"ב) וא"כ עדיין אינו צריך

לטעם ס"ס דבנות אהרן אינם מצווין על הטומאה אכן אחר העיון נראין דברי הברכ"י נכונים דנהי דאמרין עופר ירף אמו הוא מ"מ אם זכר הוא לא נחשב אותו פנקבה בשביל שיהא ירף אמו וא"כ אם הוא זכר שפיר מונהר על הטומאה דרק לענין דלא יהי בלועה נאמר ירף אמו הוא וראי' לזה דאם זכר הוא לא נחשב אותו כמו נקבה בשביל עופר ירף אמו הוא מהא דגרסינן יבמות (ד' ע"ח) אמר רבא נכרית מעופרת שנתגיירה בנה אינו צריך טבילה דיצא בטבילת האם והקשו התוס' והנ"י למאן דס"ל גבי טבילת גר דאם טבל קודם ששם לא עלתה לו טבילה דהוי פטובל ושרץ בידו א"כ אמאי אמר רבא דעלתה לו טבילת אמו דהא הוי טבילה קודם מילה ואי איתא דאם אמרינן עופר ירף אמו הוא אז גם אם הוא זכר דינו כמו האם ממש א"כ מאי הקשו התוס' והנ"י דהא עיקר טעמא דרבא התם משום דאזיל לשיטתו דס"ל עופר ירף אמו הוא כמש"כ התוס' שם הגם דבגמרא דחינן שם דנוכל לומר דס"ל לרבא עופר לאו ירף אמו הוא מ"מ דחוי בעלמא הוא כמ"ש התוס' שם והעיקר דרבא לשיטתו דס"ל עופר ירף אמו הוא וא"כ מאי הקשו התוס' והנ"י דילמא להכי עלתה לו טבילה אע"ג שהוא קודם מילה משום דבשעת טבילה הי' דין העופר גם אם הוא זכר כמו נקבה דנעשה גיורת בטבילה לבד משא"כ גבי גר בעלמא דלעולם אימא לך פשטבל קודם ששם לא עלתה לו טבילה אלא ודאי דגם אי נימא עופר ירף אמו הוא מ"מ אם זכר הוא אין דינו פנקבה רק כמו זכר ולכן שפיר הקשו התוס' והנ"י לשיטת הסוברים דטבילה קודם מילה לא מהני וא"כ דברי הברכ"י נכונים דנהי דאמרין עופר ירף אמו הוא ונהי העופר פגלוי ולא הוי בלועה מ"מ דינו כזכר ומונהר על הטומאה ושפיר איצטריך הרוקח לטעם ס"ס עכ"ל: תשובה מלבד שאין סברא לומר כן דאיך שייך לומר דירף אמו הוא ונחשב כזכר דהוי ב' הפוכים אלא דאדרבא ממה שהביא מעכ"ת נ"י ראי' מוכח להיפך דכפי' פתבו הרשב"א והריטב"א ביבמות (דף מ"ז) שקושית התוס' היא רק להך לשון אי ס"ל לרבא עופר לאו ירף אמו הוא וכן נראה גם מדברי תוס' והרא"ש שם הרי כפי' דאי אמרינן עופר ירף אמו הוא נחשב כאם ולא כזכר ומה שכתב הברכ"י בשם הקדוש לענ"ד כוונתו כיון דעופר ירף אמו הוא א"כ נטמא עם אמו ואף דאז ליכא איסור כיון דנחשב פנקבה מכ"מ כשינולד והפריש מהאם ונעשה זכר הרי נשאר בטומאתו שהרי ודאי גם בשר שנפרש מטמא מת אף שמצד בשר מן החי אינו מטמא מכ"מ מטמא מטעם טמא מת כאלו הי' מחובר בו דטומאה שבו להיכן הלכה כעין מה דאמרין בפסחים (דף ל"ג) וא"כ הרי טמאה בן קטן למפרע לכן הוצרך הרוקח הטעם דס"ס הוא: סימן צז ב"ה אלתאנא יום ו' כ"ח אייר תר"י לפ"ק להרב הג"ל נ"י מעכ"ת נ"י הודה למה שכתבתי שדעת הרשב"א והריטב"א אם אמרינן עופר ירף אמו הוא הוא לגמרי כאמו ולא אמרינן דזכר הוא רק שר"ל מדהתוספת והרמב"ן לא פתבו ג"כ כפי' כן משמע דלא ס"ל ועל זה ודאי אין מן הצורך להשיב שאדרבא אם הם פתבו סתמא והרשב"א והריטב"א פתבו פ"ל לדבריהם אזי נחזיק שהראשונים הבינו דברי רבותיהם על נכון.

אכן מעכ"ת נ"י כתב שיש ראיות ברורות לסברתו וא"כ יהי מזה תימה על הרשב"א והריטב"א ובהו ודאי יש צורך להתבונן אבל לענ"ד לא בלבד שלא ראיתי ראי' ברורה כמו שהזכיר אלא גם ראי' קטנה אין כאן.

ובתחלה אנפיר שלא השיב על מש"כ שהשם דירך אמו עצמו מעיד על סברת הרשב"א והריטב"א דזה מורה שהולד גוף אחד עם אמו ואיך אפשר שבגוף א' יתאחדו זכר ונקבה ויהי' אנדרוגינוס אלא ודאי כל זמן שהוא במעי אמו למ"ד ירך אמו הוא גוף א' עם אמו ונקבה כמותה: ומה שהקשה מהא דאמרינו בתמורה (דף כ"ד) כיצד מערימין על הבכור אומר מה שבמעי' של זו אם זכר עולה ואם ילדה זכר הנה עולה למפקע לה מקדושת בכור ושם (דף כ"ה) שאל רב עמרם מרב ששית אמר על הבכור עם יציאת רובו עולה עולה הוי או בכור ומסיק אביי דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ר"ל פיון דביציאת רובו חלה עליו בכורה וחלו שניהם כאחד אינו יכול לחול קדושת עולה מחמת דברי הרב כו' א"כ תקשה לרבא דס"ל עובר ירך אמו הוא (כמבואר תוס' סנהדרין פ' ויבמות ע"ח) היאך יפרנס מתניתין ערוכה דריש כיצד מערימין על הבכור דאומר מה שבמעי' של זו עולה הא כל זמן שבמעי' אינו יכול לחול עליו קדושת עולה פיון דעולה הוא זכר ובעודו במעי' דינו כנקבה מחמת עובר ירך אמו הוא ואינו יכול לחול עליו קדושת עולה רק פשיצא רובו וכשיצא רובו חלה עליו קדושת בכורה מחמת דברי הרב כו' וא"כ אליבא דרבא האיך יכול להערים להפקיע מקדושת בכורה א"ו אע"ג דעובר ירך אמו הוא מ"מ אם הוא זכר דינו כזכר ולא כנקבה ושפיר יכול להערים עליו לעשותו עולה בעודו בבטן קודם שחלה עליו קדושת בכורה: במכ"ה לא ראה שפבר הקשה הגמרא קושיות האלה בתמורה (דף י') לבר פדא דס"ד דס"ל אינו קדושה חל על העוברין משום דס"ל ג"כ פרבא דשיירו אינו משוייר דעובר ירך אמו הוא כמש"כ התוספת שם ד"ה ואנדא ע"ש ועליו הקשה ר' ירמ' שם ממתניתין דכיצד מערימין ומשני כי מתניתין היא בקדושת דמים ושוב פריך מברייתא דהאומר מה שבמעי' של זו עולה ומשני הא גמי קדושת דמים ע"ש הרי ברור להגמרא דאם אמרינו עובר ירך אמו ואי אפשר להקדיש עוברין לא חל קדושת עולה על העובר להיות קדושת הגוף אלא קדושת דמים וקדושת דמים הוא ג"כ פשמקדיש נקבה לעולה כדאמרינו תמורה (דף י"ח) ולר' אליעזר שם אפילו קדושת הגוף חל על הנלד מכת אמו כדאמרינו שם דאיכא שם עולה על אמו וגם רבנן אף דלא ס"ל הכי מ"מ בעיקר סברא גם הם לא פליגי דהא נחית קדושת דמים כ"כ דאם תלד ולד יקרב בדמיו עולה ולכן אף דאמרינו עובר ירך אמו הוא והוא כנקבה מכ"מ אם הקדישו לעולה נחית עליו קדושת דמים לשם עולה: וגם מה שהביא עוד ראי' מהא דאמרינו ב"ב (ד' קמ"ב ע"ב) אמר ר' בר' דר"י משמ' דרבא בן שזולד לאחר מיתת אביו אינו ממעט בחלק בכורה מאי טעמא וילדו לו אמר רחמנא והא ליכא וא"כ תקשי לרבא לשיטת' דס"ל עובר ירך אמו למה צריך לטעמא משום דכתיב וילדו לו הא בלאו הכי פיון שהוא בבטן בשעת מיתת אביו ואז דינו כנקבה ואינו יורש פלל במקום זכרים פשיטא דאינו ממעט בחלק בכורה ואין לומר דאיצטריו קרא דלאחר שזולד אינו ממעט בחלק בכורה דע"ז אינו מצריך קרא פשיטא דלאחר שזולד והוא כבר זכה בחלק בכורה אינו יכול להוציא ממנו וכן מבואר בדברי תוס' נדה (דף מ"ד ע"ב) ד"ה מאי טעמא שכ' דלמ"ד המזכה לעובר לא קני לא איצטריו קרא דוילדו לו אלמא לא איצטריו קרא לאחר שזולד רק בעודו עובר וא"כ לרבא דס"ל עובר ירך אמו הוא לא צריך קרא אלא ודאי דגם אם ירך אמו הוא מ"מ דינו כזכר ושפיר איצטריו קרא דאינו ממעט בעודו עובר.

ועוד ראוי מהא דגריסינן יבמות (דף ס"ז) ת"ר הניח בנים כו' הניח בנים והניחה מעונות
כו' רשב"י אומר זכרים יאכלו וכו' ומקשה שם הגמרא על רשב"י אמאי זכרים יאכלו
הא איכא עונות ומתרץ קסבר אין חוששין למיעוטא ואיבעית אימא לעולם קסבר חוששין
למעוטא כו' לא דכ"ע אית להו דר"נ והכא בחוששין למיעוטא קמיפלגי ע"כ ולכן ס"ל
לר' יוסי לא יאכלו דחושש למיעוטא דילמא העונות זכר והנה מבואר שם טעם הדבר
דס"ל לר' יוסי דעובר אינו מאכיל משום דעונות במעיי נרה זר הוא דטעמא דילוד מאכיל
אסקו שם בגמרא בקושטא ובאור הדבר לדעת דמש"ה עונות במעיי נרה זר הוא משום
דעונות ירה אמו הוא וא"כ תקשה אמאי ס"ל לר' יוסי דלא יאכלו מפני חלקו של עונות
דחושש למיעוטא דילמא זכר הוא מאי הני הא מ"מ בעודו בכטון דינו פנקבה מחמת עונות
ירה אמו הוא ואין לבת במקום בנים פלום א"ו אפילו אם עונות ירה אמו מ"מ אם הוא
זכר אין אנו יכולין לדוננו פנקבה ואפילו את"ל דטעמא דר"י דאמר עונות במעיי נרה זר
הוא לאו משום ירה אמו קאתינן עלה אפ"ה מוכח כמ"ש מדרצה הגמרא שם לומר
דרשב"י אית לי שפיר דחוששין למיעוט ולא עלתה בינן עד שהוצרך לתזור מזה ולומר
דס"ל לרשב"י אין חוששין למיעוט וא"א לימא דס"ל לרשב"י חוששין למיעוט רק דס"ל
עונות ירא"ה להכי זכרים יאכלו ואין חוששין לחלקו של עונות דילמא הוא זכר דאפילו
אם הוא זכר אין לו זכות בעבדים בעודו בכטון פיון שיש בנים דדינו פנקבה מחמת עונות
ירה אמו הוא א"ו אפילו אם עובר ירה אמו הוא אם הוא זכר דינו פנזכר לענ"ד אין ראוי
ובתחלה אקשה לפי סברת מעכ"ת נ"י דאם העונות אינו זכר לא זוכה בחלק ירושתו
במקום זכרים א"כ לפי מה דהוי ס"ד בב"ב (דף קמ"ב) דעונות אינו יורש פדדייק בן יום
א' אבל עובר לא יקשה פיון דכשמת האב והניח או בנים או בנות הם ירשו גם חלק
העונות פיון דהעונות אינו יורש וכשילד העונות היאך יגיע לחלקו הא בשעת מימת האב
שהוא זמן הירושא לא הי' יורש ולא עוד אלא אפי' לדין דעובר יורש הרי גם אם לא
הי' עובר פלל פגון שמת האב תוף מ' יום להריונה דמאי בעלמא הוא או אפילו תוף ג'
לקליטה דנדאי עדיין אין עליו לא שם עובר לא זכר ולא נקבה נימא ג"כ דאז ירשו את
האב היורשים פגון אחיו וכשנולד בנו אין פאן עוד לירש אלא ודאי דלענין ירושה
דרשינן ובן אין לו עיין עליו אם לא יהי' לבסוף פמו לענין חליצה ביבמות (דף ל"ה)
ולכן אי לאו וילדו לו ה"א פמו שיורש חלק פשוט פשינולד אף שפשה שפלה הירושא
לפניו עדיין לא הי' נוצר פלל פמו כן יקבל ג"כ חלק בכור ושפיר מצרכינן קרא והיאך
אפשר לדייק מזה דזכר הוא דאפילו נקבה היא ואפילו עדיין אינו עובר פלל ג"כ יורש
לבסוף ולכן גם מהא דהניח בנים ביבמות (דף ס"ז) אין ראוי דשפיר אמרינן שאם פשינולד
זכר הוא לא זכו האחים בחלקו להיות שלהם אף שעמה היא נקבה ואפילו עדיין מים
בעלמא הוא ולכן מפל זה אין תשובה על שיטת הרשב"א והריטב"א הברורה: סימן צח
ב"ה אלטאנא יום ו' י' מנחם תרי"א לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה אלכסנדר אראן נ"י הגאב"ד
דק"ק פנעווערסהיים יע"א: הקשה מעכ"ת נ"י בחולין (דף כ"ט ע"ב) בתוספת ד"ה פגון
ונ"ל וא"ת ובסוף פרקין גבי הא דתניא השוחט חטאת בשבת וכו' לישמעלינן זבח ובחצי
קנה פגום וכו' ע"ש ותמהני פה קדוש יאמר זה דאיך אפשר לאוקמ' בבמה ובחצי קנה
פגום פיון דבחצי קנה פגום פסולה הבהמה להקרבה משום מום ואי אפשר לחייבו משום
שחוטי חוץ פיון דבלא"ה הי' פסול להקרבה משום מום ורק בחטאת העוף ובחצי קנה

פגום מוקמי הגמרא שפיר לברייטא פיון דבעוף לא פסול להקרבא דאין תמות וזכרות בעוף וצ"ע עכ"ל: תשובה לא ידעתי מאין פשוט למעכ"ל נ"י כל כף דחצי קנה פגום נקרא מום להיות פטור עלי' משחטי חוץ ומום זה לא נזכר בשום מקום לא במשנה ולא בברייטא ולא ברמב"ם ויעיין ברמב"ם ה' איסורי מנבח (פ"ב) דקחשיב שם ע"ג מומים שפוסלים בבהמה מן הקרבו ואין קנה פגום בכלל אלא נדאי שאין זה מום או מפני שלא נקרא מום שבגלוי או מפני שהוא מום שחוזר ויתרפא הן אמת שהתוספת חולין (דף כ"ח) אמה שהקשו דאי נשט יש לו בדיקה מבחוץ מאי פריה ור"מ היכי אכיל בישרא דלמא ע"י בדיקה מבחוץ קודם שחיטה תרצו דסמיה אמה דפריה פסח וקדשים מא"ל דאי אפשר להפריד העור ולבדוק דאין מום גדול מזה עכ"ל ומשמע דפרידת העור ג"כ מקרי מום ונהרי גם זה לא נחשב במגן המומים אכן לענ"ד בזה הפי' כמו דאמרין בסוטה (דף מ"ח) בתחלה היו מסרטין לעגל בין קרניו אתי איהו ובטיל משום דמחזי כי מומא ע"ש וזה ג"כ פנונתם אם בכל קרבו יפריד העור קודם שחיטה אין לה מראה מום גדול מזה ואיכא משום הקריבהו נא לפחתה אבל לא שיקרא זה מום לפדותו ולשחטו בחוץ ולכן הקשו התוספת שפיר דמשפחת חייב שחטי חוץ גם בהי' חצי קנה פגום: סימן צט להרב הג"ל נ"י עוד הקשה ביבמות (דף ה' ע"ב) בתוס' ד"ה פולה ונ"ל וא"ת ולמה לן קרא למילף מפלאים בציצית וכו' ולמ"ד נדרים ונדבות א"ק בי"ט לא איצטריוה קרא אלא אליבין דמ"ד קרבין עכ"ל הרי דפשיטא להו דלמ"ד נדרים ונדבות א"ק בי"ט ויליף מהו קרא דנהנותר דאין שורפין קדשים בי"ט מוכח דאי לאו קרא הוי אמרינן דדוחה י"ט אף די"ט הוי עשה ול"ת וקשה לי טובא דבכל דוכתי בגמרא דמקשה אמתניתן ובריייתות ותפוק לי דהוי עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה מאי קושיא דלמא הו תנא ס"ל די"ט הוי עשה ול"ת ויליף מיתורא דנהנותר דאין שורפין קדשים בי"ט וס"ל ג"כ דנונ"ד א"ק בי"ט וא"כ מוכח לדידי' דעשה דוחה ל"ת ועשה ועיינתי בזה ולא מצאתי יישוב נכון: תשובה פבר פתבתי בספרי ע"ל דקושית התוס' דגילף משורקפת קדשים דאין עשה דוחה ל"ת לא שייך רק לתי' חזק' בפסחים (דף פ"ג) דיליף מנהנותר דאין שורפין קדשים בי"ט דלתי' רבא ואב"י ורב אשי ליכא יתורא ונהרי חזק' דמצריה קרא דנהנותר ע"כ לא ס"ל די"ט עשה ול"ת הוא דא"כ קרא ל"ל מהיכי תיתי שישורף בי"ט ולכן לא ידעתי האיך מעכ"ל נ"י הרפיב ב' התירוצים של חזק' ורב אשי להקשות שמדאיצטריוה ונהנותר גילף דעשה דוחה ל"ת וע' שהרי מאן דדרש ונהנותר באמת לא ס"ל די"ט עשה ול"ת הוא ורב אשי דס"ל ע' ול"ת הוא לא דרש ונהנותר להא דחזק' ובספרי שם פתבתי באריכות במה פליגי הנה אמוראי ועכ"פ אין לומר דגילף מדאיצטריוה ונהנותר דע' דוחה ל"ת ועשה: סימן ק עוד להרב הג"ל נ"י עוד הקשה.

הרמב"ם השמיט הו דינא דטרקפה אינו חייב במתנות ולא ידעתי למה הא אין חולק בזה ותלמוד ערוף הוא בחולין (דף קל"ו ע"ב) ולא ראיתי לשום א' מנזשאי פליו שהרגיש בזה: תשובה הן אמת שלכאורה ה' נראה מדברי התוס' חולין (דף ק"ל) ד"ה תיתי שס"ל ג"כ דטרקפה חייב במתנות ממה שכתבו שם תיתי מפלאים וטרקפה ע"ש וכבר העיר על זה בתוס' ר"ע וכתב דטרקפה בשיגרא דלישנא נקטו וכן נלענ"ד דנדאי טרקפה פטור מן המתנות וגם דעת הרמב"ם פן דאי דעתו דטרקפה חייב במתנות פל שפן דה"ל לכתוב פן וכמו דכתב ה' בכורים (פ"י) דראשית הגז נוהג בטרקפה ה"ל לכתוב ג"כ דמתנות נוהגין

בטריפה ולכן נלענ"ד שְהַרְמַב"ם דְרַף בְּזַה בְּדַרְף הַתּוֹסֵפֶתָא דְלַעֲנִין מִתְּנוּת לֹא הוֹזְפַר שֵׁם טְרַפָּה לֹא לְחַיִּיב וְלֹא לְפִטוֹר אֲבָל לַעֲנִין חַיִּיב דְרַאשִׁית הַגִּז הוֹזְפַר טְרַפָּה וְכֵן כָּתַב גַּם הַרְמַב"ם אֲבָל דְטְרַפָּה פִטוֹר מִמִּתְּנוּת מִמִּילָא מְשַׁתְּמַע דְכִינּוּן דְצוּתָה הַתּוֹרָה לִיתָן מִתְּנוּת אִילוּ מֵאֵת זוֹכְחֵי הַזְבַּח וְדַאי אִיִּירִי בְּזוֹכְחִים לְאַכִּילָהּ וּבְזַה יִתְּנוּ גַם לַפְהֵן מְמַנּוּ לְאַכּוֹל מַה שְׁלֵא שְׁיִיף בְטְרַפָּה וְלִכֵּן אַף דְהַגְמָרָא נִקְטַט כֵּן לֹא.

לחדוש להשמיענו דטרפה פטור ממתנות אלא נקט פן רק, להקשות דה"ל לחשוב טרפה לחילוק בין ראשית הגז למתנות. ולכן לדינא לא הזכיר הרמב"ם טריפה לענין מתנות כיון דגם.

במשנה וברייתא לא הוזכר: עוד הקשה מעכ"ת נ"י בפסחים (דף ס"ז) אמרינו יאמר זב ואל יאמר מצורע וכו' ע"ש ותימה בעיני דלמא משום הכי איצטריף מצורע להורות שלא יקוץ צרעתו ויעבוד ויענין בזה שבת (דף קל"ב ע"א) ובדברי רש"י שם ד"ה ומה צרעת וצ"ע.

אשיב שלא ידעתי היאך יצטרף קרא לזה דלא יקוץ צרעתו ויעבוד דמהיכי פיתי לומר כן דלא שייף דה"א דע' דעבודה דוחה ל"ת דהשמר בנגע צרעת כיון דלא הוי בעידנא כדאמרינו שבת (דף קל"ב ע"ב) ועוד אי מצריף קרא להכי היאך נשמע פן ממה דכתיב וישלחו מן המחנה כל צרוע שהרי אם נקצי בהרתו לא נקרא צרוע ואין צריף לשלחו מן המחנה: סימן קא ב"ה אלטאנא יום ו' ח' אלול תרי"א לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה חיים יוסף פאלאק נ"י הגאב"ד דק"ק טרעביטש יע"א: מעכ"ת הקשה וז"ל במכות (דף ה' ע"א) וכן לענין קנס באו שנים ואמרו בחד בשבת גנב וטבח ומכר ובאו שנים ואמרו בחד בשבת עמנו הייתם אלא בתרי בשבת וכו' ולא עוד אלא אפילו אמרו בערב שבת גנב וטבח ומכר משלמין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר תשלומין הוא ופרש"י משום דהוי מצי למיפטר בהודאה (פל זמן שלא באו עדים) אישתכח דאינהו (ר"ל העדים המוזמים שאמרו בשקר שטבח ומכר בחד בשבת) הוי מפסדי ליה עכ"ל.

והנה פה ע"כ איירי שב' פיתי העדים מעידים על שור או שיה אחד בעצמו שאמרו הראשונים שגנבו וטבחו או מכרו לאיש פלוני בחד בשבת והעדים השניים אמרו דבחד בשבת היו עמם ורק בערב שבת שלפניו גנב האיש וטבח או מכר השור או השיה הנה לאיש פלוני זה שאם היו העדים השניים מעידים עלשור או שיה אחר שגנב וטבח ומכר פשיטא שהראשונים המוזמים משלמים אחר שרצו לחייב הגנב עוד בתשלומין אחרים מבלעדי מה שיחויב כבר עפ"י עדות המוזמים כי על מה שיעידו אלה לא יעידו אלה אלא ודאי שב' פתי עדים אלה מעידים על שור או שיה אחד בעצמו שגנב וטבח ומכר לאיש פלוני אחד ונמשך מזה כי באמירת המוזמים בחד בשבת עמנו הייתם ובערב שבת גנב וטבח או מכר אותו השור או השיה יש כאן הזמה שיש עמה ג"כ הכחשה כי במה שאמרו שפבר בערב שבת גנב ונטבח או נמכר אותו השיה או אותו השור אין עוד אפשרות שגנבו בחד בשבת שאחריו וטבחו או מכרו בחד בשבת ובכל זאת אמרינו פה שיש כאן תורת הזמה והמוזמים חייבים לשלם וקשה מזה על הרמב"ם שפסק (פי"ח מה' עדות ה"ב) שדין הזמה היא רק אם אין העדים המוזמים מכחישים את גוף העדות אכל אם מכחישים גם אותה כגון שיאמרו אתם והלנה או המלנה היו עמנו ביום זה אין כאן דין

הַזְמָה כ"א הַכְחָשָׁה לְבַד וּא"כ הֵקָא שְׁהַמְזִימִים מִכְחִישִׁים גַּם אֶת הָעֵדוּת תַּבְטֵל תּוֹרַת הַזְמָה וְאִמְאֵי מְשַׁלְמִים הַמּוֹזְמִים בְּכָל זֹאת וְצ"ל"ע: תְּשׁוּבָה בְּכָר פְּתַב הַלַּח"מ (פ"ח מה' עֵדוּת) עַל שִׁיטַת הַרְמַב"ם שֶׁם מְהָא דְאֶמְרִינָן בְּב"ק דְּאֶפְכִּינְהוּ וְאֶזְמִינְהוּ דְגַם הַרְמַב"ם לֹא סוֹבֵר דְאֵם אֶמְרוּ הַלּו' עִם הָעֵדִים הִי עֲמָנוּ דְלֹא תִשָּׁיב הַזְמָה אֲלֵא בְכַה"ג שֶׁהִי הַזְמָה וְהַכְחָשָׁה בְּבֵת אַחַת אֲבָל הִיכִי שְׁאֶמְרוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם הִייתֶם עֲמָנוּ אֲבָל בְּיוֹם אַחֵר הִי הַמַּעֲשֵׂה הַגּוֹי הַזְמָה לַחֲדוּד וְהַכְחָשָׁה לַחֲדוּד וּמִהַנִּי הַזְמָה ע"ש וּא"כ ה"נ דְּכֹתְלִי פְּשָׁאֶמְרוּ בְּיוֹם א' עֲמָנוּ הִייתֶם אֲבָל בַּע"ש גֹּבַח וְטַבַּח וּמְכַר הַגּוֹי הַזְמָה דְעֲמָנוּ הִייתֶם לַחֲדוּד וְעֵדוּת דַּע"ש לַחֲדוּד וְשִׁפּוּר נִחְשָׁב הַזְמָה וּבִלְא"ה פְּכָר הַקְּשִׁיטִי בְּסַפְרֵי עֲרוּף לְגַר בֵּיבְמוֹת (דף צ"ד) ג"כ מְסַנְגֵּיָא דְשָׁם עַל הַרְמַב"ם וְצָרִיף לֹמַר ג"כ פְּנ"ל דְּהַזְמָה לַחֲדוּד וְהַכְחָשָׁה לַחֲדוּד גַּם הַקְּשִׁיטִי שֶׁם עַל הַרְמַב"ם מְמַתְנִיתָן דְּסַנְהֶדְרִין (דף ס"ז) אָמַר לְשָׁנִים הֵם עֵדִיו וּמְבִיאִין אוֹתוֹ לְב"ד וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ וְהָרִי לְדַעַת הַרְמַב"ם הַגּוֹי עֵדוּת שְׁאֵי אַתָּה יָכוֹל לְהַזְמִינּוּ וּבְמִקּוֹם אַחֵר עוֹד פְּתַבְתִּי בְּזֶה וְכַעַת רְאִיתִי בְּסַפֵּר פְּתַח הַבַּיִת ס' כ"ח) שְׁכ' בִּיְיָשׁוּב הַקְּשִׁיטִי שְׁהִבִּיא בְּאוּ"ת (ס' ל"ח) מְפִלוֹנֵי רְבַעֲנֵי דְגַם הַרְמַב"ם לֹא אָמַר דְלֹא נִחְשָׁב הַזְמָה אֲלֵא בְּאֵם נִתְפָּנְוּנוּ בְּפִי לְהַכְחִישׁ גּוֹף הָעֵדוּת שְׁאֶמְרוּ גַם עַל הַלּו' אֲבָל לֹא בְּנִמְשָׁף הַכְחָשָׁה מִמִּילָא ע"ש וּבְזֶה מְתוֹרֵץ קוֹשְׁיַת מַעַכ"ת נ"י וְגַם קוֹשְׁיַתִּי: סִימָן קַב ב"ה אֶלְטָאָנָא יוֹם ה' כ"א תַּמּוּז תר"ב לְהַרְבּ וְכו' מו"ה גַּעַטְשֵׁלִיק שְׁלַעֲזִינְגַעַר נ"י דַּק"ק הַאֲמַבּוֹרְג יַע"א: מַעַכ"ת נ"י פְּתַב אֲלֵי וְנ"ל אַחֲרֵי דְרִישַׁת הַשְּׁלוֹם דַּאֲמו"ר נ"י בְּאֵתִי לְהַעִיר בְּמַה שְׁרְאִיתִי בְּסַפְרוֹ הַבְּהִיר עֲרוּף לְגַר בְּעֵנָן פְּלֹגְמַת הַרְאִשׁוֹנִים בְּחַמּוֹתוֹ לְאַחַר מִיתָה אֵי קָאֵי גַם עַל שְׁאָר עֲרִיּוֹת דְאֵתִין מִחַמּוֹתוֹ דְּפִשְׁיטָא לִי לְאֲדַמּו"ר דְּפִלְגְמַתָּא זֶה קָאֵי גַם אֵאִם חַמּוֹתוֹ וְאֵם חַמּוּ.

וְרַצָּה לְהַעֲמִיס זֶה בְּכּוֹנְנַת רַש"י וְאַחֵר בְּקִשְׁת הַמַּחֲלֵה תַּמְהֵתִי מְאֹד הֵיאָף יֵהִי אִם חַמּוֹתוֹ וְאֵם חַמּוּ חַמּוּר הָא הָף דְּרַשָּׁא דַּנ"מ דְּחַמּוֹתוֹ לְאַחַר מִיתָה אֵינְהָ בְּשָׂרִיפָה שְׁרִיפָה נְמִי בְּהוּ פְּמוּ בְּחַמּוֹתוֹ וְרַק לְעֵנָן ג' דוֹרוֹת דְּלַמְטָה פְּגוֹן אִשָּׁה וּבִתָּה וּבִתָּה וּבִתָּה בְּנָה בְּנָה הִבִּיא הַה"מ וְהַרְשָׁפ"א בְּחִידוּשָׁיו פְּלֹגְמַת הַרְאִשׁוֹנִים דְּהַרְמַב"ם ס"ל דְּבַכּוֹלָם לֹא חֲיִיב לְאַחַר מִיתָה וְהַרְמַב"ן סוֹבֵר דְלַעֲנָן אִשָּׁה וּבִתָּה וּג' דוֹרוֹת דְּלַמְטָה חֲיִיב עֲלֵיהֶן אִפִּיל לְאַחַר מִיתָה וְאֵע"ג דְּעוֹנָשׁ שְׂרִיפָה בְּאִשָּׁה וּבִתָּה לֹא נִפְקָא אֲלֵא מִחַמּוֹתוֹ אֶמְרִינָן דּוּן מִינְהָ וְאוּקִי בְּאַתְרָא יַע"ש וּמְבֹאָר בְּדַבְרֵי דְלַדִּינָן דְּקִי"ל חַמּוֹתוֹ לְאַחַר מִיתָה אֵינּוּ בְּמִיתָה רַק בְּכַרַת אוֹ אִסּוּרָא דְעֵלְמָא ה"ה בְּאֵם חַמּוֹתוֹ וְאֵם חַמּוּ וְאַפִּיל הַרְמַב"ן מוֹדָה בְּזֶה: תְּשׁוּבָה מַש"כ מַעַכ"ת נ"י שְׁפִשְׁיטָא לִי דְלִשְׁיטַת הַרְמַב"ן דְּנֹקָא בְּתָהּ וּבִתָּה בְּתָהּ וּבִתָּה בְּנָה לְאַחַר מִיתָה בְּשָׂרִיפָה אֲבָל לְעֵנָן אִם חַמּוֹתוֹ וְאֵם חַמּוּ לֹא דְלֹא חַמּוּרִי מִחַמּוֹתוֹ בְּהַשְׁקָפָה הַרְאִשׁוֹנָה הִי נ"ל דְּהַדִּין עֲמוּ אֲבָל לְאַחַר עֵיּוֹן נִרְאָה שְׁאִין הַדְּבָר כֵּן שְׁהָרִי הַרְמַב"ן נָתַן הַטַּעַם לְמָה חִילְקָא בֵּין חַמּוֹתוֹ וּבֵין שְׁאָר עֲרִיּוֹת דְאֵתִין מִחַמּוֹתוֹ דְּנֹקָא בְּחַמּוֹתוֹ דְּמִיעֵטָא קָרָא מְשָׂרִיפָה אִיְתַמְעֵטָא הַנָּךְ דְלֹא מִיעֵטִינְהוּ בְּעוֹנָשִׁין קִיְיִמִי לְאַחַר מִיתַת אִשְׁתּוֹ כְּמַחֲיִים עַכ"ל הָרִי אָף דְּעוֹנָשׁ שְׂרִיפָה בְּאִשָּׁה וּבִתָּה וּב"ב וּבב"נ לֹא אֵתִי אֲלֵא מִחַמּוֹתוֹ מַכ"מ פִּינּוּ דְמִיעוּט דְלַאחַר מִיתָה לֹא פְתִיב רַק גַּבֵּי חַמּוֹתוֹ אֶמְרִינָן דְּבָהֶן יֵשׁ שְׂרִיפָה גַּם לְאַחַר מִיתָה דְדוּן מִינְהָ וְאוּקִי בְּאַתְרָה וְהָרִי הַמִּיעוּט לְאַחַר מִיתָה דְאֵתִי מִיִּשְׁרָפוּ אוֹתוֹ וְאַתְהוֹן דְּדַרְשִׁינָן וְאֵת אַחַת מִהֶן כְּדָאֶמְרִי (דף צ"ד) מִיעוּט זֶה לֹא פְתִיב רַק גַּבֵּי חַמּוֹתוֹ וּמִהִיכִי תִּתִּי לֹמַר דְגַם בְּאֵם חַמּוֹתוֹ וְאֵם חַמּוּ אֶמְרִינָן כֵּן וְעוֹד שְׁהָרִי.

חייב אם תמותו ואם תמיו לא מחמותו ילפינו אלא מבת בנה ובת בתה דעשה הפתוב ג' דורות למעלה כג' דורות למטה כדאמרין סנהדרין (דף ע"ה) וא"כ בין ל"ד דין מינה ומינה בין ל"ד דין מינה ואוקי באתרה אם תמותו ואם תמיו לבת בנה ובת בתה מדמינו וכמו שאילו בשריפה פה אילו בשריפה לאחר מיתה ומה שלא הזכיר הרמב"ן רק מבת בנה ובת בתה היינו משום דאילו כתיבי בקרא בפ"י ואם תמותו ואם תמיו לא כתיבי בפ"י רק אתין מבת בתה ובת בנה לכן לא הזכיר.

רק אילו דכתיבי נהרי גם איפכא לא הזכיר הרמב"ן שיהיו שוין אם תמותו וא"ח לתמותו להפטר משריפה לאחר מיתה. והיינו שפמה על הטעם שכתב דלא אמרינו כן רק בתמותו דמיעט קרא בה וממילא כל היכי דלא מיעט קרא אוקי באתרה.

ואין לומר דהרי כל שפן הוא אם תמותו מחמותו די"ל הלא כן ג"כ כל שפן הוא בת בתה מחמותו דנדאי קורבת תמותו שהיא אם אשתו היא יותר מקורבת בת אשתו ובתמותו כתיב עיקר שריפה ואעפ"כ פשיטא להרמב"ן פינו דמיעוט לא כתיב אלא בתמותו לא אמרינו אלא בה וא"כ ה"ה דלא נימא ג"כ לענין אם תמותו ואם תמיו אף דקורבתה יותר.

עוד כתב מעכ"ת נ"י למדנו אתמול במשניות ביבמות (פ"א מ"ג) שש עריות וכו' שהביא הברטנורא פי' הרמב"ם שאם נשאו האחין באיסור דלא קדשי ולא הבנתי דאמו היינו אנוסת אביו אפי' לר' יהודה תפסי הקידושין ואף שבדוחק י"ל דס"ל נמי בקרא כר"י דס"ל כר"ע דאין קדושין תבח"ל זה נסתר מסוגיא דלעיל דהקשה לוי לר' ליחשבי ויע"ש ומטעם זה נמי לא נוכל לתרץ דפי' הוא דגם לאח המת היתה אמו ומחמת זה לא תפסו הקדושין דגם זה נסתר מסוגיא דלעיל: תשובה הקושיא על פי' המשניות להרמב"ם שכתב דבאמו אין קדושין תופסין שהרי משפחת באנוסת אביו שקידושין תופסין בה לענ"ד מתורצת ע"פ מה שכתב הרשב"א בקדושין (דף י') שהקשה ללוי דכעא מרבי ליתני ששה עשר היאך מפרש המשנה דשש עריות ותירץ דס"ל ללוי דהוה אמו דקתני בשש עריות לאו היינו אנוסת אביו אלא נשואת אביו מדקתני אמו ואשת אביו ולא קתני אשת אביו ואמו בכלל אלא ע"כ דאתי לאורווי דזוק' קתני אמו אשת אביו ואשת אביו שאינה אמו ע"ש וע"פ דבריו פירשתי בספרי ערוה לנר גם דברי רש"י במתניתין דשש עריות ד"ה אמו שכתב שהרי היא לו אשת האב עכ"ל.

וגם תירצתי בזה בספרי שם (דף י') הקושיא שהביאו התוס' שם ד"ה לפי שאינו בשם הר"מ פהו ע"ש וזה נראה ג"כ כפונת הרמב"ם בפ"י המשניות: סימן קג עוד להרב הנ"ל: עוד כתב בב"ק (דף מ"ט) הביא הרשב"א דעת הראב"ד דגם לענין שן ורגל אינו חייב בכופר אלא בג' פעמים והביאו ראי' לזה מסוגיא דלעיל (ד' כ"ו) ולא הבנתי ראיתו דאדרבא נראה לי משם ראי' להיפך יע"ש: קושיא זו צע"ג דנדאי פשטות הגמרא (דדף כ"ו) משמע דלא פהרשב"א אלא דיליף ברגל מקרו כמו דבקרן בתלתא זימני הוי מועד ומשלם כופר כן ברגל.

אפילו בפעם א' פיון דמועד מתחלתו וצ"ל דהרשב"א סובר דאם מה דקאמר תלתא זימני רק משום קרו נקט למה לו להזכיר כלל וכי לא ידענו דקרן בתלתא זימני דוקא הוי מועד ומשלם כופר ועוד איך יליף רגל חדא זימנא מקרו תלתא זימני דאף דהפתוב חייב ברגל בתחלה נזק שלם זה גזיה"כ הוא לענין תשלומי נזק אבל אפתי מנ"ל להשוות

למועד דהועד ג"פ ולא שְמְרוּ וְלֹכֵן סוֹבֵר הַרְשֵׁב"א דְבִאֲמַת גַּם בְּרַגְלֵ תְלַתָּא זִמְנֵי בְעִינֵן וְנִלְיָף ג' זִמְנֵי דְרַגְלֵ מַג' זִמְנֵי דְקָרוֹן וְהֶאֱבְעִי דְרַגְלֵ שְׁדָרְסָה עַל גַּבֵי תִינוּךְ אִינְרֵי שְׁפָבֵר דְרַס ג' זִמְנֵי וְנַעֲשֶׂה מוֹעֵד לְכַף וְאַף שְׁזָה דוֹחַק בְּלִשׁוֹן הוּא הָרִי עַכ"פ לְהֶרְאָב"ד דַּס"ל דְגַם בְּשׁוֹן וְרַגְלֵ לֹא מְשַׁלֵּם כּוֹפֵר אֲלֵא בַג' זִמְנֵי צָרִיף לְפָרֵשׁ הָכִי פִן י"ל בְּדוֹחַק: סִימָן קֹד ב"ה אֶלְטָאנָא ז' אָב תֵּרִי"ב לַפ"ק לְהַתּוֹרְנֵי מו"ה ל׳וֹי נ"י בַק"ק הַאֲמַבּוֹרְג יַע"א: פְּתַב אֲלֵי מַר נ"י וְנ"ל בְּזִבְחִים (דָּף צ"ד) פְּלֵי חֶרֶס שְׁנַטְמָא חוּץ לְקַלְעִים נוֹקְבוּ וְנַכְנֵס וְשׁוֹבְרוּ בְמַקּוֹם קְדוּשׁ ע"ש וְקָשָׁה לִי אֲמַאי צָרִיף לְנַקְבוּ בְתַחֲלָה הָרִי אֲמַרִינֵן בְּעִירוּבִין (דָּף ק"ד) מְזַכֵּר עַד נִקְבָּה תְשַׁלְּחוּ פָּרֵט לְכָלִי חֶרֶס וּמְפָרֵשׁ שֵׁם טַעְמָא מְשׁוּם דְאִינוּ אַב הַטְּוֹמָאָה לְעוֹלָם לְכַף אִינוּ טַעוֹן שְׁיִלוּחַ ע"ש וּמַגְמָרָא דְזִבְחִים (דָּף צ"ד) מוֹכַח דְגַבֵי בְּגַד בְּשִׁיר בַּהּ כְּדִי מַעֲפֹרֶת כִּינּוֹן דְלֹא הָנִי חַבּוּר רַק מְדַרְבְּנֵן לְהָכִי מְנוֹתָר לְהַכְנִיס לְעֲזָרָה וַא"כ הֵכָא גַבֵי פְלֵי חֶרֶס נְמִי יַכְנִיסוּ בְלֹא נִקְיָבָה לְקַיִים שְׁבִירָה בְקַדְשׁ דְהָא מְנוֹתָר לְהַכְנִיס טְוֹמָאָה כְּזָה לְמַקְדָּשׁ וְצ"ע: תְּשׁוּבָה בְעֲנַן קוֹשְׁיָא זֹו לַעֲנֵנ"ד י"ל שְׁאַף שְׁהַגְמָרָא הַבִּיאָה בְּעִירוּבִין (דָּף ק"ד) דְבָרֵי רִיָּה ג' דְכָלִי חֶרֶס טַמָּא שְׁהַכְנִיסוּ לְמַקְדָּשׁ פְּטוּר בְּלֵי חוּלְקֵ וְגַם רְצָה לֹאמַר דְשִׁמוּאֵל ס"ל פִּן מַכ"מ לְפִי הַמְּסַקְנָא נִרְאָה דְאִין הִלְכָה כִּן דְלֹא רִאִיתִי לְהֶרְמַב"ם שְׁהִבִיא דִין זֶה רַק פְּתַב בַּה' בִּיאַת מְקַדָּשׁ (פ"ג) שְׁאִינוּ לוֹקָה אֲלֵא עַל בְּגָדִים שְׁהֵן אַב הַטְּוֹמָאָה אֲבָל מְפָלֵי חֶרֶס לֹא הִזְכִּיר וְגַם זֶה לֹא פְתַב אֲלֵא בְלִשׁוֹן יִרְאָה לִי מִכַּח סְבָרָא וְהֶרְאָב"ד חוּלְקֵ עָלִיו וְס"ל דְגַם עַל בְּגָדִים שְׁהֵם וְלֹד הַטְּוֹמָאָה חֲזִיב וְלָמָּה לֹא הִבִּיא כְּדַרְכּוֹ הַבְּרִיָּיתָא דְעִירוּבִין דְעַל פְּלֵי חֶרֶס פְּטוּר וְלֹכֵן נ"ל דְרִיָּה ג' הוּא דַּס"ל פִּן אֲבָל ר"ע חוּלְקֵ עָלִיו דְהָכִי אִיתָא בְּסַפְרֵי ר"ע אֹמַר מְזַכֵּר עַד נִקְבָּה תְשַׁלְּחוּ אֶחָד אֶחָד פְּלִים בְּמִשְׁמַע ר' יִשְׁמַעְאֵל אֹמַר הָרִי אֲתָה דֵן וְכו' רִיָּה ג' אֹמַר מְזַכֵּר עַד נִקְבָּה תְשַׁלְּחוּ מַה זָכַר וְנִקְבָּה מִיּוֹחֲדִין שְׁהֵן רִאוּיִן לְהִיּוֹת אַב הַטְּוֹמָאָה וְכו' ע"ש וּמִשְׁמַע מְזָה דְרַק רִיָּה ג' דְרִשׁ כִּן לִילְיָף מְזַכֵּר עַד נִקְבָּה לְמַעַט מַה שְׁאִין רִאוּי לְהִיּוֹת אַב הַטְּוֹמָאָה אֲבָל שְׁאַר תְּנָאִים לֹא וְגַם יִשׁ רִאִי לְזָה דִישׁ חוּלְקֵ עַל רִיָּה ג' שְׁפּוֹטֵר בְּהַכְנִיס פְּלֵי חֶרֶס לְמַקְדָּשׁ מִירוּשְׁלָמִי (ס"פ ז' דְנִזְרִיר) הִבִּיאֹו גַם הַר"ש (פ"א דְאֵהָלוֹת מְשָׁנָה ב') דְתַנִּי ר' זְרִיקָא בְּשֵׁם רַב הַמְּנוּנָא פְּלֵי שְׁחָצִיו מִן הָאֲדָמָה וְחָצִיו מִן הַגְּלָלִים אִין חֲזִיבִין עָלִיו עַל בִּיאַת הַמְּקַדָּשׁ וְדִיָּיקִינוּ אֲבָל אַם הִי כְּלוֹן מִן הָאֲדָמָה חֲזִיב וּמְסִיק שֵׁם דְחֲזִיב מְשׁוּם מַכְנִיס פְּלִים טַמָּאִים לְמַקְדָּשׁ ע"ש הָרִי דְהָא תְנָא ס"ל דְכָלִי חֶרֶס שְׁהַכְנִיסוּ לְמַקְדָּשׁ חֲזִיב וְחוּלְקֵ עַל רִיָּה ג' וְנִרְאָה שְׁהוּא סוֹבֵר כַּר"ע דְפְלִיג עַל רִיָּה ג' וַא"כ י"ל דְגַם מְתַנִּיתֵן דְפָרְק דֵּם חֲטָאֵת ס"ל כִּן וְלֹכֵן צָרִיף לְנַקֵּב מִבְּחוּץ קוֹדֵם שְׁיַכְנִיס כְּנַלְע"ד בִּישׁוּב קוֹשְׁיָא זֹו.

אֲבָל עֲדִינֵן צָרִיף יִישׁוּב קֶצֶת עַל הֶרְמַב"ם שְׁפְתַב יִרְאָה לִי דְאִין חֲזִיב אֲלֵא הַמַּכְנִיס בְּגַד שְׁהוּא אַב הַטְּוֹמָאָה וַאֲעַפ"כ פָּסַק כְּמַתְנִיתֵן דַּפ' דֵּם חֲטָאֵת אֲכַן אַחֲרֵי שְׁהֶרְמַב"ם רַק מְסַבְרָא כְּתַב כִּן וְלֹא פִירֵשׁ לָנוּ טַעְמוֹ וְגַם מְדִיִיק לְכַתְּנָב שְׁאִינוּ לוֹקָה אֲלֵא עַל בְּגָדִים שְׁהֵם אַב הַטְּוֹמָאָה וְלֹא פְתַב סְתָמָא עַל פְּלִים שְׁהֵם אַב הַטְּוֹמָאָה כַּמֶּש"כ בְּהִלְכָה הַקּוֹדֶמֶת אֲבָל הַזּוֹרֵק פְּלִים טַמָּאִים לְמַקְדָּשׁ וְכו' פְּטוּר מִן הַכְּרַת אֲבָל חֲזִיב מְלַקוֹת ע"ש אוֹלֵי רַק בְּבִגְדִים ס"ל כִּן שְׁאִינוּ חֲזִיב רַק עַל אַב הַטְּוֹמָאָה אֲבָל בְּכָלִים לֹא וַא"כ גַּם בְּכָלִי חֶרֶס אֵף שְׁלֹא רִאוּי לְהִיּוֹת אַב הַטְּוֹמָאָה רַק רִאֲשׁוֹן י"ל דְחֲזִיב מְלַקוֹת: סִימָן קַה לְהַתּוֹרְנֵי הַגְּ"ל נ"י עוֹד כְּתַב מַר נ"י בְּמַגִּילָה (דָּף י') כְּמַתְנִיתֵן אִין בִּין ב"ג לְבִמָּה קִטְנָה אֲלֵא פְסָחִים עֵינֵן בְּתוֹסְפָ' י"ט ד"ה אֲלֵא פְסָחִים אַע"ג דְחֲזִיב בְּזִבְחִים מְלִי טוֹבָא דְאִיכָא בִּין ב"ג לַב"ק הֵכָא לֹא

חָשִׁיב רַק מַה דְּאִיתָא בְּקַרְבָּנוֹת עֲצָמֵי וְקִשָּׁה לִי אֲמַאי לָא חָשִׁיב עוֹד חִילּוּק שְׁבִין ב"ג
לִב"ק שֶׁהוּא בְּקַרְבָּן עֲצָמוֹ דְּהֵיִינוּ שְׁעוּלָה נִקְבָּה פְּשִׁירָה בִּב"ק פְּדָאֲמַרִּינוּ בַּע"ז (דָּף כ"ד
ע"ב) וּבִיּוֹתֵר קִשָּׁה דְּבִזְבָּחִים (דָּף קי"ח) אֲמַרִּינוּ תְּנִי תְּנָא קַמִּי דַּר"א ב"א אִין בִּין ב"ג
לִב"ק וְכו' א"ל תַּתְּרַגֵּם שְׁמַעְתָּהּ בְּעוֹלַת חוּבָה וְכו' וּפְרִיָּה וְלוֹקְמָלָּ בְּמִנְחַת חֲבִיתִין דְּהָא
אִיפָּא נְמִי מִנְחַת נְדָבָה וּמִשְׁנֵי קֶסֶבֶר אִין מִנְחָה בְּבָמָה ע"ש א"כ פִּינֵן דְּאִיִּירִי בְּעוֹלָה קִשָּׁה
אֲמַאי לָא חָשִׁיב נְמִי עוֹלַת נִקְבָּה שְׁפִשְׁרָה בִּב"ק וּבְפֶרֶט שְׁרַב אֲב"א דְּהוּא מְרָא דְּשְׁמַעְתָּתָא
בְּזִבְחִים אִיהוּ גּוּפָא אֲמַר בַּע"ז (דָּף כ"ד) מִנֵּין לְעוֹלַת נִקְבָּה שְׁהִיא פְּשִׁירָה בִּב"ק וְהָרִי הִיכִי
דְּתַנִּי אִין בִּין לָא אֲמַרִּינוּ תְּנִי וְשִׁיר וְצ"ע: בְּיִישׁוּב קִנְשִׁיא זֹו י"ל דְּבִאִין בִּין לָא מִיִּירִי רַק
בְּקַרְבָּנוֹת עֲצָמֵי כַּמֶּש"כ הַתּוֹסֵף י"ט (וְכ"כ ג"כ הַטּוֹרִי אָבֹן) דְּהֵיִינוּ אִיזָה מִין מְמִינִי
קַרְבָּנוֹת קָרַב בִּב"ק ג"כ וְאִיזָה בְּגִדּוּלָה דְּנֹקָא אָבֹל הַחִילּוּק דְּעוֹלַת נִקְבָּה אִינוּ בְּמִין הַקַּרְבָּן
אֲלֵא בְּמִין שְׁמַקְרִיבִין מְמַנּוּ קַרְבָּן וּבְבָמָה גְּדוּלָה עוֹלַת נִקְבָּה אִיזָה קַרְבָּן כָּלֵל וְלֹא שְׁנִיָּה
לְמַתְנִי דְּקַרְבָּן עוֹלַת נִקְבָּה קָרַב בְּקִטְנָה וְלֹא בְּגִדּוּלָה שְׁהִירִי בְּגִדּוּלָה אִין זֶה קַרְבָּן וְאִין זֶה
רַק פְּשָׁאֵר חִילּוּקִים שְׁהִם בִּין בְּמָה גְּדוּלָה לְקִטְנָה דְּלֵא אִיִּירִי מִתְּנִיתִין מֵהֶם וְעוֹד דְּבִלֵּא"ה
אִין זֶה חִילּוּק מְסוּנִיִּים כ"כ שְׁהִירִי יֵשׁ שְׁם עוֹלַת נִקְבָּה גַם בְּבָמָה גְּדוּלָה בְּעוֹלַת הָעוֹף דְּאִין
זְכָרוֹת בְּעוֹפוֹת וּמִטְעַם זֶה אֲמַרִּינוּ בְּתַמּוּרָה (דָּף י"ח) לַר"א בְּמַפְרִישׁ נִקְבָּה לְעוֹלָה דְּלֵא
מְקַרִי קְדוּשָׁה דְּחִוּיָּא וּבָנָה יִקְרַב עוֹלָה דְּאִיפָּא שְׁם עוֹלָה עַל אֲמוֹ וְכֵן אֲמַרִּינוּ שְׁם (דָּף ד')
לַר"ש ע"ש וְלָכֵן לָא עָדִיף חִילּוּק זֶה מִשְׁפָּאֵר חִילּוּקִים דְּלֵא קְתַנִּי לְהוּ: סִימָן קוּ ב"ה
אֲלֵטְאָנָא ג' טַבַּת תַּר"ג לַפ"ק.

לְהַרְבּ מו"ה פִּנְחָס שִׁיפְפֶּעֶר נ"י בְּלַעֲמָבְעֵרָג יַע"א: מַה שְׁהוֹקְשָׁה לְמַר נ"י עַל שִׁיטַת
הַרְמַב"ן הֵבִיאוּ הַר"ן (בַּפ' הַתְּקַבֵּל) בְּסוּגָיָא דְּשְׁלִישׁ וְז"ל לְקַדְּוָה פִּי הַרְמַב"ן דְּכָל הַנְּשִׂים
מִוְתָרוֹת לְהַנְּשִׂא וְכו' אָבֹל הוּא אֲסוּר בְּכָל הַנְּשִׂים שְׁיֵשׁ לָהֶן קְרוּבוֹת לְפִי שְׁאִין חֲזַקָה שְׁל
קְרוּבוֹת שְׁאִין בְּאוֹת לְדוֹן בְּפִנְיֵנו מוֹעֲלַת לוֹ עַכ"ל וּלְפ"ז מְפִנְרֵשׁ יוֹצֵא מִפִּי הַרְמַב"ן וְז"ל
דְּחֲזַקָה שְׁל אָדָם שְׁאִין אָנוּ דְּנִין עָלֵיו אִינוּ מוֹעִיל לְאָדָם אַחַר שְׁאָנוּ דְּנִין עָלֵיו: ע"ז אֲשִׁיב
הַכָּלֵל הַזֶּה שְׁל הַרְמַב"ן הוּבָא גַם בְּבֵית שְׁמוּאֵל (ס' ל"ה ס"ק ל') אָכֵן כְּבָר הוֹקְשָׁה עַל
שִׁיטָה זֹו לְהַגְּאוֹן בַּעַל נו"ב מִנְּאָבֵד הַסִּפִּין אַחַר שְׁחִיטָה וּמַה שְׁהַשִּׁיב עַל זֶה (חֲלָק י"ד ס' ו')
שְׁפִנּוֹנַת הַרְמַב"ן מְשׁוּם דְּחֲזַקַת פְּנוּיָה לְאוֹ חֲזַקָה אֲלִימָתָא הִיא שְׁכָל הַפְּנוּיּוֹת אִין עוֹמְדִין
לְהַיּוֹת כָּל יְמֵיהֶן פְּנוּיּוֹת אַדְרָבָּא עוֹמְדוֹת לְהַתְּקַדֵּשׁ וּבִידֵיהֶן לְהַתְּקַדֵּשׁ לַעַ"ד דְּוַחֲקָ הוּא
שְׁלֵא מְצִינּוּ בְּשׁוּם מְקוֹם שְׁחֲזַקַת פְּנוּיָה גְּרַע מִשְׁפָּאֵר חֲזַקוֹת וּמ"ש דְּאִם בָּאָה לְפִנְיֵנו דְּאָנוּ
מִתִּירִין אוֹתָהּ מִטְעַם חֲזַקַת פְּנוּיָה וְנֹקָא דְּאִיזָה לְפִנְיֵנו תְּהִיָּה גְּרוּעָה.

וּבִלֵּא"ה קִשָּׁה לְכוּנּוֹן כְּזֶה בְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ן אָכֵן לַפ"ז מְלַבֵּד קוֹשְׁתֵי הַרְבּ הַנְּ"ל מִהַקְּדִישׁ הוּא
וְאָכֵלוּ אַחֲרֵים דְּלוֹקִין מְשׁוּם בַּל יַחֵל וְאֲמַאי לּוֹקִין הָא הַתּוֹסֵפֶת גִּיטִין (דָּף ל"ג) הַקְּשׁוּ אִיָּהּ
מְלַקִּין לְנִזְיָר הָא הוּי הַתְּרַאֲת סִפְקָ דְּלֵמָּא יִשְׁאֵל עַל גְּזִירָתוֹ וְתִירְצוּ דְּמוֹקְמִינּוּ אוֹתוֹ עַל
חֲזַקָתוֹ כְּמוֹ שְׁלֵא שְׁאֵל עַד עֵתָה כֵּן לֹא יִשְׁאֵל גַּם הַלָּאָה וּא"כ כָּאֵן אֲצֵל בַּל יַחֵל קוֹשְׁתֵי
הַתּוֹסֵף בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת לְמָה מְלַקִּין אַחֲרֵים דְּלֵמָּא יִשְׁאֵל הוּא עַל הַקְּדוּשׁוֹ וְהוּי הַתְּרַאֲת ס'
וּלְפִי סְבָרַת הַרְמַב"ן לֹא שְׁנִיָּה כָּאֵן תִּירוּץ הַתּוֹסֵף דְּמוֹקְמִינּוּ עַל חֲזַקָתוֹ שְׁלֵא יִשְׁאֵל כְּמוֹ
שְׁלֵא שְׁאֵל עַד עֵתָה דְּלֵא שְׁנִיָּה כָּאֵן חֲזַקָה דְּהָא אִין עָלֵיו אָנוּ דְּנִין עֵתָה רַק עַל הָאֲחֲרִים
שְׁאָכֵלוּ הַקְּדוּשׁוֹ וּמְלַבֵּד מַה שְׁהוֹקְשָׁה לְהַגְּאוֹן בַּעַל נו"ב מִנְּאָבֵד הַסִּפִּין וּמְלַבֵּד מַה דְּהַקְּשׁוּ
מֵהָא דְּהִנְיָחוּ זְקָן אוֹ חוּלָה הִלָּא יִקְשָׁה לְהַרְמַב"ן מְכָל הַנִּי דְּתַנּוּ גִיטִין (דָּף כ"ח) דְּאִיָּהּ אֲשֵׁת

כהן שְׁהֵלֶּה בַּעֲלֵה לְמַדִּינַת הַיָּם אוֹכֵלֶת בַּתְּרוּמָה בְּחֻזַּק שֶׁהוּא חַי מֵה מוֹעִיל חֻזַּק חַי דְּהַבְּעֵל לְהֵאֱשֶׁה וְכֵן אִיךָ בְּשׁוֹלֵחַ חֲטָאתוֹ מִמֶּד"ה מְקַרִּיבִין בְּחֻזַּק שֶׁהוּא חַי מֵה מוֹעִיל חֻזַּק חַי דְּשׁוֹלֵחַ לְכַהֵן לְהַקְרִיב סֶפֶק חֲטָאת שְׁמַתוֹ בְּעֲלִיָּה לְמִזְבֵּחַ וְעוֹד מִמְקוֹמוֹ הוּא מְוַכְרַע הֲלֵא יִקְשֶׁה עַל הַרְמַב"ן דָּאם אֵין אָנוּ מְחֻזְקִין מֵאָדָם לְאָדָם אַחַר לְהַקְלֵ פְּשִׁיטָא דג"כ אֵין אָנוּ מְחֻזְקִין לְהַחֲמִיר דמ"ש וא"כ הִיאֵךְ נֶאֱסַר בְּכָל הַנְּשִׂיִם מִשּׁוּם חֻזַּק שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ מֵה יִגְרוֹם חֻזַּק דְּשְׁלִיחַ לְאָסְרוֹ הֲלֵא חֻזַּק מֵאָדָם לְאָדָם הִיא: וְלָכֵן הַנְּלַעַנ"ד שְׁמַעוּלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַת הַרְמַב"ן ו"ל לומר שְׁחֻזַּק שֶׁל אָדָם א' לֹא תוֹעִיל וְלֹא תִזְיַק לְאָדָם אַחַר אֲבָל כְּוֹנְנָתוֹ נִרְאֶה דְּהֵנָּה יֵשׁ כָּאֵן שְׁתֵּי חֻזְקוֹת מְתַנַּגְּדוֹת דְּחֻזַּק שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ עוֹשֶׂה כָּל פְּנוּיָה לְסַפֵּק נְתִיקָה וְחֻזַּק פְּנוּיָה מוֹצִיא כָּל אַחַת מִסַּפְקֵי נְתִיקָה וְלָכֵן ס"ל לְהַרְמַב"ן דְּכָל שְׂאִין הַפְּנוּיּוֹת לְפָנֵינוּ לְדוֹן עֲלֵיהֶם וְרַק עַל הַקְּרוֹבוֹת אָנוּ דְּנִין אֲזַ נִלְךָ אַחַר חֻזַּק שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וְנֹאמַר שֶׁהֵן הַקְּרוֹבוֹת מֵאוֹתָה שְׁקִדְשָׁה הַשְּׁלִיחַ שְׂאִין לָנוּ עִמָּה לִילֵךְ אַחַר חֻזַּק פְּנוּיָה אַחַר שְׂאִין אָנוּ דְּנִין עַל חֻזַּק זֶה רַק עַל חֻזַּק הַשְּׁלִיחַ אֲבָל אִם בָּאוּ הַפְּנוּיּוֹת עֲצָמָן לְהַעֲיֵד שְׁלֵא נְתִיקָה אֲזַ אֲדַרְבָּא בְּכָל אַחַת תְּכַרִּיעַ חֻזַּק פְּנוּיָה שְׁלֵא וְנֹאמַר דְּשְׁלִיחַ עֲשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ שְׁהָרִי עַל פִּי עֲדוּתָה אָנוּ מְתִירִין אוֹתָה לְהַנְּשֵׂא מִמִּילָא מוֹתְרוֹת גַּם קְרוֹבוֹתֶיהָ אֲבָל בְּמִקוֹם שְׂאִין חֻזַּק מְתַנַּגְּדַת לְאוֹתָה חֻזַּק שְׂאֵנוּ דְּנִין עֲלֵיהָ וְאַף בְּנִדּוֹן שְׁהוֹקְשָׁה לְהַגְּאוֹן בַּעַל נו"ב ג"כ חֻזַּק הַסַּפִּין מְתַנַּגְּדַת לְחֻזַּק אִיסוּר דְּבִהְמָה בְּחִי"מ כ"מ כִּינּוּ דַּעַתָּה אָנוּ דְּנִין עַל חֻזַּק הַסַּפִּין שְׁמוֹצִיא מְחֻזַּק אִיסוּר שְׁהָרִי הַבְּהֵמָה שְׁחוּטָה לְפָנֵיהָ דוּמָה זֶה לְבִאוֹת הַפְּנוּיּוֹת לְהַעֲיֵד דְּאָנוּ הוֹלְכִין אַחַר חֻזַּקְתָּן גַּם לְהַרְמַב"ן ו"ל: סִימָן קז ב"ה ח' תַּמּוּז תר"ז ל"פ"ק לְהַרְב מו"ה חִיִּים יוֹסֵף פֶּאֲלֵאק אב"ד דק"ק טרעביטש יע"א: הַשִּׁיג הַרְב נ"י עֲלֵי עַל מַש"כ בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ן שְׂאִין מְחֻזְקִין מֵאָדָם לְאָדָם בַּג' טְעוּנוֹת א) שְׂאִין חֻזַּק שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ מְקַרִּי חֻזַּק מְפָנִי שְׂאִינוֹ תוֹלָה בְּאִישׁ אֶחָד לְבַד וְאִינוּ דוּמָה לְחֻזַּק קְרוֹבוֹת דְּאֶמְרִינּוּ שְׁנִשְׂאָרוֹת בְּתַכּוּנָתָן וְלֹא הַבְּנֵתִי וְכִי רַק חֻזַּק שְׁנִשְׂאָרָה בְּתַכּוּנָתָה אֶקְרִי חֻזַּק וְהָרִי בְּאִשָּׁה שְׂאֶמְרָה גְּרִשְׁתָּנִי נֶאֱמַנְתָּ לְהוֹצִיא עֲצָמָה מְחֻזַּקת א"א מִטַּעַם חֻזַּקת אֵין אִשָּׁה מְעִיזָה בְּפָנֵי בַּעֲלָה כְּדֶאֱמַרִּינּוּ נְדָרִים (דף צ"א) וְכֵן מֵה דְּאֶמְרִינּוּ קִידוּשֵׁין (ד' פ') דְּסוּקְלִין וְשׁוֹרְפִין עַל חֻזַּקוֹת בְּאִשָּׁה שְׁבִנָּה כְּרוּךְ אַחֲרֶיהָ וְכֵן הוֹחֲזָקָה נִדָּה בְּשִׁכְנוּתֶיהָ וְחֻזַּקת תִּינּוּק לְטַפֵּחַ שְׁהוֹנְכְרוּ שֵׁם כָּל אֵלֶּה חֻזְקוֹת.

אֵינּוּ שְׁנִשְׂאָרוֹ עַל מְתַכּוּנָתָן אֵלָא כְּאֵנוּ סִהְדִי שֶׁהַדְּבָר כֵּן וְאֵעִפ"כ נִחְשָׁבוֹת חֻזְקוֹת גְּמוּרוֹת לְסַקּוֹל וְלִלְקוֹת עֲלֵיהֶן וְמֵה שֶׁהַשִּׁיג הַרְב נ"י ב) כִּינּוּ שְׁשִׁלוּחוֹ ש"א כְּמוֹתוֹ הָיִי הַשְּׁלִיחַ כְּמוֹ הַמְּשַׁלֵּחַ לֹא הַבְּנֵתִי שְׁעַל זֶה בְּעֲצָמוֹ אָנוּ דְּנִין אֵי לֹא מְחֻזְקִין מֵאָדָם לְאָדָם הָרִי נֹאמַר לְגַבֵּי קְרוֹבוֹת שְׁלֵא הִיָּה שְׁלוּחוֹ שְׁלֵא עֲשֶׂה שְׁלִיחַ שְׁלִיחוּתוֹ וְאִיךָ יִחְשָׁב כְּמוֹהוּ מִטַּעַם שְׁלִיחַ הָרִי רַק בְּעֵנֵן עֲשִׂיתָ שְׁלִיחוּתוֹ אֶמְרִינּוּ שֶׁהוּא כְּאֵלוֹ נַעֲשֶׂה ע"י עֲצָמוֹ ג) וְכֵן לֹא הַבְּנֵתִי מַש"כ כִּינּוּ שְׁלֵא אֶמְרִינּוּ שְׁלִיחַ עֲשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ לְקוֹלָא ג"כ אֵין חֻזַּקת רַק סֶפֶק הֵא בְּזֵה הַרְמַב"ן חוֹלֵק עִם שִׁיטַת הַתּוֹס' שְׁכַתְּבוּ מִטַּעַם זֶה שְׂאִין זֶה חֻזַּקת גְּמוּרָה אֲבָל הַרְמַב"ן כ' דְּחֻזַּקת גְּמוּרָה הִיא לְחוּמְרָא כְּמִבּוֹאָר בְּר"ן שֵׁם בְּגִיטִין וְכַנְרָאָה ג"כ מַמְש"כ שֵׁם דְּאֵין חֻזַּקת שַׁע"ש מוֹצִיאֵן מְחֻזַּקת פְּנוּיּוֹת וְהִינּוּ מְפָנִי שְׁחֻזַּקת זֶה קְדוּמָה הָרִי עַכ"פ חֲשִׁיב לִיָּה לְחֻזַּקת מְעַלְיָא דַּל"כ וְכִי צְרִיךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּאֵין סֶפֶק מוֹצִיא מִיַּד חֻזַּקת לָכֵן נִלְעַנ"ד כְּרוּר כַּמַּש"כ: אֲכֵן מֵה שְׁהַעִיר בֶּן הַרְב שְׁיַחֲיָה עַל קוֹשִׁית הַרְב רפ"ש נ"י מֵהַקְּדִישׁ וְאֲכָלוּ

אחרים די"ל דאיינר דאָאָלו פֿולו פֿבר העיר ע"ז ג"כ הרב דק"ק אורמין נ"י רק שפנו יחיה הוסיף דאפילו לאמיר בשבועות (דף כ"ח) דמלקות הוי שיור נוכל לומר דווקא אם אכלו המקדיש או הנוד' בעצמו אז הוי מלקות דידי' כמו שיור אבל באחרים לא שייך שאלה ע"י שיור מלקות פֿינן שהשואל אינו לוקה ולענ"ד סברה נכונה היא ואביא ראיה אליה ממה שהקשו התוס' גיטין (דף ל"ו) אהא דפריה וליחוש דלמא אָזלא לגבי חכם ושריא לה דיש תקנה שידירוה שלא תאכל כפר זה ותאכל לאלתר בפנינו ובשער המלך (סוף הלכ' שבועות) תמה ע"ז הא קיימא לו פאמיר דאפילו אכלו פולו נשאל ושהר"ן באמת כ' פן שפכת וז"ל וא"ת ונביא לאלתר ממין שאסרה ותאכל בפנינו בשלמא גבי חכם לא אפשר למעבד הכי דהא ק"ל אכלה פולה נשאל עליה אבל גבי בעל וכו' עכ"ל ועוד הקשה בשעה"מ למה לא הקשו גם התוס' פהר"ן שתביא ממין שאסרה ומתוך כך רצה לחדש דין דאפילו לאמיר דין שמים איכא ע"ש אבל לענ"ד חדא קושיא מתורצת בחברתה דהר"ן שפכת שגדרה בעצמה תירץ שפיר דאכלה פולה נשאל שיש שיור למלקות ולכן הקשו התוס' שידירנה פ"י שאחר דירה שלא תהנה שלו אם נהנית משל בעלה ואז אפילו אם ירצה המדיר אותה להשאל על נדרו לא יוכל פֿינן דאצלו ליפא שיור: סימן קח ב"ה אלטאנא י"ג ניסן תר"ז לפ"ק להרב מו"ה איצק וויענער נ"י אב"ד דק"ק אורמין: נדרשתי לאשר שאל מעלתו מעמי ע"ד מה שפכתתי בספרי בפורי יעקב (סימן תרנ"א ס"ק ח"י) דמתלוקת הגאונים בעל פ"מ וברכי יוסף במצנה שפכתו בה לקיחה אי מהני בפה ובשינים והספמתי שלקיחה בפה הוי לקיחה והקשה מעלתו מהא דפסקינן בכ"מ דכל הראוי לביקה אין ביקה מע"ב ולפ"ז רק באיש שיש לו זרוע או יד ראוי לביקה מקרי ואין מעכב בו אבל באיש שאין לו יד וזרוע כלל אין ראוי לביקה ולא מהני אם לקח או נתן בפה כמו אלם לענין עדות: תשובה נאען ואומר על מש"כ בספרי שם ד' תשובות בדבר.

(א) מה שרצה הרב נ"י להשוות דעת הפ"מ איירי בפי שאין לו יד ולכן פוסל נטילה בשנינו והברכי יוסף שמכשיר מיירי בפי שיש לו יד נהפוך הוא דהבר"י מיירי בפירוש וסבב כל הדין רק על איש שאין לו יד וזרוע וכו' בשם הרב החסיד מהר"י מולכו ז"ל פן פֿינן שאין לו יד וטול בשנינו ולהיפך אף שהפ"מ איירי בפי שאין לו ידים מ"מ נראה דעת הפוסלים נטילה בשנינו שאפילו מי שיש לו ידים פוסלין כמו שהבאתי תשובות הלכות קטנות שכ' ראיה לפסול ממה שכ' הרשב"א דאטר וטול בשמאל וכו' ומדלא הזכיר אלא מימין לשמאל משמע דפשיטא ליה דיד בעינן היכא דכ' לקיחה אבל אין קפידא בין ימין לשמאל עכ"ל הרי דמיירי בפי שיש לו יד ואעפ"כ כ' דפשיטא דיד בעינן היכי דכתיב לקיחה ב) גם אם שייך לענין זה כל הראוי לביקה א"ב מ"ב מכ"מ הרי פבר כ' הכנה"ג בשם שו"ת רד"ך (ודלא כמו שנגראה מדברי התוס' יבמות דף ק"ד) דלא אמרינן פן אלא במקום שהש"ס קאמר הכי ובסוף ספרי ב"י הבאתי ראיה שגם דעת הרמב"ם פן ולכן אין ראיה ממה שהביא פבוד הרב נ"י ממה שכ' הסמ"ע (סי' כ"ח ס"ק מ"ב) לפסול עדות אלם בכתיב דשם הגמרא קאמר פן בגיטין (דף ע"א) פרט לאלם וכו' ולא מפי פתבם דפירושו משום כל הראוי לביקה כמו שכ' התוס' ביבמות (דף ל"א) וע"כ אפילו הוי שייך בזה הפלל כל הראוי לביקה לא נאמר זה פאן ע"פ דעת הכנה"ג בשם הרד"ך ג) אבל באמת לענ"ד לא שייך פאן הפלל הזה שהרי עיקר החקירה שאנו דנין

עליה היא אם לשון לקיחה לא שינה רק אלקיחה דיד או גם אלקיחה בשאר איברי הגוף כגון פה ורגל וא"כ ממנ"פ אם נאמר דלקיחה בפה ג"כ מקרי לקיחה למה לא תועיל גם אם נטלו בנרועותיו דלא שינה בזה בילה מעכ"ב שהרי זה לקיחה מקרי וא"כ הוי כמו שבלל ואם נאמר דלא לקיחה היא א"כ גם מי שיש לו ידים ונוטל בפיו לא קנים מצות ולקחתם והוי כמי שלא נטל לולב כלל וכי שינה לומר כל הראוי ליטול לולב אין הנטילה מעפכת בו אפילו לא נטלו כלל ולכן נלענ"ד וזה תשובתי (הפלה כל הראוי לביק' אבמ"ב לא שינה אלא במעשה מצוה שעומד בהצטרפות למעשה אחר דבזה אמרנו אף שלא נעשה המעשה מכ"מ פיון שהיה ראוי להעשות לא יפטר ע"י חסרונו המעשה האחר כגון בבילה שהיא בהצטרפות למעשה המנחה אמרנו מנחות (דף ח') שלא תפסל המנחה אפילו לא כלל פיון שהיה ראוי להכלל וכן לענין עדות אף דאמרנו מפייהם ולא מפי כתבם מכ"מ בעד שהוא ראוי לדבר אפילו לא דבר בפה רק בכתב לא יפסד ע"י קיום הדבר שהעיד עליו וכן לענין פסוי בחולין (דף פ"ג) אף דלכתחלה צריך ליתן עפר למעלה ולמטה מכ"מ בשלא נתן רק למעלה לא פסל הפסוי שלמעלה שלא להחשב פסוי ע"י חסרון של מטה אם היה ראוי להנתן וכן לענין חציצה בטבילה בנדה (דף ס"ו) אף דלכתחלה צריך לטבול כל בשרו מכ"מ בית הסתרים שראוי לביאת מים לא יעכב הכשר הטבילה אפילו לא בא במים וכן לענין קריאת בפורים וקריאת חליצה כל הראוי לקריאה לא מעכב הכשר הפורים לאכילה ולא הכשר החליצה אפילו לא קרא וכן לענין הפרת נדרים בנדרים (ד' ע"ג) אף דלכתחלה בעינין ושמע אישה מכ"מ אפילו לא שמע לא יעכב זה הכשר ההפרה וכל זה משום שיש שום דרשה דלא יעכב המעשה אשר לא נעשה בהם על הכשרם כמש"כ התוס' בחולין (דף פ"ג) ובשאר דוכתי אבל היא שינה לומר דהמעשה יחשב מצד עצמו כאלו נעשה פיון שהיה ראוי להעשות ולכן אם לקיחה בפה לא מקרי לקיחה לא שינה להכשיר משום כל הראוי לביילה כנלענ"ד: סימן קט ב"ה ב' מרחשון תר"ח לפ"ק.

מה שהשיב ידי תלמידי נר"ו על מה שהקשה הרב מו"ה זלמן אולמאן על הר"ן בסוגיא דבת תיהא בע"ז (ד' ס"ו ע"ב) בד"ה וגרסינו עלה בגמרא וז"ל וחקו דברייהם דלא אמרנו יש שבח עצים בפת אלא באיסורי הנאה מדקיי"ל המבשל בשבת בשוגג יאכל ואמאי יאכל והלא כל העצים בשבת מוקצים הם וכו' וא"כ כשאוכל הפת שנאפה בעצים הרי הוא אוכל מוקצה א"ו וכו' והא לא מוכח לו לפי שלא שמענו שבח עצים בתבשיל אבל ההיא דתנור שהסיקוהו בכמון של תרומה ראיה מכרחת עכ"ל הר"ן.

והקשה הרב נ"י והלא משנה שלמה שנינו ערלה (פ"ג מ"ג) תבשיל שבשלו בקליפי ערלה ידלק ועל זה רצה ידי תלמידי לבאר פננת הר"ן בפשוטו דבמבשל בשבת לא מוכח מידי דלא אמרנו יש שבח עצים בפת לבד באיסורי הנאה דדילמא מיירי התם בעצים מוכנים או שהסיק בדבר אחר דלית בה איסור מוקצה ולפ"ז לא שינה בהמבשל בשבת יש שבח עצים: תשובה מלבד שאין לכנון בזה במה שכ' הר"ן דלא מצינו שבח עצים בתבשיל'.

התירוץ טעות מצד עצמו שהרי התוס' וכן הר"ן כתבו בפירוש הא כל העצים בשבת מוקצים הם ואפילו נתלשו מאתמול עכ"ל וכוונתם מבוארת דרק לענין יו"ט דמותר

להבעיר אז שיניף חילוק בין עצים מוכנים לאינם מוכנים אבל בשבת דאסור להבעיר כל עצים הם מוקצים מחמת איסור הבערה ואיך שיניף בזה עצים מוכנים ולכן לפענ"ד תירוץ הרב מו"ה שמשון וויענער נ"י נחמד ונכון לחלק בפירושים שבין שבת עצים ששבת הנאה של עצים יש בפת ולא הממש והגוף ובין פ"י שבת עצים לשיטת המהרי"ל (הובא במג"א סי' תמ"ה ס"ק ה') שכ' פתמין שלו ואפרו אסור וא"כ ביאורו ששבת עצים ממש הוי בפת והוי פאוכל העצים גופא ובזה פ"י הרב נ"י הוא שיטת הר"ן אבל שיטת התוספ"ס"ל פאידיף שיטה שרק הנאה יש בו ולא שבת ממש ומחלק הרב בין פת שמצאנו שבת עצים ממש פיון דמונח בתנור בלי הפסק אמצעי למבשל בקליפי ערלה דמפסיק השבת העצים ממש בתוכה.

ונראה לי סיוע לדבריו ממה דאמרינו בפסחים בשאבוקה פנגדו ופ"י רש"י פנגד הפת משמע דוקא בשאין הפסק בין עצים לפת שיניף שבת עצים ואגב אנפיר עוד שלכאורה היה אפשר להשיב על קושית התוספ"ס מהמבשל בשבת דדלמא מאן דס"ל בשוגג יאכל לית ליה מוקצה ור' יהודה דאית ליה מוקצה הרי ס"ל דלא יאכל עד למוצאי שבת ואין לומר דקושיתם על סתם משנה דתרומות (פ"ב) דתנו פן בשוגג יאכל דז"א דהרי שם יש לפרש דלמוצאי שבת דוקא יאכל כמו שפירשו באמת הרמב"ם והברטנורא ואפילו אם הפ"י דבשבת יאכל הרי אמרינו ביצה (ד' ב') דבשבת סתם לן תנא כר"ש דלית ליה מוקצה אבל נלענ"ד דכוננתם להקשות ממה דאמרינו חולין (דף ט"ו) עד פאן לא שרי ר"מ אלא במבשל דראוי לכוס אבל בשוחט וכו' ע"ש דמוכח בפ"י דס"ל לרב דר"מ דס"ל דבשוגג יאכל בשבת אית ליה מוקצה מחמת איסור ואף דאמרינו שם לענין מבשל לא שיניף מוקצה פיון דראוי לכוס זה שיניף דוקא לענין מוקצה מחמת שהוא חי אבל לענין מוקצה דעצים לא שיניף זה דמה בכך שהיה ראוי לאכלו חי הא מכ"מ יש בו עתה שבת עצים דמוקצה ולכן הקשו שפיר: סימן קי להרבני מו"ה גבריאל אדלער הפהן האב"ד דק"ק אבערדארף נ"י: הקשה מר נ"י על מש"כ הט"ז בא"ח (ס"ס קכ"ח) בשם הר"פ דכהן במקום שמטי הנאה לידן מצי למחול מכח קושית הגהת מיימוני על הרמב"ם (בפ"ג מה' עבדים) דכהן נמפר לעבד עברי אף לא נרצע מפני שנעשה בעל מום והקשה הגהות מיימוני הא איתא בירושלמי המשתמש בכהונה מעל ואיך נמפר לע"ע והניח בצ"ע: תשובה לא ידעתי למה פשוט למר נ"י כ"כ דבמכירת עבד עברי לא מטי להנמפר הנאה מזה שהרי כשאינו נמפר נשאר עכ"פ הקרן של גניבה חוב עליו פשיגוע לו מה לשלם כמו בכל האופנים שהדין שאינו נמפר פמבואר ברמב"ם (פ"ג מה' גניבה).

וא"כ ע"י הפכירה נפטר מהחוב וזה נדאי נחשב הנאה ואף דאמרינו בנדריים (ד' ל"ג) המנדר הנאה מחבירו פורע את חובו וא"כ משמע דפרעון חוב לא מקרי הנאה זה אינו שהרי רבא מפרש דזה דוקא כשהתנה עם המלוה שלא יוכל לתבעו וגם לרב הושעני דמוקי כחנן ג"כ הטעם דלא נחשב הנאה פיון דאינו יכול לתובעו ע"ש.

אבל לגבי גנב שיכול לתובעו הקרן נדאי נחשב הנאה מה שנפטר מהחוב. ואע"ג דנמפר בע"כ היינו שלא רצה לשלם אבל פשנמפר אפילו נגד רצונו עכ"פ מגיע לו הנאה וליפא מעילה וזהו שיטת רבינו פרץ ועיין בש"ך יו"ד (סי' רכ"א): עוד הקשה מעכ"ת על מה שהקשו התוס' בעירובין (ד' ק') ליתא עשה דמתן ד' וידחה ל"ת דבל תוסיף ועל זה תירץ

הט"א בר"ה (דף כ"ח) וכן הביא בספר שער המלך בה' נדרים (פ"ג ה"ו) בשם הרשב"א כ"י תירוצי זה דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש ואשתומם על המראה איה אתישבא להו סוגיא דשבת (דף כ"ד ע"ב) על הא דאין שורפין קדשים ביו"ט מנהנ"מ ופ"י רש"י דאין שורפין דאי לא ממעט לה קרא אית לן למימר ליתא עשה דבאש תשרופו ונדחה ל"ת מלאכה והוצרה ליה לרבא לתרץ אמר קרא הוא לבדו יעשה וגו' והשתא הרי עשה דבאש תשרופו הוא במקדש והלאו דלא תעשו מלאכה ביו"ט אע"ג דאינו מנוקד למקדש הוי פלאו של בל תוסיף דאפילו ל"ת בעלמא לא דחי ונהרי רבא בזבחים (דף צ"ז ע"ב) מתרץ שם דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש ובשבת שם הוצרה לתירוץ דהוא לבדו.

אע"כ דל"ת צריף שתהיה מנוקדת במקדש דוקא: תשובה לפענ"ד דעת הט"א והרשב"א י"ל פיון דל"ת דבל תוסיף הוא דרף פלל שלא להוסיף על מצוה ומצנה א"כ קאי לענין זה על מקדש ונקרא ל"ת שבמקדש פאלו נכתב ל"ת על מתנות דם אבל לא שייף זה בענין ל"ת דיו"ט בשריפת קדשים דשם אין שייכות קדשים בל"ת זו שנאמר שנעשה חמורה להיות נדון כל"ת שבמקדש שוב ראיתי בריטב"א עירובין (ד' ק) שהביא ג"כ דברי התוס' וז"ל הקשו בתוס' אמאי לאאמרין אתי עשה דמתן ד' ודחי ל"ת דמתן אחת דהא בעידנא דקא עבר ל"ת מקיים לע' וא"כ לד"ה הל"ל ינתנו במתן ד' ותיצו דבקדשים לא אמרין אתי ע' ודחי ל"ת כדאמרין בזבחים עכ"ל הרי דקרא לל"ת דבל תוסיף ל"ת דמתן אחת וזה כדברינו דלענין זה ה"ל פאלו נכתב על קדשים לחוד ולכן שפיר מקרי ל"ת שבמקדש: סימן קיא ב"ה אלטאנא י"ז שבט תר"ט לפ"ק.

להתורני מהר"י עברי נ"י דק"ק מערגענטהיים יע"א: הוקשה לו לענין מה פתב הרמב"ם דב"נ חייב על אבר מן החי פיון דאין אבר בלא בשר ואין שיעורין לבני נח. תשובה הקושיא הזאת היא מהגאון בעל שאגת ארי'.

ומה שתיירץ דיש נפקותא לענין אנסוהו לאכול בשר גם מא"מ הגאב"ד מו"ה אשר בנו של הגאון הנ"ל זצ"ל שמעתי תירוצי זה דיש נפקותא בצריף לאכול בשר משום פקוח נפש ואי נמי שיש נפקותא ביש לו לב"נ בשר ולא גידין ועצמות אם שרי להושיט לו אבר פיון דמשום לפני עור לת"מ ליפא אלא דקאי בתרי עברי דנהרא כדאמרין בע"ז (ד' ו'): ומה שהוקשה לו עוד אמה שכ' רש"י סנהדרין (ד' פ"ו ע"ב) שאינו ראוי להוראה עד שיהא בן מ' שנה שנה מנין לו פשוט שייצא לו זה ממה דאמרין סוטה (ד' כ"ב) ועד כמה עד ארבעים שנין.

[ועפ"ז צ"ל דס"ל לרש"י פשיטתו בסוטה שם אבל התוס' חלקו שלא על שנות חיי קאי אלא על שנות לימודו]: סימן קיב ב"ה אלטאנא ו' שבט תר"ט לפ"ק. להרב מו"ה אלכסנדר אראן נ"י הגאב"ד דק"ק פעגערסהיים: הקושיא בקידושין (ד' ל"א) שאל בן אלמנה אחת את ר' אליעזר אבא אומר השקיני מים ואימא אומרת השקיני מים איזה מהם קודם בא לפני ר"י א"ל כף אמר לו נתגרשה מהו וכו' והקושיא מפורסמת למה שאל שאלה נתגרשה מהו לר' יהושע דוקא ולא לר' אליעזר: תשובה גם אנכי תירצתי ע"פ דעת התוס' חולין (דף י"א) דברובא דאיתרע לא אמרין השתא הוא דאיתרע רק איתרע למפרע אבל ע"ד פשוט יותר פיון דר"א ס"ל כב"ש א"כ נתגרשה נמצא בה ערות דבר ואינו מחוייב לכבדה משום אינו עושה מעשה עמך.

וראיה מחזקיה שגבר עצמות אביו על מטה של חבלים ואף דאפתי משפחת בשעשתה תשובה וכמו דמתרין ביבמות (ד' כ"ב) בבן ממזר לא רצה להאריה בשאלתו ולכן שאל לר"י דפשוט יותר וגם ע"פ התירויז מרנבא מהשתא צ"ל פן דבעשתה תשובה השתא פשירה היא: ומה שהשיב ש"ב הרב נ"י ע"ז והזכיר שפוננתי בזה לדעת גדול אחד ו"ל בספר קול יהודה שימח אותי.

אכן מה שהשיב ע"ז מדברי הרי"ף ביבמות שמכ"מ אסור להכותו לא ידעתי איה דיקמה זה לענן להכותו הלא לא דברתי אלא לענן כבוד ונהרי בחיוב כבוד ס"ל הטור (סי' ר"מ) דאביו ואמו רשעים אינו מחוייב לכבד וחולק על הרמב"ם ופשטת הטור כ' ג"כ הרמ"א (שם סעיף י"ח) ומדברי הש"ך והט"ז נראה ג"כ דפסקו פנומיה דאין חייב לכבד או"א רשעים.

וא"כ תירוצי א"ש אליבא דהלכתא: סימן קיג ב"ה אלטאנא כ"ה סיון תר"ט לפ"ק להרב הג"ל נ"י מה שהקשה מר נ"י על הרמב"ם דס"ל דחצי שיעור במלאכות שבת אסור מן התורה איה כתב דכל מלאכה שעשו שנים בשותפות פטורים שהרי יש איסור דאורייתא בכל א' משום חצי שיעור וידוע שפטורי שבת פטור אבל אסור מדרבנן דוקא: תשובה לא ידעתי איה דיקמה שנים שעשאוהו לחצי שיעור דח"ש הוא שעשה המלאכה דבישול או דהוצאה לגמרי רק שלא היה שם שיעור הראוי אבל פשוט עוקר וזה מניח דקרי לי בשבת (דף ג' ע"א) שנים שעשאוהו הרי לא נעשה מלאכה דהוצאה כלל ע"י אחד ולא שייך בזה איסור ח"ש דעדיין אין פאן איסור כלל פיון שכל אחד לא עשה רק חצי מלאכה ולא שייך לאסור ג"כ משום דחזי לאצטרופי דאם פן יהי אסור לטלטל ברשות היחיד מטעם דח"ש שהרי חזי לאצטרופי אם יעשה הנחה ברה"ר אלא ע"כ דחצי שיעור לא שייך רק היכי שנעשה המלאכה לגמרי ע"י אחד רק שלא היה פאן שיעור הראוי דבזה שייך חזי לאצטרופי איסור מלאכה בזה: סימן קיד ב"ה אלתאנא ח' אלול תרי"א להתורני מו"ה יוסף אלטמאנן הפהן נ"י מ"צ בק"ק קארלסרוהע: ברכות דף ל"ה ע"א) תוס' אהל' ה"א דאדרבא גילף קדש קדש משביעית ואין לו פדיון עכ"ל ולא זכיתי להבין הא מקרא מלא והאיש אשר נטע ולא חללו ויעניין ברשב"א וצ"ע: תשובה לענ"ד אין זה קושיא שלא יכתוב קרא אצל עיקר המצוה דנטע רבעי דין חילול ולסמוך אמה דכתיב אצל מצוה דעורכי מלחמה ואיש אחר יחללנו דא"כ יקשה לפי המסקנא ג"כ ל"ל קרא דאחליה וחדר אהל' הרי פבר ידעין פן מאיש אחר יחללנו אע"כ דהתורה רצתה לכתוב דין חילול אצל המצוה עצמה ולכן התוס' הקשו בלבד דגילף מגז"ש פיון דכתיב קדש פמאן דכתיב בפ"י דמי דדבר דאתי בגז"ש מחשב לאו גמור ללקות עליו וא"כ ה"ה לענן עשה ועל פן תרצו שפיר דמינה לא הוי ידעין דה"א אדרבא ילפינו משביעית ואי מיחללנו זה לא נכתב אצל המצוה דנטע רבעי ואף שכ' הרשב"א בשם הראב"ד שעיקר מצות חילול ילפינו מחילול עורכי מלחמה והכא לא ילפינו אלא שהחילול בשנה הרביעית מכ"מ אחר שהתורה פתבה בהמצוה עצמה עכ"פ זמן החילול שוב אין קושיא דלא נכתוב ולילף משם.

ובלא"ה נראה דרש"י לא ס"ל פהראב"ד דמשם ילפינו: סימן קטו ב"ה יום ו' כ"ד סיון תרי"ב להרב מו"ה מתת' מונק נ"י אב"ד דק"ק קראינקע יע"א: העיר הרב נ"י על

הסתירה שביומא (דף ע' ע"א) ס"ל לרש"י דיש עירוב והוצאה ליוהכ"פ ומפני רש"י דסוטה (דמ"א) ויבמות (דף ל"ד) משמע דאין עירוב והוצאה ליוהכ"פ: תשובה כפר הערתי ע"ז בספרי ע"ל ליבמות שם נכתבתי מדכתב רש"י בסוטה (דמ"א) ב' פירושים נראה שפי' ע"פ שני השיטות אי עו"ה או אין עו"ה ליוכ"פ גם פתבתי שם שממה שפי' רש"י ביומא (דף ע') שמערב יוהכ"פ הביאו נראה ג"כ שפי' ע"פ השיטה דיש עו"ה ליוהכ"פ רק ששם הנה דוחק לו מה שכ' להך שיטה בסוטה שיהיו מערבין בירושלים אחר שמפל המשניות נראה שהי' אסור לטלטל בירושלים וכנראה ג"כ בפסחים (דף ס"ו) שפבר בימי הלל נפרצו פרצות ולא היו מערבין עוד ולכן כתב דמערב יוה"כ הביאום ואין תימה שפי' רש"י ע"פ שיטות חלוקות שפבר הראיתי בספרי בשאר מקומות שפן דרכו של רש"י ז"ל: סימן קטז ב"ה אלטאנא יום ה' כ"ג תשרי תר"ג זה איזה ימים יצא לאור ספר יד מלאכי שנית ואנכי לא ראיתי עד הנה את הספר הנחמד ומועיל הנה אשר גאוני עולם הפליגו בשבחו אכן למען האמת לא אכחיד שראיתי בקראי בו מעט דבר נפלא בתחילת פללי הלמד (סי' שמ"ז) שהקשה על הפלל שכתבו התוס' ב"מ (דף ס"א) דהיקא דליכא מלקות לא אמרינן דאתי קרא לעבור עליו בשני לאווין וז"ל וכן ביבמות (דף צ"ז) קאמר לעבור על דודתו בשני לאווין פי' דאיסור דודתו ובלאו דלא יגלה כנף אביו דמוקי ליה רב ענן אמר שמואל בשומרת יבם של אביו והלכה היא פידוע שאם בא במזיד על דודתו חייב מיתה אם יש עדים והתראה ואי ליכא עדים חייב פרת וכיון שפן אין חייב מלקות על לאו דידי' אם מצד שהיא חייב מיתה והוי לי' לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואין לוקין עליו ואם מצד הפרת שאין לוקין ג"כ על לאו שניתן לאזהרת פרת כמש"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ה המשניות (רפ"ג דמפכות) ואפ"ה קאמר לעבור עליו בשני לאווין עכ"ל ונפלאתי שכ' והלכה היא פידוע וכו' ובמכ"ה שגה בדבר שהצדוקים מודים בה ותינוקות של בית רבן יודעים שאין בלאו דדודתו מיתת ב"ד שלא פתוב בה בתורה מיתה ובמתניתי דסנהדרין לא נמנה אצל חייבי מיתות ב"ד אכל נמנה אשת אחי אביו שהיא דודתו פידוע אצל חייבי פרישות שאין בהם מיתה במתניתי ר"פ אלו נערוות ובמתניתי ר"פ אלו הלוקין.

גם מה שכ' בשם הרמב"ם שאין לוקין על לאו שניתן לאזהרת פרת ושלכן אין לוקין על דודתו במכ"ה מעולם לא עלה על דעת הרמב"ם כף וגם בזה מתניתי דאלו הן הלוקין קשיתי' דקחשיב בפ"ה דלוקין על ח"פ ובתוכן גם על אשת אחי אביו ובפני' דעת הרמב"ם שם פתבתי בספרי ע"ל על מכות ולכן נדאי מה דאמרינן לעבור על דודתו בשני לאווין שני מלקות קאמר ומה שהרמב"ם לא הביא זה יישבתי בספרי ערוף לגר ביבמות (דף צ"ז): גם אנפיר עוד מה שראיתי בספר הנחמד הנ"ל (סי' שכ"ג) שהביא הפלל דכל דין שאמה דן תחילתו להחמיר וסופו להקל אינו דין דאמרינן בפסחים (דף כ"ז) לענן פלוגתא דאין ביעור חמץ אלא שריפה ובסופה (דף ל"ו) לענן פלוגתא דאין מספכין אלא בד' מינים והקשה עליו ממתניתי דמנחות (דף פ"ו) אף המנחות היו בדין שישטענו שמן זית זה מה מנורה שאינה לאכילה טעונה שז"ז המנחות שהן לאכילה אינו דין שישטענו שז"ז והרי גם זה הוי דין שסופו להקל שאם לא מצא שז"ז יהא יושב ובטל והתורה אמרה להקריב קרבן מנחה בכל שמן שהוא יכול וא"כ קרא ל"ל למעט ע"ש שנדחק באיזה דחוקים ליישב גושאיא זו ולענ"ד לק"מ דכלל זה דכל דין שתחילתו וכו'

אינו דין לא שׁיִיךְ אֶלָּא אִם בְּמָה שְׁיִוֵּשׁב וּבִטְלַע ע"י הַק"ו מְבַטֵּל הַמַּצְוָה כְּגוֹן גְּבִי חֲמֵץ שְׁמִידָה כְּשֵׁאִינוּ מְבַעֵר עוֹבֵר בַּל"ת דְּלֹא יֵרָאֶה וּבַעֲשֵׂה דַתְּשִׁבִיתוֹ וְכֵן בְּסוּכּוֹת כְּשֵׁלֹא אָכַל בְּסוּכָה בִּיטְלַע הַמַּצְוָה אֲבָל בְּמִנְחוֹת לֹא שְׁיִיךְ זֶה דְּמִנְחַת נִדְבָה אֵין לָהּ זְמַן קְבוּעַ וְאֶפְיִלוּ בְּמִנְחַת חוֹבָה שֶׁהִיא מִנְחַת נְסֻכִים אֲמָרִינוּ בְּמִנְחוֹת (דָּף מ"ד) מִנְחַתֶּם וְנִסְכֵיֶהֶם אֶפְיִלוּ לְמַחֵר וְהָיָה מְחַר פִּי לְעוֹלָם כַּמֶּש"כ רַש"י בְּתַמּוּרָה (דָּף י"ד) דְּבָלֹא נִזְדַּמְנוּ לוֹ מְבִיא לְעוֹלָם וְכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם וַא"כ כְּשֵׁיִוֵּשׁב וּבִטְלַע לֹא מְבַטֵּל מַצְוָה שְׁיִכּוֹל לְהַמְתִּין וּלְקַיְיֵמָה כְּשֵׁיִמְצָא אֶפְיִלוּ אַחֵר זְמַן הַרְבֵּה וְעוֹד דַּהֲרִי הַק"ו לֹא הָיָה רַק בְּמִנְחוֹת הַנְּאֻכָלוֹת וּמִנְחַת נְסֻכִים כְּנֹלָה כְּלִיל וְכֵן בְּמִנְחַת חֻבִיתִין לִיכָּא ק"ו דְּאֵינָה נְאֻכָלַת וְהַמִּנְחוֹת הַנְּאֻכָלוֹת שְׁקָבוּעַ לָהֶם זְמַן דַּהֲיִינוּ לְחֵם הַפָּנִים וּשְׁתִּי לְחֵם אֵינֵן טְעוּנָה שְׁמֵן אוֹלִי לְעֵנֵן מִנְחַת הַעוֹמֵר בְּאַמַּת לֹא הָיָה אֲמָרִינוּ ק"ו אֲבָל אַפְתִּי צְרִיךְ קָרָא לְמַעַט מְשׁוּם כֹּל שְׁאָר מִנְחוֹת הַטְּעוּנוֹת שְׁמֵן דְּשְׁיִיךְ בְּהוּ ק"ו: סִימָן קִיז יוֹם ה' י"ג נִיסָן תְּרִי"ג לַפ"ק לְהַרְבַּ מו"ה יוֹסֵף חַיִּים פֶּאֶלְאָק נ"י אב"ד דַּק"ק טַרַעֲבִיטְשׁ: הַקֶּשֶׁה מֵר נ"י הַש"מ לַב"מ (דָּף ו' ע"ב) מְתַרְץ קוֹשֵׁיַת הַתּוֹסֵף שֶׁם ד"ה קַפֵּץ דְּלִיבְטוֹל בְּרוּב וְכו' דְּאֲמָרוּ דְּאָרְף דַּגְזוּרַת הַפְּתוּב הוּא לְלַקֵּת אַחֵר הַרּוּב בִּינֵן לְקוֹלָא בִּינֵן לְחֻנְמָרָא מ"מ מִיִּדֵי סָפֵק לֹא נִפְקָא וַא"כ ס"ס פְּטוּר מִמַּעֲשֵׂר דְּעֵשִׂירִי וְדֹאֵי אֲמַר רַחֲמֵנָא וְלֹא סָפֵק יַע"ש וְק' לִי דַלְפ"ז הִיאָה מְשַׁכַּחַת לִי חַיִּיב מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה כֹּל דְּלַעוֹלָם יֵשׁ לְחוּשׁ דְּלִמָּא אֶחָד מַעֲשֵׂרָה הַנִּכְנָסִים לְדִיר הוּא טְרַפְסָה וּפְטוּר מִמַּעֲשֵׂר וְאֵי מְשׁוּם דְּאֶזְלִינוּ בְּתַר רוּב בְּהֵמוֹת דְּכִשְׁרוֹת ס"ס מִיִּדֵי סָפֵק לֹא נִפְקָא לְדַעַת הַש"מ הַנְּל"ל: תְּשׁוּבָה לְעַנ"ד י"ל ע"פ מַה שְׁיִשְׁבַּתִּי בַּמ"א קוֹשֵׁיַת הַשַּׁעַר הַמְּלִיךְ (ה' ט"מ פ"ט) אֵיךְ צְוִתָּה הַתּוֹרָה לְפָדוֹת הַבְּכוֹר דְּלִמָּא טְרַפְסָה הוּא וְאֵין הוֹלְכִין בְּמִזְמוֹן אַחֵר הַרּוּב וְאֲמַרְתִּי דְּלֹא אֲמָרִינוּ כֵּן רַק אֵי דְּיִינֵינוּ עַל רוּב דְּמִזְמוֹן לְבַד אֲבָל מִזְמוֹן דְּתַלִּי בְּאִיסוּר כֵּינֵן דְּאֶזְלִינוּ לְעֵנֵן אִיסוּר בְּתַר רוּב ה"ה לְעֵנֵן מִזְמוֹן וְכֵן כְּתַבְתִּי ג"כ בְּסִפְרֵי עֲרוּף לְגַר לִיבְמוֹת (דָּף ל"ז) דַּאל"כ מְמַזְרֵי הִיאָה יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו דְּלִמָּא לֹא אָבִיו הוּא (וְאַח"כ מַצְאֵתִי סְכָרָא זֹו ג"כ בְּהַפְּלָאָה סַפ"א דְּכַתוּבוֹת).

וּבְזָה מְתוֹרַצַת גַּם קוֹשֵׁיַת זֹו כֵּינֵן דְּגַלִּי קָרָא דְּאֶזְלִינוּ בְּתַר רוּב וְלֹא חֲשַׁבִּינוּ בְּהֵמָה לְטְרַפְסָה דַּאל"כ פֶּסֶח וְקַדְשִׁים מַא"ל כְּדֹאֲמָרִינוּ חוֹלִין (דָּף י"א) ה"ה ג"כ לְעֵנֵן מַעֲשֵׂר אֲבָל עַל רוּב כְּזֶה דְּקַפֵּץ מִן הַמְּנוּיָין לֹא גַלִּי קָרָא שְׁיִצָּא מִיִּדֵי סָפֵק: סִימָן קִיח ב"ה אֶלְטָאָנָא יוֹם ו' י"א סִינֵן תְּרִי"ג לַפ"ק.

לְהַרְבְּנֵי מו"ה יוֹאֵל דְּעַמְבִּיצָר נ"י בַּק"ק קְרָאָקָא יַע"א: מַה שֶׁהַקֶּשֶׁה מַעַכ"ת נ"י עַל רַש"י בְּכַתוּבוֹת (דָּף ל"ד) שְׁכַתְבֵּן דְּגַנְבֵּן וְטַבַּח בְּשַׁבַּת פְּטוּר דַּתְּשִׁלוּמֵי ד' וְה' אֲמַר רַחֲמֵנָא וְלֹא ג' וְד' דְּלָמָּה לִי טַעַם זֶה תִּיפּוּק לִי דְּמַשְׁעָה שְׁגָנַב וְנִתְחַיֵּיב מִיִּתָּה נַעֲשֵׂה כְּשֵׁלֹו וְשֵׁלֹו הוּא טוֹבַח ע"פ דְּבַרִּי בַעַל הַמְּאֹר לְעַנ"ד לַק"מ לְרַש"י לְשִׁיטְתוֹ דַּע"כ לֹא ס"ל כְּשִׁיטְתֵּן הַבַּעַל הַמְּאֹר ע"פ מַש"כ הַש"מ שֶׁם בְּשֵׁם הַרִיטְב"א וְז"ל וַא"ת לָמָּה לִי גָנַב וְטַבַּח בְּשַׁבַּת אֶפְיִלוּ גָנַב בְּשַׁבַּת וְטַבַּח בְּחוּל גְּמִי כְּכֹר תְּרַצָּה רַש"י ז"ל שְׁאֵם טַבַּח בְּחוּל הָרִי הוּא כְּאֵילוּ חוּר וְגָנְבוּ בְּחוּל וּמִחַיֵּיב אֶקְרוֹן גְּמִי דְּהָא כֹּל כְּמָה דְּלֹא טַבַּחוּ בְּרִשׁוּמָא דְּמָרָא הָיָה קָאֵי וְיִפָּה כֵּינֵן ז"ל וּמִתְבָּרְרִין דְּבַרִּיו בְּמָה שְׁאֲמָרוּ בַּפ' מְרֻנְבָה מֵאֵן דְּגִזַּל חֻבִיתָא דַּחֲמָרָא וְכו' ע"ש וְכֵן כְּתַב שֶׁם ג"כ בְּשֵׁם שְׁאָר רַאשׁוּנִים הָרִי בַּפִּי דְּרַש"י לֹא ס"ל כְּהַבַּעַל הַמְּאֹר אֶלָּא ס"ל דְּמַשְׁעָה שְׁגָנְבוּ לֹא נַעֲשִׂית כְּשֵׁלֹו עַד שְׁטַבְּחוּ.

וילשיטת הבעל המאור י"ל ביישוב הקושניא דרש"י וראשונים דהקשו דאפילו טבח בחול נמי דס"ל כמש"כ הש"מ שם בשם הרמב"ן והרשב"א דלא כפי' רש"י דמוקי שבשעת גניבה הוציאו מרה"י לר"ה אלא דאיירי במי שהיתה בהמת חבירו רבוצה לפניו ברושותו וטבחה ע"מ לגנבה דאז חייב בקרן וכו' וה' פאחד ע"ש ולכן ל"ק דאפילו טבח בחול נמי דהא כל החיוב מיתה לא בא רק על שחלל שפת בטביחה אבל רש"י שלא פ"י פן ע"כ ס"ל דמשעת גניבה עדיין לא נעשית פשלו עד שעת טביחה וכמש"כ הריטב"א בשמו ולכן א"ש דהוצרף ליתן טעם דפטור משום דד' וה' ולא ג' וד' אמר רחמנא: סימן קיט ב"ה אלטאנא יום ו' כ"ה סיון תרנ"ג לפ"ק.

להרה"ג וכו' מו"ה בירך אברהם פינטנער נ"י הגאב"ד דק"ק סקאליץ יע"א: הקשה מעכ"ת נ"י ונ"ל ביצה (דף י"ד ע"ב) מתני' משלחין פלים ואף על פי שיש בהן פלאים והן לצורך המועד ופריף הש"ס בשלמא תפורין אלא פלאים למאי חזו ומסיק הגמ' אלא בקשין ובתר הכי מיייתי הש"ס רב ששית שרא להו לרבנן לשדורי תפילין ב"ט א"ל אב"י והתנן וכו' ומשני ע"ש ומקשה הא"ז אמאי הקשה הגמ' מסיפא הי' להקשות מרישא דאמר והן לצורך המועד ותפילין לאו צורך המועד ומתירן דלצורך המועד ל"ד אלא חה"מ קאמר עיי"ש והמחבר ב"י"ד (סי' ש"א) הביא ג"כ מותר מה"ת לישב על מצעות וכתב הרמ"א שם ומותר להעלותם עליו שלא בדרך חימום כגון לפרוש עליו אנהל של פלאים או על הגיגית להעמיד החום ומפרש הש"ף (ס"ק א') דמותר אפי' מדרבנן ולפ"ז אמאי צריך לדחוקי דאיירי בקשין דלמא לעולם ברפין וא"ל דביו"ט אסור לעשות אנהל הא לצורך המועד היינו חה"מ ובפרט שיותר קשה דראוי לפרוס על הגיגית להעמיד החום: ועוד ביצה (דף י"ט) בעיא רשב"ל מר"י האומר עלי תודה ואצא בה ידי חגיגה הריני נזיר ונאגלח ממעות מעשר שני מהו א"ל נדור וכו' ופרש"י דכיון דאמר הרי עלי נתחייב דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט וכי אמר ע"מ לאו מילתא היא.

ולא הכנתי מש"ס דר"ה (דף ו' ע"א) דפריף הש"ס ומי מצית אמרת דאמר ולא אפריש והא נדבה פתיכה ותנן איזה נדר האומר הרי עלי ומה בין נדר לנדבה וכו' אמר רבה משפחת לה כגון דאמר הרי עלי ע"מ שאיני חייב באחריותה וקשה דהא לפרש"י כיון דאמר הרי עלי אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי וא"כ איך משפחת דאמר ולא אפריש דהא מיד שאמר הרי עלי הוי כמסר לגבוה עכ"ל: תשובה הקושניא למה לא מתירן בביצה (דף י"ד) דמשלחין פלים ואפילו הן פלאים איירי ברפין כיון דראויין בחה"מ לפרוס על אנהל או על גיגית של מרחץ להעמיד החום לענ"ד ל"ק שהרי בלא"ה צריך להבין כיון דמשלחין תפילין ב"ט אף שלא ראויין רק לחה"מ למה לא משלחין ג"כ סנדל המסומר דראוי לחה"מ אכן כפר תירץ רש"י זה דבשלמא תפילין אפילו מנח להו ב"ט ליכא איסורא ומיהו סנדל המסומר לא דלא לימא מדשרו רבנן לשלחו ש"מ מותר לנעלו עכ"ל הרי דגזרו שלא לשלח ב"ט מידי דאיכא למיחש שייסבור שלצורך י"ט שלח לו וא"כ כל שפן שאסור לשלוח פלאים רפים דאיכא למיחש או שילבשם או שיעשה מהן אנהל ב"ט שייסבור מדשרו רבנן לשלחו שראויים לו ב"ט: והקושניא על מה שכתב רש"י בביצה (דף כ') דכיון דאמר עלי נתחייב דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט דמי וכי נדר אמר על מנת לאו מילתא היא עכ"ל מגמ' דר"ה (דף ו') דאיך משפחת אמר ולא אפריש דהא מיד כשאמר הרי עלי הוי כמסר לגבוה קושניא עצומה היא ובאמת נראה

מדברי התוס' בר"ה ג"כ שפבר רצו להעיר על זה שכתבו ד"ה על מנת לא דמי למתנה על מה שפתוב בתורה עכ"ל אכן לא בארו למה לא דמי ולענ"ד אפשר לומר שיש חלוק בין הך דהרי עלי תודה ע"מ שאצא בה ידי חגיגה ונהריני נזיר ע"מ שאגלח ממעות מעשר שני ובין הרי עלי תודה ע"מ שלא אתחייב באחריותה דכיון דיש רשות ביזו להביא נדר או נדבה א"כ פשאר הרי עלי עולה גם אם נאמר שהוא פמסירתו להקדוש וכאלו פבר הפריש העולה ומסרו להקדוש אין בזה התנגדות לעל מנת שלא אתחייב באחריותו שיהי בשעה שהפריש עדיין לא נתחייב באחריותו ולכן יש לו רשות לפרש נדרו שיהי רק כמו נדבה ואם נאבד את"כ אין חייב באחריותו אחר שפשעת נדרו אין בזה נגד התורה אפילו אם נחשוב מה שאמר הרי עלי פאלו מסר מיד אבל בהא דתודה ונזיר כיון שאמר ע"מ נחשב פאלו מסר פבר לגבוה ונהרי מיד באותה רגע שהפרישו לא יכול לעשותו חגיגה או לשלחו ממעות מעשר שני דחגיגה וקרבות נזיר לא באין אלא מן החולין ולכן פאשר אמר על מנת לאו מלתא היא שאין עוד ביזו לשנות: סימן כ עוד להרב הנ"ל נ"י: לי מעכ"ת נ"י ונ"ל פסחים (דף ע"ו ע"ב) מסקי' בין לרב ובין ללוי הא דמניא פבריינתא אין צולין ב' פסחים פאחד משום תערוכות גופין אסור דאל"כ מאי אפ"י והי קשה עלי עד מאוד מפסחים (דף פ"ה ע"א) איבעי' להו יוצא גזרו וכו' ומסקי' פניצא דפסח לא גזרו מ"ט בני חבורה זריזין הן והתוס' שם מפרש דגבי בני חבורה שייך למגזר טפי שמה יחמה מלגבי פהנים דהא מלתא לא שייך לגבי פסח אבל במידי דשייך לפסח פגון יוצא זריזין בני חבורה יותר מפהנים ולפ"ז הא תערוכת גופין שייך לפסח והאייך משפחת תערוכת גופין וצ"ע לדעתתי: קדושין (דף מ"ג) תוס' ד"ה שלא מצינו בכה"ת כולה שהעלו מדאגבהי קניא להקדוש ומעל מיד וקשה עלי עד מאוד דהרי בבכורות.

(דף י"ג ע"ב) העלו התוס' דבהקדוש לא שייך קנין משיכה דכל היכא דאיתא בי גזא דתחמנא איתא: ב"ב (דף קכ"ז ע"ב) דפריה הש"ס לרבנן דר"י יפיר ל"ל וכו' עיי"ש וקשה והא איצטריוף להא דרבא (דף קמ"ב) שם פכור שנולד אחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים שנאמר יפיר וליכא וצ"ע עכ"ל.

תשובה בישוב הקושיא אמה דאמרינו בפסחים (דף ע"ו) אין צולין ב' פסחים פאחד מפני תערוכת גופין ממה דאמרינו שם (דף פ"ה) דלא גזרו טומאה איצא דבני חבורה זריזין הן במידי דפסח לענ"ד י"ל דנדאי שייך טעות גם אצל זריזות דבני חבורה ולכן תקנו שלא יצלו ב"פ פאחד ורק לענ"ד דלא גזרו טומאה איצא מהני טעם זה דבני חבורה זריזין הן כיון דגזירה זו גופא היא משום זרוז שישמרו שלא להוציא על זה קאמר שפיר דלזרזם לא צריף דזריזין הם ואם אעפ"כ יבואו לידי טעות ויוציאו הרי גם זרוז דגזירת טומאה לא מהני ולכן ממה נפשך לא הוצרכו לגזור טומאה.

ובלא זה יש לומר עוד עפ"י מה שכתב הצ"ח שם והוכיח פן מדברי הרמב"ם דרק לענין פסול יוצא דבליל ט"ו אמרינו הסברא דזריזין הן דבלא"ה נזהרים דאם יוצא נפסל ונעשה נותר ומטמא ידים אבל לעולם בני חבורה לא זריזים יותר משאר בני אדם ולכן פסק הרמב"ם דפסח שייך חוץ לחומה מטמא את הידים ע"ש ולפ"ז פשיטא דלק"מ מתערוכת גופים דשייך גזירה זו גם בבני חבורה אלא שתירוץ זה לא שייך לשיטת התוס' דא"כ לא הקשו מידי כמו שכ' באמת הצ"ח לתרץ קושית התוס' ע"פ שיטת הרמב"ם אבל

מה שכתבתי בראשונה שייך גם לשיטת התוס': ועל מה שהקשה אדברי התוס' קידושין (דף מ"ג) דמדאגבהי' להקדש קניא ומעל מיד שהרי בבכורות העלו התוס' דבהקדש לא שייך קנין משיכה דכל היכא דאיתא בי גזא דרממנא איתא לענ"ד י"ל דהנה פבר פתבתי דבה' מעילה (פ"ו ה"ח) יש פלוגתא בין הרמב"ם והראב"ד דלהרמב"ם פגנב הקדש והוציא מרשות הקדש לרשותו לא מעל אם לא נהנה ולהראב"ד מעל על הוצאה מרשות לבד וכבר הזכרתי שם דברי התוס' דקידושין הנ"ל שהם פדברי הראב"ד.

והנה ראית הראב"ד היא ממה דאמרינו במעילה (דף כ') נטל אבן או קורה של הקדש וכו' נתנה לחבירו הוא מעל וכו' ע"ש הרי דמוכח דע"י הוצאה מרשות הקדש לרשות הדיוט מעל כמש"כ הראב"ד ה' מעילה (פ"ו) וכן פתבו בפי' גם התוס' מעילה (דף י"ח) ד"ה ואמר ונ"ל ועוד יש שינוי אחר בלא שום הנאה פגון שינוי מרשות לרשות שמוציא מרשות הקדש ומכניס לרשות הדיוט פגון מכירה ונתינה והשאלה מיד שמשנה לרשות הדיוט דהיינו שעשה בה ההדיוט מעשה שחשוב זכי' וקנין מהדיוט להדיוט אע"פ שלא נהנה וכו' עכ"ל הרי דס"ל ג"כ דהיכי שעשה שום קנין שמועיל בהדיוט מועיל ג"כ לענין מעילה וזה שיטתם ג"כ בקידושין.

ומה שכתבו בבכורות דבהקדש לא שייך קנין משיכה דכל היכי דאיתא בי גזא דרממנא איתא מלבד שיש לומר שישחילוק בין קנין דמשיכה דגרוע הוא שהרי אינו קונה בכל מקום ובין קנין דהגבהה דקונה בכל מקום פדאמרינו ב"ב (דף פ"ד) ופסק פן הרמב"ם ה' מכירה (פ"ד) ע"ש ולכן לא שייך לענין קנין דהגבהה דבי גזא דרממנא איתא שהרי הגבהה קונה בכל מקום גם ברשות המוכר משא"כ במשיכה שאינה קונה רק בסמטא או בחצר של שניהם עוד יש חילוק אחר בין קנין שאיירי בבכורות שרוצה לקנות מן ההקדש בתורת מכירה דבזה העמידו החכמים על דין תורה דרק מעות קונות ובין קנין דמעילה שקונה בתורת גניבה וגזילה דלא משפחת בזה קנין אחר רק ע"י שעושה מעשה קנין להוציא מרשות הקדש לרשותו דאל"כ לא משפחת מעילה לעולם לשיטת התוס' והראב"ד דס"ל דגם בהוצאה מרשות לבד בלא הנאה מועלים: אכן כבר הזכרתי שדעת הרמב"ם אינה פן דבהוצאה מרשות הקדש לבד בלא הנאה אין מועילין.

ובזה נ"ל ליישב מה שתמה בתוס' ר' עקיבא במעילה (פ"ה) דאמה דתנו שם נתנה לחבירו הוא מעל פתב הרמב"ם בנתינת המתנה בטובת הנאה הבאה לו וביאר בתוס' י"ט דהכי איתא בגמרא ב"מ (דף צ"ט) וכתב על זה בתוס' ר"ע אינו מוכן לי דהתם בב"מ פקורדם שהשאל לחבירו לבקע בו א"כ נתן לו רק הנאת בקוע אבל בנתן פולו מעל פכולו וכ"כ תוס' שם להדיא עכ"ל ולענ"ד הרמב"ם לשיטתו אזיל דס"ל דבהוצאה מרשות הקדש לרשות הדיוט אינו מועל רק בנהנה וא"כ איך ימעול הנותן לחבירו לכן פירש דמועל בטובת הנאה שיש לו ע"י נתינה שזה הנאתו אבל מה ששנה יותר אף שהוציא מרשות הקדש מכ"מ לא מעל פינון שלא נהנה בזה אכן התוס' לשיטתם אזלי דס"ל דבהוצאה מרשות הקדש לבד גם בלא הנאה מעל ולכן פתבו דבנתנו לחבירו מעל פכולו: ומה שהקשה עוד אמה דפריף בב"ב (דף קכ"ז) לרבנן פיר ל"ל הא צריף להא דדרשינו למעט בכור שנולד אחר מיתת אביו זו נדאי קושיא היא ולא ראיתי מי שעמד על זה ולענ"ד י"ל דלא שייך לומר דאמי פיר למעט אחר מיתה פינון שאינו ראוי האב להפיר

אָלאַ אַם דָרָשִׁינֵן יִפִּיר בְּצָרִיף הַפִּירָא וְלִכּוֹן לִס"ד דְּמִקְשׁוֹן שְׁהַקְשָׁה יִכִּיר לְרַבָּנָן ל"ל שְׁסָבֵר שְׁלֵא דָרָשׁוּ רַבָּנָן יִפִּיר וְיִכִּירוּ לְאַחֲרִים כָּלֵל פְּשִׁיטָא דְלֵא שְׁיִיף ג"כ דְּאֲתִי לְמַעַט אַחַר מִיִּתָּה דְמָה בְּכַף שְׁאִינוּ רְאוּי לְהַפִּיר פִּינּוֹן דְּלֵא דָרָשִׁינֵן מִיִּפִּיר שְׁיִפִּירוּנוּ לְאַחֲרִים וְאִפִּילוּ אַחַר דְּמִשְׁנֵי דְגַם רַבָּנָן דָרָשׁוּ יִפִּיר בְּצָרִיף הַפִּירָא וּפְרִיף תּוֹ לְמֵאֵי הַלְכָתָא אֱלוּ בְּעֵי לְמִיִּתְבָּן בְּמִתְנָה מִי לֵא יְהִיב לִי אִף דְּבָזָה הָוִי מְצִי לְתַרְזֵן דְּצָרִיף לְמַעַט נּוֹלַד אַחַר מִיִּתָּה ג"כ י"ל דְּנִיחָא לִי לְתַרְזֵן פְּדִמְשֵׁנִי דְּצָרִיף בְּנִכְסִים שְׁנַפְלוּ לוֹ פְּשִׁהוּא גּוֹסֵס דְּבָזָה צָרִיף קָרָא אֶלְגּוּפָא דְּמִשְׁפַּחַת בְּמִפִּירוֹ וְאָז מִמִּילָא מְמוֹעֵט הִיכִי דְלֵא שְׁיִיף יִפִּיר אָבֵל לּוֹמֵר דְּלֵא אֲתִי קָרָא הִיכִי דְּצָרִיף לְהַפִּירוֹ רַק לְמַעַט הִיכִי דְלֵא יְכוֹל לְהַפִּירוֹ וְדָאי דּוֹחֵק הוּא פִּינּוֹן דְּכַתִּיב יִפִּיר לְשׁוֹן חִיּוֹב וְלֵא לְשׁוֹן שְׁלִילוֹת וְלִכּוֹן נִיחָא לִי לְתַרְזֵן דְּאֲתִי קָרָא דִּיִּפִּיר בְּמָקוֹם דְּהָאָב מִפִּירוֹ בְּאַמַּת: סִימָן קכא ב"ה אֶלְטָנָא יוֹם ד' כ"ח נִיֶּסֶן תְּרִי"ג לַפ"ק לְהַרְהֵ"ג מו"ה מְאִיר לִיב לְעַבּוּאָהֶל נ"י בַּק"ק קָרָא קָא יע"א: הַקְשָׁה לִי מַעַכ"ת נ"י וַז"ל אֲצִיעַ קוֹשְׁיָא עֲצוּמָה לְפַעַנ"ד בְּכַרִּיתוֹת (דָּף כ"ג ע"ב) הַקְשָׁה הַגְּמָרָא לְמ"ד בְּקַדְשִׁים נְמִי אֵין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר כָּל חֵלֵב לֵה' מֵאֵי עֲבִיד לִי וּמְתַרְזֵן מוֹקֵים לִי בְּנִלְדֵי קַדְשִׁים וְכַתְּבוּ הַתּוֹ בַּד"ה בְּנוֹלְדוֹת וַז"ל וַא"ת הָא אִיסוּר חֵלֵב קָדִים מְמַעֵי אָמוֹ דְּהִכִּי אָמַר ר"י וְכו' וַי"ל דְּנָהִי דְלֵא בְּעֵי אִוִּירָא דְּוֹלַד מ"מ בְּעֵינֵן אִוִּירָא דְּחֵלֵב עַכ"ל הַתּוֹ.

וְקָשָׁה מְהָא דְּאִיתָא בְּמַעֲלָה (דָּף י"א) ת"ר מוֹעֲלִין בְּדָמִים דְּכָרִי ר"מ ור"ש וְחַכ"א אֵין מוֹעֲלִין מ"ט וְכו' אָמַר קָרָא וְכו' עַכ"ל הַגְּמָרָא וְקָשָׁה לְמָה לִי קָרָא אִיף יֵהִי מוֹעֲלִין הָא אֵין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר וְאֵין לּוֹמֵר דְּאִיֶּצְטְרִיף קָרָא בְּנוֹלְדוֹת קַדְשִׁים דְּהָא אִיסוּר דָּם קָדִים בְּמַעֵי אָמוֹ וְבָדָם לֵא בְּעֵינֵן אִוִּירָא כָּלֵל דְּהָא מְשַׁנָּה מְפּוֹרְשֵׁת הִיא בְּחֻלִּין (דָּף ע"ד ע"א) הַשׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה וּמְצָא בָּהּ וְכו' קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ וּפְרַשׁ"י דְּחֵלְבוֹ הוּא דְּמוֹתֵר וְכו' אָבֵל לֵא דָמוֹ: עוֹד הַקְשָׁה מַעַכ"ת נ"י וַז"ל רְאִיתִי בְּסַפֵּר עָרוּף לְגַר בִּיבָמוֹת (דָּף קכ"א ע"ב) לְתַרְזֵן קוֹשְׁיַת הַיְעָרוֹת דְּבִשׁ אָמָה דְּאָמַר רַב בְּמַגִּילָה (ד' ט"ז) וַיַּעֲבֹר מְרַדְכִי שְׁהַעֲבִיר יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּתַעֲנִית דְּלָמָּה נִקְטַע עֲבִירָה זֶה דְּנִקְא וְנִהְלֵא הִי עֲבִירָה גְדוֹלָה מְזוֹ שְׁפִטְלוּ מ"ע שֶׁל אֲכִילַת מִצֵּה וְתִירְזֵן מַעַכ"ת נ"י שְׁהִירִי שְׁיַעוּר עֵינּוּי הוּא בְּפָחוֹת מְפִכּוֹתָבוֹת שְׁהוּא יוֹתֵר מְפִזִּית וְשְׁיַעוּר אֲכִילַת מִצֵּה הוּא בְּכַזִּיַּת וַי"ל דְּבְּאַמַּת אֲכָלוּ כַּזִּיַּת מִצֵּה עַכ"ל מַעַכ"ת נ"י.

וּלְפַעַנ"ד יֵשׁ לְהַשִּׁיב עַל זֶה דְּאִיתָא בְּיוֹמָא (ד' פ"א) אָמַר ר"ל מְפִנֵי מַה לֵא נְאַמְרָה אֲזַהֲרָה בְּעֵינּוּי דְּהִיכִי נִכְתּוּב לֵא יֵאָכֵל אֲכִילָה בְּכַזִּיַּת וַא"כ הִכָּא בְּמַגִּילָה דְּצוֹנְתָה אֲסַתֵּר וְצוּמוֹ עָלֵי נְאֵל תֵּאָכְלוּ וְאֲכִילָה בְּכַזִּיַּת וַא"כ אִף כַּזִּיַּת אֲסַרָה לְהֵם.

וּבְעַיְקָר קוֹשְׁיַת הַיְעָרוֹת דְּבִשׁ נ"ל דְּהִנֵּה כְּתִבַּת הַמְשַׁנָּה לְמִלָּה (בְּפִרְקֵי ה' מַה יְסוּדֵי הַתּוֹרָה) שְׁנִסְתַּמַּק אִם אָכֵל מִצֵּה אוֹ בִּשְׂאֵר מ"ע דְּרַחֲמָנָא אָמַר תֵּאָכֵל שְׁלֵא בְּדָרְךָ הַנְּאָתָן אִם יוֹצֵא ע"כ הַמ"ל וּלְפַעַנ"ד יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי מְהָא דְּאִיתָא בְּפִסְחִים (ד' ע"א) מִתִּיב רְבָא הַהִלֵּל וְכו' א"ר הוּנָא מְשַׁמְחוּ בְּשַׁעֲרֵי הַרְגָּלִים אָמַר רְבָא שְׁתִּי תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר חֲדָא דְּשַׁעֲרִים חֵי נְאָכְלִין וְשַׁמְחָה בְּחֵי לִיכָא וְאֵי נִימָא דְּאֵין יוֹצֵאִין בַּמ"ע שְׁלֵא כְּדָרְךָ אֲכִילָה דְּלֵא חֲשִׁיב אֲכִילָה א"כ יוֹתֵר הַל"ל וְאֲכִילָה בְּחֵי לִיכָא אָלָא וְדָאי דַּמ"ע דְּאֲכִילָה אִיכָא בְּחֵי רַק שַׁמְחָה לִיכָא וַא"כ י"ל דְּאֲכָלוּ כַּזִּיַּת מִצֵּה שְׁלֵא כְּדָרְךָ אֲכִילָה דְּלַעֲגֵנֵן אִיסוּר מוֹתֵר וּמְצוּהָ יוֹצֵא לִכּוֹן אָמַר רַב שְׁהַעֲבִיר יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּתַעֲנִית שְׁהוּא מְצוּהָ לְאָכּוֹל מְשׁוּם שַׁמְחָה

ושמחה בשלא פדרף אכילה ליפא ואפי' לפמ"ש הש"א (בסי' ע"ו) בעניני דיה"כ אסור שכד"א היינו משום דלא פתיב בי' אכילה אבל הקא דכתיב אל תאכלו וכל היכא דכתיב אכילה מותר שלא כד"א וכבר הארכתי בדברי המל"מ הנ"ל בחבורי פתיחות ושערים על הלכות פסח עכ"ל: אשיב בקצרה על קושיתו הראשונה פבר הקשו התו' בנבחים (ד' מ"ה) פצין קושיא זו למ"ד בקדשים אין איסור חל על איסור ל"ל קרא בדם למעוטי מנותר וטמא ותרצו דאיצטריך להביא ב' שערות אח"כ דהוי בת אחת ע"ש וכו' מתוך גם לענין מעילה: ועל קושיתו השני' לענ"ד אין סברא שקבלו תענית לאסור יותר מענוי ובפרט לבטל מצות מצה שלא לצורך ואף דכתיב לשון אכילה לא אמרינו רק סתם אכילה שבתורה, אינו אלא פזית דכן הל"מ לענין שיעורין פדאמרינו סופה (דף ו') אבל מאן לימא לן דגם בפתיבים סתם אכילה פזית דוקא ונהרי בלא"ה פבר פתבו התוס' בקדושין (ד' ל"ז) לענין ממחרת הפסח לשון תורה לחוד ולשון נביאים לחוד ע"ש וא"כ ה"ה לענין לשון אכילה: סימן קכב ב"ה אלטאנא יום ו' י"ב אייר תרנ"ג לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה יוסף חיים קרא נ"י אב"ד דק"ק פארדאן יע"א: הקשה מר נ"י על הרמב"ד (פ"ב מהל' גניבה ה"א) שהשיג על הרמב"ם ונ"ל: א"א גנב נכסי הקדש משלם קרו וחומש ואשם להקדש שהרי מעל.

נראה להדיא דמשיג על הרמב"ם שכ' שם דגנב נכסי הקדש אינו משלם אלא הקרו בלבד (ולא פפל) והוא תמוה דהא לא שייך פפל אלא בגנב פזדון ובזדון אינו משלם חומש ואשם פמבואר ברמב"ם (הל' מעילה) ואי תימא דהראב"ד מיירי פזדון הגניבה ושגגת הקדש עכ"פ מנ"ל להקשות על הרמב"ם דהא מלישנא דהרמב"ם נראה להדיא דקאמר שגנב נכסי הקדש היינו שהוא ידע שהוא הקדש וגנבם ולענ"ד צ"ע עכ"ל: ש תשובה מלבד מה שהקשה מעכ"ת נ"י על הראב"ד עוד הוקשה לי איך פתב דגנב נכסי הקדש משלם קרו וחומש ואשם להקדש שהרי מעל עכ"ל.

הרי מעילה ליפא אלא א"כ נהנה פשנה פרוטה פמבואר ברמב"ם (ריש ה' מעילה) ובכמה דוכתי וא"כ בגנב לחוד בלא שנהנה איך מעל אכן בנה י"ל דהראב"ד לשיטתו אגיל דס"ל דאם מוציא מרשות הקדש לרשות חולין מיד מעל אפילו לא נהנה פנראה ממה שפתיב ה' מעילה (פ"ו ה"ח) ע"ש וכן משמע מתוספ' קדושין (דף מ"ג) ד"ה שלא ע"ש וזה פנונת השגת הראב"ד על הרמב"ם שפתיב סתם שגנב נכסי הקדש אינו משלם אלא קרו ולא חילק אם הגנב ידע שפכסי הקדש הם או לא ידע ולכן השיג שאם לא ידע אף שגנב פמזיד הרי לענין הקדש בשוגג הוציא הקדש לרשות שלו שהוא רשות חולין וצריך לשלם קרו וחומש ואשם אבל הרמב"ם י"ל דלשיטתו אגיל דממה שפתיב בה' מעילה (שם) נראה דעתו דבלאו הנאה לא מועל פמוציא הקדש לרשות חולין ע"ש ולכן בגנב לבד ליפא מעילה: סימן קכג ב"ה אלטאנא יום ה' י' סיון תרנ"ג לפ"ק להתורני מו"ה זעליג ליב שיק נ"י בק"ק פרעסבורג יע"א:

על מה שהקשה מר נ"י ונ"ל בי"ד (סי' שי"ג ס"א) פסק המהפבר אם הטיל מום בפכור ומת אין קונסין פנו אחריו וכ' הט"ז שם (סק"א) ע"ז ובגמ' שם אמרינו דאפילו פמידי דלאו קנסא אלא דין תורה רק שהוא היזק שאינו נפכר אין פנו חייב אחריו ודבריו אלו תמוהים מאוד מלבד דלא נזכר פנה בש"ס שם ולא בשום מקום דמידי דממון? הא פנו

פֶּטוּר אֲדַרְבֵּה מִפְּנֵי שֵׁם (בְּכוֹרוֹת ל"ד ב' גִּיטִין מ"ד ב') לְהִקְפֹּה לֹא קִנְסוּ רַבָּנָן בְּנוֹ אַחֲרָיו
מ"ט הֲשֵׁא"נ לִש"ה וְקִנְסָא דְרַבָּנָן הוּא עכ"ל: תְּשׁוּבָה שְׁוֹדָאֵי הֲט"ז פִּינּוּן לְמָה שְׁאַמַּר אַבְיֵי
בְּכוֹרוֹת (דף ל"ה) טָמֵא טְהוֹרוֹת וְנִמְתַּ לֹא קִנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו וּבָמָה שֶׁפָּתַח דְּאֶפִּילוּ בְּמִידֵי
דְּלָאוּ קִנְסָא אֲלֵא דִין תּוֹרָה רְצָה לִוְמַר דְּוֹדָאֵי הֵיכִי שֶׁהִתְשַׁלּוּמִין חָל עַל הָאֵב מִפְּחַ קִנְסָא
עַל שְׁעֵבֶר עֲבִירָה כְּגוֹן שֶׁהִטִּיל מוּם בְּבָכוֹר לֹא שִׁינְיָה לְקִנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו אֲלֵא אֶפִּילוּ הֵיכִי
שִׁישׁ לְחָשׁוֹב שֶׁהִתְשַׁלּוּמִין הֵם מִפְּחַ דִּין תּוֹרָה כְּגוֹן שֶׁטָּמֵא טְהוֹרוֹת שֶׁל חֲבִירוֹ שֶׁהָרִי לְמ"ד
הִיזְק שְׁאִינוּ נִיפְרָ שְׁמִי הִיזְק כְּמוֹ דַּס"ל חֲזַקְנִי בְּגִיטִין (ד' נ"ג) חֲזַיִב הִמְטָמֵא בְּעוֹשֶׂה בְּמִזִּיד
מִדִּין מִזִּיק וְאֵז נִדָּאֵי גַם בְּנוֹ אַחֲרָיו חֲזַיִב לְשַׁלֵּם (דְּאֶפִּילוּ לַס"ד דְּגַמְרָא דִּיהָא הִמְטָמֵא פֶּטוּר
כְּדֵי שְׁיִוְדִיעַ מַכ"מ פִּינּוּן דְּמַתְרִץ הַשְּׁתָּא לְאִזְוָקֵי קְמַכּוֹנוֹן וְכו' נִדָּאֵי גַם בְּנוֹ חֲזַיִב דְּבַכְּנוֹ לֹא
שִׁינְיָה כְּדֵי שְׁיִוְדִיעַ שֶׁהָרִי הוּא אֶפְשָׁר לֹא יִדַע מַעֲשָׂיו שֶׁל אָבִיו) מַכ"מ פִּינּוּן דְּקִי"ל כַּר'
יִוְחַנָּן דְּהִיזְק שְׁאִינוּ נִיפְרָ לֹא שְׁמִי הִיזְק אֵין בְּנוֹ חֲזַיִב אַחֲרָיו: סִימָן קַכְד ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם
ו' כ"ו אֲיִיר תְּרִי"ג לַפ"ק לְהַרְהֵ"ג וְכו' מו"ה יִצְחָק פְּרָאֵג נ"י בִּירוּשָׁלַיִם עִיה"ק תּוֹב"ב:
מַר נ"י הַקְּשָׁה לִי ב' קִנְשִׁיּוֹת וְנ"ל א) בְּתוֹסְפִי מְנַחֹת ס"ג ע"ב) ד"ה מִפְּשִׁיט אֶת הַפֶּסַח
כְּתָבוּ וְלָאוּ דְּוָקָא נְקִיט הָא פֶּסַח דְּבָכָל קָרְבָן צָבוּר שֶׁל שִׁבְתַּ הַיּוֹי מְצִי לְאִשְׁמְעִינוּ וְכו'
עכ"ל וְתִמְמָה הָא ק"צ הֵיּוּ מְקַרְיָבִים אוֹתָם בְּשִׁבְתַּ אֶפִּילוּ הָאֲבָרִים וְהַפְּדָרִים כְּמוֹ דְּמִשְׁמַע
מִתּוֹסֵפִי יוֹמָא (ד' מ"ו) ד"ה אָבֵל לֹא מְשַׁלָּה וּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת וְצ"ע ב) בְּמִשְׁנֵה לְמִלְחָה ה'
אִיסוּרֵי בִיאָה (פ' י"ז ה' ט"ו) ד"ה וַא"ת כ' בַּמ"ש בְּמִלְחָמַת מִדִּין הַחַיּוֹ לְכֶם וּפְנִיחַס בְּהַדְּנִי
דְּהָא דְּקָאֵמַר הַחַיּוֹ לְכֶם הִיָּינוּ אַחַר שִׁיגְדִילוּ וְכו' וּמִיָּהוּ אֵין זֶה הַכְּרַח דְּהָא מְצִינוּ גַר קֶטָן
דְּבַר תּוֹרָה וּכְגוֹן מְעוֹבְרַת שְׁנַתְּגִיירָה עכ"ל וְתִמְמָה דְּהָא בְּפִי כְּתוּב שֶׁהָרְגוּ כָּל אִשָּׁה יוֹדַעַת
אִישׁ וְצ"ע עכ"ל: תְּשׁוּבָה עַל קִנְשִׁיתוֹ הֲרֵא שְׁנוּנָה לְעַנ"ד יֵשׁ לְתַרְץ שְׁמָה שֶׁכְּתָבוּ הַתּוֹסֵפִי
דְּלָאוּ דְּוָקָא נְקִיט פֶּסַח דְּבָכָל קָרְבָן צָבוּר שֶׁל שִׁבְתַּ הַיּוֹי מְצִי לְאִשְׁמְעִינוּ כְּגוֹן הַתּוֹסֵפִי
שֶׁל שִׁבְתַּ שֶׁהוּא דְּוָמִיא דְּפֶסַח דְּנֶאֱכָל וְהָרִי יֵשׁ שְׁעִירֵי ר"ח וְשְׁעִירֵי רְגָלִים וְכַבְשִׁי עֲצָרַת
שֶׁהֵם ק"צ שְׁנֵי קָרְבִין בְּשִׁבְתַּ וְנֶאֱכָלִים לְפָנֵיהֶם אַחַר שֶׁהִקְטִירוּ מֵהֶם הָאִימוּרִים וּבָהֶם הַיּוֹי
מְצִי לְאִשְׁמְעִינוּ פְּלוּגָתָא דַּר"י בְּרִיב"ב וְחֲכָמִים אִם מִפְּשִׁיטָן עַד הַחֲזָה אוּ פְּלוּ לְהוֹצִיא
הָאִימוּרִין שְׁנֵי קָטָרִים בְּיוֹם מְשׁוּם חֲבִיבָה מְצוּה בְּשַׁעֲתָה כְּדָאֵמְרִינוּ בְּפֶסְחִים (ד' ס"ח)
וְהַהִפְשֵׁט שֶׁל שְׂאֵר הַבְּהֵמָה לֹא הִי צִוְּרָה שִׁבְתַּ שֶׁהָרִי אֶפְשָׁר מְשַׁתְּחָשֵׁף וּבִלְא"ה לֹא הִי
יְכוּלִים לְאֶכְלֵם עַד הָעֶרֶב שֶׁהָרִי בְּשִׁבְתַּ לֹא יִכְלוּ לְבַשְׁלֵם וּלְצַלוֹתָם וְלָכֵן הַיּוֹי מְצִי
לְאִשְׁמְעִינוּ גַם בְּהֵנִי וְה"ל לְמִנְקֻט בְּהֵנִי יוֹתֵר מִכְּפֶסַח דְּהֵנִי וְדָאֵי יֵשׁ בְּשִׁבְתַּ אֵינָה פְּעָמִים
בְּשִׁנָּה דְּבָכָל פֶּסַח וְסוּפוֹת הַקְּרִיבוּ שְׁעִיר חֲטָאת פְּעַם א' וְדָאֵי בְּשִׁבְתַּ וְכֵן שְׁעִיר הַחֲצוֹן שֶׁל
יִוְה"כ וְדָאֵי בְּכָל שְׁנָה וְע"פ בְּשִׁבְתַּ לִּיתָא בְּכָל שְׁנָה וְעַל זֶה תִּרְצוּ הַתּוֹסֵפִי בְּתִירוּצָם הָאֲחֵרוֹן
א"נ דְּוָקָא בְּפֶסַח שְׁרוּ רַבָּנָן דְּחָשׁוּ שְׁלֵא יִתְקַלְקַל הַבְּשָׂר מְשׁוּם דְּעִיקְרָן לְאֶכִּילָה עכ"ל פִּי
שְׁאָר דְּגַם שְׂאֵר קָרְבָּנוֹת צָבוּר דְּהֵינּוּ שְׁעִירֵי חֲטָאת שֶׁל ר"ח וְשֶׁל רְגָלִים וְכַבְשִׁי עֲצָרַת
נֶאֱכָלִין מַכ"מ אֵין עִיקְרָן לְאֶכִּילָה וְלִיכָּא חֲשָׁשׁ בְּהוּ כ"כ אִם יִפְסַד הַבְּשָׂר אָבֵל פֶּסַח עִיקְרוֹ
לְאֶכִּילָה דְּמִטְעַם זֶה אֲמַרִינוּ ג"כ בְּפֶסְחִים.

ד' ע"ו) דְּקָרְבָּנוֹת צָבוּר הַנֶּאֱכָלִין הַבָּאִין בְּטוֹמְאָה אֵין נֶאֱכָלִין בְּטוֹמְאָה חוּץ מִן הַפֶּסַח שְׁלֵא
בָּא מִתְּחִלָּתוֹ אֲלֵא לְאֶכִּילָה וְכַתּוּב רַש"י שֵׁם דְּכִשְׁנָצְטוֹנָה עִיקְרָ פֶּסַח לְאֶכִּילָה נְצִטְוָה דְּכַתִּיב
לְפִי אָכְלוּ וְזֶה כְּדָבְרֵי הַתּוֹסֵפִי דְּעִיקְרָן לְאֶכִּילָה: וְעַל קִנְשִׁיתוֹ הַשְּׁנִי אֲשִׁיב שְׁלַעַנ"ד אֵינָה
קוֹשְׁנִי דְּשִׁפִּיר כְּתַב הַמ"ל שְׁאִין רֵאִי דְּמָה דְּקָאֵמַר הַחַיּוֹ לְכֶם דְּהֵינּוּ אַחַר שִׁיגְדִילוּ פִּינּוּן

דגר קטן אין מטבילין מן התורה דמשפחת במעונפרת שנתגיירה שהרי מה שאמר משה ועמה הרגו וגו' וכל הטף וגו' החיו לכם נאמר להם אחר שפבר שבו ממלחמת מדון והביאו הנשים עמהם שחשבו להחיותם וא"כ אפשר שהיו ביהו מעונפרות שהטבילו פבר לשם גירות וילדו בנות ואף שאח"כ בא הציווי להרוג הנשים מכ"מ הבנות אשר ילדו נמלטו ועליהן נאמר וכל הטף וגו' החיו לכם שאפילו לפנחס הותרו בקטנותן: סימן קכה ב"ה אלטאנא יום ד' ט' סיון תרנ"ג לפ"ק.

להרה"ג וכו' מו"ה מתת' מונק הפהן נ"י אב"ד דק"ק פיננע יע"א. פתב לי מעכ"ת נ"י ראיתי בספר ערוף לגר ביבמות (דף פ"ח) שם בא"ד ואר"י מה שאשה דייקא ומנסבא מתרץ קונשית המהרש"א על סתירת התוספת דלקמן באמת דייקא פיון שאומרת פרי לי שמת עכ"ד וק"ל דלקאורה פנונת המהרש"א ו"ל לפי דברי התוספ' לקמן (דף צ"ג ע"ב) בד"ה עד אחד כו' פתבו בתירוץ הראשון דהא דדייקא מפני שאין יודעת אם יכנס או יחלוץ וחיית שפא יחלוץ ותנשא לשוק ואיפא חומר א"כ ממילא לא שייך התם כלל סברת דייקא דהא קודם שנתבמה לא דייקא פיון שאז עדיין לא באו עדים האחרונים המכחישים עד לאחר היבום א"כ אף אם יחלוץ ותנשא לשוק ליפא חומר לבסוף דבנשאת בשני עדים מותרת לחזור לבעלה וכל שייכא פאן דייקא דקודם היבום ממילא לא דייקא ולאחר שבאו שני עדים פיון שפבר נתיבמה פשיטא דלא דייקא דלכ"ע יבמה מן הנשואין מותרת לחזור לבעלה ועל פתח צריך לומר דמהני פרי בלא צירוף דייקא והוי סתירה לדברי תוס' פאן וק"ל עוד ראיתי בספר ערוף לגר ריש פרק י"א בד"ה שם ותפוק ליה משום יבמה לשוק מביא לדחות דברי הריטב"א ו"ל דקונשי' הש"ס אנדא לשמואל ולדידן' שפיר פריה דמספקא לי' אי ללאו הוא דאמי אי ללא תפסי קידושין וכו' דא"כ ל"ל ולא יגלה תפוק לי' משום יבמה לשוק עכ"ד ואני בעניי לא אוכל להבין דבריו דאפ"ל לשמואל ג"כ לא פריה מידי פיון דס"ל דקידושין תופסין ביבמה לשוק א"כ בשומרת יבם של אביו דלא תפסה בה קידושין דהיא אשת אחי אביו תו אינו לוקה עלי' משום יבמה לשוק ושפיר אצטרף קרא דלא יגלה פנה אביו דחייב מלקות ומאי פריה וצ"ע עכ"ל: תשובה מה שהשיב מעכ"ת נ"י על מש"כ בספרי ע"ל ליישב קונשית המהרש"א על התו' ביבמות (דף פ"ח) דברי תימה הם שמלבד מש"כ בכוננת המהרש"א אין לו זכר בדבריו שלא הזכיר כלל מדברי התוספ' בד"ה עד א' ומלבד שגם מצד עצמה אין פאן קונשיא שהרי מה שפתבתי בכוננת התוס' הוא דרק מסתמא לא אמרי' דדייקא בב' עדים שפומכת עליהם אבל היכי שאמרה פרי לה הרי אנו רואין שדייקא אלא שגם מה שפתב דלמה לא שייך דייקא בזה לענ"ד אין לו מוכן שפתב דקודם שנתבמה לא דייקא דגם אם יחלוץ ותנשא לשוק מותרת לחזור לבעלה וזה תימה הרי התם איירי שפאמת מת בעלה רק שמת בנו אחריו ואיך שייך מותרת לחזור לבעלה וגם מה שפתב עוד ולאחר שבאו שני עדים פיון שפבר נתיבמה פשיטא דלא דייקא דלכ"ע יבמה מן הנשואין מותרת לחזור לבעלה עכ"ל ומזה נראה שהבין מעכ"ת נ"י מה שפתבו התוס' דמן הנשואין לכ"ע מותרת לחזור לו דהיינו בשפבר נשאת ליבם וזה אינו אלא שאם הייתה נשאת לבעלה לאפוקי אם רק נתקדשה לו דאיפא למימר תנאי הי' לו בקידושין פמבואר ביבמות (דף צ"ה ע"ב) ששם הפלוגתא דרב ושמואל שהזכיר התוספת: ומה שהשיג על מש"כ ביישוב שיטת רש"י מקונשית הריטב"א דקונשית הגמרא ביבמות (דף

צ"ז) ותיפוק לי' משום יבמה לשוק היא לשמואל לשיטתו שגם לשמואל לא מקשה מידי פנין דהיא אשת אחי אביו דלא תפסה בה קידושין תו אינו לוקה עלי' משום יבמה לשוק לא ידעתי אם זה קונשיא אינה נוגעת אלי אלא קשה על הגמרא אכן באמת לק"מ שיהי מה דאמרין ביבמות (דף צ"ב) מספקא לי' לשמואל האי לא תהי' אי ללאו הוא דאתא אי דלא תפסי קידושין הוא דאתא הפירוש הוא דשמואל מסנפק בלשון לא תהי' אם פירושו אין לה הוי' דקידושין לזר וא"כ אין פאן לאו שלא תנשא לזר לפי רש"י או אם הפי' שהתורה צותה שלא תהי' לזר וא"כ לית לן קרא דלא תפסי בה קידושין ונהרי היא כשאר חייבי לאוינן שלוקין אף שתופסין בהם קידושין כמו שפי' רש"י שם וא"כ לא ידענו מזה רק דאי ללאו הוא דאתי לוקין לשמואל אף שתופסין בה קידושין אבל שלא ילקה אם מצד אחר לא תפסי בה קידושין זה לא שמענו מדברי שמואל וכי מפני שנתוסף בה איסור דודתו מגרע גרע שלא יהי' בה אזהרה של יבמה לשוק ואף שהרמב"ם ס"ל דבכל חייבי לאוינן אין לוקין רק אחר קידושין פבר הקשו עליו חכמי לונגיל מסוגיא דכתנבות אי לר' יצחק קשיא ממזרת וגם אנכי הראתי הרבה מקומות בספרי שמתנגדות לשיטה זו ועכ"פ רש"י לא ס"ל ולכן שפיר מקשה לשמואל ותיפוק לי' משום יבמה לשוק: סימן קכו ב"ה אלטאנא יום ו' כ"ה סיון תרנ"ג לפ"ק.

להרב וכו' מו"ה מאיר ליב לעבונאקהל נ"י בק"ק קראקא יע"א: על מה שכתב מעכ"ת נ"י ביבמות (דף קי"ח ע"ב) על הא דאמרין במזכה גט לאשתו במקום יבם וחוששין לדברי' ותחלוץ ולא תתייבם הקשה בספר ערוך לזר וק"ל הרי כל זמן שהוא חי חוב הוא לה וא"כ היאך נחשב ספק במקום יבם הא הוי' ספק ספקא שמא לא ימות וא"כ חוב הוא לה ואת"ל שיימות דלמא מרחמא לי' עכ"ד ולפענ"ד לא אוכל להבין קונשיא זו דהא ה"א איירי במזכה גט לאשתו רק במקום יבם דהיינו אם מת יהי' גט ואם לא מת לא יהי' גט וא"כ אם לא ימות לא יהי' חוב פלל עכ"ל: תשובה לא ידעתי מנין למר נ"י דאיירי בגירש על תנאי דכשלא ימות לא יהא גט דלא בלבד דלפ"ז ה"ל להפוסקים לחלק בין גירש על תנאי לגירש סתמא ולא לסתום דחולצת ולא מתייבמת דמשמע בכל גוונא אלא דגם משמע בפי' ממה שכתב רש"י שזיכה לה ע"י שליח שתתגרש מעכשיו עכ"ל דאיירי שגירש מעכשיו בלא שום תנאי דאל"כ לא תצטרף מעכשיו אלא שעה א' קודם מותו וכן משמע מהרמב"ם (פ"ט מה' גירושין) דלא איירי שגירש על תנאי ע"ש: סימן קכז ב"ה אלטאנא ג' אדר ראשון תרנ"ג לפ"ק: להרב וכו' מו"ה פנחס שיפפער נ"י בק"ק לעמבערג יע"א.

הספק שנסתפקתי בספר ערוך לזר (יבמות ד' ע') אם אנינות נוהג בשוי"ט לענין אכילת והקרבת קדשים ואשר פשטתיו ממה דאמרין פסחים (דף צ"ב) אוגן טובל ואוכל פסחו לערב מטעם דאנינות לילה דרבנן ותיפוק לי' דבשעת אכילת הפסח י"ט הוא אע"כ דבי"ט נוהג אנינות ואשר פשטתיו ג"כ ממה דאמרין יומא (דף י"ד) מי חיילא עליו אנינות והא מגרשא ולא פריף והא יוה"כ הוא הספק הזה מצאתי אחר שגנפס ספרי ג"כ במשנה למלך (ה' אבל פ"ג) ופשט ג"כ מהא דיומא אכן ראיתי מפסחים לא הזכיר.

והנה מעכ"ת נ"י שדא נרצא בשתי ראיותי ממה דאמרין מ"ק (ד' י"ד) והצרוע לרבות כה"ג דהוקשה לו מ"ש אכילה מהקרבה אע"כ משום דאכילה יש ב' איסורים אכילת

קָדָשִׁים וְאָכִילֵת בְּשֵׁר אַכֵּן שׁוֹב הַקֹּשֶׁה לֹו דָאִין הַטַּעַם מְשׁוּם רַגְלֵ אֶלָּא מְשׁוּם וּמִן הַמְקַדָּשׁ
לֹא יֵצֵא וְגַם הָרִי ע' דִּיחִיד לֹא נִדְחָה רַק מַעֲשֵׂה דְרַבִּים: אַמְנָם בְּלֹא"ה יִקְשֶׁה עַל הַטַּעַם
שְׁנָתָן מַעֲכָ"ת נ"י שְׁבִאֲכִילָה יֵשׁ ב' אִיסוּרִים דֹּא"כ יֵהִי מִןתָּר לִכְה"ג לְאָכֹל מְנַחָה דִּג"כ
לִיפֹא רַק חֲד אִיסוּר וְאִיךָ קִפְסִיק וְתַנִּי וְאִינוּ אוֹכֵל אַבְל בְּאַמַּת לֹא רָאָה מַעֲכָ"ת נ"י דְּבָרֵי
הָרִיטְבָ"א וְשִׁכְבָּר עֲמַד עַל הַקְּוִשְׂיָא מ"ש אֲכִילָה מִהַקְרָבָה וְנ"ל וְהָרִי כֹה"ג דְּכָל הַשְּׁנָה פְּלֵה
פְּרָגֵל לִכ"ע דְּמִי דִתְנִן כֹּה"ג מְקַרִיב אוֹנָן פִּי דְנִפְקָא לֹו מְדַכְתִּיב וּמִן הַמְקַדָּשׁ לֹא יֵצֵא
מִקְדָּוְשָׁתוּ לֹא יֵצֵא אַבְל אִינוּ אוֹכֵל אוֹנָן פְּדַכְתִּיב וְאֲכַלְתִּי חֲטָאת הַיּוֹם וּא"ת וְכִינֹן שְׂאִינוּ
אוֹכֵל הָא לֹא חֲשִׁיב פְּרָגֵל וְתוּ אֲדַמְיִתִּי רֵאִי מֵהָא דְמְקַרִיב אוֹנָן תְּפִשׁוּט לִי מִדִּתְנִן שְׂאִינוּ
פּוֹרַע וְאִינוּ פּוֹרַם וְכִדְאִיתָא בְּמַסְכַּת מַכּוֹת (צ"ל הוֹרִיּוֹת דָּף י"ב) וִי"ל דָּאִין ה"נ דְּעַל הַהִיא
סְמִיךְ וְנִקְט הָא דְמַרְגְּלָא בְּפִנְיָ טְפִי וְרִישָׁא דְמִתְנִיתָן הִיא נְמִי בְּמַסְכַּת מַכּוֹת (צ"ל הוֹרִיּוֹת)
וְהָכִי אוֹרְחִי דְש"ס פְּנ"ל עכ"ל ועפ"ז מִתְנַרְצִים קוֹשְׁיּוֹת מַעֲכָ"ת נ"י דְבְּאַמַּת מַה שְּׂמַקְרִיב
וְאִינוּ אוֹכֵל לֹא מְשׁוּם רַגְלֵ אֶלָּא גְזִירַת הַפְּתוּב הוּא וּמְמִילָא אִין מְכָאן ג"כ תְּשׁוּבָה עַל
רְאִיוֹתֵי: סִימָן קַכֵּחַ לְהַרְבּ מו"ה מְאִיר לִיב לְעַבּוּנְאָהֵל נ"י בִּק"ק קְרֵאָא יַע"א: מַר נ"י
הַקְּשֶׁה וְנ"ל בְּסַפֵּר עָרוּף לְנֵר הוֹכִיחַ מִתּוֹסַפ' יְבִמּוֹת (דָּף ט"ז) ד"ה אֲמוֹרָאֵי דַס"ל דְּרַבָּה
בְּב"ח לֹא ס"ל הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה נֶגֶד גְּמָרָא דְחֻלְיִן (דָּף מ"ג) עכ"ד אַכֵּן בְּשַׁבַּת (דָּף
ל"ט) בְּתוֹס' ד"ה אֲמַר רַבב"ח מְשַׁמַּע דַס"ל הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה אַכֵּן בְּאַמַּת הַגַּמ' דְחֻלְיִן
בְּלֹא"ה קִשִׁי לִי דְשָׁם אֲמַרִינָן דַר' יִצְחָק בַּר יוֹסֵף לֹא ס"ל הִיא פְּלִלָא דְהֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה
וּבְב"מ (דָּף ל"ג) אִיתָא דְפַסְק ר' יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אֲמַר ר' יוֹחָנָן כַּר' הַהוּדָה וּפְרִיךְ הָא אֲמַר
ר"י הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה ע"ש וְגַם בְּשַׁבַּת (דָּף מ"ו) מְקַשֶׁה הַגְּמָרָא עַל ר' יִצְחָק בַּר יוֹסֵף
הָא אֲמַר ר' יוֹחָנָן הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה וּלְפ"ד זֶה צ"ע גְּדוּל: תְּשׁוּבָה לְעַנ"ד לֹא קִשֶׁה דְהָרִי
כֹּן דָּרְךָ הַש"ס כְּשִׂאֲמַר אֲמוֹרָא בְּשָׁם ר"י לְהַקְשׁוֹת עֲלֵיו מֵהָא דְאֲמַר ר"י הֶלְכָה פְּסָתָם
מְשֻׁנָּה וְאִם לֹא מְצָא תִירוּץ מְתַרְץ אֲמוֹרָאֵי נִינְהוּ וְאֵלִיבָא דַר' יוֹחָנָן דְהִינְנוּ שְׂמִי שְׂאֲמַר
בְּשָׁם ר"י הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה ס"ל שְׂמָה שְׂאֲמַר הָאֲמוֹרָא בְּשָׁם ר"י לֹא אֲמַר ר"י מְעוֹלָם
אַבְל וְדֹאֵי כְּשִׂישׁ לְמַצּוֹא תִירוּץ עֲדִיף מֵמָה שְׂנֵאָמַר שְׁחוֹלֵק וְלִכֵּן כְּדַפְרִיךְ בְּב"מ וּבְשַׁבַּת
אֲרִיב"י מֵהָא דְאֲמַר ר"י הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה לֹא עֲלֵיו מְקַשֶׁה אֶלָּא אַהֲךָ מ"ד דַס"ל בְּשָׁם
ר"י הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה מִי נִימָא שְׁחוֹלֵק אֲמָה שְׂאֲמַר רִיב"י בְּשָׁם ר"י הֶלְכָה כַר"י וּבְנִדְאֵי
אִם לֹא מְצָא תִירוּץ הִי מְתַרְץ אֲמוֹרָאֵי נִינְהוּ אַבְל הָרִי בְּלֹא"ה מְתַרְץ שְׁפִיר וְלִכֵּן אִין
סְתִירָה ג"כ לְמָה שְׁפַתְבְּתִי דְהַתּוֹס' ס"ל דְרַבב"ח לִית לִי הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה מֵמָה שְׁפַתְבוּ
שַׁבַּת (דָּף ל"ט) שְׂשָׁם ג"כ קוֹשְׁיָתָם מִי נִימָא דַמ"ד אֵלִיבָא דַר"י כֹּן לִית לִי הָא דְאֲמַר
רַבב"ח אַר"י הֶלְכָה כַר"י אַבְל הָרִי רֵאִיתִי שְׁפַתְבְּתִי בְּסַפְרֵי ע"ל שַׁע"כ מַה שְׂנֵאָמַר בְּחֻלְיִן
רַבב"ח אַר"י הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה הוּא טְעוֹת סוֹפֵר מִדְּמְתַרְץ בְּגִיטִין (ד' פ"א) אֲמוֹרָאֵי
נִינְהוּ אֵלִיבָא דַר"י דְמוֹכַח מְשָׁם דְרַבב"ח ס"ל אִין הֶלְכָה פְּסָתָם מְשֻׁנָּה הִיא רֵאִי שְׂאִין
עֲלִי תְשׁוּבָה: סִימָן קַכֵּט עוֹד לְהַרְבּ הַנְּ"ל נ"י.

עוֹד הַקְּשֶׁה מַר נ"י בִּיבְמוֹת (דָּף ל"ג) אַהֲךָ דְאֲמַרִינָן שָׁם שְׂשִׁמַּשׁ בְּמֵאֵי וְכו' אִי בְּהַקְטָרָה
הָאֲמַר ר"י הַבְּעָרָה לְלֹאוּ יֵצֵאת הַקְּשֶׁה בְּסַפֵּר עָרוּף לְנֵר הָא בְּשִׁימַת הַחֲלָבִים עַל הָאֵשׁ יֵשׁ
ג"כ מְשׁוּם מְכַבֵּה הַגְּחָלִים וְדִלְמָא מְשׁוּם מְכַבֵּה חֲיִיב דְמְשׁוּם אִינוּ מְתַפְנוֹן אִין לְפִטְרוּ דְהָנִי
פְּסִיק רִישָׁא דְמָה שְׁתִּירְץ ר'ש"י בְּזִבְחִים (דָּף צ"א) לְעַנְיָן זִילוּף יִין דְלֹא הָנִי פְּסִיק רִישָׁא
כִּינֹן דְאֲפִשֶׁר לְזַלְף בְּטַפִּין דְקוֹת לֹא שְׂיִיךָ בְּזֶה עכ"ד וּלְפַעַנ"ד אֲפִשֶׁר לִיִּישׁב דְבְּאַמַּת זָר

שְׁשִׁימֵשׁ בְּשֶׁבֶת פִּינוֹן דְּמַחְלָל עֲבוּדָה הָוֵי מְקַלְקֵל פְּדֹאֲמֵרִינוּ פְּסָחִים (דָּף ע"ג) מֵאֵי תִיקוֹן
תִּיקוֹן לְהוֹצִיאֵו מִיַּד אֲבָר מִן הַחַי אֲמָנָם זֶה לֹא שְׁיִיף רַק גַּבֵּי שְׁחִיטָה אֲבָל לְפִי מֵאֵי דְמוּקֵי
בְּהֶקְטָרָה קִשָּׁה מֵאֵי תִיקוֹן פִּינוֹן שְׁהֶקְרָבֵן פְּסוּל וְצ"ל דְּהֵאֵי תַנָּא ס"ל מְקַלְקֵל בְּהֶבְעָרָה חֲזִיב
וְהֵינּוּ אֵי אֲמֵרִינוּ דְּמִשּׁוּם הֶבְעָרָה חֲזִיב אֲבָל אֵי נִימָא מִשּׁוּם מְכַבָּה אֵין בְּזָה חִיּוּבָא דְּהֵא
מְקַלְקֵל הוּא וּבְכָל מְלֹאכוֹת חוּץ מִחוּבָל וּמְבַעֵיר לִכ"ע פְּטוּר מְקַלְקֵל: תְּשׁוּבָה הַקְּוִשָּׁא
הֵיאֵף חֲזִיב זֶר עַל הַקְּטָרָה הָרִי מְקַלְקֵל הוּא פְּבָר הַקְּשׁוּ הָאֲחֵרוּנִים הוּבָאָה ג"כ בְּסִפּוּר
תְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה וְהִתְרוּץ שִׁס"ל מְקַלְקֵל בְּהֶבְעָרָה חֲזִיב נִדְחָה שָׁם דְּאִפְתִּי יִקְשָׁה עַל
הֶרְמֵב"ם דְּפִסְק דְּזֶר שְׁשִׁמֵשׁ בְּשֶׁבֶת חֲזִיב וּפְסִק מְקַלְקֵל בְּהֶבְעָרָה פְּטוּר וְהָרִי פִּינוֹן דְּפִסְק
ג"כ שְׁחִיטָת פֶּר כַּה"ג בְּזֶר פֶּשֶׁר ע"כ שְׁשִׁמֵשׁ בְּהֶקְטָרָה קֹאֲמֵר וְיִקְשָׁה עָלָיו הָרִי הָוֵי מְקַלְקֵל
וְהֵינּוּ בְּתִשּׁוּבָה מֵאֲהָבָה מִיֵּשֵׁב קוֹשִׁיָא זֹו בְּמָה דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמֵי פ' בְּמָה מְדַלִּיקִין שְׁהִבִּיא
שָׁם ג"כ סוּגְיָא דִּיבְמוֹת דְּזֶר שְׁשִׁמֵשׁ בִּשְׁב' בְּמֵאֵי וּמוֹקְמֵי שְׁאִיִּירֵי שְׁהֶקְרִיב אֲבָרִים וּפְדָרִים
שְׁנִתְּנוּתָרוּ מֵע"ש וְלְכֹאֲרָה תְּמוּהָ ל"ל שְׁנִתְּנוּתָרוּ וְלֹא מוּקֵי בְּפִשְׁטוֹת שְׁהֶקְרִיב עוֹלֹת תְּמִיד
אוּ מוּסָף בְּשֶׁבֶת אֲבָל י"ל דְּהִנּוּקְשָׁה לִירוּשְׁלָמֵי מָה תִּיקוֹן בְּהֶקְטָרָה וְלָכֵן מוּקֵי בְּאֲבָרִים
וּפְדָרִים שְׁנִתְּנוּתָרוּ דְּבָזָה שְׁפִיר תִּיקוֹן שְׁהָרִי כָּל בְּמָה דְּלֹא הֶקְטִיר אֲמוּרִים כְּהִנֵּים לֹא אֲכָלִי
בְּשֶׁר רַק בְּשִׁנְטָמָאוּ אוּ אֲבָדוּ וּא"כ בְּמָה שְׁהֶקְטִיר הִזֶּר הָאֲמוּרִים נֶאֱבָדוּ וְהִתְרַבְּשׁ
לְכַהֲנִים וְשְׁפִיר הָוֵי תִיקוֹן אֲכֵן בְּשֶׁבֶת לֹא הֶקְרִיבוּ רַק עוֹלוֹת וְלֹא שְׁיִיף תִּיקוֹן זֶה וְעַל כֵּן
מְפָרֵשׁ הִירוּשְׁלָמֵי דְּאִיִּירֵי בְּאֲבָרִים וּפְדָרִים שְׁנִתְּנוּתָרוּ מֵע"ש וְשְׁפִיר י"ל שְׁהִיוּ אֲמוּרֵי
חֲטָאת וְאֲשָׁם אוּ שְׁלָמִים וְלָכֵן הָוֵי תִיקוֹן עַכ"ד אֲכֵן לַעֲנ"ד מְלַבֵּד שְׁאֵין זֶה מְסַפִּיק לִיֵּשֵׁב
הִירוּשְׁלָמֵי דְּקֹאֲמֵר ג"כ שְׁהֶקְרִיב אֲבָרִים שְׁנִתְּנוּתָרוּ וְהָרִי אֲבָרִים לֹא שְׁיִיף רַק בְּעוֹלָה וְלֹא
הָוֵי תִיקוֹן אֲלֵא גַם שְׁבִמְכ"ה נְעֵלָם מִמֶּנּוּ מָה דְּאֲמֵרִינוּ בְּפְסָחִים (דָּף נ"ט) פִּינוֹן דְּלֹא אֲפִשֶׁר
לְהֶקְטִיר נְעֵשׂוּ פְּמֵי שְׁנִתְּנוּתָרוּ אוּ שְׁאֲבָדוּ וְלֹא מְעַכְבִּין אֲכִילַת בְּשֶׁר ע"ש הָרִי דְּאִפִּילוּ הִיכִי
דְּלִיפָא עֲפוּב הַקְּטָרָה רַק ע"י עֲשָׂה דְּעֵלְיָה הַשְּׁלָם אֲמֵרִינוּ פִּינוֹן דְּלֹא אֲפִשֶׁר לְהֶקְטִיר לֹא
מְעַכְבֵּי אֲכִילַת בְּשֶׁר כַּש"כ הֵכָא דְּלֹא אֲפִשֶׁר לְהֶקְטִיר מִשּׁוּם שְׁבֶת וּמִשּׁוּם הַשְּׁלָמָה דְּלֹא
מְעַכְבֵּי וּא"כ אִפְתִּי לֹא מְתוּרָץ מָה תִּיקוֹן אֲבָל לַעֲנ"ד יֵשׁ לְפָרֵשׁ הִירוּשְׁלָמֵי בְּעִנְיָן אַחֵר עַל
דְּרָף זֶה דְּרוּצָה לְתַרְץ מָה תִּיקוֹן בְּהֶקְטָרָה וְלְכֹאֲו' י"ל דְּשְׁפִיר תִּיקוֹן דְּהָרִי הַמְּלִין אִימּוּרִין
עוֹבֵר בַּע' וּל"ת פְּדֹאֲמֵרִינוּ חֲגִיגָה (דָּף ז') וְכִמּוּ שְׁפִסְק גַּם הֶרְמֵב"ם (ה' תו"מ) וְלָכֵן הִזֶּר
הֵינּוּ שְׁהֶקְטִיר הָאֲבָרִים אוּ אִימּוּרִין שְׁנִתְּנוּתָרוּ הֲצִיל הַפְּהֵן הַמְּקָרִיב שְׁלֹא יַעֲבֹר בְּנ"ת וְע'
וְשְׁפִיר תִּיקוֹן בְּהֶקְטָרָתוֹ וְהָרִי אִפִּילוּ תִיקוֹן לִב"נ שְׁלֹא יָבֵא לִיַּדֵי אִיסוּר חֲשִׁיב תִּיקוֹן כַּש"כ
כִּאֵן שְׁיֵשׁ אִיסוּר וְדֵאֵי לְפָהֵן.

אֲכֵן זֶה לֹא שְׁיִיף רַק בְּאִימּוּרִין וְאֲבָרִים שְׁל ע"ש שְׁהֶקְטִירֵם בְּלִיל שְׁבֶת קוֹדֵם עֲמוּד הַשַּׁחַר
דְּבָזָה הֲצִילוּ דְּלֹא עוֹבֵר בַּל"ת עַד הַבְּקָר פְּדִכְתִּיב לֹא יִלִּין חֲלָב חֲגִי עַד בְּקָר אֲבָל בְּאִימּוּרִין
שְׁל שְׁבֶת לֹא שְׁיִיף זֶה שְׁהָרִי הַפְּהֵן הִי יָכוֹל לְהֶקְטִירֵם וְלֹא תִיקוֹן פְּלוּם וְלָכֵן ע"כ נִקְט
הִירוּשְׁלָמֵי שְׁל עָרַב שְׁבֶת דְּוָקָא דְּבָזָה תִּיקוֹן וּלפ"ז גַּם קוֹשִׁיָתִי שְׁפִיר יִקְשָׁה דְּהָוֵי מְצִי לְמִימֵר
שְׁחִילָל שְׁבֶת בְּמְכַבָּה דְּהָוֵי ג"כ תִּיקוֹן זֶה שְׁעִי"ז נֶאֱבָדוּ וְלֹא עוֹבֵר: סִימָן קַל ב"ה אֲלֵטָאנָא
יוֹם ו' כ"ט אָדָר שְׁנֵי תְרִי"ג לַפ"ק.

לְהֵרָה"ג וְכו' מו"ה יוֹסֵף חַיִּים קָרָא נ"י אב"ד דְּק"ק פְּאָרְדָּאן יַע"א מֵר נ"י כ' לִי עַל מָה
שְׁתַּבְּצָתִי (ס' קט"ז) עַל קוֹשִׁיָתִי הִיָּד מְלֹאכֵי שְׁהֶקְשָׁה מִמָּה דְּאֲמֵרִי בְּפְסָחִי (דכ"ז) וּבְסוּפָה
(דל"ו) כָּל דִּין שְׁאֵתָה דִּן תַּחֲלָתוֹ לְהַחְמִיר וְסוּפוֹ לְהַקֵּל אֵינּוּ דִּין מִמָּה דְּאֲמֵרִינוּ בְּמִנְחוֹת

אף המנחות היא בדין שישטענו שמן זה וכו' דמוכח דאמרי' ק"ו אפילו היכא שסופו להקל ותיירצתי בדבדבך שאינו קבוע לו זמן לא אמרינו יהא יושב ובטל דימתין וקנימנה אח"כ ועל זה כ' לי מעכ"ת נ"י ונ"ל דברי מר נ"י הם נכונים מאוד אבל לפע"ד א"צ כלל וכלל לזה דטעמא מאי נאמר כל דין שאתה דן כו' אינו דין לא מצא עצים יהא יושב ובטל למה יגרע הק"ו משאר מדות שבתורה שבע"פ אם ע"פ א' ממדות שהתורה נדרשת בהם יהי חק שצריך שריפה דוקא אם לא מצא עצים ודאי יושב בטל ולא מקניי עשה דתשבייתו כ"א במה שצוה התורה (דלענין תקון שלא יעבור על ב"י נראה דנדאי יכול לפררה ולירות לרוח כמו שהקשה הפנ"י דלא גרע מבטיול לדין דלר"י מהני בטיול וכדדניק לישנא דגמ' ורחמנא אמר תשבייתו ולא קאמר ורחמנא אמר לא יראה) וכן אם לא מצא ד' מינים יושב בלא סנפה כמו אם לא מצא אלא סנף המקבל טומאה או שאר דברים שאין מספכין בהם וכמו שהדין בנותר עצמו אם לא מצא אינו שורף ובלולב אם לא מצא ד' מינים יושב ובטל אלא נדאי עיקר הפשט כמ"ש רש"י ז"ל ד"ה כל דין משום דכל עיקר הלימוד הוא רק מפת חומר של חמץ יתר על נותר ולכך מרבין עוד חומר דאית' גבי נותר לכן אין אתה יכול ללמוד אלא חומר ולא קולא ואי ילפת דצריך שריפה דוקא ילפת מינה קולא אם לא מצא א"כ תו לק"מ מהאי ק"ו דמתני' במנחות דשם לא ילפינו ק"ו מצד שהמנחות חמורות ממנורה אלא מצד הסברא דדבך שהוא לאכילת ב"א ראוי יותר שיהי' שמן זית זה מדבר הנשרף א"כ מאי שייך לומר דהוי סופו להקל אם לא מצא כו' אדרבא בדין הוא שגלמוד מק"ו זו גם שניהם הן לענין החומר באם מצא יביא שז"ז והן לענין אם לא מצא דישוב בטל כמו גבי מנורה עצמו ודבך זה לפענ"ד נראה ברור כשמש: תשובה הנה לתירוצי שבדבך שאין לו זמן קבוע לא שייך הסברא דיהא יושב ובטל מצאתי ראיה מדברי התוס' שבת (ד' קל"ו) ד"ה דתניא דכתבו בשם ר"י דמיעוט אנדרוגינוס מהכשר קרבן היא קולא שאם לא מצא אלא אנדרוגינוס יהא יושב ובטל וכמו דאמרינו גבי סנפה לענין ק"ו דד' מינים וכתבו ע"ז ונ"ל ומיהו לא דמיא שפיר להיהא דהתם ודאי סופו להקל שאם לא ימצא ד' מינים כל ימי סנפה נמצא המצוה עוברת וא"א לעשות עוד אפילו ימצא אחרי כן אבל גבי קרבן אם אינו מוצא עכשיו אלא אנדרוגינוס אחר זמן ימצא וא"כ תחלתו וסופו להחמיר עכ"ל והוא ממש פסברתי על קושית יד מלאכי אבל תירוצ' מר נ"י לא ידעתי לכונן אמה דק"ל עוד אפלה דכל דין שסופו להחמיר ממה דאמרינו בבכורות (ד' נ"ג) שהנה בדין ומה אם החדש והישן שאינו פלאים זב"ז אינם מתעשרים זע"ז כבשים ועזים שהן פלאים זב"ז אינו דין שלא יהנה מתעשרים מזע"ז ע"ש דק"ג כ שהרי סופו להקל אם לא מצא עשרה מפל מין ולא שייך בזה סברת מר נ"י אבל לתירוצי א"ש דיכול להמתין עד שימצא: סימן קלא ב"ה אלטאנא יום ה' י"ג ניסן תרנ"ג לפ"ק.

להרה"ג וכו' מו"ה בער אפפוענהיים נ"י אב"ד דק"ק אייבענשיץ יע"א: על קושיתי בספרי ע"ל יבמות (ד' ל"ג) במה דקאמר שם זר ששימש במאי אי בהקטרה הבערה ללא יצאת דדלמא החיוב משום מכבה דכשמישים החלבים על האש תחלתו מכבה.

השיב מר נ"י והנני כמבוקשו להשיב על כל דבריו ובתחלה אזכיר שמה שכתב לתרץ קושיתי למה לא קאמר דחייב משום מכבה שזה הוי מלאכה שא"צ לגופה ור' יוסי ס"ל מלאכה שאצ"ל פטור שלא ראה בספרי ערוך לגר במקומו שפבר תירצתי שם פן ורק

בזוה לא דבר נכונה שמשמע למסקנא שכ"ע ס"ל פן מדדייק רבא לישנא דמתני' שז"א שיהרי עולא דמתרין שם דר"י ס"ל מלאכה שא"צ לגופה חייב לא חזר בו וגם הגמ' לא הקשה עליו מדיוקא דרבא וע"כ לא חשיב ליה דיוק או דס"ל דר"י האמת קאמר שעושה פתח אבל באמת גם אי הוי מלשאצ"ל ג"כ הוי מחייב ולכן פתבתי בספרי שהגמ' דיבמות אזיל אליבא דר' יוחנן דס"ל אליבא דר"י מלאכה שאצ"ל פטור ועל פן לא קאמר משום מכבה אבל הירושלמי י"ל דס"ל פעולא דר' יוסי ס"ל מלאכה שא"צ לגופה חייב ומה שלא אמר בירושלמי דחייב משום מכבה משום דבלא"ה קאמר שפיר דחייב משום מבעיר או משום מבשל ולא נחית להחילוק אי לענין מכבה מקרי פסיק רישא או לא דאי לא הוי פ"ר פשיטא דלא שייך לחייב משום מכבה דהוי דבר שאינו מתפונן כמו שפתבתי בספרי שם ובזוה נסתר מה שהשיג מר נ"י על דברי התשובה מאהבה דאיהו יקרא תקון מה שמתיר בפשר באכילה דהוי תקון אצל אחרים שז"א שרק למ"ד מלאכה שאצ"ל פטור צריף תקון בגוף הדבר אבל למ"ד מלאכה שאצ"ל חייב אפי' תקון אצל אחרים חשיב תקון כמבואר בשבת (דף ק"ו) וברמב"ן ורשב"א שם והירושלמי אפשר שס"ל אליבא דר"י מלשאצ"ל חייב וכעולא: ומעתה אבא להשיב על השגות מר נ"י ומקונדם אזכיר עוד שמה שכתב דמכבה גחלת של מזבח מקרי תקון להיות פתח לפני נפח ואף שאסורה בהנאה מכ"מ גבי גוי שאינו מצוה להנות מן ההקדש מקרי מתקן שמלבד שהדבר תמוה בעצמו שיחשב תקון אצל הגוי שלעולם לא יגיע הפתח ליזו שאפילו לכנוס לעזרה אסור כש"כ ליטול גחלת מעל המזבח בלא"ה זה אינו ובמכ"ה נעלמו ממר נ"י דברי התוס' בשבת ד' ק"ו) במקום עצמו שהזכיר שהקשו למ"ד מקלקל בהבערה וחבורה חייב הרי מ"מ הוי אצל"ג ותרצו וז"ל וי"ל דאפי' במקלקל גמור משפחת לה דהוי צריכה לגופה פגון חובל ומבעיר באיסורי הנאה שסבר שיכול ליתן לכלבו ולבשל בו קדירה עכ"ל הרי בפ"י דבאיסורי הנאה מקרי מקלקל מפני שהוא לא יכול ליתן לכלבו ולא אמרינן הרי ראוי לנכרי שלא מצוה ורק פתבו שלא פטור מטעם מלאכה שאצ"ל דאצלו הוי מלאכת מחשבת פיון שהיה סבור שיכול ליתן לכלבו ולכן חייב אף שבאמת מקלקל הוא פיון שמקלקל בהבערה ובחבורה חייב אבל למ"ד פטור ודאי באיסורי הנאה אפי' תקון הדבר לגוי פטור שהנאה באיסור לא מקרי תקון אלא קלקול ובזוה נסתר מה שכתב מר נ"י ליישב הרמב"ם שפסק זר שישמש בשבת חייב שמים אף שפסק דמקלקל בהבערה פטור דמה שחייב משום שבת היינו מכבה שז"א שהרי לענין מכבה ג"כ מקלקל: ומה שכתב מר נ"י עוד יישוב להרמב"ם ע"פ הירושלמי דחייב משום מבשל אין לו מוכן הא הקושטיא היא דיפטור בהקטרה משום מקלקל פיון דהרמב"ם פסק מקלקל בהבערה פטור וא"כ מה יועיל לומר דהחייב הוא משום מבשל הרי מקלקל בבישול ג"כ פטור והנה על פירושי בהירושלמי במה שפתבתי דלכף נקט הירושלמי באימורין שנתותרו דבזוה תקון להציל הפהן המקריב מלאו דלא ילין משא"כ ביום דהפהן עצמו היה יכול להקריב.

השיג מר נ"י דהרי גם בזוה היה יכול להלין בראשו של מזבח וז"א שלא בלבד שי"ל דהירושלמי ס"ל . כמ"ד בזבחים יש לינה בראשו של מזבח דפסקינן פנותיה ומה בכף דאם עלה לא ירד עכ"פ הנה צריף תקון באיסור משא"כ ביום שהנה הפהן יכול להקטיר פדינו וא"צ תקון פלל אלא אפי' למ"ד דמותר להלין לכתחלה בראשו ש"מ אם לא ידע הדין דאין לינה בראשו של מזבח ולא היה מעלהו ובא זה והקטיר הרי עכ"פ תקון שהצילו

מן האיסור שהרי לא היה מעלהו והי' בא לידי איסור לא ילין: עוד השיג מר נ"י שיש חלוק בין תיקון להוציא מידי אמ"ה ובין תקון דלא ילין דשם פבר יש איסור אבמ"ה על הבהמה משנולד משא"כ פאן דאין איסור הלנת אימורין כ"ז שלא עלה עמוד השחר וגם זה אינו דאדרבא אם עלה ע"ה אין פאן עוד אזהרת איסור אלא עבירת איסור ודמי לשפבר אכל אבר מן החי אבל הרי התקון הוא שם ששחט הבהמה שעי"ז לא יכול הבן נח לבא עוד בה לידי איסור אבמ"ה שחל עלי' משעה שנולדה וכן הכא הקטיר הזר והציל הפהן מל"ת דלא ילין שחל על בהמת קדשים משעה ששחטה שמנוזהר עליה שלא ילינה עד הפקר ואדרבא עדיף תקון זה מתקון אבמ"ה ששם עדיין ספק היה אם היה בא הב"נ לידי אמ"ה וגם אין שכיח פלל שיאכל אבמ"ה ממנה ואפ"ה חשיב תקון וכש"כ הכא שפנדאי היה בא הפהן לידי לאו דלא ילין אם לא היה הזר מקטיר פניו דבשבת לא היה יכול להקטיר עוד: עוד השיג מר נ"י דגם אם הקטיר הזר מכ"מ עובר הפהן בלא ילין פניו שהוא לא הקטיר ולא ידעתי איך יעלה על הדעת לומר פן התורה אמרה לא ילין עד הפקר וקודם הפקר אינו עובר וכשהגיע הפקר אינו בעולם ואיך יעבור הפהן על לא ילין עד הפקר.

ומה שהשיג מלשון עפול דמשמע שפבר הוא בוער באש על המזבח לא ידעתי איך משמע מלשון עפול יותר שפבר בוער באש מבאם נאמר בלשון הבערה או הקטרה. והנה מפת השגות האלה דחה מר נ"י פירושי נכתב פירושו בהירושלמי שמייירי באברים ופדרים שפבר היו על האש מע"ש ולא נתעפלו לגמרי וכיון שפבר אכלם האש מקל צד אינם ראויים עוד לכלום לכן הוי תקון לגבי אפר ולפירוש הזה קרא מר נ"י פירוש אמיתי ולענ"ד אין לו שחר בראשון לא ידעתי איך יתנישב בזה למה נקט הירושלמי דוקא שהיו מתעפלים פל הלילה הא בכה"ג משפחת גם ביום השבת שהרי אברי שבת היו מקטירים ביום ולא ממתניין עד הלילה כדאמרין פסחים (ד' ס"ח) אר"ש בא וראה פמה חביבה מצוה בשעטתה וכו' ואין ממתניין להם עד שתחשוף וא"כ היה יכול לפרש שהפהן הקטיר פדינו בשבת וקודם שנתעפל לגמרי בא הזר והיפך בצינורא שנית תקון אפר לא שייך רק בצריף לאפרו כדאמרין בשבת (ד' ק"ו) במבעיר וצריף לאפרו וכי צריף הוא לאפר של מזבח לא מבעי' להרמב"ם דפסק ה' תו"מ (פ"ב) דמועלין בה אלא אפי' להראב"ד דלא מועלין עכ"פ לא היו נהנין ממנה דכפי' פתיב והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה ועוד פתיב על שפך הדשן ישרף הרי דמצוה הוא לשפוך הדשן במקום טהור ולא להנות ממנה ולתקן לצורך נכרי להנות ממנה באיסור פבר הוכחתי לעיל מדברי התוס' דאין זה תקון כנראה ג"כ מצד הסברא וא"כ לא שייך בזה תקון אפר.

שלישית הרי ר' יוסי גופא אמר על זה בירושלמי דהחיוב הוא משום מבשל ומקשה בירושלמי מה בשול יש פאן פי' פניו שאין רוצה לאוכלו ומשני מפניו שהוא רוצה בעפולן כמבשל הוא ואי ס"ד דאיירי באברים ופדרים שפבר נתעפלו קודם השבת עד שאינם ראויים עוד לכלום רק להיות אפר איך יתחייב משום מבשל הרי אין בשול אחר בשול וכש"כ במה שקרוב להיות פחם ואפר ולכן לענ"ד הפי' העיקר פמו שפכתתי: סימן קלב ב"ה אלטאנא יום ו' כ' אלול תר"ג לפ"ק: להתורני מו"ה אלי' אברהם הפהן נ"י דק"ק אמשטרדם יע"א: פתב מעכ"ת נ"י בס' קרבן נתנאל בכללי הרי"ף והרא"ש (אות כ"ב) כ' וז"ל פלל גדול נשמע מרי"ף ורבינוורבא"ן ובה"ג פולהו ס"ל דאם בתלמוד

חַתְמוּ הַאִיבְעֵי בְּתִיקוֹ אֶפִּילוּ שֶׁהוּא דְבָרֵי סוֹפְרִים פְּסָקִינָן לְחוּמְרָא בְּפֶר"ק דְּבִיצָה סִי כ"ד
וְרַמְבַּ"ם וְטוֹר לֹא הִסְפִּימוּ בְּזֶה הַפְּלָל עַכ"ל וּבְפָנִים כָּפֵל דְּבָרָיו יְעו"ש וּבְמַחְכֵ"ת צַע"ג
לְפִי מָה שֶׁפָּתַח הָרִי"ף פ' בְּמָה אִשָּׁה בְּעֵי אֲבִי אִשָּׁה מֵהוּ שְׁתַּעֲרִים וְתַפְרוֹף עַל הָאֲגוּז
וְתוֹצִיא לְבָנָה קָטָן בְּשִׁבְתָּ וְעָלְתָה בְּתִיקוֹ וְקִי"ל דְּכָל תִּיקוֹ דְּאוֹרְיִיתָא לְחוּמְרָא וְדַרְבְּנָן
לְקוֹלָא וְכוּ פָּתַח שֶׁם הָרָא"ש וְעוֹד יֵשׁ לֵה"ר בַּס"ד מִמ"ש הָרָא"ש (פ' אֱלוֹ עוֹבְרִין ס"ב)
וְנ"ל בְּעוֹ בְּמַעֲרָבָא בֵּית וְעֵלְיָ בֵּית וְאֶכְסְדָרָה שְׁנֵי בֵּתִים זֶה לְפָנִים מִזֶּה מֵהוּ תִיקוֹ כ' בַּה"ע
מְבַטְלוּ וְאִין צָרִיךְ לְבַעַר פִּינּוֹ דְּבִטְלוּ הוּי דְּרַבְּנָן וְאֶזְלִינוּ לְקוֹלָא וְאֲבִי הָעֲזָרִי כ' דְּאֶזְלִינוּ
לְחוּמְרָא וְל"נ עַכ"ל (וְעִי בְּמַרְדְּכִי פ' הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל סִי תַתְנ"ט בְּשֵׁם רַב"י וְעִי
הַג"מ (פ"ב מֵה' חֲמִץ וּמִצָּה) וּב"י א"ח סִי תַל"ז) וְאֶפְשָׁר דְּלִהְכִי פְּסָקוֹ כָּאֵן לְחוּמְרָא
מִשׁוּם דַּס"ל תְּלַתָּא גְבָרֵי וְתַלְתָּא מִינֵי אֲנוּשָׁא מְלַתָּא וְנִרְאָה כְּמוֹלִיכִים לְמַכּוֹר לְשׁוּק וְעִי
רַא"ש פ' לּוֹלֵב הַגְּזוּל (סִי ח') וְתוֹ אֲמַרְיָנָן בַּמ"ק פ' אֱלוֹ מְגַלְחִין (דָּף ט"ו) מְגוֹדָה מֵהוּ
בְּתַפְּלִין וְכוּ וְכָל הַאִיבְעֵי נִשְׁאָרוּ בְּתִיקוֹ וּפְסָק הָרִי"ף לְקוֹלָא יְעו"ש וּבְר"ן וּבְרַא"ש
וּמְכָאֵן אֲנִי תָמִיד עַל הַרְבֵּי א"ח (סִי ל"ח סְעִיף י"ג) שְׁשִׁבִיק הִנָּה ג' עֲמוּדֵי הַהוֹרָאָה וּפְסָק
כְּבַעַל הָעֵיטוֹר מְגוֹדָה וּמְצוֹרֵעַ אֲסוּרֵי לְהַנִּיחַ תְּפִילִין וְעֵינָן טוֹר י"ד (סִי שַׁל"ד) וְנִרְאָה
לְעַנ"ד שְׁחֹזֵר הַרְבֵּי בִי"ד מִמ"ש בַּא"ח מַדְכ' שֶׁם וְאֲסוּר בְּתַכְפּוּסָת וּבְתַסְפּוּרָת וּבְנִעֻלָּת
הַסְּנָדָל ש"מ הִנָּה אֲסִירֵי וְהַאֲתִירֵי מוֹתֵרִים וּכ"מ בְּב"י שֶׁם וּבְש"ף ס"ק י"א וְעִי א"ח
וְדו"ק (וְעִי רִיטְבָ"א שֶׁם וּבְגִלְיוֹן תּוֹס' פ"ק דְּנִדָּה דָּף ז' ע"ב) שׁוֹב רְאִיתִי עוֹד רַאִי בְּב"י
א"ח סִי תַק"ל א"א כ' הָר"ן דְּכִינּוֹן דְּסִלְקוּ בְּתִיקוֹ וְכוּ וְעִי"ש בְּב"ח וְסִדְרֵי טְהָרָה סִי קַצ"ח
ס"ק נ"ב ד"ה וּמִזֶּה נִרְאָ"ש בַּה"ק ה' צִיצִית סִי ז' וְעִי"ש בְּב"י אֲכֹן הָר"ן לְשִׁיטְתֵי הַבְּאִתִּי
בְּסַמּוּף צ"ע לְמָה פְּסָק לְחוּמְרָא וְאוּלַי דְּאֶזְזִיל בְּשִׁיטַת הָרִי"ף דַּס"ל מְלַאכְתָּ חַה"מ
דְּאוֹרְיִיתָא וְעִי ב"י וְצ"ע עַכ"ל: תְּשׁוּבָה לְעַנ"ד מִכָּל הַנֵּי אִין סְתִירָה לְכָלֵל שָׁל הִיש"ש
וּק"נ שֶׁפָּתְבוּ כְּפָר הַגְּמִי"י (ה' חֲמו"מ) בְּשֵׁם ר"א מְמִיץ וְכַמָּה גְּאוּנִים שְׁכָל תִּיקוֹ אֶפִּילוּ
בְּדָבָרֵי סוֹפְרִים לְחוּמְרָא אֲכֹן פִּינּוֹן שֶׁהִטְעַם דַּל"כ לֹא הִי אֹמֵר תִּיקוֹ אִם לֹא רָצָה שִׁישְׁאָר
גַּם לְדִידוֹן בְּסַפֵּק כַּמֶּש"כ הִיש"ש א"כ לֹא שִׁינָה זֶה אֱלָא הִיכִי שֶׁהִסְפֵּק נוֹגַע בְּאִסּוּר דְּרַבְּנָן
לְבַד אֲבָל הִיכִי דְלַפְעָמִים דְּאוֹרְיִיתָא וְלַפְעָמִים דְּרַבְּנָן י"ל דְּנִקֵּט תִּיקוֹ מִשׁוּם סַפֵּק
דְּאוֹרְיִיתָא וְלָכֵן בְּהָא דְמֵהוּ שְׁתַּעֲרִים דְלַעֲנִין ר"ה הוּא סַפֵּק דְּאוֹרְיִיתָא י"ל דְּנִקֵּט תִּיקוֹ
מִשׁוּם ר"ה כְּמוֹ שְׁנַפְסָק בְּאַמֶּת בְּסִי ש"ג לְחוּמְרָא בְּדְאוֹרְיִיתָא אֲבָל בְּכַרְמְלִית נִשְׁאָר סַפֵּק
דְּרַבְּנָן וְכוּ בְּהָא דְבֵית וְעֵלְיָ י"ל דְּנִקֵּט תִּיקוֹ בְּלֹא בְטָלוּ דְהוּי סַפֵּק דְּאוֹרְיִיתָא וּמֵהָא דַּאֲלוֹ
מְגַלְחִין יֵשׁ רַאִי לְסִתּוֹר שְׁהָרִי כ' הָרִי"ף דְּכָל תִּיקוֹ דְּהָא עֲנִינָא לְקוֹלָא וּפִי' הָר"ן דְּהִלְכָה
כְּדָבָרֵי הַמִּיקָל בְּאַבְל מִשְׁמַע הָא לֹא הָכִי לֹא: סִימָן קִלְג ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ג' ל"א לְמַב"י
תַּרְכ"ט לַפ"ק.

לְחַתְנֵי הַרְה"ג וְכוּ מו"ה יִשְׂרָאֵל מְאִיר פְּרִימָאָנָן נ"י אַב"ד דְּק"ק פִּילַעְהַנַּע יַע"א: פָּתַח
לִי חַתְנֵי נ"י וְנ"ל. הָרָא"ש (בְּב"מ פ"ז) הִבִּיא בְּשֵׁם ר' סְעִדָּי גְּאוּן וְנ"ל מְכָאֵן פְּסָק רַס"ג
דְּאִסּוּר לְאֶדָם לֹאמֵר לְנִכְרֵי ע"ש הִילָךְ מְעוֹת וְקָנָה בְּשִׁבְתָּ כְּפֹךְ וְכֹף דְּהָא קַחְזִינוּן הִכָּא דַּאֲע"ג
דְּאִינוּ דֵּשׁ מִיָּד כִּי אִם אַחַר הַחֲסִימָה הִי אֲסוּר בְּאִם הִי אִיסּוּר סְקִילָה וְנ"ל דְּאִין מְכָאֵן
רַאִי דְּהִכָּא אֲמִירָה הִי בְּשַׁעַת אִיסּוּר הַמְעַשֶּׂה הִילְכָף אַע"ג דְּהַמְעַשֶּׂה הוּא אַחַר הָאֲמִירָה
אֲסוּר עַכ"ל הָרָא"ש וְכוּ דְחָה הַנְּמ"י שֶׁם רְאִיתָ הַגְּאוּן וְהַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָה (סִי תַתַּע"ה)
כָּתַב בְּשֵׁם בַּעַל הַתְּרוּמוֹת וְנ"ל וְהִבִּיא רַאִי מְפָרֵק מִי שֶׁהִחֲשִׁיף (דָּף קנ"ג) מִי שֶׁהִחֲשִׁיף

לו בדרך נותן פיסו לנכרי ופירושו מבעוד יום והא דשרי ב"ה בפ"ק עם השמש היינו פשהגוי עושה מלאכה בביתו מאליו ולא בבית ישראל עכ"ל והא"ז בהלכות שבת מסתפק בדין זה והביא דברי ספר התרומות שהביא רש"א ותמיהני שלא הביא דברי בעל ה"ג שכתב פ"א דשבת ואסור להשקות את הנרעים ע"י גוי בשבת דאמירה לגוי שבות ואע"ג דאמר ממעלי שבתא עכ"ל וגם הב"י בא"ח (סי' ש"ז) הביא דברי הראשונים בזה ולא הזכיר דברי בה"ג ונ"ל להביא ראיה ברורה לדין זה מירושלמי (פ"ק דשבת ה"ט) נתן פליו לכובס נכרי ובא ומצאו עובד בו בשבת אסור ע"ש מבואר דאף בנתן פליו קודם השבת ולא אמר לעשות בשבת ואם רואה שעושה בשבת צריך למחות בידו עיין ב"י א"ח (סי' רנ"ב) וכש"כ באומר לו בפירושו שיעשה בשבת ודחוק לומר דשם מיירי בניכרים שהם פלים של ישראל מפני חשש הרואים ורא"ל זו מוכרחים אנו לומר לדעת הרמב"ם שפוסק (בפ"ו מה' שבת) דאמירה לנכרי שבות אפ"ל קודם שבת ופסק שם הל' כ"ב מי שהי' בא בדרך וקידש עליו היום וכו' מוכרחים לפרש דמתניתין מי שהחשיך מיירי בקידוש עליו היום ודלא כבעל התרומות מפיח קושית הרא"ש שם א"כ אנדא ראי' בעל התרומות ויקשה מאין הוציא הרמב"ם דין זה דאמירה לנכרי אפ"ל קודם שבת אסור אלא נדאי מירושלמי הנ"ל הוציא דין זה עכ"ל: תשובה לא ידעתי ממה הוכיח חתני נ"י ראיתו מירושלמי אם ממה שכתוב שם ואם בא ומצאו עובד בו בשבת אסור לשון אסור לא משמע שצריך למחות בידו אלא כמו שמפרש הקרבן עדה אסור ללבושן בשבת אם הביאן לו אט"פ ואף שפירושו זה דחוק קצת לענ"ד יותר דחוק לפרש אסור שצריך למחות בידו פיון שזה נזכר בסיפא דירושלמי.

ומה שהביא הב"י (סי' רנ"ב) בשם הרוקח מהירושלמי שאם נתן פליו לכובס נכרי וראוהו עושה בהם בשבת צריך למחות בידו אלא א"כ קיצץ הוא מסיפא דברי הירושלמי שכתב שם אמר רבי יודן ונימר לי' דלא עביד א"ר יודן אבוי דרבי מתנייה הוא דתימר בטובת הננייה אבל בשכיר בעבידת' הוא עסיק ע"כ לשון הירושלמי וא"כ גם ראית חתני נ"י שאסור לומר לנכרי מע"ש ממה שצריך למחות בידו בשבת לא יהי' רק אם הנכרי עשה בטובת הנאה אבל אם הוא שכירו בעבידת' עסיק ויהי' מותר לצוות לו מע"ש לעשות לו מלאכה בשבת בשכר, והפוסקים לא חלקו בכך: פתב חתני נ"י ונ"ל להביא ראיה דמותר לומר לעפ"ם קודם השבת לעשות מלאכת שבות בשבת מדתנן במתניתין (טבול יום פ"ד) לגין שהוא טבול יום ומלאהו מן החבית מעשר טבל אם אמר הרי זה תרומת מעשר משתחשף הרי זה תרומת מעשר וקשה הא קמתן בשבת דאסור להגביה תרומות ומעשרות בשבת כמבואר בבב"א א"ו פיון שאמר קודם השבת שתחול בשבת ואינו אומר בשבת עצמו מותר ואין לדחות ולומר דשם דוקא דייעבד אבל לכתחלה אסור זה אינו דאיתא בהדיא בירושלמי דמאי (פ"ז) ובשבת (פי"ח ה"א) אמר ר"א עומד אדם בערב שבת ואומר הרי זה תרומה למחר וכו'.

ומקשה ונתני ר"ח אמר אית לך מימר לשעבר יע"ש ובמתניתין דידן נמי קתני אומר וכו' פסק הרמב"ם (פ"ח מה' טומאת אוכלין) ש"מ באם אומר קודם שבת שיחול איסור שבות בשבת מותר וכמו כן יש להתיר אמירה לעפ"ם קודם שבת שיעשה שבות בשבת.

ולענ"ד גם על ראי' זה יש להשיב דאע"ג דמהירושקמי פי"ח דשבת שהבאת מוכח דמוקי
הך דטבול יום דאמרין הרי זה תרומה דאיירי ג"כ בשבת או עכ"פ מסיפא הרי זה עירוב
מוכח דבשבת ג"כ הרי זה תרומה אם הי' לגין טהור מכ"מ שאני שבות דקורא שם
לתרומה משאר שבותים דהשבות דאמירה לנכרי לעשות לו מלאכה בשבת אעפ"י שאמר
לו מע"ש נעשה בשבת דהאמירה לבד אין איסור אם לא הי' הנכרי עושה המלאכה בשבת
ולכן בשעה שעושה הנכרי המלאכה בשבת עובר הישראל על האיסור שבות למפרע
במה שצנה לו מע"ש פן אכל בקורא שם לתרומה מע"ש בזה בשבת לא נעשה פלום של
איסור שבות כמו בהך דלגין דשימשא ממילא ערבא ולכן מותר זה מע"ש וביותר הי'
לך להביא ראי' ממה דאמרין (ריש פ"ז דדמאי) המזמין לחבירו אצלו וכו' אומר מע"ש
מה שאני עתיד להפריש למחר הרי הוא מעשר ואמרין שם בירושקמי תניא שמעון בר
ווא בשם ר' יוחנן וצריף להלחיש בשפתיו ר"י בעא קומי ר' זעירא ולא נמצא כמתקן
בשבת א"ל אדחי תנא ופי' הר"ש פלומר איסמיה ואדחה את התנא ועוד יש לפרש
אדהתנה הפל תיקה אחת פלומר בשביל שהתנה עליו מע"ש מותר להלחיש בשבת עכ"ל
הרי שלא בלבד שמונת לקרות שם מע"ש למעשר מותר ג"כ בשבת עוד להזכיר שם
אבל מכ"מ גם מזה אין ראי' דלפירוש קמא דר"ש באמת אסור לקרות שם בשבת עוד
וגם לפירושו השני אין מלחיש בשבת איסור פיון שפכר קרא שם בע"ש אבל הפל הטעם
שבשבת עצמו אינו נעשה שבות על פיו אבל מפל זה אינו ראי' שמונת לצוות לנכרי
מע"ש לעשות שבות בשבילו בשבת שבוה מעשה שבות האסור נעשה בשבת (ועי'
מש"כ חתני הרה"ג נר"ו עוד בזה בבניאור ספר ונהיר פ' בשלח) סימן קלד עוד לחתני
הנ"ל נ"י על מה שפכתתי בספרי ע"ל בכריתות (ד' ד') שהקשיתי על הרמב"ם למה
השמיט דעל חלב מוקדשין חייב מלאו דחקת עולם ועל חלב חולין מלאו דכל חלב שור
וכשב פיון דיש נפקותא מאיזה לאו צריכין להתרות בו ותיצתי דאע"פ שצריכין
להתרות על האיסור שעובר מכ"מ א"צ להתרות על איזה לאו הוא עובר ושפן משמע
מדברי הרמב"ם (פי"ב מה' סנהדרין) שכתב שצריכין להתרות בו שהוא עובר
משמע שבוה סגי ולא צריכין להזכיר לו הלאו על זה כתב חתני נ"י וקשה לי מגמרא
דשבועות (דף כ' ע"ב) ואזהרתך וכו' נכתב רש"י והמתרה צריף להתרות בו שהוא עובר
באזהרה לא תשבעו בשמי לשקר ולכאורה שני הנושאים שונים הם דאי לאו קרא דחקת
עולם לא אסרינן חלב קדשים ואי לאו קרא דלא תשבעו לא אסרינן שבועת שקר עכ"ד:
תשובה בתחלה אומר דגברא אגברא קרמית דכתבתי ליישב שיטת הרמב"ם דס"ל דלא
בעינן להתרות על הלאו אלא על האיסור והבאתי ראי' לזה ממש"כ (בה' סנהדרין) וחתני
נ"י הקשה על זה מדברי רש"י בשבועות דמזה לא יהי' מוכח רק דרש"י לא ס"ל
פיהרמב"ם אלא שצריף להתרות על הלאו אבל מזה לא נסדרו דברי אליבא דרמב"ם
דממה דקאמר בגמרא ואזהרתך ודאי אין ראי' שצריף להתרות על הלאו דהגמרא
השמיענו על איזה לאו הוא עובר כמו דמצינו בכ"מ אמנם בשנית אומר דאפי' מרש"י
אין ראי' דלא ס"ל ג"כ פיהרמב"ם בזה דזה ודאי דצריף להתרות בו על איזה עבירה הוא
עובר ולכן שם בשבועות דחד לאו פתיב על שבועת שקר וחד לאו על שבועת שוא צריף
לידע על איזה עבירה הוא עובר אם על שבועת שקר או שבועת שוא דשקר ושוא שני
שמות הם אבל התם בכריתות דבין חלב מוקדשין בין חלב חולין הוציא הכתוב בלשון

חלב לא תאכלו לא צריף להתרות בו רק שאם יאכל יעבור על איסור אכילת חלב ולכן לא צריף להזכיר לו על איזה לאו הוא עובר: סימן קלה ב"ה אֶלְטָאָנָא יום ו' ה' תשרי תרי"ד לפ"ק.

לתלמידי הרב היקר מו"ה געטשליק שלעסינגער נ"י בביה"מ בק"ק האמבורג יע"א: פתב לי ידידי נ"י וז"ל ראייתי שהעיר מו"ר בספרו ערוף לגר (דף כ"ט וד' מ"ה) ספיקא דדינא אם עובר משום ע' דלעולם בהם תעבדו אם משחרר העבד ע"י פסוף שנתנו לו אחרים ונ"ל שיש להזכיר דין זה מהא דהביא הר"ן בפ' הכותב (ד' פ"ה) והרב המגיד בה' זכיי' ומתנה (פ' י"א ה"ב) שהקשו הראשונים אהא דאזלינן בתר אומדנא מתוספתא בפ' גט פשוט האומר עשו טבי עבדי ב"ח אם היו ב' אין דורשין לשון הקדוש לומר לזה הי' אוהב וכו' אלא שניהם בן חורין ונוטלין משניהם דמי א' מהם ומירצו במשחרר שאני דכינן דעובר בעשה וכו' אמרי' דאחרים פדאום ממנו בכסף יע"ש ונ"ל דלהך תירוץא מיושב נמי מה שהקשה שם ה"ה (בפ"ט מה' זכיי' ומתנה ה' י"א) אהא דפי' הרמב"ם אמר פלוני עבדי עשו אותו בן חורין כופין את היורשים לשחררו דהיאך כופין לעבור עשה ות' בשם הרשב"א יע"ש והיא שיטת הי"מ שהביא הר"ן דהכא נמי נאמר דבנדאי קיבל פסוף מאחרים לשחררו וה"נ לשיטת הרשב"א וי"מ שהביא הר"ן יש ליישב התוספתא דהא דצוה לשחררו היינו דבנדאי קיבל רבו קורת רוח ממנו דבלא"ה לא חשוד לעבור על עשה לקח לא אזלינן בתר אומדנא לזה הי' אוהב יותר מזה דבנדאי עי"ז לא יעבור על עשה וע"כ תלינן דחד מב' עבדים עשה לרבו טובה שרוצה לשלם תגמולו ע"י שחרור ומתוך שלא ידעי' נעשו ב' בן חורין ונוטלין מב' דמי א' מהן ותמי' לי על הגה"ה שנדפס שם (בפי"ט מה' זכיי' ומתנה) להקשות על ת' הרשב"א ונלע"ד שערבב הדברים מ"מ מוכח שעל ידי פדיון פסוף אין בו איסור עשה פתרוץ הרב המגיד נאפי' לפי מה שהביא בשם הרשב"א דתלינן דעשה לרבו שום טובה וכו' מותר א"כ מכש"כ אם יקבל שווי הפסוף בעדו ועוד דבלא"ה מוכח מתוספתא גופא מדנוטלין משניהם דמי א' מהן נאי הוי בזה איסור ע' אמאי משחררין והנה באמת הרמב"ם לא הביא דין זה של התוספתא אבל מדהביא דין דירושלמי (בפ"ט מה' זכיי' ה' י"א) פלוני עבדי עשו אותו ב"ח כופין את היורשים מוכח דאם קבל פסוף עבורו (או אפשר אפי' טובה בלבד כתי' הרשב"א) אינו עובר: עוד הקשה מר נ"י וז"ל ב"ק (דף צ"ד ע"א) מצנת פאה וכו' מרחו מעשר ונותן לו פרש"י שאלו הי' נותן קודם מרוח אעפ"י שעני עושה מהן פרי פטור מן המעשר אבל עכשיו שנתמרח ביד בעה"ב נתחייב במעשר דהכי אמרי' ברכות (ד' מ') לקט שכחה ופאה שעשאון גורן הוקבעו ע"כ וק"ל דהא מוכח בסוטה (דף מ"ג) דזה איירי אם העני עשאון גורן דהא מחלקי' שם בין שדה לעיר והיינו ע"כ משום מראית העין וכפרש"י שם אבל אם נתמרח ביד בעה"ב ע"כ מן התורה נתחייב במעשר וכן מוכח מדברי התוס' ד"ה מרחו מעשר ע"ש.

ועוד אי איירי דוקא ביד בעה"ב א"כ מאי חידוש אתי לאשמעי' בעל המימרא בסוטה (דף מ"ג ע"ב) מתני' היא פאה (פ"א מ"ז) לעולם הוא נותן משום פאה ופטור מן המעשרות עד שימרח דמוכח דאחר מירוח חייב לעשר.

ועוד היאך מחלקי בין שדה לעיר אע"כ צריך לפרש דאיירי אם העני עשאן גורן וכפירש"י בסוטה ובבבבב (שם) והא דמחייב הבעה"ב לעשר היינו משום דהעני י"ל אם נתת לי הפאה קודם מרוח לא עשיתי גורן ממנו: עוד הקשה שם בתוס' ד"ה מרחו הקשו אמאי לא נקט תרומה ותרצו לפי שאי אפשר לגורן שתעקר אא"כ נטלו תרומה גדולה יע"ש ולא הבנתי תירוץם בזה דהתם אמרי' דמצא פירות פטור מן התרומה מטעם שא"א ובנדאי פבר הפרישו הבבבב התרומה אבל הכא דאיירי שהוא מרחם אמאי לא נקט שצריך להפריש התרומה אף מחלק העני דזה הי' קושיתם.

ומצאתי בתוס' בסנהדרין (נ"ח פ"ח) ד"ה מרחו שהביאו בשם י"מ לתרץ קושיתם דאפי' אם הפקיר לאחר מירוח פטור מן התרומה ורצו לסייע ע"פ הירושלמי והתוס' דחו שיטת הי"מ דטעם הירושלמי הוא משום שא"א לגורן שתעקר וע"כ תרצו שם (כמו בתי' ראשון דהקא) משום דתרומה הוא דבר מועט והנה יקשה מאוד לפי מה שהביאו שם טעם הירושל' משום א"א לגורן וכו' לדחות דברי הי"מ אמאי לא הספיקו שם בזה התי' גופא כמו שתירצו הקא והוצרכו לתרץ משום שהוא דבר מועט ומזה יראה דע"י שאי אפשר לגורן וכו' לא יתורץ קושיתם דהקא כמו שהקשינו ודברי התו' דהקא צ"ע עכ"ל: מה שהשיב מעכ"ת נ"י על ספקי בספרי ערוך תשובה לגר אם יש איסור להוציא עבד פנעני בגרעון פספ מדברי הר"ן בפ' הפותב פבר הערתי על זה ג"כ בהשמות ספרי וכתבתי שם בזה הלשון שוב ראיתי שמה שנסתפקתי אם יש איסור להוציא עבד בגרעון פספ פבר עמדו הראשונים עליו דהביא הב"י בח"מ (סי' רנ"ג) והסמ"ע (סי' רנ"ו) בשם הר"ן דאינו עובר דלא אסרה התורה לשחררו פי אם בחנם ע"ש אכן בזה עדיין לא נפשט הספק שלי דהר"ן בזה לשיטתו אזיל דס"ל דטעם דמשחרר עבדו עובר בעשה הוא משום לא תחנם והרי פבר כתבתי בספרי דלטעם זה פשיטא לי דבמוציא ע"י פספ אינו עובר אבל אפתי לשיטת התוס' דלפי מה שהוכחתי ע"כ לא ס"ל פדעת הר"ן אלא דגם במשחרר לצורך עצמו עובר בעשה שפיר י"ל דגם במוציא בגרעון פספ עובר כיון שהקפידה התורה שיהי' לו לנחלה עולמית ואפילו לצורך עצמו אינו יכול להוציאו: ומה שהקשה על דברי רש"י בב"ק (נ"ח צ"ד) שהביא הך מימרא דראב"י לקט שכחה ופיאה שעשאן גורן הוקבעו לענין בעל הבית ובסוטה מוכח דאיירי בעני והוקבע מדרבנן משום מראית העין תמוה מאוד ואולי י"ל שמה שכ' רש"י דהכי אמרינן במסכת ברכות לקט וכו' לא קאי אבעל הבית אלא אמה שכתב קודם לזה אע"פ שעני מצרף לקט שכחה ופאה הרבה ועושה מהן פרי פטור מן המעשר שהרי הפקר הוא לזה מביא ראי' ממה דאמרינן לקט וכו' שעשאן גורן הוקבעו דנוקא עשאן גורן אבל עשה פרי לבד פטור בין בשדה בין בעיר וכן פסק הרמב"ם ה' תרומות (פ"ב ה"ט) יע"ש בכס"מ שהביא הירושלמי דס"ל אפילו בעשה פרי לבד חייב אבל מפני שגמרא דילן לא אמר שעשאן פרי אלא שעשאן גורן נקטינן כגמרא דילן ע"ש ולכן דייק רש"י לכתוב ועושה מהן פרי ולא כתב ועושה מהן גורן פלשון הכרייתא לפרש דבין בשדה בין בעיר לא הי' העני חייב להפריש אם עשה פרי לבד: ומה שהקשה מעכ"ת נ"י אדברי התוס' שהקשו אמאי לא נקט תרומה ותרצו לפי שא"א לגורן שתעקר אא"כ נטלה תרומה גדולה דהאיך שייך זה בכאן דאיירי שהוא מרחם ואמאי לא נקט שצריך להפריש תרומה אף מחלק העני לענ"ד י"ל דהכי קאמרי הי"מ כיון דתנו מציא פירות ממורחין בשדה פטור מן התרומה הרי דסמכינן להקל

דוֹדַי מְשַׁעַת מְרוּחַ כְּבֹד הַפְּרִישׁ תְּרוּמָה א"כ הֵכָא דְקַתְּנֵי מְרַחוּ מְעַשָּׂר וְנוֹתֵן לוֹ דְהֵיִינוּ מְרַחוּ לְתַבּוּאָה שְׂבִיבָתָא לְאֵל שְׂיִיף לְמַתְנֵי תוֹרָם וּמְעַשָּׂר וְנוֹתֵן לוֹ דְמְשַׁעַת שְׂמֵרַח הַתְּבוּאָה שְׂבִיבָתָא לְאֵל הַפְּרִישׁ תְּרוּמָה עַל הַפֶּל שְׂאֵי אֲפָשָׁר לְגִנְרָן שְׂתַעְקָר אֵא"כ נְתַרְמָה תְּרוּמָה א"כ כְּבֹד נְתַרְם מַה שְׂנוֹתֵן לְעֵנֵי חֵלְף הַפְּאָה וְלִכְּוֹן לֹא קַתְּנֵי אֵלָא מְעַשָּׂר וְנוֹתֵן לוֹ וְאֵם שְׂהַתּוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין לֹא תִרְצוּ כֵּן אֵין מְזַה רֵאִי' שְׁשָׁם אֲזִלֵי בְּשִׁיטַת תְּרוּמָתָם קָמָא דְהֵכָא דַּג"כ לֹא ס"ל כְּהִי"מ אֲזִלֵי מְשׁוּם דַּס"ל דַּמְכ"מ ה"ל לְהַזְכִּיר תְּרוּמָה אִם אֵינְרַע שְׁלֹא הַפְּרִישׁ עֲדִינֵן אֲבָל מְכ"מ שִׁיטַת הִי"מ שְׂבִיבָתָא לְמַרְחוּ כְּבֹד נְשַׁמַּע שְׂתַרְם לַעֲנִי"ד נְכוּן מְאֹד: סִימָן קְלוּ ב"ה אֲלֻטְאָנָא יוֹם ה' ט"ו מְרַחְשָׁן תְּרִי"ד לַפ"ק.

לְהַרְהֵ"ג וְכו' מו"ה אֲבָרְהָם זֹוּטְרָא נ"י הַגַּאב"ד דַּק"ק מִינְשֻׁטְר יַע"א: פְּתַב לִי מַעַכ"ת נ"י בִּיבְמוֹת (ד' נ"ו ע"ב) ק"ל דְבִלְיָשְׁנָא קָמָא מְקַשָּׁה רַבָּא לְמָה לֹוּקָה עָלֶיהָ מְשׁוּם זֹוּנָה הָא לָאו הֵבָא מְפָלֵל עֲשֵׂה אֵינֹו כִּי אִם עֲשֵׂה וְכֵן פִּירֵשׁ מַר נ"י בְּסַפְרוֹ עֲרוּף לְגַר וּבִלְיָשְׁנָא בְּתַרָּא מְקַשָּׁה לְהִיפּוֹף לְמָה אֵינֹו לֹוּקָה אֵלָא מְשׁוּם טְוּמָאָה לִילְקֵי נְמִי מְשׁוּם זֹוּנָה וְצ"ע עַכ"ל: תְּשׁוּבָה לַעֲנִי"ד לֹא יִדְעָתִי מֵאֵי קוּשְׁיָא אַחַר שְׂרָאָה מַעַכ"ת נ"י מַה שְׂפַתְבְּתִי בְּסַפְרֵי ע"ל שְׁם שְׁנ"ל שְׂפִירוּשׁ קוּשְׁיַת ר"ז הִיא דַּע"כ מוּכַח דְלֹא לְקִי מְשׁוּם זֹוּנָה וְטוּמָאָה דְאֵי ס"ד דְלֹוּקָה א"כ ל"ל הִיא לְאַסּוֹר אֲשֶׁת פְּהֵן שְׂנְאָנְסָה הָא בְּלֹא"ה אֲסוּרָה אַע"כ מְדַכְתִּיב הִיא מוּכַח דְלִיכָא רַק עֲשֵׂה וְא"ל דְלִמָּא אֲתִי הִיא לְאַסּוֹר בְּעֲשֵׂה וּל"ת דִּי"ל דְכָל הִיכִי דְאִיכָא לְמַדְרֵשׁ דְרִשְׁיֵנן וְלֹא מוּקְמִינן בַּע' וּל"ת וְעַל זֶה מְתַרְץ דְהִיא לֹא אֲתִי לְרַבּוֹת אִיסוּר בְּאֲשֶׁת פְּהֵן אֵלָא לְמַעַט אֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל אֲבָל אֲשֶׁת פְּהֵן כְּדַקָּאֵי קָאֵי וּלְפִי זֶה שְׁוֵה הַפִּי' שֶׁל הַקּוּשְׁיָא בְּלִי שְׂנָא, קָמָא וּבִלְיָשְׁנָא בְּתַרָּא שְׁהִרֵי כָּל הַחֻלּוּק שְׂבִינֵן ב' הַלְשׁוֹנוֹת הוּא בְּלִבְד דַּל"ק לֹוּקָה מְשׁוּם טְוּמָאָה וּמְשׁוּם זֹוּנָה וּלְלִי שְׂנָא בְּתַרָּא רַק מְשׁוּם טְוּמָאָה וְלִכְּוֹן לְב' הַלְשׁוֹנוֹת פְּרִיף ר"ז הִרֵי מְדַכְתִּיב וְהִיא לֹא נְתַפְשָׁה מְשַׁמַּע דְלִיכָא רַק לָאו הֵבָא מְפָלֵל עֲשֵׂה וְלֹא לָאו בֵּין דְזֹוּנָה בֵּין דְטוּמָאָה: סִימָן קְלוּ לְהַתּוּרְנֵי כ"ה לֹוֵי נ"י בַּק"ק הַאֲמַבּוּרְג יַע"א: מַה שְׂהַקְשָׁה מַר נ"י וְז"ל פְּסָחִים (פ"ב מ"ה) תִּיּוּט ד"ה וְלֹא בְּמַעַשָּׂר כו' מְשׁוּם דְאִיכָא תַּנָּא דְפָלִיג וְסוּבֵר דְאַפִּי' בִּירוּשָׁלַיִם אֵינֹו יוֹצֵא בְּמִצַּת מְעַשָּׂר שְׁנֵי וְהֵאֵי תַּנָּא הוּא רִיחָה"ג וְתַנָּא דִּידָן מְצַנֵּת מְצוֹת רִיבָה וְקַשָּׁה לִי ע"ז בֵּין לְרִיחָה"ג דַּס"ל דְאֵינֹו יוֹצֵא מְמִיעוּטָא דְלַחֵם עוֹנֵי וּבֵין לְר"ע דְמַרְבָּה לִיחָה מְמִצּוֹת דְהֵא מְשַׁנָּה שְׁלִימָה בְּמִנְחוֹת (פ"ז מְשַׁנָּה ו') דְדַבָּר שְׂבַחְבּוּבָה אֵינֹו בָּא אֵלָא מִן הַחֻלּוּן וְיִלְיָף לִיחָה מְדַכְתִּיב וְזַבְחַת פֶּסַח לְד' אֲלַקִּיף צֹאן וּבִקְרָא לְהַקִּישׁ לְפֶסַח כָּל דְבָר שְׂבַחְבּוּבָה וְא"כ לְרִיחָה"ג לְמָה לִי לְמַעוּטֵי מְלַחֵם עוֹנֵי וְכֵן לְר"ע אֵיף יוֹצֵא בְּמִצָּה שֶׁל מ"ש דְהֵלֵא דְשַׁב"ח אֵינֹו בָּא אֵלָא מַה"ח וְכֵן בְּמ"ש (פ"א מ"ז) אֵין מְבִיאִין קִינֵי זָבִים כו' מֵהֵאֵי טַעְמָא הוּא כְּדַפְּי' הַרַע"ב שְׁם וְדוּחַק לְזַמֵּר דְהֵא מ"מ בְּעֵידָן דְאַכַּל מְקִיִּים מ"ע דְבַעֲרַב תֵּאכְלוּ מִצּוֹת ז"א דְהֵא עֵינְקֵר יִלְפוּתָא מְקַרָּא וְזַבְחַת לְד' אֲלַקִּיף פֶּסַח מַה פֶּסַח מְצָרִים אֵינֹו בָּא אֵלָא מִן הַחֻלּוּן וְהֵכָא נְמִי מְקִיִּים בֵּיהּ מְצַנֵּת אֲכִילָה עַכ"ל: תְּשׁוּבָה לַעֲנִי"ד הַפְּלֵל דְכָל דְבָר שְׂבַחְבּוּבָה אֵינֹו בָּא אֵלָא מִן הַחֻלּוּן לֹא שְׂיִיף רַק בְּחִיּוּב קָרְבָן לְגִבּוּת אֲבָל לֹא בְּמַה שְׂהִטִּיל הַפְּתוּב עָלָיו לְאַכּוֹל דְבַעֲנֵן זֶה לֹא מְצִינֹו בְּשׁוּם מְקוֹם וְהִרֵי אֲמַרִינֵן בְּחִיגָה (דף ז') יִשְׂרָאֵל יוֹצֵאִין דְיִ חוּבְתָן בְּנוּנ"ד וְכו' וְהַפְּתָנִים בְּחֻטְאוֹת וְאֲשַׁמּוֹת יַע"ש וְאֵף שְׂחִיב מִן הַתּוֹרָה לְאַכּוֹל שְׁלֵמֵי שְׁמִחָה לֹא אֲמַרִינֵן דְדַבָּר שְׂבַחְבּוּבָה אֵינֹו בָּא אֵלָא מִן הַחֻלּוּן כְּדַקָּאֵי מְשַׁמַּח שְׁמֵי שְׁלֵמֵי חִיגָה אַע"כ דְרַק בְּמַה שְׂחִיב לְהַקְרִיב לְגִבּוּת שְׂיִיף זֶה אֲבָל לֹא בְּחִיּוּב אֲכִילַת מְצָוָה וְגַם ע"פ הַטַּעַם נִרְאָה כֵּן שְׁהִרֵי מַה

שדבר שבחובה א"ב אלא מן החולין ילפינו מנובחת פסח וזה גבי קרבן פתיב: סימן קלח
ב"ה אלטאנא יום ו' י"ז מרחשון תרי"ד לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה מתתיהו מונק הפהן
נ"י אב"ד דק"ק פינגא יע"א: השיג מר נ"י על מש"כ בספר ע"ל יבמות (דף י"ז ע"ב)
ברש"י ד"ה ולימא וז"ל הנה שם בדברי תוס' בד"ה אבל מחיים לא שכ' ואפי' ר"ג דאמר
אם מיאנה מיאנה מודה הכא דשאני התם שפבר נשואה לו כ' המהרש"א על זה ולקמן
דפריה אר' מאיר דאסור לבטל מצות יבמים מר"ג דשרי אפיקרא דלקמ' סמיה דר"מ
חייש אפי' לספיקא ור"ג אפי' לודאי לא חייש כ"כ התוס' בפ' ד' אחין ע"כ ונראה לענ"ד
מדלא הקשו התוס' פן פאן ע"כ צ"ל דכאן ליפא קושני' דיש לחלק דדוקא ליקח אמה דאין
לו שייכות בה זה אסור לר"ג אבל אם נוטל זקוקתו דמשמים אקנו לי' יש לומר דדמי
לר"ג לזה הקשו רק בפ' ד' אחין דהכריחו מקודם מסוגיא דשם דאפי' מאמר וניקה לא
דמי לר"ג בזה שפיר קשה איה פריה מדר"מ לר"ג והוכרחו לתירוץ דמ"מ על ספק לא
הי' לחוש ולפ"ז יבאו דברי המהרש"א פאן על מקומם בשלום ולא קשה מידי: עוד שם
(דף ע"ז ע"ב) בתוס' ד"ה מצרי שני אילימא מחלל ואלמנה ל"י למה נקטו חלל וכו'
לענ"ד י"ל מחלל ואלמנה ליפא למילף דבת עמוני יוכיח ואי פרכת מה לעמוני דנקבות
מותרות מצרי שני יוכיח וא"כ עמוני ומצרי שני יוכיחו על הקושני' דחלל ואלמנה ופליאה
נשגבה שמעכ"ת נ"י לא העיר בזה: עוד שם (דף פ' ע"ב) בתוספת בד"ה עד שיהא וכו'
מתרץ מעכ"ת נ"י קושית המהרש"א על תוס' שהקשו רק לר"ה ולא לר"י עיי"ש ולדידי
נראה לתרץ פעין זה ובפשטות יותר דמעיקרא לק"מ דנהי דלפנטרה מיבום ונחליצה
להתירה לעלמא בעי' שידוע שלקה ממעי אמו אבל לאסרה ליבם כל שרואים בו סימני
סריס וא"י אם לקוי ממעי אמו אסורה ליבם מספק ואף אם נימא דהדין דמותרת ליבם
דכשנולד הי' לו חזקה דאית' מפח רובא דאינו סריס ואמרינו השתא הוא דאיתרע וזה
תלי' במחלוקת הפוסקים גבי גבינות ונמצאה הבהמה טריפה מ"מ זה לדין אבל לר"מ
דחייש למיעוטא דקטן לא מייבם ואפי' בלא ריעותא חיישינו א"כ פשיטא דבלא ידעינו
אם לקוי ממעי אמו דאסור ליבם וא"כ פשיטא דעל ר"י ליפא קושניא דמייירי שפיר
במעלה פיפה ומ"מ החפש שפא הוא סריס ואם היינו יכולים להפיר היינו רואים א'
משאר הסימנים לזה הקשו רק לרב הונא דאמר עד שיהי' בכולם דאם מעלה פיפה הא
מבורר לנו דעתה אינו סריס: ועוד שם (דף קט"ז ע"ב) בד"ה באותה שעה כתב מעכ"ת
נ"י וז"ל המהרש"א הקשה דאין זה מגו דאם אומרת גירשני אינה נוטלת פתובה ולא
זכיתי להבין דעתו וכו' ולענ"ד פוננת רבינו דלא היתה נוטלת תנאי פתובה היינו מזונות
אבל במת בעלה נוטלת מזונות אלמנה פדאיתא בכתובות (דף ק"ז) מת בעלה רצתה
ניזונת וכו' עכ"ל: תשובה מעכ"ת נ"י רצה ליישב מה שהערתי בספרי ע"ל על המהרש"א
דבסוגיא מוכיח דר"מ ס"ל משום בטיול מצות יבמים ולא ידעתי פוננתו דמלבד שהסגנון
אין לו מוכן שרצה לפרש המהרש"א שלא ס"ל בדברי התוס' דפ' ד' אחין אחר שהביא
המהרש"א בעצמו מיד בסמוך דברי התוס' אילו ע"ש אלא שגם אם נאמר שיש סברא
בזה דליקח אמה יהי' אסור יותר לר"ג מלישא זקוקתו כל שפן שיקשה קושיתי היאך
אפשר לפרש דמ"ד אין זיקה ר"מ הוא דא"כ היאך משני דקמ"ל דמחיים לא משום
דאסור לבטל מצות יבמים הרי מר"מ פבר שמענו דאית לי' פן אפילו לגבי זקוקתו כל
שפן לגבי אמה: ומה שהשיב על מה שהקשיתי על התוס' למה נקטו חלל דליפא למילף

מחלל ואלמנה דבת עמוני יוכיח גם בזה לא ידעתי אל מה נתפונן פי דבריו אינם נוגעים כלל לקושיתי ואם נתפונן להקשות על התוספ' חוץ מקושיתי איך ס"ד דנילף מחלל ואלמנה לפסול דבת עמוני יוכיח וכי פרכת שפן נקבות מותרות מצרי שני יוכיח הרי זה באמת תירוץ הגמרא אבל הלא קושית התוספ' היא על המקשן דבלא תירוץ הגמרא ג"כ ליכא קושיא דמהיכי תיתי לה דתפסל פינון דמחלל ואלמנה ליכא למילף דמה להנה שם לאו אכן קושיתי הוא לעגנון מה הוצרכו התוספ' למנקט חלל דממנ"פ אם נאמר הפרכא שפן לאו או אם נאמר פתירוץ הגמרא הרי משניהם ליכא למילף ובלא הנה תשובות מאלמנה לחוד איכא למילף דליכא פירכא משא"כ אי נילף מחלל יש פירכא שפן יצירתו בעבירה ולכן לא ידעתי איזה פליאה נשגבה ראה מעכ"ת נ"י בדברי: ומה שחשיב מעכ"ת נ"י על תירוצי על קושית המהרש"א בעגנון סימני סריס שיש לתרץ בפשיטות יותר תמוה לי מה שינה מתירוצי השני שם רק שהשמיט מש"כ בסוף תירוצי דלרב הונא לא הוי ס"ד שיחשב ספק סריס גם באין לו סימני סריס מקטנותו אכן ודאי צריף לומר פן דבלא"ה ליכא תירוץ על קושית המהרש"א שיהי קושיתם לרב הונא מתרצים התוס' באמת פן דרק להיות ודאי סריס בעי לר"ה סימני סריס משנולד אבל ספק סריס הוא אפילו לא ניפר משנולד וא"כ איך נתרץ הקושיא דלכף הקשו התוספ' לרב הונא ולא לר' יוחנן די"ל דספק סריס הוי אפילו בלא ידענו שלקוי משנולד דאם ידעו די"ל לר' יוחנן פן למה הקשו לרב הונא דנימא ג"כ הכי כמו שמתרצים באמת ולכן הוצרכתי לומר דלר"ה פינון דבעי פולהו להיות ודאי סריס לא הוי ס"ד שיחשב ספק סריס אפי' בשאנו רואין מקטנותו ודאי שאין לו כל סימנים סריס: ומה שרצה מעכ"ת נ"י לתרץ המהרש"א שהקשה על התוס' איך פתבו שתהא נאמנת לומר מת בעלה.

ולהנשא במגו שאומרת גירשני שדלמא לא רצתה להפסיד כתובה דבגירשני אין לה כתובה ועל זה השבתי שהרי באין תובעת כתובה יש לה כתובה וכתב מעכ"ת נ"י שפוננת המהרש"א על תנאי כתובה דהיינו מזונות דגרושה אין לה ואלמנה יש לה ודבריו תמוהין שהרי קושית התוס' שתהא נאמנת להנשא בטענת מת במגו דגירשני ואיך שינו להשיב בזה דניחא לה לומר מת דלא תפסד מזונות דממנ"פ אם תרצה להנשא לאחר הרי בלא"ה אין לה מזונות משתנשא לאחר ואם לא תרצה להנשא ורק משום מזונות אמרה מת למה לה זה הרי כשבעלה בחזקת חי ודאי יש לה מזונות ולכן משום מזונות אין תשובה על קושית התוס' אלא ודאי שקושית המהרש"א רק משום כתובה דבזה י"ל דלעולם רוצה להנשא לאחר ואם אומרת דגירשני לא יהי' לה כתובה ולכן אומרת מת שתקבל כתובה ותנשא לאחר ועל זה שפיר השבתי דבאינה תובעת כתובה גם בגירשני יש לה כתובה: סימן קלט ב"ה אלטאנא יום ו' כ"ט פסליו תרי"ד לאחי הרה"ג וכו' מו"ה ליב נ"י אב"ד דגליל לאדענבורג יע"א: פתבת אלי ראיתי לאחי נ"י שכתב בספרו על יבמות (דף קכ"א) לחקור גבי שחט בו שנים או רוב שנים דאינו גולה למה אינו גולה מספק פינון דגולה הוא משום פפירה ומספק נמי צריף פפירה וכתב שם וז"ל ואפילו נימא פינון דילפינון חייבי גלות ממזיד בגז"ש דרוצח ולכן אמרינו כמו דבספק נפשות להקל ומספק לא קטלינו לי פטור גם מגלות מספק אפתי יש להסתפק אם הרגו גואל הדם וכו' עכ"ל וזה תמוה בעיני דאיך נאמר דילפינון גלות ממזיד בגז"ש דרוצח לפטור משום ספק נפשות להקל הא מזיד גופא בכה"ג הוא חייב ואין חוששין להנהו טעמי דרוח בלבלו או פרפס כמש"כ התוס'.

בג'טין (דף ע') ד"ה ח'ינשינן ע"ש וא"כ אדרבא הי' לן למילף איפכא מגז"ש דחייב כמו במזיד ועוד אם מטעם ספק פטור מגלות כש"כ שיקשה למה חייב במזיד הא ספק נפשות להקל אע"כ דלא משום ספק פטור מגלות אלא מטעם שכתבו התוס' בג'טין (שם) דיש שום דרשה גבי גלות דפטור כמו שיש חילוק בין גלות למיתה בדין דרף ירידה ועלי' ולפ"ז ממילא נמי אין פאן ספק לענין גואל הדם דכמו שאם הרגו בשוגג דרף עלי' דפטור מגלות פשיטא דאם הרגו גואל הדם שהוא חייב פיון דילפינן מדרשה דפטור מגלות כמו כן במקום שיש לומר רוח בלבול או פרס דפטור מדרשה מגלות אם הרגו ג"ה פשיטא דחייב ואפילו לפי סברת אחי נ"י דילפינן מטעם גז"ש דרוצח דפטור מגלות אפילו הכי לענ"ד גואל הדם חייב דהא גז"ש היא דאורייתא וספק נפשות להקל ג"כ דאורייתא וא"כ מטעם גז"ש ממזיד פטור מדאורי' מגלות והוא כמו הרג דרף עלי' וא"כ פשיטא דג"ה נהרג עליו ואפילו לא פטור מגלות רק מדרבנן מכ"מ פיון דרבנן פטורוהו א"כ ממנ"פ אי אתרוהו לג"ה שאינו רשאי להרגו מפני שפטורוהו רבנן מגלות מספק פשיטא דחייב ואם הרגו ג"ה בשוגג משום דהי' סבור שחייב גלות ולא ידע דפטורוהו רבנן א"כ הוי פהורג נפש בשוגג וחייב הג"ה עכ"פ גלות ולא דמי למה שהובא שם בספר ע"ל ראי' מהרב"ם שכתב דאם הרג ג"ה למי שהוא קרוב למזיד אף דאינו גולה מכ"מ פטור ג"ה עליו דשם יודע ג"ה דעכ"פ לא עדיף לענין זה משוגג חוץ לערי מקלט דאין חוטא נשפך אף שמפני חנוך איסורו אין ערי מקלט קולטין אותו עוד אפיר לאחי נ"י מה דק"ל הרשב"ם בב"ב (דף פ' ע"א) ד"ה ר' יוחנן כתב לאו אפירוס של זכרות וכו' אלא האי סירוס לשון דילוג הוא כמו קראה סירוסין במסכת מגילה ירושלמית וכו' עכ"ל.

ולא ידעתי למה הוצרך להביא מגמרא ירושלמית הא גם בגמרא דילן כתוב פן במגילה (דף י"ח ע"א) ת"ר קראה סירוגין יצא סירוסין לא יצא ע"ש: תשובה מה שדקדק אחי נ"י על מש"כ בספרי ע"ל ביבמות (דף קכ"א) דלמה לא גולה מספק משום פרה ואפילו גילף ממזיד וכו' דאיהו שייך למילף ממזיד פיון דבמזיד גופא פטור אע"כ דבשוגג גזיה"כ הוא ולא ידעתי שום השגה בזה שהרי הענין כף לפי המבואר בגמרא ובתוס' (שם) דהפה במזיד הפאה שיש בה כדי להמית נהרג אפ"ל לא מת ההרוג מיד ואפילו אפשר שקירב מיתתו פיון שעכ"פ הי' מת אבל בשוגג אם לא מת מיד וקירב מיתתו פטור מגלות דילפינן מונקה המפה דכשהלך בחוץ ודאי פרס והי' רוח ואם ודאי לא קירב מיתתו אפ"ל מת אחר זמן מכ"מ גולה כמש"כ התוס' ד"ה ח'ינשינן דהיכא דליכא בלבול הרוח ולא פרס גולה אפילו מת אחר זמן הרבה ולפ"ז מה דאמרינן בגמרא דשחט בו שנים אינו גולה הוא רק מטעם ספק שמא הרוח בלבול או שמא פרס וכמו שאמר בפירוש פן ועל זה הקשיתי למה יפטר מספק פיון דהיכי דנדאי לא קירב חייב מן התורה וא"כ שמא לא קירב ויהי' צריך פרה מספק ועל זה פתבתי אפילו נשיב על זה פיון דילפינן בגז"ש דרוצח גלות מיתה לכל מילי עיין במכות (דף ה') א"כ שמא ילפינן ג"כ לענין הפלל דספק להקל אפתי יש לספק לענין ג"ה וא"כ מה השגה יש בזה שבמזיד גופא פטור הרי הדין לא גילף ממזיד רק הפלל דספק להקל והא פדינו והא מיבעי' למ"ד דדון מינה ואוקי באתרה (דפסקינן בנותי') אלא אפילו למ"ד דון מינה ומינה הדין פן שהרי גם במזיד אמרינן פן שפכל מקום שנדאי פטור גם ספק פטור דספק נפשות להקל וגם ההשגה על ספקי נפלה בבירא מטעם זה בעצמו שאין זה דומה להרג דרף עלי' ששם

פֶּטוּר מַגְלוֹת בְּנֻדָּאֵי מַגְזִיחָא כִּי אֲבָל בְּחִיּוּשֵׁינָן שְׁמָא הָרוּחַ בְּלִבְלָתוֹ לֹא פֶּטוּר מַגְלוֹת רַק מִטַּעַם סִפְקָ דְאָם בְּאַמְתָּ לֹא בְּלִבְלָתוֹ הָרוּחַ חֲזִיב בְּגִלוֹת מִן הַתּוֹרָה אִף שְׁמַת לְאַחַר זְמַן וְאִ"כ מַה דְּפֶטְרִינָן לִי מַגְלוֹת מִטַּעַם סִפְקָ לְהַקְלִל לְגַבֵּי גּוֹאֵל הַדָּם שְׁהַרְגוּ הֵנִי סִפְקָ לְהַחֲמִיר שְׁהוּא יָכוֹל לְטַעוֹן שְׁמָא אֵין הָרוּחַ בְּלִבְלָתוֹ וְהִי חֲזִיב לְגִלוֹת מִדְּאֻרְיִיתָא וְאִ"כ פְּדִין הַרְגוּ וְסִפְקֵי הוּא הֵיכִי דְאַתְרוּהוּ לַג"ה וְלֹא שְׁיִיף דַּמְמַנ"פ חֲזִיב דְאָם מִן הַדִּין פֶּטוּר הַהִתְרָאָה אֵינְהָ יְכוּלָה לְחִיּוּבוֹ: וְמַה שְׁהַקְשָׁה אַחֲזִי נ"י עַל מַה שְׁכַתְּבַת הַרְשָׁב"ם פְּמוֹ קְרָאָה סִירוּסִין בְּמַסְכַּת מְגִילָה יְרוּשְׁלַמִית שְׁהָרִי גַם בְּגִמְרָא דִילֵן פְּתוּב פֶּן לַעֲנִי"ד י"ל שְׁהַרְשָׁב"ם רָצָה לְהִבְיָא רֵאִי שְׁפִירוּסִין הוּא לְשׁוֹן דְּלוּג וְזֶה לֹא הִי יָכוֹל לְהוֹכִיחַ מְגִמְרָא דִילֵן דְּשָׁם בְּמַגְלִילָה (דָּף י"ח) לֹא פְתוּב רַק קְרָאָה סִירוּסִין לֹא יֵצֵא אֲבָל לֹא מְפָרֵשׁ מַהוּ סִירוּסִין וְלִכֵּן הִבְיָא הַרְשָׁב"ם מִירוּשְׁלַמִי שְׁשָׁם מְפָרֵשׁ הַגְּמְרָא פֶּן דְקָאֻמַר שָׁם סִירוּסִין חַד פְּרָה חַד שְׁזָהוּ דִילּוּג וְהוּא ע"פ מַש"כ הָעָרוּף ע' סָרְגָ שְׁהִבְיָא ג"כ רֵאִי מִתְלַמּוּד יְרוּשְׁלַמִי בְּבִיאוֹר סִירוּסִין שְׁעֵינְנוּ זִילְתִי אֲחַד פְּגוֹן קוֹרָא פְּסוּקָ אֲחַד וּמִנֵּיחַ הַשְּׁנִי וְקוֹרָא הַג' וְחִזְרוּ וְקוֹרָא פְּסוּקָ הַשְּׁנִי שְׁהֵנִיחַ עַכ"ל אֲבָל בְּגִמְרָא שְׁלָנוּ לֹא מְפָרֵשׁ שְׁהוּא דִילּוּג וְלִכֵּן הוֹצִיאוּ הָעָרוּף וְהַרְשָׁב"ם מִהִירוּשְׁלַמִי: סִימָן קַמ"ב ה' אֶלְטָאָנָא יוֹם ד' כ"ז פְּסִלְיוֹ תַר"י לַפ"ק לְהַרְהֵ"ג וְכו' מו"ה לִיב סָג"ל נ"י הַגֵּאב"ד דַּק"ק שְׁעֵלְאָנָק יַע"א: הַקְשָׁה לִי מַר נ"י אֲמָה דְאַמְרִינָן בְּסוּפָה (דָּף ט') בְּשַׁחֲבֵטָן ע"ש הָרִי גְדוּלֵי הָרֵאשׁוּנִים מְחַוְלָקִין בְּכָל רוּב אִם אֲמְרִינָן דְנִהְפָּה הָאִיסוּר לְהִיּוֹת הֵיטֵר וּמוֹתֵר לְאַכּוֹל הַפֶּל בְּיַחַד וְהַרְבֵּה סוּבְרִים דְלֹא אֲמְרִינָן פֶּן אֵלֵא בְּכָל אֲחַד שְׁאוּכַל אֲמְרִינָן זֶה הוּא הַהֵיטֵר וּבְאַמְתָּ לֹא הַבְנָתִי מְעוּלָם דְהָא הַפְּקוּר שֶׁל הָרוּב הוּא מֵאַחֲרֵי רַבִּים לְהַטוֹת וּמִשָּׁם לֹא מוֹכַח דְהַמְיָעוּט נִהְפָּה אִ"כ לְהִנָּהּ שְׁיִטוֹת דְלֹא אֲמְרִינָן נִהְפָּה מֵאִי מְהֵנִי שְׁחַבֲטָן הָא בְּשַׁעָה שְׁהוּא מְקַיִם מְצוֹת סוּפָה צְרִיף ג"כ לְהַסְכָּה פְּסוּל וְהַפְּסוּל לֹא נַעֲשֶׂה כְּשֶׁר וְצ"ע עַכ"ל: תְּשׁוּבָה לַעֲנִי"ד י"ל שְׁהָרִי בִי"ד (סִי' ק"ט) הוֹבָאוּ בְּטוּר ב' שְׁיִטוֹת בְּזֶה אִם מוֹתֵר בְּכַטֵּל חַד בְּתַרִי לְאַוְכְלוֹן פְּלוּן יַחַד דְלִשְׁיִטת הָרֵא"ש מוֹתֵר דְנִהְפָּה הָאִיסוּר לְהִיּוֹת הֵיטֵר וּלְשִׁיטת הַרְשָׁב"א אִסוּר רַק דְבְּאַחַד אֲחַד תּוֹלִין שְׁפָל אֲחַד מִן הָרוּב וְלַעֲנִין בְּיִטוּל סָכָה פְּסוּל בְּסָכָה כְּשֶׁר הוֹבָאוּ ג"כ בְּטוּש"ע א"ח (סִי' תַרְכ"ו) ב' שְׁיִטוֹת אִם זֶה אֵינְרִי בְּשַׁהֲסָפָה הַכְּשֶׁר חֲמָתוֹ מְרוּבָה מְצִילָתוֹ וְרַק בְּצִירוּף סָכָה פְּסוּל נַעֲשֶׂה צִילָתוֹ מְרוּבָה אוֹ אִם אֵינְרִי שְׁהַסָּפָה צִילָתוֹ מְרוּבָה וְאֵעִפ"כ צְרִיף לְבַטֵּל הַסָּכָה פְּסוּל בְּתוֹכוֹ ע"ש א"כ אֵין קוֹשְׁיָא עַל הִנָּהּ שְׁיִטוֹת הָרֵאשׁוּנִים דַּס"ל דְהָאִיסוּר לֹא נִהְפָּה לְהִיּוֹת הֵיטֵר מַה מְהֵנִי בְּשַׁחֲבֵטָן דִּי"ל דְהֵם ס"ל פְּהִנָּהּ שְׁיִטוֹת דְאַיְרִי שְׁהַסָּפָה צִילָתָהּ מְרוּבָה מִחֲמַתָּה דְלִדִּידָהּ לֹא צְרִיף לְהַסָּכָה פְּסוּל לְהַכְשִׁיר הַסָּכָה.

וְלֹא צְרִיכִין הַבְּטוּל רַק שְׁלֵא יִפְסֵל הַסָּכָה כְּשֶׁר וְלִכֵּן כְּשַׁחֲבֵטָן וְנִתְבַטֵּל הַסָּכָה פְּסוּל שְׁלֵא יָכוֹל לְפָסוּל עוֹד הוּא יוֹשֵׁב בְּצֵל סוּפָה הַכְּשֶׁרָה מְבִלִי צִירוּף הַסָּכָה פְּסוּל וְהִנָּהּ שְׁיִטוֹת דַּס"ל דְאַיְרִי דְהַסָּכָה חֲמַתָּה מְרוּבָה מְצִילָתָהּ וְרַק ע"י צִירוּף הַפְּסוּל צִילָתָהּ מְרוּבָה י"ל דַּס"ל כְּהִנָּהּ שְׁיִטוֹת דַּס"ל דְהָאִיסוּר הַבְּטֵל נִתְהַפְּהָ לְהִיּוֹת הֵיטֵר וּבְכַרְט הָרֵא"ש בְּזֶה לְשִׁיטָתוֹ אֲזִיל דַּס"ל פְּהֵהּ שְׁיִטָה כְּמִבְּנָאָר בְּב"י שָׁם וְלִכֵּן בְּאַמְתָּ ס"ל דְהָאִיסוּר נִתְהַפְּהָ לְהִיּוֹת הֵיטֵר לְגַמְרִי וּבְסַפְרֵי בְּכוּרֵי יַעֲקֹב כְּתַבְתִּי מְדַהֲבִיא הַש"ע (סִי' תַרְכ"ו) ב' הַשְּׁיִטוֹת הַנ"ל בְּלִשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים פְּסַק כְּשִׁיטָה הַשְּׁנִינִי דְהִינְנוּ דְאַיְרִי בְּצִילָתָהּ מְרוּבָה מִחֲמַתָּה וּבְלֵא"ה י"ל עוֹד דְשָׁאֲנֵי הֵה סוּפָה דְמִן הַדִּין לֹא בְּעֵינָן שָׁם רוּב פְּלֵל דְבְּמַחְצָה עַל מַחְצָה ג"כ סָגִי וְלֹא בְּעֵינָן הַבְּיִטוּל רַק שְׁלֵא יִתְרַבֵּה הַסָּכָה פְּסוּל כַּמַּש"כ הַר"ן וְהָרִיטְבָ"א ע"ש

ולכן לא בעינו שיתהפך האיסור להיות היתר דאפילו נשאר באיסורו הרי עכ"פ לא גרע ממחצה על מחצה ולא צריף לצרפו להיתר אבל בשאר איסורים דבעינו דוקא רוב אינו מותר לאכלן כולן יחד: סימן קמ"ב אלטאנא יום ו' י"ג טבת תרי"ד לפ"ק.

להרה"ג וכו' מו"ה שמואל יאדעזאהו נ"י אב"ד דק"ק טשערניעווא יע"א: פתב לי מר נ"י ראיתי בספר ערוף לנר על יבמות (דף ו') שם בד"ה היטמא אכן אפתי ק"ק מה דחק לרש"י לפרש כן דהנאה שמגיע לאביו הוא השבת אבדה ולא בשאר הנאה בעלמא וכו' לכאורה רבותא אשמעינן בזה דאע"ג דתרי עשה היא אפ"ה לא ישמע לו וכן באל תחזיר רבותא אשמעינן אע"ג דשב ואל תעשה אפ"ה לא ישמע לו ובזה יש ליישב למה לי תרתי אמר לו היטמא ואמר לו אל תחזיר אלא דבשניהם איכא רבותא.

עוד שם (דף מ"ח) ד"ה לא עשה מנישב שיטת רש"י עיי"ש ונהנה רש"י בעצמו פירש בשמואל ב' וילקמן בפרק מצות חליצה דקאי על שער בית הבנושת ומפרש לא הסיר שער זקן התחתון אלא דר"א דניק מדכתיב גבי מפיונשת ולא עשה מוכח דעשה לשון קציצה דהרי לכה נתן דוד המלך ע"ה את השדה לציבא שהי' נראה שהוא עצב על ביאת המלך בשלום לירושלים עשתה דכתיב גבי יפ"ת נמי לשון קציצה הוא וגבי יפ"ת מצינו עשתה גבי צפרנים מוכח דעשינ' גבי מפיונשת קאי ג"כ אצפרנים אף לפ"ז עשינ' גבי יפ"ת לאו ניוול הוא לכה פרש"י באמת דגזירת הכתוב היא ותוס' מקשים דבפ' מצות חליצה משמע דקאי על שער ביה"ע ולא על צפרני רגליו אבל מ"מ מלשון עשינ' ראוי' גדולה לר"א דהאי ועשתה הוי לשון קציצה וכמו שכתב הרמב"ן בהנמש"ע כ"ל: תשובה מה שדקדק מעכ"ת נ"י על מה שהקשיתי בספרי ע"ל ליבמות (דף ו') מה דחק לרש"י לפרש דהנאה שפאה לאביו היא השבת אבדה כמדומה שלא עיין בדברי שם כי הלא זה בעצמו קושיתי על רש"י פינן שרבותא הוא מנ"ל לרש"י דהברייתא פנונה לרבותא זו ועל זה תירצתי דרש"י הוציא כן ממה דמיייתי הבריית' אפסקא דמתני' דאם הי' בביה"ק לא יטמא לה אכן באמת למה נקטה הבריית' כן ולא בפשיטות בשאר ציווישיל אביו לזה תירצתי דהברייתא רבותא קמ"ל דלעגנן אל תחזיר אף דהוי שוא"ת מכ"מ לא ישמע לאביו ולעגנן היטמא אף דהוי תרי עשה ועי"ז עדיף מכבוד המקום דליכא רק חד ע' ומה שמסיים מר נ"י ובזה יש ליישב למה לי תרתי אמר לו היטמא ואמר לו אל תחזיר אלא דבשניהם איכא רבותא לא ידעתי מה חידוש בזה הלא זה דברי בעצמם שם אבל י"ל דאדרבא בזה א"ש למה נקט הני תרתי היטמא ואל תחזיר וכו' ע"ש: ומה שהשיג עוד על מה שתירצתי קושית התוס' על רש"י שפי' לא עשה רגליו צפרני רגליו נגד הגמרא דפ' מצות חליצה דמפרש דקאי על שיער ביה"ע דרש"י שם ובשמואל בעצמו פי' דקאי על שיער ביה"ע וכמדומה גם בזה לא עיין בדברי פי' הלא זה דברי דפליגי בזה ר"ע ור"א דלר"א פירש רגליו הוא צפרני רגליו ולכן דייק מזה דלשון עשינ' שייך בנטילת צפרנים דלכ"ע ולא עשה דגבי מפיונשת לשון לא נטל הוא אבל ר"ע ס"ל דרגליו דגבי מפיונשת פירושו שיער ביה"ע ולכן אין משם ראי' דלשון עשינ' גבי צפרנים ג"כ הוא לשון נטילה וס"ל דיותר סברא הוא דנעשתה את צפרני' הוא לשון ניוול שלא תקוץ הצפרנים כמו וגלחה וכיון דהלכה כר"ע לכן מפרש הגמרא בפ' מצות חליצה דקאי אשיער ביה"ע וכן פי' רש"י בשמואל ע"פ סוגיא זו אליבא דר"ע אבל הקא פי' רש"י אר"א דהביא ראי' מזה לועשתה את צפרני' ע"כ מפרש דגם ולא עשה את רגליו קאי אצפרני רגליו ולא ידעתי

מָה הַשִּׁיג מֵעַכְשָׁת נ"י עַל זֶה: ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ו כ"ז טַבַּת תְּרִי"ד לַפ"ק לַהֲרַה"ג מו"ה פִּנְחָס שְׁיַפְפֵּעַר נ"י בַּק"ק לְעַמְבֶּעֶרְג יע"א: הַקְּשָׁה לִי מַר עַל מַש"כ הַמְהַר"ם בְּשַׁבַּת (דָּף קל"ב) לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹס' שֶׁם דְּבִאִסּוּרֵי מְלֹאכֶת שַׁבַּת לִיכָּא רַק ל"ת וְלֹא עֲשֵׂה דְזֶה סוּמֵר לְמָה שֶׁכְּתָבוּ הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (דָּף ו') דְּשַׁבַּת אֵיכָּא ג"כ עֲשֵׂה אֲמַת שְׁבִיבְמוֹת פְּתָבוּ הַתּוֹס' פֶּן אֲמַנָּם אִם מְהַר"ם מְפָרֵשׁ הַתּוֹס' בְּשַׁבַּת דְּלֹא ס"ל פֶּן אֵין זֶה קוֹשֵׁי דְכָבֵר פְּתָב הֶרֶב מְהַר"י אֲזוּלָאֵי בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים מְעַרְכֶּת ת' שְׂאִין לְהַקְשׁוֹת מְסַתֵּם תּוֹס' שְׁבִמְסַכְתָּא זֹו אֲסַתֵּם תּוֹס' שְׁבִמְסַכְתָּא אַחֲרַת שְׁלַפְעָמִים הַתּוֹס' בַּב' מְסַכְתוֹת מְמַחְבְּרִים שׁוֹנִים הֵם אֲכֹן מֵעַכְשָׁת נ"י רְצָה לְהוֹכִיחַ ג"כ דְּאֵיכָּא ע' בְּמְלֹאכֶת שַׁבַּת מְגַמְרָא דַּב"מ (דָּף ל"ב) דְּפָרִיף טַעְמָא דְכַתְב רַחֲמָנָא אֶת שַׁבְּתוֹתֵי תַשְׁמֹנוּרוּ הָא לָאו הִכִּי ה"א דְדַחֲי הָא אֵין ע' דּוּחָה ל"ת וְעֲשֵׂה וְאִם אֵימָא דְבְּמְלֹאכֶת שַׁבַּת אֵינוּ רַק ל"ת הָא אֲצַטְרִיף לְשַׁבַּת גּוּפָא דְאֵין פְּבוֹד אָב דּוּחָה שַׁבַּת פְּגוֹן לָאו דְמַחְמַר א"ו דְגַם בְּאִסּוּרֵי שַׁבַּת אֵיכָּא ל"ת וְעֲשֵׂה עַכ"ד וְזֶה וְדָאֵי יְקוּשָׁה אִפִּי אֲמַהַר"ם בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' דְּשַׁבַּת אֲכֹן לַעֲנִ"ד גַּם זֶה אֵינוּ קוֹשֵׁי דָאֵם רֵאִי מִשֵּׁם דְהוּי עֲשֵׂה בְּכָל מְלֹאכֹת שַׁבַּת גַּם בְּלָאו דְמַחְמַר פְּדְבָרֵי מַר נ"י הֲלֹא יְקוּשָׁה לְהַשִּׁיטָה שַׁבְּתָב הַרְשָׁפ"א בִּיבְמוֹת (דָּף ו') בְּשֵׁם מוֹרוּ דְבְּמַחְמַר לִיכָּא ע' דְתַשְׁבוּת א"כ מָה פְּרִיף בַּב"מ הָא אֲצַטְרִיף אֶת שַׁבְּתוֹתֵי תַשְׁמֹנוּרוּ לְלָאו דְמַחְמַר דְלֹא דַחֲי דְלִיכָּא רַק ל"ת לְחוּד אֲלֹא ע"כ צ"ל דַּס"ל כְּמוֹ שֶׁכְּתָב הַמְהַרְש"א בִּיבְמוֹת (דָּף ו') בְּתוֹס' ד"ה שְׁפֹן הַכְּשֵׁר לִיִּישָׁב שֵׁיטַת רַש"י מִמָּה שֶׁקוּשָׁה עָלָיו מְסוּנְגִיא דַּב"מ הַנָּ"ל שֶׁשֵּׁם לֹא אַקְרָא דְאֵת שַׁבְּתוֹתֵי פְּרִיף ל"ל אֲלֹא אַתְנָא דִּילִיף הֵיטְמָא וְאֵל תַּחְזִיר שְׁלֹא יִשְׁמַע לּוּ מְקַרָּא דְאֵת שַׁבְּתוֹתֵי דַּל"ל תַּפְּיּוֹק לִי דַע' וְל"ת הֵם אֲבָל מְשַׁבַּת בַּלֵּא"ה ל"ק דְּאֲצַטְרִיף קְרָא אֲפִילוּ הוּי ע' וְל"ת מִשׁוּם דְהַכְּשֵׁר מְצוּה הוּא ע"ש וְכָבֵר פְּתַבְתִּי בְּסַפְרֵי עָרוּף לְגַר שֶׁפְּדְבָרֵי הַמְהַרְש"א לְתַרְץ שֵׁיטַת רַש"י פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּעֲצָמָם שֵׁם (דָּף ה) וְלַפ"ז גַּם אַתּוֹס' דְּשַׁבַּת אֵין קוֹשֵׁי אֵי ס"ל דְּבְשַׁבַּת לִיכָּא ע' כַּפִּי מְהַר"ם דִּי"ל דְּמַפְרָשִׁים ג"כ סוּגִיא דַּב"מ פֶּן: סִימָן קַמַּג עוֹד לְהֶרֶב הַנָּ"ל נ"י: מֵעַכְשָׁת נ"י הַקְּשָׁה אֲמָה דְכְּתָבוּ הַתּוֹס' נְזִיר (דָּף י"ב) וְהַמַּל"מ ה' נְזִירוֹת (פ"א) דְּמֵי שְׁנֵדֵר בְּנְזִירוֹת כְּשִׁיחֵי לּוּ בֶן אוּ בַת וְנוֹלַד לּוּ טוֹמְטוּם דְּאֵינוּ נְזִיר דְלֹא הִי דַעְתּוֹ רַק לְבָן אוּ לְבַת וְדָאֵי מִמָּה דְגָרְסִינּוּ בְּחוֹלִין (דָּף כ"ב) בְּעֵי ר"ז הָאוּמֵר הָרִי עָלֵי עוֹלָה מִן הַתּוֹרִים אוּ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה וְהַבֵּיא תַחֲלַת הַצִּיְהוּב שְׁבִנָּה וְשַׁבְּנָה סַפְק הוּי וְנַפְיָק אוּ בְרִיָּה הוּי וְלֹא נַפְיָק הָרִי דְפְשִׁיטָא לַר"ז דָּאֵם סַפְק הוּא נַפְיָק וְאֲמַאי נִימָא דַּדַּעְתּוֹ הִי מָה שְׁיַחֲזִי וְדָאֵי תּוֹרִים אוּ וְדָאֵי בְּנֵי יוֹנָה עַכ"ד: לַעֲנִ"ד יֵשׁ לִיִּישָׁב קוֹשֵׁי זֹו ע"פ מָה שֶׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' בְּחוֹלִין שֵׁם וַא"ת פִּינוּ דַּמְמַנ"פ הָאֲחָד פְּסוּל הַיָּאָף יְכוּל לְהַקְרִיבָם.

וִי"ל דְּמִיבְעֵי לִי פְּגוֹן אִם עֶבֶר הַפְּהוּ וְהַקְרִיב א"נ פִּינוּ שֶׁהַבֵּיאָן לִיד הַפְּהוּ יְצֵא יְדֵי נְדָרוֹ מֵאֲחַר דַּמ"מ הָאֲחָד מְהֵן רֵאוּי לְהַקְרִיב עַכ"ל וְלָכֵן א"ש מָה דְפְשִׁיטָא לַר"ז דָּאֵי סַפְק הוּי דְנַפְיָק דָּאֵין לֹאֲמַר דְהִי דַּעְתּוֹ אַתּוֹרִים וְדָאֵי אוּ ב"י וְדָאֵי דַא"כ לְמָה שְׁנִיחָם הַבֵּיאָן לְכַהֵן לְהַקְרִיב פִּינוּ שְׁלֹא נָזַר אֲלֹא אֲחָד וְדָאֵי אַע"כ דְתַלְהָ בְּדַעַת הַפְּהוּ לְהַקְרִיב אֶת הָרֵאוּי שְׁיַזְע שַׁבְּתַחֲלַת הַצִּיְהוּב יֵשׁ סַפְק אוּ שֶׁחֲשַׁב שְׁיַקְרִיב שְׁנִיחָן וְקַמֵּי שְׁמֵיא גְלִיא בְּאֵיזוּ מְהֵן יְצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ וְלָכֵן אֵי לָאו בְּרִי הוּא אֲלֹא סַפְק יְצֵא מִמְנ"פ אֲבָל בְּנָזֵר כְּשִׁיחָה לּוּ בֶן אוּ בַת דְלִיכָּא הוֹכְחָה שְׁהִי דַּעְתּוֹ ג"כ עַל טוֹמְטוּם שְׁפִיר י"ל דְלֹא פִינוּ לְהִיּוֹת נְזִיר אֲלֹא כְּשִׁיחָה' בְּרוּר לּוּ שְׁנוֹלַד לּוּ בֶן אוּ בַת וְדָאֵי וְאֲדַרְבָּא שֵׁם יֵשׁ סְבָרָא קְצַת דְלֹא נִתְפַּוּן רַק לְבָן וְלְבַת וְדָאֵי מְדָלָא אֲמַר סַתֵּם כְּשִׁיחָה' לִי וְלָד אַע"כ דְרְצָה לְדוּר רַק כְּשִׁיחָה' לּוּ בֶן אוּ בַת לִיתָן

שָׁבַח וְהוֹדָאָה לְהַקְב"ה שְׁזִיפָה אוֹתוֹ בְּבֹן אוֹ בַת כַּמֶּשֶׁ"כ הַתּוֹסֵ' בְּנִזְרִי שֶׁם לְעִנְיָן בֶּן אָבֶל לְטוֹמָטוֹם וְאַנְדְרוֹגִינוֹס שְׁאִינִם זָרַע מְבוֹרָךְ לֹא נִתְפַּוֵּן בְּנִדְרוֹ וְלִכְן גַּם מֵהָא דְכָתַב לֹו חֲיִיתוֹ וּבְהִתְמוֹ בְּמַסְכַּת בְּכוֹרִים (פ' ב') אֵין רֵאִי דְשָׁם אֵין הוֹכְחָה לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן וְלִכְן י"ל כַּפִּי הֶרְמֵב"ם אוֹ כַּפִּי הַבְּרִטְנוֹרָא: סִימָן קַמֵּד ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ה' כ"ד תַּמּוּז תַּרִּי"ד לַפ"ק בְּמַגִּילָה דְף ט"ז) פְּתַבּוּ הַתּוֹסֵ' שְׁמַעְתִּי שְׁעֵשְׂרָה אֶלְפֵי פְּכָר פְּסָף עוֹלִין חֲצֵי שְׁקָל לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שְׁהִיוּ ת"ר אֶלְף פְּשִׁיזָאוּ מִמְצָרִים וְאָמַר שְׁיִתָּן לְאַחַשְׁוֹרוּשׁ פֶּל פְּדִיוֹנִם וְדו"ק וְתִשְׁפַּח עַכ"ל: וְלִכְאוּרָה דְבַרְיָהֶם תַּמּוּהִין מְאוּד שְׁלֹא בְּלִבָּד שְׁהִתְשַׁבּוּן אֵינוֹ מְכַוֵּן.

אֵלָּא גַּם הַלְשׁוֹן פֶּל פְּדִיוֹנִם אֵינוֹ מְדוּנֵיק גַּם לֹא יִדְעֵנוּ מַה מְצָאוּ הַתּוֹסֵ' חֶסֶר בִּיאוּר שְׁהוֹצְרָכוּ לְכַתּוּב זֶה וְנִלְעַנ"ד שְׁהַתּוֹסֵ' רָצוּ לְבָאָר בְּזֶה מַה דְאָמְרִינָן שָׁם (דף י"ג) וְעֵשְׂרַת אֶלְפִים פְּכָר פְּסָף אָמַר רִישׁ לְקִישׁ גְּלוּי וְיִדּוּעַ לְפָנֵי מִי שְׁאָמַר וְהִי הָעוֹלָם שְׁעֵתִיד הָמָן לְשַׁקּוֹל שְׁקָלִים עַל יִשְׂרָאֵל לְפִיכָף הַקְּדִים שְׁקָלִיהֶם לְשַׁקְּלִיו וְהִינּוּ דַתְּנָן בְּאַחַד בְּאַחַד מִשְׁמִיעִין עַל הַשְּׁקָלִים ע"כ וְצָרִיךְ בִּיאוּר מַה עִנְיָן שְׁהָמָן שְׁקָל שְׁקָלִים עַל יִשְׂרָאֵל הֵיכָן מְצָאנוּ כֹּן הָרִי פְּכָרִים שְׁקָל וְלֹא שְׁקָלִים וּמַה יַּחֲסוּ בֵּין מַה שְׁשַׁקָּל הָמָן וּמַה שְׁצָוָה הַקְּב"ה לְיִשְׂרָאֵל לִיתָן מַחְצִית הַשְּׁקָל לְזֶה פְּתַבּוּ הַתּוֹסֵ' לְבָאָר זֶה שְׁמַעְתִּי וְכו' (וְאֶפְשָׁר שְׁנַדְפְּסוּ דְבַרְיָהֶם שְׁלֹא.

בְּמִקּוּמָם וּמִקּוּמָם הוּא בְּמִימְרָא דְר"ש בֶּן לְקִישׁ) וְהִינּוּ ע"פ מַה שְׁכָּתַב הָאֱלִישִׁיף (פ' פ' כִּי תִצָּא) טַעַם לְמַה צָוָה הַכְּתוּב לִיתָן מַחְצִית הַשְּׁקָל דְּוָקָא לְכּוֹפֵר נִפְשׁ כִּי עָרַף הַזָּכָר מִבֶּן עֲשָׂרִים עַד בֶּן שְׁשִׁים הוּא חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים וְא"כ אִם יִתָּן אִישׁ פְּדִיוֹנוֹ יִהִי חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים אָבֶל הַקְּב"ה אָמַר אֵינִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם רַק תְּרוּמָה מִעֲרַכְכֶּם וְתְרוּמַת הַתּוֹרָה שְׁנַתְּנָה בְּהַ תּוֹרָה שְׁיַעֲוֹר הִיא תְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְהִיא אֶחָד מִמְּאָה וְלִכְן נֶאֱמַר תְּרוּמָה לַד' שְׁהָאֶחָד מִמְּאָה שֶׁל עֲרַכְכֶּם יִהִי כֹּפֵר נַפְשׁוֹתֵיכֶם ע"ש וְהִנֵּה הַמַּחְצִית הַשְּׁקָל לַת"ר אֶלְף מִיִּשְׂרָאֵל שְׁנַמְנוּ מַעֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה עֲלָה לְמַאת פְּכָר הַפְּסָף כְּמִבְּנֹאָר בַּפ' פְּקוּדֵי וְזֶה הִי אֶחָד מִמְּאָה מִעֲרַכְכֶּם א"כ כָּל עֲרַכְכֶּם יַעֲלָה לְמַאת פְּכָר הַפְּסָף מִמְּאָה פְּעֻמִּים מִמְּאָה פְּכָר שְׁהוּא עֲשָׂרַת אֶלְפִים פְּכָר וְזֶה שְׁאָמַר ר"ש בֶּן לְקִישׁ עֵתִיד הָמָן לְשַׁקּוֹל שְׁקָלִים עַל יִשְׂרָאֵל שְׁיִשְׁקוֹל כָּל פְּדִיוֹנִם מַה שְׁשׁוֹיִן כָּל ת"ר אֶלְף שְׁהוּא לְכָל א' מִיִּשְׂרָאֵל כְּעֲרַכּוֹ חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים לְפִיכָף הַקְּדִים הַקְּב"ה שְׁקָלִיהֶן שְׁהוּא חֲצֵי שְׁקָל לְשַׁקְּלִיו שְׁהִיוּ חֲמִשִּׁים שְׁקָל וְזֶה מַה שְׁכָּאָרוּ הַתּוֹסֵ' שְׁאָמַר לְאַחַשְׁוֹרוּשׁ שְׁיִתָּן כָּל פְּדִיוֹנִם שְׁעוֹלָה עֲשָׂרַת אֶלְפִים פְּכָר נֶגֶד חֲצֵי שְׁקָל שְׁצָוָה הַקְּב"ה לִיתָן כָּל א' מִיִּשְׂרָאֵל וְזֶה הַפִּי לְהַקְּדִים שְׁקָלִיהֶן לְשַׁקְּלִיו.

וְעוֹד הָאָרְכָתִי בְּזֶה בְּשׁוֹמֵר צִיּוֹן הַנְּאָמָן (ס' קפ"ב וְס' קפ"ח) לְהוֹכִיחַ שְׁפִירוּשׁ זֶה יֵשׁ לוֹ יְסוּד גַּם בְּתַרְגוּם שְׁנֵי וּבַמְדָרָשׁ אֶסְתֵּר וּבְגִילְקוּט שָׁם: סִימָן קַמָּה ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ו' ח' אֶלוּל תַּרִּי"ד לַפ"ק. לְהַרְה"ג וְכו' מו"ה גְּבַרִיאֵל אֶדְלָעַר הַפְּהֵן נ"י הַגַּאב"ד דְּק"ק אַבְעָרְדָאָרְף יַע"א: פְּתַב מַר נ"י רֵאִיתִי בְּהֶרְמֵב"ם (בַּפ"ג מַה' תְּשׁוּבָה) שְׁרָאוּי לְהַתְעוֹרֵר עָלָיו וְז"ל (ה'ל' ב') אֶדָם שְׁעוֹנוֹתָיו מְרַבִּין וְכֹן כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ אִם הִיוּ עוֹנוֹתֵיהֶם מְרַבִּים מִזְכִּיּוֹתֵיהֶם מִיָּד הֵן נִשְׁחַתִּין שְׁנַאָמַר וַיֵּרָא ד' כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם וְכו' וְלֹא הִבְנִיתִי רֵאִיתִי רַבִּינוּ שְׁהַמְקָרָא דְכָתִיב וַיֵּרָא ד' כִּי וְכו' הָא אוֹתָהּ אֶמְרִיהַ הִיתָה קוֹנָם הַמְּבוּל אָבֶל לְאַחַר הַמְּבוּל הָרִי מְקָרָא מְפֹרָשׁ בַּפ' נַח לֹא אוֹסִיף עוֹד לְקַלֵּל אֶת הָאֶדְמָה וְכו' וְלֹא אוֹסִיף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי וְכו' וְאִיךָ אֶפְשָׁר שְׁכָּל הָעוֹלָם נִשְׁחַתִּין גַּם אִם עוֹנוֹתֵיהֶם מְרַבִּים ח"ו

בשְׁלֵמָה הָרְאִי שֶׁהִבִּיא מִסְדּוּם וְעִמּוּנָה שְׁפִיר שְׁמוּסָב עַל מְדִינָה אַחַת אֲבָל עַל הָאָרֶץ כְּנֹלָה
אֵין רֵאִי מִמְקַרָּא שֶׁל קוֹנְדֵם הַמְּבּוּל עַכ"ל: תְּשׁוּבָה לַעֲנ"ד לַק"מ דְּשִׁבּוּעַת הַקַּב"ה אַחַר
הַמְּבּוּל לֹא הֵיטָה רַק שְׁלֵא לְהַפּוֹת כָּל חַי בְּמֵיִם כְּדַכְתִּיב כִּי מִי נִחַ זֹאת לִי וְגו' וְאֶמְרִינֵן
בְּסוּטָה (דָּף י"א) וְהֵן אֵינֵן יוֹדְעִים שְׁעַל כָּל הָעוֹלָם כְּנֹלוּ אֵינּוּ מְבִיא עַל אֲנֹמָה א' מְבִיא
ע"ש אֲבָל שְׁלֵא יֵאבֹד הַקַּב"ה הָעוֹלָם ע"י חֲטָא בְּדָבָר אַחַר חוּץ מִן הַמֵּיִם לֹא הִי בְּכָלֵל
שְׁבּוּעָה שֶׁהָרִי אֲצֵל מ"ת אֲלֵמְלָא לֹא קִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל הַתּוֹרָה הִי מַחְזִיר הָעוֹלָם לְתוֹהוּ וְכוֹהוּ
כְּדָאֶמְרִינֵן ע"ז (דָּף ג') אִף שֶׁכָּבֵר נִשְׁבַּע הַקַּב"ה שְׁלֵא לְשַׁחַת הָעוֹלָם בְּלֹא שׁוּם תְּנַאי וְלָכֵן
צָדְקוּ דְבָרֵי הַרְמְב"ם: סִימָן קִמּוּ ב"ה אֲלֵטְאָנָא יוֹם ה' ד' מֶרְחָשׁוֹן תַּרְט"ו לַפ"ק לְהַרְב
מו"ה מְאִיר לִיב לְעִבּוּנְאָהֵל נ"י מַק"ק קַרְאָקָא יַע"א: הַקְּשָׁה לִי מַר נ"י עַל מָה שֶׁפִּתְבַּתִּי
דְּשִׁבּוּעַת הַקַּב"ה אַחַר הַמְּבּוּל לֹא הֵיטָה רַק שְׁלֵא לְהַפּוֹת כָּל חַי בְּמֵיִם אֲבָל בְּדָבָר אַחַר
חוּץ מִמֵּיִם לֹא הִי בְּכָלֵל הַשְּׁבּוּעָה וְנ"ל יֵשׁ לְתַמּוּהָ ע"ז מְזַבְּחִים (ד' קי"ו ע"א) דְּאִיתָא שֶׁם
נִתְקַבְּצוּ כְּנֹלָם וְכו' שְׁמָא מְבּוּל בָּא לְעוֹלָם אָמַר לָהֶם וְכו' כְּבָר נִשְׁבַּע וְכו' אָמְרוּ לוֹ שֶׁל
מֵיִם אֵינּוּ מְבִיא אֲבָל שֶׁל אֵשׁ מְבִיא אָמַר לָהֶן כְּבָר נִשְׁבַּע דְּאֵינּוּ מִשְׁחִית כָּל בְּשָׂר וְכו' יַע"ש
וּמ"ש בְּסוּטָה (ד' י"א) וּבַמְדָּרֵשׁ רַבָּה שְׁמוֹת פ"א שְׁנֵי פְעָמִים וּפ' כ"ב שְׁאָמְרוּ מְצָרִים נָדִין
אוֹתָם בְּמֵיִם שֶׁכָּבֵר נִשְׁבַּע הַקַּב"ה שְׁאֵינֵן מְבִיא מְבּוּל לְעוֹלָם מִשְׁמַע אֲבָל שֶׁל דָּבָר אַחַר
מְבִיא י"ל הַמְצָרִים טְעוּ כִּי אֲבָל הָאֲמַת אֵינּוּ כֵּן כְּמוֹ שֶׁטְעוּ שְׁאִפִּילוּ עַל מְדִינָה אַחַת אֵינּוּ
מְבִיא אִף יֵשׁ לְתַמּוּהָ ע"ז דְּהָא אִיתָא שֶׁם בַּמ"ר שְׁמוֹת פ"א א"ר סִימָן ג' הִיוּ בְּאוֹתוֹ עֲצָה
בְּלַעַם וְכו' וְקִשָּׁה הָא בְּזַבְּחִים שֶׁם אִיתָא אָמַר לָהֶן בְּלַעַם כְּבָר נִשְׁבַּע שְׁלֵא לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר
וְא"כ בְּלַעַם הִי יוֹדֵעַ שְׁאֵינֵן בֵּינֵן מְבּוּל שֶׁל מֵיִם אוֹ שְׁאָר הַשְּׁחָתָה ע"כ אֲנִי אוֹמֵר כִּי בְּנֹדָאֵי
יֵשׁ מְדָרְשׁוֹת חֲלוּקוֹת בְּזָה וְכֵן יֵשׁ בִּינְלִקוּט שְׁמַעוּנֵי פ' נַח פְּלֹגְתָא דְּתַנְאֵי בְּעֵנֵן זֶה וּלְפִי"ז
דְּבָרֵי מַעֲכ"ת נ"י נְכוּנִים דִּי"ל דְּהַרְמְב"ם תַּפְס כַּחַד מֵאֵן דְּאָמַר עַכ"ל: תְּשׁוּבָה מָה שֶׁהַקְּשָׁה
לִי מַר נ"י כְּבָר הַקְּשָׁה לִי תוֹרְנֵי אַחַד נ"י וְהַשְּׁבַתִּי לוֹ כֵּן כְּמוֹ שֶׁהַמְּלִיץ גַּם מַעֲכ"ת נ"י בְּעַד
דְּבָרֵי כָּאֵן שְׁמַגְמְרָא דְּסוּטָה עַכ"פ מוֹכַח כְּדָבָרֵי א"כ אֲפִילוּ לוֹ יְהִי סְתִירָה מִסְּנוּגְיָא דְּזַבְּחִים
י"ל דְּהַרְמְב"ם פְּסֻק כְּסוּגְיָא דְּסוּטָה רַק שֶׁהוֹסְפִתִי עוֹד שְׁהָרִי גַם מְסוּגְיָא דַע"ז שֶׁהִבִּאתִי
דְּמַעֲשָׂה בְּרֵאשִׁית הִי תְלוּי וְעוֹמֵד עַד מ"ת יֵשׁ רֵאִי לָזָה וְלָכֵן אֲפִי נֶאֱמַר דְּמְסוּטָה אֵינֵן רֵאִי
שֶׁהַמְצָרִים טְעוּ בְּכֹף (מָה שֶׁבִּלְא"ה אֵינֵן מִשְׁמַעוֹת מִדְּמִסִּיִּים שֶׁם וְהֵם לֹא יָדְעוּ וְכו' מִשְׁמַע
שֶׁרַק בְּדָבָר זֶה טְעוּ וְלֹא בְּשָׂאָר דְּבָרִים) מַכ"מ הָרִי יֵשׁ רֵאִי מְהָא דַע"ז וְא"כ אֲדַרְבָּא נֶאֱמַר
שֶׁבְּלַעַם טְעָה אֲכֹן בְּאֲמַת אֵינֵן צְנוּרָה לְכָל זֶה שְׁמָה שְׁנֹאֲמַר בְּסוּגְיָא דְּזַבְּחִים הַנְּל הוּא
מִהַמְכִּילְתָא רִישׁ פ' יִתְרוֹ וְשֶׁם כְּתוּב בְּלִשׁוֹן אַחַר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִתְקַבְּצוּ וְכו' כְּבָר נִשְׁבַּע
הַקַּב"ה לְנַח שְׁאֵינּוּ מְבִיא מְבּוּל לְעוֹלָם שְׁנֹאֲמַר כִּי מִי נִחַ זֹאת לִי וְגו' א"ל שְׁמָא מְבּוּל שֶׁל
מֵיִם אֵינּוּ מְבִיא מְבּוּל שֶׁל אֵשׁ מְבִיא אָמַר לָהֶם אֵינּוּ מְבִיא לֹא מְבּוּל שֶׁל אֵשׁ וְלֹא מְבּוּל
שֶׁל מֵיִם אֲלֵא תוֹרָה נוֹתֵן הַקַּב"ה לְעַמּוֹ וְלִידִידָיו שְׁנֹאֲמַר ה' עֲזוּז לְעַמּוֹ יִתֵּן עַכ"ל אֲבָל
שְׁנִשְׁבַּע הַקַּב"ה שְׁלֵא יֵאבֹד הָעוֹלָם כָּל עֵינְקָר לֹא כְּתוּב כֵּן וְאוּלַי עַפ"י זֶה יֵשׁ לְהַגִּי' כֵּן גַּם
בְּזַבְּחִים כְּנֹרָאָה גַם מִהַפְּסוּק דְּהָא כְּתִיב אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מִעֲבֹר מִי נַח וְגו' הָרִי שֶׁרַק עַל מִי
נַח נִשְׁבַּע שְׁלֵא לְהַעֲבִירָם עַל הָאָרֶץ: סִימָן קִמּוּ ב"ה אֲלֵטְאָנָא יוֹם ו' ה' מֶרְחָשׁוֹן תַּרְט"ו
לַפ"ק לְהַרְה"ג וְכו' מוּה' מִתְּתִיָּהוּ מוּנְק הַפְּהֵן נ"י אַב"ד דַּק"ק פִּינְנַע יַע"א: תְּמָה מַר נ"י
עַל מַש"כ דְּטְהַרְת מְצוּרַע אֵינֵן לָהּ זְמַן מוּנְגָבֵל שְׁהָרִי בְּתוֹרַת פְּהֵנִים נְדַרְשׁ בְּיוֹם טְהַרְתוֹ
וְהוּבָא אֵל הַפְּהֵן שְׁלֵא יִשְׁקָה וְגַם אֲנִכִי תְּמַהֲתִי עַל תְּמִיָּהֲתוֹ דְּלִפִּי הַבְּנָתוֹ בְּדָבָרֵי הַת"כ הִלֵּא

יקשה על דברי התוספ' בשבועות (דף ג') שהביא דלמה להו להביא ראי' שאין להמתין עד שימצא אשה או קטן מפרק שילוח הקן ולא הביאו מת"כ דיש ביטול מצנת עשה אם ימתין וגם יקשה על הרמב"ם שלא הביא דין של הת"כ שאסור למצורע להמתין מלהטהר וביותר יקשה אהא דאמרינו שקלים (פ"א) בט"ו לאדר עושין פל צרכי רבים ומפרש שם הירושלמי (הביאו גם הברטנורא) מה הם צרכי רבים וקחשיב בתוכם טהרת מצורע ע"ש ואי ס"ד שיש חיוב טהרה ביום טהרתו איך ממתנינים עד ט"ו אדר ולא כופין מיד כשיטהר על ביטול מצנת עשה אבל באמת אנב ריקטא לא עיין מר נ"י בדברי הת"כ שמה שנאמר שם שלא ישהה אין הפירוש שאסור לשהות אלא שאין צריף לשהות כמו שסיים הת"כ שם כשהי' מונבז דן לפני ר"ע אם משפטרתי בעמידתו וכו' ע"ש פ"א שהי' דן בק"ו אם הגב צריף ז' נקיים משפסק מזובו עד שיטהר כש"כ המצורע ור"ע הי' דן הק"ו אם ימי ספרו של מצורע צריף ז' ימים אף שפבר טהר ממשפב ומושב כש"כ שיצטרף להמתין ז' ימים משלהף נגעו עד שיטהר בצפורים לכן כתיב ביום טהרתו והובא אל הפהן שלא ישהה שאין צריף לשהות אלא יכול לטהר מיד ביום טהרתו שהלה נגעו וכן פ"א שם הקרבן אהרן ע"ש אבל ודאי אם ירצה לשהות אין איסור ולכן לא הביא הרמב"ם דין זה וכן צדקו דברי שטהרת מצורע אין לה זמן מוגבל אמנם ברמב"ן (פ' מצורע) משמע קצת שמפרש שלא ישהה שצריף להביאו בעל פרחו אל הפהן שכתב ומדרשו בת"כ והובא אל הפהן שלא ישהה וא"כ יאמר כי ביום שיטהר שיתרפא מנגעו יובא על פרחו אל הפהן עכ"ל וצע"ג שמדברי הת"כ עצמו נראה שאין לפרש פן כנ"ל: סימן קמח ב"ה אלטאנא יום ו' כ"ב אלול תרי"ד לפ"ק.

להרב מו"ה פנחס שיפפער נ"י בק"ק לעמבערג יע"א: תמה מר נ"י עמש"כ המהרש"א בתענית דיוסף עדיין לא הי' מצנה על פריה ורביה קודם מ"ת שהרי עד מ"ת ודאי פרו ורבו גם לב"נ נאמר כדמשמע בסנהדרין (דף נ"ט) לפי פ"א רש"י שם הנה פבר הזכיר מעכ"ת נ"י בעצמו שפבר הקשה כעין קושיא זו המשנה למלה ה' מלכים (פ"י) על דברי המהרש"א בחגיגה וכתב עליו שלא בהשגחה כתב פן אכן עם כל זה מצא המ"ל שם חבר לדברי המהרש"א שגם הר"ש יפה ביפה תואר על בראשית כתב פן דרבי לוי שלא חשב שם פרי ורבי' בכלל מצות בני נח ס"ל דפרו ורבו לישראל נאמר ולא לב"נ וכתב המשנה למלה ג"כ עליו שמתקע הדבר ולא יאמר דפשיטא דלכ"ע מצנות פו"ר נצטוו בני נח עד סיני עכ"ד: ולענ"ד יש ללמד זכות על הגדולים האלה שלא לשנוייים כטועים שמצאו להם סמך מדברי הגמרא ביבמות (דף ס"ה) דיליף שם רב יוסף דאין אשה מצנה על פו"ר מדנאמר ליצקב פרה ורבה ולא פרו ורבו וכתבו התוספ' אע"ג דלאדם הראשון קאמר פרו ורבו האי ברכה בעלמא ולא למצנה עכ"ל וכבר הקשה המהרש"א בסנהדרין (דף נ"ט) על זה דהתינח במה שנאמר לאדם אבל הרי לנח נאמר ג"כ פרו ורבו ושם הי' למצנה וסיים ויש ליישב ע"ש ואולי פנונתו דרב יוסף ס"ל דמה שנאמר למצנה לא לבני נח נאמר אלא לישראל ממ"ת ואילף ורק ליצקב בלבד נאמרה מצנה זו וכיון דבי' כתיב פרה ורבה ילפינו מזה גם לישראל אחר מ"ת וא"כ י"ל דאליבא שיטה זו כתב המהרש"א דגם מ"ד בתענית דיליף מיוסף דאסור לשמש בשני רעבון ס"ל פן ואלייב' מ"ד זה מפרש ג"כ הר"ש יפה דברי לוי במדרש פן נלענ"ד להמליץ בעד הגדולים האלה אכן באמת ע"פ מה שכתבתי בספרי ערוף לגר (שם) אין ראי' לזה מדברי הגמרא שם שמנח אין

ראי' ממה דנאמר פרו ורבו דאשה ג"כ מצוה דשם נאמר לנח ובניו שקיו רבים ולכן לא הקשו התוספ' רק מאדם דשם פשנאמר פרו ורבו לא היו פעולם רק אדם וחוה וע"כ גם לחוה נאמר וע"ז תרצו שפיר דלברכה נאמר ולא למצוה: עוד הקשה מר נ"י על מה דאמרינו בתמורה (ד' כ"ט) דכנלהו מכח אתנן קאתי מהא דאית ליה אביי בב"מ (ד' ס"ה) איך אוזלי הוא דקא מוזיל גביה דלפ"ז גם גבי אתנן לימא מה שנתן לה יותר מאחד מתנה הוא ולא אתנן לענ"ד יש חילוק רב בין הא דרבית להא דאתנן דהך דרבית הוא בשני ענינים דרבית הוא תשלומין ומה שמכר לו חמשה גריני בזוזא הוא מכר ולכן בזה ס"ל אביי דרבית לא נתן יותר ממה שהתנה רק המכר הוא דאוזיל גביה אכל הך דאתנן בין האחד שהתנה עמה ובין מה שהוסיף הכל מענין אחד שנותן לה ולכן כ"ע מודי דחדא אתנן הוא ונהרי למה זה דומה למי שקצץ זוזא לרבית וכשהחזיר למלוה מעותיו שילם לו שתיים דבזה נדאי גם אביי מודה דצריך להחזיר לו שתיים ולא אמרינו דרק האחד שקצץ הנה רבית והזוי האחד הנה מתנה.

דאל"כ למה נקט אביי בענין מכר דחטי ולא נקט רבויא טפי דאפילו הוסיף דמים ממה שקצץ א"צ להחזיר אלא ע"כ בזה גם אביי מודה דחדא רבית הוא כמו דאמרינו לענין אתנן: סימן קמט עוד להרב הג"ל נ"י הקשה מר נ"י פיון דרבא ס"ל בתמורה (דף ה') דאין מערבין לקרנות א"כ לית ליה קרא דמין במינו לא בטל וקשה לרש"י דכתב בחולין (ד' ק"ט) דרבא ס"ל מין במינו לא בטל עכ"ל: תשובה הנה קושיא זו כפר הזפירה בספר יד דוד בשם חדושי מהר"ם ברבי והמחבר י"ד תרצה בתירוץ שתיירץ גם מעכ"ת נ"י ע"פ קושית התוספות דנבחים (ד' פ"א) דלמה הדר רבא בתמורה ולא מוקי קדש הם לאין תמורתו קריבה פיון דתנאי היא דלפ"ז י"ל דבאמת סוגיא דנבחים פליג על סוגיא דתמורה וכו' רש"י שפיר ע"פ סוגיא דנבחים.

אכן לענ"ד בלא מה שדקדק מר נ"י על תירוץ זה יש מקום עיון בזה שהרי בלא"ה מוכח דרבא ס"ל כר' יונתן דאין מערבין לקרנות מדס"ל פנותיה בב"מ (ד' צ"ה) דלא משמע שניהם עד שיפרוט הפתוב יחדיו ועיין בשו"ת שער אפרים (סי' קל"ג) שהאריך בזה.

אבל הנכון ביישוב קושיא זו לענ"ד הוא מה שהעיר גם מעכ"ת דרש"י ס"ל פתירוץ התוס' במנחות (ד' כ"ב) דמ"ד אין מערבין לקרנות ס"ל דילפינן מין במינו לא בטל מדרשה דדם דם. ומה שהקשה מר נ"י על זה שהרי בנבחים מסקינן דמאן דיליף דאין עולין מבטלין זא"ז מפי קדש הם לא דרש דם דם וכיון דלרבא אמרינו דס"ל כן ע"כ לא דרש דם דם.

לענ"ד י"ל דנדאי הגמרא קאמר שפיר דמאן דיליף מפי קדש הם ע"כ לא יליף מדם דם וא"כ לא דרש אכל מכ"מ לרבא ל"ק שהרי במנחות (ד' כ"ב) מקשה ל"מ"ד דיליף דאין עולין מזא"ז ודלמא משום דמין במינו הוא וכו' יע"ש.

הרי דענין הילפותא דכל אחד יכול למילף מדם הפר ונדם השעיר גם דרשה האחרת רק דמסתבר ליה לר' יהודה למילף מין במינו ולרבנן דאין עולין מבטלין. אכן אם יש לנו ב' דרשות לאין דם מבטל דם אז נדאי אמרינו לכ"ע דילפינן תרונתיהו עולין ומין במינו דחד ילפינן מקרא קמא דמסתבר טפי וחד ילפינן באם אינו ענין.

ולכן התוספ' בנבחים (ד' פ"א ע"א) באמת הקשו מי דחק להגמ' לומר תנאי היא לימא קרא דקדש הם אם אינו ענגן למין במינו ועולין תנהו ענגן לעולין לחוד ואף שהניחו בקושיא הרי פשיטא להו שיש לומר פו.

ומה שהגמרא לא קאמר הכי פבר תירץ בצאן קדשים שם דדוקא לרבנן צ"ל דלא דרשי דרשה דקדש הם מדס"ל מין במינו בטל אבל לר' יהודה באמת י"ל דיליף מקדש הם באם אינו ענגן דאפי' מין במינו לחוד לא בטל ע"ש וא"כ שפיר י"ל דלעולם רבא סבר דאין מערבין לקרנות וא"כ מדם הפך לא מצי למילף דמין במינו לא בטל אבל יליף מדם דם וא"ל הרי מסקינן בנבחים דהני תנאי דילפי אין עולין מבטלין מדם הפך לא דרשי דם דם זה אמרינן לרבנן אבל רבא ס"ל כר' יהודה דס"ל מין במינו לא בטיל וצריף ב' דרשות חד לעולין עם מין במינו וחד למין במינו לחוד באם אינו ענגן רק דלר' יהודה הב' דרשות הם מדם הפך ומכי קדש הם או מדם הפך ומדם דם ולרבא דס"ל אין מערבין לקרנות ולא יליף מדם הפך הוי הב' דרשות מפי קדש הם ומדם דם.

וא"ל דא"כ למה להו להגמרא בתמורה למימר דרבא ס"ל אין מערבין לקרנות מדדךש פי קדש הם לשנותערב דמן ולא יליף מדם הפך לימא דלעולם ס"ל מערבין ומכ"מ צריף ב' דרשות לעולין עם מין במינו ולמין במינו לחוד ודלמא דם דם לא דרש פרבנן.

דזה אינו דהא לרבא לשיטתו בלא"ה צ"ל דאין מערבין לקרנות מדס"ל כר' יונתן בסוגיא דב"מ וכנ"ל: עוד רצה מעכ"ת נ"י להוכיח דהגרסא עינבי דכרין בנזיר (ד' ל"ד) היא הנכונה ודלא כערוף ותוספ' דגרסו דכדין משום דתולעת של ענבים אילא שמו ואילא הוא דכר.

הנה אם יתכן פי' מר נ"י שהוא פי' שפלי לגרסת רש"י שפראה שגרס בשבת (ד' צ') שאילא או איילא שם התולעת של ענבים עם כל זה אין כאן השגה על הערוף שהוא לא גרס בשבת איילא אלא אלה.

לכן כתב ערוף אלה אלה דעינבי בשבת פר"ע פירוש תולעת שמתליעין ענבים כשישנן בגפן עכ"ל. ואלה עם דכר נדאי אין לו דמיון.

וכן י"ל שהיה גרסת התוס' אכן גם אם תולעת אילא שמו לענ"ד דוחק קצת לפרש עינבי דכרין ענבים שהותלעו דיהיה פירוש ענבים זכרים ואין זכר בזה שאכלום זכרים דע"כ הד' של דכרין אינו מן השם אלא הוא תחת מלת היחס שהוא בלשון הקדש של או אשר שיבא תחתיהן ש' בלה"ק ובלשון ארמי ד' ועיין בש"מ בב"מ (ד' ק"ו) שהביא בשם ראשונים שם גרסא אחרת ענבי דקרים פי' שהחמיצו ואולי גם בנזיר גרסו פו: סימן קנ ב"ה אלתאנא יום ה' ח"י אדר תרט"ו לפ"ק.

להתורני מו"ה ישכר בערוש נ"י דק"ק לעמבערג יע"א: מה שהעיר מר נ"י על מש"כ התוספ' בכתובות (ד' מ"ז) ד"ה דמסר לה שהקשו התוס' דאיהו שייף דמסר לה בשבתות וי"ט פינו דאמרינן במ"ק דאין נושאין נשים במועד ממה שכתבו התוס' בר"ה ובמגילה דלנשים גם ר"ח אסור בעשיית מלאכה: תשובה הנה אתוספות נדאי ל"ק דהם הקשו אמה דאמר דמסר בנמים טובים וראש חדש אפילו אסור במלאכה מכ"מ נדאי לא אקרי יו"ט אכן גם אגמרא ל"ק למה קאמר דמסר בי"ט ולא קאמר דמסר בר"ח דליכא בנטול

מלאכה שְהָרִי מִדִּין דְּאוֹרְיִיתָא אֵינְרִי דְלֵא מוֹכַח מִמָּה דְזִפְי לִיָּה רַחֲמָנָא לְאָב לְמִמְסָרָה לְחֻפָּה דְמַעֲשֵׂה יְדִיָּה לְאָבִי דְדִלְמָא אֵינְרִי קָרָא דְמָסַר בְּשַׁבְתּוֹת וי"ט דְלִיפָא בְּיִטוּל מְלָאכָה וּא"כ הֵיָּה יְכוּל לֹמַר ר"ח דְמָה שְׂאִין נְשִׂים עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּר"ח אֵינּוּ רַק מְנַהֵג כַּמִּש"כ רַש"י וְתוֹס' וְלֹא אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא וּמִשּׁוּם דְּנוֹהֲגִין הַנְּשִׂים שְׂלֵא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה מְזַה נְדָאִי לָא אֵינְרִי קָרָא.

וְלָכֵן הַנְּצָרָה לֹמַר מְשַׁבְתּוֹת וי"ט דְּבָזָה הַמְּלָאכָה אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא אַכּוֹן לַעֲנ"ד יֵשׁ לִינְשִׁיב מָה שְׂהַקְשׁוּ הַתוֹס' מֵאִין נוֹשְׂאִין נְשִׂים בְּמוֹעֵד. דְּהֵנָּה רְאִיתִי לְחַקוֹר אִיָּה דְדִין בְּר"ה וי"ה וי"ו"כ אִם מְוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה לִישָׂא נְשִׂים בְּהֵם אִם גִּימָא שְׂאִין חִילוּק בֵּין י"ט לִי"ט אוֹ גִימָא פִּינּוֹן דְּיִלְפִינּוּ הָאִיסוּר מְוִשְׁמַחַת בְּחַגָּה וְלֹא בְּאַשְׁתָּה לֹא שְׂיָיָה זֶה רַק בְּג' רְגָלִים פְּסַח שְׁבֻעוֹת סוּפּוֹת שְׁנַצְטוּהָ בְּהֵם שְׁמַחָה אַבְל לֹא בְּר"ה וי"ה וי"ו"כ שְׂאִין מְצַנְהָ לְשִׁמּוֹחַ בְּהֵם ונ"ל לְפָשׁוּט זֶה מִהִירוּשְׁלָמִי שְׂהִבִּיאוּ הַתוֹס' בְּיוֹמָא (ד' י"ג) ד"ה וְלַחְדָּא שְׁפַתְבוּ בִירוּשְׁלָמִי מְשַׁמַּע אִשָּׁה אַחֲרַת מְתַקִּינִין לוֹ מְזַמְנִין אוֹתָהּ שְׂאִם תְּמוֹת אִשְׁתּוֹ בִּי"ה וי"ו"כ שְׂיִקְדָּשׁ זֹאת בִּי"ה וי"ו"כ וּפְלִיג אֲגָמְרָא דִּינּוֹן דְּפָרִיָּה הָתָם וּיְקָדָשׁ מְאֲתָמוּל דְּמַשְׁמַע לִיָּה מְתַקִּינִין בְּהַזְמָנָה בְּעִלְמָא וּמְשַׁנֵּי נְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵדוֹ בֵּיתוֹ וְלֹא בְּעֵדוֹ ב' בְּתִים וּפְרִיָּה וְלֹא נְמַצָּא פְּקוּנָה קְנִינּוֹן בְּשַׁבְתּוֹ וּמְשַׁנֵּי מִשּׁוּם שְׁבֻעוֹת הַתִּירוֹ בְּמִקְדָּשׁ עכ"ל.

וְאִי ס"ד דְּבִי"ה וי"ט אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא לִישָׂא אִשָּׁה יְקָשָׁה הִיאָה יְכַנּוּס הַכָּה"ג בִּי"ה וי"ו"כ פִּינּוֹן דְּמָה"ת אִיסוּר לִישָׂא דְּנְדָאִי צָרִיָּה פְּנִיָּסָה וְלֹא קִידוּשִׁין לְבַד כְּדְמוּכַח מְסוּגָיָא דְּגָמְרָא דַּע"י קִידוּשִׁין לְבַד לֹא נְקָרָאת בֵּיתוֹ.

אֵע"כ מוֹכַח לְכַאוּרָה דְּאִין אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה לְכַנּוּס בִּי"ה וי"ט. אַמְנָם עַל רְאִיָּה זֹו יֵשׁ לְהַשִּׁיב שְׂהַתוֹס' פְּתַבוּ בְּכַתְנוּבוֹת דְּבְנִיָּשׁוּאִין בְּלֹא סְעוּדָה אִין אִיסוּר וְהַקְשָׁה עַל זֶה הַמְּגַן אַבְרָהָם (ס' תְּקוּמ'ו') שְׂהָרִי בְּגָמְרָא פְּשׁוּט דְּגַם בְּלֹא סְעוּדָה אִיסוּר וְתִירֵץ דְּתַלִּי זֶה בְּפִלוּגְמָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל דְּלַרְב שְׂרִי בְּלֹא סְעוּדָה אַבְל לְשְׁמוּאֵל דְּפִסְקִינּוֹן פְּנוּתִיָּה אִיסוּר גַּם בְּלֹא סְעוּדָה ע"ש.

וּלפ"ז אִין רְאִיָּה מִירוּשְׁלָמִי דִּי"ל ד"ס ל' פְּרַב וְלָכֵן מְוֹתֵר לַכָּה"ג לִישָׂא בִּי"ה וי"ט שְׂהָרִי הוּא גִיָּשׁוּאִין בְּלֹא סְעוּדָה. וּבָזָה הֵיָּה אֲפֻשֵׁר לֹמַר יִיָּשׁוּב ג"כ בְּמָה דְּפְלִיגִי גְמְרָא דִּילָן וִירוּשְׁלָמִי דִּי"ל דְּגָמְרָא דִּילָן אֲנִלָּא אֲלִיבִיָּה דִּינּוֹן דְּפִסְקִינּוֹן פְּשְׁמוּאֵל וְלָכֵן לֹא יְכוּל לְכַנּוּס בִּי"ה וי"ט דִּישׁ אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא וְע"כ נְקִט דְּכּוֹנֵס מְעָרְב יוּה"כ אַכּוֹן אֵע"פ שְׂאִין רְאִיָּה לַפ"ז מִהִירוּשְׁלָמִי מְכ"מ הַסְּבָרָא נוֹתְנָת דְּבִין לַרְב דְּיִלִּיף מְוִשְׁמַחַת בְּחַגָּה וְלֹא בְּאַשְׁתָּה וּבִין לְשְׁמוּאֵל דְּיִלִּיף מֵאִין מְעָרְבִין שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה פִּינּוֹן דַּע"כ פ' הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁמַחַת י"ט א"כ לֹא שְׂיָיָה זֶה רַק בְּג' רְגָלִים שְׁשַׁמְחָה מְצַנְהָ בְּהֵם וְלֹא בְּר"ה וי"ה וי"ו"כ: שׁוּב רְאִיתִי שְׂגַם לְהַטוּרִי אַכּוֹן פְּשׁוּט פִּן דְּבִר"ה אִין אִיסוּר לִישָׂא אִשָּׁה מִן הַתּוֹרָה שְׂהַקְשָׁה בְּחַגִּיגָה (ד' ח') אֵהָא דְּחַשְׁבִּיב בְּבִיצָה (פ' ה') בְּכַלֵּל הַדְּבָרִים שְׁמִשּׁוּם שְׁבֻעוֹת אִיסוּרִים בִּי"ט גַּם דְּאִין מְיִיבְמִין תִּיפּוּק לִיָּה דְּמִן הַתּוֹרָה אִיסוּר לִיָּיְבָם בִּי וְתִירֵץ דְּצָרִיָּה מִשּׁוּם ר"ה דְּאִין מְצַנְת שְׁמַחָה נוֹהֲגָת בּוֹ ע"ש.

הָרִי דְּפְשִׁיטָא לִיָּה ג"כ דְּבִר"ה אִין אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה. וְא"כ ה"ה בִּי"ה וי"ט וּלפ"ז מְיִוֶּשְׁבַת קוֹשְׁיַת הַתוֹס' דִּי"ל דְּמָה דְּקָאֵמַר דְּמָסַר לָהּ בְּיָמִים טוֹבִים הִיָּנּוּ ר"ה וי"ה וי"ו"כ דְּנְדָאִי נְקָרָאוּ יָמִים טוֹבִים וּבְהֵם אִין אִיסוּר לִישָׂא מִן הַתּוֹרָה.

ולענ"ד מדטרחו התוס' לתרץ ג' תירווצים דמסר לה בי"ט היינו סמוך לי"ט או דמסר לשלוחי הבעל או דנישואין בלא סעודה אף דאיכא שמחה מכ"מ ליכא שמחה כ"כ ולא פתבו עכ"פ גם כדברינו דמסר בר"ה ויוה"כ דנדאי לא דוחק יותר מתירווצם מזה יש ראיה קצת דדעתם דגם בר"ה ויוה"כ יש איסור לישא אשה מן התורה ודלא כט"א: ומה שהקשה עוד על מה דאמרינן בכתובות (ד' כ"א) אמר רב יהודה אמר רב שנים התומים על השטר וכו'.

דדילמא משכח ליה אינש דלא מעלי וכתב עילוויה מה דבעי. וקשה לפי מה דאמרינן שם (ד' י"ח) העדים שאמרו פתב ידונו הוא זה כו' ואם פתב ידם יוצא ממקום אחר אין נאמנין וא"כ לפי זה גם אם יכתוב חתימת ידיו אחספא יש לחוש דלמא ימצאנו מלנה שהעד הזה חתום על שטרו ובאמת פסול היה העד הזה בשעה שחתם על שטרו והשתא פשר הוא נמצא אם לא יהיה לו החתימה של העד על החספא העד נאמן לומר פתב ידי הוא זה אבל קרוב הייתי או שאר פסול (כאשר היה המעשה באמת) דהפה שאסר הוא הפה שהתיר אבל עכשיו שיש לו חתימתו אחספא אין העד נאמן לפסול השטר לומר פסול הייתי בעת שחתמתי דהא הוא לא אסרו שיהיה צריכנא להתרה דיליה פיון שאנו מקיימים השטר ע"פ חתימתו אחספא ונפקא מינה שהוא גובה מהלקוחות שלא כדיון.

דבאמת לא הוי רק מלנה ע"פ פיון דשטרו בפסולי עדים נחתם לענ"ד לק"מ הן מצד הסברא הן מצד הדין. מצד הסברא שהרי מה שהמציאו תקנה לכתוב חתימת ידיו אחספא הוא שלא להפסיד להמלנה שטרו שפשר פדיון רק שמת א' מהעדים ואם לא נעשה תקנה זו יפסיד שטרו ואיך סלקא דעתך דמשום חששות רחוקים פאלה דיערע מאורעות הרבה ביחד דשמא ימצאנו מלנה שהעד חתום על שטרו ויהיה פסול ועתה פשר ועי"ז אפשר שיגיע הפסד ללקוחות נפסיד להמלנה בנדאי שטרו שלא להתיר לכתוב העד חתימת ידו אחספא.

אכן גם מצד הדין לק"מ דמה שהתירו לקיים ע"י חתימת ידו אחספא הוא דוקא אם יחתום לפני ב"ד או לפני עדים וישלח לב"ד כמבואר בח"מ (סי' מ"ו סי"ג) באופן שידענו נדאי שחתם בהכשר אבל אם ימצא המלנה חספא בחתימת ידו ויביאנו לב"ד מזה אי אפשר לקיים חתימת ידו.

וכל שפן אם אומר העד פסול הייתי דדלמא חתם גם אחספא בעת שהי' פסול ואז אין מקיימין מחתימה זו כמבואר בח"מ (שם סעיף נ"ד) אפילו אם עתה חזר להכשרו. ולכן לעולם לא יגיע הפסד לשום אדם ע"י חתימתו בחספא: סימן קנא ב"ה אלטאנא יום ו' י"ט מרחשון תרט"ו לפ"ק.

להרב מו"ה מאיר ליב לעבונאהל נ"י דק"ק קראקא יע"א: בדיק לן מר נ"י בספקותיו ע"פ מה דאיתא בסופה (ד' ז') אמר רבא וכו' לשבת מיגו דהוי דופן לעגנו סופה הוי דופן לעגנו שבת אם לפ"ז מותר לישראל לומר לנכרי לטלטל מסופה שאין בה פי אם שמים פהלקתה ושלישית טפח לרשות היחיד שהרי לנכרי הוי האי סופה כשאר מחיצות שאינן של סופה דהא הוא אינו מצוה במצות סופה.

וכן מסופק לענין נשים אי אמרינו לגבייהו מיגו שמותר לטלטל מסנפה לרה"י כיון דהו אינו חייבות במצות סנפה ולא שייך גבן מיגו. וכן מסופק לענין קטן שהגיע לחינוך וכן לענין טומטום ואנדרוגינזוס: תשובה בתחלה אעיר שלא ידעתי למה לא הרחיב מר נ"י לפי דעתו ספקותיו לענין חולה ומצטער דאמרינו סנפה (דף כ"ה) דפטורין מן הסנפה אם מותר להם לטלטל בסנפה של ב' דפנות ושלישית טפח בשבת ש"ס כיון דלדידהו לא הוי מחיצה לענין סנפה דפטורין ממנה וכן לענין עוסקים במצו' דאמרינו שם (דף כ"ו) דפטורין מן הסנפה אכן לענ"ד אין ספק בכל אלה שהרי לענין טלטול שבת לא דייקינו אחר רשות המטלטל אלא אחר הרשות בכלל דאל"כ יקשה הרי חייב טלטול מרשות לרשות ילפינו שבת (דף צ"ו) מאל יעשו מלאכה דקאמר להו משה לישראל לא תפיקו ומיתו מרה"י דידכו דהינו מאהליכם לר"ה ע"ש וא"כ נימא דדוקא אם מטלטל מרשות היחיד שלו לר"ה חייב שהרי כל אחד לא הו' מביא רק מאנהל שלו אבל מטלטל מרה"י של אחר יפטר אלא ע"כ אמרינו סברא היא כיון דקפיד רחמנא אטלטול מרשות לרשות מה לי שלו מה לי של חבירו וכעין מה דאמרינו (שם) אשפחן הוצאה הכנסה מגל"ן סברא היא מפדי מרשות לרשות הוא מה לי אפוקי מה לי עיולי ע"ש ולכן כיון דסנפה זו נחשבת אנהל של דירה ומחיצות להיושב בה בתורת חיוב בטל ממנה דין רשות הרבים ונחשבת רה"י לכל אדם דהא שם אנהל עליו לאיש ישראל דאמרינו ג"כ מה לי הוא מה לי אחר ועוד שהרי דין חיוב הוצאה לא פתיב רק באנהל המוציא וחיוב של אחר ילפינו מיניה מפח סברא וכנ"ל אם כן כיון דהיושב בסנפה שלו מותר לטלטל מתוכה לבית היאך יאסר אחר שהרי חיוב של אחר רק מחיוב דידיה ילפינו ולכן נחשבה סנפה זו רשות היחיד לכל אדם בין להחייב בסנפה בין להפטור ממנה וכל שכן שאין כאן איסור שבות לנכרי או חנוף לקטן כנלע"ד: סימן קנב במגילה (דף כ"ה) ההוא דנחית קמיה דרבה אמר אתה חסרת על קן צפור אתה חוס ורחם עלינו אתה חסרת על אותו ואת בנו אתה חוס ורחם עלינו אמר רבה כמה ידע ההוא מרבנן לרצויה למאריה אמר ליה אפיי והא משתקין אותו תנו רבנן לחדודי לאפיי הוא דבעי.

וסוגיא זו היא גם בבבבכות (ד' ל"ה) רק שלא הוזכר שם אלא אתה חסרת על קן צפור ולא ג"כ אתה חסרת על אותו ואת בנו אכן בספר בית גתן שנדפס מחדש שבו הובאו הגהות על פי גמרא כ"י ישן נושן נאמר שבגמרא כ"י פתוב גם בבבבכות כמו במגילה [ותמהתי על הצל"ח שהביא בבבבכות מה שפתב הרמב"ם (בפ"ט מה' תפלה) מי שאמר בתחנונים מי שריחם על קן צפור וכו' או שלא לשחוט אותו ואת בנו ביום א' משתקין אותו וכתב על זה הגה הוסיף הרמב"ם מצות אותו ואת בנו שאינו שנוי במשנה ואמנם הוא בירושלמי כאן עכ"ל ולמה לו להביא מירושלמי כיון דגם בגמרא שלנו פתוב במגילה כן שמשתקין אותו ולפי הגמרא כ"י גם בבבבכות פתוב כן] והנה רבים תמהו אפה דקאמר רבנן לחדודי לאפיי הוא דבעי מה חדוד שייך בדבר המפורש במשנה ועיין בצל"ח שם שהביא ג"כ קושיא זו ודחק ביישובה ולענ"ד נראה ליישב דגם על ההוא דנחית קמיה דרבה יש לתמוה איך טעה בדבר המפורש במשנה ובפרט דקרא לו רבה ההוא מרבנן ולפי מה שפתב רש"י בתענית (דף ד') ההוא מרבנן הוא תואר משונב דת"ח בחור נקרא צורבא מרבנן ות"ח זמן נקרא ההוא מרבנן ע"ש ואיך יטעה תלמיד חכם זמן בדבר

המפנה בשנה בשני מקומות בברכות ובמגילה אבל י"ל דשם במגילה איתא על קן ציפור גיעו רחמיך משתקין.

אותו מ"ט פליגי בה תרי אמוראי במערבא ר"י בר אבין ור"י בר זבידא חד אמר מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית וחד אמר מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינו אלא גזירות ופרש"י מטיל קנאה לומר על העופות חס ועל הבהמות וחיות אינו חס עכ"ל.

והנה יש לחשוב שיש נפקותא בין ב' הטעמים אם מזכיר קן צפור וגם אותו ואת בנו דלטעם עושה מדותיו של הקב"ה רחמים גם זה אסור אבל לטעם שמטיל קנאה יהי' זה מותר שהרי מזכיר שעל העופות חס בקן צפור ועל הבהמות חס באותו ואת בנו ואם פן אין פאן מטיל קנאה אבל באמת מוכח דגם זה אסור דהא תנו משתקין אותו ולשון זה משמע כשהוא מתחיל לומר פן אין מניחין אותו לסיים אלא משתקין אותו וא"כ אי"ס ד' דכשזכיר ק"צ וגם הוא"ב מותר למה משתקין אותו כשהתחיל לומר על קן צפור גיעו דלמא יאמר אחר זה גם על אותו ואת בנו חס ולכן לא בלבד שלא יהא חיוב למשתק אותו אלא אדרבא? הא אסור למשתק אותו דכשמשתקין אותו עכ"פ התחיל בקלקול לכן יאמרו לו שסיים גם באותו ואת בנו לתמן את הקלקול אלא ע"כ מוכח דגם כשזכיר שניהם אסור דגם בזה שייך הטלת קנאה או משום דאין התמלה שנה בשניהם או מפני שמטיל קנאה בחיות ועופות ובהמות טמאים ולפי זה י"ל דמהווא מרבנן ודאי לא נעלמו המשניות רק שהוא רצה להראות טעמו וחרפותו קמיה דרבה שהוא סובר דטעם דעל קן צפור משום מטיל קנאה ולכן הזכיר שניהם ק"צ ואוא"ב וחשב דבזה אין קפידא ורצה רבה לנסות לאפיי אם לא ירגיש בטעות של ההוא מרבנן ושיבח אותו כמה ידע שהוא מרבנן לרצווי למארי' פאלו רצה לומר שיודע לשיבח להקב"ה גם כמה שגראה אסור מדין המשנה אבל אפיי הבין וא"ל והא משתקין אותו תנו ומדמשתקין אותו ואין מניחין אותו לסיים מוכח דגם להזכיר שניהם אסור פנ"ל ולכן שפיר מסיים ורבה לחדודי לאפיי הוא דבעי דבאמת יש חדוד בזה כמה שהוציא האיסור מלשון משתקין: סימן קנג ב"ה אלתאנא יום ה' ו' שבט תרט"ו לפ"ק להרב מו"ה פנחס נ"י שייפפער דק"ק לעמבערג יע"א: הקשה מר נ"י על דברי התוס' בסנהדרין (נ"ה ס"ה ע"ב) ד"ה יצאו עדים תימה ל"ל וכו' וי"ל דמשפחת לה שהוזמו קודם ג"ד וכו' וז"ל והנה יש לתמוה על תמיהתם דהא פשטות תמיהתם הוא משום פנין דמקטלי אין לחייבן קרבן משום דקלב"מ הלא מבואר בשבת (צ"ד) דמיתה אינה פוטרת מקרבן וכן הספימו בתוספ' פסחים (ד' כ"ט) ד"ה מאן יש אומרים רנב"ה וכן על תירוץ התוס' יש לדקדק דאי מיירי קודם ג"ד לא איצטריף למעוטי דלא מחייבי חטאת דעיקר דמחייבי ע"ז בדיבורם משום דבדיבורם עבדו מעשה לחייב הנדון כמבואר שם תוס' ד"ה הואיל וישנו בקול וכיון דמיירי קודם ג"ד לא איתעבד מעשה בדיבורם ולא ידעתי למה לא תירצו בפשטות דאדרבה מיירי שפבר נהרג הנדון וקיי"ל הרגו אין נהרגין וצ"ע עכ"ד: תשובה מה שהקשה ממה שמוכח בשבת (ד' צ"ד) ומדברי התוס' פסחים (ד' כ"ט) דלענין קרבן עם מיתה לא אמרינן קם ליה בדרבה מיניה לענ"ד י"ל לו תהא קושית התוס' מפח קלב"ם ג"כ לא יקשה שהרי רק לפי פרש"י בשבת שם איירי ממיתה וקרבן ומוכח פן דבקרפן לא אמרינן קלב"ם אבל לפי הרשב"ם וכן לפירוש הר"י שהביאו התוס' בשבת לא איירי ממיתה וקרפן ע"ש וא"כ לא מוכח ג"כ דבמיתה וקרפן לא אמרינן קלב"ם וא"כ אף שהריב"א

בפסחים שמפרש כפרש"י בנראה מדבריו הוכיח משפת פן מכ"מ אין קושא על סתם תוספ' דסנהדרין די"ל דמפרשי סוגיא דשפת כפי רשב"ם או כפי ר"י וס"ל דבמיתה וקרפן ג"כ אמרינן קלב"מ דחייב קרפן שיניף ג"כ לקראו עונש ממון פדאמרינן בכריתות (ד' כ"ו) סד"א התם ממונא הוא וכו' ע"ש ובמיתה וממון נדאי לכ"ע אמרינן קלב"מ אכן באמת בלא"ה לק"מ דקושית התוס' דסנהדרין שיניף גם לפרש"י וריב"א דהם לא פירשו רק אם מיתה וקרפן הם על שני עבירות בין שהאסור אחד והמעשים חלוקים כגון שם בשבת שהאחד על האוכלים וא' על הכלי ובין שהמעשה אחד והאסורים חלוקים כגון בקה שאכל חמץ הקדש בפסח שחייב האחד על הקדש וא' על חמץ בזה י"ל שעל העבירה האחת נענש מיתה שמכפרו ועל עבירה האחרת מכפר קרפן אבל על עבירה ומעשה אחד שיהיה קרפן ומיתה זה נדאי לא יתכן דאם נענש מיתה הרי פרה מיתה העבירה והיאף שיניף שיביא גם קרפן לכפרה על אותה עבירה עצמה ואם יביא הקרפן לכפרה הרי נתפטר והיאף יתחייב מיתה ולכן בלא קלב"ם הקשו התוס' שפיר: ומה שהקשה מעכ"ת נ"י על תירץ התוספ' פינון שהוזמו קודם גמר דין הרי בדיבורם לא אתעביד מעשה אשיב פי לפי מה שמפרש מעכ"ת נ"י בדבורו אתעביד מעשה על גמר דין הלא יקשה היאף ע"י גמר דין יקרא הקול של עדים זוממים מעשה הרי ערבף ערבא צריף מה עדיפא קול הסנהדרין של גמר הדין מקול העדות של העדים ואם זה לא יתחשב מעשה היאף יחשב קול סנהדרין מעשה.

ועוד היאף שיניף דגמר דין נקרא מעשה דא"כ היאף ילפינן במכות (ד' ה') הרגו אין נהרגין מכאשר זמם ולא כאשר עשה כמו שפרש"י שם (ד' ב') (ומה שנראה קצת דמלאחיו קדריש תירצתי בספרי ע"ל שם) הרי גם אחר גמר דין כבר עשה אלא נדאי דמעשה לא נקרא אלא מעשה העונש שנעשה בנדון ומה שקרא לעד"ז בדבורם אתעביד מעשה הוא משום דהיה ראוי דבורם להעשות מעשה בנדון על ידו אם לא הוזמו א"כ מה לי קודם גמר דין מה לי אחר גמ"ד ולכן תירוצ התוס' א"ש דמשפחת שהוזמו קודם גמר דין ומפל מקום נקרא בדבורם אתעביד מעשה וכינון דכן אפי' היה אפשר למשפח גם לאחר שנהרג מפל מקום לא יקשה קושא על ג' של מעכ"ת נ"י למה לא תרצו התוס' פן פינון דבלאו הכי תרצו שפיר ונקטו קודם גמר דין שהוא האופן הקודם אלא דלענ"ד יש לומר ג"כ דבדיוק נקטו התוס' קודם גמ"ד דוקא שבימי נעורי פבר הוקשה לי למה לא תרצו התוס' ג"כ דמשפחת בעידי נערה המאורסה חבירה שאינו נהרגין פדאמרינן בסנהדרין (ד' מ"א) או בעדי טרפה שהוזמו שג"כ אין נהרגין פדאמרינן (שם ד' ע"ח) אכן פעת ראיתי דלק"מ שהרי יש להבין ע"פ תירוצי התוס' היאף נאמר בת"כ שהביא רש"י אף אני מרבה חייבי מיתות ב"ד וכו' ועדים זוממים ת"ל ועשה הרי פשהומו קודם גמ"ד או בחזרו בהו אינם עדים זוממים ולא חייבי מיתות ב"ד אכן י"ל דהתוספ' ס"ל דקרא הת"כ פן פינון דבשעה שהוזמו או שחזרו בהו עדיין היו ראויין אז להיות עדים זוממים אם היה גמר הדין על פיהם והיה ראויין אז להיות חייבי מב"ד ולכן לא היו יכולים לתרץ מעדי נערה המאורסה או מעדי טרפה דמזה נדאי לא איירי ת"כ שבשעה שהוזמו לא היו ראויים להיות חייבי מיתות ב"ד ולכן לא היו יכולים לתרץ ג"כ שהוזמו אחר שפבר נהרג הנדון שפזה ג"כ בשעת הנזמה לא היו ראויים עוד להיות חייבי מיתות ב"ד ע"י הנזמה.

וא"כ ע"כ לא איירי הת"כ מזה וע"כ פתבו התוס' בדיוק קנודם גמ"ד דוקא: סימן קנד ב"ה אלתאנא יום ו' י"ט מרחשון תרט"ו לפ"ק. להרה"ג וכו' מו"ה חיים יוסף פאלאק נ"י הגאב"ד דק"ק טרעביטש יע"א: הקשה מעכ"ת נ"י וז"ל רש"י בשבת (ד' פ' ע"א) ד"ה והוא שיש חיוב חטאת ביניהם וכו' כ' אבל אם הנה פרמלית מפסיקו פגון קרפף יותר מבית סאתים וכו' והוא לכאורה תמוה מאוד דקרפף פנה יש לו דין פרמלית רק לחומרא שאסור לטלטל בתוכו ד' אמות מדרבנן כמו בכרמלית אבל לא לקולא דמה"ת רשות היחיד גמורה הוא והזורק מר"ה לתוכו חייב חטאת כמו שאמר עולא אמר ר' יוחנן (לעיל דף ז' ע"א) קרפף יותר מבית סאתים וכו' הזורק לתוכו חייב וכן פסק הרמב"ם (בפס"ז מה' שבת).

וכן כ' גם המ"א והט"ז בא"ח סי' שמ"ו ס"ק א' ובט"ז סק"ג וצ"ע עכ"ל: תשובה הנה אף ששיטת רש"י כעת לא נתבררה לי מכ"מ נראה בפירושו שיטתו שס"ל שאף לקולא יש לקרפף פנה דין פרמלית שכן מוכח ממה שכתב שם (ד' ז' ע"א) ד"ה דעד י' הוי פרמלית וז"ל אור של בקעה או של ים או של קרפף יתר על בית סאתים וכו' למעלה מי' מותר להוציא לכתחלה משם לרשות היחיד ולרשות הרבים וכו' ע"ש.

והלא יקשה פניו דכלל בידינו דאור רשות היחיד הוי רה"י עד לרקיע וכדאמרינו שם במקומו נהרי מן התורה קרפף יותר מב"ס רשות היחיד הוא וא"כ הוא רה"י גם למעלה מי' והיא כ' רש"י דמותר להוציא למעלה מי' לרשות הרבים והלא מוציא מדאורייתא מרשות היחיד לרה"ר אלא ודאי דס"ל לרש"י דאחר שדינו דקרפף בכרמלית גם לקולא דינו כן ולכן למעלה מעשרה שפסק רשות פרמלית דינו פרשות הרבים דלמעלה מעשרה הוי מקום פטור.

ולכן רש"י לשיטתו ודאי כתב שפיר ג"כ דקרפף יותר מבית סאתים לא נחשב רשות היחיד לענין הפסק בין ב' הרשויות. אמנם מנ"ל לרש"י כן אחר שעולא אר"י הזורק לתוכו חייב ולא מצאנו חולק עליו ואדרבא משמע בגמרא (ד' ז') דגם רב אשי דבתרא הוא ס"ל כן לא נתברר לי כעת.

שוב ראיתי שהתוספת שבת סי' שמ"ו הקשה קושיא הנ"ל על רש"י שבת (ד' פ') ותמהני שלא הרגיש ברש"י (ד' ז') שהזכירתי: סימן קנה ב"ה אלטאנא יום ה' ד' אב תרט"ו לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה משה שיק נ"י הגאב"ד דק"ק יערגן יע"א: כתב מעכ"ת נ"י ראיתי בספר תוס' י"כ שהקשה על הרמב"ן שפסק דצירוף שיעור שתיני' הוא ברביעית ממה שצאמר בפסחים (מ"ג) וכן פסק הרמב"ם (בפ"א מחמץ) דשכר המדי לית בי' פזית בכא"פ והקשה הא במידי דשתי' אין.

השיעור בכא"פ ולענ"ד ל"ק דמצינו לענין ב' דברים שיעור אכ"פ אהד באוכל איסור מעט מעט וע"ז סובר הרמב"ם דמשקין שיעור שהי' בכדי שתפית רביעית ויותר מזה אינו מצרף ואינו דרף הנאה כמו שכתב הר"י קורקוס אמנם מצינו עוד שיעור אכ"פ לענין טעם כעיקר וטעמו וממשו דמפלפל הש"ס פסחים (מ"ג) אי פזית בא"פ דאורייתא וכמ"ש התוס' נזיר (ל"ו ע"ב) ד"ה ופזית וניהו דאפ"י אי בעין פזית בכא"פ דאורייתא מ"מ בתערובת איכ"ל שהוא מדרבנן דההיתר מבטלו מ"מ לבתר דגלי קרא פזית בכא"פ בתערובת דאורייתא והיינו להרמב"ם טעמו וממשו איכ"ל דעדיף מבעין דאם הוא בעין

וְשָׁקָה בְּנִתִים אֵין פֶּאן הַנָּאָת גְּרוֹנוֹ כַּמ"ש הַר"י קוֹרְקוֹס וְאִינוּ פְּדֵרֶךְ שְׁתֵּי אָבֵל פֶּאן שְׁגַם
הַקֵּיִתֶר קִיבֵל הַטַּעַם וְטַעַם פְּעִיקָר דְּאוֹרֵיקָא בְּטַעְמוֹ וּמְמַשּׁוֹ לְהַרְמַב"ם וְלֹא הִי שָׁם דְּבַר
בֵּינֵי בֵּינֵי שְׁלֵא הִי לֹו טַעַם הָאִסוּר לְכַף מְצֻטְרַף תוֹף אַכ"פ כֹּל זְמַן שְׁלֵא נִתְבַּטַּל וְכוּ פֶסֶק
הַרְמַב"ם (בַּפ"ה מְנִזִּירוֹת דִּין ה') גְּבִי שְׁרָה פִתּוֹ בֵּינֵן רְבִיעִית דְּיִלְפִי מִמְשַׁרְת דְּטַעַם פְּעִיקָר
כַּה"ג מַה"ת וּמְצֻטְרַף וְאִם לֹא הִי אֲמָרִינוּ טַעַם פְּעִיקָר הִי אֲכִילַת הֵיִתֶר בְּנִתִים מְפָסִיק
דְּמִשְׁקָה אִינוּ מְצֻרַף תוֹף אַכ"פ אֲלֵא בְּכַדִּי שְׁתִּינִית רְבִיעִית קַמ"ל דְּמְצֻטְרַף דְּטַעַם פְּעִיקָר
לְעַנְנוּ זֶה וְהִינוּ פְּרַבְנוֹ דַּר"ע וּמִיְנוֹשֵׁב שָׁם קו' הַלַּח"מ וְכוּ לְעַנְנוּ שְׁכַר הַמְדִי וְאִין חִילוּק
אֲלֵא בְּנִזִּיר שְׁעִירוֹ בְּרְבִיעִית וּבְחֻמֵץ שְׁעִירוֹ בְּכֹזִית וְלַעוֹלָם בְּעִינוּ שְׁלֵא יְהִי הַפְּסָקָת זְמַן
בֵּינֵיהֶם עַכ"ד: עַל זֶה אֲשִׁיב הַפְּסָף מְשֻׁנָּה (ה' חֻמֵץ פ"א) הֵבִיאוּ גַם הַתּוֹס' י"ט פְּסָחִים
(פ"ג) פֶּתַב בְּדַעַת הַרְמַב"ם אִיפְכָא מְזַה דְּבַעֲנוּ בְּלֵא תַעֲרוֹבֶת חֲזִיב פֶּרַת בְּצִירוּף אֲכִילַת
פֶּרַס אָבֵל ע"י תַעֲרוֹבֶת בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרַס לִיפָא פֶּרַת רַק לֹאוּ הִרִי שְׁחַמּוֹר בְּהַפְּסָק מַע"י
תַעֲרוֹבֶת וּמְזַה דְּחִיתִי בְּסַפְרֵי עֲרוּף לְגַר בְּכִרִיתוֹת (דָּף י"ג) רְאִית תּוֹס' י"כ לְעַנְנוּ שְׁתִּינִית
מִשְׁקָה שְׁדֵרֶךְ הַנָּאָתָה יוֹתֵר מַכֵּא"פ שְׁהוֹכִיחַ מְהֵא דְּכֹתֵחַ הַבְּבִלִי וְשְׁכַר הַמְדִי דְּבַעֲנוּ אַכ"פ
דְּוִקָא וְכַתְּבִיתִי דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם דַּע"י תַעֲרוֹבֶת דְּקִיל אֲכֹן הַקְּוִשָׁא שְׁהַקְּשָׁה הַתּוֹס' י"כ עַל
הַרְמַב"ם מְשַׁכַּר הַמְדִי שְׁנֶאֱמַר בְּפֶסֶחִים (דָּף מ"ד) דְּשְׁעִירוֹ צִירוּפוֹ בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרַס וְשָׁכֹן
פֶּתַב הַרְמַב"ם לְעַנ"ד לַק"מ שְׁמַהֲגֻמְרָא אִין רֵאִי פֶּלֶל שְׁבַגְמְרָא לֹא הוֹנְפֵר רַק מְכֹתֵחַ
הַבְּבִלִי שְׁהוּא מִיִּדִי דְּאֲכִילָה וְלֹא הוֹנְפֵר שְׁכַר הַמְדִי פֶּלֶל רַק רַש"י הַזְּפִיר שָׁם שְׁעִירוֹ אַכ"פ
גַּם עַל שְׁכַר הַמְדִי וְהִרִי רַש"י י"ל דַּס"ל פֶּהֲרָאָב"ד דְּבַשְׂאָר מְשָׁקִים ג"כ הַצִּירוּף בְּכַדִּי
אֲכִילַת פֶּרַס וְאוֹלָם גַּם מְהַרְמַב"ם אִין קוֹשְׁיָא שְׁנֶרְאָה שְׁיִטְתּוֹ שְׁמַחֲלַק בֵּין הַמְּחָה הַחֻמֵץ
שְׁפֶתַב (רִישׁ ה' חו"מ) שְׁחֲזִיב פֶּרַת וּבֵינֵן שְׁכַר הַמְדִי דְּהוּא תַעֲרוֹבֶת חֻמֵץ שְׁפֶתַב שָׁם (פ"א
ה"ו) דְּלִיפָא פֶּרַת רַק לֹאוּ וְלַעֲנֵן הַמְּחָה חֻמֵץ פֶּתַב ה' מֵאֲכִלוֹת אִסוּרוֹת (פִּי"ד) הַשְׁעִירוֹ
שְׁל רְבִיעִית וְלַעֲנֵן שְׁכַר הַמְדִי פֶּתַב הַשְׁעִירוֹ שְׁל אֲכִילַת פֶּרַס וּמְזַה נְרָאָה שְׁשִׁיטְתּוֹ פִּינוּ
דְּמַרְבִּינוּ מִהַנְּפֵשׁ דְּכִתִּיב גְּבִי פֶּרַת גַּם חִיּוֹב הַשׁוֹמֵה וְסַתֵּם שְׁתִּינִי בְּרְבִיעִית וְלֹא שְׁיִיף שְׁתִּינִי
רַק בְּהַמְּחָה לְכֹן אִם הַמְּחָה וְשְׁתָה פְּזִית חֻמֵץ עִם פְּבִיצָה מִים מְקַרִי שׁוֹמֵה חֻמֵץ וְחֲזִיב פֶּרַת
וּמַכ"מ בְּעִינוּ שְׁהַמְּחָה פְּזִית חֻמֵץ פְּמוֹ שְׁפֶתַבִּיתִי בְּמִקּוֹם אַחַר וְכוּ הוּא בְּפִי בַתּוֹסְפֶתָא
פְּסָחִים (פ"א) כְּשֵׁם שְׁהַאֲכִילָה בְּכֹזִית כֹּף שְׁתִּינִי ע"ש אָבֵל כְּשִׁישׁ יוֹתֵר תַעֲרוֹבֶת מִים
מְרְבִיעִית לֹא נִקְרָא עוֹד שׁוֹמֵה חֻמֵץ רַק שׁוֹמֵה מִים בְּתַעֲרוֹבֶת חֻמֵץ וְלֹא חֲזִיב פֶּרַת אָבֵל
חֲזִיב מִשׁוּם לֹאוּ דְּתַעֲרוֹבֶת חֻמֵץ כֹּל שִׁישׁ פְּזִית בְּכַדִּי אַכ"פ אָבֵל כֹּל הִיכִי שְׁהַחִיּוֹב מְשׁוּם
שׁוֹמֵה אִסוּר וְלֹא תַעֲרוֹבֶת אִסוּר שְׁעִירוֹ הַצִּירוּף בְּרְבִיעִית אֲכֹן כְּבַר הַעֲלִיתִי בְּסַפְרֵי ע"ל
בְּכִרִיתוֹת שָׁם שְׁלַפְעַנ"ד גַּם הַרְמַב"ם ס"ל דְּדוֹקָא הִיכִי שְׁהַשְׁעִירוֹ שְׁל הָאִסוּר הוּא פְּחוֹת
מְרְבִיעִית פְּגוֹן חֻמֵץ וְחֻלָּב שְׁשִׁעִירוֹ בְּכֹזִית בְּזַה הַצִּירוּף בְּרְבִיעִית אָבֵל הִיכֵא שְׁהַשְׁעִירוֹ
בְּרְבִיעִית אַז הַצִּירוּף בְּכַדִּי אֲכִילַת פֶּרַס גַּם לְהַרְמַב"ם וְלְכֹן לְעַנְנוּ בְּרָכָה אַחְרוּנָה גַּם
לְהַרְמַב"ם הַצִּירוּף בְּכַדִּי אַכ"פ: סִימָן קַנוּ ב"ה אַלְטָאנָא יוֹם ה' כ' שְׁבַט תַרַט"ו לַפ"ק:
לְהַתּוֹרְנֵי מו"ה יְהוּדָא לִיב מַעַנְקִישׁ נ"י בַק"ק לְעַמְבְּעֶרְג יַע"א: מַה שְׁהַקְּשָׁה מַעַכ"ת נ"י
עַל הַט"ז שְׁפָסֶק לְהַקְדִים הַבְּדִלָה לְגַר חֲנוּפָה מִטַּעַם תְּדִיר קוֹזֵם מַתּוֹס' יוֹמָא (דָּף ל"ג)
שְׁפֶתַבוּ דְּבַעֲבוֹדַת סִילוּק נֶגֶד עֲבוֹדַת מַתָּנָה לֹא אֲמָרִינוּ דְּתְדִיר קוֹזֵם וְהַבְּדִלָה דוּמָה
לְעַבּוֹדַת סִילוּק לְעַנ"ד אִינָה הַשְּׁגָה פֶּלֶל דְּמַה שְׁחֻלְקוּ הַתּוֹס' בֵּין עֲבוֹדַת מַתָּנָה לְעַבּוֹדַת
סִילוּק הוּא ע"פ סוּגְיָא דִּיּוֹמָא (דָּף כ"ד) דְּיִלְפִינוּ מִעֲבוֹדַת מַתָּנָה דְּדוֹקָא עַל עֲבוֹדַת מַתָּנָה

זר חייב מיתה ולא על עבודת סילוק ואף דפליגי שם רב ולוי מכ"מ לפי המבואר שם לא פליגי רק לענגן עבודת סילוק בחוץ אבל לענגן עבודת סילוק בפנים דהיינו דישון מזבח הפנימי אפילו לוי מודה דאין זר חייב עליו מיתה כמו שפשוט שם אבעית רבא ע"ש וכיון דחזינו דעבודת סילוק דדישון מזבח הפנימי קיל מעבודת מתנה לכן פתבו התוס' דאין למילף ליתן לדישון קדימה משום דתדיר דסברא דתדיר לא הראנו הפתוב רק בתמידין ומוספין דתרונייהו עבודת מתנה הו דחשובין אבל לא לענגן עבודת סילוק דדישון דקיל דאין זר חייב מיתה עליו וא"כ לא שייך זה רק לענגן עבודה אבל לענגן שתי מצות היאך נחלק בין מצות הבדלה למצות גר חנוכה מאיזה טעם תגרע מצות הבדלה מגר חנוכה ועוד הכי בשביל שפאה להבדיל בין שבת לחול תדמה לעבודת סילוק הלא בדבר המבדיל לא שייך לא סוף ולא התחלה ומה גם דכבר נסתלק שבת ע"י הבדלה שבתפלה דאל"כ פשיטא שאין להדליק בלא הבדלה ולכן אין לגרוע מצות הבדלה משאר מצוה: ומה שיקשה מר נ"י על מה שביאר הב"ח בח"מ (סי' ס"ט) שיטת רב שרירא גאון דבח"י דמדאורייתא בעי קיום לא מהני ע"י דימוי דלפ"ז מה הקשו התוס' בב"מ (דף י"ג) דאפילו יש בו אחריות יחזיר למלנה דאם יקיימו בדין יגבה דניחוש שמה קיימנו ע"י דימוי לא ידעתי קושיא בזה דגם לו יהי מוכח דהתוס' לא ס"ל סברת הב"ח הרי הב"ח בעצמו פתב דגם הטור וספר התרומות לא ס"ל מדחלקו על רב שרירא וא"כ אפשר דגם התוס' לא ס"ל אבל באמת גם אם התוס' ס"ל סברת הב"ח ג"כ אין קושיא עליהם כיון דהקדימו דאורייתא דהלנה טוען מזוניף א"כ בנדאי לא יקיימו ע"י דימוי ושיחוש דלמא קיימם פשאין הלנה לפנינו שלא כדיון הרי זה באמת תירוץ שם שכתבו דיש לחוש שמה יגבה מיתומים ולקוחות או שלא בפניו ע"י קיום השטר והקיום אינו מועיל כי שמה טרח לזייף השטר וכו' ע"ש ועדיפא מיני' משני דאפילו קיום ע"י עדים אינו מועיל כיון דאיפא ריעותא דנפילה והלנה טוען שמה מזוניף.

סימן קנז עוד להרב הנ"ל: הקושיא על שיטת הרמב"ן דאין מחזיקין מאדם לאדם מתוס' בקמות (דף ל"ו) מתנרצת במה שביארתי שיטת הרמב"ן (בסי' ק"ו ק"ז) דרק אם ב' חזקות מתנגדות זו לזו כמו בחזקת פנויה וחזקת שליח עושה שליחותו בזה ס"ל לרמב"ן דאזלינן בתר החזקה שהיא לפנינו לדון עלי' דאל"כ אלא דאין מחזיקין מאדם שאינו לפנינו לאדם אחר היאך יאסר בכל הנשים שבעולם מטעם חזקת שליח עושה שליחותו הרי השליח אינו לפנינו אע"כ דסברת הרמב"ן היא בלבד בשיש ב' חזקות מתנגדות אז אזלינן בתר החזקה שלפנינו ולכן אין קושיא מהתוס' דיבמות דשם אין מתנגד לחזקה דערנה לא נתגרשה ולכן עלי' אנו דנין להתיר הצרה לשוק: ומה שתמה על הפני יהושע במש"כ בביצה (ד"ז) דלא שייך לענגן חמץ ושאר דאין מזהירין מה"ד כיון דשאר גופיה בכלל חמץ ממה דאמרין במפות (דף ה') לענגן בת אביו ובת אמו דאין מזהירין מ"ה לא ידעתי מאי קושיא דדברי הפ"י פשוטים ונכונים דאין מזהירין מן הדין לא שייך רק אם הדבר שנילף לא כתוב במשמעות כלל כגון באחותו דכתיב בפירוש בת אביו או בת אמו ומדכתיב או מוציא בת אביו ובת אמו רק דק"ו הוא ובזה אמרין דאין מזהירין מ"ה מטעם דכתב המהרש"א בסנהדרין דדלמא מדחמיר לא סגי בעונש זה או פדכתב הפנסת הגדולה בשם הקדמונים הטעם דדלמא הק"ו יש לו פירכא אבל לענגן חמץ ושאר נדאי אם לא הי' כתוב בפסוק רק חמץ גם שאור בכלל דאטו משום דחמוצו קשה לא

יקרא חמץ ולכן שפיר אמרינו דלא לכתוב שאור דלא שינה אין מזהירין מ"ה דלא מן
הדין גילף אלא דהוא בכלל ולא שינה פאן טעם המהרש"א ולא טעם הפנסת הגדולה:
ומה שהקשה מר נ"י על רש"י בשבועות (דף ל"ז) שכתב דלכה לא מפעיל בשבועת
העדות דאם רואים יעידו הם דהרי משפחת בשםם לא ראוים לעדות פגון שאמר אל
תפרעני אלא בפו"פ הנה לפי הבנתו בדברי רש"י בפשטות הוי מצי להקשות דלמה לא
מפעיל בשמתרים הם קרובים להתובע או להנתבע ואינם ראוים להעיד אכן לא ידעתי
היאך עלה בדעתו לפרש דברי רש"י פו הרי דבריו ברור מללו דמי יודע שהם יודעים
לו עדות דהיינו שאין זה שכיח שיודע באחר שיודע בעדות וכן הבינו גם התוס' ועל זה
הקשו דגם על ספק יכול להתרות ולכן פירשו דהתראה לענין עדות אינה מועלת
שיכולים לומר שכתנו ע"ש ובאמת גם דברי רש"י אפשר לפרש פן שמה שכתב דמי
יודע שהם יודעים לו עדות ויכול להתרות בו היינו שלא יכולים להתרות בו לחיבו פיו
שלא יכולים לומר בנדאי שהוא יודע ולא שכח אבל עכ"פ מהא דאל תפרעני אלא בפו"פ
לק"מ שוב אחר כתבי זאת ראיתי שהמהרש"ל באמת הקשה פן על פי רש"י דדלמא
איירי שהם קרובים ומה שהשיב המהרש"א על זה דאז אינם יכולים לחייב מלקות לא
הבנתי הרי עדותם היא על העדים ולהם אינם קרובים ולמה לא יחייבו אותם מלקות על
חטא שמנעו עדות מקרוביהם אבל לענ"ד פי' רש"י או משום דלא שכיח שיודעו הם
שהעדים ידעו עדות ולכן ניחא לי לנקוט לאפעיל משבועת הפקדון דשכיח יותר או
דכוננת רש"י ג"כ כפי התוס' וכמו שכתבתי ולשני הפירושים ל"ק עליו שום קושיא
מהקושיות הנ"ל וגם מה שהביא המהרש"א בשם מהר"י בן לב ל"ק פמוכין: סימן קנח
ב"ה אלטאנא יום ו' ד' ניסן תרט"ו לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה אברהם זוטרא נ"י הגאב"ד
דק"ק מינסטרע"י א: כתב מר נ"י קשה לי על הרמב"ם בענין ספינה שאבדה בים דאמרי'
בגיטין (דף כ"ח) נותנין עליהם חומרי חיים וחומרי מתים שכתב (בפ"ו מה' גירושין ה'
כ"ט) ואם הי' גט אחד מהם ביד שליח אינו נותנו לאשתו ולא ידעתי טעמו למה לא יתן
לה הגט ותהא עגונה לעולם דממ"נ ימסר לה הגט אם עודנו בחיים חיותו תהא מגורשת
ואם נטבע בים ואין גט לאחר מיתה מיתתו מתרת אותה ובשו"ת מהר"י מטראני (ספר
ראשון סי' ק"ד) כתב ותירץ דהרמב"ם מילתא בטעמא קאמר מה טעם השליח אינו נותן
הגט לאשתו לפי שאם נותנו לה היא ספק מגורשת וצריכים אנו על פרחנו לבטל מצות
יבום שתחלוץ ולא ידענא מאי קאמר הא איירי בספינה שאבדה בים שאל"ס ונותנין
עליו חומרי חיים וממילא אסור לייבמה ע"כ נ"ל ברור אם אין פאן יבום בנדאי ינתן לה
הגט להתירה מפבלי עגון ואפילו אם יש פאן יבום ימסר לה השליח הגט ואח"כ יחלוץ
לה היבם וממ"נ מותרת לעלמא אם בעלה בחיים חיותו הגט יתירנה ואם מת ואין גט
לאחר מיתה חליצה יפטרנה עכ"ד: תשובה לענ"ד דברי המהר"י מטראני ברורים
שמבאר דברי הרב המגיד שמפרש דברי הרמב"ם פן דהיינו דחיישינו שמא מת באמת
ויתברר זה וכל עוד שלא נתגרשה וחליצה תהי' ראויה לייבם אבל אם יתן הגט ותחלוץ
נתבטל מצות יבום וכן נראה ברור ממה שכתב שם בתשובה הנ"ל ונ"ל והשתא ניחא
מה שאמר אחר זה ואם נודע שמת קודם אינו גט פלומר ומתקיים מצות ייבום מה שאין
פן אם תחלוץ מעתה הרמב"ם ז"ל עמד טעמו בו עכ"ל הרי ברור שמה שכתב דנתבטל
מצות ייבום היינו כשנודע לבסוף שבשעת נתינת הגט פכר הי' מת והיתה ראויה

להתייבם: ומה שהקשה מעכ"ת נ"י על מה שפכתב רש"י בגיטין (דף כ"ח) דאי תיזישת למיתה אין לה שולח גט לאשתו והן עגונות דמה עגונה שינה יתן לה הגט ותהי' מותרת ממנ"פ או משום גרושה או משום אלמנה תמהני דאם זה קונשיא למה הקשה על רש"י כן ולא על מתניתן דקאמר השולח גט ממדינת הים נותן לה בכתובת שהוא קנים לענין מה צריה חזקה דאפילו אינו קנים ג"כ מותרת אע"כ דהפלי' הוא שלא תהי' זקוקה ליבם פשימות ואף דאז תוכל להפטר בחליצה אפשר דהיבם במדינת הים או שרוצה לעגנה ואם לא היתה מגורשת תשאיר עגונה ולכן שפיר כתב רש"י אין לה שולח גט לאשתו והן עגונות דהיינו עגונות מיבם והנה באמת לשון התוס' ביומא (דף נ"ה) ק"ק שפכתבו ד"ה והתנו דהא דקאמר אבל הגיע לגבורות לא ה"מ במביא גט משום חנומר דאשת איש ע"ש והקשה בתוס' ר"ע דמה איסור אשת איש שינה כאן שהרי ממנ"פ אינה א"א דאם קנים היא גרושה ואם לא קנים היא אלמנה ומירץ דאיסור יבמה לשוק התוס' איסור אשת איש קרי לי' ע"ש אבל עכ"פ פשיטא דכל החפש ששולח גט ממד"ה הוא שלא תשאיר עגונה מיבמה: סימן קנט קידושין (דף ל"ט) תניא ר' יעקב אומר אין לה פל מצו' ומצו' שפכתובה בתורה שמתן שכרה בצידה שאין תחזית המתים תלויה בה בכיבוד או"א פתיב למען יאריכון ימיה ולמען ייטב לה בשילוחם הקו פתיב למען ייטב לה והארכת ימיה הרי שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים ובחזירתו נפל נמת היכן טובת ימיו של זה והיכן אריכות ימיו של זה אלא למען ייטב לה לעולם שפלו טוב וי"ל אחר שפוננת ר' יעקב רק להוכיח ממה שמתן שכר שבתורה לפעמים לא ניתן בעה"ז דינתן לאחר תחה"מ א"כ למה צריה ההוכחה ממי שקנים כבוד או"א ושילוחם הקו יחד ולא מאפילו לא קנים רק אחד מהן ואף דקאמר שכן מעשה חזי מכ"מ ההוכחה גם מא' מהן סגי וכן דקדק גם בספר המקנה ומירץ בדותק ע"ש.

ולענ"ד בטוב טעם נקט ר' יעקב שניהם יחד ואולי לכך הראו לו כן מן השמים להוכיח שכר תחה"מ דע"י אחד מן המצות ליכא הוכחה דמקשה בגמרא שם ודלמא מהרהר בע"ז הוי וכתוב למען תפוש את בית ישראל בלבם איהו נמי הכי קאמר אי ס"ד שכר מצוה בהאי עלמא אמאי לא אגין מצוה עלי' כי היכי דלא לייתי לידי הרהור וא"כ לכאורה קשה אפתי היאך מוכיח דשכר מצוה בעה"ב ממה שמת המקנים מצוה מיז דלמא רצה להרהר בע"ז וניתן לו שכרו במה שהגונה המצוה עליו דלא לייתי לידי הרהור ולכן לא הי' לו לקוות עוד שכר דלא ינתן שכר פעמים אבל במי שלא רצה להרהר ולא קיבל שכרו בענין זה באמת שכרו אתו בעה"ז אכן זה אינו שהרי האיש הזה קנים ב' מצות וא"כ גם אם הי' לו שכר ההגנה על קיום מצנת שילוחם הקו הרי הי' לו לקבל שכרו על מצנת כבוד האב שמיז אחר ששלח האם נטל הבנים לקנים מצנת אביו ועל כן שפיר מוכח מהך מעשה דשכר מצות בהאי עלמא ליכא אבל זה דוקא ע"י שקנים ב' מצות זו אחר זו בלי הפסק אבל הי' קנים מצוה א' בלבד ומת מיז לא הי' מוכח מזה שכר העולם הבא שאפשר שהי' לו שכרו בעה"ז ע"י שהגונה המצוה עליו מהרהור: סימן קס ב"ה אלטאנא יום ו' ד' ניסן תרט"ו לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה דוד דייטש נ"י הגאב"ד דק"ק זאהרוי יע"א: הקשה מר נ"י אמה דמוקי בחולין (דף מ') הך דהשוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז כגון שהי' חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהו דאל"כ פיון דס"ל לרב הווא דשחט סימן א' לע"ז אסרה אשחוט חוץ לא ליחייב מחמתו בעפ"ר הוא שהרי קשה איה משכחת חצי קנה

פגום פיון דבידי אדם אי אפֿשר לצמצם וא"ל דס"ל כמ"ד אפֿשר לצמצם דמלבד דזה דלא כהלכתא אלא דיקשה גם על הרמב"ם דפסק בידי אדם אי אפֿשר לצמצם ואעפ"כ פסק הך דחצי קנה פגום וגם מה שס"ל לרבינו שמעון דמ"ד מחצה על מחצה פרוב אפֿשר דס"ל אי אפֿשר לצמצם לא שינה בזה דמספק אי אפֿשר להביא קרבן חטאת עכ"ד: תשובה באמת זאת קושיא עצומה היא ולענ"ד אולי י"ל ע"פ מה שפכתב הט"ז י"ד (ס"ו ב') להשיג על הב"ח שפכתב דאפי' במעשה כל דהו דלא נעשית נבלה על ידו נאסרה אם עשה לשם ע"ז שזה אינו דדוקא במידי דנעשה נבלה על ידו נאסרה ע"ש והש"ך בנקה"כ השיג עליו מסוגיא זו דא"כ מאי פריה משוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז ומה צריה לתרץ שהי' חצי קנה פגום לימא דשחט הקנה מתחלה לשם ע"ז ועד ששחט הרוב לא נאסרה ובשעה ששחט הרוב הוי שחיטה בחוץ ושחיטת ע"ז ואיסור שבת פהדדי אע"כ דאפילו לא שחט רק משהו מקנה לשם ע"ז נאסרה משום תקרובת ע"ז.

ומה שהביא הט"ז ראי' ממה דקאמר הטור והרמב"ם ששחט סי' א' לע"ז ולא אפילו מקצת סימן זה אינו ראי' דנקטו לשון רב הונא דאמר ג"כ סימן א' ולאו דוקא הוא דה"ה מקצת סימן ולכן השיג על הט"ז ועמו הספימו הפר"ח והכו"פ והפ"מ ולענ"ד דלא לישנויי' לט"ז פטועה כ"כ י"ל ליישב שיטתו במקצת עכ"פ דהרי באמת יש תמי' בזה דרב הונא נקט שחט סימן א' ואפילו במקצת סימן הדין פן ולכן נ"ל די"ל דרב הונא עצמו מסופק בזה במה דפליגי הש"ך והט"ז או עכ"פ רב פפא דמתרץ אליבין' דרב הונא הך דהשוחט חטאת מסופק בזה אי רב הונא סימן א' דוקא קאמר דהוי מידי שנעשה ע"י נבלה אבל מקצת סימן לא או דלמא נקט סימן א' דבזה נדאי הוי תקרובת ע"ז אבל במקצת קנה הוי ספק ולכן מתרץ שהי' חצי קנה פגום דאם הי' שוחט כל הקנה לא הי' חייב על שחוטאי חוץ דדלמא במקצת קנה נעשית תקרובת ע"ז ומחתה עפר הוא אבל השתא שאיירי בחצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא לשם ע"ג א"ש דחייב גם משום שחוטאי חוץ אפילו למ"ד בידי אדם אי אפֿשר לצמצם מטעם ספק ספקא דדלמא לא נעשית תקרובת ע"ז אלא בשוחט רוב דאז פשיטא דחוץ וע"ז בהדי הדדי קאתי ואת"ל דנעשית תקרובת ע"ז במשהו בלא רוב דלמא הי' מחצה על מחצה מצומצם וכשהוסיף משהו ג"כ באים באחד ומטעם ספק ספקא חייב חטאת אשחוטאי חוץ ג"כ דסמכינן אספק ספקא גם להקל וכמו שס"ל לרבינו שמעון דמטעם ספק ספקא מותרת למ"ד מחצה על מחצה פרוב וכן י"ל גם לשיטת הרמב"ם ולכן מפח קושיא זו יהי' ראי' במקצת עכ"פ לשיטת הט"ז שדוקא בדבר שנעשית נבלה על ידו נאסרה נדאי אבל במקצת קנה לא נאסרה בנדאי רק מספק: סימן קסא ב"ה אלטאנא יום ה' ט"ז אלול תרט"ו לפ"ק להרה"ג וכו' מו"ה מרדכי חיים מיוחס נ"י בעיה"ק ירושלים תוב"ב: הקשה מר נ"י על המהרש"א שהקשה על מש"כ התוס' בפסחים (דף ס"ב) דשינוי בעלים מקרי אי אפֿשר לברר איסורו דא"כ לא גילף למנויו ושלא למנויו מלאוכליו ושלא לאוכליו ושהתוס' לא פתבו פן רק לענין שינוי בעלים דשאר קרבנות אבל למנויו ושלא למנויו מקרי אפֿשר לברר איסורו לשני פירושים של רש"י עכ"ד: תשובה דנדאי לא נתחלה להמהרש"א שלא למנויו עם שינוי בעלים שהרי התוס' בפסחים (דף ס"א) ד"ה ואיתקש חלקו בפ"י ביניהם והמהרש"א עצמו האריך שם בפ"י דבריהם רק שהוקשה להמהרש"א שמה שפכתבו התוס' דשינוי בעלים מקרי אי אפֿשר לברר זה עצמו יהי' פירכא ג"כ לענין שלא גילף

למנויו ושללא למנויו מלאוכליו ושללא לאוכליו שמה שרש"י מפרש בפירושו הראשון דלאוכליו ושל"ל מקרי אפשר לברר חלק אוכליו לצד זה וחלק חולה וזמן לצד אחר לא שנייה לענין למנויו ושל"ל דאיהו יברר חלק שללא למנויו שאין להם חלק כלל בפסח זה והפסול הוא ע"י מחשבה בלבד ודמי זה לשינוי בעלים משא"כ בלאוכליו ושל"ל דהחולה וזמן יש להם חלק בפסח זה שהרי נמנו עליו אכן לפי שני של רש"י צדק מר נ"י בדבריו שלמנויו ושל"ל מקרי אפשר לברר איסורו אבל י"ל דקושית המהרש"א היא לפי הראשון של רש"י: ומה שהקשה מר נ"י גם על תי' המהרש"א דאין היקש למחצה לא שנייה רק שגלמוד כל הפרטים שהם במלמד אבל לא שגלמוד זה מזה וזה מזה צדק בזה שכן הוא ענין אין היקש וגז"ש למחצה ברוב המקומות אכן בכריתות (דף כ"ב) דקאמר ור"ע סבר אין היקש למחצה ע"ש מוכח דגם לענין ללמוד זה מזה וז"מ אמרינו אין היקש למחצה הן אמת שרש"י שם מחק הגרסא מהו טעמא שאין זה ענין אין היקש למחצה אבל כתבתי בספרי ערוף לר שם לנישב הגרסא הישנה שבעל הליכות עולם וכן הקרבן אהרן ב"ג מדות כתבו בפשיטות שגם ללמוד זה מזה וזה מזה הוא בכלל אין היקש למחצה ואמנם בשו"ת חות יאיר (סי' ר"ג) הקשה עליהם מדברי רש"י הנ"ל אכן בספר יד מלאכי הביא בעל הגה"ה שם ראי' מגמרא דב"ב (דף ק"כ) שללמוד זה מזה וז"מ ג"כ הוא בכלל אין היקש למחצה וכן כתבו גם התוספ' בגזיר (דף מ"ח) ע"ש ולכן להמהרש"א על מי לסמוך וכיון דלפי מה דכתבתי על פי דברי מר נ"י שלא ק' קושית המהרש"א רק לפי הראשון של רש"י א"כ שנייה ישובו דע"פ שיטה זו נאמר אין היקש למחצה פהנהו שיטות דס"ל כן וע"פ דברי רש"י בכריתות שלא שנייה תי' המהרש"א באמת יהי' מוכח בפירושו השני באפשר לברר: סימן קסב ב"ה אלטאנא יום ו' י"ט מנחם תרט"ו לפ"ק להרבני המופלג מו"ה מרדכי הניסדארף נ"י בק"ק ברעסלוי יע"א: מעכ"ת נ"י הקשה למה צריה לאוקמין ביבמות (דף ל"ג) שחתה אצבעו בספין טמאה ה"ל לאוקמין שתלשו לאצבע בנחת מן היד דנטמא בנגיעת האבר התלוש ולענ"ד לק"מ דמה דבעינן בכריתות שיהי' גימז בכל פחו היינו דטבע דבר הנתלש ע"י משיכה כשפסק פח המשיכה מה שהי' נמשך לאחור חוזר לפנים ונוגע בדבר שנתלש ממנו אבל כשנימז בכח מתרחק מיד כל כף שגם כשיחזור לפנים לא יגיע עד הדבר שנתלש ממנו אבל עכ"פ אי אפשר שיגע שוב אם לא רגע א' הי' נרחק ממנו ע"י משיכה לאחור ואז ברגע שאחריו חוזר לפנים ונוגע ולכן באופן זה לא משפחת שיהי' בעל מום וטמא בבת אחת שברגע שנתלש נעשה בעל מום וברגע שאחריו שחוזר לפנים ונוגע נעשה טמא ואין זה בבת אחת משא"כ בחותה בספין טמא שאז באין ב' האיסורים ברגע א': ומה שהקשה עוד פיון דבעלי הדלדולין הוי בעל מום א"כ משעה שגדלדל האצבע כפר הי' ב"מ וכן שחתה בספין טמא נעשה טמא ולא הוי בבת אחת הנה בפשיטות הי' אפשר לתרץ דמדקאמר במתניתין דבכורות (פ"ז) רא"א אף בעלי דלדולין מכלל דת"ק פליג ולא חשיב להו בעלי מומין ומה שפסק הרמב"ם פנותי' דר"א ולא כת"ק היינו דגרס ר"א בן יעקב דמשנתו קב ונקי כמו שכתב התוס' יו"ט שם וכיון דהו אוקימתא דחתה אצבעו בספין טמאה היא אליבין דר' יוסי כמבואר בגמרא ביבמות שם י"ל דר' יוסי כת"ק ס"ל דלא חשיב בעל דלדול מום ובפרט דיש שם עוד אוקימתא לפרש היא משפחת בבת אחת שהביא ב' שערות כשהוא ב"מ וטמא וא"כ י"ל דהו אוקימתא היא אי ר"י ס"ל כראב"י ואוקימתא דחתה אצבעו אי ס"ל כת"ק

אָמַנְם בְּאֵמֶת אִין צָרִיף לְזֶה דְמָה שְׁחֹשֵׁב ר"א בְּעֵלֵי דְלְדוּלִין מוּם בְּאָדָם אִין זֶה כְּשֶׁנֶּחְתָּהּ בְּשָׂר וְעוֹר אוֹ אָבָר וּמְדוּלָּדֵל אֶלָּא כְּשֶׁנֶּדְלָדֵל עוֹר אוֹ בְּשָׂר כְּמוֹ שׁוּמָא וְכוּן נִרְאָה מִדְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם בְּפִי הַמְשָׁנִיּוֹת בְּכּוֹרוֹת שֵׁם שְׁכֶתֶב וּבְעֵלֵי הַדְּלִדוּלִין הֵן שְׁמִתְדִלְדִלִין מִגּוּפָן עוֹרוֹת עַד שְׁעוֹרוֹתֵיהֶן דּוּמִין לְדוּסְקִיָּא עכ"ל הָרִי שְׁמִפְרֵשׁ שְׁהָעוֹר נִתְדִלְדֵל כְּמוֹ נֹאד נְפוּחַ וְכוּן נִרְאָה מִדְּבָרֵיו בֵּה' בִּיאַת מִקְדָּשׁ (פ"ח) מִי שְׁהִיתָה בְּעוֹר פְּנָיו שׁוּמָא כְּאִסְרָא אוֹ יוֹתֵר בְּעֵלֵי הַדְּלִדוּלִין וְהוּא שְׁיִדְלָדֵל הָעוֹר וְהַבְּשָׂר אוֹ הַלְחָלוּחִית שְׁיֵישׁ בְּעוֹר בְּאִינְזָה מְקוּם שְׁיֵהֲנִי מְכַל הַגּוּף ה"ז מוּם עכ"ל וּמְלִשׁוֹן זֶה נִרְאָה דְמִטְעֵם שׁוּמָא הוּא הַמוּם וְכוּן נִרְאָה מְסוּגִית הַגְּמָרָא בְּכוֹרוֹת (דָּף מ' ע"ב) דְקָאֵמֵר הָרִי תְלִתּוּל בְּעֵלְמָא הִיא דְתַנּוּ ר"א אוּמֵר כו' ע"ש בְּפִי רִש"י הָרִי בְּפִי דְמִטְעֵם תְּלִתּוּל שְׁנַתְגַּדֵּל בּוֹ הוּא בְּעַל מוּם אֶבֶל בְּחֶתֶךְ מִמְנוּ בְּשָׂר אוֹ אֶפְיָלוּ אָבָר וְנִדְלָדֵל בּוֹ לכו"ע אִין זֶה מוּם עַד שֶׁנֶּפְרַד מִמְנוּ לְגַמְרֵי שְׁנַעְעֵשָׂה מְחֻסָּר אָבָר: סִימָן קֶסֶג ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ו' ג' אֶלוּל תֵּרֵט"ו לִפ"ק לְהֵרֵב מו"ה יַעֲקֹב נִפְתָּלֵי הָעֶרֶץ בְּעָרְנִשְׁטֵיין נ"י בִּק"ק לְעַמְבֶּעֶרְג: מֵר נ"י תְּמָה עַל הַר"י בְּתוּס' פְּסָחִים (דָּף ע"ז) שְׁהַקְשָׁה אִמָּה דְמִשְׁמַע שֵׁם דְלָמ"ד טוּנְמָאָה דְחוּנִי צָרִיף רִיצוּי צִיץ שְׁהָרִי טוּנְמָאָה גְבָרָא דְחוּנִי אָף שְׂאִין הַצִּיץ מְרָצָה עַל טוּנְמָאָה הַגּוּף דְאִיף לֹא רָאָה דְבָרֵי רִש"י וְקָנוּ שְׁפִירֵשׁ הַטְעֵם דְאִין הַצִּיץ מְרָצָה עַל טוּנְמָאָה הַגּוּף כִּינּוּן דְרַחֲמָנָא דְחוּנִי לְיַחֲיד א"כ אִין מִצּוֹ עָלְיוּ אֶבֶל בְּצַבּוֹר שַׁע"פ הַמְצָנִי מְבִיאִין קַרְבָּן בְּטוּנְמָאָה בְּאֵמֶת לָמ"ד דְחוּנִי אִין זֶה רַק ע"י רִיצוּי צִיץ וְשִׁכּוֹן כְּתֵב בְּפִי הֶרְמֵב"ם עכ"ל: תְּשׁוּבָה כְּבָר אָמְרוּ חַז"ל דְבָרֵי תוֹרָה עֲנִיִים בְּמִקּוּמָם וְעֵשִׂירִים בִּמ"א וְכוּן בְּעֵנְיָן זֶה שִׁיטַת הַר"י מְבֹאֲרֶת בְּמִנְחוֹת (דָּף ט"ו) דְשֵׁם אָמְרִינּוּ ת"ש ר"י אוּמֵר אֶפְיָלוּ שְׁכֵט א' טָמֵא וְכָל הַשְּׁכֵטִים טְהוֹרִים יַעֲשׂוּ בְּטוּנְמָאָה לְפִי שְׂאִין קַרְבָּנוֹת צַבּוֹר נְחָלְקִין וְהָאֵא מֵאֵי הַצִּיץ מְרָצָה אִיכָּא וּפְיִרְשׁוּ הַתּוּס' דְהָא אִין הַצִּיץ מְרָצָה עַל טוּנְמָאָה הַגּוּף מִדְדַרְשִׁינּוּ שֵׁם (דָּף כ"ה) עוֹן הַקְדָּשִׁים הוּא נוֹשֵׂא וְלֹא עוֹן הַמְקַדִּישִׁים וּמָה דְאָמְרִינּוּ בְּכִיצַד צוּלִין טוּנְמָאָה דְחוּנִי בְּעֵי צִיץ לְרִצּוּיֵי הֵינּוּ טוּנְמָאָה בְּשָׂר אֶבֶל לְטוּנְמָאָה הַגּוּף דְלֹא מְהַנִּי צִיץ אֶפְיָלוּ בְּלֹא צִיץ ע"ש הָרִי מְבֹאֵר דְטוּנְמָאָה הַגּוּף הִכִּי דְצַבּוֹר מְקַרִּיבִין בְּטוּנְמָאָה אִין זֶה ע"י רִיצוּי צִיץ שְׁהָרִי עַל עוֹן הַמְקַדִּישִׁין אִין צִיץ מְרָצָה וְזֶה שְׁהַקְשָׁה לְר"י שְׂאָף שְׁסוּגִית הַגְּמָרָא דְפְסָחִים הִיא לְעֵנְיָן טוּנְמָאָה בְּשָׂר (וְלֹא כַּמִּש"כ מֵר נ"י דְהַסּוּגִיא אִינְרִי בְּטוּנְמָאָה גְבָרָא) מִכ"מ אִיף פְּשִׁטָּא לְהַגְמָרָא דְהִיכִי דְטוּנְמָאָה בְּשָׂר אוֹ מְנַחֶה דְחוּנִי צָרִיף רִיצוּי צִיץ שְׁהָרִי גַם בְּטוּנְמָאָה גְבָרָא כְּשֶׁהַצַּבּוֹר עוֹשִׂין בְּטוּנְמָאָה אִין זֶה ע"י רִיצוּי צִיץ כִּינּוּן שְׁהִצִּיץ לֹא נוֹשֵׂא עוֹן הַמְקַדִּישִׁים.

וְגַם שִׁיטַת רִש"י כֵּן מְבֹאֵר בְּדְבָרֵיו בְּיוֹמָא (דָּף ז') ד"ה בִּין בְּצַבּוֹר שְׁכֶתֶב וּמָה בִּין יַחֲדִיד לְצַבּוֹר שְׁהִיַּחֲדִיד אִין טוּנְמָאָה הַגּוּף נִדְחָה אֶצְלוּ שְׂאִין הַצִּיץ מְרָצָה עַל טוּנְמָאָה הַגּוּף וְשִׁל צַבּוֹר נִדְחַת טוּנְמָאָה הַגּוּף אֶצְלָם וְלֹא ע"י צִיץ עכ"ל וּמָזָה מְבֹאֵר שְׁמָה שְׁכֶתֶב בְּפְסָחִים דְרַחֲמָנָא דְחוּנִי לְיַחֲדִיד זֶה בְּעֵצְמוֹ הוּא מְפָנִי שְׂאִין הַצִּיץ מְרָצָה עַל טוּנְמָאָה הַגּוּף כַּמִּש"כ בְּפִי בְּיוֹמָא וְצָרִיף טַעַם זֶה דְלֹא מְרָצָה אֶפְיָלוּ הַקְרִיב שׁוּגַג בְּטוּנְמָאָה אֶבֶל עכ"פ מְבֹאֵר דְעֵתוֹ ג"כ דְדַחֲזִיית טוּנְמָאָה הַגּוּף בְּצַבּוֹר אִינְזָה ע"י צִיץ וְכִדְאָמְרִינּוּ בְּגְמָרָא דְמִנְחוֹת (דָּף ט"ו) הַב"ל.

וְע"פ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֹא עַל הַר"י יֵישׁ לְתַמְנִי כִּי אִם עַל הֶרְמֵב"ם שְׁכֶתֶב דְטוּנְמָאָה הַגּוּף הַדְּחוּיִי בְּצַבּוֹר צָרִיף רִיצוּי צִיץ שְׁזָה נֶגֶד הַגְּמָרָא דְמִנְחוֹת הַנּוֹכְרַת. וְהִנֵּה שֵׁם (דָּף כ"ה) ד"ה עוֹן הַקְשׁוֹ הַתּוּס' אִמָּה דְאָמְרִינּוּ דְעַל עוֹן הַמְקַדִּישִׁים אִין הַצִּיץ מְרָצָה שְׁהָרִי בְּפ"ק

דיומא (דף ז') אַמרינו דמַרְצָה על הפּהֶגֶם העוֹשִׂים בְּטוֹמָא וְהַנְּחוּ בְּקוֹשְׁיָא ולפ"ז הי' אַפְשָׁר לומר דְּנִשְׁ סוּגְיוֹת חֲלוּקוֹת וּפְסוּק הַרְמַב"ם פְּסוּגְיָא דְיוֹמָא אַבְל בְּאַמַּת דְּבְרֵי הַתּוֹסֵף בְּזָה צ"ע דְּלֹא יִדְעָתִי בְּעִנְיֵי בְּאִיזָה מְקוֹם בְּיוֹמָא אַמְרִינוּ כֵּן דְּמַרְצָה צִיץ על הפּהֶגֶם העוֹשִׂים בְּטוֹמָא וּמְמִילָא גַם לְהַרְמַב"ם לֹא יִדְעָתִי רֵאִי מִשָּׁם: סִימָן קסד ב"ה אֶלְטָאָנָא יוֹם ד' כ"ט אֶלוּל תַּרְט"ו לַפ"ק.

לְהַרְבּ מו"ה מֵאִיר לִיב לְעַבְוֹנָאֵהָל נ"י בַּק"ק קְרֵאקָא יַע"א: לִי מַר נ"י וְנ"ל אַצִּיעַ קוֹשְׁיָא עֲצוּמָה לַעֲנַ"ד עַל תּוֹס' זְבָחִים (דף כ"ו ע"א) ד"ה ש"מ דָּם הַמְּוֹבְלָע בְּאִיבְרִים דָּם הוּא וְנ"ל פִּי בְּקוּנ' וְנ"מ שְׁחִיבִין כְּרַת עַל אֲכִילְתוֹ וְא"א לְפָרֵשׁ כֵּן דְּהָא קִי"ל בְּכַרִּיתוֹת (ד' כ"א) דָּדָם הָאִיבְרִים בְּלָאוּ וְנִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּאִיבְרֵי הֶכָא וְכוּ' אוֹ לַעֲנִין דָּם חֲטָאת הַגִּיטָז עַל הַבְּגָד עַכ"ל הַתּו'.

וְקוֹשָׁה לַפְעַנ"ד דְּהָא הַטַּעַם דָּדָם הָאִיבְרִים אֵינוֹ בְּכַרַת הוּא מְשׁוּם דְּאֵינוֹ דָּם הַנְּפֹשׁ כְּדֵאִתָּא בְּרִש"י כְּרִיתוֹת שָׁם וְאִמְרִינוּ בְּזְבָחִים (ד' כ"ה ע"א) וּבְכַרִּיתוֹת (ד' כ"ב ע"א) דְּאֵינוֹ מְכַפֵּר רַק דָּם שֶׁהַנְּפֹשׁ יוֹצֵאָה בּוֹ וְא"כ דָּם הָאִיבְרִים אֵינוֹ מְכַפֵּר וְאֵינוֹ רְאוּי לְהַזָּאָה וְהָא אַמְרִינוּ בְּזְבָחִים (ד' צ"ג ע"א) דָּדָם חֲטָאת שְׁנִיטָז עַל הַבְּגָד אֵינוֹ טַעוֹן כִּיבּוֹס אַא"כ רְאוּי לְהַזָּאָה וְא"כ גַּם לַעֲנִין דָּם שְׁנִיטָז עַל הַבְּגָד לֹא נוֹכַל לְפָרֵשׁ אִם לֹא שְׁנִפְרֵשׁ דְּהָאִי ש"מ הוּא קוֹשְׁיָא בְּלִשׁוֹן תִּימָה וְא"כ גַּם פִּי רִש"י נִיחָא כַּמ"ש הַפ"מ שָׁם וְא"כ מָה הַקְּשׁוֹ עַל פִּי רִש"י וְצ"ע עַכ"ל: תְּשׁוּבָה קוֹשְׁיַת מַר נ"י עַל דְּבְרֵי הַתּוֹס' בְּזְבָחִים קוֹשְׁיָא עֲצוּמָה הִיא דַּא"ל כִּינּוּ דָּדָם הָאִבְרִים שְׁלֵאֲחַר שְׁחִיטָה מְעוֹרְב עִם דָּם הַשְּׁחִיטָה וְיִוצֵא דְרַף בֵּית הַשְּׁחִיטָה הַדָּם שְׁנִיטָקְבֵל לֹא מְקַרֵי רְאוּי לְהַזָּאָה וְלֹא חֲשִׁיב דָּם חֲטָאת שְׁנִיטָז עַל הַבְּגָד דו"א דַּא"כ גַּם כְּרַת לֹא לִיחִיב אַע"כ דְּכָל הַדָּם שְׁיִוצֵא דְרַף בֵּית הַשְּׁחִיטָה נִחְשָׁב דָּם הַנְּפֹשׁ וְא"כ רְאוּי לְהַזָּאָה ג"כ וְנִחְשָׁב ג"כ דָּם חֲטָאת שְׁנִיטָז עַל הַבְּגָד וְעוֹד דַּא"כ הִנּוּ לְהוּ לְהַתּוֹס' לְכַתּוּב בְּפִשְׁטוֹת שְׁיֵשׁ נְפִקוּתָא אִם הַדָּם רְאוּי לְהַזָּאָה וְזָה בְּאַמַּת צ"ע דְּגַם לְפִי מָה שְׁמַתְרִץ דְּלָמָּא מְשׁוּם שְׁמִנוּנִית עַכ"פ כְּמוֹ דְּאִמְרִינוּ בְּקַבֵּל וְאַח"כ חֲתַף פְּסוּל מְשׁוּם דָּדָם הַיּוֹצֵא שֶׁל הָאִבְרָא לְאַחַר שְׁחִיטָה מְעוֹרְב בְּדָם שְׁמִקְבֵל כְּמוֹ כֵּן הִי לְנוּ לְחֹשֶׁב בְּכָל בְּהֵמַת קַדְשִׁים שְׁשׁוּחַט דְּלֵאֲחַר שְׁחִיטָה: תְּעַרְב הַדָּם שֶׁהִי בְּשַׁעַת הַשְּׁחִיטָה עֲדִין בְּאִבְרִים בְּדָם הַשְּׁחִיטָה שְׁיִוצֵא דְרַף בֵּית הַשְּׁחִיטָה וְיִפְסֵל דָּם שְׁמִקְבֵל מִפְּנֵי תַעְרוּבָת דָּם הָאִבְרִים שֶׁהוּא שְׁמִנוּנִית בְּעֵלְמָא אוֹ עַכ"פ אֵינוֹ דָּם הַנְּפֹשׁ וְאִם נֹאמַר דְּאוֹתוֹ דָּם בְּטַל בְּדָם הַנְּפֹשׁ וְאַפִּילוּ לַר' יְהוּדָה דַּס"ל אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם מַכ"מ בְּטַל דְּנִחְשָׁב שְׁמִנוּנִית א"כ יְקוֹשָׁה דְּגַם מְשׁוּם יִוצֵא לֹא לִיפְסֵל אִם קַבֵּל וְאַח"כ חֲתַף כִּינּוּ דְּבַטֵּל וְצ"ל דְּבַסְתָּם שְׁחִיטָה דְרַף הַכְּשֵׁרוֹ בְּכָף שְׂאִי אַפְשָׁר לְהַשְׁמַר בְּכָף שְׂלֵא יְתַעַרְב דָּם הָאִבְרִים בְּדָם הַשְּׁחִיטָה דְרַף בֵּית הַשְּׁחִיטָה אַבְל לַעֲנִין יִוצֵא שְׁפִיר חִיִּישִׁינּוּ דְּבָזָה לֹא מְצִאנוּ שֶׁהַכְּשִׁיר הַכְּתוּב.

אֲכֵן עַכ"פ אֵי אַפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּבְרֵי הַתּוֹס' כֵּן דְּמְשׁוּם תַּעְרוּבָת לֹא הֵנִי דָּם שְׁנִיטָז עַל הַבְּגָד וְא"כ צ"ע וְאוּלַי י"ל דְּכִנּוּנַת הַתּוֹס' ע"פ מָה דְּאִמְרִינוּ זְבָחִים (דף צ"ח) בְּעֵי רְבָא דָּם עוֹלָה לְמַטָּה וְדָם חֲטָאת לְמַעְלָה מְהוּ וְכוּ' הַדָּר פְּשֻׁטָה דְּאֵין טַעוּנִין כִּבּוֹס וְהִנּוּ אַף שֶׁהַגְּמָרָא הִבִּיא דִּין זֶה דְּנוֹקָא לַעֲנִין דָּם עוֹלָה לְמַטָּה מַכ"מ הַרְמַב"ם ה' מַעַה"ק (פ"א) כְּתַב כֵּן ג"כ לַעֲנִין דָּם חוּלִין וְטַעְמוֹ וְדֵאִי כִּינּוּ דְּחַד סְבָרָא הוּא שֶׁהִיכִי שְׁפָכָר נְבִלָע דָּם בְּבָגָד אֵי אַפְשָׁר לְדָם חֲטָאת לְהַבְּלָע וּמַכ"מ מְדַנְקֵט אַבְעִיתוֹ דְּנוֹקָא לַעֲנִין דָּם וְלֹא ג"כ לַעֲנִין מִים וְשְׂאָר מְשָׁקִים

צ"ל דבזה פשיטא לי דטעון פבוס דדוקא היכי שפכר בלע דם ס"ל דאינו בולע דם עוד ולפ"ז י"ל דהתוס' ה"ק דיש נפקותא לענגן דם שנימוז על הבגד אם בתחלה נבלע בו דם האברים ואח"כ גיתז עליו דם חטאת דאם מים בעלמא הוא טעון פבוס אבל אם דם הוא לא טעון פבוס ועל זה משיב דלמא משום שמונונית פ"ל לעולם לא הו' דם אלא מים וטעון פבוס דהוי דם ע"ג שמונונית והבגד עדיין לא הוי נבלע מדם אלא ממים ושמונונית: סימן קסה להרב מו"ה שמואל הלוי נ"י אב"ד דק"ק קראטאשין יע"א פתב אלי מעכ"ת נ"י וז"ל.

ק"ל על הא דפריה הגמ' חולין (דף י"א) מנ"ל דאזלינן בטר רובא וקאמר הגמ' דגילף ממפה אביו ואמו הלא יקשה ג"כ דבר זה איך משפחת ענגן יבום היכא שישנם כמה אחים והכחור מיבם דלמא לאו אביו הוא והוי זקוקה ליבם ועלה ברעיוני דהא לא עלה על דעת המקשה לחוש ע"ז דאנו אומרים דחשש ממזר הוי מיעוטא דמעוטא בזה וברירא להגמ' דאזלינן בטר רובא דעלמא והא דקאמר גילף ממפה אביו ואמו היינו פיון שהפה אביו דמאמו ל"ק כלל דהוי אמו ודאית וסתם מפה אביו הוא ממזר כמ"ש רבינו הגאון מ"ו יונתן ז"ל בספר בני אהובה בשאלה אחת שדן על הירושלמי שמוציא ממפה אביו דאזלינן בטר חזקה לכו פריה שפיר וזה יצא לדעתי ממה שקאמרה הגמרא התם אלא לאו דאזלינן בטר רובא ורוב בעילות אחר הבעל למה לא קאמרה הגמ' סתם אלא לאו דאזלינן בטר רובא ורוב אינם ממזרים על פן אמרתי דלא יוכל הגמ' לומר סתם אחר פ"י הוא יצא מהרוב ע"כ קאמר הגמרא רוב בעילות אחרי הבעל וצ"ע עכ"ל: תשובה באופן זה לא ידעתי קושיא כלל דאם נספק דלמא לאו אביו הוא כמו כן נימא ג"כ דלמא לאו אבי אחיו הוא וליכא זיקת יבום כלל וכיומר ה"ל להקשות דהיאך מיבם אשת אחיו שהיא אחיו מאביו ומאמו דלמא לאו אביו הוא וה"ל אשת אחיו מן האם (דאמו היא ודאית) שהיא עליו בכרת פיון דליכא יבום אכן גם זה אינה קושיא כלל דניחא לי להגמרא למילף מהא דסמכינן ארובא לדונו מיתה משום מפה אביו אמנם גם זה אינו מספיק דאפתי יקשה דהוי מצי למילף מהא דחייב מיתה במקלל אביו או מהא דחייב סקילה בבא על אשת אביו דאם אינו אביו ליכא סקילה רק חנק משום אשת איש ולאחר מיתת אביו אם בא עלי' לא יהי מיתה כלל אבל באמת כל זה אינו קושיות כלל דנדאי הוי מצי למילף עוד משאר מצות דסמכינן ארובא דאביו הוא אבל נקט מפה אביו שהיא מצוה ראשונה בענגן זה בתורה שפתובה בתחלה בפ' משפטים וה"ה לאחרני: סימן קסו ב"ה אלתאנא יום ו' כ"א מרחשון תרט"ז לפ"ק לחתני הרה"ג וכו' מו"ה משלם ולמן הפהן נ"י אב"ד דק"ק מאאסטריקט יע"א.

פתבת לי בסוגיא דמנחות (דף כ"ז) ק"ל אמה דמקשה בגמרא שם היכל מיחייב מבית לפרוכת מיבעי הרי בפשטות יקשה דאין מזהירין מה"ד אכן רש"י מבאר זה שם בד"ה מיבעי וז"ל דלא נכנס שם אלא דרף היכל ומשעת ביאת היכל קם ליה במלקות עכ"ל וא"כ שפיר פריה ל"ל מבית לפרוכת ללקות עלי' דכבר חייב מלקות משעת ביאת היכל וזה פשוט אבל ק"ל הא משפחת דאינו חייב אביאת היכל דהא בכל יום נכנס הפהן להיכל להקטיר קטרת ולהיטיב הנרות בבקר ובערב וא"כ הרי אינו חייב אביאת היכל דהא נכנס לצורה עבודה ועל זה צריך קרא דמבית לפרוכת דאם נכנס אז משם לקדשי קדשים דחייב מלקות דמק"ו מהיכל ליכא למילף דאין מזהירין מ"ה ואין לומר הרי צריך לצאת

אח"כ מקדשי קדשים דרף היכל וא"כ אפתי הוי ביאה להיכל בַּחֲנֻם וְחַיִּיב מְשֻׁם הַיֵּכָל דו"א תדא דאֶפְשֵׁר זֶה לֹא הוּי דִּרְף בִּיאַה פִּינֹן דְּלֹא הוּי כְּדִרְכּוֹ מִבְּחוּץ לְפָנִים אֱלָא מִבְּפָנִים לחוץ ועוד דְּהָא בְּלֹא"ה קִשָּׁה אַמָּה שְׁכַתֵּב רַש"י דְּכִבְרַת חַיִּיב מְשַׁעַת פְּנִיסָה לְהֵיכָל הָרִי מְשַׁפַּחַת דְּנִכְנֹס דִּרְף מְשֻׁנָּפֶשׁ לְקַדְשֵׁי קַדְשִׁים אִף זֶה לֵק"מ דְּהָא דִּרְף מְשֻׁנָּפֶשׁ פְּטוּר עָלְיוּ מִדְּכַתִּיב פְּנֵי הַכְּפֹרֶת אֲבָל לִפ"ז נִסְתַּר תִּירוּצֵינוּ דְּחַיִּיב מְשַׁעַת שְׂיַצָּא מִק"ק לְהֵיכָל דְּהָרִי מְשַׁפַּחַת דְּיַצָּא דִּרְף מְשֻׁנָּפֶשׁ מְקַדְשֵׁי קַדְשִׁים וְלֹא יַצָּא דִּרְף הַיֵּכָל כָּלָל וְא"כ לֹא חַיִּיב רַק עַל פְּנִיסָה לֵק"ק דְּבִיאת הַיֵּכָל הִיטָה לְצוּרָה עֲבוּדָה פְּנ"ל וְשִׁפִּיר אִינְצִטְרִיף לְכַתּוּב מִבֵּית לְפָרוּכַת דְּחַיִּיב מִלְּקוּת דְּאִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין וְצ"ע עכ"ל: תְּשׁוּבָה בִּינְשׁוּב קוֹשְׂיָא הַנָּ"ל י"ל לַעֲנִיד ע"פ מִש"כ הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ בְּבִינְיָה (דָּף ז') שְׁהַקְשָׁה שָׁם אַמָּה דְּקָאָמַר א"כ לְכַתּוּב רַחֲמָנָא חֲמִיץ וְלֹא בְּעֵי שְׂאוּר וְאַנָּא אַמִּינָא מָה חֲמִיץ שְׂאִין חֲמוּצוֹ קִשָּׁה וְכוּ' שְׁהָרִי אִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין וְתִירַץ וְז"ל וְהִנְרָאָה בְּזֶה דְּהִכָּא לֹא מְטַעֲמָא דִּק"ו אִינְרִי אֱלָא מְשֻׁם דְּשְׂאוּר גּוּפָא בְּכָלִל חֲמִיץ הוּא דְּאִטּוּ מְשֻׁם דְּחֲמוּצוֹ קִשָּׁה לֹא בְּכָלִל חֲמִיץ הוּא וּמִש"ה הַנּוֹצֵרָה לֹא מִר דִּשְׂאוּר שְׂאִינוּ רְאוּי לְאֲכִילָה לֹא הוּי בְּכָלִל סְתָם חֲמִיץ וּלִפ"ז יְהִי מְהִכְרַח לֹא מִר דְּהָא דְּקָאָמַר וְאִי כְּתִיב שְׂאוּר אַגְבִּי גְרָרָא נְקִטִי אֱלָא דְּמִלְשׁוֹן הַגְּמָרָא וְלִרַש"י לֹא מְשַׁמַּע כֵּן וְצ"ע עכ"ל וּלִפ"ז גַּם הִכָּא יֵשׁ לְפָרֵשׁ כֵּן דְּמָה דְּקָאָמַר לְכַתּוּב רַחֲמָנָא אֵל הַקֹּדֶשׁ וְלֹא בְּעֵי מִבֵּית לְפָרוּכַת וְאַנָּא אַמִּינָא הַיֵּכָל מִיְּחַיִּיב מִבֵּית לְפָרוּכַת מִיְּבַעֵי דְּלֹא מְטַעֵם ק"ו בְּעֵי לְמִילָף אֱלָא מְשֻׁם דְּמִבֵּית לְפָרוּכַת ג"כ בְּכָלִל אֵל הַקֹּדֶשׁ הוּא דְּאִטּוּ מְשֻׁם דְּקִדּוּשׁ יוֹתֵר מְהִיכָל מְגַרַע גְּרַע וְעִדִּיף הִכָּא לְפָרֵשׁ כֵּן דְּבִנְיָה אִין סְתִירָה מְסוּגִיָּא כְּמוֹ בְּבִינְיָה מִמָּה דְּהָעִיר הַפ"י שָׁם אֱלָא דְּאִין זֶה מְסַפִּיק עכ"ל פ"ג גַּם הִכָּא לִפ"י רַש"י דְּמִפְרֵשׁ דְּמְטַעֵם דְּמְשַׁעַת בִּיאת הַיֵּכָל כְּבָר חַיִּיב פְּרִיף וְלֹא מְשֻׁם דְּהוּא בְּכָלִל וְא"כ אֶפְתִּי הַקּוֹשְׂיָא לְרַש"י בְּמִקּוּמָה עוֹמֶדֶת דְּצִרִיף קָרָא לְנִכְנֹס בְּהִיטָר.

וְלִכּוֹן הִי נִלְעַנֵּן דְּלִינְשֵׁב קוֹשְׂיַת חֲתָנִי נ"י דְּהִנֵּה נִסְתַּפְקִיתִי בְּמִי שְׁנִכְנֹס לְהֵיכָל לְצוּרָה עֲבוּדָה וְלֹאֲחַר שְׁגָמַר עֲבוּדָתוֹ שׁוּב הִלָּף בּוֹ אִם חַיִּיב אֱלָא מְשֻׁם וְלֹא יָבֵא אֵל הַקֹּדֶשׁ אוֹ לֹא אִי נִימָא פִּינֹן דַּעֲכ"פ הִלָּף שְׁלֵא לְצוּרָה בְּהֵיכָל א"כ חַיִּיב אוֹ נִימָא דְּהַחִיּוּב אִינוּ אֱלָא אִם תַּחֲלַת בִּיאתוֹ בְּאִיסוּר וְשְׁלֵא לְצוּרָה אֲבָל מְשֻׁנָּכְנֹס בְּהִיטָר שׁוּב אִין כָּאִן חִיּוּב וּלִפ"ז י"ל דְּמִפְּחַת קוֹשְׂיָא הַנָּ"ל נִתְפַּשֵּׁט סָפֵק זֶה דְּגַם עַל הַלִּיכָה בְּלֹא פְּנִיסָה חַיִּיב וְלִכּוֹן שְׁפִיר פְּרִיף מִבֵּית לְפָרוּכַת מִיְּבַעֵי שְׁהָרִי הַשְּׁלַחֵן וּמִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וְהַמְּנוּרָה שְׁאֲלִיָּהוּ הִי מַגִּיעַ הַכֹּהֵן לְצוּרָה עֲבוּדָה לֹא הִיוּ סְמוּךְ לֵק"ק מִמֶּשׁ אֱלָא בְּאַמְצַע הַהֵיכָל דְּאִין קְפִידָא רַק שְׂיָהּוּ מְשַׁלִּישׁ הַהֵיכָל וְלִפְנִים כְּדָאָמַרִּינֵן בְּתוֹסְפֵתָא וְכְמוֹ שְׁפָסֵק הַרְמַב"ם ה' בֵּית הַבְּחִירָה (פ"ג) וְא"כ גַּם אִם נִכְנֹס לְצוּרָה עֲבוּדָה אִי אֶפְשֵׁר לְהַגִּיעַ לְקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים אֱלָא שְׂיַכְנֹס מְשַׁלַּחֵן וּמִזְבַּח וּמְנוּרָה לְפָנִים וְזֶה שְׁלֵא לְצוּרָה עֲבוּדָה וְלִכּוֹן אֶכְיִינֵן מִקְשָׁה שְׁפִיר דַּל"צ קָרָא דְּמִבֵּית לְפָרוּכַת שְׂאִי אֶפְשֵׁר לְבֵא לְגַר עַד שְׁעֵבֵר עַל וְלֹא יָבֵא אֵל הַקֹּדֶשׁ שׁוּב רְאִיתִי בְּמִשְׁנֵה לְמָלְךָ ה' בִּיאת מְקַדֵּשׁ (פ"ג ה' י"ט) שְׁמִסּוּפֵק בְּכֵהוּ שְׁנִכְנֹס לְצוּרָה עֲבוּדָה לְהֵיכָל וְשָׂהָה שָׁם יוֹתֵר אִם חַיִּיב וּפְשִׁט שָׁם שְׁפָטוֹר וְז"ל וְגִדּוּלָה מְזוֹ נ"ל דְּאֶפִּילוּ נִכְנֹס לְעִבּוּד וְלֹא עֲבַד וְשָׂהָה שָׁם פְּטוּר פִּינֹן דְּהַפְּנִיסָה הִיטָה אֲדַעֲתָא דְּעֲבוּדָה וְרְאִיָּה לְזֶה וְכוּ' מ"מ הַאָּמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ דְּבִבִיָּה רִיקְנִית כָּל שְׁלֵא נִתְחַיִּיב בְּשַׁעַת בִּיאַה תּוֹ לֹא מְחַיִּיב וּמִש"ה אִם נִכְנֹס דִּרְף גִּינֵן אֶפִּילוּ שְׂהָה שָׁם פְּטוּר עכ"ל וְהִנֵּה עַל פִּי דְּבָרֵיו דְּהַפֵּל תְּלוּי בְּבִיָּה יְהִי פְּטוּר גַּם עַל הַהִלִּיכָה בְּתוֹף הַהֵיכָל כָּל שְׁנִכְנֹס בְּהִיטָר וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה הַזְּפִיר הַמ"ל דְּוָקָא בְּשָׂהָה וְלֹא

בכה"ג שְׁהֵלֶךְ מִשָּׁם וְהֵלֵאָה לְפָנַי שְׁלֵא לְצוֹרֶךָ עֲבוּדָה וּמַכּוּמֵי לַעֲנִי רָאִי מִפֶּחַ קִנְיָא הַגָּ' לְדַבְכָה"ג עַכ"פ חֲיִיב וְלִכְּוֹן פְּרִיָּה שְׁפִיר מִבֵּית לְפָרְכַת מִיִּבְעֵי וְא"ש פִּי רֶשֶׁ"י דַּק"ק בְּכָלֵל הֵיכָל: סִימָן קסז לְהַרְבּ מו"ה מִשָּׁה שִׁיק נ"י אב"ד דַּק"ק יַעֲרֶגְעוּ יַע"א: הַקְּשָׁה מֵר נ"י לְמָה לֹא אֲמַרִּינֵן בְּבִרְכּוֹת (דָּף מ"א) דְּגָפֵן דְּקָרָא דְּנָקֻט לְשַׁעַר בּוּ עֲנִיבָה לַעֲנִינֵן כּוֹלִיא שְׁהַקְטִינָה וּמַעֲלָתוֹ דְּחַק לִפ' דְּגָפֵן דְּקָרָא הֵינֵנו יֵינ תְּשׁוּבָה לַעֲנִי דַּלָּא ק"מ דְּלֹא שִׁינְיָה שְׁיִכְתָּוּב הַפְּתוּב שְׁיַעוּר אֲלָא בְּדָבָר שְׁעִיקָר הַדִּין פְּתוּב בְּתוֹרָה כְּגוֹן כָּל הַגִּי דְּדָרְשִׁינֵן בְּסוּפָה (דָּף ה) וְכֵן בְּגָרִיס וְכַעֲדִישָׁה דְּפָרִיָּה בִּירוּשְׁלָמֵי פ"ק דְּבַכּוּרִיס מִיִּנְיָהוּ דְּדִין בְּהֶרֶת וְגָרִיס פְּתִיב וְלִכְּוֹן שִׁינְיָה שְׁפָל הַפְּסוּק לְשִׁיעוּרִין אֲבָל טְרַפּוֹת דְּכוֹלִיא דְּלֹא פְּתִיב רַק הֵלְכָה ל"מ הוּא אִיָּה שִׁינְיָה שְׁיִכְתָּוּב קָרָא לִתְּמֵן שְׁיַעוּר לְדָבָר דְּלֹא פְּתִיב וְלִכְּוֹן א"ש דְּלֹא דָּרַשׁ גָּפֵן לַעֲנִיבָה דְּכוֹלִיא: סִימָן קסח ב"ה אֲלֻטְאַנָּא י"א תְּמוּז תְּרִי"ד לִפ"ק.

לְהַרְבּ הַגָּ' לְנ"י פְּתַב מֵר וְז"ל הֵנָּה בְּטוּש"ע א"ח (סִי תנ"ו) כ' לְשַׁעַר כְּלִי לִידַע אִם הוּא מְחֻזֵּק שְׁיַעוּר חֵלָה שְׁהוּא מ"ג בִּיצִים וְחֻמְשׁ בִּיצָה שְׁיִמְלָא כְּלִי מִיָּם בְּמִילּוּאוּ וְשׁוּב יַעֲרָה מְמַנּוּ הַמִּיָּם לְכִלֵּי אַחַר וְיִתֵּן לְתוֹכוֹ מ"ג בִּיצִים וְיִחְזוֹר בּוּ הַמִּיָּם שְׁעִירָה מְמַנּוּ וְהַנְּשָׂאָר הוּא שְׁיַעוּר מ"ג בִּיצִים וְאֲדַמ"ו הַגָּאוֹן בַּעַל חֲתָם סוֹפֵר זצ"ל כ' בְּתְשׁוּבָה אַחַת שְׁזָה תִּימָה וּלְכַסּוּף מְסִיק דְּהַמְצָאָה הַגָּ' לְשַׁעַר ע"י הַפְּלַת הַמִּיָּם כְּנ"ל הוּא טְעוּת דְּהַרִּי מ"ג בִּיצִים לְכַשְׁיִקְרָשׁוּ יִהְיוּ רַק שְׁלִישׁ שֶׁל מ"ג בִּיצִים כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ ר"פ הַמוֹצִיא יֵינ וְקַמַּח שְׁהוּא כְּמוֹ דָּבָר הַמְּמַנְּעֵה בֵּין מִיָּם לְתַבּוּאָה עֲצָמָה בְּנֻדָּי יִהְיֶה ג"כ הַפְּרִשׁ לְעַרְףָּה חֲצִי הַשְׁיַעוּר וְכו' ע"ש נֶאֱמַר אוֹמֵר בְּאִימָה וּבִירְאָה שְׁלֵא זְכִיתִי לְהִבִּין דְּבָרֵי אֲדַמ"ו ר' זצ"ל שְׁהַרִּי מְשֻׁנָּה שְׁלֵמָה שְׁנִינּוּ (בִּפְי"ז דְּכָלִּים מ"ו) לְשַׁעַר שְׁיַעוּר בִּיצָה ע"י מִיָּם דְּנוֹתֵן לְתוֹף הַמִּיָּם וְחוֹלֵק אֶת הַמִּיָּם יַעו"ש בְּרַמְבַּ"ם בִּפ'י שֶׁכ' כֵּן בְּהִדְיָא שְׁאִם יִשְׁלִיכוּ שְׁם הַבִּיצָה יִצְאוּ מְמַנּוּ שְׁיַעוּר גּוֹף הַבִּיצָה בְּלֹא סֶפֶק וּכְיוּצָא בּוּ מְצִינּוּ בַּמ"א בְּפ"ה דְּעַרְכִּין דְּהַאוּמֵר מְשַׁקֵּל יְדֵי עֲלֵי יִכְנִיס יְדוֹ לְתוֹף הַמִּיָּם וְכו'.

וְהַאֲרִיף מַעֲלָתוֹ לְהוֹכִיחַ לְפָסֵק דְּבַכָּל שְׁיַעוּרֵי תוֹרָה נוֹכַח לְשַׁעַר לַח ע"י דְּבַר גּוֹשׁ וְיִבֵּשׁ. תְּשׁוּבָה לַעֲנִי דַּלָּא אֵינן כָּאֵן הַשְּׁגָה כָּלֵל דְּהַרִּי בְּמַתְּנִיתִין דְּכָלִּים פִּי"ז לֹא נֶאֱמַר רַק לְמַעַן נִדַּע הַבִּיצָה אִם קָטָן אִם גָּדוֹל אֲשֶׁר לִפִּי עָרְכוּ נִמְדוּד שְׁיַעוּר טְנֻמָּאת אוֹכְלִין מְבִיא גְדוּלָּה שְׁבַגְדוּלוֹת וְקַטְנָה שְׁבַקְטָנוֹת וְנוֹתֵן לְתוֹף הַמִּיָּם וְחוֹלֵק אֶת הַמִּיָּם וְהַחֲצִי הַמִּיָּם הוּא הַשְׁיַעוּר "מִיָּם שֶׁל בִּיצָה" אֲשֶׁר לִפִּי עָרְכוּ נִשְׁעַר שְׁיַעוּר בִּיצָה שֶׁל טְנֻמָּאת אוֹכְלִין דְּהֵינֵנו אִם הַשְׁיַעוּר מִיָּם שְׁמוּצִיא הוּא לְעַרְףָּה חֲצִי אוֹ הַשְׁלִישׁ שְׁיַעוּר בִּיצָה שֶׁל גּוֹשׁ כְּדַעַת הַגָּאוֹן חֲתָם סוֹפֵר זצ"ל אִז נִדַּע שְׁהַמִּיָּם שְׁיַצָּא מְשֻׁנֵּי בִּיצִים שְׁחֵלֵק הוּא עַרְףָּה לְחֲצִי אוֹ שְׁלִישׁ בִּיצָה גּוֹשׁ וְהֵלֵא לֹא נֶאֱמַר שֶׁם שְׁהַמִּיָּם שְׁחֵלֵק יִהְיֶה מְמַשׁ הַשְׁיַעוּר שֶׁל טְנֻמָּאת אוֹכְלִין וְכַש"כ שְׁאִין הַשְּׁגָה מְמַתְּנִיתִין דְּעַרְכִּין שְׁהַרִּי שְׁם אֵינן מְשַׁעֲרִין בְּמִיָּם כָּלֵל אֲלָא בְּרִינּוּחַ שְׁעוּשָׁה הֵיךְ בְּהֵם שְׁמַמְלָא אוֹתוֹ בְּבִשְׁרָה חֲמוּר וּמְשַׁאָּר בְּשֶׁר וְגִידֵי יְד נִגְדַּ בְּשֶׁר וְגִידֵי חֲמוּר וְמָה לִּי אִם הַמִּיָּם גּוֹשִׁים אוֹ סְפוּגִיִּים עַכ"פ יְדַעְנוּ שְׁהַבְּשֶׁר שְׁמַמְלָא הַרְּינּוּחַ שְׁנַעֲשָׂה בְּמִיָּם ע"י הֵיךְ הוּא מְשַׁקֵּל הֵיךְ.

וְלִכְּוֹן מְצַד רְאִיָּה לַעֲנִי דַּלָּא אֵינן כָּאֵן הַשְּׁגָה כָּלֵל אֲבָל מְצַד הַסְּבָרָא גַם אֲנִי מְסַפֵּים עִם הַרְּב נ"י שְׁשִׁיעוּר מִיָּם כְּבִיצָה צָרִיף לְרִינּוּחַ גְדוֹל כְּמוֹ בִּיצָה גּוֹשׁ שְׁאִף שְׁיִישׁ בְּמִיָּם אֲוִיר יוֹתֵר אֲשֶׁר עַל כֵּן כְּשִׁיקְרָוּשׁ יִתְמַעֵט הַרְּבָה מַכ"מ בְּעוֹד שְׁלֵא נִקְרַשׁ וְהַאוּרִי בְּתוֹכוֹ שְׁזָה כְּמוֹתוֹ בְּגָדְלוֹ

לביצה גוש דכל השיעורין לפי גודלן משערינו ולא נביט על רפיון החלקים כדתנו טהרות (פ"ג) כביצה אןכלין שהניחון בחמה וכו' ובעוקצין (פ"ב) פת ספוגנית וכו' וכמבואר שם ברמב"ם בפ"ה המשניות ובחבורו ה' ט"א: סימן קסט ב"ה אלטאנא י"ט מרחשון תרט"ו לפ"ק.

להרב מו"ה פנחס שיפפער נ"י בק"ק לעמבערג יע"א: מה שהעיר מר נ"י על מש"כ התוס' פרייתות (דף ג' ע"ב) ד"ה ואי נז"ל תימה היכא דמי אי דאיכא ספנה פשיטא דאין לה דבר שעומד בפני פ"נ ואי דליכא ספנה אמאי שריא עכ"ל ונראה דלק"מ דמייירי בסתמא ואשמועינו אבני דמן הסתם איכא ספנה מהא דגרסינו חגיגה (ד' ה') והיה כי תמצאנה וכו' רעות שנעשו צרות זל"ז פגון זיבורא ועקרבא וכו' שם התוס' בשם ר"ת משום דרפואה לנשיכה זו קשה לנשיכה זו ולזה אשמועינו אבני פאן דאי קאתי בתרין זיבורא ועקרבא מותר לחבר אותם משום דזהו מן הסתם ספנה דאין לו רפואה: תשובה הנה כמה שכי הרב נ"י דקמ"ל אבני זיבורא ועקרבא משום דאין לו רפואה ע"פ גמרא דחגיגה פוננתי לדעתו שכן כתבתי ג"כ בספרי ע"ל על פרייתות אבל לא כ' פן רק לתרץ מה הוסיף אבני על הברייתא דקאמרה ג"כ דחייב בחובר עקרבים מה שהעיר עליו גם הב"ח יו"ד (סי' קע"ט) ורצה לדחוק דעקרבא שהזכיר אבני אין זה עקרבא אלא שרץ העוף המעופף ע"ש ולא ידעתי מנין לו פן ועוד שרש"י בחגיגה פ"ה על עקרבא עקרב אלמא דס"ל שהיא שרץ הארץ שקורין עקרב ולזה נ"ל דקמ"ל אבני דאפילו זיבורא ועקרבא שהוא ספנה יותר מעקרב לחוד אסור לחבר אבל לקושית התוס' לא ידעתי ישוב לזה דממנ"פ אם יש ספנה שישוף אותו ודאי גם עקרב לחוד מותר לחבר שהרי אמרינו בברכות (דף ל"ג) לא שנו אלא נחש אבל עקרב פוסק מפני שמסופן לעקוץ וכי ס"ד מפני שיכול לבקש רפואה לנשיכתה לא יקרא זה ספנה ואי ליכא ספנת נשיכה מאי חילוק בין עקרב לחוד לזיבורא ועקרבא ולכן קושית התוס' לא מתורצת בזה אבל כתבתי ישוב לקושיתם ע"פ מש"כ הט"ז ביו"ד (שם) אמה שפסק הש"ע שם דמותר לחבר וז"ל משמע מכאן דאם פקוח נפש תלוי בעבירה שפשעושה עבירה יכול להנצל מותר לו לעשות פן מעצמו עבירה ההיא פגון הכא שע"י שעובר על לאו דחובר חבר מציל עצמו עכ"ל הט"ז וא"כ י"ל דזה בעצמו קמ"ל אבני ויתורץ קושית התוס' אבל תמהתי על הט"ז למה צריך להוציא דין זה מכאן הא משנה שלמה היא יומא (ד' פ"ג) מי שאחזו בןלמוס וכו' ע"ש.

וכן מוכח ממה דאמרינו פסחים (דף כ"ו) דמתרפאים בעצי ערלה ואולי פוננתו דמהתם שמעינו דוקא פשכבר בא לידי ספנה וכגון בענין זה פשכבר נשכו העקרב שאז ודאי מותר להציל עצמו בכל דבר אבל שמותר זה ג"כ לצורך פקוח נפש כזה שמתירא שמא ישכנו ויבא לידי ספנה זה לא שמענו רק מדברי אבני ובזה יש תירוץ לקושית התוס': סימן קע להתורני מו"ה אייזיק ליב נ"י בק"ק א"ש יע"א: על מה שכתבתי בשומר ציון הנאמן (סי' ק"ס) דלא שייך לומר דרבי לא ידע רק מאחרים ששנו מחלוקת בזה אבל ברייתות שלנו שנשנו ודאי ידע רבי דרבי לא שנאה ר' חייא מנ"ל השיב לי שאפשר לומר דבשעה שסתם המשנה לא ידע ממנה.

ואח"כ פִּשְׁמַעְתָּהּ שְׁנָאָה לר' חֵיָא: על זֶה אָשִׁיב דְּאֵי אֶפְשָׁר לומר פֶּן דא"כ אֵיךְ אֶמְרִינָן בִּיבְמוֹת ד' מ"ב ע"ב) מְחַלְקֵת בְּמַתְנִיתָן וּסְתָמָא בְּבְרִייתָא מֵאֵי א"ל וְכִי רַבִּי לֹא שְׁנָאָה ר"ח מְנַיִן לוֹ ע"ש וּמָה רָאִיָּה דְלָמָּא אַחַר שְׁנָאָה רַבִּי הַמְשַׁנָּה שָׁמַע עוֹד תְּנָאִים דְּהִסְפִּימוּ לְדַעַת הָאֶחָד וְשְׁנָאָה לר"ח בְּלִשׁוֹן רַבִּים.

וְלִכּוֹן סֵתֵם ר"ח פֶּן. אֵלָּא וְדֵאֵי זֶה אֵינּוּ שְׂאֵם רַבִּי הֵיָה חוֹזֵר מִמָּה שְׁנָאָה בְּמִשְׁנָה הֵיָה סוֹתֵם בְּמִשְׁנָה פֶּן נֶאֱפִילוּ לֹא הֵיָה עוֹקֵר הַמְשַׁנָּה מִטַּעַם דְּמִשְׁנָה לֹא זָזָה מִמְּקוֹמָהּ מִכ"מ הֵיָה שׁוֹנָה בְּמַתְנִיתָן סֵתֵם אַחַר הַמְחַלְקֵת כְּמוֹ שְׁנָאָה הַסֵּתֵם לר"ח שְׁסֵתְמוּ בְּבְרִייתָא: סִימָן קַעֲבָא ב"ה אֶלְטָאנָא ג' כְּסָלִיו תִּרְט"ו לִפ"ק.

לְהַתּוֹרְנֵי מו"ה לוי נ"י מִק"ק הָאֶמְבוּרְג יע"א: הַקְּשָׁה מֵר נ"י דְּבַחְוִלִין (ד' קי"ז) פְּתָבוּ הַתּוֹסֵף דְּתֵרוּמַת הַדָּשָׁן אֵין בּוֹ מְעִילָה עַד לְאַחַר שְׁנַעֲשִׂית מִצְוַתוֹ דְּהֵיָינוּ עַד לְאַחַר הַרְמָה וְהוּא נֶגֶד גְּמָרָא עֲרוּכָה דְּמְעִילָה (ד' ט' ע"א) בְּפִלּוּגְתָּא דְּאַפְרָתָא פְּתוּחַ ר"א אֵין מוֹע"ב וְרִי"א מוֹעֲלִין בּוֹ דְקוֹדֵם הַרְמָה כ"ע לֹא פְּלִיגֵי דְמוֹעֲלִין בּוֹ: תְּשׁוּבָה כְּבָר הָעִיר ע"ז עַל נִכּוֹן הַדִּין מוה"ר יַעֲקֹב כֶּהֵן נ"י מִפָּה שְׂפָכָר עָמְדוּ ע"ז הַתּוֹסֵף יוֹמָא (ד' נט) (וְיִדְוֵעַ דְּהַתּוֹסֵף בְּיוֹמָא הֵם תּוֹסְפוֹת מְאֻחָרִים שֶׁל מְהַר"ם מְרוֹטְנְבוּרְג וְנִרְאָה מְדַבְּרֵיהֶם שְׁפָנוּנוּ לְהַשִּׁיג עַל דְּבָרֵי הַתּוֹסֵף בְּחֻלִין מְדַהֲזִפְרֵי הַב' דְּבָרִים שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹסֵף שֶׁם עָגְלָה עֲרוּפָה וְתֵרוּמַת הַדָּשָׁן וְשָׂרַק מְעַגְלָה עֲרוּפָה יֵשׁ רָאִיָּה) אָכֵן לְמַדְנֵוּ יֵיָשׁוּב מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵף בְּחֻלִין כְּמוֹ שְׁהָעִיר הַמְהַר"ם שֶׁם שְׁהַתּוֹסֵף מְחַלְקִין לְשַׁעַת הַרְמָה לֵאמֹר שְׁעַת הַרְמָה דְּמָה דְּאַמְרִינָן בְּמְעִילָה דְקוֹדֵם הַרְמָה לִכ"ע מוֹעֲלִין הֵיָינוּ בְּהַגִּיעַ שְׁעַת הַרְמָה וְמָה שְׁפָתְבוּ בְּחֻלִין שְׂאֵין מוֹעֲלִין הֵיָינוּ בְּלֹא הַגִּיעַ עַדִּין שְׁעַת הַרְמָה וּבְאַמַּת מְדוּנֵיקָא זֶה בְּדַבְּרֵיהֶם שְׁפָתְבוּ דְהָא דָּשָׁן אֵין מוֹעֲלִין בּוֹ עַד שְׁעַת הַרְמָה וְלֹא פְּתָבוּ עַד הַרְמָה וּמָזָה נִרְאָה כְּוֹנְנָתָם שְׁשַׁעַת הַרְמָה גּוֹרֵם אָכֵן לֹא מְבֹאָר מְתֵי נִקְרָא שְׁעַת הַרְמָה שְׁהָרֵי מַמְתְּנִיתָן דְּיוֹמָא (פ"ב) נִרְאָה שְׁלֹא הֵיָה זְמַן מְיֻחָד לְהַרְמָה דְּכָל יוֹם תּוֹרְמִין מְקָרוֹת הַגָּבֵר וּבִיּוֹהַכ"פ מְחֻצוֹת וּבְרַגְלִים מְאַשְׁמֵרָה הִרְאִישׁוּנָה.

אֲבָל נִרְאָה דְּהַתּוֹסֵף כְּוֹנְנֵוּ לְמָה דְּאַמְרִינָן זְבָחִים (ד' פ"ד ע"ב) אַר"י מִמְשַׁמַּע שְׁנָאָמֵר כָּל הַלֵּילָה וְכו' ע"ש שְׁנָרְאָה בְּפִירוּשׁ שְׂקִבַּע הַכְּתוּב זְמַן תֵּרוּמַת הַדָּשָׁן דְּוָקָא בְּלִילָה שְׁאַחַר יוֹם הַקֶּרְבָּן.

וַאֲ"כ אִם תֵּרַם בְּיוֹם שְׁנִקְרָבוּ הַתְּמִידִין לֹא יֵצֵא יְדֵי מִצְוַת הַרְמָה וְלִכּוֹן שְׁפִיר כְּתָבוּ הַתּוֹסֵף דְּדָשָׁן אֵין מוֹעֲלִין בָּהּ אֵלָּא מִשְׁהַגִּיעַ שְׁעַת הַרְמָה דְּהֵיָינוּ בְּלִילָה וְלֹא בְּיוֹם הַקֶּרְבָּה וְטַעַמָּם נִרְאָה שְׁהָרֵי אֵי לֹא קָרָא דְּוָשְׁמוּ לֹא הָיוּ מוֹעֲלִין בְּדָשָׁן כָּלֵל כִּיּוֹן שְׂפָכָר נַעֲשִׂית מִצְוַתוֹ דְּהֵיָינוּ מִצְוַת הַקְּטָרָה וְרַק ע"י וְשָׁמוּ גְּלִי קָרָא דְמוֹעֲלִין לִכּוֹן אֵין מְעִילָה אֵלָּא עַד שְׁעַת מִצְוַת וְשָׁמוּ: סִימָן קַעֲבָא ב"ה אֶלְטָאנָא כ"ד כְּסָלִיו תְּרִי"ג לִפ"ק.

לְהַרְבֵּי מו"ה מַתְנִי מוֹנֵק הַכֶּהֵן נ"י אב"ד דק"ק קַרְאִינְקַע יע"א: בְּדַק לָן מֵר נ"י שְׂרָצָה לִידְוֹן דְּהַשָּׁם הַנִּיחָן בְּשַׁעַת מִילָה נִקְרָא נִשְׁתַּמְקַע כִּיּוֹן שְׂאֵין קוֹרִין אוֹתוֹ עוֹד בְּשֵׁם זֶה רַק בְּשֵׁם לְעוֹ הַנְּתַחְדָּשׁ אַח"כ: תְּשׁוּבָה לְפַעַנ"ד אֵין הַדְּבָר פֶּן דַּכ"ע יְדַעֵי דְבְּשֵׁם לְע"ז אֶשְׂרָ נִקְרָאוּ בְּהֵם הָאֵישׁ וְהָאִשָּׁה לֹא נִיחָן לָהֶם בְּשַׁעַת לִידָה רַק הַשָּׁם מִהַמְשַׁפְּחָה וְעוֹד יִשְׁתַּמְשׁוּ בּוֹ לְדְבָרִים שְׂבָקוֹן שְׂבָקוֹן מִי שְׂבָרָה וְכַדוּמָה וְאֵף שְׁלֹא נִקְרָא בּוֹ רַק מְעַט מִכ"מ לֹא

נקרא שם שנשתקע פינון שלכתחלה לא ניתן רק לדברים האלה וכמו שכ' ג"כ הרב אב"ד דק"ק ווארמז נ"י.

וגם אם במקומו אין קוראין אותו לתורה בשמו הלא אם יבא למקום אחר שקורין לתורה בשם יאמר זה שמי אם פן לא נשתקע השם (ומה שכ' מר נ"י שברוב גלילות אנשפנו נתפשט המנהג שאין קורין אותו לתורה בשמו ח"ו לומר פן שפבר נתפשט המנהג הרע שלא להזכיר שם ישראל עוד ברוב אנשפנו פי פאשר אחשוב בגלילות ומקומות מעטים הוא שנהגו פן) ולכן טוב ג"כ שלא להזכיר בכתובה רק שם זה פינון שנקתבה בלה"ק ולשם דבר מצוה הלא לזה הונח השם הזה והנה מר נ"י דן פינון שנקרא וחותרם עצמו בשם לעז זה השם אשר יקראו לו בכתובה וגט וכדומה.

אכן אשאל הלא גם בשם לעז לא יקרא ע"פ רוב בשם פרטי רק בשם הפנוי אשר יכלול כל המשפחה פגון יאקאבי ראזענזטאמם וכדומה וכשחותרם עצמו חותרם לפרוט שמו משאר בני משפחה רק מאות ראשון משמו ואות ראשון משם אביו פן הוא הרגילות ורוב העולם אינם יודעים שם הפרטי של האישה והאשה.

ועתה היאך יכתבו שם הלעז לעיקר בכתובה וגט אשר לא נודע רק למיעוטא דמיעוטא ונהרי פנוי משפחה אין כותבין בגט פמבואר בסדר גיטין הובא פרמ"א (סי' קכ"ט סעיף ט"ז) ולכן נ"ל עיקר פאשר פבר פתבתי לכתוב שם העברי והעריסה לעיקר ושם הנשתנה ללעז לטפל ושפן ראיתי ושמעתי מהגדולים שנהגו פן ובכתובה שאין קפידא שידוע להעולם מי הם הנקראים רק לבית דין פשתבא לכלל גביני' טוב שלא לכתוב רק שם העריסה אשר הונח לדברים שבתורה.

ונהרי לפני כל ב"ד ישראל תוכל לגבות בשטר פזה וממילא ישאר שם זה ג"כ עיקר לגט פן נלענ"ד: סימן קעג ב"ה אלטאנא ה' שבט תרי"ג לפ"ק. להרב מו"ה יצחק פראג מירושלים עיה"ק תוב"ב: בענין חקירתי בספרי בנין ציון (סי' קס"ז) אם מותר לאדם להציל עצמו מפני פקוח נפש פממון חבירו השיב מר נ"י ממה שהובא בשמ"ק למס' ב"ק (ד' קי"ד) בשם המאירי לחלק בין אם הבעלים לשם או לא והבין מעלתו שלענין להציל פמונו איירי אבל לענ"ד ברור שלענין להציל גופו פממון חבירו איירי פמבואר ממה שהובא שם (ד' קי"ד) בשם הראב"ד דרק בפני בעלים דחייב הבעל פממון משום והשבות לו אבידת גופו להצילו מותר להציל גופו פממון חבירו אבל שלא בפני בעלים לא ושלכך אמרו לדוד שאסור לשרוף הגדיש מפני שלא היו הבעלים שם ע"ש.

וכבר פתבתי שנה ג"כ שיטת רש"י: ומה שהקשה מן הירושלמי דע"ז (פ"ב ה"ד) לא סוף דבר שאמר לו הרוג את איש פלוני אלא אמר לו חמנס את איש פלוני מבואר דבממון אמרינו יתרג ואל יעבור וא"כ אם חמור ממון ש"ח כ"כ דאמרינו יוא"י א"כ למה פמחותר דוקא אם בא על עסקי נפשות אמרינו השכם להרגו ולא בספיקא פלילה לענ"ד ג"כ לק"מ דנדאי לכ"ע אסור להציל פמונו פגופו של חבירו דלא התירה התורה לענוש מיתה לגנב וגזלן או להצילו מן העבירה פנפשו פקום ועשה אבל מה שאמרו אסור להציל עצמו פממון חבירו היינו שישאר בשב ואל תעשה ואפילו יתרג עי"ז: ומה שהשיב על מה שכתבתי (שם) דלהציל עצמו פנפשו חבירו אפילו חבירו רוצה פכה אסור מטעם

מאי חזית ממה דאיתא בספר חסידים (סי' תרע"ט) ובכנה"ג חו"מ ח"ב (סי' קע"ט) ושו"ת ידו אליהו.

הנה שני ספרים האחרונים אינם ת"י אבל מספר חסידים לא ראיתי ראיה נגד מה שכתבתי שאסור לאדם למחול על נפשו ושם אמרו בנברר להם ע"י גורל דבשבילו נעשה הסער כמו גבי יונה ושם מותר נדאי שהיה כמו רודף.

נהרי אפילו אם אינו רוצה בעצמו הם מותרים להפילו לים כמו שפי' שם ועוד שהרי אי לא הפילו אותו הוא יהיה נאבד עמקם ואם פן אין בזה משום ואף את דמכם. ואולי גם בכנה"ג איירי שאם לא ימסור עצמו למיתה יהרג הוא עם אחרים.

ובזה פשיטא לי אף דבאם אמרו הרוצחים תנו נפש אחת ואם לאו נהרוג את פולכם והרגו פולכם ואל ימסרו להם נפש אחת וכדאמרין תרומות (פ"ח) מכ"מ פל אחד מותר למסור עצמו להציל האחרים וליפא בזה משום אף את דמכם וכו' פ"ן דבלא"ה יהרג ג"כ אבל בשאין רוצים להרוג רק אחד אמרינן חייך קודמין כמש"כ התוספ' יבמות (דף נ"ג) דמי שרוצין להפילו על התינוק ובספרי ערוף לגר ביארתי שם שלא בלבד לדעת ר"ע בב"מ (דף ס"ב) הדין פן אלא אפילו לכן פטורא דס"ל שם מוטב ישמו שניהם וימותו מכ"מ מודה בשלא ימות רק א' דחיי קודמין ע"ש וא' פשיטא דאם בכהאי גוונא מוחל על נפשו עובר על ואף ק דמכם ומשו"ת הלכות קטנות סי' רכ"ט (אף שמצד הדין לא מייירי שם) אבל יש ראיה לדברי שגם מצד המוסר לא יפה עשה מי שמוסר עצמו למיתה תחת אוהבו כנפשו שכתב וז"ל הלא תענה מהנמסר אוהב את גופו יותר מחבירו שהנשג בצער לכן נלענ"ד כמו שכתבתי שם: סימן קעד ב"ה אלטאנא יום ו' כ' פסליו תרט"ז לפ"ק בפסוק ויאמר ראובן אל אביו לאמר את שני בני תמית אם לא אביאנו אליך תנה אותו על ידי נאני אשיכנו אליך נלאו פל המפרשים לפרש דברי ראובן וכי יעקב הורג נפשות הוא וראיתי בשו"ת חתם סופר חלק א"ח שנסאל על זה וכי יש רשות לאדם להפקיר נפש בניו והשיב הקושיא עצומה היא אבל אני רגיל לומר לפי דאמרין בפ' י"נ יב"נ וכלב בן יפונה חיו מן האנשים שנטלו חלקם בארץ וזה יכנה חיו נמצא מי שפסיד חלק בא"י נקרא מיתה וראובן דיקמה בנפשו שהיא הפכור ושני בניו יטלו ב' חלקים כמו שהיו אח"כ מנשה ואפרים ואמר את שני בני תמית תטול מהם חלקם בא"י וזה ראוי לאמרו עכ"ל ועוד הוסיף לפרש בזה מה שאמר יעקב בכור שוטה הוא זה ע"ש ומלבד שלענ"ד פי' דחוק הוא גם לא ידעתי מה יועיל תירוץ זה הלא כמו בן יקשה וכי יש לו רשות להפקיר נחלת בניו בארץ דא"י מוחזקת להם מאברהם ויצחק ועוד דבלא"ה פבר העירו הרמב"ן והרד"ק שהרי ראובן ד' בנים היו לו ותרצו דהפ' שנים מבני תמית וא"כ גם מצד זה לא שייך פי' הח"ס דאם יטול חלקם בא"י ימית ארבע בניו ולא שנים והנה האבן עזרא פתב יש אומרים פי' תמית תענוש ואחרים אמרו שזאת תפלה לנגד השם וכלל הדבר אלו הי' מדבר נכונה לא הי' יעקב מתריש עכ"ל והראה פונתו שאין טעם בדברי ראובן אכן הרמב"ן המליץ טוב בכל דרכיו גם בעד דברי ראובן המליץ שכתב וז"ל קבל עליו באלה להביאו אל אביו פי' אמר לו את שני בני תמית בהיות ענשך עלי אם לא אשיכנו אליך והוא כענין מה שאמר יהודה וחסאיתי לה פל הימים ואמר את שני והם היו ארבעה לאמר תחת האחד מבניה יהי הפפל מבני והנה יעקב לא בטח

בְּרֵאוּבֵן כְּאֲשֶׁר בִּטַח בִּיהוּדָה כִּי יִהְיֶה גֹבֵר בְּאַחֲיוּ וְכוּ' עכ"ל וְהִנֵּה הָעִיר עַל שְׁלֹשָׁה עַל הַקְּנֻשָׁיָה הַגָּדוֹל וְכִי יַעֲקֹב יִהְרֹג נְפֹשׁוֹת וְעַל מָה שְׁאָמַר שְׁנֵי בְנֵי לֵמָּה בְּמִסְפַּר שְׁנַיִם וְעַל שְׁלֹשָׁה שְׁמַע יַעֲקֹב לְרֵאוּבֵן וְלִיהוּדָה שְׁמַע וְאִם כִּי רָמַז לָנוּ הַרְמַב"ן דְּרַף יִשְׁכּוֹן אֹר עכ"ל לְעַנ"ד פִּירוּשׁוֹ אֵינוֹ מְסַפֵּיק שְׁעֵדִינָן יִקְשֶׁה אֶפְיָלוּ כִּנּוּן רֵאוּבֵן לְעוֹנֵשׁ שְׁמַיִם ע"י יַעֲקֹב לֵמָּה תִּלְהַב בְּבָנָיו וְלֹא בּוֹ כְּמוֹ יִהְיֶה שְׁאָמַר וְחֻטְאֵתִי לְאַבִּי וְלֵמָּה דִּנְקָא בְּשְׁנַיִם מִבְּנָיו נֶגֶד הָא' וְגַם לְכַי פִּירוּשׁוֹ הַל"ל שְׁנַיִם מִבְּנֵי תְּמִית וְלֹא שְׁנֵי בְנֵי כְּאֵלּוּ מְדַבֵּר מִשְׁנֵי בְּנֵי מְסוּנֵימִים וְהִנֵּה אֵמֶת שְׁאֵיתָא בְּמִדְרַשׁ הִבִּיאוּ גַם רַש"י בְּפִירוּשׁוֹ שְׁיַעֲקֹב כְּכָר אָמַר עַל דְּבַרֵי רֵאוּבֵן בְּכוֹר שׁוֹטֵה הוּא וְכִי בְּנָיו הֵם וְלֹא בְּנֵי אֶתְמָהָא אֲבָל זֶה בְּעֶצְמוֹ צ"ע הֵיכָן נִרְמַז שְׁיַעֲקֹב אָמַר אוֹ חֹשֶׁב כִּן הָרִי אֲדַרְבָּא הַשֵּׁיב לְרֵאוּבֵן דְּבַרֵי טַעַם כִּי אֲחִיו מֵת וְגו' וְקִרְאָהּ אֶסוֹן וְגו' גַם דְּקִדְקוֹ הַמְּפָרְשִׁים בְּדְבַרֵי רֵאוּבֵן שְׁמָה שְׁאֵמַ' תְּנָה אֹתוֹ עַל יְדֵי נְאֻנִי אֲשִׁיכְנוּ אֵלַיָּה שְׁפֹת יֵתֵר הוּא שְׁפָכָר אֵמַ' אִם לֹא אֲשִׁיכְנוּ אֵלַיָּה וְהַנְּלַעַנ"ד שְׁהִתְנוּכְחוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב עִם אֲבֵיהֶם הִי הַפֶּל ע"פ מְשַׁקֵּל דִּינֵי תוֹרְתָנוּ הַקְּדוּשָׁה כְּאֲשֶׁר יָאוֹת לְרֵאוּבֵן שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל וְלִזְהָ נִקְדִים אֵיזָה הַקְּדָמוֹת מְדִינִים וּמְאָמְרִים פְּסוּקִים.

אֲמַרִינוּ בְּנִדְרִים (דָּף ח') הָאוֹמֵר אֲשֶׁכִּים וְאֲשֶׁנָּה פָּרַק זֶה נִדְרָה גְּדוֹל נִדְרָה לְאַלְקֵי יִשְׂרָאֵל וּפְיָ הָרֵא"ש דְּהָנִי כְּמוֹ נִדְרָה לְעֵשׂוֹת צְדָקָה דְּאֶתְלִי מִפִּיהָ זֶה צְדָקָה וְכִן נִפְסַק בְּש"ע י"ד (ס"י ר"ג) הָאוֹמֵר אֲשֶׁנָּה פָּרַק זֶה הָנִי כְּאֵלּוּ נִדְרָה לְעֵשׂוֹת צְדָקָה אוֹ לְעֵשׂוֹת שְׁאָר מִצְוֹת וְנִדְרוֹ קִיָּים עכ"ל הָרִי שְׁדַבּוֹר לְעֵשׂוֹת מִצְוָה מִקְרִי נִדְרָה אֲבָל אֵין הַנִּדְרָה חַל עַד שְׁיִוְצִיא בְּשִׁפְתָיו כְּמִבְּנָאָר שָׁם (ס"י ר"י) וְעוֹד אֲמַרִינוּ בְּקִדְוִשִׁין (דָּף ל"ב) הָאֵב שְׁמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ כְּבוֹדוֹ מְחוּל וְנִפְסַק כִּן שָׁם (ס"י ר"מ) וְעוֹד אֲמַרִינוּ בְּנִדְרִים (דָּף ס"ז) נִדְרֵי אֲוֹנָסִים כְּגוֹן שְׁהִדִירוֹ חֲבִירוֹ שְׁיֵאֲכַל אֲצֵלוֹ וְעַכְשָׁיו נִהָר אוֹ שְׁחַלָּה בְּנוֹ אֵילוֹ נִדְרֵי אֲוֹנָסִים שְׁא"צ הַתְּרָה וְכִן נִפְסַק שָׁם (ס"י רל"ב) אֲכֵן בְּזֶה יֵשׁ חִילּוּק בֵּין קַבְלָה בְּלִשׁוֹן נִדְרָה אוֹ קַבְלָה בְּלִשׁוֹן נִדְרֵי דְּבִנְיָדוּי אֲמַרִינוּ מִכּוֹת (דָּף י"א) שְׁאֶפְיָלוּ עַל תְּנַאי צָרִיף הַפְּרָה מְנַלֵּן מִיְהוּדָה וּפִירוּשׁוֹ שָׁם הַתּוֹס' שְׁהָרִי הַתְּנָה בְּדָבָר שְׁלֹא הִי בְּיָדוֹ לְקִיָּים דְּשָׁמָּה הִי מְעַכְּבוּ יוֹסֵף אוֹ יִקְרָאנוּ אֶסוֹן בְּדָרַף וְלִכְף חַל מְעַקְרָא גַם הַנִּדְרֵי עַל תְּנַאי עכ"ל הָרִי דְּאֶפְיָלוּ הִנֵּה נְאֻנֵס מְלַקְיִים מִכ"מ חַל הַנִּדְרֵי מָה שְׁאֵינוֹ כִּן כְּשִׁקְבַל בְּלִשׁוֹן נִדְרָה כְּנ"ל וְאֲמַרִינוּ בְּשִׁפְתָהּ (דָּף ל"ב ע"ב) רַבִּי אוֹמֵר בְּעוֹן נִדְרִים בְּנֵי מֵתִים כְּשֶׁהֵם קִטְנִים שְׁנֵאֲמַר אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיהָ לְחֻטִּיא אֶת בְּשָׂרָהּ וְעֵינָיו בְּפִרְשֵׁת דְּרָכִים (דְּרוּשׁ ג') שְׁהוֹכִיחַ שְׁדִין זֶה נִהַג גַם בְּאֲבוֹת קוֹדֵם מ"ת וְהִנֵּה מֵד' בְּנֵי רֵאוּבֵן יִתְכּוֹן שְׁחִנּוּף וּפְלוּא כְּכָר הִיו גְּדוֹלִים וְחֻצְרוֹן וְכִרְמֵי הִיו עֲדִינָן קִטְנִים אֲזוּ וּבְזֶה נִבְּא אֵל הַעֲנִין שְׁאֲחַר שְׁשִׁמַע רֵאוּבֵן דְּבַרֵי יַעֲקֹב אוֹתִי שְׁכַלְתֶּם וְגו' עָלֵי הִיו פְּלָנָה כְּאֵלּוּ אֵין בְּנָיו מְרַגִּישִׁים בְּצַעַר שְׁכּוֹלוֹ אָמַר אֶת שְׁנֵי בְנֵי תְּמִית וְגו' רַצָּה לוֹמֵר שְׁמַע אָבִי שְׁאֵנִי מִמְּשָׁפְן בְּיָדָה שְׁנֵי בְנֵי הַקִּטְנִים ע"י שְׁאֵנִי נוֹדֵר לָהּ תְּנָה אֹתוֹ עַל יְדֵי נְאֻנִי אֲשִׁיכְנוּ אֵלַיָּה וְאֵין נוֹדֵר דְּבַר מִצְוָה גְּדוֹל מִזֶּה מָה שְׁנוֹדֵר לְקִיָּים מִצְוֹת אָבִיו וְאִם לֹא מְקִיָּים נִדְרוֹ הָרִי מְשִׁפְטוֹ חֲרוֹץ שְׁבָנָיו קִטְנִים מֵתִים מְבִלִי שְׁיַצְטָרַף יַעֲקֹב לְעֵשׂוֹת מְאוּמָה וְאֶפְיָלוּ לְעוֹנֵשׁ לֹא צָרִיף וּמִפְנֵי שְׁיַדַע רֵאוּבֵן שְׁאוּלֵי יֹאמֵר יַעֲקֹב לֹא אֶחְפֹּן בְּמוֹת בְּנֵיָה לְכִן תִּלְהַב הַדְּבָר בְּרַצּוֹנוֹ אֶת שְׁנֵי בְנֵי תְּמִית הֵלֵא בְּהַדְּבָר תְּלוּי אִם לֹא תִחְפֹּן לְמַחּוּל עַל כְּבוֹדָה שְׁאֵם תִּמְחוּל וְכָל שְׁכֵן אִם תִּחְפֹּן שְׁלֹא אֶקְיָמְנוּ מִמִּילָא כְּטַל הַנִּדְרָה וְלֹא יְמוּתוֹ וְאָמַר אֶת שְׁנֵי בְנֵי סֵתֵם שְׁלֹא צָרִיף לְסִיָּיִם שְׁמִמִּילָא יְדוּעַ לְיַעֲקֹב שְׁכּוֹנָתוֹ לְבָנִים הַקִּטְנִים שְׁלוֹ שְׁתְּלוּי חֵיָּהֶם בְּקִיּוּם נִדְרוֹ וּבְאֲשֶׁר שְׁמָמָה שְׁאָמַר אִם לֹא אֲבִיאָנוּ אֶף שְׁמִמִּילָא נְשִׁמַע כְּוֹנָתוֹ מִכ"מ

בְּזֶה לֹא פָּרַט נִדְרוֹ בְּשִׁפְתָיו לְכֵן שׁוֹב אָמַר תְּנֵה אוֹתוֹ' עַל יְדֵי נְאֻנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלַיָּה שְׁיִהְיֶה נִדְרֵי מִמֶּשׁ שִׁפְרַט בְּשִׁפְתָיו וְהִנֵּה לֹא נִעְלַם מִרְאוּבֵן שֶׁכָּל דְּבָרָיו לֹא מוֹעִילִים בָּאֵם יִקְרְאוּ אֲסוֹן דְּבִזָּה הָיָה נִדְרֵי אֲוֹנִסִין שִׁמְמִילָא בְּטַל אֲבָל הֵבִין מִדְּבָרֵי יַעֲקֹב שְׁחוּשְׁדוֹ שֶׁמֵּא בְּמִזִּיד לֹא יִשְׁיבֶנּוּ כְּמוֹ שִׁפִּי רִשְׁ"י ע"פ הַמְדָרֵשׁ אוֹתִי שֶׁכִּלְתָּם מְלַמֵּד שֶׁחֲשַׁד אוֹתָם יַעֲקֹב וְא"כ מִמִּילָא וְאֵת בְּנִימִין תִּקְחוּ ג"כ הִפִּי כֵן שֶׁהֵם יִקְחוּהוּ בְּמִזִּיד מִמֶּנּוּ וְלִזָּה מוֹעִיל הַנִּדְרֵי וְאֲמַנָּם יַעֲקֹב גַּם כְּשֶׁחֲשַׁב בְּלִבּוֹ כֵּן וּבְהִתְמַרְמֵר רִוְחוֹ נָתַן רָמֵז מִזָּה מִכ"מ שֶׁמֶר בְּעֲצָמוֹ מְלֵהוּצִיא חֲשַׁד עַל שִׁפְתָיו שֶׁלֹּא לְחֲשׂוֹד בְּכָשָׁרִים מִס' פֶּאֶשֶׁר בְּאַמַּת רְאוּבֵן הִי כְּשֶׁר בְּדָבָר שֶׁלֹּא גָרַם מְכִירַת יוֹסֵף וְלָכֵן בְּלִבּוֹ אָמַר בְּכוֹר שׁוֹטֵה הוּא זֶה מֵה מוֹעִיל לִי נִדְרוֹ וְכִי לֹא בְּנֵי הֵם וְאִיךָ אֲחַפְּנֵן בְּמוֹתָם אֲפִילוֹ יַעֲבֹר בְּמִזִּיד עַל נִדְרוֹ אֲבָל לֹא אָמַר דְּבָרֵי טַעַם אֲנִי מִתְיַירָא בְּאַשֶׁר שֶׁאֲחִיו מֵת וְרִיעָא מְזִלוֹ פֶּן יִקְרְאוּ אֲסוֹן וְמֵה מוֹעִיל לִי בְּזֶה נִדְרָה הֲלֹא נִדְרֵי אֲוֹנִסִין מִמִּילָא בְּטַל וְהִנֵּה הֵבִין יְהוּדָה בְּזֶה כְּנֹנֶת יַעֲקֹב שֶׁלֹּא הֶאֱמִין לְנִדְרֵי רְאוּבֵן מִפְּנֵי שֶׁאִינוֹ מוֹעִיל לְגַבִּי אֲוֹנִסִין וְלָכֵן שֶׁמֶר לֹא יִשְׁמְרֶנּוּ לְבְנֵימִין פְּרָאוֹי מֵאֲסוֹן עַל כֵּן בְּקֶשׁ מִיַּעֲקֹב שֶׁיִּתְּנוּ בְּיָדוֹ ע"י שֶׁמְקַבֵּל עָלָיו בְּנִידוּי כְּמוֹ שֶׁאָמַר וְחֲטָאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים שֶׁזֶה חָל אֲפִילוֹ בְּאֲוֹנִסִין כְּנֹל שֶׁבְּזֶה בְּטַל יִרְאֵת יַעֲקֹב פֶּן יִקְרְאוּ אֲסוֹן שֶׁעַל פְּרָחוֹ צָרִיךְ לִיתֵן נִפְשׁוֹ עָלָיו לְשִׁמְרוֹ מִכָּל אֲוֹנִסִין וְאֲסוֹן לְכָל יְהִי בְּנִידוּי וְלָכֵן שֶׁמֶר יַעֲקֹב לִיהוּדָה מֵה שֶׁלֹּא שָׁמַע לְרְאוּבֵן: סִימָן קַעֵה ב"ה אֶלְטָאָנָא יוֹם ה' ד' טַבַּת תְּרַט"ז ל"פ"ק לְהַתּוֹרְנֵי מו"ה שְׁמוּאֵל שִׁיפְפֵּר נ"י בַּק"ק לְעַמְבֵּרֵג י"א: מֶר נ"י הַשִּׁיג עַל מֵה שֶׁכְּתִבְתִּי (בְּסִי קס"ד) לְתַרְזֵן קוֹנְשִׁית הָרַב ר"מ לִיב לְעַבּוּוּאֵהל נ"י עַל דְּבָרֵי הַתּוֹסֵפ' זְבַחִים (ד' כ"ו) מִדְּבַעֵי רְבָא דְּנֻקָא בְּדָם עַל גְּבִי דָם דְּמִשְׁמַע מִזָּה דָּם עַל גְּבִי שְׁאָר מִשְׁקִים פְּשִׁיטָא דְּטַעוֹן כְּיָבוּס דְּאֲדַרְבָּא אִיפְכָא מִסְתַּבְּרָא דָּם ע"ג דָּם הָיָה מִין בְּמִינוֹ דְּאִינוֹ חוּצֵץ אֲבָל ע"ג שְׁאָר מִשְׁקִים הָיָה מִין בְּשִׁיבֵי מִינוֹ דְּחוּצֵץ וְלֹא הָיָה נְגִיעָה וְהִבִּיא רֵאִי לִזָּה מִמֵּה דְּאֲמַרִּינוּ בְּשַׁבַּת (דף ה') דְּמִים ע"ג מִים הָיָה הַנְּחָתָן אֲבָל עַל שְׁאָר מִשְׁקִים לֹא הָיָה הַנְּחָתָן דְּמִזָּה מְבוֹאָר דְּמִשְׁקִים זל"ז הָיָה חֲצִיצָה עכ"ד.

וְזֶה אִינוֹ מִפְּנֵי שְׁנֵי טַעְמִים בְּרִאשׁוֹן מֵה שֶׁחֲשַׁב דְּהַטַּעַם דְּמִים ע"ג מִים הָיָה הַנְּחָה הוּא מְשׁוּם מִב"מ אִינוֹ חוּצֵץ מִשְׁא"כ בְּשְׁאָר מִשְׁקִים דֹּא"כ יִקְשֶׁה לִר' יוֹחָנָן ב"נ דס"ל דְּשָׁמֶן ע"ג יֵין הָיָה הַנְּחָה וְנִפְסַל בְּנְגִיעַת טְבוּל יוֹם וְאֲמַאי הָרִי מִין בְּשִׁיבֵי מִינוֹ לִכ"ע הָיָה חֲצִיצָה וְעוֹד דְּשָׁם בְּטְבוּל יוֹם (פ"ב) תָּנַן אִם הָיָה גּוֹשִׁין הַרְבֵּה הָרִי אֵלּוֹ יִמְנוּ ע"ש דָּאֵם נְגַע גּוֹשׁ בְּגוֹשׁ וְנְגַע טוֹמָאָה בֵּא' מִהֵן הָרִי הוּא רִאשׁוֹן וְהַסְמוּךְ לוֹ שְׁנֵי וְהַסְמוּךְ לְשְׁנֵי שְׁלִישִׁי וְאֲמַאי לֹא אֲמַרִּינוּ כְּמוֹ בְּמִי ע"ג מִים פִּינֵן דְּמִב"מ אִינוֹ חוּצֵץ נְעֻשָׁה כְּאֵלּוֹ נְגַעַה הַטוֹמָאָה בְּשְׁנֵי וּבְשְׁלִישִׁי אֵלּא וְדֹאִי דְּלֹא שְׁיִיךְ בְּעֵנִין טוֹמָאָה וּבְעֵנִין הַנְּחָה דְּמִשְׁוֵה הַגְּמָרָא לְטוֹמָאָה עֵנִין חֲצִיצָה וְמֵה שְׁמִים ע"ג מִים חֲשִׁיב הַנְּחָה הֵינֵנוּ פִּינֵן שְׁנַתְּחַבֵּר לְגַמְרֵי עַד שְׁאִי אֲפָשֶׁר לְהַפְרִיד נְעֻשָׁה כְּדָבָר אֲחָד וְרַק בְּשָׁמֶן ע"ג יֵין פְּלִיגֵי דְּרִיב"נ מְדַמָּה ג"כ לְמִים ע"ג מִים פִּינֵן שְׁנַתְּחַבְּרוּ לְגַמְרֵי וְחֲכָמִים פְּלִיגֵי פִּינֵן שְׁנִיפְרָ כָּל א' לְעֲצָמוֹ וּבְשִׁנִּית מֵה שֶׁחֲשַׁב דָּם ע"ג מִשְׁקִים לֹא נְחָשַׁב נְגִיעָה דְּמִין בְּשִׁיבֵי מִינוֹ חוּצֵץ נְעֵלָם מִמֶּנּוּ מֵה דְּאֲמַרִּינוּ בְּשַׁבַּת (דף ק"ד) חֲצִיצָה תִּפּוּק לִי מְשׁוּם דִּין וּמִשְׁנֵי בְּלַחָה דְּתַנְיָא הַדָּם וְהַדִּין הַדְּבִשׁ וְהַחֲלָב יְבִשִׁין חוּצֵץ לְחִין אִינוֹ חוּצֵץ וְהוּא דִּין פְּשׁוּט נִפְסַק גַּם בִּי"ד (סִי קצ"ח) דְּמִים ע"ג מִשְׁקִין לְחִין הָיָה נְגִיעָה וְלֹא נְחָשְׁבוּ הַמִּשְׁקִים חֲצִיצָה וְלָכֵן פְּשִׁיטָא דָּם ע"ג שְׁאָר מִשְׁקִים חֲשִׁיב

נגיעה ודחציצה לא שייך בהם יותר מן הדין ומדלא בעי רבא רק בדם ע"ג דם ע"כ היינו טעמא כמו שכתבתי דדוקא דם ע"ג דם שייך ששבע מלבדו משא"כ בשאר משקים.

והחוש מעיד על זה שהרי אם נפל דם ע"ג בגד שנבלע בו מים או שאר משקים לא בלבד שניכר רוחם הדין מעבר לבגד אלא שגם צריך פיבוס אחר פיבוס להוציא ממנו רוחם הדין שמה נראה שנבלע הדין בבגד אף שכבר הי' שבע מבליעת מים או שאר משקים ולא נגע בלבד ולכן רק לענין דם ע"ג דם מפעיל לי' לרבא דמסתברא לי' דבזה הדין השני אינו נבלע שמה ששבע הדין להבלע פבר נבלע מהדין הראשון מה שאין כן בשאר משקים: עוד השיב על מש"כ דלמסקנא דם האברי' חשיב שמנונית דז"א דא"כ דם ששלו בחלב ילקה אלא נדאי הפי' ששמנונית מעורב בו כמו שפרש"י.

הנה בתולה אפיר דאדרבא הביא ראי' להיפך דאם זה פשוט שפכל דם יש שמנונית ג"כ מעורב בו למה לא יתחייב על דם ששלו משום השמנונית שבו וא"ל שאין בו שיעור דאפתי יקשה להלכה לדין שכתב הרמ"א בפשיטות (סי' פ"ז) דכל בב"ח שאינו אסור מן התורה מותר בהנאה ובכלל זה גם דם ששלו בחלב ואמאי לא נאסר בהנאה מפני שמנונית שבו ועוד מנ"ל להגמרא בפשיטות כל כף ששמנונית נבלע בדם.

אבל הענין פן שהדם הוא מעורב ממים ומשמנונית וזהו מה דקרי לי' בחולין (דף פ"ז) צללא דדמא דכשנקרש נפרש המים ממנו ומה שנשאר הוא שמנונית אבל כשעדיין לא נקרש נקרא הכל דם ולכן פשרצה להוכיח דדם המובלע באברים הוא דם (דהיינו לענין הדברים שכתבו התוס' לענין דאין מועילין בו ואין חייבין עליו משום פגול) דאי לא הוי דם היאך חל איסור יוצא אמאי בעלמא על זה השיב דלמא משום שמנונית פי' דלעולם לא נחשב דם אלא שמנונית עם מים ועל השמנונית חל איסור יוצא ואפילו אין פונות רש"י פן אלא שמנונית בעלמא נבלע בדם הרי עכ"פ א"א לפרש הסוגיא בענין אחר אלא שמישיב דלעולם לאו דם הוא אלא מים ומכ"מ נפסל בינצא משום שמנונית שנבלע בו והרי רק זה רציתי לבאר בדברי התוס' דיש נפקותא דאם דם הוא והתיז דם חטאת עליו א"צ פיבוס אבל לפי מה דמסיק דלמא משום שמנונית דלאו דם הוא צריך פבוס.

ומה שכתב מר נ"י בפ"י התוס' דנתערב פשר בפסול לא יזה דאמרינן דלא נגע הכשר במזבח רק הפסול לא ראה הסוגיא דזבחים (דף פ' ופ"א) ע"ש והנה כל זה פתבתי רק לבאר הענינים מצד עצמם אבל באמת רחוק בעיני שהתוס' פונו להפי' שכתבתי ולכן לא פתבתי רק בלשון אולי והבו דלא לוסף לפרש עוד פירושים רחוקים מזה: סימן קעו ב"ה אלטאנא יום ו' ה' טבת תרט"ז לפ"ק.

להרבני מו"ה אהרן שמואל אסאד נ"י בק"ק ניקאלסבורג יע"א. הקשה מר נ"י על מה שכתב הפרי חדש בדיני ס"ס (סי' י"ז) דגם היכי שאפשר ע"י בדיקה סמכינן אספק ספקא א"כ למה מצרכינן לבדוק הנושט הרי ס"ס הוא שמה לא ניקב כלל ואת"ל ניקב שמה לא ניקב רק הפנימי: אשיב מלבד שאין זה ספק ספקא כלל דאם מספקינן שמה ניקב ע"כ הספק הוא שמה ניקב נקב המטריף דהיינו בשני עורות וא"כ אין כאן רק חד ספק בלא"ה לא ידעתי מי אמר שצרכינן לבדוק הנושט מליכא ריעותא אם לא בשכבר ניקב עור א' כמבואר בפוסקים (בסי' ל"ג) ובשני"ת האחרונים: גם מה שהקשה מר נ"י אמה פריף בחולין (דף י"א) ור"מ היכי אכיל בשרא וכו' פו"ק מא"ל דשמה התיר ע"י

ס"ס דלמא לא ניקב ואת"ל ניקב דלמא לא שחט במקום הנקב מלבד מה שי"ל דלר"מ דחגיגה למיעוטא גם בספק ספקא לא מתיר דהרי היתר ס"ס הוא מטעם רוב כמש"כ הרשב"א בתשובה (סי' ת"א) והובא בפוסקים.

בלא"ה אין זה קושיא כלל דהאיך שינוי ס"ס לומר דאת"ל ניקב דלמא לא שחט במקום נקב דאם נאמר ניקב מה לי אם שחט במקום נקב או לא הא עכ"פ טרפה הוא וא"כ לעולם אין פאן רק ספק א': ומה שהקשה עוד מתוס' חולין (דף כ"ח) ד"ה אתא הקשה ה"ר אלקנה וכו' ותימצו התוס' דה"פ וכי תימא דלא אכיל בלא בדיקה פסח וקדשים מאי איפא למימר דאין לה מום גדול מזה עכ"ל על דבריהם שם (דף י"ב) דהיאך הוי מצי להקשות מבשר תאנה הא אפשר למבדקי' לא הוקשה לי כלל שהרי ה"ר אלקנה לא כתב פן דאפשר למבדקי' רק לשיטת הריב"א דנשט יש לו בדיקה מבחוץ מנקב וא"כ קושית התוס' מבשר תאנה הוא לשאר השיטות דס"ל דאפילו מנקב אין לו בדיקה מבחוץ שוב ראיתי שגם הראש יוסף בחולין העיר על קושיא זו ותיגרז פן.

ובלא"ה י"ל עוד שהרי על קושית ה"ר אלקנה הביאו התוס' עוד תירוץ ראשון שיש שום חולי שיעאדם כמו דרוסה ואין לו בדיקה מבחוץ עכ"ל וא"כ י"ל דאליבניה דתירוץ זה הקשו לעיל דגם מבשר תאנה הוי מצי למיפריה: ומה שהק' על מעשה דהש"ף והט"ז י"ד סי' ס"ט באשה שמשנפ' אם מלחה מדברי הר"ן בשוחט העוף ונסתפק אם שחט הנורידין שכ' פיון שצריך לשחטן חזקה ששוחטה לענ"ד אין דמיון מוורידין למליחה פי בנורידין התחיל כבר במעשה השחיטה וכיון דבעוף צריך לשחטן הנורידין אמרינן מסתמא שחט וגמר השחיטה פראוי לעוף אבל התם הבישול מעשה לחוד והמליחה מעשה לחוד והאיך נחזיק שיעשאה מעשה המליחה מדעשאה מעשה הבישול דלמא לא התחילה במליחה כלל: סימן קעז ב"ה י"ג סינון תרי"ד לפ"ק: להרב מהר"י פראג נ"י מירושלים עה"ק תוב"ב הקשה מר נ"י על הרא"ם בהגהותיו לסמ"ג על הל' חו"מ שכ' דדעת הר"ם והסמ"ג דסתם אכילה בכל התורה בכש"ה משמע ואתי הלכתא לשיעור פזית לענין עונש מלקות וכרת אבל איסור קרא פדקאי קאי ולפ"ז למה לא חשיב זה הש"ס בסוטה (ד' ט"ז ע"א) במקומות שהלכה עוקבת את הקרא וכו' מאי שיעיר דהאי שיעיר מצורע וליחשב נמי הא: תשובה לענ"ד לק"מ דלא שינוי עוקבת את המקרא רק אם ההלכה משנה משמעות הפתוב פגון תער.

עפר ספר או מקום פניוס שער דמצורע דהלכה מוסיף מה שאין במשמעות המקרא אבל הקא אפילו סתם אכילה הוא כל שהו ג"כ הרי עכ"פ שיעור פזית ג"כ מיקרי אכילה וא"כ ההלכה לא משנה משמעות המקרא ואין זה עוקבת: סימן קעח על הקושיא בקדושין (ד' ב' ע"ב) דאיך ס"ד אי הוי תני האיש קונה דאפילו בע"כ דא"כ מנינא ל"ל דלא שינוי למעוטי חופה ולא למעוטי חליפין: תשובה דהנה לשיטת ר"ת דמה דממעטינן חליפין אינו משום דגנאי הוא לה אלא משום דאין קנין פחות משנה פרוטה בפשיטות לא קשה דאין זה תלוי בקנין בע"כ.

אכן גם לשיטת רש"י דהטעם משום דגנאי הוא לה ג"כ לק"מ לפי מה שפירש הפני יהושע במה דקאמר הוי אמינא בע"כ שאין הפירוש דבאמת תקדש בעל פרתה דאין סברא שתהינה בנות ישראל הפקר אלא דהפירוש הוא דהתנא לא רצה למינקט לשון

דמשמע בעל פְּרָחָה אָבֵל לְעֶנְנֵי דִינָא לִיכָא לְמִטְעֵי וּא"כ שְׁפִיר י"ל דְּמִנְיָנָא מְמַעַט או חֲנוּפָה או חֲלִיפִין וְכֵן לְפִי הֶעֱצָמוֹת יוֹסֵף דְּבַעַל פְּרָחָה הֵינְיוּ בְּתִלְנָה וְנִתְקַדְּשָׁה ג"כ ל"ק דְּהֶשְׁתָּא אִין זֶה דּוּמָה לְבַעַל פְּרָחָה דְּהַצֵּד הַשְּׁנֵה דְּשֵׁם הוּא בַע"כ מִמַּשׁ אֲפִילוּ לֹא רָצָה כָּלֵל וּלְעֶנְנֵי קְדוּשָׁתֵין עַכ"פּ בְּעֵינֵי רְצוּנָה ע"י פְּפִיָּה: סִימָן קַעַט ב"ה אֶלְטָאנָא יוֹם ו' לְמ"ד אָדָר רֵאשׁוֹן תַּרְט"ז לַפ"ק לְאַחֵי הַרָה"ג וְכו' מו"ה לִיב נ"י אב"ד דְּגִלְלִיל לְאַדְעֵנְבֹנְרַג יַע"א: מַה שְׁהַקְשָׁה אַחֵי נ"י עַל מַה שְׁפָתַב רַש"י גִּיטִין (דָּף ע"ג ע"ב) ד"ה פְּאַשְׁתַּי אִישׁ וְהָבָא עֲלֵי בְּחֻנְקָא דְאַיְדֵי יְהִי בְּחֻנְקָא וְהָרִי הַתְּרַאֲת סָפֵק הוּא שְׁמָא הִיא הַשְּׁעָה הַסְּמוּכָה לְמִיתָה וְחַל הַגֵּט וְהִיא מְגֻרְשָׁת מֵעֵתָה לַעֲנ"ד מִתְנַרְץ בְּמַה שְׁפָתַבו הַתּוֹס' גִּיטִין (דָּף ל"ג) שְׁהַקְשׁוּ הָאִיְדֵי מִשְׁפַּחַת מִיתָה בְּאַשְׁתַּי אִישׁ שְׁזִינְתָה הָרִי הַת"ס הוּא שְׁמָא יִשְׁלַח גֵּט וַיִּבְטְלֵנוּ וַיַּעֲקֹר הַקִּידוּשִׁין לְמַפְרַע וְתִנְרָץ ר"ת דְּלֹא נִחְשָׁב כַּה"ג ה"ס דְּאַזְלִינֵן בְּתַר רַבָּא וְרוּב אִינֵן מְגֻרְשִׁין וְעוֹד דְּמוֹקְמִינֵן אַחְזַקְתָּה שְׁהִיא עַכְשָׁיו נְשׂוּאָה ע"ש וְשְׁנֵי הַטְּעָמִים שְׁיִיכִים ג"כ בְּגִדּוֹן הַקְּוִשָׁא וְגַם שָׁם אֲזַלִּינֵן בְּתַר רַבָּא דְרוּב בְּנֵי אָדָם אִינֵם מְתִים בְּשְׁעָה הַסְּמוּכָה וְגַם אוֹקְמִינֵן הַבַּעַל עַל חֻזְקָתוֹ שְׁהוּא עַכְשָׁיו חַי וְיִשְׁאַר כֵּן גַּם בְּשְׁעָה הַסְּמוּכָה וְלָכֵן אִין פְּאֵן הַתְּרַאֲת סָפֵק.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה עוֹד י"ל ע"פ מַה שְׁפָתַבו הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (דָּף פ') ד"ה נַעֲשֶׂה סְרִיס לְמַפְרַע וְלָקִי עַל חֶלֶב שְׂאֵכֵל דְּלֹא חֲשִׁיב ה"ס אַע"ג דְּבִשְׁעַת הַתְּרַאָה הִי סָפֵק שְׁמָא יָבִיא שְׁעָרוֹת קוֹדֵם י"ח דְּהֶשְׁתָּא מִיָּהּ אִיגְלָאֵי לְמַפְרַע שְׁהִי גְדוֹל בְּשְׁעַת הַתְּרַאָה וְכו' ע"ש א"כ הָכָא נְמִי אִיגְלָאֵי לְמַפְרַע שְׁהִיתָה אֲשֶׁת אִישׁ מְדֻלָּא מִת הַבַּעַל אֲמָנָם עַל זֶה יֵשׁ לְהַשִּׁיב דְּכַבֵּר הַקְּשָׁה הַמַּל"מ הַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין (פָּרָק ט"ז) סְתִירָה בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' מְדַבְרִיָּהֶם בְּגִדָה (דָּף מ"ו) שְׁהַקְשׁוּ בְּהַקְדִּישׁ הוּא נֹאכְלוּ אַחֲרֵים דַּר"י וְר"ל אֲמָרוּ תַרְנוּנֵיהוּ לֹקִין הָא לַר"ל ה"ס ל"ש הַתְּרַאָה וְהָכָא ה"ס הוּא שְׁמָא לֹא יָבִיא ב' שְׁעָרוֹת עַד ב' וְג' שְׁנַיִם ע"ש וְלָפִי דַבְרֵי הַתּוֹס' דִּיבְמוֹת נִימָא אִיגְלָאֵי מִלְתָּא לְמַפְרַע וְהֵנִיחַ בַּצ"ע אֲכֵן לַעֲנ"ד י"ל דִּישׁ חֲזִילוּק בֵּין אִם הָאִיסוּר הוּא בְּסָפֵק או רַק הַחַיִּיב דְּנֻדָּאֵי אִם הָאִיסוּר הוּא בְּסָפֵק לֹא שְׁיִיָּד לֹאמַר אִיגְלָאֵי מִלְתָּא לְמַפְרַע פִּינֵן דְּבִשְׁעַת הַתְּרַאָה הִי סָפֵק אִם יָבִיא לִיְדֵי אִיסוּר מְקַרִי ה"ס וְלָכֵן פְּתַבו הַתּוֹס' בְּגִדָה שְׁפִיר דְּהוּי ה"ס דָּאִם לֹא יָבִיא ב' שְׁעָרוֹת עַד ב' שְׁנַיִם הַקְּדוּשׁוֹ אִינוּ הַקְּדוּשׁ דְּלֹא הוּי מְוַפְּלָא סְמוּךְ לְאִישׁ וְאִין פְּאֵן אִיסוּר הַקְּדוּשׁ כָּלֵל וּבִזְהָ לֹא שְׁיִיָּד דְּאִיגְלָאֵי מִלְתָּא לְמַפְרַע אָבֵל בְּהָא דְנַעֲשֶׂה סְרִיס לְמַפְרַע שָׁם בְּאִיסוּר אִין סָפֵק דְּנֻדָּאֵי חֶלֶב אָכַל רַק הַסָּפֵק הוּא אִם בַּר חַיִּיב הוּא וּבִזְהָ פְתַבו הַתּוֹס' הַסְּבָרָא דְאַמְרִינֵן אִיגְלָאֵי מִלְתָּא לְמַפְרַע דְּמִשׁוּם סָפֵק חַיִּיב לֹא מְקַרִי ה"ס דָּא"כ לֹא מִשְׁפַּחַת הַתְּרַאֲת נֻדָּאֵי לְעוֹלָם דְּשְׁמָא יִכְחִישׁוּ הַעֲדִים וְלֹא יָבִיא לִיְדֵי חַיִּיב כְּנִלְעַנ"ד לִיִּישָׁב סְתִירַת הַתּוֹס' וְלַפ"ז לֹא שְׁיִיָּד בְּהָ דְשְׁעָה א' קוֹדֵם מוֹתוֹ לֹאמַר אִיגְלָאֵי מִלְתָּא לְמַפְרַע פִּינֵן דְּשָׁם ג"כ הָאִיסוּר בְּסָפֵק וְלֹא הַחַיִּיב לְבַד.

אָבֵל מַכ"מ תִּירוּצֵי הַרְאִשׁוֹן דְּמַפְּח רַבָּא וְחֻזְקָה הוּי הַתְּרַאֲת נֻדָּאֵי א"ש. גַּם הַתּוֹס' בְּגִדָה הַנ"ל פְּתַבו כְּסָבְרָא זֶה דְאַזְלִינֵן בְּתַר רַבָּא וְלָכֵן לֹא הוּי ה"ס שָׁם גַּם נִרְאָה מְדַבְרִיָּהֶם שָׁם דְּלֹא ס"ל הַחֲזִילוּק שְׁפָתַבו סָפ"ק דְּכַתּוּבּוֹת מְדַהֲקִישׁוּ קוֹשְׁיָתֶם שָׁם רַק לַר"ל דַּס"ל ה"ס ל"ש הַתְּרַאָה וְהָרִי לָפִי מַה שְׁפָתַבו בְּכַתּוּבּוֹת דְּהִיכִי שְׁהוּא סָפֵק אִם יָכוֹל לְבוֹא לִיְדֵי אִיסוּר לַכ"ע ה"ס ל"ש הַתְּרַאָה גַּם לַר' יוֹחֲנָן יִקְשָׁה דְּגַם שָׁם הַסָּפֵק הוּא אִם יָכוֹל לְבֹא לִיְדֵי אִיסוּר ע"י הַקְּדוּשׁ זֶה דָּאִם לֹא יָבִיא ב' שְׁעָרוֹת לֹא יָכוֹל לְבֹא לִיְדֵי אִיסוּר וַא"כ בְּלֹא"ה י"ל דְּרַש"י ס"ל פְּדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּגִדָה וְקוֹשְׁיָתֶם בְּכַתּוּבּוֹת יִתְרָץ כְּמוֹ שְׁיִתְרָצוּ גַם הַתּוֹס' בְּגִדָה אָבֵל בְּאַמְתָּא א"צ לְקַל זֶה דְּבִלֹא"ה א"ש ע"פ סְבָרַת ר"ת שְׁהִיא אָמֵת וְיִצְיִב: סִימָן

קפ להרב הג"ל נ"י ומה שהקשה אחי נ"י עוד במגילה (דף כ' ע"א) תנא אמר ר"י קטן קייתי וכו' אמרו לו אין מביאין ראי' מן הקטן ע"ש והיננו דאינו נאמן על מה שראה או אומר שעשה פשה קטן וקשה הא בסוף פ' ב' דכתובות אמרינן ואלו נאמנים להעיד בגדלן מה שראו בקטן ומפרש שם מה שהוא מדרבנן ע"ש והא מקרא מגילה הוא ג"כ דרבנן ולמה אין מביאין ראי' מן הקטן ודוחק לומר מפני שדברי קבלה הם פשל תורה: תשובה קושיא זו פבר הובא בברכי יוסף ח"מ (סי' ל"ה) בשם גדול ותירץ דמה שאמר אין מביאין ראי' מן הקטן לא מטעם נאמנות קאמר אלא דשא לא הבחין שפיר ושא הי' ר"ט קורא לעצמו אחר ששמע מן הקטן כת"ד.

אכן לענ"ד תירוצי זה אינו מספיק דא"כ מאי פריה שם במגילה אמעשה דרבי ולימרו לי אין מביאין ראי' מן הקטן ומסיק דחזא ועוד קאמר הרי בזה לא שינה אין ראי' מן הקטן דר' יהודה ע"כ לא הי' קורא אותה לעצמו אחר ששמעה מרבי דאם נאמר פן היאה הי' מביא ראי' מר' טרפון דלמא גם ר"ט עשה פן.

וראייתי בספר יד דוד שהביא ג"כ קושית הב"י ותירץ דדברי קבלה פדברי תורה דמי ע"ש. ולענ"ד א"צ לכל זה אלא דמקרא מגילה פדאורייתא דיינינן לי' דהרי אמרינן במגילה (דף י"ד) מ"ח גביאים וז' גביאות נתנבאו להם לישראל ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה חוץ ממקרא מגילה ע"ש והיא שייך שהותירו מקרא מגילה על מה שכתוב בתורה הרי אין גביא רשאי לחדש דבר אע"כ דיצעו דכבר הי' הל"מ שיעשו פן וכדאמרינן שם (דף י"ט ע"ב) ועליהם ככל הדברים מלמד שהראהו הקב"ה למשה וכו' ומה שהסופרים עתידים לחדש ומאי גיהו מקרא מגילה ע"ש ולמה נקט דוקא מקרא מגילה ולא שאר מצות דרבנן אע"כ מפני שפבר דבר זה הקב"ה בהר סיני משא"כ שאר מצות דרבנן וא"כ מקרא מגילה פבר הי' הל"מ וכן אמרינן שם (דף ז') עד שמצאו לו מקרא פתוב בתורה ע"ש הרי דמגילה פבר פתוב בתורה לחד תנא שם ולכן עכ"פ י"ל דלא נאמן קטן כמו שאינו נאמן בדאורייתא: